

भरती—ओट.

आम १. १०.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાયિટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૭૧૭ વાર્ષિક

પુસ્તકનું નામ ભરત સાર-૧

વિષય ૬-૩

ભરતી—ઓટ.

(ભાગ ૧ લો.)

(પારસી સંસારની એક વારતા)

રચનાર:—સોરાબ ખી. તાતા.

‘તકદીરનું’ તોહોમટ’; ‘કીસમતની કમનશીખી’; ‘સખુરીનો બદલો’; ‘ધનસાન
કે શયતાન’; ‘કસરેવજનાં કારસતાન’; ‘લાખમાં એક નેક’; ‘કરણીનાં
ફલ’; ‘ગરીબાખનો ગજબ’; ‘જગ સાંમે જંગ’; ‘મકકરની દુન્યા’;
‘સરજતનો ખેલ’; ‘શેતાનનો સીતમ’; ‘ભરથાર કે સીતમગાર’;
‘ધ્યારની કસોટી’ છત્યાદી, છત્યાદીના કર્તા.

આ પુસ્તક ‘ભરતી—ઓટ’ નંબર ૭૫, બન્નરગેટ સ્ટ્રીટ, કોટ, મુંબઈ
મધે આવેલા નવરંગ પ્રીન્ટીંગ પ્રેસમાં તેના માલિક ખી.
અરદેશર ખરશેદજી દેશદંબે તેના કર્તાને માટે છાપ્યું છે,
અને ખી. સોરાબ ખી. તાતાએ, નં. ૧૭, ઘોઘા સ્ટ્રીટ,
કોટ, મુંબઈ, મધેથી પ્રગટ કાઢ્યું છે.

ઈ. સ. ૧૯૧૭.

—:—

સર્વ હકક સ્વાધીન.

કીંમત રૂ. ૨.

ગુજરાત વિધાપીઠ ગ્રંથાલય
અમદાવાદ
ગુજરાતી ઝંખીરાઈટ-સર્વિસ

૭૧૮૩

By Appointment to H. E. the Governor.

PEARSE & CO.

સ્વાદીપ્ત ખાણું પીણું .

હીંદમાં વખણાયલું કેકનું કારખાનું.

પીયર્સના પાઉં આખાં મુંબઈમાં વખણાય છે.

દીવસના જે વાર બનાવવામાં આવે છે. આખા હિંદુસ્તાનનાં
કોઈપણ મુકદ્દમાં હમો પાઉં મોકલીશું.

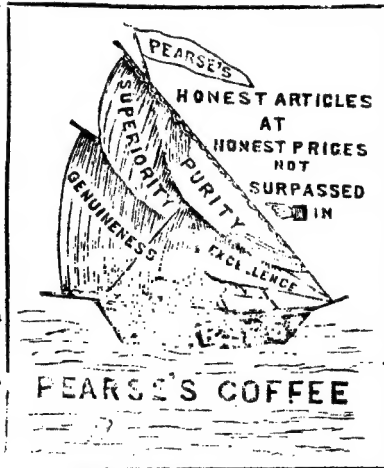
મુંબઈમાં ઘેર ખેડાં વખતસર અને મજબુત બંદોબસ્ત સાથે પહોંચાડવામાં આવે છે.

પીયર્સ

રેસ્ટોરાં

મધે:—

જાત જાતની
સ્વાદીપ્ત
છેગ્લીશ તેમજ
મોગલાઈ
ડીસીઝો, ઉંચા
વાઇન
લીકયોર સાથે,
પીરસવામાં
આવે છે.

ઓશીસ

જનારાઓ

માટે ગરમ

ખાણુંની

ખાસ સગવડ

માસીક

હફતાથી કરી

આપીયે

છીયે.

તનને તાજગી, તથા મનને રાહત બક્ષનાર, હમારી જગપ્રસીધ્ધ

ફેંચ તથા મોખા કૌફી.

પ્રજામાં અતી માનીતું પીણું થઈ પડ્યું છે, જે માટે ૩ સોનાનાં આંદા
મેળવવાનું માન હમો પોતે ધરાવીયે છીયે.

નં ૧ હો, એપોલો સ્ટીટ, કોટ, મુંબઈ.

આભારનો ઉભરો !

વાહાલાં વાંચનારાંઓ સનમુખ આ મારું પુષ્પતક રજુ થવાની ઉમીદ પાર પડવા માટે આ કમીનો સેવક પાકપરવરની પવીત્ર પનાહમાં હાથ જોડીને હેશાંનમંદ છગરે સર નમાવી ઉભો રહે છે. તે કરીએ કારસાજની મેહરબાની અને બરકતથી આ હાથ ધરેલું કામ આસાનીથી પાર પડ્યું છે અને એજ મીસાલ ખીજાં કામોખી સવળતા અને સગવડ સાથે કે તેહમંદ થાએ તે માટે પાક કરીમ રહીમની જનાબમાં આ નાચીઝ સેવક સર ઝુકાવી ખીદમતમાં ઓસ્તવાર ઉભો છે !

વાહાલાં વાંચનારાંઓની કરમ બક્ષેશ અને દીલસોઝ નવાજીશથી હું હીંમત કરી બાહાર પડ્યો છું, અને તે માટે આ ગરીબ લેખક તરફ અખંડ માયા બતાવનારાં મારાં દીલસોઝ વાહાલાં વાંચનારાંઓનો હું બેહદ હેશાંનમંદ છું. વર્ષો થયાંની આ ગરીબડી નાચીઝ કલમથી લખાતી આવેલી સંખ્યાબંધ વાર્તાઓ વાહાલાં વાંચનારાંઓ વચ્ચે એવી હદ સુધીની એક-સરખી લાગણીથી પ્રસંસા પામી ચુકી છે કે તેવાં સંહકડો દીલસોઝોએ તેની સાચી સીદ્ધારસ માટે વાજખી લખાવટ ખાનગીથી આ ગરીબ સેવકને કાંધી હતી, અને ચોપડીનાં આકારમાં મારી વાર્તાઓ છપાવવાની તેવાં મેહરબાનોની ચાલુ લખાવટનાં પરિણામેજ ગોયા તેઓનીજ હીંમત અને બરકતથી હું દાવર દાદગરની પવીત્ર યાદ હૈયે ધરી બાહાર પડ્યો છું, અને મારી નાચીઝ કલમને એકસરખી રીતે વાહાલથી વખાણનારાં વાંચકોના મોટા ભાગે માત્ર ખાનગી લખાવટના પરિણામમાં ઘણી ખુશી સાથે આ મારી ચોપડીનાં ધરાક તરીકે મુઆરક નામે નોંધાવ્યાં છે તે માટે તેવાં દીલસોઝ મેહરબાનોનો હું દીલોગ્ગનથી આભાર માનું છું, અને હવે પછી નીકળતાં ખીજાં પુષ્પતકોને એકસરખી રીતે વાહાલાં વાંચનારાંઓ ઉત્તેજન આપી ધરાક થઇને સદાય થશે એવીજ નેક ઉમેદ રાખું છું.

આ નાચીઝ કલમ ઉપર સાચી શીદાગીરી બતાવનારાં થોડાંક દીલ-સોઝ બાનુંઓ અને ગૃહસ્થોએ હવે પછી બાહાર પડનારાં મારાં પુષ્પતકો વગર પુછાવવે મોકલી આપવાની જે ધરખમ લખાવટ લખી મોકલી છે, તે માટે તેવાં ચાલુ વાહાલાં ધરાકોનો આ અદના નાચીઝ સેવક બેહદ આભાર માને છે, પણ કાગળોની મોંઘવારીનાં સમયમાં તેવી ઉમેદ પાર પડે એ એક મોટા સવાલ છે, છતાંખી મારાં મેહરબાંન વાંચકોનો તેવો ધરખમ દીલસોઝ અને દયાળુ સાહચો અને ટેકો હોસે તો તે ખલકતનાં પેદા કરનાર પાક પરવરની મેહરબાનીથી તે ઉમીદ પાર પડશે !

આ દેહશતનાક અને ભયંકાર ખાનાખરાખી કરતી લડાઈનાં વખતમાં કાગળોનાં અને છાપવાની દરેક સામગ્રીનાં ભાવો દર દીને વધ્યાજ નૃતા હોવાથી તેવા ભારી અને મોઢવારીનાં વખતમાં હીંમતથી ચોપડી બહાર પાડવામાં બેશક કાઢખી પ્રકારની નફાભરી કમાણી નથીજ, અને તમે વાહાંલાં ધરાકો સનમુખ એક શોખની સેવા તરીકે, મોહોખતની મેહનત (Labour of love) તરીકેજ રજુ થયો છું, જે કે તેમ કરતાં કાગળ તેમજ છપાવવાની અસાધારણ મોંઢવારીને સખમે ગાંઠનાં ગોપીચંદ્ર કાઢવા પડ્યા છે !

આ વાર્તાનો ખીજો ભાગ જે દીસેખર માસમાં ઘણોખરો બહાર પડશે તે દીલસોઝ ધરાકો ઉપર તાખરતોખ રવાનાં કરવામાં આવશે. પેહલા ભાગ કરતાં ખીજો ભાગ બેદી વળાંથી બેહદ રસીકો છે, અને બધા ભરમેનો પઢેડો તેમાં અકેક પછી વાહલાં વાંચનારાં સનમુખ ઉંઘડી જાએ છે. પેહલા ભાગ કરતાં ખીજો ભાગ ઘણો મોટો થશે અને જેકે અગાઉથી તેની નકકી કાઢેલી બે રૂખ્યાની કીંમતથી આ નાચીઝ સેવકને ખીસામાંથી ચોડાધણા વેરવા પડશે, છતાંખી આગળ જણાવવા મુજબ મોહોખતની મેહનત કે શોખની સેવા તરીકેજ, કમાવાની કશીખી આસા વિનાં, તમે વાહાંલાં દીલસોઝ ધરાકો રૂખર હું એવીજ આસા અને ઉમીદમાં સર નમાવી ખડો થયો છું કે હવે પછીનાં બહાર પડનારાં પુષ્પકો માટે તેઓ ઉલટ અને ઉમંગથી ધરાક થઈ દીલશોજ ખતાવશે !

આ પુષ્પકમાં જાહેરખખર આપનારાં સાહેબોને મારે અત્રે જરૂર જાદ કરી તેઓનો આભાર માનવાનો છે; તેઓ બધાજ આ ગરીબ કલમને વખાણનારા દીલસોઝ મીત્રો છે, અને માત્ર ખાનગી લખાવતથી તાખરતોખ જાહેરખખર મોકલાવી આપી આ ખાકસાર સેવકને માન આપ્યું છે તે માટે તેઓ સાહેબનું બેહદ હેશાંન માની છેવટે એવીજ અર્ગ ગુજરીશ કે જેમ આ નાકેશ વાર્તાનાં પેહલા ભાગમાં પ્રેત્રાનેજ આપી છે, તેમજ ખીજા ભાગમાં ખી તેઓ સાહેબો મોટી ખુશીથી માનવંત આસરો આપસેજ !

પ્રજ્ઞપ્રીય અને માનીતા ‘દુરસદ’ અને ‘નવરાસ’નાં જાણીતા અધીપતી મી. બહમનજી ન. કાખરાજએ, તેમજ લોકપ્રીય ‘સાંજ વર્તમાન’નાં ચંચળ મદદનીશ અધીપતી મી. સોરાખ કાપડયાએ, આ ગરીબ લેખકને સહાય થઈ દીલસોજ ખતાવી છે તે માટે આ ટકે તેઓ સાલેસ અને દીલસોઝ સાહેબોનું બેહદ હેશાંન માનું છું.

ખાકસાર સેવક,

આકટોખર, ૧૯૧૭.

સોરાખ ખી. તાતા.

SOLE AGENTS FOR.

MESSRS G. & J. MACLACHLAN'S

(GLASGOW)

THE IONA BLEND WHISKY.

THE CASTLE BRAND ALE, AND STOUT IN HOGSHEADS.

Try pale ale specially brewed for and bottled by us.

MESSRS. D. CAWASJI & CO.,

ARMY CONTRACTORS and GENERAL MERCHANTS.

20, Fort Street, Fort, BOMBAY.

KHANDALA, DEOLALI, and NASIRABAD.

EMPRESS HOTEL,

KHANDALA.

Dukes Retreat.

Excellent Situation on the Hill.

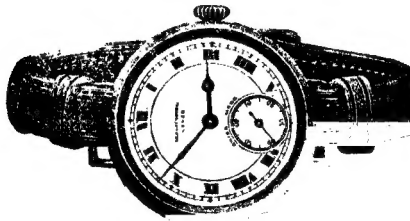
For Parsis only.

“મેટોરીના”

મજબુત બનાવતનાં તથા વખત આપવામાં તદ્દનજ ચોક્કસ
અને લડસેદાર ઘડીઆળો.

સારાં, સસ્તાં, સોબાયમાન, મજબુત અને ટકાઉ કોઈ પણ બીજી જાતનાં
કામતનાં ઘડીઆળને ટકકર મારે તેવાં કિંતમ ઘડીઆળ જોઈતાં હોય તો—

ધી “વૉચર” ઘડીઆળ વાપડો.

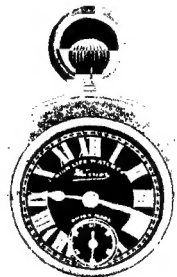
મોડલ નાં. ૧

ચાંમડાનાં પટામાં કે
ગજવામાં રાખવા માટે

મોડલ નાં. ૨

બાબુની કડી અને ચાંમડાનાં પટા સાથે.
હાથની કાંડીપર પેહડવાનું સસતું, ટકાઉ
અને વખત આપવામાં તદ્દન ચોક્કસ.

એક વરસની ગેરંટી સાથ.

મોડલ નાં. ૧ યા ૨

નીકલ કેસ અંદર ધાંકણાં સાથે.....રૂ. ૨૦

સ્ટેનલેસ સ્ટીલવર કેસ ચાંદાનાં અંદર ધાંકણાં સાથે.....રૂ. ૨૫

મજબુત ચાંમડાનાં પટા સાથે, તેમજ વધારાની સ્પ્રિંગ અને કાય સાથે.

અંધારામાં દેખાય તેવી રેડીયમ હાયડ્રનાં રૂ. ૩ વધુ.

આ ઘડીઆળ કીલેસ લીવરનાં, ૧૫ જુવેલનાં ધનિમલની ડાયલ અને
જાડા અક્ષરો અને કાંટા સાથનાં છે. દબલ મજબુત ક્રીસતલ કાયનાં
અને મજબુત બંધ થતાં ધાંકણાંની સાથનાં વાપડવા લાએકનાં છે.

અર્જ કરવે કેટલગ મોકલી આપશું.

ધી મેટોરીનાં વૉચ કુંઠ લીમીટેડ.

૪, હોર્નબી રોડ, મુંબઈ.

તૈયાર થાય છે
નવી વાર્તા.

દુનીયા કે દોજખ ?

મરહુમ મશહુર કવી લેખક દાદી તારાપોરવાલાએ આ વાર્તા લખેલી છે.

અને

“ઢોંગ-સોંગ”નાં મી० દીનશાહ એ. કરકરયા.

પ્રગટ કરનાર છે.

કી० રૂ. ૨

વી. પી. પોસ્ટેજ ૪ આના વધુ.

સુરજમલ લલ્લુભાઈની કું

હીરાના વેપારીઓ અને ઝવેરીઓ,

૨૨૫, કાલકાદેવી રોડ, મુંબઈ.

અશો યાદમાં !

મારા મેહરબાન અને દીલસોઝ મુરંબીજી બંધેવી
મરહુમ એરવદ એદલજી કાવસજી કાંગા

જેવણનાં નાગપોરમાં તા. ૧૦ ઓક્ટોબર ૧૯૧૭ માં થએલાં ઓચીંટ,
અકાળ અને શોકજનક મરણથી હમો સર્વ દુઃખી વાહલાંઓને સદાનાં
શોક અને વિલાપનાં સાગરમાં ગોચા દુબાડી દીધાં છે, જેઓની ભલાઈ,
દીલસોજી તથા ફરેસ્તાઈ ખસલતની મોતેયર, પવીત્ર અને દીલસોઝ
લાગણી અને અખંડ યાદ અને માયાથી આખાં નાગપોર તેમજ
તેની આસપાસ એમેર બધાંઓ વચ્ચે પોતાનાં મલતાવડા
અને ભલા ખવાસથી પંકાઈ અને વખણાઈ ગયા હતા,
જેઓનાં અકાળ મોતની ખોટ ન પુરાએ એવી માલ-
ભારટ છે. મરનાર મુરંબીજીની મારાં વાહલાંઓ
અને મારી તરફની અખંડ દીલસોજી અને
માયા ન ભુલાય એવી મોતેયર છે, તેવા
બાદશાહી ખવાસનાં નેક દીલસોઝ
અને અમીરી જીગરનાં અશો
નરની ગંબીર, નેક અને પવીત્ર
યાદમાં આ નાચીઝ પુષતક
અર્પણ કરું
છું !

તે પાકપરવર આવા ભલા અને અશો નરને
સર્વોત્તમ બેહસ્ત બક્ષો !

મરદુમ ચરવદ એદસજી કાવસજી કાંગા.

ઓટો

મોહીની

દુનીયાનું

માનીતું સેન્ટ છે.

જેની ટકાઉ ખુશ્બો માટે

સોના રૂપાના ચાંદો મલ્યા છે.

ભરતી ઓટ

દરેક સ્થાનમાં થાય છે, પણ આ પ્રખ્યાત સેન્ટ હુમેશાં
ભરતીમાંજ રહેલું છે.

મોટી બાટલા રૂ. ૨-૦-૦

૧ ગ્રામની બાટલી ૦-૧૨-૦

સુગંધી કાર્ડ દળન ૧-૦-૧૨-૦

મોહીની એજનસી,

જુમા મસજીદ, મુંબઈ.

અતરનો ઝરો

એટલે

બીનીયા
હેરઓઇલ

દુનીઆનાં બધાં તેલો વાપરી તમે કંટાળી ગયા હશે પણ આ
તેલ વાપરવાથી તમારું મગજ શાંત બને છે. નમુનાની
શીશી મંગાવી ખાતરી કરો.

ડો. ખાટલી ૧ રૂ. ૧

મોહીની એજનસી

જુમા મસજીદ, મુંબઈ.

કલબવાલા અને કંપની, લીમીટેડ.

સાંચાકામ, કારખાનાનાં ઓળરો અને હથિયારો
આયાત કરનારા.

ખેતીવાડીને લગતાં
ઑગરો.
આમંત્ર એનજીનો.
પાણી કાઢવાના પંખો.
ફીલ્ડિંગ મશીનો.
લેથો બેલોઅરો.
તુલારની બેડીઓ.
પેચ પારીઓ.

સાકડાં પેલરવાનાં
સંચાઓ.
અનાજ દાખવાની
ધંડીઓ.
વીજલીની બનીનો.
સામણ.
ટેલીફોનનો સામણ.
ધરગતુ ઑગરો.
કેરી મશીનો.

મનીલા રોપ.

સેનીટરી વેર.

નાહવાના બાથ ટબો, મોહકું ધોવાનાં વાસણો, હીંદુસ્તાન તથા
અંગ્રેજી પેટરનની સંઘસો, કાચની અભરાઈ તથા ટુવાલ માટે
કાચના સલીઆઓ વગેરે વગેરે.

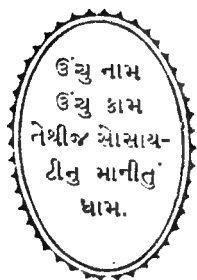
સંધવાનાં કોલસા, સાકડાં તથા તેલ બાળવાના ચુલાઓ,
સાકડાં તથા વગર સાકડાના ચુલાઓ.

સરનામું મળવે કેટલાગો મોકલી આપવામાં આવશે.
સ્ટોવ ડીપો.

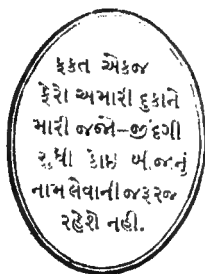
૫૦ અચંગેટ સ્ટ્રીટ, કેંપ કંપની પાસે કાઠ-મુંબઈ.

અપુ મીનીસની કુંપનો.

કાપડ મારકીટ.

ઓછા ભાવે માલ
વચતા સાલેસાઢ-
ભર્યા પારસી
ખીરાદરોની આ
દુકાન છે.

તમોને શું શું જોઈએ
છીએ ! ફેન્સી
કાપડ—સાદું
કાપડ—સુતરાઉ
કાપડ—ગરમ
કાપડ—વગેરે
હમારે ત્યાં સંખ્યા
બંધ ચીજો મળશે.
નવો ખાતરી પુર્વક
માલ, બજારનાજ
ઉતરતા ભાવ,
આબરૂદાર ચોખ્ખો
વહીવટ એ બધું તમે
હમારી દુકાનનાં
જોશો.

કાપડ બજારમાં
કોઈનેખી અમારું
નામ પુછશે તો
તુરત તે અમારી
દુકાન તમોને
બતાવશે-એટલી
જાણીતી અમે મા-
નીતી દુકાન અ-
મારી થઈ પડી છે.

દુકાનમાં આવ્યા કે
ખાસ કાંઈ ખરીદવા
નીજ જરૂર નથી-ફક્ત
જરા અમારો માલ તો
જોઈ જાગે-ધરાકો
સાથે નમનતાઈ તથા
સાલેસાઢથી વરતવું
એ તો અમારો
કાયમનો મુદ્રા
લેખ છે.

બગીચાના શોકીનો માટે એક તક !

ફળફળાદીથી ભરાઈ ગયલાં ઝાડો અને મેવાથી લચી પડનાં દરખ્તોવાલા બાગ બગીચામાં રહેવામાં કાંઈ ઓરજ મળતું છે.

તમારા બગલાના આગળા બગીચા અને પાછલા કંપાઉંડની જમીનને શા માટે પડતી નાંખી મુકો છો?—ઝાડખંખરાંથી શા માટે તેને ભરાઈ જવા દો છો?

તરેહવાર જાતની ધુરટ અને લીલા મેવાના ઝાડો—ચાંતરફ રોપી દેવો—તો બગલા અને બગીચાની રૈનકમાં ઓર વધારો થવા સાથે—ખાંણાંની ટેબલ ઉપર ખુદ ઘરની ઉગાટેલી ધુરટ રજુ થવાનાં સતોશ લઈ શકશે.

ફળફળાદીના તરેહવાર જાતના ઝાડોની કલમો, છેલ્લાં પચીસ વર્ષ થયાં અમો જુદી જુદી કોમના બગલાવાલાઓ તથા બગીચાવાલાઓને પુરી પાડીએ છીએ.

બાર જાતની હાપુસ ત્રણ વરખની પાયરી—ઘણાં મોટાં કદના ચીકુ—અને ખીજાં તરેહવાર જાતના ઉમદા ફળોની પાકી કલમો તૈયાર મળશે.

ભાવ ઘણાજ કીકાયત—નીચલે ઠેકાણેથી કેટલગ મંગાવો.

પી. વી. ભીલાડવાલા.

સ્ટેશન ભીલાડ,

બી. બી. એન્ડ સી. આઈ. રેલ્વે.

જગપ્રસિદ્ધ ડૉ. બે. મોતીવાલાની દવાઓનું દરેક ઘરમાં સાચવી રાખવા લાએક લાસ્ટ.

નીચલી ઉત્તમ દવાઓનાં ગુણુ-એક વખત વાપરવા સિવાય તમને બરેશો આવશે નહિ. આજ વરસેથી હમારી દવાઓ ગરીબો તેમજ તવંગરો, રાજાઓ, મહારાજાઓ, સેનાપતીઓ, એલ્ડર્યોઓ, જડજો, તખીઓ, અને બીજાં ઘણાંક ઇંગ્લેન્ડ તેમજ દેશીઓએ વાપડી છે, અને મોટા અબીપ્રાયો આપ્યા છે.

મોતીવાલાની પ્રખ્યાત, ઘરઘટુ, સસ્તી, અકશીર વનસ્પતીની દવાઓ
મલવાનું ટેકાણું:—ડૉ. બે. મોતીવાલા, મોરલેન્ડ રોડ,
લાયબલા—મુંબઈ.

	ર. આ.
૧ ખંશીની ગોળાઓ...	૦-૪
૨ હરસનો મલમ. ...	૦-૮
૩ „ ની ભુકી. ...	૦-૮
૪ „ મસામાંથી પડતું લોહી બંધ કરવાની દવા....	૧-૪
૫ કેનસર વિગેરે ગાંઠો ઉપર લગાડવાનો લેપ. ...	૦-૧૨
૬ મીઠી પીશાબની દવા. ...	૧- ૪
૭ મરદાની દવા. ...	૦- ૪
૮ કોલેરાની દવા... ..	૦- ૪
૯ ડાએરીઆની દવા...	૦- ૪
૧૦ લોહી સુધારવાની દવા. ...	૧- ૪
૧૧ તાપની ભુકીની દબીના ...	૦-૧૨
૧૨ „ ગોલીની શીશી ...	૦- ૮
૧૩ જીલાબનો પાક ...	૦- ૮
૧૪ ખહીની ભુકી ...	૦-૧૦
૧૫ બેગ્ગને તાકાત આપી હાક દુર કરવાની દવા ...	૧- ૪
૧૬ શરીરમાં કઠિવત આપી ભુખ વધારવાની દવા ...	૧- ૪
૧૭ બદલજમી દુર કરવાની ગોળાઓ ...	૦- ૬
૧૮ હીસતીરીઆ માટે ગોળાઓ...	૦- ૬
૧૯ દરાઝ, ખરપશાંની ભુકી	૦- ૬
૨૦ દાઝી-જવા ઉપરનો મલમ...	૦-૬

ભરૂયાનું સુખડ !

અમારું સુખડ અમારી વખારમાં તેમજ
દુકાનમાં બંને ઠેકાણે વેચાય છે.

બંને ઠેકાણે મલબારી તેમજ સોંગાપોરી સુખડ માચી
પેરીયાં મલબારી તેમજ ગામઠી તાછો, સલો ગાંઠ
વેહર અગર તથા લોખાન હકપંથ તેમજ છુટક
વેપારી ભાવે મલે છે.

જેઓએ અમારો માલ વાપર્યો છે તેઓ સંતોષ પામ્યા છે.

જેઓ એક વાર અમારે ત્યાં આવે છે તેઓ હંમેશા આવ્યા
જાય છે. જેઓ નથી આવતા તેઓને એકજવાર અમારા
માલની અજમાયશ લેવાની એલતેમાથ છે.

અરદેશર કાવશજી ભરૂયાની કું.

વખાર કોટ, નંબર ૧૭૬, વોહરાખજાર.

અપાશરાંની પાસે.

મી. કરાણી બુકસેલરના લાઇનમાં,

દુકાન ગનખાવા સ્ટ્રીટ.

સોનું જોઈએ કસી, હોટેલ જોઈએ વસી.

એમપ્રેસ હોટેલ.

નાસીક રોડ, દેવલાલી.

માલેકો—જમશેદ એન્ડ સન્સ,

હાઉસ, એસ્ટેટ, અને વીમાનાં એજન્ટો.

૧ લી જુન ૧૯૧૫નાં દીવસથી જ્યારે આ હોટેલ દેવલાલીનાં એકે અવાજે સ્વીકારાયલા પેહલા વર્ગના બાદસાહી નાસીક રોડ પર ખોલવામાં આવ્યું ત્યારથી તેની પર જે ચાલુ જખરદસ્ત દરોરો પડતો આવ્યો છે તેજ તેની સર્વેથી સરસ સરટીફિકેટ છે, જે કે તેની શી તો બીજાં હોટેલો કરતાં વધુ છે.

દરેક કોમ માટે છુટી સગવડ. ફ્રીલી માટે ખાસ ગોઠવણ.

પેહલા વર્ગનું કુસાદે જીમખાનાં, અને ઉત્તમ મ્યુઝીક.

મલેલી હજારો સરટીફિકેટો વાંચી ખાતરી કરો.

OMEGA

આખી દુન્યામાં
વખણાયલાં સૌથી ઉત્તમ

OMEGA

ખનાવટમાં મજબુત

કીંમતમાં મધ્યમ

OMEGA

અને ટાઈમ આપવામાં

અસાધારણ રીતે ચોકસ.

 ઓમેગા ઘડિયાળો.

નીકલ ચાંદી યા સોનાનું પોકેટનું યા પટાનું નાનું કે મોટું

એક “ઓમેગા” ઘડિયાલ.

તમને કાંઈ પણ વધારાના ખર્ચ વગર એક જમાના સુધી જવાખ દેશે.

સઘળા આખરૂદાર ઘડિયાળીઓને ત્યાંથી મલશે.

સોલ એજન્ટસ.

એબરેટ કમ્પની. ૨૮૯-હોર્નબી રોડ, કોલ-સુન્દર.

હેડ ઓફીસ કલકત્તા. આન્ય, રંગુન, મદ્રાસ.

ઘણીક અમેરીકન તીજેરાઓ કચરા જેવી હોય છે એવું અમેરીકનોજ કહે છે.

વેલાતી બનાવટની તીજેરીઓ આગમાં કેવી ટકે છે તેનો હીસાબ ગોદરેજે પ્રગટને આપ્યો છે. કોટની ઈર્વટ લેધમની ઓરીસની આગમાં અને કાપડ બજારની મોટી આગમાં જુદા જુદા મેકરોની સંખ્યાબંધ તીજેરીઓમાં સંઘળું બળી ગયું તેની ખચર મેગવવા પછી ઈર્વટ લેધમ વાળાઓએ તેમજ સર સાસુન જેઠ દેવીડે પોતાની હજારોની કીમતની વેલાતી જાણીતા મેકરોની તીજેરીઓ લીલાંકિથી વેચી નાખી તેની જગ્યાએ ગોદરેજની ખરીદી હતી.

હીંદુસ્તાન અને અરમાની સેવીંગ બેન્કો માટે સરકારને ૩૭૨ તીજેરી જોઈતી હતી ત્યારે જુદા જુદા મેકરોની તીજેરીઓ આગમાં નાખી તપાસ કરી અને ફક્ત ગોદરેજનીમાં કાગળે સલામત રહેવાથી આખો ૩૭૨ તીજેરીનો ઓરડર ગોદરેજને આપ્યો હતો.

અમેરીકામાં સાન ફાનસીસકોમાં થોડાં વરસ ઉપર મોટી આગ થઈ હતી અને હજારો ઘરો બળી ગયાં હતાં. તે આગમાં અમેરીકન તીજેરીઓએ જે દેખાવ કર્યો તે વીધે લખતાં અમેરીકાનું હુન્નરઉદ્યોગને લગતું સકિથી આગેવાન ચોપાન્યું નામે સાયનટીરીક અમેરીકન તા. ૨૬ મી મે ૧૯૦૬ ના અંકમાં નીચે મુજબ કહે છે:—

મોટી દલગીરી સાથે કહેવું પડે છે કે સાન ફાનસીસકોની આગથી ઘણાક મેકરોની ફાયરપરક હોયાની ગેરંટી સાથ વેચેલી તીજેરીઓ કચરા સમાન પુરવાર થઈ છે. અમારી જાણમાં એવી વાત આવી છે કે એ બળી ગયેલી તીજેરીઓ જોકે લાકડાંની પેટી કરતાં વધુ સારી હતી નહીં, તોપણ તેના બનાવનાર યા વેચનારાઓએ ફાયરપરક હોયાની મોટી મોટી વાતો કરીને વેચી હતી. આવી કચરા જેવી ચીજને તીજેરીનું નામ આપી વેચનારાઓનાં કારખાનાં અને દુકાનો સરકાર હમૈશ માટે બંધ કરાવે એવું અમે ઇચ્છીએ છીએ.

ગોદરેજનું કારખાનું—

જેસ કંપની, પાસે, પરેલ મુંબઈ.

“જમે જમશેદ.”

—૦—

તા. ૯-૧-૧૭ નું “જમે જમશેદ” જાણીના “ગોળવાલા ફાર્ટ ટયુશન ક્લાસ” વીશે મત આપતાં લખે છે કે..... “ઈંગ્લેન્ડ બાપાથી બેનસીય રહેલા બાનુઓ માટે ફૂંક વખતમાં ધરમતુ ઈંગ્લેન્ડ શીખવાના ક્લાસો છે, જ્યાં મલાદગ્ન અંદાગ સાથે અનુભવી સ્ત્રી શીક્ષકો ટ્રેડયુએટો અંદર ટ્રેડયુએટો મારફતે ઘણુંજ સંગીત શીક્ષણ આપવામાં આવે છે.”

સંખ્યાબંધ બાનુઓ હાલમાં કેટ ઉપરાંત ઘણાંક દુર ભાગોમાંથીબી લાલ લે છે. તમારેબી જો અંગ્રેજી બોલતાં લખતાં જલદી શીખવું હોય તો તાકીદે લાલ લેવો, વીગત માટે લખો યા મલો—

એરય ગોળવાલા, પ્રીનસીપલ તથા માલેક

“ફાર્ટ મોડલ સ્કુલ” અને “ગોળવાલા ફાર્ટ ટયુશન ક્લાસ.”
કેટનાં બુબાખાનાની સામે.

ધી પરશીયન ડેરી કંપની.

ઠેકાણું—ભાયખલા.

જો નરૂંજ દુધ વાપરવું હોય તો અમારી “ડેરી”નું દુધ એક વાર વાપરી જુવો. સાશત્રણ આને શેર ઘેર બેકાં પહોંચાડવામાં આવે છે. નવાં ઘરાકોએ પોસ્ટ કારડ લખવે તુરત દુધનો બદોબસ્ત કરવામાં આવે છે.

(સ્થાપી ૧૯૦૨.)

બી. હારમસજી, મેનેજીંગ પ્રોપ્રાયટર.

ભરતી—ઓટ.

પ્રકરણ ૧ લું.

નશીબનાં નખરાં.

જેનારને બેઘડી ગોયા તાબુખીથી દંગ કરી નાખે એવો દમામદાર અને ભપકાદાર અચ્છા ટેસટથી બાંધેલાં રોનકદાર મેહેલ જેવાં મકાન ‘પરી પેલેસ’નાં સુશોભીત રાચરચીલાંથી સણુગારેલા દરોઈંગ રૂમમાં ગોથવેલાં નકશીદાર અને બેકોમ્બતી મોટાં ઘડયાલમાં નવનો ટકોરો પડ્યો, અને આ આલીશાન બંગલાના દાઈનીંગ રૂમમાં નાસતાની સર્વે તૈયારી ચાલી રહી. દાઈનીંગ રૂમની ટેબલ ઉપર ભાતભાતની વાણીઓ તરેહવાર નકશીદાર ટમબલરો અને દીકાનતરો સાથ, ‘પરી પેલેસ’નાં બેહેસ્ટ જેવા બાગમાંથી ખાસ ચુટેલાં ખુશબોદાર મધમધતા અને બેહક બેકાટ ભર્યા ફુલોથી ભરપુર ખીલોરી સુશોભીત ફલાવર વાઝ, વીગેરે સર્વ એવી હુન્નરમદી હાથથી ગોથવી રાખવામાં આવ્યાં હતાં, કે તે ટેબલ ઘણીજ ભપકાદાર તેમજ રોનકદાર દેખાતી હતી.

આશરે પાંચ મીનીટ વાંટાં બાદ આ મેહેલ જેવા મકાનમાં જઈ અને સાલેસ માલેતુબર અને ધનવાન માલેક ખાનખહાદુર સપલસાહ શેઠના તે ઓરડામાં આવ્યા, અને નાસતો ટેબલ ઉપર તૈયાર જોઈ નજદીકની એક ખુરશી ઉપર આવી કોઈ બીજાં આદમીનાં ત્યાં આવવાની વકકરી હેતુ એવી કીસમથી રાહ જોતા તે ઓરડાનાં બારણાં ગમી નજર કરતાં બેસી રહ્યા.

“આજે હજુ એ આવી નહીં!” સપલસાહ આસરે બીજી દસ મીનીટ ધીરજથી ખોટી રેહવા પછી મનસે બખડ્યા. “દરરોજ પરીન મારી અગાઉ આવી અહીં નાસતાની ટેબલ પર અગાઉથી ગોથવાઈ બેસે અને

આજે હજી સુધી કેમ નથી આવી?" અને તે ઓરડાની એક બાજુ ખુણામાં ઉભેલા નોકર ગમ ફરી તેવણ બેઠ્ઠા, "જા, બાધ જો પોતાનાં ઓરડામાં હોય તો કેહે કે શેઠ નાસતાને વાસતે ક્યારનાં ખોટી છે!" અને નોકર આ સાંભળી નમન કરી ત્યાંથી ચાલી ગયો, અને સપલશાહ ટેબલ પર પડેલુ ન્યુસ ઉઘડી વાંચવા પડ્યા.

ધનસાક્ષી અદ્ભુત નસીબ પાંદડાં તળે હોય છે! કીસમતની કમનશીબીમાં પોતાની જીંદગી રગડતો-કચડતો એકાદ મુશ્કેલ કંગાલ બાજે વેળા ફાંટા-બાજ કુદરતનાં વીચીત્ર ફાંટાથી આંખના એકાદ પલકારામાં તેનું અભાગ્ય ફેરવાઈ જાય છે અને કંગાલટની ગધેરમાંથી તે એકદમ જર અને જશની કીરતીવંત ટોચે પોંદ્યો જાય છે! અને આ સપલશાહ શેઠનાનાં બાળમાંથી એમજ હતું. માત્ર આઠ નવ માસ અગાઉ તેવણ એક સાધારણ આદમી માફક પોતાના ખરી મેહનતના પરસેવાથી પેદા અને જમાવ કાઢેલા થોડા ધણા પૈસા વચ્ચે પોતાની એક પુરી મનોહર પરીસુરત, સાલેસ, અને ભડી દોકરી પરીન સાથ ગરીબોની દાઝ હૈયે ધરી, પોતાનો પૈસો બાજે વેલા અનેક તરાહના ધાર્મિક કાર્યોમાં વાપરી ધણા સંતોષ વચ્ચેજ કાલ ગુજરતો હતો. તે વેલા આ સખી વજુદ શેઠ્યાને સ્વપ્ને વટીક ખચર ન હતી કે માત્ર થોડા માસ વીટાં બાદ તે 'પરી પેલેસ' અને તે સાથ લખોની દોલતનો આડકતરી રીતે હકદાર મોલેક થશે! 'પરી પેલેસ'નો આગલા ધનાઢય જર-દાર મોલેક, સપલશાહ શેઠનાનો અતલગનો સગોજ હતો, જે માત્ર એક વર્ષ અગાઉ કોલેરાના ખુરાં રોગથી ન ધારેલો ઓચીતો આ જ્ઞાન છોડી ચાલી ગયો અને મરનારની ગંજવર બેસુમાર દોલત મરનાર કુવારો હોવાથી તેના ભાઇને હસકત મેઈ, કે જે ભાઇ બી પોતાના મરનાર ભાઇની લખોની દોલત વાપરવા નસીબવંત નીવડ્યો નહી, કાંકે માત્ર બેજ માસમાં પોતાનાં મકાનની સીડીપરથી પગ છટકી જવાથી થયલાં ગંભીર અને પ્રાણુધાતક અકસમાતની જીવલેણ અસરો હેઠળ માત્ર બેજ દીવસમાં ગમે એવાખી કુશળ અને બાહોશ ડોક્ટરોની માવજત અને ઉપાયો છતાંખી માર્ગે લાગ્યો. જે પછી આ ગંજવર દોલત તેના પોતાના એકપુરા દીકરાને હસતક મેઈ, અને જાણે કે મોહતનો ડરામણો દેવ આ કુટુંબની સર અસર પાયામાલીજ કરી નામ નાપુદ્ગ કરવા માગતો હોય એમ તે અભાગ્યો છોકરેખી માત્ર પંદરજ દિવસમાં એક સવારે પોતાનાં બીજાણામાં હૃદયનો ધપકારો ઓચીતો બંધ પડી જવાથી મરી ગએલો માલમ પડ્યો અને આ મેહસત મકાન અને તેની સાથની ગંજવર લખોની દોલતનાં હકદાર કુટુંબની આટલા ડુંક

વખતમાં સદંતર સત્યાનાશ અને ખાનાખરાખી થવાથી લોકલાગણી હઠથી જ્યાદા ઉશ્કેરાઈ રેહી હતી અને અનેક ક્રીસમની ચર્ચા આસપાસ જેસ સમેત ચરવાવા લાગી. આ બપકાદાર મકાનનાં આગલા માલેકનાં આખર-દાર અને સાલેસ સોલીસીટર ફરામરોજ વફીએ આ ગંગવર દોલતનો હકદાર વારસ શોધવાની ચાલુ પ્રયત્ન કરી, અને આપદે મરનાર માલેકનો સંધી આ આડકતરી રીતે ધણી અતલગવાલો એકજ વારસ ફરામરોજ સોલીસીટરને જડ્યો. તે આપણી વારતામાં શરૂઆતથી એલખી ચુકેલા સપલસાહ શેકના હતા, જેઓ તે વેળા આવાં એચીતા સુભાગ્યની સ્વપ્ને વટીક આશા ન રાખતાં પોતાની બલી ખેટી સાથ કાનપોર તરફ વસતાં હતાં, અને ફરામરોજ સોલીસીટર તરફનાં લંબાણ ખુલાસાવાર કાગળ પછી સર્વ તેહકીક કરી આ અને આપખેટી ન ધારેલી રીતે એચીતા મહેલ જેવા મકાન, તથા લાખોની દોલતનાં હકદાર માલેક થવા ફરામરોજનાં આમહથી કાનપોર સદાનું છોડી અત્રે અલાહબાદમાં આવી વસ્યાં. ખેશક આ લાખોની દોલત નશીબનાં નખરાંથી તાગુખી પમાડનારી હઠ સુધી એચીતી સપલસાહનાં હાથમાં જઈ પડવાથી તેવણ પોતાનાં મલતાવડા ખાસથી સેહજ પણ અશે બદલાયા તહીં, મગર અગાઉ આફકજ સાલેસ, પરગળુ અને પેરોપકારી ખવાસ અતલવતા રહ્યા, અને પોતાની ગંગવર દોલતનો મોટો ભાગ સખાવતી કામમાં ચોમેર રોકી તેવણ ચોમેર હઠથી જ્યાદા ગરીબ ગુરખામાં વખણાઈ ગયા, અને નવ માસનાં અંતરમાં આ અસલથી બલા અને સાલેસ શેડયાએ એટલી હદ સુધીનાં સખાવતી-ભર્યા કામો કર્યા કે તેની નાચીઝ માદમાં તેવણને ખાનખહદુરનો માનવંત એલકામ એનાયત કરવામાં આવ્યો, અને ખાનખહદુર સપલસાહ આખાં અલાહબાદમાં નાનાંમોટાનાં મોંઢમાં રમી રહ્યા.

જેઓ બલાં અને ભોલાં હોય છે, તેઓ પારકાંઓ તરફ બલાહ અને પરગળુ દીલ દેખાડવામાંજ આ દુન્યાની સર્વોત્તમ મોજ સમજવા ઉપરાંત તે કપરતાર તરફની એક આર્ષન ફરજજ સમજે છે. જેઓ ભુડાં અને ગદમાસે હોય છે, તેઓ આ બદકાર અવતીમાં બલા ભોલાંઓને અનેક ક્રીસમની જફાકારક ખુરી બલમાં સપડાવી તેવાં બલાંઓને હયરાન, પરેશાન કરવામાંજ પોતાની બલાહ અને પોતાની ફરજ સમજે છે, મગર આપદે નાચીઝ ખુડાંનો નાશ થાય છે અને બલાંનીજ જય થાય છે.

પ્રકરણ ૨ જી.

જરદારોની જંગલ.

પોતાની પરીસુરત બેટીની આતુરતાથી રાહ જોતાં થાકી જવાથી, આપણે ઉપર જોઇ ગયા એમ, સપલસાહ ટેમ્પલપરથી ન્યુસ લઈ વાંચવા બેઠા, મચર આ વેળા તેવણનાં અશાંત મનમાં અનેક કીસમનાં મંજીર વીચારોની મીઠા ભાગણી એટલી હદ સુધીની ખરપા થઈ ચુકી હતી, કે ન્યુસમાંથી એક લીટી વટીક તેવણ વાંચી શક્યા નહીં, મચર આંખ નજીક ન્યુસ પકડી આ બધો શેકપો ગમગીન વીચારોની ખીરફતારી વચ્ચે ગોળા મૂકે થયો; આ બાજેબેહસ્ત જેવું મક્કન, આંખને ઉડી જળજે એવો મધમધતાં સોહડમદાર પથરોની ડુલેનાં કમારાઓ રોપાઓ અને ઝડો સાથનો મંજવર બાગ, અને રોનકદાર રાચરચીલાં ઉપાંત લાખોની દોલત ધરાવનાર આ ધનવાન, જરદાર અને માલેતુનર શેકપો સર્વ કીસમની દોલતની રેલછેલ વચ્ચે કોઇ પણ નાચીઝ મીજની હાજત ના અમત છતાં બી હમણાં કાઢેલ, ઉઠાસ અને ખેંચેન દીસતો હતો.

લાખોની દોલતની રેલછેલ વચ્ચે ખેશુમાર નોકર નફરો અને વાડી માડીની ચેહલ મેહલ વચ્ચે બી મનની અશાંતી વચ્ચે, અને અનેક કીસમનાં સંતાપ અને સીતમનાં જહાકારક પુરાખ્યાલોની ગમગીન ગીરફતારી વચ્ચે, માત્ર દુઃખમાં કાલ પસાર કરવાનાં કરતાં, સુફેસીની મુશીબતો વચ્ચે શાંત મને પોતાની નાચીઝ સ્થિતી વચ્ચે એજલાં, શોખીલાં અને શાંત મને શતોષ-કારક રીતે જીંદગી પસાર કરવી હજાર દરજ્જે બેહતર અને સર્વોત્તમ ગણાય અને લેખાય! દોલત, જરદારોને આપ સમાન છે, બ્યારે એવી સુફેસીની કંગાલત, ગરીબોને ગોમા આશીષ સમાન છે!

આ માફક સપલસાહ ન્યુસ વાંચવાનાં એલાં કે બાહના હેડાળ આગલી પાછલી બાબદોની યાદ થતાં ગમગીન વીચારો વસે બળપડવા લાગ્યા:

“શું નશીબ છે! આજ નવ મહીના પર હું આબરથી મુજરન કરતો હતો, ત્યારે હાલનાં કરતાં તે કીરતાસ્તી કરમ બક્ષેસમાં લાખો દરજ્જે સુખી અને શતોશી હોતો, અને બ્યારે બાજે ન ધારેલાં કીસમતે મારી જીંદગીનો પાસો ગોળા ઉલટાવી નાખ્યો ત્યારે આવી માલેતુનર દોલતમાં મને હાય સોસારામાં કોઇ વાર દુખવું પડેચા” હયાં જીગરના ઉઠાણથી

એક લાંબી અને સરદ હાય સપલશાહનાં એએન અને અશાંત જીગરમાંથી નીકળી :—“હું મારે માટે કશીખી પરવાહ કે કનવાર કરતો નથી, કાંકે મારી જીંદગીની ઓટ થવા લાગી છે એટલે જીવી જીવીને હું તે કાંકાં ઘણું વસ્તુ જીવડાનો છેઉં, પશુ-પશુ-રહાલી પરીનને લીધે મને રાત દિવસનાં તરેહવાર વીચારો આવેછ ને જાયછ.” હયાં સપલશાહનો ચહેરો જઈ મારી મોઝે “પેલી જે મરી ગયલી અત્યાર આગમજની જાહેર થાય તો પછી કાંઈ ફકરમંદ બનવા જેવું નથીજ: તે મરી ગઇ હોય એવી મારી આવી થાય તો પછી મારો ભરમ તેની સાથેજ દગાય! તે કીરતારની બહેશથી મારી આવી ધનવાન સ્થીતિમાં આ જીવલેણ વીચારોથી રાત દીવસની એકરારીમાં મારી ચીંતા વધીજ જાયછ, કે રમે તે કેથેથીખી પુટી નીકલે-રાતે સ્વપ્નામાંથી એના એજ વીચારોથી મારી શાંત ઉંઘમાં ખલલ થાયછ! ખોદા! ખોદા! કાંધખી એવું ખુર જે બનવા પામશે તો મરીજ ખીચારી પરીનનું શું થાય!” હયાં સપલશાહનો ચહેરો ચીંતાથી ગોચા ઉજ્જો પુતી જેવો બની રહ્યો અને આગત્તા પાછત્તા વીચારોની એકરારીમાં આ ધનવાન આગેવાન સેડ્યો એટલી હદ સુધીમાં મશગુલ બની રહ્યો, પોતાના મમખવાર વીચારોની જીલમગાર ગીરફતારીમાં એટલી હદ સુધીનો સરખસર ગોચા સરક ગયો, કે તે દાંઘનીંગ રમનાં ઓરડાનું ખાસણું જેસ સમેત અઢાડી તેની ભલી બેટી પરીન અંદર આવી તેનાં અવાજથીખી આ ભક્ષો ખાપ પોતાનાં વીચારોમાંથી ખીદાર થયો નહીં. પરીન હરણીનાં જેવા ચંચલ અને ઝડપી કદમે છેક અંદર આવી પોતાનાં પીતાની છેક નજદીક આવી ત્યારે સપલશાહ જાણે કે કેવીએક કુંભકરણની ઉંઘમાંથી ખીદાર થયો હોય એમ ચોકી ઉઠ્યો!

પ્રકરણ ૩ જી.

‘પરી પેલેસ’નું પરચું!

સીકા વાદલામાં હુપાએશે માહવાળ એકાએક જ્યારે વાદલામાંથી બાહર નીકલી આવી પોતાનો ઠડોં તેજસ્વી અને દીલખેલલાવનારો પ્રકાશ એએર પાંખરી અધમારને દેડે કરી નાખે છે, જેથી ખુશાલી અને શાંતી

જ્યાંથી રહે છે, અને આવો દીક્ષણત કે આવ જોનારનાં શાંત મનમાંથી તરેહવાર દીક્ષામેદકાવનારી લાગણી બરપા થાય છે, તે ઠીજ કીસમે જ્યારે ખાનખાહદુર સપલ્લશાહની એકપુરી દીકરી પરીન હરણી જેવી ઝડપથી વખત થઈ જવાનાં સમયે વિતાવવથી ડાઘનીંગ રૂમમાં એવી પોતાનાં સાત્રેસ પીતાની નજદીક જઈ ઉભી, ત્યારે સપલ્લશાહ પોતાનાં ખબીર વીચારેની ગીરફતાનીમાંથી બીદાર થઈ આ પરી સુરત માહતાય જેવી પરીને પોતાની રૂબરૂ આવી ઉભેલી જોઈ ખુશી થતાં મોહ મલકાવા લાગ્યો, અને પોતાનું મન શાંત કરવા અને વખત કાઢવા ન્યુસપેપર લઈ તે ખુરસીપર વાંચવા ખેડો હતો, તે ન્યુસ ટેબલપર સુકી હસતે ચહેરે પરીનનાં ગુલાબી ચહેરાપરનો ધામ આવેલો રતાસ ધારી ધારીને જોવા પડ્યો !

“સાહેબજી, પપા ડીયર” અને મલકાતે ચહેરે ખરાં જીગરનાં જોસ સમેટ પરીને પોતાનાં નાજુક હાથ પોતાનાં હેતવંતા પંનોતા પીતાની ગરડન આમપાસ વીંટાલ્યા અને ખરા પ્યારની શીદાગીરીથી તે બધા પીતાનાં કપાલ ઉપર બકી કરતાં હસતાં હસતાં ખુલખુલ જોવા મીઠા અને મધુર સરોદે બોલી. “પપાજી, નાસતો તૈયાર થયોખી કે ? મરેરે ! હું તો એવી ધરોધર ઉંઘમાં પડેલી કે જે આપા આવીને જગાડતે નહી તો બાર વાગાવેરખી હું ઉઠતે નહી જે, પપા ડીયર ! મેં તમુને ઘણો વખત તો અહીં નાસ્તા માટે બોટી નહી કીધા હોય, પપા ?”

“બસરે બસ, દીકરી.” પરીને સપલ્લશાહની ગરડન આસપાસ મજબુતીથી પોતાના હાથ વીંટાલી રાખવાથી તે છોડતાં બોલ્યા, “પરીન, તું મને એક દહારો એમજ દાખી નાખશે ! પણ વાર પરીન, મને લાગેજ કે ગેઈ રાતની પારડીની ધામધુમભરી ધમચકરી અને મધરાતવેરનાં જગરણથી તારી તખીએતમાં કાંઈ બગાડ થયલો લાગેજ ! તારો ચહેરો ને તારી આંખના પોપચાં પરથી જણાયજી !”

“નહીરે પપાજી,” પરીન સપલ્લશાહની પાસે ખુરસી તાણી બેસતાં બોલી. “એ તો માત્ર ઉગ્મગાને લીધે ચહેરો તમુને ડળ લાગતો હોશે, બાકી તખીએત માટે શાની આંતા કરવા ની, પપા ડીયર ? ગઈ રાતની પારડી એવી તો સંપુર્ણ ફતેહમંદ ઉભરી છે, અને તેની મોજ અને મગ્નહ અને તેમાંનાં કોનસરટની એવી તો દીલખુશ ગમત પડીજી, પપાજી કે તે આરાં જીગરમાં સદા સુધી જલ્લવાપથી રહેશે. કોનસરટમાં પેલા જસી વાહડયાનાં અંગ્રેજી તેમજ ગુજરાતી ગીતો એટલી હદ સુધીનાં અસરકારક અને ખેંચાણકારક હતાં, કે તેનો મધુર અને વાંસલી જેવો મધુરો અવાજ

હજી પ્તી મારા કાનમાં અડડયા કરેછ. વહી સાથે જસી વાહડયા એટલો તો રમુછ, મલતાવડો અને બોલો ભરભરયો હતો કે મારી સાથની હુંક એલખાણમાં મારાં મનમાં એ જીવાન માટે ઘણો ઉંચો છાપ એસી ચુક્યોછ.” અને જસી વાહડયાની સીફારસમાં બોલતાં પરીન એકશકથી લાલ થઇ ગેઇ, અને નીચે મુંડીએ નાસતો ખાવા પડી. એ મીનીટ વીટાં બાદ પરીન પાછું હસતાં હસતાં બોલી. “પપા ડીયર! સાચું બોલજે હમણું હું કેવી લાગુંછ? રાતની પારડીની અસરથી મારો એહેરો ફેરવાયલો ને ઉઘણસી લાગેછ કે?”

“દીકરી, તારા જેવી કોમલ કાંતીની છોકરીઓ આ માફક જો મોડી રાત વેર ઉઝગરો કરે તો એશક તખીએતમાં ગંભીર રીતે બીગાડ થાય ખરો.”

“પણ વાઈ હવડાં હું કાણના જેવી લાગુંછ, પપા ડીયર! તમારા અને મારા ચહેરામાં તો આસમાન જમીનનો ફેર લાગેછ. તો શું હું મારાં મરનાર મમા જેવી નથી લાગતી વાઈ? ખરું કહો, પપાજી.”

પપાએ ઉડાવનારી ઘપે નીચી મુંડીએ નાસતો ખાતાં આનાકાનીથી જવાબ કીધો, “હા—નહીં દીકરી—મને કાંઈ ધ્યાન નથી દીકરા.”

“પપા” પરીન ગંભીર થતાં બોલી—“જ્યારેપ્તી હું મારાં મરનાર મમા માટે પુછુંછ, તારે તમે એવોજ ઉડાવનારો જવાબ કાંય આપોછ, તે સમજ પડતી નથી. મારા મમાનાં ચહેરાનો કલ્લો મારા જેવો ઉતો કે નહીં એ તમારા ધ્યાનમાં ન રહે એ તાણુખી ભરેલું છે; પપા, હું જો કદાચ ધરડી થઇ વીધવા હોઉં તો મારી છાંંગીના સાથીનો છાપ વરસા વહી જાય તેખી કદીખી જીલી જાઉં નહીં. પણ, વાઈ, પપાજી. ડીયર એટલું તો ખરી ખખારીને કહો કે મારાં મમાની એકાદ સખી વટીક નથી?”

“નહીરે નહીં” તે બાપે આયદે કંટાલો ખાઇ લગાર ચીરડાઇને જવાબ વાલ્યો, જે સાંભલી પરીન કંઈ એકાંથી તાણુખ થઇ નહીં “પરીન, એ વાત હવે માંડી વાર અને તું નાસતો ખા ને મનેખી ખાવા દે.”

મોરનાં ઈડાં ચીતરવાં પડતાં નથીજ! તેમજ પોતાનો બાપ તેની માતાની બાબદસર તેનાં મોંહપરજ ઉડાવ્યા કરતો હતો, તેમાં કોઇખી રવેસે આગલો-પાછલો ભરમ સચવાયલો હોવો જોઈયે, એમ આ બાહોશ અને ચાલાક છોકરીને અનુમાન કરતાં કશીખી વાર લાગી નહીં.

“પપા ડીયર, કેટલાંકા તો ખાતા ખાતાં હજારો પ્રકારની વાતોમાં

મંથગુલ રેહેછ, અને તમે આટલી નજીવી વાતથી કંટાળી હારી કાંઈ ખસવોછ કે કોઈ અને સવાલ કરે કે પરીન તું તારા બાપ જેવી નથી; તો કાણુનાં જેવી છે, મામ જેવી કે ? તો હું જો કાણુ જાણુ કરીને જવાબ આપું તો મારી એવી માફિયતને માટે તે બોક અને સુરખ ડેરવે.”

કોઈથી બાબત પર વાત થતાં યુનોચરો કરી શકકર કરવાની પરીનની હમેશની ખાસ્યત તેનો બાપ પીછાણતો આગ્યેજ હતો, અને બાજેવેલા તકરામાં ઉતરતાં આ અચરાક છોકરી અનેક કીસમથી પોતાનાં બાપને એવી હદ સુધીની માહત કરતી, કે તે બીચારો આયદે પોતાનું મોં મુંગુંજ રાખતો હતો. આ જુદે પડેલી જુદી છોકરીનું મન મનાવી લેવા સપલશાહે વાત ફેરવી નાખવાની યુક્તી કરતાં બોલ્યો “દોકરી, તું કાણુનાં જેવી છે તેને શું મુગ્ધકો છે ? તું એવી મનોહર છે કે જેથી જોય તે વાહ વાહ પુકાર્યા વીનાં રહે નહીંજ. ગેઝ રાતનાં જલસામાં તારી સાથે આપરો જાંહગીર આપોતો તેને તો તુંને તારી ખુબસુરતી માટે પેટ ભરતી કોમખીમેન્ટસ આપી હોશે ?”

પરીન બવાંનો ચીલ્લો ચઢાવી લગાર નેણુ ફેરવી બોલી, “કાણુ ? કાકાનો જાંહગીર ? હરવાયોરે એ બાચયો ! એ તો તદ્દનજ ઇડયટ જેવો છે ! રાતેથી પારડીમાં જાણુ કે શું એક હેત હોય તેમ બંધે મીનીટે મારા કાન પર પડી કાંઈ વગર અમતનું ટાહેણું કરી મને હસાવવા માગે, પણ એવી તો ઇડયટ જેવી વાતો કરે કે મુઠ્ઠા ચીડખી લાગી આવે ! મારાથી તો નહીં ખમંથું તારે ચીરડાધને મેં તો તાંતો ત્યાંજ અરધાનો ખુરદો ને અંરધો બાંધો કરી આપ્યો ને મારાથી દુર જવા કહ્યું, તારેજ અરીણ ખાધને દરીણ પરયો ! મને તો બા તાણી તોડીને કોઈ હેન બતાવે તે જરાથી નહીં ગમે ! હું તમને કેહુંછ પપા, જો એની આવી ‘ઇનડીસેન્ટ કોનડક્ટ’ ચલાવતાં એને જો તમે અટકાવશો નહીં તો એ ઇડયટ અને વાહીયાટ જેવો ખરડયા પગ છેક ગાલીચાવેર લાવશે, ને કદાચ મરી સાથ પરણવા માંગવાનીથી ઓફર કરશે-મારા બોલને યાદ કરજો પપા.”

પરીનના જીગરના જોસ સમેટના આવા પ્રમાણીક એકરારથી આ ડોસો નાસતો ખાતાં ખાતાં અટકી ખુરશીને અટકી એ પળ દમ થઈ જતાં પરીનનો હસાખાજ ચહેરો જેવા પડ્યો, અને જાણુ કે હીંમત એકડી કરી બોલતો હોય એવી બીહધેલી અદાંથી અચકી અચકી બોલ્યો “અને અને-તેમ બનેથી તો શું થયું ? એકબારગી જાંગું તારા હાથની માગણી કરે તોથી શું થયું વાઈ ?”

“શું થયું પુછોછ, પપા?” પરીને પોતાના હાથમાંના ચમચો જોસ સમેટ ટેબલ પર અક્ષિતા, મેણુ ફરવી આકલી જુત થઇ ગુસ્સા અને ગુસ્સાના આવેશમાં સવાલ કીધો, અને તેના ચહેરાપર થઇ આવેલા પ્રગટ ગુસ્સાથી સપલશાહ અંદરખાનેથી ચોકીયો, મગર શસ્ત્ર રીતે પાછો બેઠો હતો. “દીકરી! એટલી આકરી શાની થઈ જાયમે? જાહાંગીર ખુબસુરત નથી તેમ ત્વી કોઈ ભરભરયો બી નથી, પણ ચમચાક લાગેછ અને વધી પંરકા થોડો છે—એ બી મારો ભત્રીજોજ થાયની?—ને—ને” સપલશાહ પરોનમાં ચહેરા પર જોવા યા નગર નાખવાની બી હીમત ન કરી શકતાં નીચી સુડીએ ગંભીરાઈથી બોલ્યો “અમે—અને એ તારાપર જનકેશન હોય તે શું થયું? એ જરા સોહામણો નથી પણ એને તારા ભત્રીજાના ભાગ્યે બનાવશે તો એવું બીજું વધુ સરસ તુને ક્યાંથી મલશે? દીકરી, તું ચાત્ર ચલકતી ચાઇ ચાઈ પરજ લોભાયછ! આ દુન્યાનાં છત્રકપટ અને પ્રપંચોને તુમે માલવેરો નથીજ! તુને જોરા મટમારો જુવાન ગમતા હોસે પણ મારા બોલને યાદ કરજ કે જેઓ બહારથી બણાજ મનોહર અને ખુબસુરત હોયછ તેઓ અંદરથી—જીભરનાં ઉડાણથી અદકાર અને જદાકર પુરવાર થાયછ! જાહાંગીર જોરો નથી પણ શું થયું? તે ચમચાક છે ને તારીપર ધડનાં ધડથી જનકેશાનીની શીદાગીરી બતાવે તો હું વાંધા જેવું જોતો નથીજ.”

પોતાના ભત્રીજા તરફથી ખીજ હાથમાં લઈ હીમતથી બહાર પડતાં જોઈ આકલી પરીમનો મીઝનજ તદ્દનજ ભરખેલાજ થયો, અને ખીજકારની પ્રગટ લાગણી સાથે ફફડી ચટકી બોલી. “જાહાંગીર ચમચાક છે? હુસચાર છે?” અને સોહીનો એટલી પોતાનાં ગુસ્સાની ઉપર આકેશ રાખી ગંભીરાઈથી પાછો બેઠો, “પપા, પપાજી, થોડી મીનીટ અગાઉ મેં ભરે વાત છેડી તારે તમે તે વાત માંડી વાલવા આગ્રહ કીધો અને તેજ ‘રીમા-રક’ હું હવે તમારે વારતે કરૂછ. હું આગે પેહલી ને છેલ્લી વખત તદ્દનજ ગંભીરાઈથી કહૂછ કે તમારા એ ચમચાક ભત્રીજા સાથે મરી જઈ તોથી મરજ નહીં! ચારા જેવી તમારી છોકરીને એક એબલગામણા ધધાધાપા પ્રગરના આગ્રહાપર કોઈક મારનારા ધડીપટ વાહીયાત જેવા ભત્રીજા સાથે સયાદીથી સાજવારીથી એક થવાના તમારા આવા વગર વીચારના થમારા માટે, મને પપા ડીયર, તમારે માટે જુદોજ વીચાર આવેછ! જેનોમાં સંપાણ સહુક નહી, જે મને જરાથી ગમે નહી, જેને જોતાંજ અબીતરી થાય એવા એક અનારી એઆંડી સાથે ભવિષ્યમાં એક થઈ સસાર ભોગ-

વધવાં કરતાં હળવેરો દરજ્જે પરીખોની કંગાલટમાં મુકલેસીની મુસીબતોમાં તદનજ કુવારી જીંદગી ભોગવવાનું હું હળવેર દરજ્જે બેઠતર ગણુસ.” હયાં તેને થોડોક દમ ખાધો અને ધીમેથી પાછી ખોલી, જે બોલતાં તેના ચેહરા પરની ચુસ્સાની લામણી ફેરવાઈ જઈ ઓશકનો રંગાચ ચડી આવ્યો. “પેલા જસી વાહડયા? ગેધ રાતેજ મેં એને માત્ર જોખો તે જોખોજ એની એસપુલ ચાલણુ અને સાલેસાઇબરી વાતચીતનાં મીઠાસથી મારા મન પર મણો અચુક છાપ બેસી ગયો! જસવાલાંવારાએ મારી સાથ એને ‘ધનિત્ર-ડયુસ’ કરાવ્યો તે પછી માત્ર થોડોજ વખતની વાતચીતમાં એની લાયકી અને એનાં મીઠાસભર્યા હાવભાવથી મને એ એવો તો ગમ્યો કે તમારો ધનધનધોરી બનીજો આવ્યો ઠસાખાજ, મનોહર, અને અસીલ તેમજ લાયકીવાલા જસી વાહડયા આગલ પાણી ભરે પાણી!”

તેજ વેલા નોકર હાથમાં ટપાલ લઈ અંદર આવ્યો, અને આ ગરમાગરમ ટપાટપી ત્યાંજ અટકી ગઇ.

પ્રકરણ ૪ થું.

લેડલયું કાગળ-તેની નારાકારક અસર!

ટપાલના કાગળે નોકર અંદર લઇ આવ્યાથી બાપ બેટી વચ્ચેની ગરમાગરમ તકરાર ત્યાંજ અટકી પડી તે આપણે આગળ જોઇ ગયા છીએ.

પરીને નોકર પાસથી કાગળે પોતાનાં હાથમાં લીધાં અને એડરેસ વાંચતાં વાંચતાં બોલવા પડી.

“ઓહો! એક-બે-ત્રણ-ચાર-પાંચ-છ.” પરીને કાગળ ગણુતાં હસી પડી. “આએ ત્રણ તો મારી ફેડોનાં છે ને આએ બે તો તમારાં બીજીનેમઝનાં છે ત્રણ આએ ગુજરાતી સરતામાનું કાગળ તો કોઈ બૈરીના હરફ લાગેચ, પપાજી?” અને તે કાગળને ફેરવી ફેરવી જોઇને તે ઉપરનો છાપ વાંચી બોલી, “આએ છાપ તો મુંબઇનો છે! પપાને મુંબઇથી આએ કોણ બૈરીએ કાગળ મોકલ્યું? પપા ડીયર? અક્ષર તો બૈરાનાં જેવાં લાગેચ!”

અપલશાહે ધુનતે હાથે તે કાગળ લીધું, અને તેની પરના અક્ષર વાંચી તેનો ચેહરો જઈ મારી ગયો, તેના ચહેરાપર ધાસ્તી અને ચીંતાની લામણી પ્રગટવા લાગી અને ધુનતા હાથોએ તે કાગળ ઝડપથી ઉખેડ્યું,

તેનું લખતંબ વાંચી તેટલીજ ઝડપથી ધડી વાળી પોતાના ગળવામાં ખોસી દીધું, અને નાઓરીનો એક લાંબો નિશાસ ફેંકી એકસરીથી ખુરસીને અધેલી આંખ મીંચી બેઠો. તેનો ચહેરો ઉજળો પુણી જેવો થઈ રહ્યો, અને બોલ બોલતામાં પોતાના પીતાને આવી ઓચીંતી રીતે બેઠલમાં ત્રાસજનક સંતાપ ફેંક્યા સરખસર કચડાઈ ગયેલાં જોઈ, કાંઈ ખી ખુરસી પર વાની આગાહીની ચીંતામાં પરીન જોસ સમેત ખુરસીપરથી ઉઠી ગયા અને સપલશાહ નંજદીક અધડી, ત્રાસતીથી કાટકાટ થતાં જીગરે વહાલથી પોતાના હાથ ગળાં આસપાસ ફીટાળી પ્યારથી પસવાળતી બોલી ઉઠી “શું છે પપા? પપાજી-વલી એકદમ સીક થઈ ગયા કે પપા, પપાજી?”

અને સપલશાહે તેનું મન શાંત કરવા આંખ ઉઘાડી અને પરીન ટેબલપર પડેલું કોરીનું કપ તેના મોં આગળ લાવી તે પીવાની આજીજી કરતાં બોલી “લેઓ આંખે જરા કોરી સીપ કરો, જરા જીવ હુશયાર થશે! લેઓ તો, પપા, ડીયર!”

પરીને કોરીનું કપ પોતાનાં પપાનાં મોં ગમ ધર્યું, અને તેણે શુપચુપ તેમાંની થોડીક કોરી સીપ કીધી, અને જીગરનાં ઉડાણથી લાંબી સરહ હાથ મારી દુઃખ તથા દયાયલી જરૂરકારક સ્થિતિએ અઢેલી બેઠો.

પરીને ટેબલપર કોરીનું કપ મુક્યું અને સપલશાહ આગળ આવી તેનું મોં પસવારતાં માથાથી બોલી, “પપાજી! કેમ જીવ હુશયાર લાગેછની? વળી પાછો તમારો દરદનો ‘એટક’ થઈ આવ્યો, કે પેલાં કાગળની અસરથી તમારો જીવ બેતાબ મારી ગયો? ખરું કેહો, પપા ડીયર!” અને વાંકી વકી આ બલી છોકરીએ પપાનાં કપાળ ઉપર વાહલથી બકી લીધી.

“પરી! અમાઉ માફક અને મારાં દરદેજ એકાએક હુમલો કીધો, બાકી બીજું કંઈ નથી, દીકરા, હવે તો હું બેઠર છું! જા દીકરી તારી જગ્યાએ બેસી અધુરો નાસતો પુરો કર ને મારી મમ એમ જોયા નાં કર, દીકરી.”

પોતાનાં આપનો હાથ પોતાનાં હાથમાં મમતાથી લઈ પરીન ગંભીરોઈથી બોલી. “પપા ડીયર, તમને એમ ધડીધડી દુઃખનો હુમલો થાયછ પેલું ડોક્ટરોનાં આપતાં ઉપાયો નથી કરતા, તે પછી દુઃખ વધી જાયછ! જરા દવાદાર ને દુધ કાંજીપર થોડા દીવસ કાઢો તો પછી દુઃખનો હુમલો થતાં અટકે કેની? પેલું પપાજી, પેલી કાંઈ યેરીનાં હાથ દસકતનું કાગળ વાંચીને તમારો જીવ ફરી આગો, તે કાણે લખ્યુંછ, તે એ તમારી

કોણ લખનારી છે-પણ કાં જાયો મિત્ર નાસતો આવ્યા પછર ઉડીને
મં આત્મા?"

“ નહીં દીકરા મને જરા મારા રૂમના આરામ લેવા દે કે હું પછી
હુશયાર થઈ જવશી. તું તારે બેરીકર નાસતો જાજે, દીકરી પરી” અને
એમ બોલતાં આ જઈક ડાસો ધીરથી ઉડ્યો અને પરીને કાંઈ આગમ
બોલી ઉઠે તે અગાઉ સપલસાઈ ઝડપી કદમે દાંબીમરૂમ છોડી ગયો અને
બારણાની બહાર જતાં તેના ધુનતા હોઠો વચ્ચેથી એક લાંબી અને સરસ
હાથ બહાર પડી અને ચીંતા અને ધાસ્તીથી તે બચડ્યો, “ જુદા! જુદા!
મમે દુઃખ ખમવામી સકળી આપ! મમે તેવું બી થામ પશુ-પશુ મારી
પરી એવી ને બીવીજ સ્વીતી વચ્ચે રહે એટલે બસ!”

પોતાના અસીલ અને બલા પોતાને ઓચીતી વડી ન રાખેલા
ત્રાસજનક સંતાપ અને સીતમ હેયળ ગોચા કચડાઈ જતાં ક્રિષ્ પરીને
વડીક હડથી જ્યાંદા માંગુમ થવા ઉપશંતિ ચીંતાતુર બની રહી, અને તેનાં
આંખનાં દુઃખ એને ચીંતાના અધુક છાપનાં ધાસ્તીમયાં ચહેરાપરથી આ
પોહચેલ બુટી છોકરીએ ઝડ અનુજાન કીધું કે સપલસાઈનાં કેહવા મુજબ
તેને કોઈ બી પ્રકારે દર્દનો ઓચીતિ હુમલો સ્વ મુલ્લજ પામ્યો ન હતો,
પરંતુ કોઈ આમળાનાં હાથ દસકતતું કાગળ મલવાથીજ તેમાં સમાયલા
કિંમત બેદ-બરબોલા કાંક ધુમરાથીજ તેના પીતા આવી જવ બેતામ
મમરી જામની હક મુધીને દર્દમંદ અને દુઃખી થયો હતો.

ટાવલપર પડેલું કોકોનું કપ પોતાનાં હાથમાં લઈ બસી નેનદીક
જામી દુરમા સુમચી મુશબોદાર દુલ્હનાં ક્યાસાએ તરફ પોતાની નજર
દોડી પરીને જામડી, “ પપ્પા કાંક છુહાર પારે સોય વેચવા નીકળ્યા? અને
શું બોસની આંખ નથી કે આમાં કાંઈ ઉડે ભરમ સતતમલો લાગેલ અને
મને એવા ભરમોતો લણોજ ધીકકાર છે. મારા પપાથી મારો કોઈ બી ભરમ
કુપો નથી, તો પછી પપ્પા પોતાનો ભરમ મારાથી શા મારે કુપાવેલ? મેલ
મેલ કોઈક કાગળ બેધતેજ એવણું જવ ધાસ્તીથી ફરી આવ્યો ને
મને દુહા સાહલ કાંક ઉડાવેલ. મુખમિા વસ્તી એવી ને કોણ બરી છે
કે જેનાં પપ્પા જહાકાર કામજની પુરી અસરથી મારા પપ્પા આ મીક
બેતામ મમરી ગયા, એ આ મીક પેટબરી ધનસદી, મીનસદીનાં કાગ
જમીન એવલ ધાસ્તી આમ મીયા કોય લો મારા પપાને આવી દુઃખ
દાએક હાલટમાં લાવી મુકવા જે હું તે મકકરબારને ઓલમુ તા મારા

હાથમાંથી છટકવા તહીં દેઉં. અપારે પપા જન્મવા આવે ત્યારે ટેબલપર આ કાગળની ઘાત ફાટી પસંગવત પુછી તો જ્યેઠે કે કાંઈ બેદખરબ હોય તે માલમ પડી આવે. મારી તો ખાતરી છે કે પપા પેલાં કાગળથીજ ધારતીનાં માર્યાં સીક પડી ગયા.” અને કોકોનું કપ ટેબલપર મુકી આ મતોહર રૂપસુંદરી દાઢનીંગ રૂમમાંથી બાહર પડી પોતાનાં ઝોરડામાં માથા ઉપર વીચારવત ધપે ગઇ.

પ્રકરણ ૫ મું.

એક અકસમાલ.

પરીન પોતાનાં પોતાનાં તાનુબીભર્યા બેદી આચરણથી ઘણી ગુચવણ અને મુજવણમાં પડી અને પોતાનાં ઝોરડામાં આવી ગમગીન વીચારોની ગીરફતારીમાં ગડે થયલી એકાદ પુરશીપર થોડીક પ્રજા બેસી રહી, મગર બાહર જવાની યાદ થતાં તે એકદમ પોતાનાં વીચારોમાંથી જમકી ઉડી અને બાહર જવા માટે તૈયારી કરવા માંડી. આ વેળા પોતાનાં પોતાનાં ખેલાં કાગળની બેદખરબ વચ્ચેને લગલી યાદ તેનાં બેગમમાંથી મારી ગઇ અને આમલી રાતનાં જલસાની ખાન તેનાં મનમાં તણ થતાં હજારથી છલાછલા થતાં જીગરે, મલકાયેલું મુખડે વ્યવડવા લાગી. “જસી વહાડયા ! બ્રાહ્મ ! કેવું મીઠું નામ ! કેવો હસમુખો અને ખુમસુરત ગમર જન્મના ! જો હું કદાચ પશુવાનો વીચારજી કરું તો આ જસી જેવા સોહામણા ગમર અને મોજલા મલતપવડા જીવ્યાન સાથેજ પરણું—” આ ખુશી અને સુખી હવામાં ફીલાઓ અને સ્વપનાથી આ બોલી એકરીથી હસાઇ હસાઇ જવાયું. “પેલો જાહંગીર કાંઠાને આપો જસી કાંઠાં ? કાંઠાં ગંગા શાહ ને કાંઠાં માગાં દેલી ? જાહંગીરને તો જ્યેઠસેજ કાંઠ મને અલીતરી છુટેજ, ને વાત કરવાની બી અલીતરી લાગેજ, જ્યારે આપો બાળકપર જસીને જોઇને જોઇ મારા જીમરમાં કાંઈ અજબ લાગણી બરપા થઇજ, તે એની સાથ વાત કરવાની જાણ મને મોજ લાગેજ. પ્રમ્મ પોતાના અવાચકવાદો જેવા બનીજ સાથ મને પરણવા માંગેજ, તેનાં કરતાં વધુ કંવારી છાંદગીતાં હજારો બહાકારક દુઃખ સોસવામાં હું સુખ સમજું ! એ હડપટ મને

ચાહેછ કે મારા પૈસાને ચાહેછ ને સમજ પડતી નથી ! આ 'પરી પેલેસ'થી દુઃખ થઈ જઈને, કે પપાની લખોતી દોલતપર અંજીઈ મોહબત કરેછ તે સમજ પડતી નથી ! અને તો લાગેછ કે આ પોહોચેલ ખુરી પોયો માત્ર મધપર માખ ભમેછ !" તે તૈયાર થઈ અને ખુશીથી છલાછછ ઉભરઈ જતાં જીગરે જે ગીતો જસી વાહડયાએ આગલી રાતની જલસા પાટીંમા ગાઈ અનેક જુવાન જીગરોને પોતાની તરફ આકર્ષી નાંખ્યાં હતાં, તેમાંનું એક મોહબતની મોહીની બતાવનાર દીલખુશ ગીત પોતાનાં વાંસલી જેવા સાહદે ધીમે ધીમે ગાતી પોતાનો ઓરડો છોડી બહાર પડી, અને ધીમે ધીમે દાદરપરથી નીચે ઉતરી પોરટીકા આગલ ગઈ જ્યાં હમૈશ મુજબ ડોંગકાર્ટ ઉભેલી તેણે જોઈ.

પરીન જડપથી તેમાં ચઢી બેઠી, અને તોર અને ટેકાવથી ઘોડાવાલા ગમ જોઈ બોલી, "તું મારી પાછળ બેસતો નારે ! હું એખલીજ હાંકી જવશ ને પાર્કમાં ફરીને ધીમે ધીમે રાઉન્ડ લઈ પાછી આવશ."

ઘોડાવાલાએ પોતાની આ જુવાન બાઈની આવી હુલડાઈ માટે ખરાં જીગરનાં જોશથી વાંધો લીધો, અને વડી ડોંગકાર્ટમાં પ્રીનસેસ ઘોડી જે બણીજ તોફાની અને ગરમ હોવાથી કોઈખી વેલા પરીનને એખલી ન ફરવા જવા દેવાનો મોટા શેફનો હુકમ હતો એવી તકરાર કીધી મગર મજબુત મનની પરીન કાંઈખી સમજ નહીં અને એખલીજ જવા જઈ બની.

આકાશમાં વાદલાં ઘેરાયલાં હતાં અને વરસાદ પડવાના કાંઈક જાંખાં ચીંહો દીસતાં હોવાથી પરીનની આંખએ આંખ ઘેરાએલાં વાદલમાં બહાર ન જવા દેવા માટે અનેક આજુજી કીધી, અને જે કદાચ બચ તો ઘોડાવાલાને લીધા વીના ન જાય એવીખી કાકલુદી કીધી, મગર બોંહસીલી પરીન એકની બે થઈ નહીં, અને આપદે ઘોડાવાલાને લીધા મગરજ તે ડોંગકાર્ટ બગમાંથી સડસડાટ કરીખી ધારતી વીનાં હાંકી લઈ ગઈ.

જેન્ટરને ગોયા છક કરી નાખે એવી આ દીલકશ મનોહર રૂપસુંદરી પરીન હતી ! બહારની પોતાની હદ વીનાની સુંદરતાથી તે જેનારનું દીલ ગોયા પોતા તરફ જેમ આકર્ષી લેતી હતી, તેવીજ બાતેનથી આ છોકરી તમામ બોલી, સાચી, નીપકપટ અને દયાળુ હતી. પોતાનાં માયાળુ પીતા મીસાલ મુફલેસ લાચારોની મુશીબતોની કંગાલ્યતમાં તેઓને, કશાંખી પોતાનાં ચઢતા વખતનાં તુમાખ યા તોર વીનાં તદનજ સાદાઈ અને બોલાઈથી સાહ્ય કરી આવેલી હોવાથી, આ બલી છોકરી આખાં અલા-

હબાદમાં એક અવાજે વખણાઈ ચુકી હતી, એવી આ રૂપસુંદરી બાહર તેમજ બાનેનથી ભક્તી, મનોહર, દીલકશ, દયાલુ અને સાચી ખેતકરાર સીદ્ધ થઈ હતી. પોતાનાં પીતાની દેશપરદેશની નોકરી ચાકરી દરમ્યાન તેની સાથેની સાથેજ વસવા રહેવાથી પરીન નાનપણથીજ હીનતવાન અને દેલાવર પુરવાર થઈ હતી, અને આજની પદ્ અને પાઉડરનાં નાખુશ લેપડા અને અત્તર સેંટના દીલ ધુમ્મવનારા, દીલ ફેરવનારાં સોડમ વચ્ચે મોજ મારનારી, પરંતું તદનજ નાણુક, તેમજ એકાદ નિર્દોષ ફેફસ્યાંને જોઈ જીવ ખેતાંજ મારવાવાલી ઇંટર અને ફેશનેબલ છોકરીઓનાં જેવી પરીન સેહજ પણ કીસમે ખીલકણ, હીચકારી કે નખલી પોચી ન હતી! મગર એક નખલા મનનાં મર્દને પણ કેટલી હદ સુધી લાઇલાજ કરી નાખવા હદ સુધીની હીમતવાન જોરાવર અને દલેર હતી! પોતાનાં પીતાની તે કીરતારની કરમખલ્લેશથી સ્વપને વટીક વટી ન રાખેલી, જરદાર, અને ધનવાન સ્થીતી ફેરવાઈ જવાથી આ ભક્તી બાળા એકાએક હાથમાં આવી પડેલી દોલતથી કોઈ બી પ્રકારે છાલકી, તુમાખી કે મમરર બની ન હતી; મગર છુટે હાથે પોતાનાં દયાલુ દીલથી અનેક ગરીબોને વખાણુવા લાયક હદ સુધી સાહય થતી હતી.

આ ભલી છોકરીને સીપલાટ જરા બી પસંદ ન હતો. તેમજ વળી પૈસાનાં લોભને ખાતર સીપલાસથી વાત કરનારાં સીપલાં, ઢોંગી અને મીઠાં એને તો આ ભોલી છોકરી મોંઢાપરજ ફજેટ પાડી રોકડું પરખાવી નાંખતી હતી, એવી તે બરબર બોલી અને બોલી હતી. પરીન સ્વતંત્ર વીચારો ધરાવતી હોવા ઉપરાંત મજબુત મનની, એકજ હરાવતી અખળા હતી, અને પોતાનાં મનમાં આવે તે ગમે તેવા બી ભોગે કરાવવાવાંલી હતી, જેથી તે બાજે વેલા સામાની નજરે જીદદી અને મોંઢસીલી દેખાતી હતી.

આકાશમાં વાદલાં ઘેરાઈ આવ્યા પછી વીજળીનાં ચમકારા અને ધડાકા ચાલુ થવા લાગ્યા, અને વરસાદ ઓપ દેતો કે જોશખંધ ટુટી પડે એવું અંધારું થવાથી તથા પરીનની ડોંગ કાર્ટમાં જોડેલી તોફાની અને પોતાની શેકાણી જેવીજ આકળી ઘોડી પ્રીન્સેસ કડાકાથી ચમકી તોફાન મચાવાથી ઘોડાવાલાને લીધા વગર ગાડી હાંકી લાવવાની જીદ કરવાથી પરીન લગાર પસ્તાવા પડી અને એકાએક થયલા મોટા ધડાકાથી પ્રીન્સેસ એકદમ ઉછળી ચોંકી અને ગાડી સાથ નાહસવા લાગી.

વરસાદ પડવાનો શરૂ થયો, અને પરીને તે ઘોડીને કાબુમાં લેવા ગમે તેટલીબી લગામ ખેંચી ઉભી રાખવાની પ્રયત્ન કીધી, મગર પ્રીન્સેસ

પ્રકરણ ૬ હું.

જસી વહાડયા.

પોતાને ભયભરેલા અકસમાતમાંથી બચાવી લેનાર બાહદુર અને દલેર જુવાન તો જસી વહાડયાજ હતો, કે જે જુવાન માત્ર એકજ રાત અગાઉનો આ ભક્તી અબળાનાં મનમાં રમ્યા કરતો હતો, અને જે જુવાનને માટે તેનાં મગજમાં ઉડો અને ઉંચો છાપ બેસી ચુક્યો હતો. તેમજ વક્તી તેનાં કામળ જીગરમાં તેને માટે દીક્ષાપુષ્પ કરનારી ઉંડી બેદબરી લાગણી બરપા થઇ હતી.

“એ તો તમારી લાયકી છે, મીસ પરીન” ડોક્ટરે હેઠકો કરી આ મનોહર અને દીક્ષાજુ જુવાન મીઠાસથી હસી બોલ્યો, અને સેકહેડ માટે પોતાનો હાથ લંબાવ્યો, “મેં એવો તો શું મોટો વાદ્ય માર્યો, જે એટલા બધો આભારને લાયક ગણાઈ શકું વાઈ? સાંમેથી ડોગકાર્ટને ઘસડાઇ આવતાં જોઈનેજ હું બાહર આવી દોડ્યો, તે વેળા મેં સ્વપને વડીક વડી ન રાખેલી કે ડોગકાર્ટમાં તમે એડેલાં હોસો! આવી તોફાની રૂતુમાં સઘસ વગર નીકલવાનું જરા જોખમભરેલું તો ખરું, બહેન!”

પરીન એશકથી લાલ થઇ ગઈ, અને પોતા સાંમે ઉભેલા મનોહર મુખાંગનાં ખુબસુરત જુવાનને જોઈ તેનું જીગર ગોચાહર્ષથી એવું તો પ્રકુલ્લીત બની રહ્યું કે થોડીક પળ તેનાથી કાંઈ બીજાવાળ આપી શકાયો નહીં.

“એહેન, ગેઈ રાતની આપની શુભ અને યાદગાર મુલાકાત પછી, તથા તમોએ તમારાં ‘પરીન પેલેસ’માં ફરસુદે આવવાની અરજ કીધી હોવાથી, હમણાં હું વૉક લેતો ત્યાંજ આવતો હતો. કે ‘પરીન પેલેસ’નો બાહરથી દમામ અને ભપકો તો જોઉં!”

“પણ ‘પરીન પેલેસ’ અહીંથી કાંઈ ઘણો દુર નથીજ, માટે તમે હવે તો વરસાદ નરમ પડેનેજ મારી સાથ આવો. હું અંદરથી બધો દેખડાવીશ.”

“ટેક્યું મીસ પરીન” તે મીઠાસથી સહેજ હસ્યો.

વરસાદનું ઝાપડું આપદે નરમ પડ્યું, અને પ્રીનસેસબી ઠંડી પડવાથી એકબીજાં આદમીને ડોંગકાર્ટ આપી પરીને પોતાનાં જંગલામાં લઇ જવા કહ્યું; અને પોતેથી પગે ચાલતી જસી વહાડયા સાથે આગળ વધી.

દુકમાં તેઓ 'પરીન પેલેસ'માં આવી પહોંચ્યાં, અને આ મહેલ જેવાં રોનકદાર ભપકાદાર મકાનને જોઈને જસી જીગરનાં ડંડાણુથી તાણુ-બીથી ગોચા દંગ થઇ ગયો.

“તમારાં પગલાં પેલેસમાં મુખ્યારક, મી. જસી.” તે ભપકાદાર મહેલની સીડી આગલથી હર્ષથી મલકાતી પરીને જસીને પોતાનાં મીકાસ ભર્યા બોલોથી વધાવી લીધો અને જસી વાહડયાએ પોતાની ટોપી ઉંચકી હસીને આભાર માન્યો, અને પરીનની જોડે જોડ ચાલી તેની સાથ અંદર ગયો.

ઇંગ્લેન્ડ પોષાકમાં જસી એવો તો શોભી રહ્યો હતો, કે તેનાં મનોહર સોહામણા મુખડા પર તે અંધએસતો શોભતો હતો. એકાદ માહતાય જેવી નાણુક અબળા માફકજ તેનો ચહેરો ધણોજ ખુબસુરત અને દેખાવક્ષો અને જોનારને એકદમ ખુશ કરી નાખે એવો ઝળકતો અને ખુશનુમા હતો; તેનાં માંજરા ડોળાથી તેના ચહેરાનાં કક્ષામાં ચોર એવો તો વધારો થતો હતો, કે તેનાં મરદાનગી ભર્યા દીલકશ ચહેરા પર ટંકાએલી એકજ વખતની નજરથી જોનારને પોતાનાં મનમાં સારો છાપ બેસાડી ચુકે. તેની મનોહર કાંતીથી અનેક ભાણુભુલી અબલાઓ જીગરનાં જોસ સમેત તેની ઉપર જાન સદેકે કરવાં જીગરનાં ડંડાણુથી લોભાતી, એવી તેની ધારતી ભરી ગજબનાક ખુબસુરતી હતી, અને તેવીજ ક્રીસમે આ ભલી અને મનોહર પરીન પણ ઉમેદભર્યાં ઉછાણાં મારતાં જીગર સાથ જસી માટેની મોતેબર મોહબત ભરી લાગણી પોતાનાં જીગરમાં સમાવી ચાલી ચઢાવી પોતેજ પોતાનાં બાપીકાં મકાનમાં તેને તેડી લાવી હતી, જે સુભાગ્ય સંજોગની દીલખુશ યાદ ભવીષ્યમાં આ ભાણુભુલી છોકરીએ કદીમી પોતાનાં જીગરમાંથી વિસારી નહીં.

એક ભાણુભુલું આદમી બાળે વેળા માત્ર એકાદ નજીવી ભુલનાં આફતકારક, જફાકાર અને જીવલેણ પરીણામોની નાશકારક અસરોમાં, સુખનાં મોજલાં સુભાગ્યમાંથી, દુઃખનાં અંધકાર દર્યા ડોહવતો લાઇલાજ અને આજેજ પને છે, અને આ બાળુ ઉપરમી ભોલી પરીનને પોતાનાં ઉમેદ ભર્યાં જીગરમાં બરપા થએલી ખુશાલી જસીને પોતાની સાથે 'પરી પેલેસ'માં દોરવી લઇ આવવાનાં એકજ-ઓ માત્ર એકજ-નજીવાં પણ ભુલભરેલાં પગલાંથી, ભવીષ્યનાં બીતરમાં ભવાનક બનાવોની દુખભરી અસરો હેઠલ આ ભાણુભુલી છોકરી દુર્ભાગ્યથી કચડાઇ-કરમાઇ જશે, એવો જો સહજમી ભવીષ્યનો ઝાંખો ખ્યાલ તેને આ વેલાએ થતે, તો આ દાનેશ-મંદ છોકરી ચાલીચલાવી પોતાનાં પગમાં કોડાલી મારવા જેવું, જસીને

પોતા સાથે લઈ આવનાર અતી ખુર અને જાનુન પગલું, જીવ જતાં બી કેમે કરી બરી શકતે નહીંજ, મગર અદ્ધસોસ કે ભવીપમાં બનતા બયાનક અને બેદી બનાવોની આગાહી પ્રારબ્ધવાની સર્વોત્તમ શકતી તે કરીમે કારસાજે નાચીજ ધનસાનમાં મેલી નથીજ; જો તેમ હોતે તો પછી તે ખુદાની શુક્રગુમરી અને તેની પીછાણુ કોઈ બી કરી શકતે નહીંજ !

જમદ સપલશાહ પોતાનાં ઓરડામાં એકાદ ખુરશી ઉપર નાસતાની વેલાએ પેલાં મળેલાં નાશકારક કાગળની બેદી અસરોથી દુખી બનેલો ગંબીર વિચારોની ગીરફતારીમાં ગર્ક ગએલો એખલો બેઠો હતો. તે બેદી કાગળ વાંચવા પછી આ ભલા જમદ શેડ્યાને એક ક્ષણની વડીક શાંતી કે કરાર ન હતાં. એક ઝેરી સર્પ હોએ એવી કીસમથી તે કાગળને સપલશાહે પોતાના હાથમાં ધીકકાર અને તીરકારથી કચડી ભચડી મેલ્યું હતું; તે ઝેરી અસરો ધરાવતાં પત્રની વીગતથી તો તે પેહલી નજરે વાંચનારને તદનજ નિર્દોષ તથા કોઈ બી પ્રકારની આફટ વીનાતું દીસતું હતું, પણ તેની જીવલેણુ અસર ભવીપમાં એવી તો અદ્ધસોસકારક હદ સુધીની ખાનાખરાખી કરી નાખનારી હતી, કે તે કાગળને એક ઝેરી કાટીસ સર્પ દાખલ ગણી સપલશાહે તેને પોતાનાં રાઠોડી હાથની હથેલીમાં રગડાવી નાખ્યું હતું, તેમાં કશો સંદેહ ન હતો.

તે બેદબરેલું પત્ર જોકે બાહરથી તો તદનજ સાદું અને મીઠાસભર્યું હતું, તે નીચે મુજબ એક ઓરતનાં નાજુક હાથ દસકતથી લખાએલું હતું:-

મુંબઈની, તા. ૨૩ મી અક્ટોબર

મારા વહાલા બાઈજી ખાનખલાદુર સપલશાહ શેકના.

જત-ખાનખલાદુર કરીને લખતાં મને મારાં જીગરમાં ઘણો દરખ પેદા થાયય. હું તો ધારતીતીજ કે તમારા જેવા ભલા કોઈ દીવસ મોટા લોકમાં ખપસો ને લખોપતીમાં ખપસોજ. તમુને મલેલાં માન અને તેનાં મેલાવડાને લગતી અલાહ્યાદમાં થયલી ધામધુમ મેં ન્યુસપેપરમાં વાંચીનેજ આએ બે ચાર લીટી તમુને મુઆરક્યાદી આપતાં ચીતરીય ! લખોની દોલત વરી 'પરી પેલેસ' જેવો મહેલ એ બધું તમારું એમ કોણે ધારીઉંતું ! અને પેલી નાની તોફાની જીદી પરી ! તે તો હવે રાણી બની હોસે ! પંદર વરસ પર મેં એને જોયલી હતી તે હવે તો એ મોટી બેરી થઈ હોસે; એને મારી તરફથી યાદ આપસોજ; પંદર વરસ દુઃખનાં હોડેમાં ભરેલાં પંદર વરસ ! મારા વહાલા સપલશાહબાઈ હું

તમારી તરફ આવવા માંગું, જેથી તમે જોઈને ધણાજ ખુશી થશો, એવી આશા છે. આવતા સોમવારે હું મેક્ષમાં રાતે સાત વાગે તમારી તરફ આવસ માટે તમે જરૂરજ ધસતીસન પર કોઈ માણસને મોકલજો.

મારી દુઆ વહાલી પરીનને કહેજો ને તમેથી કપુલ કરશો.

લી૦ તમારા હકમાં દુઆની માગનારી

નાજીંભાય નવલખી."

આ તે સાદું મીઠાસ ભર્યું નજીવું કાગળ હતું, જેની નાશકારક અસરો હેઠલ દુઃખી, નારાજ અને અશંતોષી બની સપલશાહે પોતાનાં ઓરડાનાં એખલાં એકાંતમાં શોકાગ્નીમાં જલો ગયલો એમી રહ્યો હતો.

તે બેદી કાગળ પોતાનાં હાથમાં કચડી ભચડી ધણો વખત સુધી ત્યાંજ વિચારનાં વમલમાં વીંટલાઈ બેઠો હતો. વીજલીનાં ચમકારા, વાદલનાં કરાકા અને વરસાદનાં ઝાપટાં તે ઓરડાની બારીમાંથી તેને દેખાતાં હતાં, છતાંબી તેની કાંઈબી સારી યા ખુરી અસર આ જઈઈ ડોસા પર ન થઈ, એટલી હદ સુધીનો તે બેખાખલો અને ગાફિલ બની રહ્યો હતો.

“અરે મેં તો ધાર્યું કે એ-એ મરી ગઈ હોસે” તે બબડવા લાગ્યો, “હું ઇચ્છું કે તે મરી ગઈ હોતે! અફસોસ! હું તો ધારતો’તો કે પંદર વરસની ચુપકીદી પછી હું સહીસલામત છેઉં અને હવે-ખુદા! ખુદા! હવે જે ધાસ્તી રાખેલી તેજ સાંખે આવી ઉભીય; શું થશે! એમાંથી શું અંજમ આવશે! ખુદા!”

તેજ વેળા ઓરડાનાં બારણાં આગળ હસ્તે ચહેરે પરીન આવી ઉભી અને મીઠાસથી બોલી “પપા ડીયર, તમે સુતેલા છેઓ, કે હું અંદર આઉં?” સપલશાહે માત્ર તે તરફ ડોકાંતો લેહકો લીધો અને પરીન અંદર આવી પોતાના પીતાની આગલ આવી વાહલથી બોલી. “પપાજી, દોહર થવા આવ્યો ને ટીશીન તૈયાર બી થયું હોસે, ને વળી પપાજી હું ઘેરમાં મારી સાથે એક પહોરણો લાવેલી છેઉં! જણોજ કે કાણુ તે? જે ગૃહસ્થને માટે સહવારે નાસતાની ટેબલપર વાત કીધી હતી તેવણજ, મી. જસી વહાડયા છે! આપરો મેહેલ જોવાની એવણુ આજુ ધરાવેજ, અને ડ્રોઈંગ રૂમમાં બેસાડેલા છે! પપા, હું કપડાં બદલી આઉં તેટલાં તમે જરૂરજ એવણુ સાથે એખલાસથી વાત કરજો.” પરીન એકાએક અટકી પડી અને પોતાના પીતાનો દર્દમંદ દેખાવ જોઈ ધાસ્તીથી બોલી ઉડી, “શું છે, પપા એવો ચીંતાતુર ને ગભરાયલો ચેહેરો કેમ તમારો છે, શું છે, પપા ડીયર?”

“કાંઈ નહીરે દીકરી, જરા કોલડ લાગીય.” અને આ ડોસો પોતાની દીકરીથી પોતાનું દર્દમંદ ગમગીન મોંહ છુપાવવા ખુરસીપરથી ઉઠ્યો અને પોતાનાં હાથમા હજી સુધીથી પેટું નાશકારક કાગજ ભચડેલી હાલતમાંજ રાખી બારી તરફ જઈ, બારીની બાહરનો દેખાવ જોતો ઉભો, અને પોતાનો ચહેરો એ ચાર પળ શાંત કરવા પછી તે પરીન ગમ પાછો ફર્યો.

“પપાજી! આજે ભયભરેલા અકસમાતમાંથી હું બચવા પામી જો! આજે નાસ્તા પછી ‘પ્રીનસેસ’ને જોડી સહસ વગર હું બાહર ફરવા ગેમટી તે પાછી ફરતાં વાદળનાં ધડાકા-કડાકાથી એ ચમકી કાર્ટ લઈ નાહસવા લાગી અને એતેફાક જસી વાહડયા તાંથી જતા’તા મારી મદદે દોડી આવ્યા, ને ઘોડીને મુશીબતે થોભાવી. એવણુ જો મને સહાય ન થતે, તો આજે હું હવડાં તમારી સનમુખ જીવતી-જગતી ઉભી રેહવા ન પામતે જો, પપા ડીયર!” અને તે ખુશાલીથી હસવા પડી.

તે ડોસો આ અકસમાતને લગતી વાત સાંભલી ચોંક્યો, અને ગંભી-રાઈથી બોલી ઉઠ્યો. “દીકરા પરીન, પ્રીનસેસને કાર્ટમાં જોડીને એખલી બાહર નહીં લઈ જવા મેં તુને અનેકવાર ચેતવણી આપી તો બી તું એવી હુલવેલી અને આકલી થાયછ, એ મને ગમતું નહી દીકરી! જા, દીકરી, તું કપડાં બદલી આવ તેટલાં હું જસીને મલુંચ, ને જો દીકરી જરા નોકરને કહીને પાંખની બારી આગલનો છેડલો ઓરડો સાફસુફ કરાવી તૈયાર કરાવજો, આવતા સોમવારે મારી એક ઓલખાણુની બાઈ મારી પહોંચણી તરીકે થોડા દીવસ અહીં રેહવા આવેછ ને તેનું નામ નાનુંમાય નવલખી છે.” અને આ ડોસો પરીનનાં ચહેરા તરફ જોવાની હીંમત કર્યા વિના લાંથી બારી પગલે બાહર પડ્યો, અને પરીન બી ખુશાલીથી છલાછલ થતાં જીગરે મલકાએલે ચહેરે ધીમે સ્વરે ગીત ગાતી કુદકે ને હુસકે પોતાનાં ઓરડામાં કપડાં બદલવા ગઈ!

પ્રકરણ ૭ મું.

“ક્યા રંગ બપા કરતી અરે ઓરત,”

“સાધુને બુલાદી શાન,

જોગી બી હુવા બેધ્યાન;

દાના બન ગયે નાદાન,

રાહા ચુકે મુસાફરકી-અરે ઓરત!”

ભોજા બલા અને નખળા મનના મદોને પોતાના મીઠાસ ભર્યા હસવાના હાવભાવથી, તથા ઢોંગી અને સીપલાસભર્યા નાંજે નખરાંથી, તથા પોતાની તેજસ્વી અને જાદુય ચમોની તીક્ષ્ણ ચમક ઝમકથી, ગોયા સીકસ્ત, આજેજ અને માહટ કરી નાંખે, પોતાની નખરાંબાજ વર્તાણુંકથી બલા મદોનાં મનમાં અને જીગરમાં એકદમ મોહ્યતબરી લાગણી પેહલી નજરમાં અચુક બરપા કરી શકે, એવી જો મકકરખોર, સીપલી, નખરાંબાજ તેમજ ગણત્રીબાજ અમળાઓ, જોઓ બાજે વળા એકાદ ફરેસતાને પણ ફરેબથી પોતાના ફંદામાં લઇ ફસાવી મુકે તેવી અમળાઓ આ મકકરતી દુનીયામાં થઇ અને મળી શકે તેઓમાંની આ એક નખરાંબાજ અને ઝેર જેવી નાજાંભાય નવલખી હતી. તે કદે ફીંગણી અને લગાર ભરેલી હોવાથી વરસો પસાર થયા પછી બી તે તેવી ને તેવીજ અગાડિનાં જેવી જીવાનજ દીસતી હતી. તે ખુબસુરત અને મનોહર હતી તેમાં કશો સંદેહ ન હતો, પરંતુ તે ખુબસુરતીમાં એવાં તો ધાસતી ભર્યાં નાંજે નખરાંતો સમાવેશ થયો હતો, કે તેની નખરાંબાજ દપછપ અને અદ્વાપરથી અનેક આદમીઓ તેની ખીછાવેલી જાળમાં કાંઈકે આસાનીથી ઘસડાઈ આવે તેમાં કાંઈ બી નવાઈ ન હતી! તેના બોલવાના મીઠાસના ઓઠાં હેઠળ એવો તો કડવાસ છુપો રહેતો હતો, તેના બહારથી મોહ્યતી લાગણી દેખાડવાનારો જીગરના ડંડાણમાં એવું તો છુપું ઝેર સમાવેશ થયું હતું હતું કે તે જો ચાહે તો એક આદમીને, મીઠાસના મધમાંજ-ઝેરી સર્પનાં જેવાં ઝેરી અસરો સાથના કડવાસ ભર્યાં મધમાંજ-સરખસર સલાનાશ અને અને ખાતું ખરાબ કરી નાંખે એવી હદ સુધીની બહારથી મીઠાસ રાખનારી મગર બાતેનથી મેલાં હૈયાંની, કપટી અને ઝેરી નાગણુ અને મકકારે ઓરત આ નાજાંભાય નવલખી હતી!

ખાનખહાદુર મપત્રશાહ શેઠના જેવા ધનવાન આગેવાનની પહરોણી તરીકે અલાહાબાદ આવતાં તેનું જીવન હર્ષથી ગોચા પ્રકૃત્વશીલ અન્યું હતું, અને તેની મનની મુરદ જે તે પોતાની છાત્રીમાં છુપાવતી આવતી હતી, તે જરૂર પાર પડશે એવી મક્કમ ગણતરીઓ કરતાં તે મનમાં મત્તકાતી હતી ! અફસોસ ! આ મક્કારે ઓરતની નાખુશ પધરામણીથી તેનાં અવર નેહસ્ત અને દુહાર પગલાં ‘પરીન પેલેસ’માં પડવા પછી તે સુખી અગલામાં રેહતાં મોહવતવંતા આપ-મેટીનાં સુખનો સુર્ય ધીરે ધીરે અસ્ત પામવાની શરૂઆત કરી ચુક્યો હતો, એમ કોઈને સ્વપ્ને વરીક ખચર પડી ન હતી.

ઠેડાવેલે વખતે નાજ્મંમાય રાતનાં સાડાસાત પછી અલાહાબાદના દેશનપર આવી ઉતરી અને ખાનખહાદુરે તેને માટે મોકલી આપેલી ગાડીમાં ખેસતાં આ ગણતરીખાજ અખળા હૃદયી જ્યારે મલકાવા લાગી અને જેમ જેમ ‘પરી પેલેસ’ નજદીક આવતો ગયો તેમ તેમ આ બેઠી અખળાનાં જીવનમાં હર્ષ માથો સમાયો નહીં, એવી કાસમથી ગોચા તે હર્ષમાં થેલી બની રેહી !

તેજ દીને મનોહર પરીનની મુઆરક વરસગાંઠ હોવાથી, તેનાં આગ્રહથી ખાનખહાદુર શેઠે ‘પરી પેલેસ’માં ચોક્કસ પહરોણુંએને નોનર્યા હતા, અને ‘પરી પેલેસ’ રાતનાં ભબુકાદાર તેજસ્વી દીવાઓનાં તેજથી ગોચા બાગે ખેહસ્તમાં ફેરવાઈ ગયલો નાજ્મંમાયે જ્યારે જોયો, ત્યારે આ ભપકાભર્યા બાગેખેહસ્તથી, તેમાં થતી ચેહલમેહલથી તે એ પત્ર ગોચા દંગ થઈ ગઈ !

ગાડી દરવાજામાં આવી ઉભી, અને નાજ્મંમાય અંદરથી બહાર નીકલી અને એક મુસલમાન આયાના જાંમાય નજદીક આવી અને તેણીને માટે ઉપરનાં માળ ઉપર એક રૂમ તૈયાર કરીધો હતો, જ્યાં ખાનખહાદુર શેઠે નાજ્મંમાયને તુરતાતુરત લઈ જવાનો હુકમ કરીધેલો હોવાથી તે આયા નાજ્મંમાયનો ઓરડો બતાવવા તેની સાથે ઉપર ગઈ. ભપકાભર્યા રાયરચીલાંથી સણુગારેલા ઓરડામાં તે આયા જ્યારે નાજ્મંમાયને અંદર લઈ ગઈ ત્યારે તેની અંદરનો ઠાઠમાઠ જોઈને નાજ્મંમાય તો દંગજ બની ગઈ !

“પણ આયા છે તે કે આજે ધામડુમ શાંતી છે, વાર ? આજે શું બાઈની—”

“સાલમીરી છે, બાઈ સાહેબ” પેલી મુસલમાન આયા નાજ્મંમાય આગલ ખોલે તે અગાઉ મલકાએલે ચહેરે બોલી ઉઠી “પરી બાઈની સાલમીરીમાં આજે મોટા શેઠ સાહેબે ખાનુ કીધુંચ, બાઈ પણ તમે મોનું-મોનું

છાંટો તેટલાં હું શેકને જઈને કેહુંછ.” એમ બોલતાં તે બાહર પડી અને નાજાંમાંય એખસી વીચાર અને વમાસનમાં બબડવા પડી “ખોદા! આં મેહલ જેવો બંગસો! લખોની દોલત! આહ! મોંઢામાં પાણી છુટેય પાણી! બસ, હું જે ઇચ્છુંછ તેમ થાય! મારી મુરદ પાર પડે!” અને એક બાળુ મુકેલા મોટા આરસીનાં તખ્તા સાંમે પોતાનો ચહેરો નીહાલતી તે બબડી. “આહ! આએ મારા હોરમાં હું કેવી સરસ ને જીવાન દેખાઉંચ ને જો-જો-આ બાગે બેહસ્તની મોજશોખ વચ્ચે જો હું હોરો કરતી થાઉં તો એક રાજકરતી રાણી તરીકેજ હું શોભી રેહઉં! સાડતીસ વરસ તો મારાં કોઈ પારખેજ નહીં ને વીસ વરસની છોકરીનાં જેવીજ લાગું! તો બી જે કંગાલ જાંદગી મેં ગુજરીય તેનો વિચાર થતાં-” હયાં તેને પોતાનાં હોડો સખ્ત દાખ્યા અને આગલ વાક્ય બોલતાં અટકી “આહ! જાંદગીની બરકરારી વચ્ચે કંગાલ્યતમાં કેવી લડાઈ હું લરીછ! હું જો દાહી બની આગલી જફાકારી ભુલી જઈ, આમલતું વેર એક કોરે મુકું, મારો ભરમ જો મારી છાતીમાંજ સાચવી રાખું, અને આએ બાગે બેહસ્તમાં હમેશવેર અમન-અમનની ખુસખો લેહરમાં મારો ભવ પસાર કરે પણુ-પણુ-જો હું ખાનખાહદુર સપલશાહને પણુવા માગવા પુછું તો શું જવાબ દે?”

તેનાં વિચારમાં-તેનાં દીલખુશ સ્વપનાઓમાં ખાનખાહદુર સપલશાહનાં અંદર આવવાથી ખલલ થઈ. નાજાંમાંય આરસી આગલથી પાછલ હડી અને હસતે મુખડે સપલશાહને ટીકતી તેની સાંમે ઉભી.

સપલશાહને ચહેરો શીકડો અને ગંભીર બની રહ્યો! જેથીએ પણ વેર તો બને ગંભીર અદાથી અકેકને તીકતાંજ સાંમસાંમાં ઉભાં રહ્યાં અને આખરે નખરાંયાજ હસવા સાથ નાજાં માથેજ બોલવાનું શરૂ કરીધું.

“કેમ છેઓ, મારા ખાનખાહદુર સપલશાહ! તમે તો જેવાને તેવાજ અગાઉ માફક દમામદાર અને ગમર દેખાંવોછ હં! કેમ મને અહીં આવેલી જોઇ ખુશી તો છેઓ કેની? તમને મુઆરક્યાદી આપવા તથા તમારાં સુખમાં મોજ મારવા હું ચાલી ચલાવી ઠેક મુંબઇથી અહીં ત્રેનમાં અફલાતી છકાતી આવી, તો ચાલ તું બસે આવી કરીને તો બે બોલ માયાનો કેહવો?” એમ બોલતાં નાજાંમાથે પોતાનો હાથ લાંબો કરીધો, જે હાથને સપલશાહે અછાડ મારી, જે વેળા તે ઓરડાની રોશની વચ્ચે તેનો ચહેરો ડસાખાજ અને ગંભીર દેખાતો હતો.

આયદે ધણા અણગમા વચ્ચે તે જઈડ ડાસો બોલ્યો. “ તું ચાલી ચલાંવી અહીં કાંય આવી?”

“ આહ! અફસોસ! કેવો ધાતકી સવાલ? પંદર વરસની વાત ઉપર તમે મારા એક મીત્ર તરીકેજ ઉતા અને હવે જ્યારે વખત ફેરવાઈ ગીયોય, એટની ભરતી થઈ તારે તમે આવો કંડો આવકાર આપી આવો ધાતકી સવાલ પુછોછ?” અને સપલશાહ સાંભળે એમ આ ગણુત્રીયાજ અબજાએ જીગરનાં ઉડાણથી એક નિશ્વાસ ફેંક્યો.

“ નાજાંમાય! એ બધું રેહવા દે-આએ કાંઈ નાટકશાળા નથી કે તું આવો દેખાવ મારો આગલ કરી બતાવેછ! મારી આગલ સાચેસાચું જણાવી દે-ખરી બાબત કહી દે-કે તું અહીં શા માટે આવીછ? તુંને શું જોઈએછ?”

“ સાને માટે આવી? વરી તમારી મેહમાનદારી આખવા-ને શું જોઈએછ તો-તો-તમારી માયા-મેહરબાની બ્રીજું શું હોય? હું અહીં આવીય, કાંય કે તમે મારા તાબામાં છેઓ-મારા સીકંજમાં છેઓ, ને જ્યાં લગીન મારો જીવ જીવાય ત્યાં લગીન આએ મેહરબાં રેહવા માંગુ તો રહી શકું એમ છે! કેમ હવે તો આ સાદી ભાસા બોલવાથી સમજ્યા કે હજુ ખરાબર સમજાડ?” અને આં ઢોંગી અને મતલબી બેઅખત્યાર હસી પડી.

સપલશાહનાં જીગરમાં ધીકકાર અને તીરસ્કારનાં ઇંગારના સોલેસોલા ઉઠતા હતા, પણ પોતાના સ્વભાવ પર કામુ મેલવી તે ઠરસાથી બોલ્યો! “ નાજાં, જો તું પૈસાની મોહતાજમંદ ને લુખી હોય તો મારી પાસ માંગ તે આપવા હું તૈયાર છેડ. જો કે તારી મરજી મુજબ મોતે માગી ભારી કીમત હું તુંને વરસો થયાંનો અદા કરી ચુક્યોછ, જે વખતે ભવીશમાં કોઈ બી વખતે મને આવી હેરાન ન કરવા-કે ન સતાવવા તેં કયુલાત આપી હતી, પણ આયદે તું ઓરતજ કેની? આટલું યાદ રાખજે કે તારો જીવ જીવાય તાં સુધી રેહવા માટેનો ધખારો તારાં ભેજમાંથી સદંતર કારી નાખજે કાંકે અંહી તારાથી રેહવાસે નહીંજ! તકન નહીં બને એવી વાત છે.”

“ ઓહા! સપલસાહ! ગરીબની છોકરીપર એટલા ખદા!” તે નખ-રાંથી હસતી બોલી “ મને પૈસા તો જોઈએયજ ને વળી સાથે અંહી આવા મેહલમાં અમન ચમનમાં જાહુકતું રેહવા બી ગમેછ જો? આહ! કેવો આગે બેહસ્ત જેવો મેહલ ને લખોની રેલછેલ વચ્ચે રેહવાની મોજ! ને

પેલી હ મેશની તુમાખી, મગરર પરી? તે તો આઝે આઘટાંપર ફાઘટાંની ધનવાન હાલતથી ચારચાસની વધારે મગરર થઇ ગેઈ હોસે હં!”

સપલશાહ ધીકકારથી બોલી ઉઠ્યો. “તું મારી દીકરીનું નામ દેતીજ નાં! તારી જખાંનથી તેનું નામ વાપરવા હું ઈચ્છતો નથીજ. તારાં દીલમાં એક અખળા તરીકેનીજ લાગણી હોય, તારાં દીલમાં એકાદ અખળનુંજ નાજુક જીગર હોય, તો તેનું નામ દેતી ના ને તેની આગલ જવાની વડીક સરકસી કરતી નાં! તું બસ અહીંથી જ-કાંઈ ખી કરી પાછી જ-પણુ ખોદા ખાતર અહીં રેહવાથી હાથ ઉઠાવ.”

“તમારાં દીલમાં જે દયાળુ લાગણીનો ઝરો વેહતો હોય તો તમારાં છાપરાં તજે મને મોજમાં રાખવા ના પાડો નહીં! તમે યાદ કરો, સપલ-શાહ કે તમે મારા હાથમાં છેઓ-ત-ત-તમારી-અરે એ પરીનને મલવાનો મને તમારા જેટલોજ હક છે, તેમ અહીં રેહવાની ખી મને દરેક સ-તા છે! ધીરજ રાખો સપલશાહ! એટલા બધા ગરીબનાં બચ્ચાંપર કાંય ખદા થાવોછ, ને વલી—”

પણુ આ વેલા આયાં ત્રેમાં ચા ખીસકીટ લાવવાથી વાત અહીંજ અટકી પડી અને સપલશાહ ભારી પગલે તે ઓરડામાંથી ચાલી જતો હતો તેવામાં નાજમમાંય બોલી “હું ઓય કપડાં બદલી નીચે તમારાં પરોણાઓને મલવા-ભેટવા ચા પીને આઉંછ, સપલશાહ!” પણુ સપલશાહ કાંઈખી જવાબ આપ્યા વીનાં ત્યાંથી એક લાંખી સરદ હાથ મારતા નીચે ગયા!

અફસોસ! આ નખરાંબાજ, ગણત્રીબાજ જેરી નાગણની પીડાભરી અપશુકનભરી આમદીથી તે જઇક ડોસાની સુખની કીરતી દુઃખનાં માહ-ભારત તોફાની વટોલ્યામાં વીંટલાઇ જવાની શરૂઆત થઇ ચુકી હતી, પુર સુખની ભરતીનો સમો ઉતરી ઓટની શરૂઆત થઈ ચુકી હતી, એમ આ ભલા, અસીલ અને પરોપકારી સપલશાહને સ્વપને વડીક ખખર પડી ન હતી!

પ્રકરણ ૮ મું.

સપ્તશાહની ભેદી પહરોણી.

નાજનમાયને જો કે ગાડીની ઠાક લાગી હતી, તોખી નીરાંતે ખેસી ન રેહતાં, ચાનું કપ પીધું, અને પોતાનાં લગેજમાંની એક ત્રંક ઉઘાડી અંદરથી સૌથી સરસ સાડી તથા બીજી પોષાક બાહર કાઢ્યો, અને મોં ઘોંઘી તૈયાર થવાની હોડાહોડી કરવા પડી. આ ગણત્રીયાજ અબળા બીજી પંદરમીનીટમાં બપોદાદાર પોષાકમાં, ખોટાં જહવેરાતોનાં ઝલકાટ અને ઠાઠમાઠ વચ્ચે બનીકની ને મોં ઉપર પાઉડર ચોપડી ગોરી ઘટમારી બની, હસતી હસતી આરસી સાંમે પોતે આવા દેરામાં કેવી સુંદર લાગેછ તે જોવા ન્યારે તે ઉભી, ત્યારે તે પોતેજ હતી કે કેમ તે માટે ને ગણે શંકાસીલ બની રેહી, એવી હદ સુધીની બપોદાદાર પોષાકમાં તે તદનજ ફેરવાઈ ગેછ હતી!

મનમાં મલકાતી તે ઠરસામાં સીધી નીચે ઉતરી, અને હસતા મુખડા સાથ પહરોણાઓની વચ્ચે આ મકકરખેર અબળા ઘણીજ જલ્દીથી ભેલાઈ ગેછી તેની તરફ દરેક જણાં આતુરતાથી ટીકવા લાગ્યાં! અને તેની સાથ ઓળખાણ પાડવા માટે તેઓ અધીરાં બન્યાં!

ખાનબહાદુર સપ્તશાહ તે વેળા તે તરફ આગ્યો, અને પોતાની એક ઓળખીતી સગી નાજનમાય નવલખી તરીકે દરેક પરોણા સાથ આ ગણત્રીયાજ અબળાની ઓળખાણ કરાવી. અફસોસ! આ ઓળખાણ કરાવતી વેળા સપ્તશાહનો ચહેરો ધાસ્તીથી શીકકો પડી ગયો હતો, અને તેની છાતી શીકરથી હદ બાહાર ધડક ધડક થતી હતી

પોતાનાં નાજનમાયનાં, પોતાના હસતા ચહેરાથી નાજનમાયે ટુક વખતમાં પોતા માટે પહરોણાઓનાં દીલમાં એવો તો છાપ ખેસાડ્યો કે, આ રાણી જેવી ઠરસાયાજ અને ખોટાં જવેરાતોના કગઝગાટ વચ્ચે સજ થયેલી હરણીના વેશમાં ઝેરી નાગણને જોઈ કેટલાક જુવાન્યાઓ તો તેની સાથ વાત ચીતમાં એવી તો મોજ મારવા લાગ્યા, કે જણે આઝે ઝેરી નાગણ જણે કે ગોયા તેઓ માટે એકાદ આકાશમાંથી પરીજ હેડે આવી તેઓ સાથ ભેળાઈ હોય, એવી કીસમથી હરખાતા અર્ધ ઘેલા અનેક જુવાન્યાઓ તેની પુઠેપુઠ ફરીફરી તેની તાજમતવાજ કરવા લાગ્યાં!

આ દુન્યા એવીજ મતલબી અને જુડી છે ! સાધુનાં સાધ્ધામાં શયતાનો ભપકાભર્યા ઠાઠમાઠમાં જ્યારે લોકને આંજી નાખે છે ત્યારે તેવા શયતાનોનાં ઢોંગ-સોંગ અને રોમ તેમજ ભપકાથી લોભી લોક છતી આંખે અપંગ બની તેવાઓને એમુલ ફરેસ્તા મીસાલ ગણે અને આહે છે ! જ્યારે એકાદ ફરેસ્તાઈ ખસલતનો આદમી મુફ્લેસીની મુસીબત વચે કચડાએલો, કશાખી ઠાઠમાઠનાં ઢોંગ-સોંગ વીનાંને હોવાથી, લેખી અને નીચ પૈસાનાં લાલચુ લોક તેની સોબત સાંધવામાં સુગાએ છે, અને આયદે તે ખીચારો ઠોકરેજ અહીંથી તહીં મરાય છે !

આ પાપી દુન્યાના આવા ઉંધા તરીકાથી નાજાંમાય તદ્દનજ માહીતગાર હોવાથીજ સપલશાહનાં ધનવાન અને આગેવાન મોટા લોક પહરોણાંઓ વચે બેલાઈ જવા અને તેઓને આંજી નાખવાજ તે લુચ્છી અબળાઓ હદથી જ્યાદા ઠોકરો કીધો હતો.

“પણ મારી પરીન કાં છે ?” નાજાં ચોમેર પોતાની ચકોર અને તીક્ષણ ચશમ ફેંકતાં સપલશાહને પુછવા લાગી “એને મલવા, જેવા ને ભેટવા મારો જીવ ટપુ ટપુ આયજ ને !”

સપલસાહનાં ચહેરાપર ગુસ્સાની લાગણી પ્રગટી નીકળી, અને નાજાંમાય સાંભળે એમ ધીમેથી કાંઈ બળડયો, અને તે ધીમેથી આસપાસ કોઈ ન હોવાથી બોલી ઉઠી ! “તમે ખી એવા દાધા બર્યા કેમ થઈ ગીયાય જે સપલસાહ ! એવો જરા જરામાં ધુમતો શું તાણ્યા કરોય જે ! તમે પેહલાં એમ ડર રાખતાંતા કે મારા અંહી આવવાથી તમારા ભપકાદાર અને પૈસાવાલા પહરોણાંઓ વચે તમુને નીચું જેવું પડસે, પણ એક રાજ કરતી રાણીની અદાથી મેં એવો તો આએ ભપકો કીધો કે બધાં પહરોણાંઓ મારીપર ધરીધરી પરેજ તે જેતા નહીં ? હવે પરીનને મલવા હું માગુંજ તેનો ખી તમે એટલો બધો-પણ લેઓ ! લાંબા આવરદાની તે કેવી હસ્તી-રમતી હરણીના જેવી અપલતાથી આપણી તરફજ પરી તો આવેજ !”

સપલશાહે તે તરફ જેવું ! પોતાને માંધે ટીંગાઈ રહેલી આદતની સીલા વાદલીનો સ્વપ્ને વટીક ખ્યાલ ન હોવાથી મનોહર પરીન તદ્દનજ મલકાતી મલકાતી ભર ઉમેદો વચ્ચે, જસી વાહડયાની બાજુમાં આસતી સપલસાહ તરફજ આવતી હતી. જેમ જેમ આ દીલકશ મધુરી નજદીક આવતી ગઈ તેમ તેમ ધાસતી અને શીકરથી સપલસાહની છાતી વધુ ને વધુ જેસથી ધડકવા લાગી, અને નાજાંમાયનું જીગર હદથી જ્યાદા ખુશાલીથી હલકાવા લાગ્યું !

તેઓનાં ત્યાં આવી ઉભા રહેવા પછી સપ્તશાહ બોલવાની જાણે કે જીમરતોડ પ્રયત્ન કરતો હોય એવી દૃષ્ટિ ગગલતે સાહદે બોલ્યો! “દીકરી, પરીન, આએ એવણુ મારાં ઘણી જીની ઝોળખનાં સગાં છે, ને હું જે નાજાંમાય નવલખી માટે બોલતો’તો તે એવણુ છે, ને હાલ તો આપણુ અંગણમાં એવણુ ‘ગેસ્ટ’ તરીકે છે!” આટલું બોલી તે ઝડપથી ત્યાંથી ચાલી ગયો.

પોતાના મોહઅતવંતા બાપની જીની ઝોળખની સગી માટે પહેલી વાર—અને અફસોસ પેલલી વાર તેમજ છેલી વાર—પોતાનો હાથ પરીને લાંબાવ્યો! આ ચાલાક જેણુ અને તીક્ષણ બુદ્ધિની મનોહર અબજાએ પમની પાટલીથી તે માથાંની ટાળકાવેર પોતાની બાપની સગીને ટીકી ટીકીને નીહાળી, અને એ પણ પોતાની ચકોર ચક્ષ્મ નાજાંમાયના ચહેરા તરફ જાણે કે પરીક્ષા કરતી હોય એવી કાસમથી ટાંકી, અને તેની તીક્ષણ નજરોના ઝળકાટ વચ્ચે નાજાંમાય ગોચા અંગાધ ગાદી હોય એમ નીચું જોતી ઉભી.

“મારા વહાલા પપાજીનાં ઝોળખીતાંએનાં પગલાં ‘પરીન પેલેસ’માં હમેશ આવકારદાયક છેજી” પરીને ટુંકો અને તદ્દનજ ઠંડો જવાબ કીધો.

“આવ દીકરી મને એક ચાંચાંઆંપીને કોટી તો કર, પર્યાં” અને જાણે કે શું એક વાહલ અને હેન હોય એવી રીતે પ્યારથી નાજાંમાય બોલી, અને બગલગીરી કરવા પરીનને પોતા તરફ ખેંચવા લાગી, મગર પરીને પોતાનો હાથ નાજાંમાયનાં હાથમાંથી છુટો કીધો અને ઝડપથી એ દગલાં દુર જઈ ઉભી ઠરસામાંજ બોલી. “ટુંકયું! મને એવું ગમતું નથીજી! મને માફ કરજો, પણ પ્યાના પર ગાવા વગલડવા આએ ગ્રહરથ સાથ મેં પ્રોમીસ કીધેલું હોવાથી મને તમને અહીંજ છોડી જવા પડેજી.” અને નાજાંમાયને અન્ન-એથીથી દંગ કરતી, આ બોળી છોડી હરણીનાં જેવી ચપલતાથી જસી વાહડવા સાથ ચાલી ગઈ! બેશક, નાજાંમાયનો ચહેરો આ વકી ન રાખેલી વર્તણૂકને લીધે સહેજ જઈ મારી ગયો, અને પોતાની ઝેરી આંખોમાંથી નીકલતી કપટી રોશની ફેંકતી પરીનને તે એકકી ટગરે જોવા પડી! આ ગણુત્રીઆજ લુચ્છી અને પાખંદી અબજા આજેજ, ફજેટ અને પોગળી ચમ-અની જવાથી તેનાં કપટી અને કીનાયાજ જીમરમાં અદેખાઈ અને ક્રીકકારના આતસનાં સોલેસોલા ઉઠવા લાગ્યા, અને જીમરનાં ઉંડાણુ વેરથી એક ઉંડો નીસોસ ફેંકી મનમાં પટપટી! “તદ્દનજ માય જેવીજ નીકલી! રંગરૂપમાં બી ને ઠરસામાં બી આબેહુબ જાણે કે બીજી માયજ! એનો

અવાજ બી જાણે કે એની માયનાંજ જેવો-અને હા!-એ બધું એની માયને ખાતરજ હું જીગરનાં જોસથી ધીકકારું છું! રાંડ, ચણા જેટલી દુકતી! મેં કેટી કરવા કેહી તે સુગાંધને મને ફજોત કરી ચાલી ગઈ, પણ તું જેતો ખરી કે તુંને કોણની સાથ કામ પાડવુંય તે! આહ! કેવો બાગે ખેલત જેવો બાગ, કેવી લખોની દોલત અને તેવા ઘઠમાઠ વચ્ચે સાહેબી કરતી શેઠાણી તરીકે થઈ રહેવાતું મને કેવું મીઠું લાગેછ-પણ-પણ-કીનો આહ! કીનો બધાં કરતાં મીઠો અને ખ્યારો મને લાગેય.”

એકાદ સુભાગ્ય અને સગનવંતા દીનપર કોઈ પણ પ્રકારનાં અભાગ્ય અપસુકનનો સંજોય બનવાથી સુખી દીવસની ઓટ થઈ, દુઃખ ભર્યા દીવસની શરૂઆત થવાની સીધા આગાહી જે આદમીના બાબમાં ખરી પડતી હોય તો બોલી અને બલી પરીનનાં બાબમાં ખરી પડતી બી એજ મીસાલે સાચી ખડનાર હતી, કાંકે આ બલી છોકરીની હજારો ઉમીદ અને મુરાદભરી મુખારક વરમગાંઠના શુભ દીને થયલી તેના પીતાનાં બેદી પહોરણાની અભાગ્ય અપસુકનભરી આમદથી આ બોલી અને નિપકપટ અબજાનાં સુખનાં સુર્યનો તેજ અને ઝલકાટ રફતે રફતે ઓછો અને ઝાંખો થઈ દુઃખ, હાદેસા અને જઘનાં સીધા વાદળાં તે નિર્દોષ બાળાને માંથે લટકવાની દુઃખ ભરી અગાહી થઈ ચુકી હતી! જે આદતનાં વાદળાં ભવીષમાં આ બલી અબજાનાં સરપર એ અખત્યાર તુટી પડી, તેને સર્વોત્તમ સુખની લહેજતભરી મોજ વચ્ચેથી, જઘાકાર, સીધાકાર અધકાર વચ્ચે ગોચા દુખાડનાર હતાં, જે ભયભરેલી આગાહીનો ભાસ આ હજારો ઉમેદ વચ્ચે મલકતી અને લાડ કરતી પરી સુરત અબજાને સેહેજ પણ અંશે થયો નહીં, એટલું વટીક નહીં, પણ ખુદ આ ચીંતાતુર આગાહીની આ અબજાને સ્વપ્ને વટીક કરી ખબર વટીક થઈ નહીં!

પરીનના પીત્રાઈ જાહાંગીર સાથ નાજનાંયને ઓલખાણ પડી અને અને પોતાનાં નાંજે નખરાંથી આ લમાએલા જુવાનને પોતાનાં હાથમાં લઈ લેતાં નાજનાંયને સેહેજ પણ વાર લાગી નહીં! અને પોતાની બાજુમાં બેસાડી ધણો લાંબો વખત વેર આ લુચ્છીએ પોતાનો ગર કાઢી લીધો.

“આએ પરીન સાથ ‘ખ્યાના’ પર ગાયય તે કોણ છે, જાહાંગીર” નાજનાંયે સવાલ કીધો.

“એ પેસો જસી વાહડયો!” નાજનાંયે જાહાંગીરને કાંઈક તુચ્છકારથી બોલતી સંભલવાથી, તેનો ભેદ આંખનાં એકજ પલકાસમાં સમજી લેવાની આ ગણત્રીબાજ અબજાને કરીબી વાર લાગી નહીં. “એતો બહારગામથી

કાંઈ ખીજનેસે આવેલો લાગેય પણ આ ‘પરીન પેલેસ’નાં ભપકાથી સાહેબ અંજાઈ લોભાઈ ગીયાછ, ને મધપર માખ ભમે છે, માખ !” એમ ખોલનાં તે તીરસ્કારથી હસ્યો.

“હં કે ? પણ એ એટલો બધો આ પરીન સાથ કેમ ભેલાઈ ગીયો ?”

“ગોરો ગોરો ચહેરો છે ને ગાવા-અગ્નવામાં એકકો હોવાથી એકાદ ઠેકાણે પાર્ટીમાં પરીન સાથ અચાનક મેલાપ થવાથી તે તદ્દનજ અંજાઈ લોભાઈ ગઈ, અને જસીબી આવી દલાવારી મલી જવાથી તે દીવસથી એની પુકોનો પુકોજ લાગોય ! કમબખ્ત એ કવાબમાં હાડકાં મીસાલ ખુટેલો લાગેજા !”

“પણ સપલશાહને એ કેમ ગમેછ ?”

“અરે હરવાયા રે એ કાકાજી ! એવણુ તો જેમ આએ ગુંડણુ જેવી કુદતી નાચનચાવેજ તેમ એવણુ નાચેજા ! પરીનને એવો હૃદયી જ્યાદા લાડ લડાવેજ કે તેનો એક બોલ એક હુકમ માફકજ કાઢાજી ગણેજા ! આ લોભી પોચાં માટે ખી આ પોરીએ કાકાજીને ભભાવી દીધાજ, તેથી ક.કાજી કોઈખી રીતે તેનો અટકાવ કરી શકતા નથીજ” જાંહાંગીરનો ચહેરો જઈ મારી ગયો, અને જસીને માટે તેનાં જીગરમાં ઈર્ષાનો આતશ સલગવા ગયો !

“મરેરે ! તારે આ બધો મેહલ, બધી ખીસ્યાર દોલત એ સર્વે પારકે હાથ ધસડાઈ જવાનું, ને તમારા જેવા અતલગનાંને ખરો હક છે તેને હાથ ધસતાજ એસી રેહવાનું ! મરેરે ! પણ જાંહાંગીર તમે-તમે ચાહો તો આ અટકાવી શકો !”

“નાનખાયા ! આનો અટકાવ કરવાનું મારા હાથમાં નથી, કાંકે હું જસી જેવો પુરતાજ્યો અને ખુબસુરત નથીતી !”

“અંહ ! એમ છે ? પણ કાંઈખી ચીજ નહીં અને એવી નથીજ ! તોખી યાદ રાખજે, ભાઈ જાંહાંગીર કે આ લોભી અને ખુબસુરત જસી ‘પરીન પેલેસનો’ ભવીપનો માલેક થઈ રહે એ માટે મને શક છે ! તેમ બનશે નહીજ ! અને પછી-તો તારે માટે દરવાજા ખુલાજ છે !”

આટલું બેદબરેલું બોલી જાંહાંગીરને શંકાશીળ સ્થિતિમાં મેલી આ ગણત્રીયાજ, હુચ્છી અબજા ઝડપથી ત્યાં પોખારા માખી ગઈ !

પ્રકરણ ૯ મું.

“દીલસે દુર કરદે ધ્યાન,
પુરા ન હોગા અરમાન.”

જહાંગીર નાજ્માયનાં ભરમમાં બોલીને ત્યાંથી સડસડાટ ચાલી જવાથી, હઠથી જ્યાં તાજુબ થયો, અને બખડ્યો “એ નાજ્માય ગોલગોલ બોલીને શું ચાલી ગેલ હોસે ? કાકાજીની આ પહરોણી કોઈ બેદબરેલી આરત લાગેછાં ! જસી ‘પરીન પેલેસ’નો બવીપનો માલેક ન થાય, ત્યારે તો એ પરીન સાથ પરણે બી નહીં, ને જો તેમજ બનવા પામે તો મારો રસતો તદનજ સાફ રહે ને મને મારી ઉમેદ માટે સોએ સો ટકા ખાત્રી રહે ! બાઈ જોવ ! હું ઇચ્છું કે આ નાજ્માય કાંઈ પોતાનો ભેદ ઉઘાડો કરી મારો રસતો ખુલ્લો કરી આપે !” અને તે બખડતો ત્યાંથી ધીમે ધીમે બાગના એકાંતમાં જઈ ઉતર્યો. “જોઉં ! આજેજ મારો પાસો ફેંકી જોઉં. તે પછી હાર-જીતની આજી તુરતજ મને માલમ પડી આવશે ! જો મારી અચુક જીત થશે તો પછી સેવકનો ડંકો વાગી રહેશે, ને મારી હારજ થશે તો પછી પછી-હારેલો જુગારી બેવરો રમી શું કરેછ, તેમજ દાવપેચ કરવો પડશેજ ! આજે પરીનનું વરસ બી છે ! આજે એ મધુરી રૂપસુંદરી પોતાના ઠાઠમાઠનાં બાહરમાં એક પરીને વડીક બેઘડી લજવાવે એવી હદ સુધીની સુંદર અને ચેહેરેનમુન લાગેછ, તો આજેજ કાંઈ બી કરી એને પટાવી, બેઠકાવી, સમજાવી, પુસલાવી હા નાનો જવાબ મેલવી તો જોઉં, પછીની વાત પછી થઈ રહેશે ! એ જો ના કહસે તો પછી ભોલા કાકાજીને જસીની બાબતનો એવો તો આડકતરો દાવપેચ બતાવી આપવો કે પછી સેવકની ફતેહજ ફતેહ થવાનીજ !”

તે મુજ મરડનો વીચારના વમલમાં વીટલાઈ ત્યાં આવેલા એકાદ બાજટ પર બેઠો. અંદરનાં હોલમાંથી ખ્યાનાના દીલખુશ શરોદ સાથ જુવાન જસીનો વાંસલી જેવો નાજુક અને મીઠો હલક પહરોણાઓનાં કાનને સર્વાત્તમ મોજ આપતો હતો. જ્યારે આ બાગના એકાંતમાં તેજ મીઠો હલક જસીના આ મુદ્દઈ હરીફ અને વેરીના કાનને તમામજ કઠોર લાગતો હતો ! ગાયણ પુર થતાં પહરોણાઓની શાખાશી અને તાલીના ગગડાટથી તે હોલ ગયા ગાજી વાજી રહ્યો, અને જસીના આ ઉમદા

અને મીઠા હલકનાં ગાણાંથી પહરોણાઓનાં દીલ ખુશાલીથી પ્રદુલ્લીત બની રહ્યાં, જ્યારે જસીના આ દુશ્મનનાં અદેખાઈ બધાં જીગરમાં તેના અવાજ થી કમકમાટ અને કચવાટની નાશકારક લાગણીઓ બરપા થઈ ચુકી! થોડીક પણ વીટાં બાદ જસીના મીઠા હલકથી પ્યાનાં પર બીજું ગીત શરૂ થયું અને આ બાજુ બાગનાં એકાંતમાં જાહાંગીર અદેખાઈમાં અપંગ બનેલો ગંભીર ગીરફતારી વચ્ચે ગોચા ગઈ ગયો.

જાહાંગીર, સપક્ષશાહનો એક પુરો ભત્રીજો હતો. તે જેમ સોહામણો હતો, તેમજ વલી કદે ફીંગણો હતો, પરંતુ બારે માંડ પુરો, બાજાંદી અને પાખાંડી જીવાન હતો. પોતાનાં માત-પીતાના પતોતા આસરા અને સાહયા વીના, અને કોઠનીબી જતી દેખરેખ વિના કોલેજોના ખુરા મીત્રોની ખરાબ સંગતમાં ખાનાખરાબીની નામોશ ખાહીમાં ગોચા ગબડી ગયો હતો. તે મુંબઈજ રહ્યો હતો, અને સપક્ષશાહની મદદથી કોલેજમાંથી બહાર પડી વકીલનો અભ્યાસ કરવા પાછલ મંડ્યો, મગર ખુરી ટેવોને લીધે આ લુચ્છો, અને બદ્દકાર જીવાન કોઠબી પ્રકારે પોતાના અભ્યાસમાં આગળ વધી શક્યો નહીં. તે બહારથી મંઠાસભર્યો, ઢોંગી અને સીપલો હતો, તેવોજ બાતેનથી કીનાબાજ, કપટી અને અદેખો હતો, અને પોતાનાં ધારેલાં કામની વચ્ચે ફાંચડ નાંખનારને ચાંચડને એકાદ ચમટીમાં ચોરી મરડી નાખે એવી કીસમે તેનો નીકાલ કરી નાખવા બી ચુકે નહીં, એવો ઇનસાનનાં વેષમાં પાખી શયતાન હતો! હાલના જમાનાનો આ ફાંકડો પોર્યો નેપ-એગ અને બીલ્ચડના જીગરોમાં તથા ખાતેખરાબ શરાબનાં લખમાં, નીતી-રીતીથી તમામજ ખોટે રસતે ઉતરી જઈ એવી હદ સુધીનો પાખી નીવડ્યો હતો, કે ભવીષમાં તેનો કેવો ખુરો અંજનમ આવશે તેનો આ બાણજીલા બદ્દકાર જીવાનને કશો પણ ખ્યાલ થયો કે ગયો નહીં.

જીવાનીનાં જોર વચ્ચે કાષેલાં અધર્મો અને ખુરાં કર્મોનાં પરીણામો ભવીષમાં કેવાં સીહા અને જીવલેણ થાય છે, અને તેવાં ખુરાં પરીણામોથી આંચદે કેવા કેજે લાઈલાજ પુગવું પડે છે, તેનો આ બદમાસ સખ્સને કશોબી જાંખો ખ્યાલ થયો નહીં. વળી આ બાજુ જેવું દર્દીને જોઈતું હતું તેધુંજ વૈદે ફરમાવ્યું! તે દીન પ્રતીદીન એવો તો જીખરીઆરસ, કડકાબાણસ અને કરજદાર બન્યો હતો કે તેની આવી બારીક સ્થીતી વેળા તેના કાકા એકદમ જરદાર, માલેતુજર થઈ ગયા, અને આ લુચ્છા પોર્યાએ પોતાનો અભ્યાસ એક બાજુએ મેલ્યો, અને પોતાના કાકાની લાખોની દોલત પર ગીધની માફક તાંપી તે ઘડી ઘડી અલાહબાદ ધકકા ખાવા

લાગ્યો અને બોલા અને અસીલ કાકાને જેમ નીચોવાય તેમ નીચોવી પૈસા ઓકાવતો ગયો, અને આયંદે તે લાંબો વખત અલાહબાદમાંજ રહેવા લાગ્યો. કાકાની લાંબોની દોલતની ખાનારી બી એકપુરીજ બેઠી હતી, અને તેને પોતાની જાલમાં ફસાવી બધી દોલત એક હાથ કરી લેવાની અનેક ગણત્રીઓ આ ગણત્રીબાજ જીવાન કરવા પડ્યો, મગર આ સાદી ગણત્રીઓમાં તેણે કીધેલી યુરી કરણીઓ આ વેળા એવી તો વચમાં નડતળ મીસાલ આડી આવતી હતી કે તેનાં વિચારથી તે ઘણોજ વમાસનમાં પડ્યો હતો. સપલશાહ જે વેળાં જરદાર સ્થિતિમાં ન હતો તે વેળા આ લોભી અને લુચ્છા પોર્ચાએ પરીનને હાથ કરવાની કશીખી ઉમેદ બાંધી નહી હતી, પણ હાલ જ્યારે પાસો સવળો પડી ગયો, અને પરીન જ્યારે ‘પરીન પેલેસ’માં રાજ કરતી રાણી અને સાહેબી કરતી શેઠાણીની અદાથી મોજ ભારતી થઈ, ત્યારે તેને પોતાની જાલમાં ફસાવવા આ લુચ્છો પોર્ચો તૈયાર થઈ રહ્યો, ને મધ પર જેમ માખ ભમે તેવી કીસમથી તે ‘પરીન પેલેસ’માં સપલશાહની તાજમતવાજમ કરતો અને પરીનની સંગાત સોધતો ભમવા લાગ્યો !

તે તરફ કોઈનાં પગલાનાં અવાજથી જાહાંગીર પોતાના ગમગીન વિચારોની ગીરફતારી વચ્ચેથી ખીદાર થઈ ઝંપકી ઉઠ્યો, અને બાજટ પરથી ઉઠી તે એક દમ બોલી ઉઠ્યો; “અલ્લો ! પરીન ! તું અંહી ? વેરી સ્ટ્રેનજ” અને તે ખંડખંડ હસી પડ્યો.

“ઓ માધ ! કોણ ? જાહાંગીર કે ? માયરે હું કેવી ઓર્ચીની ખીહધી ! જાયા તું તો એમ ખીલારાની કાંતી ભરાધને મને નાહેક ખીધરાની મારી ! યુ નાંટી બોય ! મેં તુને જોયો ખી નહીં ને સાંભલ્યો ખી નહીં !”

“હાં જોયો ને સાંભલ્યો ખી નહીં, પરીન !” જાહાંગીરે ટકાર કીધી. “પેલા જસી વાહડયાનાં મીઠા હલકથી તારા કાન, અને તેની લલ-આવનારી ખુબસુરતીથી તારી નાજુક આંખ, એવાં તો તેની તરફ લાગી રહેયાંજ, કે ખીજને સાંભલવાને અને જોવાને તુને નવરાસ તે કેમ રહે ?”

“ખરેખર એમ કે ? જાહાંગીરબાધ !” જાહાંગીરે આડકત્રી રીતે તેને તાણો માર્યો હતો, તેથી પરીન ઝટ સમજી તો મઈ પણ જાણે કે કશામાં હોય નહીં તેમ હસતી બોલી ! “તેના મીઠા હલક સાંભલવા કોઈ ઇડયટ હોય તેનેજ નહીં ગમે એમ છે. સામાનાં મનમાં ખુદરતીજ સારી લાગણી બરપા કરે એવો એ મનોહર છે, ને એનો કંઈ ખી સાંભળનારને છક કરે એવો ઉમદા છે !”

“એમ તો શું હું કાંઈ ગાનારો કાઢ્યો છેકં કે, પરીન ? મારે બેળું કાંઈ જસી વાહડયા માફક મારાં ગળામાં અને ફેફસાંમાં સમાયતું નથીજ એમ હું કયુલ કરૂં છું.”

“હા ! ગળામાં ને ફેફસાંમાં ખી નહીં, પણ કેથે ખી સમાયતું નથી, જાંઘાંગીર ! વઘી એ તો કોડે કોડેની યુધ્ધી છે ! એક આદમીનો ખોરાક ખીઝને મનસે ઝેર સમાન છે. યુલયુલનો સુંદર શરોદ કાલા કાગડાને વગર શકે પોતાના કડોર સાલદથી ખી હજાર દરજ્જે વધુ કડોર લાગે એમ છે !” અને આડકત્રી રીતે તાણુ મારતી આ ચીવટ છોકરી હસી પડી. ગાળે મરે તેને ઝેરે મારવાનું આ ભઠ્ઠી છોકરીએ દાહપણુમયું વિચાર્યું નહીં.

જાંઘાંગીરે પોતાના હાથની અદમ્ય વાલી, અને પરીનના ચહેરા તરફ પોતાનાં બોલવાથી થતી અસરો તપાસતો ભરમમાં બોલ્યો, “અને હવે ક્યારે, પરીન ? હું મુઝારક્યાદી ક્યારે આપવાને બાગ્યશાલી નીવડીશ ! પેલા દેખાવડા અને સુંદર મજનુની સાથનાં નાજોનખરાંની માત્ર એકજ આખેરી હોવી જોઈયે, દીયર કઝીન ?”

“અને બોલેમીયાં ! પેલી સુંદર દેખાવડી નાજોનખરાંથી ભરેલી નાજાંમાય નવલખી, જે તારા કરતાં પાંચ દશ વરસે ઉમરમાં મોટી હોવી જોઈયે, તે લયલી સાથની તારી નાજોનખરાં ભરી વર્તણૂકની ખી એકજ છેવટની આખેરી હોવી જોઈયે.” પરીને પરીણામોની પરવાહ કર્યા વીનાં, જાંઘાંગીરે મારેલા તાણુની કશી ખી દરકાર કર્યા વીના તેને ચટકો લગાડતાં મક્કમપણે તુર્તજ બોલી ઉઠી. “તારા કરતાં તો તે મોટી છે નહીં ? પણ જ્યાં મોહ્યતની વાત આવી ત્યાં ઉમરને ક્યાં જોવાની છે ? કેમ ખરું કેની ? જાંઘાંગીરભાઈ ?”

“પરીન, એવા તાણુથી તારી જ્યાં દુઃખવતે નહીં તો બેહતર થતે” પરીનનાં તાણુથી જાંઘાંગીરનો ચહેરો જદં મારી ગયો, “પરીન, માર્છ રોઝી પરીન ! તું સારી રવેસે જાણેછ કે આ અબાગ્યાનાં ઉમેત્તર જીમરના ઉડાણમાં કોણુ દીલકશ મધુરીની મોહ્યતનો આતશ રોશન થયો છે ?”

“મારા સમ ! મને તે ખબર નથી, જાંઘાંગીર ! તારા ખ્યાર કે ધીકકારથી મને કોઈ ખી રવેશે ફાયદો કે નુકસાન થતું નથીજ, પણ, લે, પેલા જસીનું મીત પુરું થયું ને આપણે અંદર જઈ બેસ્યે ! ચાલ, હવે બધી મારામારી કરવાનું છોડી દઈ અંદર આવ, ને બે ઘડી જસીનાં મીઠા

હલકનું ગીત સાંભળી આવો ધુખરાયણો સ્વભાવ ખુશમીજાજી કરી નાંખ !
કમ એન !”

“ નહીં પરીન, થોડોક વાર થોમ, ને મને સાંભલી લે ! આવી
શંકાશીલ અને ડામાડોળ હાલતે હું ક્યાં સુધી અધર લટકતો ખેસી રેઉં ?
મને તું સાંભલી લે ! પેલા સાથ આજની મુઆરક, પણ મારે મનથી મમખાર
રાતની તારી તેની સાથની વર્તણૂક જોઈ હું શેણે દીવાનો બની રહ્યોજી.”

“ વેરી સોરી, જાંહાંગીર ! એમ કરવા તું કેહ્ય કોણ ? હમારી
વર્તણૂકની સંભાલમાં ફરતાં તું દુસમેન શેણે થઈ જતો હોય, તો તેમ
સંભાલ લેવા તું કેહતીજ નથી ! એવાં ગંભીર ડાયાં કરીને નાટકી
ધપ-છપ કરીને શું મને આંજી નાંખવા માંગેજી કે ?” અને તેનું પાકવવા
મોટેથી હસી પડી. “ એમ જોવાથી તું દુસ્મેન દીવાનો તે શાનો બની
જાય વાઈ ?”

“ પ્યારી પુટલી ! તેનો જવાબ સેહલો છે ! તું સારી રવેશે રોશન છે
કે હું મારાં ખરાં જીગરનાં જોસથી મોહખત તી જનફેશાનીથી તારી એખલી
પરજ શીદા છેઉં ! મને સાંભલી લે, પરીન, મને હસ નાં ! મારી લાગણીનો
જરા ખ્યાલ કર. પેલો તું ચાહે અને શીદાગીરી બતાવે તેનાં કરતાં લાખો
દરજા વધું, મારી વહાલી પરીન, તારાં ઉમદા વહાલનો હું વખાણનાર
અને પુખ્ત પરસતાર છેઉં ! તું હસ ના, પરીન, મારો આ ગંભીર એકેરાર
ખરાખર સાંભલી લે ! તારાં પરી સુરત હોશાનની ઝલેહ ને ઝમકથી આ
દર્દમંદ જીગર, ગોયા ચીરાઇ-ફસાઇને વીંધાઇ ગયુંજી, તેનો કાંઈ ખ્યાલ
કર ! પરીન વહાલી, દીલકશ મધુરી, મને બસ તારા મીઠા ‘હા’ નાં શબ્દથી
ખુશાલીથી મારું જીગર પ્રકુલ્લીત કર કે તું મારી મોહરદાર બનશે કે નહીં ?
નહીં, પરીન, સંભાલ ! આંખે મસ્કેરીની વાત નથીજ ! મને હસના ! મારી
મસ્કેરી કર નાં !”

જાંહાંગીરનાં આવા નાટકી ઢાંગથી પરીન તો બેઅખત્યાર હસવા
પડી, અને તેનાં ઠઠાખાજ હસવાથી આ ઉમેદભર્યા જીવાનનાં દીલમાં તરે-
હવાર લાગણીઓ ખરપા થઈ. “ મને માફ કરજો, જાંહાંગીર ” તે પોતાનું
હસવું જમ તેમ દાખી બોલી, “ મને તો આ તારા આ નાટકનાં જેવા
ભાષણથી બરું ઘણુંઉંડેજ હસવું આવેય ! તારી સાથ પરજીવન-અદરા-
વાનો તો મને સ્વપને વડીક ખ્યાલ થયો તે નહીં. પણ પપાજી જો આ
સાંભલે તો તેવણ શું વીચારે ?”

“ કાકાજીને એ વાતની ખબર છેજ ” જાંઘાંગીર ગુસ્સામાં બોલી ઉઠ્યો. “ મેં અભાર આગમનનું કાકાજીને જણાવેલું છે ! ”

પરીન આ જવાબથી તાબુબ થઈ “ અહા! હવે સમજ પડી ! તે દહાડે સવારે નાસતો ખાતાં પપાએ તારી તરફથી મને કહી સંભળાવ્યું તે તારા કહેવાથી ! હં-હં ! વાહરે બોલાભાઈ ! તું વકીલનું શીખ્યો તે આવી રીત વાપડવામાં બરો પંચી નીકળ્યો હકે ! પણ જાંઘાંગીર, એ વાત કદી બનસે નહીંજ ! તું મારી પાસ બીજી ચીજ માંગસે, તો હું તે આપસખી પણ તારી આ માંગણી મને હોંમતથી ના કેહવી પડેછા ! ”

“ તારે-તારે શું તું મને-મને છેલ્લેવેર નાપસંદ કરેછા ! ”

“ તું એટલો બધો ખફા થઈને એવો ધુખરાએલો જેવો શું બોલેછે જો ! જા, બા, મને નહીં ગમતું ! હું તુંને નાપસંદ કરું છું એ વાત ખરી, પણ તેથી આપણા વચ્ચેનો એખલાસ કાંઈ ઘટતો નથી ! ચાલ ! હવે, અંદર આવ ને હવે બધું ભુલી જા ને જરા માયનનાં શરોદથી તારા ધુખરાંએલાં છાનાં જેવા ચહેરાને દીલખુશ કર. ”

“ એકજ પળ, પરીન, તું મને આ એ એકજ જવાબ આપ-પેલા-પેલા બદમાસ જસી વાહડયાને ખાતર તું મને ના પાડેછ ? તે બુઝ્યા, બલાગાડને ખાતર— ”

પરીન ગુસ્સાથી લાલ-પીલી થઈ બોલી ઉઠી ! “ જાંઘાંગીર ! જાંઘાંગીર ! ખામોશ ! એક અમળા આગત તું બોલેછ તેની સંખ્યતા બી તું કેમ ભુલી જાયછ ? જો તું આવું બોલસે તો મારો મીઠાજ જશે, ને પછી મારા ભરભર્યા સ્વભાવથી મારાથી જે ખર્ હોસે તેજ બોલાઈ જસે, તો તે સાંભલવાથી વળી તુંને તો ચટકો લાગી જશે ! માટે તારી જમાનને કાપુમાં રાખ ! જસી તો શું, પણ તેને બલ્કે કોઈ બી હોય તો બી હું તારી સાથ પરણવા હોંમતથી ના પાડું ! કદાચ એમ બી ધાર કે આ દુન્યામાં એખલો તુંજ એક મરદ રહેલો હોય તોબી-તોબી તારા જેવાને મારો ભરથાર બનાવવાનાં કરતાં મરં ત્યાં સુધી કુમારી જાંઘાંગીની શીક્ષા ભોગવી અનેક દુઃખો અને જંગલમાં ખુશીથી મરં ! કેમ, હવે આ ખુલ્લો એકરાર બરાબર સમજ્યો કે ? ”

“ હું સમજ્યો, પરીન. ” તેનાં ચહેરાપર ગુસ્સા અને ગુસ્સાની લાગણીઓ ટ્રેગટી નીકળી હતી. “ બધું તો રહ્યું પણ હું એમ સમજું કે પેલો રાસકલ જસી વાહડયો ભવીષ્યમાં ‘પરીન પેલેસ’નો માલેક થઈ બેસ-

વાનો છે? જો તેમજ હોય તો આજે જુવાનનાં ખાનદાનની તેહકીક કરી તુને જણાડું, કે જેથી તારા જેવી દુન્યાથી અંજાણુ છોકરી ફસતાં બચી જાય!”

“તેમ કરવાની કશી અગત નથીજ, જાહાંગીર! હું એમ કેહતીજ નથી! તું મને વધુ વાર પંચ ના! હું મારા ગુસ્સાપર કાપુ રાખી બેઠી છી!”

“આહ! પરીન, પરીન, તે લુચ્છો ને લોભી પોર્થો તુને નથી આહતો, પણ તારા પૈસાને આહેછ, અને માત્ર મધપર માખ બમતી કીસ-મથી તુને આહવાનું ઓઢું ડોળ ઘાલેછ! તેના જેવા લુચ્છા રાસકલ, ગરીબ ગવૈયા જેવા પોર્થાને ખાતર તું મને ખરતો કરેછ?”

તેનો પીતો કિછળી આવ્યો, અને એક પગલું આગળ આવી ધીકકાર અને શીટકારથી તે બોલી ઉઠી “બેવકુફ છોકરા! તું આવું મારી સામે બોલવાની સરકસી કેમ કરેછ? જસી લુચ્છો છે, એમ બોલવાની તું હીંમત કેમ કરેછ? તે ગરીબ છે, ગવૈયો છે, જે છે તે એ છે, પણ તારા જેવા લુચ્છાના કરતાં હું લાખો દરજ્જે સર્વોત્તમ ગણુંછ! એક અદસ્થ બીજને બી અદસ્થજ સમજે છે! એક નીચ આદમી બીજનેબી પોતા જેવા નીચજ સમજેછ! તું મારી સાથે હવેથી વાત કરવાની હીંમત કરતો ના! તારી ઓફર એ એક હડહડતું અપમાન સમજુંછ, ને તારા જેવા હીંગણા-વાંદરા લુચ્છા વકીલ સાથ પરણવા, હું ધીકકાર, તીરસ્કાર અને શીટકારથી ના પાડુંછ ને પાડસ!”

તેનાં આ તોર-જેરમાં બોલવાથી જાહાંગીર તો બેપણ તદ્દનજ દીગ-મુદ બની રહ્યો, અને શું જવાબ વાળવો તેથી તેને સમજ પડી નહીં એટલી દદ સુધીતો તે ગાફેલ બની રહ્યો.

થોડીક પળ વીટાં બાદ પરીનજ તેની નજદીક આવી અને ધીરથી બોલી, “આહ! મારા સખત બોલવાથી તુને સખત ચટકો લાગ્યો હોય તો હું થણી દક્કગીર છેડું, જાહાંગીર! તું એ બધું વીસરી જા, અને હું જે બોલીછ તે માટે મનમાં લેતો ના. ચાલ હવે પાછી દોસ્તી કર, ને સેફ્ટેન્ડ માટે તારો હાથ લંખાવ.”

“વીસરી જાડું? બચીન, પરીન, મારાં ગમખ્વાર જીગરમાં તારા શબ્દે શબ્દ જાવેદાન તુલીક કોતરાએલા રહેશે! હીક છે! મારા જેવા લુચ્છા હીંગણા, વાંદરા વકીલ સાથ નથી પરણવાની તો હું જોઉંછ કે તુ પેલા જસી સાથ કેવી રીતે પરણેછ!”

‘એકસયુઝ મી, પરીન ડીયર! પણ-પણુ જો તમારી ખાનગી વાતમા જો ખલલ કરતો હોઉં તો હું તમારી માફી ઇચ્છી,’—જસી ત્યાં ઓચીતો નીકળી આવીને ધીમેથી બોલ્યો.

“અરે નહીં, જસી ડીયર! ખાનગીબી નથી ને ગોર ધી બી નથી! ચાલ, હું તારી સાથેજ આઉંછ.” અને પરીન ઉમેદવાર જીગરે હસતી જાહાંગીર તરફ નજર નાખ્યા વિના પેટા મનોહર જસી વાહડયા સાથે હાથમાં હાથ ભેલી ત્યાંથી ઝડપી કદમે બાગનાં ઉંડાણમાં જતી રહી, અને તેઓને અદેખાઈ અને કપટપણાંથી જોતો જાહાંગીર ત્યાંજ થોડી પણ ઉભો રહ્યો. કીનાથી તેનું જીગર તેનાં બદનમાં ઉછાલા મારી રહ્યું હતું.

પ્રકરણ ૧૦ મું.

શું પ્યારું?—પ્યાર કે કીના?

પરીનનાં હૃદયપણાંથી નામોશીમાં ગોચા ગર્જ ગએલો, તમ્બલો હીણાયલો, અને અપજનનો જામજા ગેરઘનસાફ પામેલો, મોહબતની જંગમાં તમામ હારી ગએલો, અભાગ્યો જાહાંગીર જનુની આંખોથી, વેરથી પોતાનાં દાંત કચકચાવતો, પરીનને જસી વાહડયાનાં હાથમાં મોહબતથી હાથ ભેલી જતાં જોતો ઉભો. તે તદનજ નારાજ અને નાસીપાસ બની રહ્યો! તે પોતાનાં મુદ્દર્ષિ વેરસી થઇ પડેલા આ અંજાણા હરીફ માટે અદેખાઈનાં ધગધગતા ઈંગાર વચ્ચે તપતો ઉભો! પેહલી હરોલમાં, કેટલીક પણ તો જાહાંગીર અંતરનાં ઉંડાણથી નીસોસ ફેંકતોજ ઉભો રહ્યો, અને ત્યાર પછી તે જનુનનાં આપેશમાં પોતાનાં હાથ મસલી બબડ્યો. “મારી ઝાડ ને ચાલી ગેઇ! હીક! હીક! અહીં તો બધું કામ તદનજ બેહકી ગએલું છે. ડીયર પરીન ને ડીયર જસીથીજ વાત થાયછ, એટલે આપરે તો ખરતાજ થયા! વીલ સી દુ પેટ! બચ્ચા રાસકલ!” હયાં તે હવામાં પોતાની મુકકી ઉગામી વીકાલ બની મોટેથી બબડ્યો, “બચ્ચા જસી! હાલ તો તું મોહબતની મોહીનીમાં, પૈસાની રેલછેલના ખુશ સ્વપનાં જોતો મોજ કર! પણ બચ્ચા! હું જોઉંછ કે તું કેમ અને કેવી રીતે આ બાગે બેહસતનાં પર્યાને જીતી જાયછ! મારો પ્યાર ધીકકારમાં ફેરવાઈ જસે! મારી

મોહાત આદ્યતમાં બદલાઈ જશે, અને આ ઉમેદભર જીગર અદેખાઈ અને વેરનાં ધગધગતા ઇંગારથી એવું તો જલતું બળતું થશે, કે તે ઇંગારની અગ્નીમાં લુચ્છા, બદમાસ તુને મોમ મીસાલ આંખનાં પલકારામાં પીગલાવી નાંખી, જોતજોતામાં આળીને ખાખ રાખ કરી નાખસ ! પરીન ! એકદર એટલી પરીન ! આ લુચ્છાને, પૈસાની તલબમાં આંધલા બનેલા માત્ર વગર એલખનાં એક નાદાન પોચાં પર, આંખે પાટો બાંધી તું શીદાગીરી અને જનકેશાની બતાવેછ, પણ હું ખી જોઉંછ કે તું કેવી રવેશે તારી ઉમેદ અને મુરાદમાં ફટોલ પામેય ! તેં મને તરેહવાર બોલો બોલી હડધુત કીધોય, તે દરેક બોલતું વેર લખ તારી મગરૂરી અને તેંહકરાઈ હેંકરાઈના બદલામાં, આ મારી પગની તલેની ખાક મીસાલ ધુળમાં મગરોળતી કરસ, ત્યારેજ તું જાણુસે કે તેં કોણુને હડધુત કીધોછ ? આહ ! અસલનાં વખતમાં આદમીઓ પોતાનો કીનો લેવા પોતાનો આત્મે સેતાનને ચોકકસ કરારે વેચતા હતા, તેવોજ વખત જો પાછો હવડાં હોય, સેતાન મારી સાંખે આવીને ઉભો રહે, તો તારી પર વેર લેવા હું મારો આત્મા તે વેરનાં બદલામાં ખુશીથી સેતાનને વેચું ને અર્પણુ કરું ! આહ !” અને ધીકકાર અને જનુન સમેત જાંહંગીર જીગરનાં ઉંડાણથી સદા હાય મારવા પડ્યો !

“ ખરેખર ! પરીન પર વેર લેવા તું એમ સેતાનને હાથ વેચાય ખરો કે ? હા-હા-હા-હા-” નાજાંમાય નવલખી જે પરીન અને જાંહંગીર વચ્ચે ઝુંબેસ ચાલતી હતી, તે વખતથી નજદીકનાં ઝાડની ઓઠે ઉભી રેહી તેઓની વાત અણીથીપણી વેર સાંભળી લીધી હતી, તે બાહર ઓચીંતી આવી બોલવા લાગી, અને પછી પેટ પકડીને મસકેરીની ધપે હસવા લાગી ! નવલખીની નાંજાંને પોતાની સાંખે ઓચીંતી દાખડામાના જુત માફક આવી ઉભેલી જોઇ જાંહંગીર તાણુમીથી દંગ થયો, અને તેને ખુબ હસ્તાં જોઇ તે ઘણો રંજીદા રહ્યો, પણ એક બોલ પણ ઓચીંતી વગર દીગમુદ બની નાંજાંને પગથી તે માથાંવેર ટીકવા પડ્યો !

“ હા-હા-હા-હા-” નાંજાંમાય પાછી મોટેથી ખુબ હસતાં બોલી, “ શું મજેનો ફારસ ? ને પેટ પકડીને હસવાનો ફારસ ! હા-હા-હા-હા ! જાંહંગીર, તું એમ જાણુવા માગેછ, કે અહીં હું કેમ આવી ? મરેરે ! મારી કાંઈ ખાસ આવવાની મતલબ નહીં હતી, અને તારો ફારસ ખાસ સાંભળવાનીથી ઇચ્છા નહીં હતી ! અંદર જરા જીવ મભરાઈ આપો, તેથી બાગની દીલખુશ હવા ઘોરવા હું બાહર આવી, અને એતેફાક તમુને અત્રે વાત કરતાં જોઈ હું પાછલનાં બાજર આગલજ અટકી અને

મારી ઘણીજી નામરજી સાથ મને તમારી વાતચીત સાંભળવાની ફરજ પડી! હા-હા-હા-હા! કેવો ફરસ? હા-હા-હા-હા-” નાજાં પેટ પકડી હસી જાંહાંગીરનું ખુબ જોરવા અને પાકવા લાગી, અને નાજાંની અસલી વર્નાશુકથા તેનાં પેટમાં આડાં ને ઉભાં થતાંતાં, મગર લોહીનો ગોટ મળીને આ નવી જગાને સાંભળતો ઉભો! “હા-હા-હા-હા-જાંહાંગીર-મને તો મુંબું સાંભળીને કાંઈ એવું હસવું આવેજ, એવું હસવું આવેજ, કે મરે રમે હસતાં હસતાં ચુકો થઈ આવે! હા-હા-હા-હા-મેં તો પરીનને એમ તુને કહેતાં સાંભળી કે એવકુદ, મુખ, હીગણાં, વાંદરા, લુચ્છા વડીલ-હા-હા હા-હા! શું સરસ લાવકી? હું તુને મુખારકખાદી આપુંજ, જાંહાંગીર—હાં-હા-હા-હા.”

“મને મુખારકખાદી?” જાંહાંગીર આ બેદી અને ગણત્રીયાજ અખળાનું બેદ ભયું બોલવું સમજી ન શકવાથી તાણુખીથી પુકારી ઉઠ્યો. “સાની મુખારકખાદી? સાને વારને?”

“આવી લુસીફર મેચીસ જેવી ગરમ અને આકલા સ્વભાવવાલી પરીનનો બરથાર ન થવા માટે તુને મુખારકખાદી આપુંજ! જા! જાંહાંગીર! એમજ જાણ કે તું છટકામાંથી છુટ્યો! મને યાદ રાખજે જાંહાંગીર, કે આ ‘પરીન પેલેસ’ અને લાખોની દોલતની રેલાછેલથીજી આવે આકળો ભુત જેવો સ્વભાવ સમતોળપણમાં આવે નહી-કદી કામુમાં આવે નહી—”

“છટ, નોનસન્સ! લાખોની દોલતને બદલે કાઠનો ખજનો ધરાવતી એ તો શું ખણુ એથી બદતર મીઝજી સ્વભાવ કોઈ અખળા ધરાવતી હોય ખુદ સ્ત્રીના વેશમાં સેતાનખી હોય, તો ઓ આ સેવક તેને સમતોળ કરી નાખવા-તેને કામુમાં રાખવા અને તેને જેર કરવા બારે ગાંઠ પુરો છે! નાજાંમાય” જાંહાંગીર મુજ મરોડતો તોલકરાઈથી બોલ્યો. “મને તેમ કરવાની તક મળી નથી તેથી હું દલગીર છું! બાકી એક વખત આ હુજતી, તામસી, મગર અને લેલકરાઈ-હેલકરાઈમાં મરી-ચરી રહેલી પરીન જે મારી હકદાર પરણેતર થાય તો તેનો સ્વભાવ હું મીન મીસાલ બનાવી નાખું, અને તેની કાનર જેવી જાયાને પણ ખુદી કરી નાંખું.”

“અરે જા-રે-જા-તારા જેવા મહંથી ભુજ્યો પાપડ નહીં ભંગાય તો પછી પરીનને તું શું જેર કરવાનો, બહારત? અગાડિનાં અનુભવથી હું એમ કેહકુંજ, જાંહાંગીર! આ મગર અને મીઝજી છુટણુ જેવી પોરીની નેસમાં એવું તો ઉકરેલું લોહી વેહેજ કે તેનો તુને કશો ખ્યાલ નથીજ.”

“એનાં અમીરી આપનાં જેવુંજ લોહી એનામાં દોડેછ! ધડીકમાં ગરમ થાય તો ખીજીજ પળે ઠંડીગાર થઈ જાય એવી પરીન આકલી તેમ માયાણી છો પેલા કુચ્છા પર લોભાઈ અંગએલી હોવાથીજ એને સારું સુજ પડતું નથી.”

“છટ, છટ, એની રગમાં એની મગર માય જેવું લોહી ઉછલેછ! તદનજ માયની આબેહુય નકલ! જાણે તદનજ માયનો ભુત! આબેહુય માયજ જોઈ લેવી!” નાનં નસકોઈ ચઢાવી લગાર તીખાસથી બોલી.

“નાનંમાય, તમે બોલોછ તેમાં વળુદ લાગતું નથીજ! એના માય આકળાં ઉતાંખી નહી, ને વલી સાથે પરીનનાં જેવાંજ આબેહુય મુદલજ નહીં ઉતાં! એનામાં ને એનાં માયનાં ચહેરામાં ને રંગ-રૂપમાં આસમાન જમીનનો ફરક! તમે બુલોછ, નાનં માય! પરીન ત્રણએક વરસની ઉતી ત્યારે મેં મારાં કાકીજીને જોયલાં, ત્યાર પછી કાંઈ મેં ઝાંઝાં જોયલાં નહીં, કાંકે કાકાજી અહીંથી ત્યાં ધંધાને લીધે દેશાવર જતાતા! તે ચહેરા મને હજી યાદ છે તે પરથી હું કેડ કે પરીનનો ચહેરા એની માયનાં જેવો આબેહુય છે એમ તમારી બોલવાની સર્યામ ભુલ છે!”

“હું બોલુંછ તે ખરુંજ છે! જહાંગીર! પણ વારું, જ્યારે એ એનાં માયનાં જેવી નથી ને આવી તુમાખી મગર છે, તો તેની સાથ તું શું કરવા પણવા નીકલયોછ! યાદ રાખજે કે એવા ગરમ સ્વભાવથી એ તુને આંગલી પર નચાવસે! પણ! તું તેને પણવા માગતો નહી હોસે પણ તેના પૈસાને પણવા માંગતો હોસેજ, ખરું કેની? તુંખી આએ લાખોની દોલતપર મોહી પડ્યો હોસે કેમ બોલ્યો નહી?”

જહાંગીરને આવા સવાલથી ઘણો ચટકો લાગ્યો, અને ફફડી પડી બોલ્યો! “તે સાથ તમુને કામ નથી, નાનંમાય! પરીન સાથ તમુને ખારમો ચંદરમાં છે નહી? તેણે તમારું એવું તે શું બગાડ્યું?”

“બગારે શું કાંઈખી નહી! એ તુમાખી દુકતીને પંદર વરસ પછી છેક આજ રાત્રે મેં જોઈય! માત્ર એ વરસની નાલ્લી ઉતી તારે મેં જોયલી તે વખતે તે મારી દુસ્મેન બનવા ઘણીજ નાલ્લી ઉતી!”

“અને તોખી હમણાં તો દુશમેન છે, નાનંમાય, એમ તમારા બોલવા પરથી લાગેછ! નાનંમાય, કાકાજીખી તમુને બધાં સાથ બોલખાણુ કરાવતાં ખીહતા હોય એમ લાગતાતા એટલે તમારામાં કાંઈ ઉડો બેદ સમાએલો હોવો જોઈયે! પરીનનાં માયને તમે ધીકકારતાં હોય એવું તમારા બોલવા-પરથી લાગેછ! તારે શું માયને ખાતર છાકરીનેખી હીણોછ ને ધીકકારોછ?”

“માયને ખાતર!” નાળાંમાય કાંઈ યાદ આવ્યું હોય એવી અદાથી ભવાં ચઢાવી ગંભીરાઇથી અને કડવાસથી બોલી ઉઠી. “માયને ખાતર! અને તું તેને પોતાને ખાતર ધીકકારેછ, જાંહાંગીર, ખરી વાત કેની?” આમ બોલી નાળાંએ જાંહાંગીરનો હાથ મજબુતીથી પકડ્યો ને તેની નજદીક આવી ધીમેથી પણ ધીકકારથી બોલી “આપણે એક એ તુમાખી દુકતીને ધીકકારયેય! તો પછી-પછી-આપણે એક થઈ આપણા દુશમેનપર હુમલો લઈ જમ્યે તો કેમ? આપણો કીનો લખ્યે તો કેવું?” નાળાંનાં હાથમાંથી પોતાનો હાથ ઝડકીથી જુટાવી એ પગલાં પાછળ હતી જાંહાંગીર આ બેદી અને હુચ્છી નાળાંને ટગર ટગર દીકવા પડ્યો!

પ્રકરણ ૧૧ મું.

શું પસંદ?—ગરીબાઈ કે તવંગરી—હા કે ના?

પરીને જાંહાંગીરને હડધુતની હીણપસ્તીમાં લાવી મુકેલો હોવાથી નાસીપાસ અને નાકમેદ થયલાં જગરે તે કીનાથી જલતો હતો, મગર તેજ પરીનની ઉપર નાળાંમાય કયા મુસ્તકીમ સખખોસર વેર લેવા જાંહાંગીરને ઉસ્કેરતી હતી, એવું તે શું મનોહર પરીને નાળાંમાયનું બગાડયું હતું કે તે બહી રૂપસુંદરી ઉપર કીનાનો કેહર વરસાવવા આ બેદી ગણત્રીઆજ અખળા તેને ઉસ્કેરતી હતી, તે જાંહાંગીર મુદ્દલજ અનુમાન કરી શક્યો નહો! વહી તે સારી રવેશે જલણતો હતો કે નાળાંમાય માત્ર તેજ રાત્રે ખાનખહાદુર સપલ્લશાહની પરોણી તરીકે આવી હતી, અને તેનાં ખુલાસા મુજબ તેણીએ પંદર વરસની લાંબી મુદત પછીથી પરીનને જોઈ હતી તો પછી માત્ર થોડાજ કલાકમાં તે પરીનની વીરૂધ્ધ શા માટે બોલી, કયા સખખોસર તે અદેખાઈથી જલતી-જલતી હતી તે જાંહાંગીર હાલ વિચાર કરવા લાગ્યો, મગર તેને કશું સુઝ પડ્યું નહો! નાળાંના બેદ ભર્યા બોલવા પરથી તે એમ અટકલ કરવા લાગ્યો કે પરીનની માતાને આ ગણત્રીઆજ અખળા ધીકકારતી હોવાથી તેની દીકરીને પણ ધીકકારતાં શીખી તેની ઉપર અદેખાઈનાં અંધાપાથી વેર લેવા મજબૂતી હતી. મગર પરીનની માતા-યાને જાંહાંગીરની મરનાર કાકી એવી તો અસીલ, અશરાફ અને બહી હતી, કે

મરનાર પોતા પાછળ કોઈપણ પ્રકારને! કડવાસખર્ચો એકાદ દુશ્મન રાખી જાય એ સંભવીત ન હતું એમ જાહાંગીર અત્રે આગલી યાદ પરથી અનુમાન કરવા લાગ્યો, તો હવે નાજી પરીનને કેવા સંજોગો સર ધીકારતી હતી તે તે મુદ્દલજ સમજી શક્યો ન હોવાથી પોતાને વેર લેવા તેણી ઉત્કેરતી હોવાથી તે લગાર તીરસ્કારથી બોલી ઉઠ્યો, “નાજીમાંય! એક ઓરત થઇને કીનો લેવાની વાત તમે કરોછ એ મને તો ધણું બેહુદા લાગેછ! અત્રે કાંઈ આપણે નાટક કરતાં નથી કે આવી નાટકી વલ્લભ તમે મારી આગળ અપત્યાર કરી તેવા એનચાલાથી પરીન પર કીનો લેવા ઉત્કેરોછ! તમારી બેદબરી મતલબ શું છે તે હું જાણુવા માંગુછ?”

“તુંને સમજવાને હજી ધણો વીલંબ જોઇયે” તે નખરાં કરતી મલકાયલે ચહેરે બોલી “જાહાંગીર જ્યાંવેર આ દુન્યાની હસતી છે ત્યાં વેર પ્યાર અને ધીકાર અને વેર સાથે ને સાથેજ રહેવાનાં છે! એક આદમી જેમ વ્હાલ કરે, તેજ મરતમે વેરખી બતાવી શકે! તું તારી કઝીનને ધીકારોછ તો ખરોજ! તુંને એને હડધુત કીધો તેનું વેર લેવા તો તું માગેછ. તુંને ચીનાઈ વંદોઈ ને લુચ્છો ને હીંગણો વીગેરે વીગેરે બોલે ને તું તે સાંખી શકે?”

“તે તો એ ગુસ્સાના આવેશમાં ભરભર બોલી ગઈ પણ પાછલથી એ ધણી દલગીર થઈ, કાંકે તેમ બોલવાની એની મતલબ નહીં હતી.”

“એખી વાત ખાસ્તી! નાક કટા તો કટા પણ ધી તો ચટા!” એમ બોલી ખરખર તે હસી પડી, “જાહાંગીર, ઓરતનાં બેદબરમને તું પુગી શકવાને તદ્દનજ અશક્ત છે; આ ગુંઠણ જેટલી દુકતીએ તુંને દેખઇતી રીતે અપમાન કીધું, તુંને હડધુત કીધો, તારા હાથમાંથી ‘પરીન પેલેસ’ ખી જવાનો, ને લાખોની દોલત વગર તું જેવો છે તેવોજ રહેવાનો છતાં ખી તું આ નાકદર, બેદીલ દુકતી માટે એમ બોલેછ, કે તુંને લુચ્છો, ને વાંદરો વગેરે કેહવાની કાંઈ મતલબ નહીં હતી! જા-ગ-હું તો ધારતીતી કે પરીન તુંને આવી કીસમથી હરધુત કરશે તો તું અહીંથી ઉઠલી અહીં પડશે, પણ તેમં નથીજ, તેથીજ તેનો આવો લાભ લેવાયછ! જો, તે હવે પેલા ભુખરીખારસ માનારાપર શીદા શીદા છે! તેનાં વાંસલી જેવા સાહકપર ને તેના ખુબસુરત અને ઘટમારા ચહેરા પર આ દુકતી જાનોનીઆર છે. તેને જોઇને એનાથી કેવું હસાઈ હસાઈ જવાયછ ને તે ગમે તે પણ પારકો! જ્યારે તુંને જોઇને એને ધીકાર છુટ્યો ને તું ગમે તે પણ પીત્રઈ કેહવાય! ખરું કેહતી? તેઓ એકબીજાનાં વ્હાલમાં મોજ મારેછ, જ્યારે

તું કુંજરો, બરીયેલ થઈ ફરેછ—તે પોતાનાં મોહથી એક પારકા લોભી ધુતારાને બહાલના મીઠા શબ્દો બોલી તેને ખુશી કરતી હોયે જ્યારે તેજ મેનનામાંથી તું જેવા કાકાના છોકરાને બુચ્છે, બદમાસ, દીંગણો, વાંદરો વગેરે કહી કડવા શબ્દો ઓચરી ધીકકાર બતાવ્યો જે તું સાંખેજ કેમ ?”

“બસ, બસ, નાનખંભાય ! તમે જાઓં અહીંથી ! તમારું મને વધુ કાંઈ નથી સાંભળવું ! મારા મુરખીજી કાકાનાં અતલ્લગનાં તરીકે ગણીનેજ હું આ તમારા ઠકા-મશકેરી બધા લોહીના ગોટ ગણી ખમી જાઉંછ, નહીં તો કાઈ બીજું હોતે તો હું તે કદીખી સાંખતે નહીં ! તમે બસ જાઓ અહીંથી.”

“ઓ લેરે ! વળી એકાએક શું થયું ? હું જાઉંચ ને જો જવશ તો પછી જરૂરજ પસતાશે ! હું તારા બલ્લામાંજ છેઉં, ભુંડામાં નથી ! પેલી એકદર દુકતી થોડા વખતમાં પેલા કરકા બાબુસ પોચા સાથ જ્યારે પરજુશે, ત્યારે તે લાખોના દોલતનો ધણી થશે ને તારા કાકાની કજ્જરજા બાદ તે ‘પરીન પેલેસ’નો માલેક ને લાખોપતી થશે, ત્યારે તુંને નામોશીથી આ આ મહેલનાંથી ખાલી હાથે જવું પડશે, ને પેટને ખાતર વહીતર કરવું પડશે તેનો કાંઈ ખ્યાલ કર !” હયાં નાનખંભાય તેની નજદીક આવી, તેના કાનપર પડી ધીમેથી બોલી, “તેનો અટકાવ કરવાનું મારા હાથમાં છે. પણ તારાં દીલમાં લોહી નથી વહેતું, પણ પાણી ને દુધ વહેછ, એટલે તું પોચો મરદની મટારી શું કરવાનો ઉતો ! ધેકર ! મને શું છે. પાછળથી લાખોની દોલતથી હાથ ધસતો તુંજ રવડી-રખડી જશે ! લે-તુંને ગમતી નથી, તો આએ ચાલી” અને એમ બોલી નાનખં રોહસાભેર જવા કરતી હતી. મગૂર જાહાંગીરે તેનો હાથ પકડી અટકાવી.

“નહીં ! નહીં ! બે પળ થોભો, નાનખંભાય ! એ એકદર દુકતીને જેમ હું ધીકકારૂંછ, તેમ પેલા બદમાસ જસીને પણ ધીકકારૂંછ ! તેઓ વચ્ચેના લગન હું જો ચાહું તો અટકાવી શકું પણ મને તેમ કરવાનો રસ્તો મુઝ પડતો નથી ! તમે મને કેહો, નાનખંભાય કે કેઈ રવેશે એ લોકનાં લગન અટકાવી લાખોની દોલત પારકે હાથે જતી બચાવી, સર્વ દોલત મારા હાથમાં આવે ! આહ ! મને એકજ રસ્તો બતાવો ને પછી તમે જોવ કે મારી રગમાં દુધ ને પાણી છે કે ખરું લોહી વહેછ. આ જીવમાં જીવ હોશે ત્યાં સુધી હું તેઓની પુક પકડી મારું વેર લેવસ.”

“કેમ મીયાંભાઈ, હવે લેભટા થઈ ઠેકાણે આયા કે ?” નાનખંએ મશકેરી કીધી ! “જાહાંગીર, પરીન આ દુકતા પર તદનજ ઘેલી થઈછ, ને

એ દુકતીમાં એની માયતાં જેવુંજ હુજતી, હુંલડાઈ ભર્યું ગરમ લોહી વહેછ એટલે એ જસી સાથ પણ વગર રહેવાની નહીંજ! તારા કાકા આ લગન અટકાવી શકશે નહીંજ! કાંકે પરીનને એવી લાડધેલી કરી મુકીછ કે તેનો પડયો બોલ એવણુ ઉંચકી લેછ, તો પછી જસી સાથ પણવા માટે એવણુ વાંધો ઉઠાવસે નહીંજ!”

“આ દુકતી કદીખી પેલા બદમાસ, દગાખાજ, રાસકલની યૈરી થશે નહી” જાહાંગીર જનુનમાં બોલી ઉઠ્યો.

“ધીરે, ભાઈ, ધીરે! માફખી કહ્યું એવુંજ છે. મને ભવીશનો એવો ખ્યાલ થાયછ કે જે ઓરતને તું ધીકકારેછ તે તારાં સુખની આડે છે-એક ખીજે મદખી તારાં સુખની આડે છે-જેઓની ભરતી તેઓની ઓટ થાયછ ને-ને પરીન પેલેસ મોત-જીવત વચ્ચે ડોળા ખાસે ને પછીજ તોફાન પછીની ભારે શાંતિ થશે ત્યારે તારી ઓટ છે તેની ભરતી થશે, ને લખોની દોલતનો હકદાર માલેતુજર ધણી તું થશે ને પછી સર્વ નડતળ દુર થશે! કેમ? તુને તો ગમસેની?”

“બસ, બસ, મને આવાં જુદાસાચાં ભવીશ કહી લલચાવો નાં! આ બને જણનાં લગન કેવી રીતે અટકાવવાં તેનો મને બસ કાંઈ રસ્તો બતાવો કે આ લાખોની દોલત મારાં હાથમાંથી પારકા પોચાને હાથ જતી બચે!”

“પણ, ગાંડારે! મેં જે ભવીશ કહ્યું તે તુને ગમે કે નહીં? પરીન પેલેસનો તું હકદાર માલેક થાય તે તુને ગમે કે નહીં?”

“એમ બનેજ નહીં! તેમ બનવું તદનજ ઈમ્પોસીબલ છે! પરીન મારી વચ્ચે છે એટલે હું હકદાર માલેક થાઉં એમ બનેજ નહીં!”

“અને તેમ બને તો? તેમ હું બગડતો? નાંજાં તેના ચહેરા ગમ ટીકી બેઠથી હસી પુછવા લાગી. “તું અહીં ઉભો રેહી વાત કરેછ એ જોટલું ખાત્રીપુર્વક છે, તેટલુંજ તું હકદાર માલેક ભવીપમા થાય તે ખી ખાત્રી ભરેલું છે! સખર! કેવી રીતે, તે મને હમણાં પુછ ના! એટલો અધીરો નાં બન! આજને આજ, રાતને રાત હું તે કેહવાની નથીજ, જાંગલાભાઈ! જે આગલ આવ” એમ બોલતાં જાહાંગીરનો હાથ પકડ્યો અને કાંઈખી ભરમ જાણવાની અધીરતામાં જાહાંગીર તેની લગોલગ નજદીક ગયો, અને તેનાં કાન પર પડી ધીમેથી નાંજાં બોલી. “ખાનબહાદુર સપલશાહનો એક ઉડો ભરમ છે-કે જે બેદબર્યો ભરમ ખાનગી રાખવાને વાસ્તે મને

મોટી રકમ આપવામા આવીતી-ને તે ભરમ આજે પંદર પંદર વરસ થયાં મારી છાતીમાં રાખી ફરું, જે મારા પગ આગલ કારતનો ખમનો બી આવી પડે તો વધુવાર મારી છાતીમાં દાખી રાખવાની નથીજ. હું જે ઉમેદમાં આવીછ તે મનની ઉમેદ જે પાર પડે તો તે ભરમ મારી સાથેજ મરશે, નહીં તો-નહીં તો પંદર વરસ પછી મારી છાતીમાંથી બહાર નીકલી પડશે! વરસો થયાં એક કરજ મારે શીટાડવાનું છે કે જે કીનાનું કરજ આ દુકતી અસતો શીટારવાની છે-સમજ્યો! એમ જંગલી જેવો ડોળા ફાડીને શું જોયછ, તુંને ધ્યાનમાં ઉતર્યું *કે નહીં? તું જેમ એ બેકદર દુકતીને ધીકકારેછ, તેમ એ રાંડ તુમાખીને હુંબી તેટલાંજ પ્રમાણમાં ધીકકારું! ચાલ, હવે બોલ! આજથી ત્રણ મહીનાની અંદર હું તુંને ‘પરીન પેલેસ’નો તથા લાખોની દોલતનો હકદાર માલેક બનાવું તો તું મને શું આપશે? બોલી દે જલદી?”

“ત-ત-ત-તમે-તમે મને-મને” જાંહાંગીર તો આ બેદબરી અબજાનાં ભરમથી તદનજ લાલ્લાજ લાચાર બની તદનજ દીગમુદ બની રહ્યો, અને તે તેને ‘પરીન પેલેસ’ તથા લાખોની દોલતનો ધણી બનાવવા માંગતી હતી, તે સાંભળીને ગોચા તેની છાતી ઓચીંતી જાણે રૂંધાઈ જતી હોય એમ તદનજ ત-ત-પ-પ થઇ ગયો!

“હા! હું એ હાથની ને બત્રીસ દાંતની તુંને ‘પરીન પેલેસ’નો માલેક બનાવસ” નાજાંએ છાતી ઠોકી જવાબ વાલ્યો.

“છટ, છટ, તદનજ નહી બને એવું!”

“છોકરા! તેમ છેજ! તું સમજતો નથી! પછી આજ હાથમાંથી જશે તો આ સંધી દોલત પારકે હાથ જશે ને તુંને બેટ ભરવા વહીતર કરવું પડશે તેનો ખ્યાલ કર! બોલ, હું તેમ સીકા બનાવું તો તું મને શું આપશે?”

“મને તો કાંઈ સુજ પડતું નથી મને-મને-”

“બધી સમજ થોડા વખતમાં પડસેજ! જો! જે દહારે તું આએ મેહલનો ધણી થાય તેજ દહારે મને તું ઓછામાં ઓછા પચાસ હજાર રૂપ્યા આપવા કબુલ થાય તો તુંને તે હક આપવા હું બીડું ઝડકું-બોલી દે હા કે ના! માત્ર હા કહેવાથી લખોપતી થશે, ને ના કહેવાથી દુન્યામાં અરધી વગરનો રવડી જશે! જો કોઈનાં પગલાં વાગેછ, બોલી દે હા કે ના?”

“હા,”

“હીક ત્યારે આપણે અકેકનાં વીશવાસુ બન્યાં છીએ! આવતી કાલે હું તેમ લખાવી લેવસ! પણ—”

“નહીં નાંજાંમાય, કાલે તો હું સવારે અલાહબાદ છોડી જવાનો છું! કાંકે મારે માથે મોટી એક જાંજળ છે!”

“કેમ બચ્યા! કાંઈ ઉંડા પાણીમાં ફર્યો છ કે? હાં!” નાંજાંમાયે મસ્કેરી કરીધી! “કાંઈ નહીં, તું આવસે તાં વેર હું ઢોપસ; પણ આજે રાતે આપરા વચ્ચે જે વાત થઈ છે તે કાંઈ બી ત્રીજું જાણવા પામે નહીં એટલું યાદ રાખજે હાં! ચાલ, મને ઘણીજ તરસ લાગીય તે જઈને જરા આઈસક્રીમ ખાઈયે! લાવ, તારો હાથ આપ.”

નાંજાંમાયે જાંજાંગીરનો હાથ મમતાથી લઈ દાખ્યો ને હાથમાં હાથ ભેરવી તેઓ પેલેસ તરફ આગલ વધ્યાં! નાંજાંમાય તરેહવાર નખરાંઓ કરતી જાંજાંગીરને હસાવવા મીઠું મીઠું બોલતી હતી, મગર લાખોની દોલતની રેલાછેલનાં સુખી સ્વપ્નાઓ જોતો તે એટલી હદ સુધીનો વિચારનાં વમળમાં વીંટલાઈ ગયો હતો કે નાંજાં થું બોલતી હતી તેનો એક શબ્દ બી તે સમજી શક્યો નહીં! તેના દગાખાજ, લુચ્છા, બદમાસ હરીફને મારી હટાવે અને તેનાં હાથમાંથી સર્વ દોલત છીણવી લઈ તે પોતે પચાવી ખેસે, અને ધનવાન, આગેવાન બની પૈસાની રેલાછેલ વચ્ચે સુખમાં મોજ મારે એવાજ ગીલગીલ્યાં છુટે એવા હવાઈ કીલ્લાઓ તે આંધ્યો જતો હતો, મગર પૈસા એ કેવું પાપનું મુળ છે, અને એવી લાખોની દોલત કેવી રીતે બાજે વેળા સર્વોત્તમ સુખનું સત્યાનાશ વાલી મુકે છે તેનો ગંભીર ખ્યાલ આ ઉમેદભર્યા જીવાનને જરા બી અંશે થયો નહીં!

પ્રકરણ ૧૨ મું.

“ચાહે કીસીકા ઘર તું પુરા, વોહ પુરાછ તેરી પુરાઈ હયે,
યા બની આદમ જસને બદીકી, આગે ઉસકે આઈ હયે.”

સમી સાંજનો વખત હતો. આખો દીવસ સુર્ય વાંદલાંઓ પાછળ છુપાયેલો હોવાથી ધારા કરતા જલદીથી અંધારું ચોમેર વ્યાપી રહ્યું હતું.

વરસાદ ઓય દેતો કે દુડી પડે એવો હીંગામ હોવાથી દર્યાની બાજુ ફરવા-હરવા આવનારાંઓ ઝાંઝાં દીસતાં ન હતાં.

આ વેલા ઇંગ્લેશ પોશાકમાં સજ્જ થયેલો એક જુવાન પોતાના હાથમાંની છત્રી ફેરવતો ધીમે કદમે દર્યાની બાજુનાં ઘુટપાકપરથી ચર્નીરોડ તરફ ગંભીર વિચારોની ગીરફતારી વચ્ચે ગર્ક ગએલો ચાલતો હતો. તેનાં માથાંપર વરસાદનાં વાદલાં દીંગાઈ રહ્યાં હતાં, છતાંખી કશીખી દેખીતી પરવાહ વીનાં તે ધીમે ધીમે બળડતો આગલ ને આગળ વધતો હતો. જેમ આકાશમાં વાદલાંઓ ઘેરાઈ આવી ચોમેર અંધકાર બરપા કીધો હતો, તેમજ આ જુવાનનાં ચહેરા પર ચીંતા, શીકર, ગમગીની અને નામોશીનાં ચીંતાતુર વાદલાંઓ ચઢી આવેલાં હોવાથી, તેનો ચહેરો ગંભીર, ઉદાસ અને ભેચેનીના અંધકાર વચ્ચે કાલો મારી ગયો હતો.

તે જુવાન જાંહાંગીર હતો.

જે મુયારક દીને પરીનની સાલગરેહની ધામધુમ થઈ હતી, તેજ દીને તેને ખાતગીમાં એક કાગળ મળ્યું હતું, જેનો રહે તે આજે, યાને પરીનનાં વરસની ખાણીપીણી પછીના ત્રીજે દીવસે કોઈની રાહ જોતો તે ચર્નીરોડ દર્યા તરફ ધીમે પણ સાચુટ કદમે ચાલતો હતો. તેનાં અશાંત મનમાં આ વેળા લાખો વિચારો વીજળીનાં પ્રવાહ મીસાલ પસાર થઈ જતા હતા.

“રાંડને ખારો ખમોચ્યો નરતોજ નથી.” તે મલકાતો બળડવા લાગ્યો. “જાણે કે પૈસાના વેળા ‘પરીન પેલેસ’માં ઉગતા હોય તેમ આએ ‘ઇડયટ’ પચાસ હજારનાં હુમકાના દીલખુશ સ્વપ્નાઓ જોયછ! રાંડ, હુંજ તુને આહુનાં પાતરામાં બાંધીને આપશ તે તું જો તો ખરી! હાલ તો સેવકની મતલબ છે, એટલે આએ ભેદી અબજા બેસ કહેશે તો બેસવું પડશે ને સુરજને ચાંદ કહેશે તો તેખી સેવકને કપુલ કરવું પડશે-પછી એક વખત મતલબ સરી, એક વખત મારા હાથમાં મારી ઉમેદ મુજબ દોલત આવી કે પછી તુને આએ સેવક હડેલી પર ચાંદ બતાવશે ચાંદ! હાલ તો તું પચાસ હજાર પર હરખાયા કર પછી આપેછ કોણ ને લેછ કોણ! હા-હા-હા-હા” હયાં જાંહાંગીર હસી પડ્યો, અને થોડો વખત ગુપચુપ ચાલી પાછો બળડવા પડ્યો.

“એ મને ‘પરીન પેલેસ’નો માલેક બનાવવા માંગેછ તેમાં કાંઈ વચ્ચુદ હોશે કે અધર! આએ ભેદી ચોરતમાં કાંઈ આગલો-પાછલો કાકાજીને લગતો ભેદ સમાયલો હોવો જોઈયે, તેથીજ કાકાજીખી એનાં ‘પરીન પેલેસ’માં

આવ્યા પછી કાંઈ ધુખરાએલા જેવા લાગેછાં! બાઈ જેવા! આએ હમેશની એક બળામાંથી જે મારો છુટકો થાય કેની, અને પછી મારો રસ્તો મોકલો થઈ જાય, તો પછી બચ્ચા લુચ્છા જસી, તું જે તો ખરો કે મારા રસ્તા વચ્ચે આવવા માટે તુને હું કેવો સવાદ ચખાડસ તે! સેવક કાંઈ કાચો નથી; બારે ગાંઠ પુરો ને શુરો છે, એટલે તું જે તો ખરો કે તારો હું કેવો ઘાટ ધડુછ તે? આએ ભુખરી બારસ, કરકાખાલુસ પોરો તો લાખોની દોલત પર અંજાઈ લોભાઈ હયાંજ થોખી પર્યોચ અને એનાં ગોરા ગોરા ચહેરાપર પરીન બી તદનજ દીવાની બની ગેઇછ, ને એજ મુજી શેતાનને લીધે મારી 'એકર' ના મંજુર રાખી, મને હડધુટની હીણુ પસતીમાં હડધુત કીધોછ, પણ આએ બાળુ હું બી જેકંચ કે તું તે મુજી, સેતાન સાથ કેમ પરણેછ? કાકાજી તો બીચારા તદનજ મીયાં માણસ છે! પરીનને એવી તો લાડધેલી બનાવી મુકીછ, કે એનો પડયો ખોલ ઉંચકવામાં મોજ માનેછ, તેજ આધારે મને નામંજુર કરી જસી સાથ પરણવાની ખોંહસ કરશે તો કાકાજી બીચારા હા કહી દેવાના! પણ-પણ-આએ નાંજાંમાય શું પરીનને પરણતાં અટકાવશે? એ ભેદભરેલી ઐરીએ એકવાર ભરમમાં મારા કાન ખોલ્યાંતા, કે જસી કોઈ કાજે બી પરીન સાથ પરણી શકશે નહીંજ-ખોદા! તેમજ જે અને તો?—આહ! કોઈ બી રવેસે આ દગાખાજ, લુચ્છો, મારા રસતા વચ્ચેથી નડતો, ખરતો થાય તો-તો પછી મારા જેવા કરકાખાલુસનાં હાથમાં સુનાની ચડવી આવે ખરી! આએ નાંજાંમાય મને ત્રણ મહીનાની મુદતમાં 'પરીન પેલેસ'નો માલેક બનાવવા માંજેછ, તેમ જે બનવા પામે તો પછી એકજ પીરાની કાંસલ પટાવી હું સામેથી અમન-અમનમાં લેહેર કરું! પણ-પણ-આએ જાંજાજ ને કેમ ખેરવવી તેજ મોટી મુશીબત, આજ ને કાલ છે તો!" અને હયાં તેનો ચહેરો ગંભીર થયો, અને કાંઈ બી બખડયા વિના ગુપચુપ ચાલવા લાગ્યો.

જહાંગીરે ચર્નારોડના સ્ટેશન નજદીકના પુલ તરફ વલાણુ લીધી અને તે પુલ ઓળંગી બીજી બાળુ 'કવીન્સ રોડ'ના રસ્તા તરફ ફરી ત્યાંજ આળુબાળુ જેતો ઠોક્યો! ગાડી ઘોડા અને મોટરની આવગલ હદથી જ્યાદા હોવાથી પુલની નજદીકજ તે લંબાણુવેર પોતાની અધીરી ચસ્મ ટાંકતો ત્યાંજ ઉભો રહ્યો.

હયાં તેને વધુ વાર ઠોબવું પડ્યું નહીં, કાંકે જેની તે રાહ અધીરતા વચ્ચે જેતો હતો, તે સાંમેથી તેની તરફ આવતાં દેખાવાથી તે તેને ટીકતો ઉભો રહ્યો!

તે એક જુવાન અચળા હતી, મગર જમાનાની ગીરદેશીથી, અને મુકલેશીની મુશીબતનાં માહબારત મારા હેઠળ કચડાએલી હોવાથી, તેનો એકવારનો મનોહર અને દીલકશ મુખડો કજરાઈ ગયો હતો, અને અગાઉ કરતાં હાડપીંજર જેવી બની રેહી હતી !

“ અલ્લો, ધન,” જહાંગીર તેનો હાથ પોતાનાં હાથમાં લઈ બોલ્યો !
 “ તું ધારા કરતાં ‘લેટ’ આવી જો ? વેલ, ચાલ આપણે પુલ્લ ઓલંગી દર્યાની બાજુ તરફ ધીમેથી જઈએ.”

“ શું કહું, જહાંગીર,” ધન દબાએલા સાદે બોલી, “ ગુલ અસ જવા નીકરીને તોફાનપર તોફાન મચાવા લાગી ને અસ રડવાજ લાગી, ને ઘણીબી પેટ-પાસામાં દાબી પણ મુગી રેહી નહીં-મરે ! આજે મનેબી ગુલુને મારાં પાસાંમાંથી અસંરવા ગમા નહીં જો ? જેમ તેમ પતાવીને આવી ત્યારે !”

તેઓ પુલ્લ ઓલંગી દર્યાની બાજુનાં ડુટપાક પર મરીનલાઈન્સ તરફ ચાલવા લાગ્યાં. અધકાર એમેર બ્યાપી રહેલો હોવાથી, તથા વાદલ ચીંતા-તુર રીને ઘેરાઈ આવેલું હોવાથી લોકની આવજા તે તરફ ઝાઝી હતી નહીં !

“ જહાંગીર” ધન લગભગ રડી દેતાં બોલી. “ જહાંગીર ! હજીબી તારી જીવલેણ જુદાઈ તે હું કાંહાં સુધી ખમું ? ને ગરીબાઈનાં કાટેલ દંખનું દુઃખ તે હું ક્યાં વેર સોસું ? જહાંગીર, જહાંગીર, ખુદા ખાતર રવડતી રઝવતી નાં કર ! આટલાં આટલાં વરસ તો મેં સારી આસાની આગાહીમાંજ કાર્યા—”

“ ધન ડીયર, ને થોડો વખત વધુ કાલ ને પછી જો કે ગરીબાઈની કગાલ ગંધેરમાંથી ઉંચકી હું તુંને ધનના ઢગલાપર લઈ જઈને બેસાડુંશ કે નહીં.” જહાંગીરે સંધ્યારો આપ્યો.

“ એમ તો તું આજ લાંબો વખત થયાનો મને વાહેછ-મને-હંગેછ-જહાંગીર-જહાંગીર” આ અભાગણી અચળા દુસકે દુસકે રડી પડતાં બોલી. “ કોઈ વખત એવો તો જીવ કંટાળી જાયછ કે આવી કંગાલતમાં લોકનાં તીરસકાર લ્યાનટ અને તાણાતપણા વચ્ચે જીવવાનાં કરતાં જાણે જીવપર કરી મરી જઈ-પણ-પણ-મારી વહાલી ગુલુને ખાતર સંધ્યારો રાખી મુગે મોને સોસવું પડેછ ! જહાંગીર ! તું મને હવે તરછોડી નાં જતો-નહીં તો હું તારા પગ આગળજ મારો જીવ જીકાતી નાખસ ! મારામાં હવે એવું જુદાઈનું દુઃખ ખમવાની જરાબી શકતી નથી !

“એમ ચેરી શું થાયછ, ડીયર! જરા સમુરી પકર! તું એક થોડા મહીનાં ઠામ પછી જો કે દુઃખનાં દર્વામાંથી દુખાડતી અચાવી સુખનાં કીનારાપર હું તુને લાઉંછ કે નહીં—”

“નહીં! નહીં! બસ હવે એવા સધ્યારાપર મને જરા બરસો નથી! ગઈ વેલા તું ડીયર જરે સુરત આયો તારેખી એમજ મને તે વાહી-પટાવી કે તારા જીભર સપલશાહ કાકાને મારે વાસ્તે કહીને તું થોડા વખતમાં મને જરજળ ખોલાવી તારી કાકાજીની લાખોની દોલતપર અમન-અમનમાં રાખશે, પણ તેવા સધ્યારાનેખી મહીનાઓ વહી ગીયા. આસા રાખતાં મારે આ જીગર ચીરાઈ-ફસાઈ જવા લાગું, પણ હજીખી તે કાંઈખી કીધું નથી. હવે તો તું મને તારી સાથ લઈ જા, જાહાંગીર! જાહાંગીર! તારા કાકાની લખોની દોલત તારા પ્યાર આગળ હું ઠોકરે મારું. બસ તારી જનકેશનીની શીદાગીરી વચ્ચે મારાં વહાલાં બચ્ચાં સાથ મમે તેવીખી ગરીખીની કંગાલ્યતમાં સુકકો જીમલો ને રોટલી ખાઈ હું તારી મોહબતમાં રાજ કરતી રાણીજ તરીકે સમજી સુખ માનસ, જો, જાહાંગીર મારે માન! મને સાથે લઈ જા! મારાથી તારા વગર હવે મુદલજ જીવાતું નથી વાહલા.”

“ડારલીંગ, તું એટલી અધીરી કેમ બની ગઈછ, જરા ધીરી પડ દુખ પાછળ હમેશ સુખ છે, જેઓ ધીરજ અને સમુરીથી દુખ સહન કરેછ, તે દુખમાંજ સુખ સરખાયજું છે। થોડો વખત જરા ઠોખી જા, મારા કાકાજીને બરાબર તારે માટે સમજાવવા દે, પછી જો કે તુંને કેવાં સુખમાં સાહેબી કરતી શેફાણી તરીકે મોજ મરાઉંછ, મોજ! ચાલ, ડીયર, અહીં ઉપર આવ, મારા પગ દુખી આયાછ તે જરા બેસી નીરાંતે વાત કર્યે!”

તેઓ પુસતા ઉપર ચઢ્યાં, અને ધીમે પણ સામુટ કદમે થોડાંક પગલાં આગળ ચાલી બને ત્યાંજ બેઠાં.

પ્રકરણ ૧૩ મું.

“બહારી જારી કરને જો આએ તુમ આએ,
પુરે ચલન કીસીને પહાએ સીખાએ—”

“જાહાંગીર, બહાલા જાંઘુ,” ધન રડતી ચસ્મોથી આંખુજની ધપે બોલી, “જો, તારા જીભર કાકાજી પર ભરોસો ના રાખ, તું ખસ મને હવે સાથે રાખ ! હું મને તેવી ગરીબી વચે બી સીવી સાંધી તું વાહવાને ડાર-રોટલી ખવાડી ખાઈ તારી મોહબતમાં હું સર્વોત્તમ સુખજ માની લેવશ ! કદાચ, તારા કાકાજી મારા જેવી ગરીબને પોતાના મેહલમાં રાખવા રાજી નહીં થાય, તો-તેવણુ તુંને મારી સાથનો સંબંધ છોડવા-તોરવા તારી સાથ તોફાન મચાવે તો-તો-બોલ-જાહાંગીર ! બોલ-તો-શું-તું-તું મને તજી દે કે ? છોડી જાય કે ? કાકાજીની દોલતની આસાપર મને દુઃખમાં રવડતી મુકી તું-તું—”

આ દુઃખી અમળાથી આગળ બોલાયું નહીં ! તેની છાતી દયકાંઓથી ગુંગલાવા લાગી, અને જાહાંગીરનાં ખભાંપર માંથું નાખી આંસુઓનો ધોધમાર દર્યો રેડવા લાગી ! જાહાંગીરે તેનું માંથું પ્યારથી પસવારી પટાવી, અને પોતાનાં ગળવામાંથી રમાલ કાઢી તેનું આંસુઓથી ભીંજાએલું મોં તુછી, રમાલ ખાંતુએ મુકી સંધ્યારાથી બોલ્યો.

“ધન ડીયર, તું એવી કે દહારે હતી ? એમ તું ચેડાં શું કારેચ જો ! ડારલીંગ, એમ ઉતાવલી-આકરી શું પડેછ જો ! મારા કાકાજી તારી વીરૂષ કાંઈ બી બોલે એ માટે મને શક છે, ડીયર,—”

“નહીં ! નહીં ! તારા જીભર કાકાજી કદાચ ના કેહે બી ને પોતાની-પોતાની દીકરી સાથ તુંને મેહલવા બોલસ કરે બી તો-તો જાહાંગીર-જાહાંગીર ! મને તો આજ મહીનાંઓ થયાં એમજ લાગેછ-તારી ઠંડી વર્તણૂકપરથી એમજ દીસેચ, કે તું મારાથી કંતાલી ગીયોછ ને પેલી-પેલી કાકાજીની પરીન-પરીન—”

“જાયા, તું, એમ કાઠું યકસે તો પછી મને તે જરા થઇને ગમતું નથી. ડારલીંગ ! પરીન શું ને વાત શું ? તુંને એકવાર ચાહી હવે બીજી બાંતુ મારી નજરે ફેરવું એમ તુંને લાગેચ ?”

“મને તો એમ લાગેચ. જાહાં લાખોની દોલત આવી ત્યાં ચસમ ફરતાં કાંઈ વાર લાગતી નથીજ ! આહ જો તું મને એવકા થઈ તેની-તેની સાથ દોલતનાં લોભમાં પાછો પથણે તો જીવ તારીજ યાદમાં જીકાતી નાંખી અરસ થણ-થણ—”

“ખામોશ ! ધન ખામોશ ! તું શું એ ઘેલું ઘેલું બકીને—”

“ નહીં મને સાંભરી લે ! મારા મુખની વચ્ચે આવનારને મારી છતી આખે જોવશ નહીં, ઓ-હું-જે મને આજ મહીનાઓ થયા લાગેછ તેમજ જે તું-તું તારા કાકાની છાકરી સાથેજ—દોહનની આશામાં પલુ-વાનો હોય તો આએ ગરીબ આંતરડીની કકલતી હાથ-આએ તુટેલાં જીગરનો શ્રાપ—”

“ બસ, બસ, મને લાગેછ કે તું બેલી થઈ ગઈછ, ધન બસ કર ને બંધ કર એ બકવા. ખોદાને હાજરનાજર જાણી કેઉય કે આએ જીગરમાં તારી મોહાતનાં આતસ સીવાય બીજાં કોઈખી મોહાતની ચીંગારી ગેશન થઈ નથી ! ધીરજ ધર !”

“ આનીપર પવીત્ર કસમ આ, જાહાંગીર ” રડતી આંખોએ પોતાનાં બદયાનની અંદરનાં પડમાંથી છુપાવેલું નાનું કાગજનું અંડક કાઢી જાહાંગીર સામે તેણી ધરીને બોલી ! “ આએ તારા પ્યારની જમીનગોરી અને સયાદીનાં કોલનો પવીત્ર લેખ છે; એ લગનની નોંધ એ મારો જીવ-જીવ-નગારો છે, ને મારી છતી આગલથી હું ખસાડતી નથી તો કસમ આ વાહલા-એનીપર તાહરો હાથ મુકી ખોદાને હાજર નાજર ગણી કસમ આ, કે આ પવીત્ર કોલને ગમે તેવીખી દોહતની આશા વચ્ચે ખેવડા નીવડે નહીં.”

જાહાંગીરે તે અંડક પર હાથ મેલ્યો, અને ધનનીજ શીદાગીરીમાં ઓસ્તવાર રેહવા તેણે પવીત્ર કસમ ખાધા, અને ધને સધ્યારાનો લાંબો દમ ખેંચ્યો !

આ વેલા દર્યામાં પુર ભરતી હતી, અને ભરતીનાં પાણીની છોલ પુસ્તાની દીવાલ સાથ જોર સમેત અડધી ભયભીત અવાજ કરતી હતી. આકાશમાં વીજળીનાં ચમકારા ચાલુ થયા હતા, અને ભયંકર તોફાનની ગવાહો આપતાં હોય એવી અદ્રાથી વાદલાંઓખી આ અભાગ્યાંઓને માંથે ચીંતાતુર રીતે ટીંગાઈ રહ્યાં હતાં.

“ ધન ડીયર, હું મારું કામ ખત્તાસ થવે પાછો અલાહબાદ જવશ ત્યારે મારા મુરખી કાકાજીને તારે માટે રડી તનરીને કેહી દેવસ ને પછી તુને હું જરૂરજ નફી કરી બોલાવસા ! પલુ-પલુ આએ તારી સરડીરીકેટ તથા લગનને લગતું મારી સહી સાથનું ખન તું મને હવડાં આપ, કે જોથી કાકાજીને હું તે દેખાડી દેઢ મારો એકરાર કરી દેઉં, ને કાકાજીખી તે જોડને સમજી જાય ” એમ બોલી જાહાંગીરે પેલું બદ્દલ ધનનાં હાથમાંથી પોતાના હાથમાં લઈ લીધું, અને હડી ઉભો થયો.

“ નહીં બનસે!” એકાદ વીકાલ વાદળ મીસાત્ર ધન ઉડી ઉભી થઈ અને પેટું પેકેટ જાહાંગીરનાં હાથમાંથી રોહસાંભેર ઝુટવી લીધું.

“ એ વાત મારો જીવ જીવ તો નહીં બનસે. જાંયુ, તુંને ગમે તો મનમાં રીસ લાગે કે ગમે તો તું ગુસ્સો કરે, પણ આ લગનનું ખત ને સહી સાથનો પુરાવા ભરેલો લગનનો દસ્તાવેજ મારો જીવની નીકલી જીવ તોળી તારા સ્વાધીનમાં તો આપવાની નહીંજ!”

જાહાંગીર તેની એકાએક ફેરવાઈ ગયેલી વર્તણૂકથી તાગુબીથી એ ઘડી દગ થઈ જઈ તેને ટીકતો ઉભો! તેના હાથમાંથી ગુસ્સાભેર પેટું પરખીડાતું પેકેટ ઝુટવી લીધું, તેથી તેને ક્રોધ તો ઘણો ચડ્યો, મગર લોહીનો ગોટ ગળી તે શેતાન ડાખે કરી શાંત મને પુછવા પડ્યો.

“ કાંય વાઈ? એમ કાંય? મારા કાકા કદાચ મારી વાન નહીં માને તો તેની સાહકત તરીકે એ લગનની સરટીરીકેટ વીગેરે તુરતા તુરત દેખાડવા ફિક કામ લાગે ને—”

“ નહીં, એમ કદી નહીં બનસે! જાંયુ ” તે ચીરડાખને બોલી ઉડી, “ તું મારો જીવ ખી લેસે તો તે નહીં આપસ! એની ઉપર હું જીવેલી છેઉં! એક વાર જો હું તુંને તે આપી દેઉં ને તું તારી મતલબને ખાતર તેનો નાશ કરે તો પછી તું મને ઓળખવા ખી નાં પાડે, ને મારા હાથમાં પુરાવા ન હોવાથી, તુ મારી સાથ પરણેલીજ નહીં એમ જાહેર કરે તો હું તદ્દનજ મારાં અચ્ચાં સાથ રખડી જાઉં! એ વાત નહીં બનશે! હું જાણુંછ કે જ્યારથી તારા કાકાજી લખોપતી થઈ ગીયાછ, ને તેવણની દોલતપર ખેંચાઈ તું અલાહ્યાદ ગીયોછ, તારથી તારી હંડી વર્તણૂકથી આ કલેણું બલી-જલીને ખાખ-રાખ થાયછ! હું જાણુંછ ને માનુંછ કે તારા કાકાની પેલી દુકતી સાથ પણવાની મતલબથી મારી કાસર પતવવા, ને મારું કાટણું વચ્ચેથી કારવા, તું મને વાહીપટાની આએ સરટીરીકેટ મારી પાસથી ઝુટવી લેવા માંગેછ, કે પછી મારો સર્વ હક જતો રહે, ને કશી ખી સામેટી વગર હું મારો વાંધો રમુ કરવા સામે ખી થાઉં, તો કસા ખી પુરાવાની ગેન્હાજરીમાં તું મને દીવાની ફેરવે. હું તારાં નવ મહીનાં થયાનાં તાલતલાવટભર્યાં કરતુક સમજી ગઈછ! મારી ખુમસુરતી પર અંજા-લોભાઈ મને ચાહી, મને ખુદાની નજર હકદાર મોહરદાર બનાવી હવે તું લખોતી દોલતપર અંજાઈ જવાથી આવાં કારસતાન કરી મને હગવા માંગેછ પણ હું તેમ હગાવાની નથી જો! યાદ કર તે મોહબત-

વંતા દીવસો કેવા નવસારીમાં પસાર કીધાછ, તે તારા મનની એકેએક મુશ્કેલી પુરી પાડવા મેં દરેક જાતનાં સુખનો ભોગ આપ્યો, ને ખુદાની તજરે પાક દરવાને મારાં અચ્ચાનો હક રાખવા મેં તુને લગન કરવાની ફરજ પાડી છે. તારે તેં મને જીવેજીવે તારાં સુધી તારી ને તારીજ રાખવાનાં કસમ ખાધેલા, ને હવે લખોની દોલતને પેલી ખુબસુરત પોરીપર મોઢી પડ્યોછ તેથી તેવા કસમ વાપર વખાતા થયા! તારે લીધે હું હીણુપસતી ને નામો શીની હડધુટમાં આવી! તારે લીધે મારું પ્યારું બાપીકું વતન નવસારી, માય-માપ વગર, તદ્દનજ લાઇલાજ છોડવું પડ્યું, ને તારી મોહજતમાંજ સુરત જઈ ગધેરાં વહીનરું કરી સારો દીવસ જોવાનાં ખુશ સ્વપ્નનાં મેં લાચારી મરીઆઈ વેડી! તારે લીધેજ સર્વ સુખ, સર્વે મોજનો મેં ખુશીથી ભોગ આપ્યો, ને પેટ ભરવા ભરી સીવી-સાંધી દહારો કરવા મારાં દુરનાં સગાને તારાં હું અહીં મંભઈ કરેલવારી આવી ઉતરી, ને મારાથી મુશ્કેલીની જોહમત ન ખમાવાથીજ, તથા તારા કાકાની તથા તે દુકતીની વાત તુસમાં વાંચવાથીજ મારું માથું તણુકયું, ને તેથીજ છેલ્લે પાટલે ખેરી દમ ભરાવી તુને અલાહબાદથી અહીં ખોલાવ્યો! આહ! અફસોસ! હું મુઠ્ઠા! મારો ભવ ખર્ચો! હું જો જાણુતો તો તારા જેવા મંખરના એવા ચલકચલાણાનાં સાથ પરણી મારાં વરસ વેચતે નહીં! તું આખરે એવકા થયો, પણ યાદ રાખજે—”

“બસ, રાંડ છેકજ ફાર્ટ નાં જા!” જહાંગીરે બરાડ મારી; તેનો ચહેરો ખુની જેવો બની રહ્યો! તેની આંખોમાંથી જાણે કે ધીકકારની અંગારા નીકલતી હોય એમ લાગ્યું. “તારાં લાંબા ભાપણથી મારો મીઠાજ ફરી ગીયોછ! તુંને હું આજવેર અસીક અને ભલીજ સમજતો આવ્યો તો પણ, આપદે તારી નસાકરી એટલ અને જીદી જાત પર જઈ તું ભુંડી અને લુચ્છી નિવડી! મને આએ પરખીકું આપ! હું એ પોકેટ લીધા વગર જવાનો નથી! યાદ રાખજે કે મને છેડશે તો તેનું પરીણામ સારું આવશે નહીંજ! ખુબ ધ્યાન રાખજે! ચાલ, લાવ, મારાં ભલાં ને તારાં ભલાંને ખાતર તે આપ.” જહાંગીરે ધનનાં હાથપર ત્રાપ મારી, પણ તેનો હાથ છટકાવી ધન એ દગલાં પાછલ હડી, મમર ધકકાની છેક લગો-લગ નજદીક આવી ઉભી રેહવાનો આ અભાગણીને સોહજ બી પમાલ કે ખટકો થયો નહીં.

તે મગજથી ગોંચા એમગજ બની હોય એવી અદાથી હૃદયથી જ્યાહા ઉશકેરાઈ આવી હતી. તેનું માથું તપી આવ્યું હતું, અને ધીકકારનાં

કુંદારા અને દમયંતી છાતી ધમણ મીસાલ ઉચકાતી હતી. અફસોસ !
જુલનો ભોગ થઈ પડેલી આ લાચાર અખળાની અજલ તમામ નજદીક
આવી હતી, તેનો તો તેને જરાખી શક ગયો નહીં !

પ્રકરણ ૧૪ મું.

કરમાયજુ' જુલ, એક પાપ-એક આપ.

“ તારાં પરીણામની મને પરવાહ નથી, ખેવફા, દગાખાજ ! ” ધન તર્યા-
પાવ ફેંકતી ઉશકેરાઈ બોલી, “ આએ બંડલ તારો જીવ ખી પટકી નાંખશે
તો નહીં આપસ ! જુઝ્ઝા ! તારી નીચ મતલબ મેં જાણી લીધીછ ! આએ
સાહજત ને પુરાવા તારા હાથમાં આવે તો પછી મારાથી કોઇની સામે
સેહજખી મારા દુઃખની વરાળ કહરાય નહીં, ને તું મારો એક વારનો
ખેવફા ધણી છે, એમ જો તારા કાકાજી આગલ આવી ખુલાસોખી કરે તો
તેમજ તેવજુ મને કશાખી પુરાવા વગર દીવાની કરાવે ! જુઝ્ઝા ! તુને મેં
પીછાણ્યોય ! હું ખી તો ખરી કે જીવપર શક્તી ખિંચી ગમે તેવાં દુઃખ
ને હાંદિસા વચ્ચે હું તારી પુઠે અલાહખાદ આઉં, ને તારાં કારસતાન બધાં
તારા કાકાજી આગલ ખુસ્ત્રાં કરે, ને પેલી રાંડ ચોટલાખરી સાથ પૈસાનાં
જીવપર પણતાં અટકાઉં ! તારા કાકાને તો શું પણ કોઇનેખી તારી સહી
સાથનું આ કાગજનું દેખાડસ તો મારો હક તે વેળા પુરવાર થયજો ગણાસે !
ચાલ, જવા દે. તોફાન વધેચ ને વરસાદની છાંટી પરેચ, ને મને કરેલવારી
વેર આવાં અધારાંમાં જવુંચ ! ”

“ નહીં, મને આએ પેકેટ આપ ! ” જાંહંગીર જોરસમેટ તેનાં આંગ
પર ધસ્યો; તે જનુનથી ગોચા દીવાનો ખની રહ્યો. તેની આંખો વેરથી
તસ-તસ થવા લાગી; ધીકકારનો ઇંગાર તેનું જીગર જલાવી મુકતો હતો.
“ તું અહીંથી લે આખ્યા વગર કદી જવા પામશે નહીં. હજુખી બધું
જુલી જ, ને મને એ સ્વાધીન કર ! લાવ, બસ ! આપ ! ”

“ નહીં ! નહીં ! મુઆ જુઝ્ઝા ખેવફા, નહીં ! ખરે-ઓ-માયરે ! અરે- ”

“ તંઓ વચ્ચે હોજતોજ ચાલી રહી ! ઓ તે ધારતી ભરી પળ !
જનુનમાં ગોચા થેલા બનેલા જાંહંગીરે એકાદ વીકાળ હયવાત મીસાલ આ

અભાગણી કોમળ અમળા સાથ તે પેકેટ લેવા જીગરતોડ પ્રયત્ન કરીથી, અને તે અભાગણી અમળાએ તે જડળ ચીવટામથી પકડી રાખ્યું. આમદે થોડીક પળની હોળતોજ વચ્ચે તેઓ અદ્વાણજીક થતાં ધક્કાની તદ્દનજ નજદીક આવ્યાં અને જાંહાંગીરે આંચકા સમેત ધનનાં હાથમાંથી તે પેકેટ ઝુટવી લેવા જીગરતોડ કોશિશ કરતાં ખેંચતાણુ કરીથી, અને પરીણામમાં તે પેકેટ તેનાં હાથમાં આવ્યું. કે તે એક બાળુએ ઉઠ્ઠાઈ પડ્યો, જ્યારે આંચકા સમેત આ અભાગણી દુઃખી અમળા પાછલ હાવાથી દર્યાની અંદર પુર ભરતીમાં મોટા અવાજ સાથ ગમડી પડી !

તોફાન વચ્ચું જતું હતું. વીજલીનાં ચમકારાથી, તથા વાદળનાં ગગડાટથી ચોમેર ભયભીન લાગતું હતું. વરસાદના છાંટાખી છુટા છવાયા પડતા હતા. અને ભરતીનાં પાણી તે ધક્કાપર અથડવાથી એટલો મોટો અવાજ થતો હતો કે ધને ગમડ્યું ખાતાં ધાસ્તીની મારેલી ચીચ્ચારીનો અવાજ તદ્દનજ આવા તોફાની સાગરનાં અવાજ તથા વાદળના ગગડાટ વચ્ચે દબાઈ ગયો હતો.

અને જાંહાંગીર ? ધનને તેણે દર્યામાં ઉઠ્ઠાઈ પડતાં જોઈ ને જોઈ તે જ્યાં આંચકા સમેત પડ્યો હતો, ત્યાંથી ઝડપથી ઉડ્યો, ને કીનારા આગળ ધાસ્તીથી ફાટફાટ થતાં જીગરે ખે પળ જેવા લાગ્યો ! આ આંખનાં પળકારામાં અનેલા ભયાનક અનાવથી ધાસ્તીથી તેની છાતી ધડકવા લાગી, તેનું માંથુ ધ્રુમવા ને ફરવા લાગ્યું, અને શું કરવું તે તેને કશું સુજ પડ્યું નહીં. એક દીવાનાં આદમી મીશાળ તે અહીંથી ત્યાં ને ત્યાંથી અહીં એમ પોતાનાં ખે હાથે માંથુ પકડી દીવાની અદાથી દોડવા પડ્યો.

ધન પાણીની સપાટીપર આવવાથી તેને દુઃખથી લાંખી ચીચ્ચારી મારી. ને જાણે કે કોઈએ જાંહાંગીરનાં જીગરમાં કાતીજ કટારી જોડી દીધી હોય એવી તે દુઃખી બાળાની ભરતી વેલાની ચીસ તીક્ષણ અને કારી તેને તેની છાતીમાં લાગી, અને વાંકા વલી ખેઆખલો અને સાફલ ખની દર્યામાં જેવા પડ્યો, ને પવનનાં ભારી સુસવાટા વચ્ચે તેનાં કાનને ધનનાં છેલા ભાગાતુટા શબ્દો અડકવાથી તે પગની પાટણીથી તે માથાંની દાખકા વેર કમકમવા લાગ્યો.

“ઓ ઓ ઓ-જ-જ જાંહાંગીર-તે મારી-મ-મ-મર ઉઉઉ-ગુઉ-ઉઉઉ ! મારી હાય-સત્યાનાઆઆસ-રીખીને મારજો લાગજો-મારી ગુઉઉઉ-મારા આઆઆપ-કુતરાની માફક રવડી-ઓ ! ઓ !”

આટલું બોલતાં દુબકી મારી ઘન પાછી પાણીને તલ્યે પોંદ્યો ! ત્રીજી વેળા દુબકી મારી પાણીની સપાટી પર પાછી આવતાં આ અભાગણી અને ભુક્તનો ભોગ થઈ પડેલી કમનસીબ અબળાએ પાણીની ઉપરજ રેહવાનાં જીગરતોડ ફાંફાં અને પછાડા માર્યા, મગર અફસોસ ! કે તે યોડીક પગમાં પાછી પાણીની હેડળ બેમાડુમ ગર્ક ગેઈ ! એક બદમાસ, દગાબાજ, મુજી શયતાનની કથા પ્રકારની સહાયતા કે સંચારા વિનાં, યા તો પોતાનાં હેતુવંતાં અને વાહલાંઓનાં છેવટના પ્યારભર્યા દીલાસા વિનાંજ તમામ એખલી અટુલી આવી ભયંકાર અને કમકમાટ ઉપગ્નવનારી લાચાર સ્થિતિએ માહાસાગરનાં પેટાંમાં કબરવાસ પામી !

મરતી વેળાએ જફાકાર, ગુનેહગાર જાંહાંગીરને પોતાની ધાંટીમાંથી અખેર થતા ગુંગલાના દમ સાથ જે ભાગાતુટા બે ચાર શ્રાપનાં શબ્દોનો કેહર વરસાવ્યો જે બે ચાર શબ્દોજ લાખો કેહરભર્યા શબ્દોની બરાબરનાં વજનના હતા !

સવં ખલાસ ! આંખ બંધ કરી. પાછી ઉંઘાડયે તેટલા વારમાં વીજલી વેગે બનેલો આ સંતાપકારક બનાવ નામુદ થઈ ગયો ! તે પ્યારો પવીત્ર જન બોલ બોલતાં આખર થયો; જેને એકવાર તે દુઃખી અને કમનસીબ અબળાએ ખરા જીગરનાં જોસથી જનોનીસાર પ્યારની પવીત્ર શીદાગીરી વચ્ચે ચાલ્યો-માન્યો અને ગણ્યો હતો-જેને ખાતર તે અભાગણી અબળાએ પોતાનાં દરેકે દરેક સુખનો દરેક પ્રકારે મોટાં મનથી કશીખી લાલચ વિનાં, કે પૈસાની ઉમેદ વીનાં, ભોગ આપ્યો હતો, તેજ બેકદર, બેદીલ, બદમાસ બને પુરા અધર્માને હાથે તે લાઇલાજ ભોગ થઈ પડી, અને તેનો પવીત્ર આત્મા જોતજોતામાં આખર થયો, અને તે પાકગદ અબળા મરીને શીરેસ્તાઓમાં ભેલાઈ ગેઈ ! એક વારનું ખીલેલું ગુલ, બરજેતન વચ્ચે અનેક માનીતી મોહવતવંતી મુરાદ ને ઉમેદોનાં સ્વપ્નાઓ વચ્ચે, કમકમાટ ઉપગ્નવનારી હદ સુધીનું કરમાઈ અને કચડાઈ ગયું, અને અફસોસ ! કે હાદેસાં અને હાડમારીમાં અને મુશ્કેલીની મુશીબતમાં ઉધરેલી સર્વોત્તમ સુખની આશા રાખતી આ દુઃખી ને ભોગ થઈ પડેલી ભોળી અબળા ઓચીંતી તદ્દનજ સ્વપ્ને વરીક આશા કે વકી ન રાખેલી સ્થિતિએ હાડમારી, હલદેસરી, લાચારી અને બેકરાંરીમાંજ જોતજોતામાં ડુલગુજર બની !

અને જાંહાંગીર ! આ ઓચીંતી આદતના ગજબથી તે ગોયા હૈયાં-સુનો, અને દીલનો બની ગયો હતો ! મરતી વેળાનાં શ્રાપભર્યા ધનના શબ્દો તેનાં દીલમાં કમકમાટ ઉપગ્નવતા હતા. આ અભાગણી અને દુઃખી

અબળાના છેવટના શ્રાપભર્યા, દીલ કંપાવનારા છેલ્લા શબ્દો આ મુજબના કાનમાં જોડા સમેત અડડવાથી તોફાનમાં એકાદ હાલતાં ઝાડનાં ધુજતાં પાંદડાં પેરે જાંહાંગીર ધુજવા ને ઠરઠરવા લાગ્યા. તેને ઠંડીનું લખલખું ચઢી આવ્યું, તેની આંખે અધારાં આવી ગયાં, ને અધળાતો ઝીકાતો તે ધક્કા-પરથી કુદકો મારી હેડે ઉતર્યો.

“ઓ! ખોદા! ક્યાં જાઉં! કાંઈ-કાંઈ મને સુજ પડતું નથી! અરે! મેં-મે-એને મારી નાખી નથી-ઓ! હવે શું કરું! ખોદા-નાસ હવે તો જીવ લઇને નાસ! ઓ—”

પહેલી હરાલમાં ચીંતાથી ઘેલો અનેલો જાંહાંગીર અહીંથી તહીં દોડવા પડ્યો, પણ પાછળથી તેણે પુલ તરફનો રસ્તો લીધો, અને આ આફતમાંથી છુટવા તે ઝડપથી ચાલ્યો-દોડ્યો-ગોચા ઉડ્યો! પુલ ઉપરથી તે બંને પંગ-ફેડે કુદકો મારી હેડે આવ્યો, અને એકાદ ખાલી વીકટોર્યા તે તરફ ઉભી હતી તેમાં કુદકો મારી ચઢી બેઠો ને ધાસ્તી ફાટફાટ થતાં જીમરે તે એટલુંજ ખોલ્યો “ચાલ! હાંક-અસ! હાંક જોરમાં હાંક!”

દુઃખથી તેની છાત્રી ગોચા દબાઈ જતી હતી! ધાસ્તીથી તે ધુજતો હતો અને આ નધારેલી આફતથી તેનું મગજ ગોચા ભમતું-ફરતું હતું! વીજલીનાં ચમકારા, વાદલનાં કડાકા, અને વરસાદનાં મજામુત ઝાપટાંથી તેની ધાસ્તીમાં ઓર વધુ વધારો થયો, અને ગોચા તેની ઉરજ જાણે કે ખુદરત રહી હોય એમજ તે ધારવા લાગ્યો, અને વધુ ને વધુ ધાસ્તી અને ચીંતાથી ગાડીની બેઠકનાં ખુણામાં દબાઈ ચંપાઈ બેસી ઠરઠર ધુજવા લાગ્યો અને પોતાના બન્ને હાથો આંખ ઉપર ઢાંકી દીધા!

પ્રકરણ ૧૫ મું.

“સેજ ખીજાવી કાંટાની, તે પર પડવું પડશે;
અમરત માની પીવું પડશે, વળી ઝેર કાઢીલ—
પ્રીત કરવી છે સેહલ ધણી, પણ નીભાવવી મુશકીલ.”

‘પરીન પેલેસ’નાં ગંગાવર. દીલખુશ અને પચરમી બેહકબેકાટભર્યા કુલોનાં બાગનાં એખલાં એકાંતમાં સાંજને છેડે મનોહર પરીન, જસી

વાહડ્યા સાથ વાતચીતમાં પોતાનો વખત સોહવાડતી હતી. આ દીલકશ મધુરી ખાસ એકાંત શોહધતી બાગનાં એકાંતમાં ઉતરી આવી હતી! અને હબ્બરો હમેદ અને મુરાદથી છત્રછત્ર ઉભરાતાં જીગરે પોતાની પાસે બેઠેલા મનોહર જીવાન જસી વાહડ્યા સાથ ટાહેલાં કરવામાં મોજ માની લેતી હતી.

“ મારાં વરસની પાટી તદનજ ફતેહમંદ નીવડી ” પરીન હસતાં બોલી, “ અને ડીયર જસી, તમુનેખી તે ગમી તો હોસેજ.”

“ ડારલીંગ, હું તો આટલો વખત બાગેબેહસ્તમાંજ હતો, પણ અફસોસ કે આવા બેહસ્તમાંથી લાઈલાજ દોજખમાં જવાનો વખત નજદીક આવેલો છે.” સરદ હાંચ મારી તે બોલ્યો.

“ એટલે જસી ડીયર, મને સમજ પડતી નથી.”

“ એડમ પોતાની મનોહર, દીલકશ મધુરી ધ્વિ સાથ ઈડનનાં બાગે-બેસ્તમાં સંપુર્ણ મોજ મારતો હતો, જે પછી તે બાગેબેસ્તમાંથી હડધુતની હીણુપસતી વચ્ચે જ્યારે બાહર પડી, આ દુન્યામાં રવડતો થયો, ત્યારે આ દુન્યા તેને એખલી અટુલી અને અંધારી લાગી, અને પરીન ડીયર, મારા બાબમાંખી તેમજ છે ! આ બાગેબેહસ્તમાં આટલા દિવસ વેર એવી તો મોહબતબરી મગ્નહ ચામેલી મેં અનુભવી છે, કે હવે જ્યારે તે છોડી જવાની મને લાઈલાજ ફરજ પડેચ, ત્યારે આ દુન્યા મને તારા વીનાં તદનજ દોજખ જેવી અંધકાર અને બીયાબાંન સમશાન, ઘોરસ્તાન જેવી લાગશે, મારાં બહાલાં ગુલ ! ” અને જસીએ પરીનનો કેમલ હાથ પોતાનાં હાથમાં લઈ તેને પોતાનાં મોંહની નજદીક લઈ ગયો, તોખી પરીને કશીખી આનાકાની કરી નહીં.

“ ઇડનનાં બાગની રાણી ધવે જેમ તે સેફ ફળ ખાધું ને બીજે દીને બાગેબેહસ્તનાં દરવાજા સદા માટે બંધ રહ્યા, તેજ માફક, પરીન મેં બી મોહબતનું મીઠાસબરુ સેફ ફળ ખાધુંછ; ને કાલે-કાલે તો આએ બેહસતનાં દરવાજા સદા સુધી, મારા છોડી જવાથી, બંધ થવાનાં.” તેને આગળ ભરમમાં ગાડુ ગબડાવ્યું.

“ તારે-શું-તું-તમે ડીયર, એટલા બધા જલદી અલાહ્યાદ છોડી જશે ? ” વધતી ઓછી અધીરતા વચ્ચે પરીને એકદમ સવાલ કીધો. આ મધુરી ધણજ દુક વખતમાં મનોહર જસી વાહડ્યાને જનોનીસાર પ્યારની પવીન શીદાગીરી વચ્ચે એવી તો અદાથી છેક ઘડનાં ઘડથી ચાહતી હતી, કે આવાં મોહબતબર્યાં સુખ વચ્ચે જસી વાહડ્યાની રવાનગી માટેનો

ખ્યાલ, તેની કામળ છાતીમાં ધુજરાં ખરવા કરવાને પુરતો હતો! તે જે પરીનને છોડી ચાલી જાય, તે પરીનની કેવી અવસ્થા થાય, અને તેનાં વગર તે કેવી રીતે જીવી શકે તેનો ખ્યાલ થતાંજ આ સ્ત્રી છોડી જીવરનાં ઉડાંચુથી કમકમવા લાગી.

“આવતી કાલે તો મને મારે વતન જવા ઉપડવુંજ જોઈયે? આહ ખુદા! હું ઈચ્છુ છ કે હું અત્રે મુદ્દલજ આયો નહીં હોતે! આ શેહેરમાં મેં પગ ખી મુક્યો નહી હોતે!” ગમખ્વારીથી તે બોલ્યો.

“એટલે, જસી દીયર? અહીં તમે આવ્યાજ નહી હોતે એમ કાંઈ ઈચ્છેછ! તેનો સમ્યમ?”

“સમ્યમ? એકાદ તેજસ્વી દીવા ઉપર એક નિર્દોષ પતંગ્યું પોતાનો જીવ જીકારી નાખેછ, તેનો સમ્યમ શું? ઘેનાપણું, પરીન, મેડનેસ, ખીજું કાંઈ નહીં! વહાત્રી પરીન, તું શું મારી પાસે એકરાર કરાવવા માંગેછ— મારી પાસે ખરાં જીવરનાં જેસથી બોલાવામાંગેછ, કે હું તુને દીલાવર જન-ફેશાનીની શીદાગીરી ચાહુંછ? બોલ, ડારલીંગ બોલ!”

આ દીલકશ મધુરીએ એક શબ્દ પણ આચર્યો નહીં! તે પોતાની ડોકી વાંકી કરી નીચું જોતી બેઠી જે વેળા તેનો ગોરો ચહેરો લાલ થઈ આવ્યો હતો.

“બોલ, મારાં હૈયાના હાર! બોલ! નહીં બોલતી! ત્યારે શું તું મને ધીકકારેછ, હીણેછ, દારલીંગ, મારી નાચીઝ હાલત હાથી આગળ મગતરાં મીસાલ છે! તારી દોલતની રેલાછેલ, અને મારી ગરીબી હાલત, એ મહાભારટ હુંગર આગળ એકાદ તણખલાંની સરોખરી કરેછ, તો શું ત્યારે મારા જેવા લાયકાર, અને ગરીબને ધીકકારેછ. આહ! તારા પગ આગળ ધરવા મારી પાસ દોલતખી નથી, કે નથી માફ મોટું ખાનદાન, છતાંખી મારી આશા વગરની જોરાવર જનફેશાની તારી આગળ ખુલ્લી કીધી, તેથી જે તું મને ધીકકારતી હોય તો મને માફ કરજે, ડારલીંગ! તારાં માફ કીધા પછી હું આ દુન્યામાં છતી આંખે આંધલા જેવી સ્થિતિએ તારી યાદમાં જીવશ.”

પરીન શું બોલે? તેનાં કામળ જીવરમાં આ જુવાન માટેની વફાદારી ભરી મહોખત એવી તો અદ્યથી ઉઘાળા મારતી તોફાન મચાવી મુકતી હતી કે, તેનાંખી એક બોલખી બોલાઈ શકાયો નહીં! તે જાણતી હતી કે તે જેમ ધડનાં ધડથી આ જસીને ચાહતી આવી હતી, તેમજ બંદકે તેથી

વધુ ધક્કારે જસી તેને દીલાવર જનકેશનીથી ચાકતો હતો; મગર આવી દીલખુશ સ્થાનવત સ્થીતી વચ્ચે જસી તેને છોડી જાય તો તેની જીવલેણ જીવલેણ કાટક દુઃખ તે કેવી રીતે ખમી શકે, તેનો ખ્યાલ થતાં આ બોલી છોડરી એકદમ અંદરખાનેથી ધુજની હતી, અને તેના લયમીન ખ્યાલોથી તેની જગ્યા ઉપડતી ન હતી.

“બોલ, ડારલીંગ બોલ, મને તું ના ધીકકાર! તારા જેવી રાજકરતી રાણી આગળ મારા જેવા નાચીઝ મુદ્દલેસ ગોલામે મારી જાતીનો ઉમેદમયો ઉભરો ખાલી ને ખુશ્કો કરીને તુંને અપમાન લગાડયું હોય તો મને માફ કર-ડારલીંગ-મને એકજ છેડેથી વખત માફ કર, ને મને બસ સદાનો જવા દે.”

“જ-જ-જવા દેતુ” પરીનનો ચહેરો આ બોલનાં જઈ મારી ગયો; ધાસ્તીથી ગેલ્યા તેનાં હોઠ ઉડી જતા હતા. “જસી ડીયર તુને-તુને જવા દેડાં! બે તું-તું- મને છોડી જસે તો હું-હું મરી જવશા!”

જસીએ તેનાં બે હાથ પોતાનાં હાથમાં લઈ પોતાની જાતી સાથ દાખ્યા.

“વાહલી પરીન, તારે શું તું-તું તુંબી મને ચાહેછ! તારી ને મારી નાચીઝ સ્થીતી વચ્ચે આસમાન જમીનનો ફરક છે તોબી-તોબી તું મને ચાહેછ? બેલ, ડીયર.”

“હા, જસી વાહલા! તારીપર હું શીઝા છેડાં! તારા ખ્યારે મને દીવાની કરી મુકીછ! તારીપર જનનીસાર કરવામાં તું વહાલાને વખાણવામાં મારી સરજત હોસે, કે થેલાપણું હોસે, પણ જસી ડીયર, હું તુને ચાહુંછ. આપરી હાલતની ખચર જતાંબી હું તુંને જીરોજનનીથી ચાહુંછ. હું ધનનાં ઢગલાપર બેઠેલી હેવાથી તારા જેવા ગરીબ વચ્ચેનો તફાવત જાણી શું હું તુને જવા દેતે એમ તેં ધાર્યું? નહીં! તું મને આલખતો નથી! વાહલા! જેને હું ચાહું હું તેને હું મારો જનબી સદકે કરી નાખું એવી હું ઉમેદભર છેડાં! તેવી મવીઝ શીદાગીરી, વચે સર્વોત્તમ સુખ વચે મોજ મારવા, લાખોની દેહલતને બી હું ઠોકરે માર, લવ.”

“એવો, માઈ ડીયર, પણ-પણ તારા વાહલા પપાજી-તું તો તારી ને મારી વચ્ચેનાં તફાવતને કસી વગળ નથી આપતી, પણ તારા ધનવાન અને અગિવાન પપાજી મારા જેવા ગરીબ, મુદ્દલેશને તારા જેવી દીલકશ, મધુરીને પરણવા વાહલી કદી બી આપવાના નથીજ! એવા દોષત અને માન અને કીર્તીમાં મોજ મારતા અગિવાન શેઠ્યા પોતાનાંજ જેવી ઉચ્ચ પંકતીમાં શેઠ્યાઓનાં વાહલાઓ સાથ સગાઈ બાંધવા તૈયાર થાય તો

પછી મારી ‘ઓફર’ મારી મુદ્દતેસ સ્થિતીને મારાં ગરીબરાં ખાનદાનને લીધે ના પાડે એમ મને તો ચીંતા લાગેછે ! ઓ ! તો હું તારા વગર કેમ જીવસ, ડારલીંગ !”

“ ધીરજ ધર ! વાહલા, જસી ” તે બાબદપરથી ઉઠતાં બોલી, અને જસીબી તેની સાથે ઉભો થયો, અને તેનાં હાથમાં હાથ બેળવી તેને અધીરતાના તાપથી તપતો સાંબલતો ઉભો !

“ જસી ડીયર, પપાજીને તેં બરાબર પીછાણ્યા નથી ! એવણુ મને એવા તો વાહલા છે કે મને ખુશી ને મને રાજી રાખવા એવણુ બીચારા પોતાથી બનતું કરેછે એવા ભલા અને વાહલા છે ! આપરે એકબીબીને વફાદારીથી ચાહીએછે એમ એવણુ જાણુવા પામસે તો મારી વચ્ચે એવણુ આવે એમ મને મુદ્દતજ ખ્યાલ નથી થતો ! મને સુખી જોવામાંજ પોતાની જીંદગીની મોજ મારતાં એવણુ જીવેછે, તો પછી તારી ‘ઓફર’ એવણુ ના તો નહીંજ પાડે !”

“ તારી પકડી ખાત્રી છે ડીયર, કે મારી ‘ઓફર’ નાં નહીં પાડશે ! પેહેલે તો મારી આવી ગરીબ હાલતથીજ કમકમસે ! બીબુ તો મારા ગરીબ ખાનદાનથી સુગાસે ને—”

“ તેવું મનમાં ના લાવ ! ડીયર ! એવણુ-એવણુ પોતે બી એક વરસ અગાઉ સાદીમાદી ને ગરીબ હાલતમાંજ હતા, તે એવણુ કદી લુલી જસે નહીંજ ! તારી ગરીબીથી કશી બી નડતળ આપણી મોહબત વચ્ચે આવવાની નથીજ ! તારા પ્યારમાં હું સુખી ને ખુશીજ રહેવસ ને સદાની તારીજ થવસ, વાહલા !”

જસીએ આ દીલકશ અને મનોહર રૂપસુંદરીને પોતાની ગોદમાં દાખી અને જીગરનાં જોસ સમેટ બોલ્યો ! “ વહાલી પરીન, આજથી હું તારી મોહબતમાં સુખીજ છેઉં ! સુખમાં કે દુઃખમાં, મોહબતમાં કે આફતમાં, દુઃખનાં તોફાનમાં કે સુખની શાંતીમાં, સુખદુઃખની ભરતીમાં કે તેની ઓટમાં, હું નીરંતર, જેમ એક ઝાડ પર વેળા ગમે તેવાં તોફાન વચ્ચેબી મજબુતીથી વીંટાબલો રહે, તેવીજ કીસમથી હું તુંને આ ધાંટીમાં ખાણુ છે ત્યાં સુખી, તુંને-તુંને ને તુંનેજ, મારી દીલકશ, મોહબતવંતી મોહરદાર તરીકે આહવસ, ડારલીંગ !”

પરીન તેનાં જવાબમાં તેની ગોદમાંં ઢબાઈ, અને સુખ કે દુઃખમાં તેનીજ મોહરદાર થઈ રહેવાનાં કસમોમાં તેની બાહલી ખલી હોય તેની

ખાત્રી માટે પોતાનાં ગુલામી રૂપસારપર મોહઅતવનું સીલ કરવાની કશી અડચણ કીધી નહીં, અને અંધારું થવા આવેલું હોવાથી અંકેકનાં ધણીધણ્યાંણી તરીકે ભવીષ્યમાં રેહવાનાં સુખનાં સ્વપ્નાઓ જોતાંજ આ વાલસાઓ જુદાં પડ્યાં !

સુખદુઃખનાં સાથી તરીકે થઈ રેહવાનાં પાક કસમ ખાતાં આ ભલી, પણ ભેલવાએલી અખળાએ પોતાનું સુખ તેનાં બદલામાં ગોચા વેચ્યું હતું, એવો નેહસ્ત ખતરો આ ભુલકણીને સહેજ પણ રવેશે થયો નહીં ! સુખ-દુઃખના સાથી તરીકેનાં પત્રીત કોણ આપ લે કરવા સાથ આ અભાગણી છાકરી સુખનાં સુખી તેજસ્વી તડકાં વચ્ચેથી નીકળી, સીલા વાદળાંના અંધકાર વચ્ચે દુઃખમાં સરખસર ગોટું ખાનાર હતી, એમ તેણીને કશો ખી ઝાંખો ખ્યાલ થયો નહીં !

અને જસી વાહાડયા ? તેનો હર્ષ તેનાં હૈયામાં માયો સમાયો નહીં ! લખોની દોલતનાં દીલખુશ સ્વપ્નાઓજ તે જોવા પડ્યો અને પોતાની નધારેલી ક્તોહ માટે તે લુચ્છો અને લોભી જુવાન ભવીષ્યમાં લખોપતી બનવાનાં લોભમાં તે કારતારની લાખોલાખ શુકગુજરી કરવા લાગ્યો !

પ્રકરણ ૧૬ મું.

હા કે ના ?

જે અભાગ્યા દીવસથી નખરાંખાજ, અને ગણત્રીખાજ નાંખાં ‘પરીન પેલેસ’માં આવી હતી, તે દીનથી ખાનખહાદુર સપલશાહની હાલત દયા ઉપમાવા જેવી થઈ પડી હતી ! આ જઠક પણ ભલા સખસને એક કાણની પણ શાંતી ન હતી, અને ચોક્કસ બેદબરેલી શીકર ચીંતામાં, નાશકારક ખોજ તલે ગોચા દયાઈ-કચડાઈ ગયો હોય, એમ આ ડોસો ખેખાખલો, ગંભીર ઉદાસ તેમજ કાયલી બની રહ્યો હતો. તે પોતાની આવી ધનાઢય સ્થિતિ માટે હદખાહર અફસોસ કરતો મનસે બખડતો હતો, કે જો તે અમાઉની ગરીબ પણ સાદી જીંદગીમાંજ આ વેળા હોતે, તો આ બેદબરેલી લુચ્છી અખળા નાખાં તેને ત્યાં આવી તેને શીકર ચીંતાના દર્વાવમાં મરખસર દુખાડી દેતે નહીંજ ? પોતાની એકદમ માલેતુજાર હાલતને લગતી વીગત વાત જમઆશકાર થવાથીજ નાંખાને કાને તે વાત પડવાથી, પોતાની

મતલબ સાંધવા, પૈસાનાં નીચ લોભ અને લાભને ખાતર ચાલી ચકાવી છે. પંદર વરસે એકદમ ઘાનડામાંના લુટ પીમાત્ર ‘પરીન પેલેસ’માં કુટી નીકળી હતી, અને જેવી તે તબીબી ભરી રીતે આવી હતી તેવીજ તે પાછી જેમ અને એમ જલ્દી ત્યાંની વંજે માપી જાય એમ સપલશાહ રાતદીસ ખરાં જીગરથી ઇચ્છતો હતો; મગર મુંડીમાં આવેલી દોલતનું પુછકુ કોમળેથી છોડવા ગમે નહીંજ, તેજ મુજબ આ ધનવાન આગેવાન શેડ્યાને પોતાનાં હાથમાં લઈ નીચવીને દોલતનો રસકસ કાઢી લેવામાં ચક્રચુર થયેલી આ લુચ્છી ગણુત્રીયાજ અખળા આવી ચેહલ મેહલ વચ્ચેથી પાછી લાચારીનાં અધકારમાં જઈ પડે એ બનવા જોગજ ન હતું. ‘પરીન પેલેસ’માં તે બાંગર ઓરત વધુ દીવસ રહે તે સપલશાહના આખમાં ઘણુંજ ધારની બધું હોવાનો ભડકાવનારો ને દીલ ધુજાવનારો ખ્યાલ આ ડોસાને અરપા થવાથી, આ બેદી અને બાંગર અખળાને કાંઈથી કરી ખરતી કરવાનો મનસુખો તે ડોસો કરવા લાગ્યો.

સહવારનો દીલખુશ વખત હતો! નાજીં એખલી બહાર ફરવા જવા માટે તૈયાર થઈ નીચે દોલમાં ઉતરી, તેવીજ સપલશાહે ત્યાંજ તેને ઠાભાવી અને એકદમ ગંભીર અને કરડા ચેહરાથી બોલ્યો! “નાજીં, હવે વધુ દીવસ આવા સેકજમાં હું રેહવા માંગતો નથીજ. મારે એકદમ કેહવું જોઈયે કે તારી હાજરી મારી જીંદગીની જોડ ગોયા કાંપી કરી નાખનારી થઈ પડીછ, ને ઇચ્છુંછ કે તું અહીંથી જેમ અને એમ જલ્દી ચાલી જાય! ‘પરીન પેલેસ’ તારે છોડી જવોજ પડશે!”

“ઓહો!” નાજીં નખરાં કરતી હપે મોટેથી હસી અણકાથી બોલી, “મરેરે, સપલશાહ, વસી તમારો પાછો પીજન પાટલો શર થયો! મારે ‘પરીન પેલેસ’ એકદમ છોડી જવો! વાહ, એવી કેવી રીતની પહરોણાગત કેહેવાય? હું કાંય અહીંથી જઈ તેનો કાંઈ સખખ?”

“સખખ! તું એવો સવાલ પુછેછ કે કાંય છોડી જઈ?” ને માતખર ડોસો મિજનથી બોલ્યો.

“અસખત, છેક મુજબ વેરથી ઘકેલાખઠાર ખાતી હું આવી તો જરાંરતી બે ચાર વરસ તો નહીં, પણ બે ચાર મહીનાં તો જરા રેહવા દેઓ! અરે શીટરે! મારી મરજીમાં આવે ત્યાં લગીત આએ પેલેસમાં હું કાંય નહીં રેહું વાર, હ?”

“કારણકે આ મેહલમાં મારી દીકરી સાથે એકજ બપડાં હેડળ એક મહીનો—એક દીવસ—અરે એક કલાકથી રેહવાત તું લાયકતી નથી! નાજીં

તારામાં અમળાનું કોમલ હૃદય હોતે, માયાનો બંડાર તારા દીવમાં વસતો હોતે, એક સાથેસ અમળાની લામણીજ જો તું ધરાવતી હોતે, તો મારી વાહલી પરીનનાં રસ્તા વચ્ચે તું કદીથી આવતે નહીં.”

“તે હું ફરીથી પુછું કે કાંય તેનો સમય?”

“મેં તુને એકવાર જવામ આપ્યો-તું તેની સાથ વસવાને લામકની ઓરત નથીજ-કોઈથી જીવાન છોકરી સાથ મીત્રાચારી પાડવા લામકની તું મુદ્દલજ નથી! તારી રીતીથી વેમળી આગલી હાંડગીની યાદ મને ધણી છે સમજ. મને બધું ખબર છે.”

“હા ખરેખર! મરેરે? સપલશાહ, તમારાં કાન કોઈએ બંનેરેલા હોવાથીજ આગલી હાંડગી માટે તમે મને યાદ દેવડાવોછ? ઉલટું, મરે, મારી ભોલાઈમાં હુંજ મુઠ્ઠાં બુઠ્ઠાંઓનાં ફાંદામાં ફસી પડી હોરાન થઈ, સમજ્યા કેની? મારી ગરીબ દાલતમાંજ હું મારું ગુજરાંન તે પછી કરતીતી, પણ તમે જીભડં એકાએક પૈસાવાલા થયા તેની હું ન્યુસમાં ખુશ વધાઈ વાંચી, મારો જીવ તમુને જોવા મલવા ટપુ-ટપુ થયો, કે મરે, ચાલ, હવે કાંઈ સારો દહારો જોવાની આસા છે ખરી, ને તેથીજ, મરે, હું મુઠ્ઠાં અહીં ધકેલા ખાતી આવી, તો શું એ ચાર દીવસમાં પાછી જવા કે? વાહરે વાહ! સપલશાહ! પંદર વરસપર તમારી પરીનને આટલી ચણા જેવી જોઈતી, ને હાંલ તો તે હજારોનાં મગજ ફેરવે એવી તુમાખી ને ગરર છોકરી થઈ ગેઈય!”

“નાંજાં, આ દુન્યામાં જો તું એને ચાહતી આવી હોતે તો તું ધણીજ ભલી અમળા કહેવાતે, પણ તારા સીવાય કોઈને તું આ દુન્યામાં ચાહતી નથી સમજ કેની? તેવું સરજેલુંજ નથી!”

“તમારી તેમ ધારવામાં ભુલ છે, સપલશાહ, તમે મને ગમે તેવીખી ચીતારો તેનો મને ગુસ્સો નથી, પણ અહીંથી મારી મરજી ઉપ્રાંત ચાલી જવા કેહો તે બાબે મને વાંધો છે. ‘પરીન પેલેસ’માં આવવાની મારી ખાસ મતલબ છે, ને ને પાર પડશે કે હું પછી જવું કે નહીં જવું, તે જોઈ લેવસ, ત્યાં લગીન હું દગડું પણ હાંનાર નથી.”

“અત્રે તે મતલબ?” અધીરાઈથી સપલશાહે પુછ્યું.

“મારા મનની એકજ મુશદ છે, સપલશાહ! આટલાં આટલાં વરસો મેં ગરીબીમાં કાહ્યાં, તે જ્યારે સુનાં જેવી ટક મલીચ, તે હાથમાં પકરી

રાખવાની મારી ઉમેદ છે। હા। મને કેવું જરભોમનની ચેહલમેહેલ વચ્ચે આંખે મેહલમાં રાજ કરતી રાણી તરીકે રેહવા ગમેછ। મારી મુરાદ પાર પાડવાનું તમારા હાથમાં છે। જોવ મારી ગમ જોવ। હું આગલ ઉતી તેનાં કરતાં તો વધુ સરસ ને ખેચાણકારક દેખાઉંચ તો પછી-પછી-આ મેહેલની, અને લખોની દોલતની હકદાર માલેક મને જો બનાવો તો મારી મતલબ પાર પડે। તમે કાંઈ ધણુ ધરડા નથી, કે જેથી મારી સાથ ખેંચવા માટે તમને કાંઈ વાંધો હોય ?”

બાંગર નાનાંનાં છેલ્લા શબ્દોથી પોતાના પગ આગલ ટોપનો ગોળા ફુટયો હોય એવી કાસમથી સપલશાહ ચોંકી ઉઠ્યો। તેનાં ગુસ્સાનો પાર રહ્યો નહીં, તેનો ચેહરો જઈ મારી ગયો, અને વીકાળ સીંહ માફક ખરાડ મારી, નેણ ફેરવી બોલ્યો.

“એમ કદી નહીં બનશે। નાંજાં। તારા જેવી ચંડાલ ને લુચ્છી જૈરો સાથ ઘડો ઘડપણ લગન કરી શું મારાં વરસ વેચું ? તારી મારી સાથ પણવાની એજ નીચ મતલબ, કે જેથી તું આ મેહલની માલેક થાય, તો મારી પરીનને તારે નામની અબીતરી છે, ને તારી સાથ વાત કરવા કે મલવા બેઠવા રાજી નથી તેનો બદલો લે, કે તેની પર વેર લે। નહીં। એ કદી નહીં બનશે। તારી નીચ મતલબમાં તું કદી પાર પડશે નહીં।”

“અરે શીટરે! તારે તમે પણવા ના પાડોછ તે પેલો ભરમ ઉંઘાડો જોવા રાજી છેઓ ?” તે હડે કલેજે તે ડોસાજીને વધુ દબરાવતાં બોલી. “મરેરે, મને છે શું। મારા પર તો બલાબલાઓ તે દહારની પાર્ટી વેલાએ શીદ થયલા, પણ મેં કોઈને મચક નહીં આપ્યુંતુ ને—”

“એમ નહીં બનશે। મારો જીવ ગાય તોખી નહીં બનશે। જો પાછી એવી વાત કરશે તો એક પક્ષખી તુંને અહીં રેહવા દેવશ નહીંજ. પેલો ભરમ ફેરવાજ તું શું અહીં આવીછ એમજ હું સમજું કે ?”

નાંજાંએ કાંઈ જવાબ આપ્યો નહીં, પણ બારીની બાહર જોઈ દસ્તા કાઢી.

“બોલ। બોલી દે। વરસોનો ભરમ કેહવાજ તું આવીય ? તે દહારે રાતે પાર્ટી વેળાએ બાગમાં મારાં બત્રીજાં જહાંગીર સાથ એખલીજ વાત કરતાં મેં જોઇલી—તું શું તે મારો ભરમ તેને કેહવા માંગેજ ? બોલ, નાંજાં બોલી દે।”

“ મરેરે! તારે જાડાંગીર સાથ મેં વાત કીધી તે તમને ખબર છે કે ?”

“ પણ તારે-તારે-શું તેં એને બધો ભરમ કહી દીધો ?” એમ બોલતાં તે માતબર ડોસાનો ચેહરો ગભરાટથી શીકકો પડી ગયો.

“ કહી દીધો ? નહીં, એવી હું નાદાન ને હુલ્લવેલી નથી કે મારે ભરમ એક નાદાન ને ઉછાછણા છોકરા આગળ ફેરી દેઉં. મેં તો એ કેવો છે તેની પારખ કીધી, તેં તદનજ હરવાયો નાદાન લાગેછ. એનામાં હ્યા કે માયા જેવું દીસતુંજ નથી, ને આએ આંગરને કુરતીયાજ છેમ્-રાની વચ્ચે કાઠી છોકરો કે છોકરી આવી તો તેનાં બોગજ ફરી વળેલા જાણ્યાં. મેં એ છોકરાને કશું કહ્યું નથી. મારાં મનની મુરાદ જો પાર પડે, આ મેહલની રાજ કરતી રાણી જો થવા નક્કીયાવાન નિવડું, તો પછી મારે ભરમ મારા પેટમાં સચવાયકો રેહસો!” એમ બોલી તે હસતે મુખડે સપલ્લશાહની છેક નજદીક આવી અને માયાથી મીડું પણ મનલખી લસી મોહનતથી બોલી, “ બોલોની સપલ્લશાહ, મને ખાતમહાદુરની ધણુયાણી થઈ રેહવા, મોજ-મજલ કરવા કેવું ગમેછ જો! બોલોની, તમે મારી સાથ પણવા રાજ નહીં થાઓ ?”

એકવાર ફરીથી સપલ્લશાહનો ચહેરો તપી આવ્યો. અને ધીકકાર અને તીરસ્કારની નજરથી તે નાંજને જોતો ઉભો.

પ્રકરણ ૧૭ મું.

બેઉ બાળુથી હડધુટ!

હુચ્છી ગણત્રીયાજ અને આંગર નાંજાં સપલ્લશાહને પોતાની જલ્લમાં ફસાવવા માંગતી હતી, અને તેની મોહરદાર થઈ રેહવા સપલ્લશાહને વીણવતી હતી, પણ આ ડોસો આવી બેહુદી વાતથી, તદનજ મુખાંધિરી માંગણીથી, હદથી જ્યાદા એકવાર ફરીથી ગુસ્સે થયો, અને તીરસ્કારથી બોલી ઉઠ્યો:

“ નાંજાં, આએ છેલ્લી વખત કેહુંય કે એમ નહીં બનશે! તારાં મનની નીચ ઉમેદ પાર પાડવાનાં કરતાં, હું મારી આએ દોલતને તુચ્છકારથી ફેંકી દઈ પાછો મુદ્દેસ બનવા તૈયાર છેઉં! તારા જેવી

અખજાને ઘડે ઘડપણ મોહરદાર બનાવી, આખર એને હોરમતને કલંક લગાડવાને બદલે લાખો લાખ કંગાલ મોતે મરવા તૈયાર છેડે, સમજી! એ વાત કદી બનસે નહીંજ! આહા અફસોસ! બપોરથી મને આંખો નેહસ્ત વારસો મલ્ખોય ત્યારથી મારી છંદગી હું દુઃખમાં કાઢે! પરીન પેલેસ'માં આંખ્યા પછી મારી સ્થિતા છોતે પેસે કંગાલ અર્ધ ગઈ-જેની શીકર હું રાત દીસ કરતો'તો તેજ સાંમે આવી ઉભીય! હું બહુતો'તોજ કે જે તું જીવતી રેહવા પામી હોસે તો મને લાઈલાજ કરવા તું આવવાનીજ ને આવદે લેમજ બન્યું'છ! ખુદા! જરદાર બનવાને બદલે હું એક લાચાર બેચાર ને કંગાલજ રહ્યો હોતે તો બેહતરજ થતે!" થોડીક પણ ઠાબી તે ડાસો લગાર જનુનથી ટપી આવી પાછું બોલ્યો:

“બસ તું અહીંથી એકદમ જા! મારી પરીનના રસ્તા વચ્ચેથી તું દૂર થા. મને ઉઘાડો પાર ના-તેને બી ઉઘાડી પાર ના-એની છંદગીતો નાશ ના કર! એ મારી પરીને હું એવી તો કીસમથી હેત કાઢે કે તેવુંજ હેત ધણા થોડા બાપો પોતાની દીકરીપર કરતા હોશે. બસ તું અહીંથી એકદમ જા! તારો ભરમ છુપો રાખવા તું જેખી માંગે તે આપવા હું તૈયાર છેડે-કમુલ છેડે, પણ બોદા ખાતર-મારે ખાતર-અરે પરીનને ખાતર, તું અહીંથી પાછી ચાલી જા.”

“ડીક, બ્યારે તમે મને ધકેલા મારી કારવાજ બેઠાય તો હું જવસ. પણ જવા અગાઉ મને ઓછામાં ઓછા વીસ હજાર રૂપ્યા મલવા જોઈયે! જે પછી હું પરીનના લગનની માત્ર આડેક દીવસ અગાઉ ખુશીથી આ મેહેલ છોડી ચાલી જવસ! હવે તો કાંઈ બીજું?”

“એટલે? પરીનનાં લગન? હજી તો એને સત્તર વરસ, ને લગન શું ને વાત શું?”

“તમે એ નાદાન પોરીને ઓલખી ચુકા નથી, સપલશાહ! એ છોકરીપર અત્યારથી તરબચી મરાયમ! લેવાની એની સાલગરીહને દહારેજ એના પીત્રાઈ અતા જાંહાંગીરે એને હાથની માંગણી કીધી ને પછી-પછી-” એને હયાં તે પેટ મકડી હસવા લાગી.

“ને શું એને હા કહ્યું કે?” ઉચે દમે સપલશાહે સવાલ કીધો.

“નહીં! એ વચે ખુબ સળગ્યું ને માય જેવી હુલવેલી ને તુમાખી દુક્તીએ જાંહાંગીરને લુચ્ચો, ચોટટો, ધાંદરો વીગેરે વીગેરે બોલી હડધુટ કીધો, ને તેની માંગણી ધીકકાર સાથ નો પાડી! એનાં મનમાં તો કાંઈ

બીજેજ છુપરી ખારસ, ને કરકાખાણસ છે, સમજ્યાજી, ને તેજ સખખથી પોતાના પીત્રાંધને હડધુટ કીધો.”

“ખોદા ! એટલી બધી મારી પરીન ઉડા પાણીમા ફરીજ ?”

“હા ! મોરનાં ઘડાં ચીતરવા પડે નહીંજ ! ઓરતનો બરમ જાણવાને મદો તદનજ અસકત થઈ પડે છે, સમજ્યા ! પણ એ છોકરી આજકાલ તમુને બધી વીટકવાત કહેવાની તો ખરી : તારે હવે જરે તમે અને કાહડવાજ ખેલાય તો પછી પરીનનાં લમન નકકી થશે, તેની એક અઠવાડ્યુ અગાડિ તમારી પાસથી વીસ હજાર રોકરા લઈ હું ‘પરીન પેલેસ’ છોડી જવસ તાં લગીન તો નહીંજ જવાની ! જે તમુને મારે નામની અબીતરી હોય, મને અહીંથી જલદીથી ખરતી કરવા માગતા હોવ તો એ છોકરીનાં લગનની ગોઠવણ કરી દેઓ કે પછી તમુનેખી કરાર મલે, ને હુંખી મારી મનની ઉમેદ પાર પડવાનાં સખખે અહીંથી જાક; ને મારો બરમ હમેશનો મારી છાતીમાં છુપોજ રેહસે; તે પછી હું અહીં પગખી મુકશ નહીં, એટલું યાદ રાખજો ! આહા !” હયાં તે લુચ્છીએ એક નિશ્ચાસ નાખ્યો. “પરીન પેલેસ’માં રાજકરતી રાણી થઈ રહેવાની મારી મુરાદ તો મારા જીગરમાંજ મરણ પામેચ ! ખેર ! ઓ-પણ સાંખેથી તમારી પરીનજ હસતી હસતી આપરી તરફ આવેચ; એટલે વાત અહીંજ પડતી મુકયે ! મેં કહ્યુંચ તે યાદ રાખજો, સપલશાહ ! આહ ! દીકરી પરીન, કાંઈથી આવી ? ફરવા ગેઈતી કે, પણ બધી લાલ-લાલ થઈ ગઈચ ! શું રસ્તામાં દોરીતી કે શું ? આવ, એક ચાંપીને કોટી તો કર, દીકરી.”

પરીન મલકાએલે ચેહરે અંદર આવી અને નખરાંખાજ નાંજાંએ પરીનને કેવી મોહઅતથી ચાહતી હોય એવા ઢોંગથી મીઠું મીઠું બોલી તેને પોતાની ગોદમાં દાખવા સાંખી તેની લગોલગ જઈ પરીનનાં હાથ પોતાનાંમાં પકડવાની પ્રયત્ન કીધી, પણ પરીને હાથ ઝુટાવી કાંઈક અણગમા અને કચવાટ સાથ, તેને કોટી કરવાને બદલે, તેનેથી દુર થઈ પોતાનાં આપ આગળ જઈ ઉભી બોલી.

“નાંજાંમાય, મને એમ કોટી કરવાની મોટી સુગ છે ! નાંજાંમાય, તમે કાંઈ મનમાં માફું ના લેતાં, પણ હું તો જે ખર હોય તેજ કેહવાની” અને જલ્દી નાંજાં ત્યાં હોયજ નહીં એવી રીતે તેની તરફ પીઠ કરી તે પોતાનાં આપ સાથ વાને વળગી.

અને નાંજાં ? આ ચણા જેવડી દુકતીએ હડહડતું અપમાન કીતેલું હોવાથી તે જીગરનાં ઉડાંણથી વીકાળ બની રહી, મગર લોહીનો ગોટ ગળી.

આહરથી શાંત દેખાવાની, તથા પોતાનો યુત્સો ક્ષુપાવવાની કોશિશ કરતાં બોલી. “ વાર, ચાલ નહીં તો નહીં ! તું તો મારી દીકરી જેવી લાગે ! પરીન ! ”

પરીન કાંઈ બી બોલી શકી નહી, પરંતુ નાંખને તાબુબીથી પગથી ને માથાં વેર નીહાલતી ઉભી.

નાંખ આહાર જવા તૈયાર થયલી હોવાથી તેઓ તરફ ડોકાંનો દહેશ કરી ત્યાંથી બહાર પડી અને સપલશાહ બોલ્યો, “ દીકરી, તારે આએ નાંખમાય સાથ એમ કરવું જોઈતું નહીં ! ગમે તે પણ— ”

“ પપા ડીયર, મને માફ કરજો, પણ મને એવણને જોઈને કાંઈ જમરી અભીતરી થાયછ, અને મને તો કાંઈ જાણે કેટલાં વરસનો એવણુ પર અણુગમો હોય એવીજ બેદરકાર લાગણી થાયય ! મને તો એવણુ સાથ વાત કરવાબી ગમતી નહીં ; કાણુ જાણે શું હોશે ? ”

સપલશાહ આનો કાંઈબી જવાબ વાળી શક્યો નહીં !

“ દીકરા, તું આજે ઘણી લેટ આવવાથી, મેં નાસ્તો ખાઈ લીધોય વાસ્તે તારો નાસ્તો ખાઈને મારા ઓરડામાં આવ હું ત્યાં તારી રાહ જોતો બેઠેલો છું ! મારે તારી સાથ કાંઈ વાત કરવીછ ” એટલું બોલતો આ ડોકો વિચારવંત ધ્રુવે ચાલી ગયો, અને “ દીક છે પપા ડીયર, ” આટલું બોલી હરણીની ચપલતાથી પરીન ‘ ડાઈનીંગ રૂમ ’ માં ગઈ.

નાંખનાં મનમાં તરેહવાર વિચારો ધોળાતા હતા ! પરીને ખાખસુસ તેને ધીકકારી કોરી કીધી ન હતી, તે માટે આ કુચ્છી અખજાને ઘણીજ ઝાંઝ ચઢી, અને ચાલતી ચાલતી બચડવા પડી, “ રાંડ, તારી માયબી એવીજ મમરર હતી, ને તેને મારું નખોદ વાર્યું પણ તેને નતીજે બરાબર તેને જોયો, તેમ આ બી તદ્દનજ માયની કોપી છે ! શું એનો મરડાટ ને તુમાખ ? રાંડ અકરાએછ કાંય ? જરા કોખ ! પછી જો કે હું કેવો તારો મરડાટ મોડેછ ને તુમાખ તોડેછ ! રાંડ, તું જો કે પછી મગરૂરીનો બદલો કેવો મલશે તે ? ” અને દાંત પીસતી ને ધીમે કદમે બાગનાં એકાંતમાં ગમગીન વિચારો કરતાં આમલ વધી !

મકરણ ૧૮ મું.

“અરે નાદાન, અરે બે ધ્યાન,
જરા તું માન, જરા તું માન.”

“પપાને કાંઈ ખબર પડીછ કે શું?” પરીન નાસ્તો ખાતાં બમડી
“પેલા જાંઠાંગીર સાથની મારાં વરસની રાતની ત્રણપાંચની ખબર થઈછ
કે શું? એવણુ વાત કરવા બોલાવેછ તો કાંઈથી હોયું જોઈએ! મારા
જસીને વાસ્તે તો કાંઈ માલમ નહીં પડ્યું હોય! એવણુ શું જવાબ
દેશે? હા કેહસે કે નાં કેહસે? જે હોય તે?” તે એટલી તો અધીરી
અને ઉતાવળી બની કે પુરો પાધરો નાસ્તોખી ખાધા વગર છડી અને
ઝડપી કદમે પોતાનાં પપાનાં એરડામાં ચીંતાતુર ચેહરે જઈ ઉભી!

એકબી શબ્દ બોલ્યા વીનાં તેનો બાપ ઉડ્યો અને પોતાની ખુરસીની
સાંમે પરીનને માટે ખુરશી તાણી તેની ઉપર બેસવા તેણે ધસારતથી કહ્યું!
તેનો ચેહરો જઈ મારી ગયો હતો! તે ગમગીન, ઉદાસ અને કાયલી
દીસતો હતો! આવાં તેનાં ગમમીન ચેહરાથી પરીન હદથી જ્યાદા ચોંકી
અને મનમાં વિચાર કરવા લાગી. “પપા એવા કેવા થઈ ગયા! શું
જસીની ઓફર એવણુને નહીં ગમશે? એની ગરીબાઈનો સવાલ ઉભો કરસે
ત્યારે? પણ એમ તો એવણુખી વરસ અગાઉ ગરીબ હતા, તે શું વીસરી
જસે કે? મને દુઃખી જોવાનાં કરતાં તો એવણુ મારી કાંઈથી મરજી સાચવસે!”

આંખ ફફડાવી પાછી ઉંઘાડયે તેટલા દુઃક વખતમાં આ બોલી છોક-
રીનાં મનમાં વીજળી વેગે અનેક વિચારો પસાર થવા લાગ્યા.

“પરીન” ગંભીર ચેહરે તેનો બાપ એકદમ બોલી ઉડ્યો, જેથી તે
પોતાના વિચારમાંથી ચોંકી, “પરીન, જાંઠાંગીરે તારી સાલગરેહની રાતે
તારે હાથની માંગણી કીધીતી વાર?”

“જાંઠાંગીર? હા, પપા-તે કેહતાં હું તો વીસરી ગઈતી જો, મરે!”

“હા! તેં એને ના નહી પાડ્યું એમ પુછવા વગર ચાલસે! પરીન!”

“નહી, પપા! મેં જાંઠાંગીરની ઓફર સદંતર પેહલી તેમજ છેલ્લીવાર
હંમેશની ના પાડીય! મારી સાથ એ હરવાયાએ એવી જીકકર કરી મને

એવી તો ઉશ્કેરી, કે મને મીઝજ ખોલ્યા વગર આલ્યું નહીં, ને મારાથી એને ઘણા અપમાનભર્યા શબ્દો બોલાઈ ગયા; પપા, જો કે તેમ બોલવા માટે પાછલથી દલગીર થઈ મેં એની માફ માંગી'તી.” આ ભલી છોડી તમામજ સાચો એકરાર કરવા લાગી. “પપા, તમે જાણો છ કે હું કેવી આકરી ભુત છેડ, ને ઘડીની વચમાં હું ભલાં મલાંને મને જો ખરું દેખાય તેજ બોલીને ઉભી રેહઉં, તેમજ એને કોઈને વાસ્તે મને ઉશ્કેરી તથી મેંબી એને ઠીંગણો, વાંદરો, લુચ્છો વગેરે કહી બહુ અપમાન કીધું.”

“પરીન પરીન! તેં ઘણી નુકાની કીધીય! જાંહાંગીર એક એવા ખાનદાનનો છે, કે તે કોઈનુંબી અપમાન સાંખી શકે નહીં! તારું અપમાન એ કાંઈ વીસરી કે ખમી જવાનો નથીજ? તું એનાં તાપામાં જો આવી પડી તો પછી—”

“એના તાપામાં? એટલે? પપા ડીયર? સાને વાસ્તે એનાં જેવા ઇડયતનાં તાપામાં આવી પડું? એને મને કોઈ ખીજને વાસ્તે ઇનસલ્ટ કીધું ને—”

“કોઈ ખીજે? હ? એટલે?”

“કોઈ મારા-મારા એક ફેંડને—” આટલું બોલતાં પરીન એસકથી તમામ લાલ થઈ ગઈ.

“ફેનડ? હરીફ? જાંહાંગીરનો મુદ્દા હરીફ? ખરું કેની? તે કોણ? ત્યારે તુંને તે રાતે ખીજનીબી ‘ઓફર’ થઈતી એમ લાગેય, ખરું કે?”

પરીન કાંઈ બોલી શકી નહીં, પણ એ સકથી લાલ થઈ જતા રૂપસારથી વાંકી વળી તે પોતાનાં ચીતલ સાથ રમત કરતી ઉભી. “બોલ, પરીન! ખુલાસો કર! તુંને હું થોડા દીવસ પર તો તદ્દનજ નાદાન ગણતો'તો ને આજે તો તારી પુકે બમે ઉમેદવાર? બોલ! તે ખીજે કોણ છે કે જેને લીધે તે જાંહાંગીરની ઓફર નામજુર કીધી! બોલી દે દીકરી!”

પરીનનો ચેહરો એકાએક ચીતાથી જઈ મારી ગયો. તેની છાતી ધાસ્તીથી ધડકધડક થવા લાગી, અને જેમ તેમ હીંમત એકઠી કરી બોલી. “પપા-પપાજી, ગુસ્સે ના થતા-તે-તે ખીચારો ગરીબ છે, તેથી તેનો કાંઈ કસુર નથી-પણ-પણ-મને એ ઘણો ગમ્યો, ગમ્યો અને ગમ્યો મેં એને વખાણ્યો ને આહ્યો! પપા-પપાજી-તમારી પરી સાથ વરસો વેર ગુસ્સે નહીં થયલા તો આ વખતેબી ખુદા ખાતર ના થતા!”

“પરીન,” આ ડોસો ઠઠાડવી નાખનારા સાહદથી ઠસ્સામાં બેસ્યો. “તે કાણુ તેનું નામ નીસાન કહ્યા અગાઉ તેને વાસ્તે તું આવો દીખાઓ મારી આગળ કહી સાંભળાવેચ. તે કાણુ છે, પરીન, મને તે કહી દે.”

તે પોતાની ખુરસી ઉપરથી ઉઠી સપલશાહની નજદીક ગેઈ અને પોતાનાં બંને હાથો તેની આસપાસ વીંટળી પોતાનાં હેતવંતા પીતાનાં ખભાંપર આધું છુપાવી પોતાનો ગભરાટ દાખતી ધુજતા હોયોથી જેમ તેમ બેસી.

“પપા-તે-તે-પપા-જે પપા-મારીપર ગુસ્સે ના થતા-પણુ તે-તો-જસી વાહડ્યા છે!”

સપલશાહે અનેક જરદાર અને આગેવાન ખાનદાનનાં જુવાનોને તે વેળા યાદ કીધા પણુ જસી વાહડ્યાને તો તે જમદ ડોસાએ યાદ કીધોજ નહતો! ગોયા જસીની યાદ તેનાં બેજાંમાંથી સાચુત લુલાહ ગેઈ હતી, અને પરીનને મોઢેથી તેનું નામ સાંભળી, જાણે કે પોતાનાં પગ આગળ દારગોળો એકદમ ફુટ્યો હોય એવી અદાથી એકદમ ચોકી-પોતાની ખુરસી પરથી ઉછળી પરીનની સાંમે ટગર-ટગર જોતો તાંજુખીથી ઉભો રહ્યો.

“કાણુ! પેલો-પેલો જસી વાહડ્યા! પેલો તે દહાડે પાર્ટીમાં પોતાનાં સુંદર હલકે ગીતો ગાયાં, ને વગડ્યું તે છોકરો? આએ કુરતીયાજ છોકરા પર તું—”

“પપા ડીયર, તમે એ જસી વાહડ્યાને વાસ્તે આવા તુચ્છકારથી બોલોચ તે મારી છાતી રૂંધઈ જાયજ! ‘કુરતીયાજ’ ને ‘પેલો’ કરીને કાંચ તમે અણુકાથી કેહોચ? પપાજી-તમે તેને બરાબર પીછાણુતા નથી-તે ગરીબ છે એ વાત ખરી. આપરી ધનવાન સ્થિતીને સરોખર્યો નથી એ સાચું-પણુ ગરીબાઈ તે કાંઈ ગુનાહ નથી-ગરીબાઈમાં પાપ કે નામોશી નથી, પપા ડીયર!”

“દીકરી! હું તો તારે મોઢેથી કોઈ ખીજ જરદાર, માલેતુજર જુવાનનુંજ નામ સાંભળવા માગતો’તો; તારી આસપાસ તારો પડ્યો બોલ ઉંચકી લેવા અનેક ધનવાન જુવાનો ફરતા ફરેચ, તેઓને પડતા મુકી એક તમામજ અજાણ્યા છોકરા વાસ્તે, અને તે ખી વળી કરકાયાલુસ ગરીબ પોચાં માટે ઉમેદ બાંધી બેડીચ એ તારી નાદાની માટે મારે શું ખ્યાલ કરવો વાર? છોકરી-છોકરી તેં મને તદ્દનજ નાસીપાસ ને નારાજ કીધોચ. તેં એવી પસંદગી કીધીચ કે એક દાનેશમંદ ને દાહી છોકરી તેવી પસંદગી કદી કરે નહીં!” સપલશાહે લાંબી સરદ હાથ મારી અને બાજુની ખુરસી ઉપર બેસી પોતાનાં બંને હાથો આંખ પર ઢાંક્યા.

“પપાજી ! મારી પર એમ ખદા કાંય થાઓય ? જુઓ ! મારે સાંભળો ! એ જસી ગરીબ છે, પણ સાલેસ અને બલો છે, અને મારી પર એવો શીદ છે કે એ મને જરૂરજ સુખી કરશે ! પપા ! આપરા જાહાંગીર કરતાં તો હજાર દરજ્જે ખેલતર ને સરસ છે !”

“દીકરી ! તું નાદાન છે—અજ્ઞાન છે—એ ધ્યાન છે ! જાહાંગીર જેવા તારા પીત્રાર્ધ માટે તારાં જીવનમાં ઉમેદ બાંધી હોતે, તો હું ઘણો ખુશી થતે, કાંય જે ઘેરનો પૈસો ઘેરમાંજ સચવાતે ! અહીં તો જુદોજ રંગ છે, દીકરી, ને તેની મને ઘણીજ ફકર અને ચીંતા બરપા થાયજી ! તું નાદાન છે ! આ દુન્યાનાં રંગદંચથી તું તદ્દનજ અંજાણુ છે; તારી નાદાનીનો લાભ લેખનેજ આ પુરતીબાજ, ગણત્રીબાજ, ગરીબ ને અંજાણુ ગવૈયા જેવા પોર્યાએ તુને તદ્દનજ હુલકાવી મુકી તારું મગજ ફેરવી મુકયુંજી !”

“પપા તમે એમ ના બોલો” અને હયાં આ અભાગણી છોકરી દયકાં ખાવા પડી “પપાજી—જે જસી મને એવી તો વફાદારીની શીદાગીરીથી આહુછ કે—”

“પરીન ! પરીન ! આજને કાલ વફાદારી ને શીદાગીરી આજનાં ઉઘાડલા, ફાંકડા, અને પૈસાનાં લોભી-લાલચુ પોર્યાઓનાં જીવનનાં ઉંડાણમાં જેટલી રેહતી નથી, તેટલી તે લોકની બદકાર લુચ્છી ને પાપી ચરમમાંજ સમાયલી રેહેછ; તેમો તુને ખ્યાલ નથી ! આ દુન્યાં પૈસાની લાલચુ છે ! મધપર માખ ભમે તેમ આ પુરતીબાજ છોકરો આ લાખોની દોલતથી અંજામ તારી આસપાસ જળ ખીજાની ખેડોછ. તે વફાદારીનું ડોળ ધાલે છે તેનો તુંને ખ્યાલ નથીજ ! તે તુને ચાહતો નહીં હોસે તેટલો તો આએ લખોની દોલતને ચાહતો હોસે, સમજી ! આએ પૈસાનાં પુગ્ગરી પોર્યાઓ કોઇ ખી ઠેકાણે ખેસુમાર ધનનાં ઢગલાથી અંજામ લલચ્યાધને, મધપર માખ ભમે એવી રીતે ધનવાન આગેવાન થવાનાં સુખી સ્વપ્નાંઓ જોતા, પોતાનો નીચ લોભ સાચવવા માત્ર મતલબનેજ ખાતર ભોળી ભલી અને જરૂર માલેતુગર છોકરીઓને પોતાના છલકપટ ભર્યાં છટકામાં સપડાવવા જીવનનાં ખરાં જોસથી ચાહવાનું, શીદાગીરીને વફાદારી દેખાડવાનું ખોટું ડોળ ધાલેય, તેવીજ તેવીજ કીસમથી તારી જરૂર હાલત જોઇ, આ ચેહલમેહલતે મોજ મજાહથી અંજામ લોભાઇ, આ લોભી ને ગરીબ છોકરો દલ્લાનાં જીવપર તુંને ચાહવાનું ખાલી ડોલ ધાલી પૈસાને ચાહતો નથી, તેની સામેતી શું છે ? ધાર, કે ન કરે ખોદાય, ને કાલે તારી હાલત

મુશ્લેસ ને લાચાર બને તો તેવીજ મુશ્લેસીની મુસીબતમાં બી આ છોકરો પૈસાનાં લોભ વગર તુને જીગરનાં જોસથી ચાહસે એમ તું મનેજ ?”

“પપા ? તેને જરૂરી તો કશી તુંબા નથી ? દોલતની તેને પરવાહ નથી, ને ગમે તેવી મુશ્લેસીમાં, કે ગમે તેવાં દુખમાંબી સાચી શીદાગીરીથી આસતવાર ઉભો રેહી મને ચાહસે એમ એને ખાત્રીથી કહયું.” પરિન જોસ સમેટ બોલી.

“દીકરી, આ દુન્યાનાં હક્કપટથી અને પૈસાનાં લોભથી થતી કુચ્યાક્રથી તું તદનજ અંજલુ-અજ્ઞાન ને નાદાન છે ! દીકરી ! તું કોઈ બી રીતનાં ફંદામાં ફસી ન પડે તે જોવાની મારી ફરજ છે. સંસારમાં તું સેહજ પણ અંશે દુઃખી ન થાય એમ બંદોબસ્ત કરવાની મારી ફરજ છે. આવા પૈસાનાં લગન કદીબી સુખી નીવડતાં નથી, એટલું યાદ રાખજો. તારી ભોલાઈ ને સાદાક્રથી એક નીર્દોષ હરણીની અદ્યથી એનાં જેવા કુચ્છા લોભીની બીજાવેલી જલસમાં તું અંજલુ નાદાન ફસીય, તો તેમાંથી હજી બી પાછી હક-હજીબી નજર ઉંધાર-નહીં તો યાદ રાખજો-મારા બોલને યાદ કરજો, કે આવાં પૈસાનાં પ્યારનાં લગન કદીબી સુખી નિવડવાનાં નથીજ ! પૈસાનો પ્યાર હંમેશ ખુવાર ને પ્રાયામાલ કરેજ. હજી બી સમજ, ને જસીને બદલે જાંહાંગીર સાથ વિચાર કર. તેને શું છે ?—”

“પપાજી, મારો જીવ જસે તો જાંહાંગીર સાથ તો પણવાની નહીંજ. જ્યાં મારું મન લાગેલું હોય, જ્યાં મારું જીગર અર્પણ થયલું હોય, ત્યાંજ ભવીષ્યની પાળ જો નહીં બંધાય તો કુંવારી રેહવામાંજ હું કાયદો સમજશ ! પપા, જેવ ! તમે ધારોજ-તમારી દાનેશમંદી નજરે સીતારાય તેવો એ નથી-મારો જસી પૈસાની કશીબી દરકાર કરતો નથી ! એકબારગી હું પૈસાવાલી નહીં હોતે-ને એનાં જેવીજ ગરીબ હોતે તોબી એ મને એવીજ ક્રીસમથી જનફેસાન કરતે. પપા તમે દરેક રીતે મારી મરજી સાચવોય તો આ મારી મરજી સાચવો-મારું જીગર ના ભાંગી નાંખો ! હું એનાં વગર જીવસજ નહીં ! પપા ! મારાં સુખને ખાતર તમે બસ મારી મરજી સાચવો ! જો, પપા ! એનાં વગર હું ઘડી ભરબી જીવસ નહીં-પપા-મને બસ તમારી બાહલી આપો, ને જસી તમારી બાહલી પુછવા આવે તો હા કેહજો, પપા ! એની ગરીબાઈને લીધે તમે સુગાઈ કાંઈ અપમાન કરતા ના.”

“સાને વાસ્તે? ગરીબાઈમાં કાંઈ પાપ નથીજ! હું પોતે બી એક વાર એવીજ હાલતમાં ઉતો, પરીન, પણ ગરીબાઈ સાથે સાલેસાઈ ને સચાઈ હોય તો ગરીબાઈનો શું મુજહકો છે! એ ગરીબ છે તેની મને સુગ નથી, પણ એ દુરતીયાજ છે; એ પૈસાપર મધ માફક બમેલો છે, તેથી મને ધીકકાર છે। તુંને સંસારનાં સર્વોત્તમ સુખમાં સુખી કરે એવો જો સાલેસ; બસો ભોલો જીવાન ગમે તેવોબી ગરીમ ને મુફલેસ હોય, તો તેવા બલ્લાને મારો જમાઈ બનાવવામાં મને કશી હરકત નથી; પણ જસી જેવા ભોબી લાલચુ સાથ તારી સગાઈ સાંધવા પહેલાં મને તારાં બવીખ્યનો વિચાર કરવો જોઈએ। દીકરી!”

“પપાજી! પપા” પરીન સપલશાહનાં ખભાંપર માંથું મુકી રડી દેતાં કરગરીને બોલી। “તમે ઘણું ધાતકી બોલોચ। જો પપા! એનાં વગર હું મરી જવાની જો! જો, પપા! આજે હમણું એ તમારી આગલ આવે ત્યારે મારે ખાતર એને ‘ઈનિસલ્ટ’ કરતા નાં! જો-પપા! એનાં વગર હું જીવવાની નહીં! જો, પપાજી, બસ મારી ઉમેદ પાર પાડો! જો, વળી!” હયાં તે રડતી ચક્ષમાંએ પપાને પતાવવા પડી.

“દીકરી! તારી બોંહસ આગલ હું તદનજ લાચાર છેઉં! સંસારની પાળ બાંધવા એક બાપ પોતાની દીકરીનાં સુખને ખ્યાલ પેહેલો કરેજ, તેથીજ હું બી તારાં સુખને ખાતર એટલી જીકકર કરજી। પણ ખેર! તારી બોંહસ આગળ મારું કાંઈ વળતું નથી. આજવેર તારી મરજી દરેક રીતે સાચરીચ ને તુંને બહુ લાડને વહાલ વચ્ચે ઉછેરીચ, તો પછી આ તારી મરજી ને મુરાદની વચ્ચે હું આવવા હવે માંગતો નથી! દીકરી! પણ એટલું યાદ રાખજો કે તારી મરજી સાથ હું મલતો થતો નથીજ! બવીપમાં કાંઈ બી ખુશ પરીણામ બને તો મને બદનામ કરતી નાં, પરીન-તારી મરજીથી તેં જેવાં સુખની ઉમેદ ચાહી હોય તેમાં તુંને હાર ખાવી પડે તો પરીન, મારો વાંક કાઢરતી નાં! જા! જાંબી હોય ત્યાં તું સુખી રહે! બાપનું કહયું ન માનતાં હુજીત ને મમતથી તારો બોલ પાર પડવેજ તો ખેર! પાછલથી પરતાતી નાં!”

“પપા, હવે હું કેવી ખુશી થઈ।” અને હર્ષમાં આવી પરીને પોતાના જમ્દિ પીતાનાં કરચલી વલેલાં કપાળપર મોહબતતું સીલ કીધું. “પપાજી, તમે મને આજે ખરેખર ખુસી કીધીજ! પપા, મારો જસી હમણું તમારી આગળ આવસે તો ખોદાયને ખાતર તમે કાંઈ અપમાન કરતા નાં-જો એને હા કહી ખુશીજ કરજો. પપા, એનાં વગર હું કદી જીવશ નહીં જો”

આ પછી નોકરે જસી વાહડયા આવવાની ખચર કીધી, અને સપ-લશાહે જસીને નીચે હોલમાં બેસાડવા નોકરને હુકમ કીધો.

“પપા, પપા—હું માલપર મારા રૂમમાં જાઉંચ, પણ યાદ રાખજો હું!”

“હીક, તું જ સુખેથી” અને પરીન સપલશાહને મોહખતથી બેટી ત્યાંથી હર્ષથી ઉછાળા મારતાં જીગરથી ઝડપથી ચાલી ગઈ!

પ્રકરણ ૧૯ મું.

જમાઈ કે જમ ?

પરીનનાં ત્યાંથી જવા કેડે આ જઈ પછી દુખી બાપે નાચારીનો એક લાંબો નીશ્વાસ ફેંક્યો. પેલી મકકરખોર અને મતલખી નાંજાની પોતાનાં બંગલામાં આંમદ પછી આ ડોસો ચોક્કસ જાતની છુપી ચીંતાની ચેલમાં બલતો જતો હતો, તેવામાં જસી વાહડયા જેવા કડક બાલુસ અને મુફ્ફેસ જીવાન સાથેની પરજીવાની પોતાની બોલી બેટીની જીદ અને મમતથી તે હતો તે કરતાં વધુ કાયર અને રંજીત થયો.

“બર્થા એ પૈસા ને બરી એ જીદગી.” તે સર્દ હાથ મારી બખડવા લાગો. “આયે લખોની દોલતનો હું ધણી થયો નહીં હોતે, તો આજે હું તદ્દનજ સુખી આદમી હોતે પણ આએ દોલત મને શ્રાપ માફક થઈ પડીછ ! બુરાં પરીણામ નીપજે તે અગાઉ ખુદા મને દુઃખ ખમવાની હીંમત બક્ષે ! એક વિચાર થાયછ કે મન મકકમ રાખી બધું સાચ્યે સાચ્યું કહી દેઉં ! પણ નહીં; મારી તેમ કહી દેવાની હીંમતજ થતી નથી. મારો ભરમ જો ખોલીને કેહુંછ, તો તેથી એ લગભગ જીવતી છતાં મુએલી જેવી બની જાયચ; છતે પૈસે બીખારી બની જાયચ ! એકજ ફટકામાં એ સુખ, પૈસા, દોલત ને મનની મુરાદ બધું ખોહી બેસી, લાચાર નીરાધાર બની જાય. જો તેમ થવા પામે તો મારે અભાગ્યાને હાથે નહીં થાય એવું ઈચ્છુંછ. ખુદા આએ દુઃખ ખમવાની મને શક્તી બક્ષે !” અને ભારી પગે આ ડોસો જસીને મલવા નીચે હોલમાં ગયો.

“સાહેબ મેહરબાન મીં સપલશાહ.” સપલશાહનાં અંદર આવવાથી જસી ઉઠ્યો ને વાંકો વળી નમીને હસીને બોલી ઉઠ્યો. “આપ સાહેબનાં મુબારક દરશન જોઇ તમારો ખાકસાર ગોલામ ધણોઆઓજ ખુશી છે.”

“હા હા બેસો શેઠ, બેસો” સપલશાહ આ દુરતીબાજ પોચાને પગથી તે માથા વેર ટીકતો બોલ્યો “આએ મુલાકાતનો કાંઇ સખમ?”

“ધણુઆંઆંજ અગતનાં ને પ્રાઇવેટ કામને ખાતરજ આપ સાહેબની ખાસ મુલાકાત લેવી પડેછ, તે દરચુજર કરસોજી. આપ સાહેબ જો ઉતાવલમાં હોવ તો હું દુકંમાંજ સમજવી દેવસ. સાહેબ, ગઈ કાલે સાંજે તમારી બહી સાલેસ બેટીના હાથની માંગણી કરવાનું માન મને તમારા ગોલામને મલ્યું હતું, અને તે ઓફર મંજુર થવાનું મોટું સુખ મને હાંસલ થયું હતું. તમારી દીકરીનો હાથ મારા હાથમાં લેઈ સંસારનાં સર્વોત્તમ સુખનો લાહવો ચખાડવા આએ સેવક સદા ઓસ્તવાર ને ખડો રહેશે. માત્ર આપ સાહેબની મંજુર્યાત પર હમારો જીવ ટીંગાઈ રહેલો છે. તમારી બેટી જેમ મારી પર જનોનીસાર કરેછ, તેમજ હું પણ પવીત્ર ખ્યારની શીદગીરીથી એને જીગરનાં ખરા જોસથી ચાહુંછ-સાહેબ, ખ્યાર કશોખી મુકલેસીકે તાલેવંતનો તકાવત જોતો નથી. મોહબત મરીબાઇ ને ધનવાન સ્થીતીનો ફરક જોવા થોબતી નથીજ, તેમજ મુજ મીસકીન સાથ આપણી આગેવાન, ધનવાન પરીન પોતાની રાજી રજમંદીથી એક થવા તૈયાર થઇછ, તો તમારી બાહાલીની આજુ ધરાવતો હું અત્રે આવેલો, હજારો ઉમેદબરજ પાછો હરખથીજ પ્રકુલીત થઈ અહીંથી ફરજ એમજ હું છચ્છુંછ.”

આ દુરતીબાજનાં મીઠા મીઠા અને નાટકી બોલોથી સપલશાહ તો તેનું પાકવવા મોટેથી થોડીક પણ પેટ પકડી હસ્યાજ કીધો. જસીનું તો તો આથી ધણુજ પાકી ગયું, અને તેને એવી તો સીડ ચઢી કે આ ધનવાન ડોસાને બદલે જો કેઈ રટો-ખુટો બલતો તેને અપમાન કરનારી હા સુધીની ઠાઠમશકેરી કરતે, તો ત્યાંજ તેનો ટોટો પીસતે એવો તે અંદરથી ઉશકેરાઈ ગયો હતો, મગર લોહીનો ગોટ ગળી માત્ર એટલુંજ ગંભીરાઇથી બોલ્યો.

“સાહેબ! તમે-તમે—”

“મીં જસી વાહડયા” સપલશાહ તેને બોલતાં અટકાવી હસતાં હસતાં બોલ્યો. “મારી કાંઇ હસવાની ખાસ મતલબ નહીં હતી, પણ તમારી આવી અલંકારીક બાપાથી હું ગોચા દંગ થઈ ગયો. જણે

તમે નાટકમાં પાર્ટ બજવી બતાવતા હોવ તેમ બોલ્યા ! તમને આવી દુરતીથી બોલવાની ટેવ લાંબાં વખતની હોશે, ને તેવું મીઠું મીઠું પીરસવાથી તો બીયારાં બોલાંઓ બહુજ અંગત જાય ને—”

“મીં સપલશાહ ! તમે-તમે મને જો ખાસ ‘ઇનસાઇટ’ કરવાજ બેઠા હોય તો-તો—”

“જરા ધીરા પડો. એટલા આકરાં નાં થાઓ” આ ડોસાએ તરારો કીધો. તેનો હસતો ચહેરો ગંભીર બની રહ્યો. “આવા નાટકી મીઠા મીઠા શબ્દો બાજુ મુકી આપરે કામ લાઇએ, કાંકે મને બહુ ઉતાવલ છે, મીં વાહડ્યા ! તમે મારી દીકરીનાં હાથની માંગણી કરવાજ ખાસ અંહી આવ્યાય?”

“હા સાહેબ ! તમારી દીકરીએ મારી ‘ઓફર’ ધણાંજ વઢાલ સાથ કબુલ રાખીછ ને પરીનેજ મને અત્રે આવવા તથા આપ પાસથી બાહલી લેવા અરજ કીધી હતી.”

“દીક, ને તમારી સાથ બોલખાણ થયાને મારી પરીનેને માત્ર મહી-નોખી નહીં થયો હોશે, ખરું કેની? મારી દીકરી માત્ર સતર વરસની ને દુન્યાનાં લોભ-લાલચથી, ને છલ-કપટથી તમામ અજ્ઞાન ને નાદાન છે-ખ્યારેનો શું અનુભવ છે, તેનો એ કકોખી શીખી નથી, તોખી તમારી સાથ એ જનકેશાની કરેછ ! તમે જુવાન છેઓ, જુવાન અબજાતું બેજું ફેરવી નાખે એવી હદ સુધીનો ખુબસુરત ચેહરો છે, ને તેવોજ સુંદર કંઠખી છે-હવે મને સમજવો કે એ ઉપ્રાંત તમારામાં બીજાં કીયા ગુણ છે કે જેથી તમારી તરફેણમાં તમારી માંગણી આવી શકે મીં વાહડ્યા ? હું તમને બોલખતો નથી, તમારી ફેમીલી માટે કશી પીછાણુ નથી, ને અહીં અલા-હબાદમાં તમે તદ્દનજ પારકા છેઓ ! મારી દીકરીની જીંદગી સુધીની ભવાંબની પાળ બાંધવીય તો તે સાંમે મારે આંખ બંધ કરવી જોઇએ નહીં.”

“સાહેબ, હું ગરીબ છેડં પણ સાલેસ ને ભલો છેડં ! બેશક તમારા જેવી આગેવાન સ્થીતી હું ધરાવતો નથી, તોખી હું મારી સાદાઇમાં તદ્દનજ આંખે તમે જોવોછ તેવો ભોલો અને ભલો છેડં. યાદ રાખજો, કે એક જરદાર માલેતુજર જુવાનને તમારી બેટીનો ભરથાર બનાવવાથી જેટલુ સુખ તે ભોગવી શકે, તેનાં કરતાં હજારો દરજ્જે બેહતર, સર્વોત્તમ સુખ તમારો ખાકસાર સેવક દેખાડશે, સાહેબ.”

“દીક, તમારી ગરીબી સ્થીતી માટે મને કોઈ પ્રકારનો વાંધો નથી. ગરીબાઇ એ કાંઈ પાપ નથીજ, પણ બધાંજ ગરીબો કાંઈ ભલાં ને પ્રમા-

શ્લોક હોતાં નથીજ; ને તેવાં ગરીબ પણ અપ્રમાણીક ને હુઆઓ માટે મને ઘણો ધીકકાર છે ! મીં વાહડયા, તમારે વાસ્તે મારે શું વિચાર છે તે સાદી બાપામાં તમે સમજવા ઇચ્છોય ?”

“એશક, તમે મુરખી જે વિચારો દરશાવશો તે હું સાંભલવા તૈયાર છેઉં !”

“ત્યાર તો મારે સામે સાચું કહી દેવું જોઈએ, કે તમે એક જખરા પુરતીખાજ ને ધરપચ્યા છેઓ, ને લાંબાં લાંબાં ને મીઠાં મીઠાં બાપણથીજ મારી ભોલી છોકરીને તમે આંજી નાખીછ ! તમારા જેવા ગણત્રીખાજ અને મધપર માંખ ભમે એમ પૈસાપર ભમનરા છોકરા સાથે મારી દીકરીને પરણેલી જેવાનાં કરતાં-કરતાં તો-તેને-તેને મુએલી જેવા ઇચ્છુંછ !”

જસીને આ હીણપસ્તી ભરી હડધુત તમામજ લાઘલાજ કરવાને પુરતી હતી ! પોતાનાં મોઢાંપર આવા તાણુજાણીભર્યા અપમાનના શબ્દો બોલવાથી જસીનું જીવાન લોહી તદનજ ઉંકલી આવ્યું, પણ પોતાનો ગુસ્સો તામોશ કરી ઉઠતાં બોલ્યો, “ઠેંકયુ ખાનખલાદુર સપલશાહ ! તમારી લાગણી માટે ખલુ આભાર થયો ! તારે હવે મારે એમજ સમજવું કે તમે તમારી દીકરીનો લાથ આપવા સાફ નાં પાડોછ, જે કે તેને તો જીવે જગે તાંહાં સુધી મારીને મારીજ થઈ રહેવાનાં પવીત્ર કસમ લીધાય ! તારે તો સાહેબજી ! મારે હવે કામ નથીજ. એટલું યાદ રાખજો, મીં સપલશાહ, કે ડાંગે માર્યા પાણી જીદાં પડવાનાં નથીજ. જીવાન જીગરોને તમે ચીરીને જીદાં પાડવાની કાશેશ કરશો, તેમ તે વધુ ને વધુ દયાયલાં ને ચીવત રહેશે ! ચાલો સાહેબજી.”

“ઉભો રહે, દાકરા, મને લાઘલાજ કરી નાખવાની તારી પુરતી સારી છે ! દીક, જારે મારી દીકરી છતી આંખે અપંગ બની ગેછછ, જારે તારી પુસલવણીથી ને તારી સીપલાટભરી ઢાંગી વર્તાણુકથી એ અંજાઈ ગેછછ, તો ખેર-મારાથી ના પાડી એનું સુખ એ ચાહેછ તેવું જીટવા માંગતો નથી ! મારા હા કહેવા પછી એ સુખી થવાને બદલે દુઃખી થાયછ કે કેમ તેજ એક પુરતો પશ્ચાતાપ એ નાદાનને અજ્ઞાન છોકરીને થશે. સાર ! પરીનને મેં હૃદયી જયાદા લાડમાં ઉછેરીછ, ને મેં એનો આજ લગીન એક બોલખી ના પાડ્યો નથી, તો આ જીદગી સુધીનાં સુખની બાહલીમાં ના પાડી હું દુઃખી કરવા ઇચ્છતો નથી ! માખાપનાં કહયા પ્રમાણે જે દીકરીઓ નહીંજ ચાલે તો ભવીષમાં એશક પસતાયા વગર રહેજ નહીં ! મારે શું જાયછ ! હું તો એને દુઃખનાં કુંગરો તમે દયાઈ જતી બંચાવવા ઇચ્છું ઇચ્છું પણ એજ સુખ વેચવા ખેડીય તો પછી હવે મારે

કાંઈ આણતું નથી-ખેર ! એ જો તુંનેજ પણુવા માંગેય તો હું ના પાડતો નથી-એનાં જીગરની માનીતી મુરાદોતી વચ્ચે, મેં કાંચર મારી એમ એ નહીં બોલે, તેથીજ હું બોંહસ કરતો નથી-જસી ! જા, એનાં હાથની માગણી તુંને મારી લદનજ ના મરજીથી આપુંછ-મારી દીકરીની બોંહસ પર લાચાર બની હું તારી 'આફર' મંજુર રાખુંછ ! પૈસાનાં નીચ લોભ વગર સાચી જનકેશાનીથીજ નીષકપટથીજ મારી દીકરીને તું પણુવા માંગતો હોય, તો ખુદ તે કીરતારનાં આશીષ તારીપર ઉતરજો, અને જો આ મારી લાખોની દોલતથી અંબાઈ લોભાઈ, એકદમ જરદાર બનવાનાં સ્વપ્નામાં તું મારી દીકરીને ખાસી આહવાનું ડોળ ધાલી તેને ઠગી નાંખી, માત્ર નીચ મતલબને ખાતરજ જો તું તેને પરણુવા માંગતો હોય, તો, યાદ રાખજો, લોભી છોકરા, કે મારી દીકરીને ફંદામાં ફસાવવા, ભવીષમાં દુઃખી કરવા તથા પશ્ચતાપમાં નાખવાનાં બદલામાં જેમાં મારો કેહર ને આપ, તારીપર ઉતરે તેમાં દાદર દાવરનો આપ બી તારીપર તોફાન માફક વરસજો ! જા, મારે ખીજું કાંઈજ કેહવું નથી !”

“ઠંકયુ સર !” જસી હસતાં નમીને બોલ્યો “જેવી અદાથી હું તમારી દીકરીને ભવીષમાં વર્તું, તેવીજ રીતે તે કીરતાર મારી સાથ વર્તે ! ચાલો સાહેબ મેહરબાન !” અને તે દુરતીઆજ પોર્યો મનમાં મલકાતો ત્યાંથી બહાર પડ્યો !

સપલશાહ બોલતાં હાંસી ગયો હતો અને જસીના જવા પછી તુરતજ ખુરસી ઉપર બેસી ગયો. આ ભવીષનો જમાઈ ભવીષમાં તેનો જન્મ થઈ પડનાર હતો, એમ આ જમદ્ ડોસાને કસીખી આગાહી થઈ નહીં !

પ્રકરણ ૨૦ મું.

એક જીદી છોકરી.

આપદે આ લોભી છોકરી પોતાની હુજ્જતથી પોતાની ઉમેદમાં પાર પડી ખરી ! બધાંની ઉપરવારી થઈ દરેકની ના મરજી છતાંખી આ એક બોલની જીદી છોકરી જસી વડાડયા સાથ સ્પાદીનાં ગાંઠથી જોડાવા અધીરી અને આકલી બની રહી, અને તેની જીદ અને મમત આગળ આ જમદ્

કેસો તદ્દનજ લાઈલાજ અને લાચાર બની રહ્યો અને પોતાની નામરજી છતાંથી પરીનની મરજી અને મનની મુરદ સાચવવા જસી સાથે તેની સગાઈ સાંધી! બેશક, જસીની ચાલચલણ માટે ખાનગી રીતે તેનાં મીત્ર-મંડળમાં આ કેસાએ ઘણી લેકડીક કીધી, મગર તે કરાંચીતો રડીશ હતો અને ગરીબ માખાપનાં આશરો હેઠળ ઉધરેલો હાલ બન્ને માત-પીતાનાં મોહબતવંતા સાહવા હેઠળ અલગ થયેલો એકલો પણ સાલેસ જીવાન હતો! તેના માખાપ કોણ અને કેવાં હતાં, અને તેની ખાનગી વર્તણૂક કેવા પ્રકારની હતી, તે આ કેસાને કોઈ પણ પ્રકારે ખબર થઈ નહીં, કાંકે માત્ર થોડાજ વખતનો તે ધધાને અર્થે અલાહયાદ આવેલો હોવાથી તેના મોજીલા સ્વભાવથી અને તેનાં સુંદર દીલપત્રીર હલકથી લોકમતમાં તેને માટે સારો છાપ બેસી ચુક્યો હતો, અને એવા અંગણ સાથે પરીનને સ્થાદીના ગાંઠથી એક કરવાની સપલશાહની મરજી જરાથી ન હતી! તેને તો આજ લગીન એવોજ ખતરો ખ્યાલ કે વસાવસો તેનાં અધીરાં અને હવેરાં-ખાહવરાં મનમાં ઉતપન્ન થતો આવ્યો હતો કે જસી વહાડ્યો તેની લખોની દોલત પર અંગઈ લોભાઈ સાહેબી કરતા શેક્યા તરીકે થઈ રેહવાના સુખી સ્વપ્નાઓનાં લોભમાંજ તે દુરતીયાજે આ ભોળી અને દુન્યાનાં લોભ લાલચ અને છળ-કપટથી તદ્દનજ અંગણ અજ્ઞાન છોકરીને ગોચા ભમાવી-ફસાવી ગાંડી બનાવી મેલી હતી!

અને જાહાંગીરની તેની ટુંક ગેરહાજરીમાં પરીન ફાવી ગઈ હતી, અને પોતાના આપને સમજાવવા જીત મેળવી હતી, અને તેના મુદ્દમ્મ હરીફ જસીની જીત થવાથી તેની સર્ચામ હાર થવાથી તે હઠથી બ્યાદા નાસીપાસ, નારાજ અને નાકિમેદ બની ગયો! જેટલી તેને પરીનની કદર કે કાલજી ના હતી, તેટલી તેની દોલત માટે તેને વધુ કાલજી હતી, અને જેટલા રવેશે તે પરીનને ચાહતો હતો, તેથી લાખો દરજ્જે બેહતર તો આ બદમાસ દગાખાજ જીવાન તેની લાખોની દોલતને ચાહતો હતો! પરીન મનોહર અને દીલજીત ન હતે, એક બાગીં તે કોઈપણ પ્રકારની ખુદરતની ખામીથી ભરેલી હોતે, તોયો માત્ર પૈસાનાં નીચ લોભને ખાતરજ તે પરીનને પણ્યા વગર હરગેજ રેહતે નહીં, એવી તેની અશ્મ માત્ર લાખોની દોલતપરજ ટંકાએલી હતી, અને તેનું બેવફા જીમરખી તેજ દોલત પર ટીંગાએલું હતું, અને બ્યારે મુંબાઈથી આવતાંને વાર પરીન સાથની જસી વાહડયાની ખુશ-તેને મનસે નિશંચ નાખુશ-જધામણી સાંભળી ત્યારે પોતાનાં હાથ-મોંથી ગયેલો લુમકો જસીને હાથ જવાથી તે વીશેષ હયરાન, પરેશાન અને

પરીમાન બની રહ્યો ! તે જો તે વેલા અઢાલ્યાદમાંજ હોતે, તો પરીને રડી તતરશી પોતાનાં ભોલા પીતાને ભભારી જસી સાથ લગન કરી આપવાની કબુલાત કીધી, તો તેમ કરતાં તે જરજળ અટકાવતે. તથા જસી વાહડયો પોતેખી સ્વાલીયકવીને સપત્રશાહની બાહલી પુછવા આવ્યો હતો, તો તેમ કરતાં આ અદેખો અને હુચ્છો પોયો જરજળ અટકાવતે, મગર તેની થોડા દીનની ગેરહાજરીમાં જે બનાવો બની ગયા તે માટે તે હવે બેહદ નાસીપાસ અને નામુરાદ થયો ! તે અઢાલ્યાદ પાછો ફર્યો ત્યારે ખીમાર થયો હતો; અને ગાડીમાં ‘ચીત્ર’ લાગવાનું બહાણું સપત્રશાહ આગળ કાઢ્યું હતું. તે ઉદાસ, ગમગીન અને કાયલી બની ગયો હતો, અને મુંબઈ જઈ આવ્યા પછી, તેનામાં અજબ તરેહનો ફેરફાર થય્યો જેઈ સપત્રશાહખી તાનુખીથી તેને જોવા પડ્યો; મગર તેને ગાડીમાં સખત ‘ચીત્ર’ લાગવાને લોધેજ તે એટલી હદ સુધીનો ખીમાર થયો હતો, એમજ આ હુચ્છાએ તે જઈ ડોસાને જણાવ્યું. પરાંનખી તેની ઓર્ચીતી માંદગીથી તાનુખ થઈ તેની આગત્ર તેને પુછવા આવી હતી, જે વેળા જાહાંગીરનાં જીરમાં અદેખાહતો ધગધગતો આતશ એવો તો જોશ સમેત બગતો હતો, કે પરીનની જસી સાથની સગાઈ માટે તેને પોતાનો અભીપ્રાય આપ્યા વિના ચાલ્યુંજ નહીં.

“પરીન, વહાલી પરીન” નાસીપાસ રહેરે તે ગંભીરાઈથી બોલ્યો. “મારાં ખીઝનેસને લીધે મારી અંત્રથી ટુંક ગેરહાજરીનો લાભ લઈ તે કાકાજીને સમજવી જસી સાથ પણવાની બાહલી મેલવી તેથી હું બહુ નાઉમેદ ને નારાજ થયોછ !”

“જા બા, તું એમ બોલેછ તે મને જરા ગમતું નથી, જાહાંગીર ! જાહાં મારું દીલ લાગું, તાંહાં મેં બીશની પાળ બાંધી તેથી તું ખુશી થઈ ‘કોનચેયુલેટ’ કરવાને બદલે દલગીર છે ! જાહાંગીર !”

“દલગીર નહીં થાઉં તેં એક એવું ઉછાછતું ને આકતું પગતું બંધુંછ, કે તેથી મારાં મુખનુ સદંતર સત્યાનાથ વલી જવા સાથ મારાં મનની દરેકે દરેક મુરાદ મરણ પામીછ, અને જે યુવાનને મારી ઉમેદ ને મુરાદથી ખીલેલી છાટીપર લટકારી સુખી થવાનાં ખુશ સ્વપ્નના જોતો હતો તેજ યુવાન એક હુચ્છો, દુરતીબાજ ‘સકાઉન્દલશ’ જીતી જાય તો તેને માટે હું દલગીર કાંય નહીં થાઉં ? યાદ રાખજે પરીન, કે તારાં આ ઉતાવલાં પગલાંથી ધીરેથી પસ્તાસે !”

“જાહાંગીર ! તું મારા જસી વાસતે આવા તાણાજાણી બધાં બેલ બોલેછ તે હું હવે વધુ વાર સાંખજ નહીં. યાદ રાખજે ! મને તાર

કશીબી તુંબા નથી ઉઘટો તું તો મારા પપાને પૈસે અહીંજ મોજ મારેછ. ને જો મારી વીરૂધ લાગણી એવીજ હોય તો અહીં રહેવા સખત વાંધો ઉઠાવી મારા પપાને કેહીને તુને—”

“ખાદર કરાવસે એમજ કેતી?” પરીનને બોલતી અટકાવી તે જનુનમાં બોલી ઉઠ્યો. “ભોલી છોકરી, મને તારી ઘણી દયા લાગેચ. તું એક એવા બદમાસ દગ્ગાબાજનાં હાથમાં ફસી પડીય, કે જે બુચ્ચો લોભી માત્ર તુને નથી ચાહતો તટ્કો તારા પૈસાને ચાહેછ! યાદ રાખજે કે એકવાર એનાં હાથમાં પૈસા આવ્યા કે પછી તુને બી જાંબીને જોશે નહીં, એવો આ પુરતીબાજ, ફરેબી, રાસકલ પોર્યો છે! તારી છતી આંખે તું અપંગ બની તારાં સુખતું સત્યાનાશ વાલેચ, ને મારા જેવાનાં ખ્યારમાં મને હોકરે મારી, એક નાચીઝ ગવૈયા જેવા પોર્યાને, એક બુખરીખારસ, કરકાખાલુસ બદમાસ, ‘સકાઉનદ્રલ’ સાથ પણવાતી છે, તો યાદ રાખજે પરીન, ઉતાવલેથી પરણી ધીરજથી પરતાવો કરવો પડશે.”

પરીનને ઘણાજ ચટકો લાગ્યો તે ગુસ્સાથી લાલ ચણાટી જેવી થઈ ગઈ, અને મીઠાગરમાં બોલી. “જાંહાંગીર, મને અદેખાઈના આવેશમાં મારા જસી વાસ્તે આવું જુહું બોલેછ, તો હું બી તો ખરી કે તેની હકદાર મોહરદાર થવા પછી આ પરીન પેલેસમાંથી તુંને સદાનો ખરતો કર! બુચ્ચા, નીચ, મારા જીવની હું ઘણીઆણી છું, ને મારે ગમસે તે કરચ તેમાં તારે વચ્ચે આવવાનું કશું કારણ નથીજ! યાદ રાખજે કે તું તારી અદેખાઈમાંજ ખરી જાલી જશે!”

અને એમ બોલી તે ગુસ્સામાંજ ઓરડો છોડી જતી રહી! આહ! બોલી છોકરી! તે જંટલી ભોલી ને બલી હતી, તેંટલીજ આકલી ને ઉતાવલી હતી!

પ્રકરણ ૨૧ મું.

બાપ બેટીની જીકર.

આ બોલી છોકરી જ્યારે બુચ્ચી અને ખાંગર નાંજા સાથ એતેશાક એખલી પડી ત્યારે નાંજાએ પરીનને તપાસવા તેની મુરાદને લગતી વાત

કીધી, અને તેનાં બરમમાં તાણા મારવાથી પરીન નાંજાં સાથે બી ઘણી ચુસ્તે થઈ ગઈ.

“દીકરી, પરીન, પેલા પારકા છોકરા જસી સાથની તારી સગાઈની ખુશ ખબરથી હું ખુશી તો છેલ્લે, પણ-પણ-એવો તે શું તેં દીવો લઈ મખમલ મોહરો શોધી કાર્યો? એનાં કરતાં બીજાં ઘણા પૈસાવાલા જીવાનો તુને જીતી જવા ફાંફાં મારતાતા, ને તેં બધાને નાસીપાસ કરી અમ છોકરાપર લોભાઈ તે મને નો મરે ઘણું ઉંડું અજબ-અજબ લાગેય, કે સા પર આવા મખમલ મોહરાપર તું મોહી પરી?”

“નાંજાંમાય,” પરીને મીઝજથી ને તોચડાઈથી જવાબ વાલ્યો, “મારો જીવ છે ને હું મારે ગમે તે કરે તેની વચ્ચે બોલવાની તમને કોઈથી પ્રકારની સ-તા નથી. હું છેલ્લે ને મારો જીવ છે; મારો જીવ જીવાસે તેમ હું કરવાની.”

“હારે માય, જીભરે! હું કાં ના કેહું છ જે! પણ મરે, તારા જાંહાંગીરને શું ઉતુ જે એને પસંદ કરવાને બદલે પારકાને ધણી કરવા નીકલી જે? મરે, એ બી મજનો, કહ્યાસરનો ને બણેલો છે, ને એની સાથે ગોઠવાતે તો ધરનો પૈસો ઘેરમેલેય સચવાતે! જસી કરતાં મને એ વધારે પસંદ આવતે, ને હું ધણી ખુશી થતે જે, દીકરી.”

નાંજાંનેબી જસીને નામની અબીતરી હોવાથી પરીન ધણી ચુસ્તે થઈ અને જાંહાંગીરની તે તારીફ કરતી હોવાથી તે મીઝજ ખોઈ દઈ બોલી. “નાંજાંમાય, મારા જસી આગમ જાંહાંગીર કુચ્છ બીસાદમાં નથી! કાં જહવેર ને કાં પત્થર મારા જસીની તો જીતીને બી નહીં પુગે એવો જાંહાંગીર છે! તમે બી જાંહાંગીરની ‘બીફ’ હાથમાં ધરી મારી સાંમે લરવા આયાંછ, પણ તમારું કાંઈ વળવાનું નથી સમજાં! પરણુસ તો જસીનેજ પરણુસ નહીં તો કુંવારી રેલવામાં હું મોડી મોજ સમજશ,” અને નાંજાંને દંગ કરી નાખી પરીન રોહસાભેર નાંજાં આગળથી ચાલી ગઈ,

“ઓ લેરે! શું રાંડનો મટકો છે?” નાંજાં તાગુબીથી મનમાં બબડી. “નરી રાંડ માય જેવી હુજત ને આકરી છે! ફીક-ફીક! રાંડ તું કાં મનમાં પરણેછ ને મનમાં અદરાયય? એ પાણીએ કેમ વાલ ચરવાનાં?”

નાંજાંનાં તાણાટપલાથી આ બોલી છોકરી ઘણીજ ફફડી, અને નાંજાંની રૂબરૂ પોતાનો ટેક અને મીઝજ દેખડાની ઠસાયાળ ત્યાંથી ચાલી ગઈ, અને સપલશાહ આગળ જઈ પહોંચી.

આ જઈક ડાસો માથે હાથ દઈ અફસોસમાં બેઠો હતો, અને પરી-
નતાં ગુસ્સામાંજ અંદર આવવાથી તાણુખીથી પરીનનું કોહું ટીકવા પડ્યો.

‘પપા ડીયર, આ તમારાં ઓળખાણનાં સગાં નાંજાંમાથને અહીં
‘પેલેસ’માં રાખ્યાંય, પણ મને તો જરા ખી ગમતાં નથી જો ! આહ ! હું
તો જો ખરું હોય તે ભરભર કહી દેઉં ! એવણુ મને ધીકકારતાં હોય એમ
લાગેય, ને મને ખી એવણુની ઘણી અભીતરી છે ! મેં તો એવણુને જોયાં
ને જોયાંજ મારાં દીલમાં કાંઈ અભીતરી ને અણુગમો બરપા થયો !
પપા, આ એ ભેદી ઓરત કોણુ છે ? મારાથી છુપાવો નાં.”

“દીકરા ! તું નાંજાંમાથ સાથ જો ચાલ ચલાવેછ તે મને પસંદ
નથી ! એક અખળા તરીકે તો માયા મેહરખાનીથી તેવણુ સાથ વરતવું
જોઈયે ! તે દીવસ પછી ખીજો દીવસે તુને કોટી કરવા આખાં સેકહેન્ડ
કરવા હાથ લંબાવ્યો ત્યારે તારે આટલું બધું અસબ્યતાથી તારે ન વરતવું
જોઈયે, દીકરા.”

“નહીં પપા ! મને તો કાંઈ એવનને જોઈને ધીકકાર છુટેછ -કાંકે મારી
ખાનગી હીલચાલો તપાસેય તો તપાસેય, પણ સાથે નહાજતી રીતે
મારી વીરધ અણુકા તણુકા ને ચવઈ એટા કરેછ તે મને પસંદ નથી.
પપા ! એવણુની આંખજ એવી સાંપનાં જેવી ઝકઝક થાયછ કે મને જોઈને
કાંઈ અજબ રીકર થાયછ ! પપા, ખરું કેહો તો તમે એ-એ-નાંજાં
માયાના તાબામાં હોવ એમ લાગેછ !”

“હું-હું એના તાબામાં ? તારી ભુલ છે ! એવણુને વાસતે તે વિચાર્યા
વગર માત્ર ભુલભરેલો ખ્યાલ બાંધ્યોય ! હું સાને વાસતે તાબામાં હોઉં !
જરા ધીરજ ધર ! તારા લગન-લગનની અગાઉ તો એવણુ જસેજ પણ
તેટલો વખતખી તારે લાએકીથી વરતવું જોઈયે દીકરા !”

“તમારે ખાતર એવી નાગણુ જેવી આંખવાલી ઓરત સાથ મારી
મરજી વીરધ સાને વાસતે મારે તાબેદારી બનાવવી જોઈયે ? મારો ખર્ચો એક
ખવાસજ છે કે એક માણુસને પહેલી નજરે જોતાંજ જો મારાં મનમાં તેને
વાસતે સારી લાગણી બરપા થાય તો હું તેને વાસતે મારો જાનખી સદકે
કરું, તેમ ખીજી તરફ એક માણુસને જોતાંજ મને અભીતરી ભરાય તો
મરતાં તુલીક હું તેવાંને ધીકકાર્યા વગર રેહું નહીં ! નાંજાંમાથ તરફ તેવણુને
જોતાંજ મને અણુગમો છુટાય એટલે હવે તેવણુ તરફ માનભરી રીતે હું
જુડી રીતે કેમ વરતું ? પણ, મને ખરું કેહો ! એવણુ કાંઈ મારાં મમાજને

લગતો ભરમ જાણેછ ? મારાં મમાજીને વાસતે એવો તે થું ભરમ છે તે એવણુ જાણેછ ?”

“ તારી માથનો ભરમ ? છટ ! છટ ! પરીન !” વાત ઉડાવતી ધપે તે ડાસો બોલ્યો.

“ પપા, મને તમે અંધારામાં કોઈખી વાતથી રાખતા નાં, પણ જે હોય તે કહી દેજો ! મને એવા ભરમ છુપાવા સામે અલુગમો છે જો ! એવણુનાં અંહી આવ્યા પછી તમે ખીલતા હોવ, ને એવણુ તરફ તમે અલુગમો બતાવતા હોવ એમ લાગેય ! નાંજાંમાય પાસ કાંઈ ભરમ હોસે ને તે રખે કહી દે તેની ધાસ્તીથી પપા તમે એવા થયાય એમ તમારા ચહેરાપરથી લાગેય ! થું મારાં મમાજીને વાસતે કાંઈ ભરમ છે ? આવી એક અબજાને અ.એ ઘેરમાં સગી તરીકે રાખીને સહતા જીવને સંતાપમાં નાં નાંખા, પપા, ને માફ માનો તો એવણુને જવા કહેો. મારા જસીને વાસ્તેથી એવણુ બોલ્યાં તેથી મારો જીવ ધણો ઉસ્કેરાઈ આવ્યો તો.”

“ દોકરી, એટલી ઉસ્કેરાઈ ના જા ! જરા ધીરજ રાખ ! નાંજાંમા-યનો એવો ખવાસ છે, બાળુ કાંઈ નહીં-ને તોખી-તોખી તારાં લગન ટાંકણે તો અહીંથી જશેજ ! સમજી !”

પરીન કાંઈ બોલી નહીં, પણ પોતાનાં મનનું સમાધાન કરવા ત્યાંથી ચાલી ગઈ, અને બહાર બાગમાં ફરવા લાગી.

પ્રકરણ ૨૨ મું.

જખલગ સાસ, તખલગ આસ.

ગરીબ બીચારો જાંહાંગીર !

નવલખીની નાંજાંએ પરીન સાથે તેને સ્વાદીના ગાંઠથી એક કરી આપવાની ખાસ કમુક્કાત અને આશા આપી હતી તેની આશામાંજ આ છોકરો ધીરજ પકડી બેઠો હતો, મગર પરીનની સગાઈ જસી સાથે સંધા-વાથી તેણે નાંજાંની કમુક્કાતને લગતી સર્વ આશાઓ છોડી ! તે તમામ

નીરાસ થયો હતો. નાંગ્મએ માત્ર ખોટી હાલતથી આ છોકરોને ખાલી વાહી તેને મુખ ખનાવ્યો હતો, એમજ તે ધારવા લાગ્યો. અસાદબાદ આવ્યા પ્રકી જ્યારે નાંગ્મ તેને બાગનાં એકાંતમાં એક દીવસે એતેશક મલી ત્યારે નાંગ્મએ તેને કેવો દુઃખો હતો તે ધુપરાએકે ચહેરે તેને કહી પોતાનો મનનો ઉભરો તે લુચ્છી અબળા રૂપર ખાલી કીધો જેથી નાંગ્મ એઅખત્યાર હસવા ને મશકરી કરવા પડી.

“નાંગ્મમાય ! તમે મને ખોટી આશાઓ આપી, ને આવડે મને મુખ ખનાવ્યોજ ! માફ ને પરીનનું સંધાય એ તદ્દનજ હવે નહીં અને એવું છે—”

“જા, જા, હરવાયા ! તું તો માયમર જેવો બાયલોજ છે જો, જાંહાંગીર” નાંગ્મ તેની મશકરી કરતી મોટેથી હસી પડી, “જાંહાં તક આસ તાં તક આસ, એ તું મરદ થઈ બુક્કી જાયય ? એક સામો જવાન મદ તો તેજ હોય કે જે મમે તેવીજી નીરાસી, નાસીપાસી વચ્ચે હારી આવ નહીં પણ હેવટ સુધી આશા રાખે ! તું તો મટોરી જેવો પોચો છે જો ! હરવાયા ! આગલ તો ચાલ ! પરીનને પેલા દોર્યાપર લોભાયલા પોર્યાને પશુતાં-પશુતાં કાંઈ કાકો કાહણુ આવસે, સમજ્યો ! જરા ધીરજ ધર ! ધીરજ ધરતાં ને ખમનાં તો આસામાં ને આસામાં મેં યંરી જેનીએ અદાર વરસ કાર્યાય તો તું માટીડો જેવો માટીડો થઈને હીંમત થું એટલામાં હારી જાયય ! ને લોક પશુયાંય થોરાં જે ધુપરાયયું છાનું થઈ ગીયોચ.”

“પણ હવે એવાર મહીનામાં પશુવાનાંજ; પરીન એક ખોલને વળગી રહેનારી બરી જીદી ને મમતી દુકતી છે, ને તેનાં મનમાં એક ચીજ હસી ગેઇ તો આસમાનનાં તારા ઘટીક તોસી પાડવાથી તે કાંઈ હારી આવતી નથી ! વહી કાકાજીની આ બાંગર પોરીનાં હાથમાંજ છે. એ જેમ કહેછ તેમ કરવા એવણુ કયુલ થાયછ ને પેલા બદમાસ જસી વાસને પરીને જ્યારે કાકાજીને રરી-તતરીને સમજતી લીધા તેથી તેવણુ પશુવાની માહલીની આપી ઝોટકે હવે મને તો એકબી ચાન્સ રહ્યો નથી ! આ લખોની દોલત, આ ગંગવર મેહલ એ સર્વે એક પારકા પોર્યાનાં હાથમાં ગીયું !” તે નીઆસ ફેંકવા પડ્યો. “આ દોલત, ને આ છોકરી મારાં હાથમાં આવે એ તદ્દનજ નહીં અને એવું છે !”

“જા, જા, હરવાયા ! અમથું કાંય લોહી પાણી દુરમેનનું બારી-ગરી જાખેજ ! એમ તે કાંઈ એ બોલતો કાશી સંગ જવાતો છે ? પ્રણને તારની વાત !

ધીરજ ધર! જાહંગીર! હું તારી મદદે કેવી છેક? મારી અગાકની કમુક્તિ મુજબ તું જો મને વીસ હજાર રૂપિયા-રોકડા આપવા કમુક્ત થાય તો તુંને હું આ 'પરીન પેલેસ'નો હકદાર માત્રેક ચંદ્રોજમાં જનાઉં! ખોસા!"

"નાનંગમાય! તમારે બરમમાં ખોસવું હું સમજી શકતો નથી! હું જોમે તેવો હોઉં પણ એટલું યાદ રાખજો કે કોઈની રીતે દગલખાણથી યા કોઈની પ્રકારની ખુરી વાસનાથી હું 'પરીન પેલેસ'નો હકદાર માત્રેક થવા માંગતો નથીજ! જો તેવીજ તમારી કાંઈ ખુરી મતલબ હોય તો તમારી સાથ જોડાઈ તેવું કર્પીણ કામ કરવા હું સાદ ના પાડું."

"જા, જા, તું તો હીચકારોય છે જો! કર્પીણ કામ તે શું હું કાંઈ ખુન-ખુન કરીને તુંને આજો દોલત અપાવાની છેક એમ? જા, જા, હરવાયા મારે વાસ્તેતો એવો વીચાર ફારી નાખ! જાહંગીર! મને વીસ હજાર રૂપિયા આપવા કમુક્ત થાય તોજ હું તારે વાસને મેદનત કરે તહીં તો-પછી સપક્ષશાહ તો છેજ."

"આહ! તમુને-નમારો બરમ સમજવા હું-"

"જરા ધીરજ ધર! સીધી બાઈ ચાંદ હોયો તો આપશે નજર આયગા! મારી કમુક્તિ પ્રમાણે તું ચાલે તો પછી તારી આસા પાર પડે ખરી! ખોસી જા, જાહંગીર! તારા હાથમાં લખેલી દોલત આવી પડે તેમાં વીસ હજાર તો કુચ ખીસાદમાં નથીજ! ખોસી દે! કમુક્ત છે! તેવું હોય તો મને કાલને કાલ જાણી આપ પછી જો કે આ મેદનતો માત્રેક કોણુ થાયય, આજો લખેલી દોલતનો વારસ કોણુ બનેછ, ને આજો નાદાન કિડાછલી દુકતીનો ધણી કોણુ થાયછ?"

"આરે કમુક્ત છે! ને તમે કેહોછ તેમ હું લખી આપવા તૈયાર છેક! પણ-પણ યાદ રાખવું, નાનંગમાય, કે મારા કાકાજનાં એક દુરનાં સગાં છેઓ એમ ધારીતેજ હું આજો હારજીતની આજીનો દાવ રમુંછ! મારે વીસ હજાર આપવા કમુક્ત છે!"

"હીક, હવે કેવો દાવયો લાગો! મને કાલને કાલ તે લખત તારી સહીતું લખી આપશે, જાહંગીર."

"અને આ બાંગર ને ગણત્રીયાજ અમળા ઝેરીના ગણખી સાથે સરસર ફેરતી બાંગના ઉડાણમાં ગુમ થઈ ગઈ!"

"જા, હુર વારી! આપેય કોણુ ને કોય કોણુ? પણ જોઈ તો ખરો કે આજો બેરી મને કેમ વારસ બન વેછ? એ મને છેકજ આયસો ને નાદાન

સમજેય, પણ રાંડ જોતો ખરી, એકવાર મારા હાથમાં દોડતી આવી પડી તો પછી તું કોણ ને હું કોણ ? પછી તુને ઓલખેખી કોણ ? એકવાર આંખે સેવક આંખે દોલતનો હકદાર માલેનુગર માલેક થયો, એક વાર મારા હાથમાં બધી સત્તા આવી પછીજ રાંડ તું જોશે કે હું ખાયશે ને મટારી જેવો પોતો છેડ, કે ખરો મરદ બન્યો ને સીંહ જેવો જોરાવર છેડ ? ખાંડ ખાશે ખાંડ, ” જાંહંગીર અહીં પોતાની મુછને વળદેતો બબડ્યો. “ એક વાર હું ‘પરીન પેસેસ’નો મલેક થાઉં પછી એક રાંડ પીસતાં જેવી દુકતી પરીનને મને હડધુન કીધોછ તેનોખી સવાદ ચખાડું ને આંખે ગણત્રીબાજ, મુચ્છી મેરી મને છેકજ ખાયશે સમજેય તેનેખી ખરાખર શીખવું કે હું કેવો કીનાબાજ, ને દગાબાજ છેડ ? તારે આલુનાં પોતરાંમાં વીંટાળીને વીસ હમ્મર રૂપ્યા તુને આપસ. હાલ તો કામ કારી લેવાનું છે એટલે ખાયજા માફક થઈ જવાનું, પછી જો કે હું કોણ છેડ તે ! ધી ખાનાં સકકરસે ઓર દુન્યા ચલાનાં મકકરસે ! સેવકની મતલબ છે તે હાલ તો હાજી હાં કર્યાજ કરવાનું છે ” એમ જોલતો તે ગંજીર વિચારો કરતો ખાગની ખીજી બાબુએ ધીમે કદમે ગયો !

પ્રકરણ ૨૩ મું.

“અકરમાત કે આપધાત ?”

નાસ્તાની ટેબલપર લગાર વેહજો આવી જઈઈ સપલશાહ યુસ વાંચતો બેઠો હતો. આ જઈઈ ડોસો છુપી ઘાસ્તીના ધુમ્મરા વચ્ચે દીન પ્રતીદીન લેવાનો અને નખાતોજ જતો હતો, અને અમાફનાં કરનાં ઘણોજ કાયલી અને ઉદાસ બની રહ્યો હતો. જે અમાગણી ઘડીયી પેલી તેની ઓળખાણવાળી સગી-પેલી બાંગર લુચ્છી અને નખરાંબાજ નાંગંમાય નવલખી-તેનાં સુખી ઘરમાં પોતાનાં નેહસ્ત કદમ કાવી મુકી હતી, તે દીનથી સપલશાહનાં સુખનો સુર્ય ગોયા અસ્ત પામ્યો હતો. તે દીવસથી આ ડોસાને એક ક્ષણની શાંતી ન હતી. પોતાને હાથ આવી પડેલી આ ગંજીવર દોલતને આપજ તે ગણતો હતો, અને પોતાની આગલી સુખી જીંદગી દર પગે ચાદ કરતો હતો.

પોતાની દીકરીએ લીધેલાં હુજ્જતી પગલાંથી આ ડોસો હાલમાં ગમગીન વિચારોમાં ગડ ગયો હતો. આ નાશનું, અજ્ઞાનું, તેમજ તદ્દન હુલ્લેલી છોકરીએ જસી વાહડયા જેવા કુરતીખાન છોકરા સાથે સ્થાદીનાં ગાંઠથી એક થવા માથું ઉંચક્યું; અને આ ડોસાની ગમે તેવી બી કાકલુદી અને મીનતગરી છતાં બી ભોળવાએથી પરીન પાછી હડી નહીં, અને ચરઆતથીજ આ જઠક પીનાએ આ એકપુરી છોકરીને અતી લાડમાં લાડ ઘેલી કરી મુકવા ઉપાંત તેની દરેક દરેક મરજીને તામે થતો હોવાથી, આ વેળા પણ સપલશાદને આ બોલી છોકરીની હડ અને હુજ્જત આગળ કશું બી ચાલ્યું નહીં, અને જસી સાથે સ્થાદીનાં ગાંઠથી એક કરી આપવા પોતાની ના મરજીથી પરીનને આહલી આપી હતી. તે જાણતો હતો કે એકવાર પરીને કાંઈ બી કામ કરવાનું માથે લીધું તો પછી આ જુદી છોકરી ગમે તેવાં સુખને ભોગેથી તે કરવા ચુકતી ન હતી; અને જસી સાથે લગનની આહલી ન આપી તેને દુઃખી, દર્દમંદ ન જેવાને લીધેજ આ જઠક ડોસાએ લાંબાંલગ આહલી આપી હતી.

પરીનનાં લગન જેમ અને એમ જલ્દી કરી નાખવાનો આ ડોસાને પ્રિદો હતો. તેમ કરવાની તેની બે મતલબ હતી. એક તો તેની જીંદગીનો તેને મુદત્તજ ભરસો ન હતો, અને પોતાની નજરે હેઠળ પરીન પરણીને સુખી થાય એવી તેની ઉમેદ હતી. બીજી મતલબ પેલી નાંજાંમાય નવલખીની કમ્બુલાતને લગતી હતી. જ્યારે સપલશાહે તેણીને ‘પરીન પેલેસ’ છોડી જવાની ખાસ ફરજ પાડી ત્યારે આ મતલબી અને બેદી ઓરને સપલશાહ સાથે કમ્બુલાતથી એવી રીતે બંધાઈ હતી કે પરીનનાં લગન જેવાં નકકી થાય કે તેની આંહ દીવસ અગાડથી તે હમેશની ત્યાંથી ચાલી જતાર હતી, અને આ ઝેરી નાગણુ કાઢતે બી ડાંખ માર્યા વગરજ જેવી ઓચીંત આવી તેવીજ ભરીપુરી પાછી ચાલી જાય, એવી રાતદીસની આ જઠક ડોસાની ઇચ્છા હતી.

આપણે ઉપર જોઈ ગયા એમ નાસ્તાની ટેબલપર પેપર વાંચવાનાં ઓહાં હેઠળ તે માંતખર ડોસો તરેહવાર વિચારોમાં ગીરફતાર થયો હતો. તેવામાં નાંજાંમાય હસ્તી હસ્તી અંદર આવી, અને સપલશાહની છેક નજદીક જઠ તેનાં ખભાંપર હાથ મુકયો, અને જાણે કે ઝેરી નાગણુ ડાંખ માર્યો હોય એવી કીસમથી આ ડોસો પોતાના વિચારોમાંથી ઓંકી ખડો થયો.

“કેમ જી, પરીનને પરણાવવાનાં વિચાર કરોય કે, જી ભર?” નાંજાં તખરાંથી હસી બોલી “હવે એનાં લગન કારે ગોઠવોજી! હું ઇચ્છુંજી

કે લગન લંબાય એટલાં સારાં, કે જેથી આ મેહલની મોજ મને મળતી રહે. પણ પરીન તો કાંઈ મમઝ મરે એટલી તો અધીરી, આકરી ને ઉતાવળી બનીશ કે, એ તો આવતાં અડવાડયાંમાં ખી પહોંચા તૈયાર થાય!"

"હું ઇચ્છું કે આવતાં અડવાડયાંમાં એનાં લગન થાય! જેમ બને એમ જલદી લગન થાય તો સારું, કે તારા જેવી યૈરાથી હું સદાનો છું હું! નાંજા, આવી રેહવામાં તુંને શું ફાયદો થાયછ! હજી ખી તું આજે જા ને તુંને વીસ પચીસ હજાર આપવા હું તૈયાર છેઉં!"

"મુઠીમાં આવેલું સુન્નું જમીનપર ફેંકી દેવાની મુખાંઈ, મરે, મારેથી કેમ થાય! ફાયદો શું થાય? આની આદશાહી મોજમાંથી કાણુ મુવાંને જવા ગમે? તમે જો સમજી જાઓ તો મારા મનની મુસદ્દા પાર પડે ને પછી મારો ભરમ મારી સાથેજ રહે!"

"તે નહીં બનશે! નાંજા! તું પરીનનાં લગન થાય તોજ જવા માંગેય તેની મતલબ શું છે? આ ગરીબ ને નીર્દોષ છોકરીને શું તું ધીકકારેય ને હેરાન કરવા માંગેય? એ બચ્ચાંએ તારું શું બગાડયું કે તું તેને જોતાંને વાર ધીકકારેય? મેં તારું શું ખુરં ઇચ્છયું કે તું મને આંવા દદમદ કરેછ! છેલ્લી ઘડીએ તારું વચન તોડીને તે વેળા શું તારો બધો ભરમ ફાડી દેવા માંગેછ વાર? બોલ, જલ્દી બોલ."

"મરેરે! અરે શીટરે! વરી, તમને શું વાહરં આયું કે વરી લરવા પર્યા! મારી શું મતલબ છે તે હું જણાવવાની તો નહીંજ જો! તમે જ્યારે મને સુખી કરવા આંમે મેહલની રાજ કરતી રાણી, ને સાહેબી કરતી શેકાણી બનાવવાનીજ ના પારેય તો લાઆર છેઉં. ત્યારે તો મારી કબુલાત મુજબ તમારી પાસથી વીસ પચીસ હજાર રૂપરડી ભેગ મુ'બારક જમ તમારી યાદમાંજ દાહડા કાઢસ! બીજું શું! વારેલાં નહીં વરે તો પછી—"

મગર આ વેળા "ડાઇનીંગ રૂમ"માં જાંડાંગીરનાં આવવાથી નાંજા બોલતી એકાએક અટકી પડી, અને પોતાને બાહર જવાનું આંહણું ફાઠી આ લુચ્છી અબળા ત્યાંથી ચાલી ગઈ.

"ચાલંતી દીકરા હું ત્યારનો નાંતાને વાસ્તે બોલી છેઉં કેમ હવે તારી તબીયત કેમ છે? તું આટલા દીવસમાં કાંઈ એકદમ નખાઈ ગીયોય તે બરાબર દવાદાર લેછ કેની!" સપલશાહે જાંડાંગીરનાં ચહેરાપર થોડા દીવસમાં થયલા ફેરફારથી તાજુબ થઈ પુછયું.

“કાકાજી, હાથ નો ‘મેટર’ લાગેજી! છાતીની ‘કંપેન્ટ’ છે ખીનું કાંઈ નથી। હવાનો ફેરફાર થયો ને સાથે મુઆઇમાં વરસાદ હોવાથી ‘ચીક’ લાગી.”

તેજ વેળા પરીન હસને મુખડે અંદર આવી, અને ખુરસીપર ખેસતાં સુંદર હલકે ખોલી. “એસકયુઝ મી! પણ તમુને મેં ઘણોવાર ખોટી કીધા હોસે!”

નાસ્તની ટેવણપર ખાતાં ખાતાં આ વણ જણ વચ્ચે ઝાઝી વાત-ચીત થઈ નહીં, અને નાસ્તો ખાઈ રેહી ખારી આગળની ખુરસીપર ખેસી જાંહંગીર મુઆઇથી આવેલું એક ન્યુસપેપર વાંચવા ખેડો, જ્યારે આપ-ખેડી ખાતાં-ખાતાં ટાહેલાં કરવામાં રોકાયો.

જાંહંગીર તે પેપર વાંચતો હતો, અને થોડી મીનીટ પછી જાણે સર્પે ડંખ માર્યો હોય એમ એકી ખુરસી ઉપરથી ઉભો થયો, તેને ન્યુસ જમીનપર ફેંકી દીધું, અને પોતાનાં ધ્યાનમાં ને ધ્યાનમાંજ-તે એરડામાં તેના ઉપાંત પરીન ને સપત્રશાહ ખેડાં હતાં તે ભુલી જતાં-મોટેથી ખમડ્યો.

“ઓ એકા! એકા—”

સપત્રશાહનું ધ્યાન જાંહંગીર તરફ ખેંચાવાથી ઇતેજરીથી તેને પુછવા લાગ્યો “થું છે; દીકરા જાંહંગીર! કાંઈ તખીએત—”

“નહીરે કાકાજી! એ તો અંદર કાંઈ ખમર વાંચવાથી મારો જીવ કમકમ્યો! ખીનું કાંઈ નહીં! કાંઈ પારસી આઈનાં મરણનાં સ-સ-સમાચાર છે ને વાંચી-વાંચી-મને-દલગીરી ઉપજી.” આ ખોલતી વેળા ખાસ્તીથી જાંહંગીરનું જીગર જોસ સમેટ ધડક ધડક થતું હતું, તેનો ચહેરો સેહજ શીકકો-ઉજલો પડી ગયો હતો; અને પોતે ઉભો રેહી ન શકવાથી ખુરસી-પર ખેસી ગયો.”

“પરીન દીકરા! તું વાંચતો ખરી.”

પરીન તાંખેદારીથી ઝટ ઉઠી, અને જાંહંગીરે જમીનપર ફેંકેલું ન્યુસ-પેપર ઉંચકી પોતાનાં પીના આગળ જઈ અકસમાતવાળો ફકરો થોડીક પણ પછી શોધી કાઢી પોતાનાં વાંસળી જેવા દલકે વાંચવા પડી, જે વેળા જાંહંગીરના ચહેરાપર ખાસ્તીને લીધે તાણુખી પમાડનારા ફેરફાર થતા કોઈની નજરમાં આવ્યા નહીં!

તે ફકરો નીચે મુજબ હતો:—

“અકસમાત કે આપધાત?”

મુખનાં ખેકખેનાં મરીન લાખિન્સ તરફનાં દર્ખામાંથી એક પારસી બાઈની લોસ હાથ લાગી હતી. મુઘવારે સવારે એ રાહદારીને મરીનલાખ-

ન્સની સામેનાં પુસ્તાપરથી એક બાઈની મખમલની સપાટ તથા માથું બાનું અને એક રેશમી રમણ મળી આવવાથી કોઈ બાઈ અકસમાતીક સંજોગોએ દર્બામાં પડી હોશે એવા શક્યતા તે રાહદારીઓએ પોલીસને ખબર કીધી, અને પોલીસે તે વેળા એટ હોવાથી તે તરફ માથુસો ઉતારી ચાંપતી જુસ્તેજુ કાઢી, અને આવડે એ મોટા પથર વચ્ચે સકાચાએલી એક પારસી બાઈની લાસ હાથ લાગી. મરનારની એળખાણુ માટે પારસીઓનાં વસ્તીમાં દાંડી પીટાવી અને આવડે કરેલવાડી તરફ ઘેરમાં રેહતાં એક જઈ ડોસાંએ ત્યાં આવી તે લાસ એળખી. મરનાર બાઈનું નામ ધનબાઈ હતું, અને નવસારીનો રહીશ હતી, અને ઉપલાં ડોસાં-જે મરનારની માનાં કોઈ સગાં હોવાથી તેને ત્યાં મરનાર માત્ર ત્રણ દીવસની સુરતથી પોતાની દોઢ વરસની એક બુચીને લઈ મુંબઈ કાંઈ ધંધા મથે એવા ઇરાદાથી આવી હતી.

“ સાંજે કોરોનરે આ બાઈની લાસપર જુરી ભરી હતી અને ઉપલાં ડોસાંએ વધુ જુબાનો આપી હતી કે મરનાર સંહજ ઉદાસ ને એવેન ફરતી હતી. મરનારની માય સાથે આ ડોસાંને એળખાણુ હતી, ને મરનારને તો આ ડોસાંએ બચગીમાં જોઈ હતી. મરનારે પોતાની બીજી કશી વાત આ ડોસાંને જણાવી ન હતી, પણ ગરીબી હાલત થઈ જવાથી પોતાનું ગુજ-સન કરવા કાંઈ દરવા-છરવા કે ભરવા-સીવવાનો ધંધો મહે એવા ઇરાદાથી તેને ત્યાં પોતાની બુચી સાથે આવી હતી. મરનાર સાંજે કોઈ સહીને મક્કવા જવાનું કેહી ગેઈ હતી, જે પછી તો સખત વરસાદ પડવાથી મરનાર કેડે થોબી હોશે એમજ આ ડોસાંએ ધાર્યું, પણ પાછલથી કોઈએ મરનારને વાસ્તે આવીને કેહવાથી તથા મરનાર સવાર વેર પાછી ન ફરવાથી આ ડોસાં લાસ એળખવા ગયાં હતાં. મરનાર એવેન, અને ઉદાસ હતી, મગર આપઘાત કરશે એવું કાંઈ બી તે ડોસાંને લાગ્યું હતું નહીં. પુસતાપરથી મહેલી સપાટ અને માથું બાનું મરનારનાં હતાં, પણ રેશમી રમણપર ઇમેજ ‘જે’ અક્ષર હોવાથી કોઈ રાહદારીનો પડી ગએલો હોશે એમ અટકળ કરવામાં આવી.

“ જુરીનાં મહરથો વચ્ચે મજબુત મતફેર પડ્યો. કેટલાકોએ જણાવ્યું કે મરનાર સાંજે બંદગી કરવા આવી હોય ને પગ લપસવાથી અંદર પડી હોય એ બનવાજોગ હતું, પણ બીજાઓનો વાંધો એવો હતો, કે મરનારની સપાટ તથા માથું બાનું પુસતાપરથી જડેલું હોવાથી મરનારનો પગ લપસી ગયો હોય, તો સપાટ સાથેજ મરનાર અકસમાતીક અંદર પડે માટે મરનારે

અપપ્રકાશ કીધેલો હોવો જોઈએ। વલી આગલી સાંજથી સખત તોફાન અને વરસાદથી ટેકો ખસતો હતો કે આવા વરસાદ અને તોફાન અને વાવીઝોડાં વચ્ચે મરનાર ત્યાં ચાલીચલાવી બંદગી કરવા બધ એ અસંભવીત હતું. કોરોનરની લગાણ મસલત પછી જુરીએ શક ભરેલા સંજોગો વચ્ચે મરનારનું મરણ નીમજવાનો અભીપ્રાય આપ્યો હતો।”

“મરેખરા ખીચારીપર કાણુ જાણે શું વીત્યું હોશે। કદાચ મરનારનાં એનામાં ઉંડાણમાં કોઈ દગાબાજ અદમાસ મર્દ હોવો જોઈએ। ખીચારી નાલ્લી ખુચી રૂવડતી થઈ” પરીનનું દીલ દયાથી દાઝી ગયું.

જાહાંગીર ધુજતો ધુજતો ખુરશીપરથી ઉઠ્યો અને બોલ્યો। “કાકાજી મારી તબીએત પાછી ખમડી આવીય તે હું મારા ‘શમમાં’ જઈ લેદું” એમ બોલી જાહાંગીર લહડતો ને એરડો છોડી ચાલી ગયો.

“પપા ડીયર! જાહાંગીર ખીજનેજને વાસ્તે મુંબાઈ ગયો ત્યાર પછી એનામાં કોઈ અજબ ફરફાર થયોછ! કોઈ ખીલધેલો ધુજેલો ને ખીલકણ થઈ ગીયોછ!”

“હા! એ તો ગાડીમાં એને સરદી લાગીય, તેથી એવો દેખાયય.”

“પપાજી! હું આજે મારા જસી સાથ પાર્કમાં ફરવા જઈયને—”

“પણ! દીકરા! આજે વરસાદ થેરાએલો છે ને—”

“તેથી શું થયું, પપા ડીયર! વરસાદ કાંઈ પડવાનો નહીં” એમ બોલી પોતાનાં પીતાની આગળ વાંકી વલી, અને તેનાં કરચલી વળેલા કપાળ પર બકી લઈ હરણીની ચપળતાથી પરીન ત્યાંથી ચાલી ગઈ.

પ્રકરણ ૨૪ મું.

હસમતની ચેતવણી—“જેટલો ખોરો તેટલો ખોટો.”

બોલી પરીન જસી વાહડયા સાથ સ્નાહીનાં ગાંઠથી એક થવાની પોતાની છદ્દમાં દાવી હતી. તેની સામે ‘પરીન પેલેસ’નાં બધાંઓ તે પોતાની નામરજી દેખડાવી વીરધ્વતા દેખાડતાં હતાં, પરંતુ જાણે જુદ

ખુદરતખી આ બધી છોકરીનાં અવિચારી ભરેલાં પગલાં મામે ગોળા રૂકી હોય એવી અદાથી પરીન જસી સાથે જ્યારે બાહર લટાર મારવા નીકળી ત્યારે એકાએક વાળાં ઘેરાઈ આવ્યું, અને તોફાની રતુ થવા સાથે માર મારતો વરસાદ તુડી પડે એવો બારીક હીંગામ થઈ પડવાથી, તથા પરીન અને જસી 'પરીન પેલેસ'થી ઘણાં દુર હોવાથી વરસાદમાંથી બચવા માટે કંઈ ખી આશરો લેવા માટે તેઓ વિચાર કરતાં ઝડપમાં ચાલવા પડ્યાં.

વીજલીના ચમકારા અને વાદળના કડાકાનાં ધંડક ધુન્નરા વચ્ચે ઘેરાઈ રહેલાં વાળાં તોફાની પવન વચ્ચે વેરવીખર થવાથી વરસાદનું ઝાપટું પડવાનું શરૂ થયું, અને આવાં તોફાનમાંથી બચવા બીહુધેલી પરીન નજદીકમાં કોઈ ઘરનો આશરો લેવાનો મનસુખો કરવા પડી.

“ પેલો ત્યાં દુર ‘રોઝરીલા’ દેખાયય ત્યાં આપરે ઝડપથી ચાલી જઈ ઉભાં રહીયે, નહીં તો અહીં ખુલ્લો રસ્તો હોવાથી વરસાદથી આપણે તદ્દન તરખોર થઈશું, ને ડીયર તુને ચીત્ર-ખીલ લાગશે તે માટે હું દકરમંદ છું. ”

પરીન છત્રી વગર હોવાથી જસી પોતે બીંગનો પોતાની છત્રી પરીનને ઓઢાડતો બોલ્યે.

“ નહીં ડીયર, ‘રોઝ વીલા’ તો ઘણો દુર છે. આએ રસ્તાનાં નાકાંપર પેલો નાનો લાલ જોવો અંગલો ઝાડોમાં દેખાયયની ત્યાં આપરે વરસાદ થોભે ત્યાં વેર ઉભાં રહીયે. તે સાથી નજદીક ખી પડશે. ”

“ ડીયર તને ઠીક લાગે તેમ કર ”

“ પણ પરીન ડીયર, આવાં ખુણાં ખટોલાં ને એકાંતમાં ઝાડીઓ વચ્ચે ઘેરાએલા આ અંગલામાં કોણ રેહજી ? રેહતાં ખીલક નહીં લાગતી હોસે ! ”

પરીન મીઠાશથી હસી બોલી. “ જસી, ખીલક લાગે તેવોજ અંગલો ને અંગલાનું નામખી ખીલક લાગે એવું ‘લુતખાનું’ કરી રાખ્યુંય. ત્યાં તો મારી ઘણીજ બચગીથી ચાકરીએ રહેલી હસમત નામની જઈદ મુસલમાની રેહજી ! અહીં અલાહબાદમાં આવ્યા પછી એ ઘણીજ ખુટી થયલી હોવાથી તથા જુની નોકર હોવાથી, તથા ‘લુતખાનું’ મારા પપાજીની માલિકીમાં આવેલું હોવાથી, ને એનું નામ વાપડું ચલાયી તે વરસો થયાં ખાલીજ રેહવાથી, પપાજીએ આએ હસમતને ત્યાંજ રાખીય, ને બેઠવું મુકવું ” પરીન પેલેસમાંથી એને બલતું બોલ્યું. ”

વરસાદ વધુને વધુ પડતો હોવાથી તથા પ્રવનના મુસવાટા વચ્ચે છત્રી તમામ વાંકી-ટીકી થતી હોવાથી તેઓ જેમ અને એમ જાણદી પેલાં ‘લુતખાનાં’ તરફ ચાલતાં જતાં વાત કરતાં હતાં.

આખંદે તેઓ ‘લુતખાનાં’નાં દરવાજામાં આવી પુગ્યાં અને કમપાકિંડનો દરવાજો ઉઘાડી અને અંદર ગયાં. એમર મોટાં મોટાં ઝાડો આવ્યાં હતાં, અને ઝાડોની ધડા વચ્ચે આ અંગણો આવેલો હોવાથી જોનારને પેલવી નજરે વસવસો અરખા કરે એવો સ્મશાન જેવો શાંત અને ખીયાખાન જેવો દીસ્તો હતો. જસી જોકે હીચકારો ન હતો, તોખી વરસાદને લીધે એમર વ્યાપી રહેલાં અંધકાર વચ્ચે આ ‘લુતખાનાં’ને જોઈને જોઈ જાણે કે તે પોતે પોતાની ધોરમાંજ પગ મેલી આવતો હોય એવી ભયાનક લાગણી તેનાં છગરમાં અરખા થવાથી અંદરથી તે ડરવા લાગ્યો, અને ધડકતી છાતીએ આસપાસ નજર કરી પરીનને કહ્યું.

“માઈ ગોડ! ખરેખરજ ધાસ્તી ઉપજાવે એવી જગા છે! કોઈ ખુન કરીને નાહસી જાય તો પનોખી નહીં લાગે એવો આ અંગણો સ્મશાન ને ખીયાખાન જેવો છે!”

“ખરંજ છે, જસી ડીયર! અગાકિ અહીં એ મરતએ ખુન થયાંતાં ને તેથીજ લોકમાં ભય પેડેલો હોવાથી આએ અંગણને ‘લુતખાનું’ નામ મળ્યું, ને વરસો થયાં ખાલી છે. વરસોની વાતપર અને કોઈ જરદાર માલેતુજર હેદરાખાદનો કોઈ જુવાન પોતાની ખુઅમુરત મોહરદાર સાથ અહીં ઉતરેલો, અને આહ દીવસ પછી કોઈ પેલી ઈરીનાં આગળા આશકે બંનેનું ખુન કાઢ્યું ને એમ કેહછ કે તે બંને જોડું અહીં ભમ્યા કરેછ ને—”

“ઓ! કેવું ભયંકર! વાઈ, પછી?”

“થોડા વરસ પછી અહીં કોઈ ઉમરાવ ખાનદાનનો જઈઈ મુસલમાન પોતાની એક પુરી જુવાન દીકરી સાથ રેહતો હતો. તે છોકરીનો કોઈ ભવીષનો ભરથાર ત્યાં આવતો હોશે, ને પેલી છોકરીની નજરે એવજા દેખાવાથી, તથા તેને ખીજી છોકરી સાથ શીદાગીરી બતાવેલી જોવાથી પેલીએ પોતાનાં ભવીષનાં ભરથારને જાનથી એજાન કાઢ્યો, ને પોતેખી ખંજર ભોડા તેનાં દીલપરજ મુરદું થઈ પડી! પેલો બાપ એ ચાર દીનમાં ખીચારો ધાસ્તીથી મરી ગીયો! કોઈ કેહછ કે આએ ઘણી ઘણીયાંણીનું જોડું અહીંનું અહીં ભટકેછ, ને તેથી લોક અહીં અંગણમાં આગલ લાવવાનેખી ખીજેછ કે રૂએ તેઓની પુકે લુત ખાવે.”

“પરીન, આએ વાતથી તો જાણે મારા હાથ પગ બી ધુજોય! પરીન, મને તો અંદર આવતાં જાણે કાંઈ ખુદરતી ધાસતી લાગેય! તું હજી બી પાછી ફર! મને-તો-મને તો-ખીહક-ધાસતી-” તે ખીહકણ જુવાનથી આગળ બોલી શકાયું નહીં.

પરીન હસી પડી, અને-જરસીનો ધુજતો હાથ પોતાનાં હાથમાં પકડી બંબલાની સીડીપર મકકમ પગથે ચઢી અને દરવાજે બંધ હોવાથી જોસ સમેત ખમ્ખડાવ્યો. અને અંદરથી તુરતજ જઈક હસમને આવી દરવાજે ઉંઘાડ્યો અને પરીનને પોતાના મકાનમાં આવેલી જોઈ હસમન હર્ષમાં આવી તેને ઓવરણાં લેવા લાગી!

“કમ હસમત કમ છે? આહર દરવા નીકસેલાં, ને વરસાદ પયો તે તારૂં ઘેર નજદીક હોવાથી વરસાદ થોભતાં વેર અંહી અસરો લેવા આયાંય! આએ સેડને ઓરખેય કે? એવણુ મારા જસી.”

આ ખુદી પોતાનાં કાચ્યા જેવા ડોળાએ જસી જાણે કે એક બંદીવાન હોય એવી અદાથી શકમંદ ધપે ધારી ધારીને પગથી તે માંઘાવેર નીહાળવા પડી, અને જસીને જીગરમાં એવો તો ભય પેડો હતો કે, હસમતને એ પગ જોયા મજી તે પીડ કરી ફરી ગયો.

“આહ! બેટી! મેં એ જસી શેડની સાથની તારી સગાઈની વધાર્ધ સાંભરીય ને તું અહીં સાથે લાવી તે ઘણીજ ખુશી છેકં! મર! મર!”

વરસો થયાં પરીન સાથ આ જઈક ડોસી રેહેલી હોવાથી સાદ જુજરાતી બોલવા ઉપરાંત પરીનને બેટી તરીકેજ બોલાવતી હતી.

એકવાર ફરીથી પરીક્ષા કરતી હોય એમ જસીને ચીપીચીપીને જેવા પડી અને શકમંદ ધપે ડોકું ધુણાવવા પડી.

“પણુ પરીન બેટી-શું તું એની સાથ પણુવાનીજ છે એ ખરા વાત?”

“હાસતો તારે નહીં? તું એવણુની દયા ખાયછ કે? તું તો જાણે—”

“હું તારી દયા ખાઉંય બેટી” હસમતે પરીનનો હાથ તેનાં હાથમાં પકડ્યો અને મંબીરાઈથી બોલી. “બેટી, તું હજુ તો સત્તર વરસની છે, ને જંજાસ-જંજાસ ને જંજાસ સીવાય બીજું કાંઈ નહીં—એટલી ઉતાવર શાની હતી જે?” અને એકવાર ફરીથી હસમત શકમંદ નજરે જસીને ટીકવા પડી, અને જસી તો આ સયતાન જેવી ઓરતથી એવો તો ખમ્ખારાઈ ગયો કે મનમાં કાંઈ બમડી લેખીથી દુર રહ્યો અને પીડ કરી ઉભો.

“એ એમ શું બોલેય, હસમત, ને એમ શું જોયા કરેછ? મરે, જોની એવણુ બધા સરમાઇને બાળુ થઈ ગયા તે? ચાલ એસ અહીં ને કહે કે તારી તબીએત કેમ છે! વરી પગ-બગ સ્વી ગીયત્વ કે! હંડીને વરે કાંઈ એમણી—”

“પરીન ડીયર, ચાલ વરસાદ હવે નરમ પડ્યોય.” જસી ત્યાં કબો રહેવાને ડરતો હોવાથી કુકમાં કાસળ પતાવતાં વચ્ચે આવી બોલ્યો. “તું તેટલાં વાત કરીને આવ હું બહાર કંપાકુંડમાં ખોટી થાકુંચ” એમ બોલી તે ઝડપથી ઓરડામાંથી ચાલી ગયો. ખરું જોતાં તે આ બળાને એક સરખી રીતે ધારી ધારી જોવાથી તાબુબ થઈ ગયો હતો, અને કાંઈ વસવસો દીલમાં બરપા કરી તે ત્યાંથી ‘સસેકા તીન પાંડ’ કરી ગયો.

“વાર ચાલ મને કેહ-મારો જસી, શું સોહામણો નથી? તારી આએ સાહડ વરસની ઉમરમાં એવો ગમર જુવાન જોયોતો?” જસીનાં વિદાય થયા પછી પરીન પુછવા લાગી.

“ખેટી, હું ખરું બોલસ તે ખરું લાગશે! તે ખુબસુરત તો છે, પણ-પણ-બને તેમ એની સાથ શાદી કરતી ના-આએ ચહેરો વીશવાથ ને લાયકતો નથી-ખેટી-જેટલો ગોરો ચહેરો તેટલો ખોટો-ખોટો હીરો-મારી ખેટી ચલકે ધણે-ખુબ સંભાળજે.”

પરીનને આ ચેતવણીથી ધણેજ ચટકો લાગ્યો, અને સર્પે કંખ માર્યો હોય એમ ચોંકા ઉઠી મીઠાજમાં બોલી “હસમત એ શું બકેછ? કેમ વરી બેજુ ગીયુંય શુ? બધા તો એને વાસ્તે જાતજાતનું બોલેય ને સાથે તુંબી રાંડ ઉમેરાઈ! હું જાણું કે તું ખુસી થશે-પણ તું બી બધા માફક દીવાની થાયચ-એવણુ ગરીબ છે તેથીજ બધાં એમ બોલેય! ને હું પૈસાવાળી છું તેથી ની? પણ ગમે તેવો ગરીબ છે પણ એ મારી પર ધણે શીદા છે.”

“તારી પર? ખેટી-એ ખુબસુરત જુવાન તારા પૈસા પર-તારી દોલત પર શીદા છે એમ મારા બોલને યાદ કરજે, ખેટી: હજુબી આએ રસ્તામાંથી પાછી ફર-હજુબી લગન કરવાનું માંડી વાલ-નહી તો બવીશમાં જન્મળ-દુઃખ-સોસારા બધું ખમવું પરસે-ખેટી-હજુબી ચેત! એટલો મારા બોલને યાદ કરજે. ખોટો હીરો બહુ ચલકે!”

“જા જા, રાંડ તું તો બેલી છે! બધાં સાથ તુંને બી દીવાનું લાગુચ-ચાલ હું જાઉંચ” એમ બોલી પરીન ફરેલી ચટકેલી રાંડસામેર

ઓરડામાંથી બાહર પડી, અને પોતા પાછળ ઘુસ્સામાં તે ઓરડાનું બારણું
જોશ સમેટ અદાબધું.

ગરીબ બીચારી હસમત! આ જમણું બુઢીએ જે બચબરી આગાહી
કીધી હતી, આ બોળી, નિષકપટ પણ આકળી ઉતાવળી પરીનને નેક સલાહ
આપી હતી, તેથી પરીનને પગની પાટલીથી તે માથાની ટાળકી વેર ચટકો
લાગ્યો હોય, એવી અદાથી મીઠાજ અને મરડાટમાં તે જમણું બુઢી આગ-
ળથી ધસારાબંધ ચાલી જવાથી, હસમત પોડીક પણ વિચારમાં પરીનને
જોતીજ ઉભી અને હાથ ઉઠા કરી ખરાં જીગરનાં જોશથી બબડી.
“અહ્લા! અહ્લાહ! આ નાશન ને હમેશની હુલ્લર ખેટીને દુઃખ-
માંથી બચાવે!”

પ્રકરણ ૨૫ મું.

‘તું મને ચાહેછ કે મારા પૈસાને?’

“જેટલો ગારો તેટલો ખોટો” આ બોલો પરીન ભુતખાનાંમાંથી
બહાર નીકળી તેણી તેનાં કાનમાં ગતગત કરતાં રહ્યા અને આ બચબરેલી
ચેતવણીનાં સંવેદનાં પોતાની નોકર હસમતના શબ્દો આ બોલી છોકરીએ
બંધીપમાં બી અતીથણાં દુઃખ વચ્ચે યાદ કીધા હતાં.

પરીન વરસાદનાં સમયે પોતાનાં વહાલા જતીને લઈને ભુતખાનામાં
ગેઢ તે વેળા તે હતી બોલતી અને રમુજ સ્વભાવની હતી, મગર જ્યારે
તે ભુતખાનાંમાંથી બહાર આવી ત્યારે જાણે કે ભુતે બળી ખાધેલી હોય
એવી કોસમે ગંભીર અને ચીંતાતુર દીસવા ઉપાંત તદ્દનજ ધુખરાએલી
અને બરીએળ જેવી બની જવાથી, જેવી તે બાહર કપાઉન્ડમાં જતીને
જમ્મ મલી, તે વેળા આ તાણુબ પમાડનારા તેનાં ચહેરાપરનાં ફરફારથી
જતી એ પણ તેને ટીકટો તાણુબીથીજ ઉભો રહ્યો. પેલી બુઢી ડાસીએ
બોલી પરીનનાં કાન તેની ધીરૂધ બંબેચી હોશે તેથીજ પરીન આવી ચીંતાતુર
થઈ બની એમજ તે અટકળ કરવા લાગ્યો.

“તું છે પરીન? પેલી ડાકણ જેવી ડાસીએ તુને કાંઈ શીલવરાવી
મારી કે? પરીન, આએ ભુતખાનામાં મારો જીવ જાય તેણી હવે પગ

નહીં મુકું! મને તો જોતાંને વારગ કાંઈ ધુળરી છુટી આવી, ડીયર.”
લાગાર કચવાટથી જસી બોલ્યો.

“પણ તેનો સખખ ? જસી, બુનખાનાંથી તું એટલો બધો તરખાયો
કાંય વાર ?”

“તેનો સખખ કાંઈ નથી! એમ તો તું પેલી, તારા પપાની સગી
નાંજાંમાય નવલખી, માટે કાંય અભીતરી ધરાવેય ? તેને જોઈને તુંને કાંય
ધીકકાર ભરી લાગણી બરપા થાયછ ? તેનો સખખ ?”

પરીન કાંઈથી બોલી શકી નહી. પેલી હસમતનાં જસી માટેના
ચેતવણી ભર્યા શબ્દોજ તેનાં કાનમાં મનગન કર્યા કરતા હતા, અને આ
લુચ્છો માત્ર તેનાં પૈસા પર મરી રીટતો હતો એવીજ ખુરી આગાહી
હસમને કાંધેલી હોવાથી એકવાર ફરીથી ખાત્રી કરી લેવાની તે બોલી બાળાને
નલખ થતી હતી. પોતાનાં આપ સપલશાહે જેમ જસી માટે ચેતવણી
આપી હતી, તે ઉપરાંત તેનાં આ હુલ્લડાઈ ભર્યા કામથી પાછું હટવા
નાંજાંમાયે, તેમજ તેનાં પીત્રાઈ જાહાંગીરે વટીક ચેતવણી આપી હતી,
અને સાથે લાગી છેવટે હસમતેથી જસી માટે એવીજ આગાહી કરવાથી
આ બોલી છોકરીનું જીગર હદથી જ્યાદા રંજદા થયું, અને લમબગ તે
રડમસ જેવી થઈ. તેને પકડી ખચર હતી કે જસી સાથે સ્વાદીનાં ગાંઠથી
એક થવા તેની મચ્છા સાથે કામએથી મલતાં થઈ ખુશી દેખાડી ન હતી,
અને તેઓ સર્વ જસીની કંગાળ સ્થિતિનો ખ્યાલ લાવીનેજ આવી ધીકકાર
ભરી હદ સુધી તેની વીરધ થયાં હતાં, એમજ આ હુલ્લડ છોકરી સમજ
અને તેઓની બધાંની ઉપરવારી થઈ જસી સાથેજ ગમે તે થાય તોખી
પરણવાનીજ હક લઈ બેઠી.

એકવાર ફરીથી ખરનર કરવાની અધીરતામાં રસ્તે ચાલતાં પરીન
ગંભીરાઈથી બોલી ઉઠી. “જસી ડીયર, ‘પરીન પેલેસ’માં બધાં જે
બોલેય-જાહાંગીર તથા પેલી નાંજાંમાય મારા પપાને ટેકો આપેય તે
શું ખરી વાત છે ? વલી અધુરાંમાં પુરું આએ હસમતેથી જે બોલી તે
શું ખર છે ?”

“શું ખર છે, મને કેહ તો ખરી” આ ધડાકાની લુચ્છા જસીએ
વકકડી રાખીજ હતી, અને તેને માટે તે તૈયાર થઈ રેહ્યો હોવાથી તેને
શાંત રીતે સવાલ કીધો, તેનાં જવાબમાં પરીન અચકાઈ-અચકાઈ
ધીમેથી બોલી ઉઠી.

“જસી તે લોક ફેલે-જસી તે પેલતાં મને પણ દુઃખ લાગેય
જે-પણ તે લોકનું એમ મત છે કે તું-તું-પરીનને જેટલો ચાહતો નથી
નથી તેટલો તું તેની લખોની દોલતને ચાહેછાં ! ખરું કે ?”

“ઓહ ! એમ ? તે લોક ખોલે તેની નવાઈ નથી, પરી ડીયર !”
લગાર તુચ્છકારથી જસી હસ્યા વચ્ચે ખોલ્યો, “તે લોકને બદલે હું ખી જે
હોઉં તો હું ખી એમજ મત આપું. પણ તારું જીવન શું વિચારેછ ?
તું ખી શું મારે વાસ્તે એવો ધખારો લઈ બેસીય ? ધનનાં ઢગલાપર બેઠેલી
જરદાર અખળાને કોઈ મારો જેવો ગરીબ પરણવા મૂચે, તો લોક લાગણી
એમજ ખોલે કે એ તો પૈસાને પરણેછ, ને આપરે વાસ્તેખી લોક એમ
ખોલે તેમાં હું અજ્ઞાન થવશ નહીં ! વાહલી પરીન, જનોનીસાર ખારની પવીત્ર
કીદામીરીથી જેમ તારી આવી ધનાઢય સ્થીતી વચ્ચેખી હાલ તુંને ધડનાં
ધડથી ચાલેછ, તેમજ ખુદાન ખાસતા જે નશીખનાં ફરતાં ચકથી, કીસ-
મતની કમનશીખી જે કદાચ, તું જરદાર સ્થીતી ઉપરથી મુદ્દલેસીની
મુશીબતોમાં આવી પડે તો તેવી તારી મુદ્દલેસ સ્થીતી વચ્ચેખી મારી
અજામુત મોહખત જેવી ને તેવી, ન તુટે કે છુટે તેવી મજામુત, મકકમ,
મીવટ રહેશે એ ખાત્રી રાખજે, ડીયર ! જાહાંગીરને તો તેં હરકુટ કીધોછ,
તેથી મારે વાસ્તે એમ ખખારા કારેય. પેલી મીઠી ને હુચ્ચી નાંજાંમાયને
તું હરકુટ ને પાણી ઉતાર ફરેય તેથી તેનું વેર લેવા તે આપરી વીરધ
એમ ખોલેય, પણ તે લોકનાં મત સાથ મલી જમ જે તું ખી મારે વાસ્તે
એવુંજ મત આંધતી હોય, તો વ્હાલી પરી, આએ ઘડીએ મને જવા દે.
તું મને કેહ ને આએ પછે તુંને છોડીને તારે રસ્તેથી દુર થઈ હું સદાનો
શુભ થઈ જવસ.”

“નહીં, નહીં, વ્હાલા, એમનાં ખોલ. તારા વગર હું હવે જીવસજ
નહીં ! એક ઘડીખી તારા વગર હવે મને ચાલતું નથી એવો મારો જીવ
અધીરો થયોય ! લોક ગમે તે ખોલે પણ હું તેમ ધારતી નથીજ, વહાલા !
મને તારા ખોલપર વીશવાસ છે. ખોદા ખાતર મને આવી હાલતમાં
તરછોડી જતો નાં.”

“હીક, તારે આવાં તીલાંખોરોની જીભલીને વશ ફરવાનો એકજ ઉપાય
મને તો મુજેય, ને તે એ કે જેમ બને એમ જલદીથી સ્વામીનાં ગાંઠખી
એક ફરવી આપજા તારા ભલા પીતાને તું વીણવ. એકવાર આપરે એક
થયાં કે ધણી દરેક પ્રકારની નીંદા છેવટ મુખી બંધ પડશે.”

અને પરીને તેમ કરવાનું માથે લીધું અને જસીનાં પુરતીઆજ બોલવાપર આંધળો વીશવાસ લાવી આ ભોલી છોકરી એકવાર ફરીથી હસતી-રમતી બની ગેઈ, અને હસમતની ચેતવણી તેનાં ભેગમાંથી હાલ તુલકતો ભુસરાઈ ગેઈ.

આ બાળુ લુચ્છા જસીને અકેકો દીવસ એકેકો જમાના જેવો માહબારત લાગતો હતો. તે જાણતો હતો કે પરીન તેની સાથ પરણવા છદ્દ લઈ બેઠી હતી, તેની સામે બધાંઓ થયાં હતાં, અને વખતનાં વહેવા સાથ તેઓ પરીનને સમજાવી જસી સાથ પરણતા અટકાવે તો પરીન જેવી સુન્નાની ચલ્લી, હાથમાં આસાનીથી સપડાયલી, જોતજોતામાં ઉડી જાય, તો તે માલેતુજ્જર થવાનાં સર્વ હવાઈ કીલ્લાઓ ભાંગી પડે, અને તે એવીજ કંગાલ સ્થિતીમાં સખડયા કરે, તેની ચીંતાથી આ ગણુત્રીઆજ લુચ્છાએ જેમ બને એમ જલ્દીથી લગન કરો આપવા માટે સપલ્લશાહને સમજાવી લેવા પરીનને ઉસ્કેરી, અને આ ભોલી છોકરીની નીંદામાંથી બચવા તેનાં મન સાથ મલતી થઈ પોતાનાં પીતાને વીણવવા તત્પર અને અધીરી બનતી ‘પરીન પેલેસ’માં જઈ પોંહચી અને તેને વળાવી આવી, છુટકારાનો લાંબો દમ ખેંચી જસી પોતાનાં હોટેલમાં ફર પડ્યો.

પ્રકરણ ૨૬ મું.

એ મેહરાં કેણુ ?

જસી પોતાનાં ઓરડામાં જઈ બેઠો અને આદમીએ તેનાં નામનું એક કાગળ તેના હાથમાં લાવી મુક્યું. પરખીડાં ઉપરનો છાપ જસીએ ખારીકાથી જોયો. તે કરાંચીનો હતો. છાપ જોઈને તેને બાળુની ટેબલ પર ધીકકાર સમેટ તે કાગળ ફેંકી દીધું અને બખડ્યો.

“એ તો પેલી માજરી બીલારી મેહરીનું છે! મેં એને મુંબઈનું એડ્રેસ આપેલું ત્યાં લખ્યું’છ, પણ ત્યાંથી મેં અહીંનું એડ્રેસ આપ્યું તે અહીં આયું. સંડ, એખી વરી રહી રહીને ઘોરે ચરી કે શું? પણ કાગળ લાંચું કે એમનું એમ ખારી નાંખું કે ફારી તોરી કટકા કર” વિચાર કરવા તે થોડી પણ ઉભો અને પેલું કાગળ ટેબલ પરથી ઉંચકી એનવેલપની

કોર ફાડતાં બમડયો ! “ નહીં ! વાંચું તો ખરો કે એ સંડ વરી શું તુકકો
કારી બેઠીય તો ! ”

જસીએ તે કાગજ ભવાંતો ચીલ્યો ચઢાવી વાંચ્યું. તે નીચે મુજબ હતું :-

“ કરાંચી તાં —————

“ મારા સદાના વહાલા જસી,

“ જસી-હવે તું શું મારી ઉપર કાગજ લખવાનો નહીંજ કે આટલો
લાંબો વખત થયો ચુપ બેઠોય ? શું મારા પ્યારની ધીરજ તપાસેય
કે-તું ડીયર, કાંઈ સીક છે-યાતો મને બેવફા થઈ વીસારી બેઠોય ?
તારી ચુપકીદી જીવ જખમાવનારી જીવલેણ ચુપકીદી માટે હું તારે
માટે શું ધાર ? તેં મને શું સદાની તજ દીધીય ? જો તેમ હોય-તારી
આવી ચુપકીદીની મતલબ એવીજ હોય તો ખુદાને ખાતર ખરંનરં લખી
નાખ, કે તારા જેવા બેવફા માટે હું વધુ વાર જનનીસાર કરું નહીં !
મારા જેવીને ચાહીને જો હવે જો ઓવારનીવાર કરી બેઠો હોય તો કાંઈ
નહી મારો ખોદાય મારી સાથે-હું તેને માટે કશા બી શ્રાપ તુંને દેતી નથી.
પણ મારાં જીગરથી કેહું છ કે જાં હોય તાં તું સુખી રહે !-અરે જસી-
જસી-મેં એવાંની આસા હરગીજ રાખીતી નહીં જો ! મેં તુંને જેવા
પ્યારથી ચાહ્યોય તેમ કોઈ બી બીજું આ ધરતીપર તુંને ચાહસે નહીં-
ખેર ! મારી ભલાઈ મારી સાથે-તું મને બેવફા થવાજ માંગતો હોય તો
મારાં આગળનાં કાગજ અને મારી સખી મારી પર મોકલી આપજો એટલે
બસ-તે આએ કાગજ માઈં છેલ્લુંજ જાણજો ! આહ ! જસી-જસી આએ
લખતાં માઈં જીગર ચીરાઈ ફસાઈ ને વીંધાઈ જાયછ પણ ખેર—

“ લાં એક વારની તારી વાહલી, પણ હમણાં અલખામણી દુઃખી
મેહરાં.”

તે કાગજ એટલુંજ ટુંકું હતું, પણ તેને જસીનાં મન ઉપર ભયભરેલી
અસર કીધી.

“ સંડ પોતાનાં કાગજો ને સખી મંગાવેય તે પાર કરતી હોસે” પેલાં
કાગજનાં જીણા કટકા કરતાં તે ગુસ્સાથી બમડયો : “ બેરાંઓ સાથ જરા
હસ્યા બોલ્યા કે બસ પછી ગરે પરવાનીજ વાત કરેય ! ગરીબ બીચારી
મેહરાં ! મારે વાસ્તે એટલી બધી ઉમેદ એને રાખવા કેહીતીબી કોણે ?
ચાલો, એબી સત્તાનાનું સુન્નું ! જરે એજ મને પોતાનાં કાગજો સખી
પાછી મંગાવવા લખેય તો આપજેબી મોકલીજ આપ્પે ! જો એ બધું રાખું

ને પરીન સાથ પડ્યા પછી જો પરીનનાં હાથમાં જાય તો પરીન એવી આકરી ને ઉતાવલી છે કે આદાની સુંક કરી નાંખે, એક મ્યાનમાં બે તલ-વાર તો રેહેજ નહીં! જ્યારે મારાં જીગરમાં પરીન માટેનો પ્યાર પસરી ચુક્યોય તો પછી મેહરાં જેવી કરકાયાલુસ અને માથે પડતી છોકરીની મોહમંત માટે જગા તે કાંથી હોય? પણ-પણ-હું પરીન સાથ પરણી લખોપતી બનું આએ લખોની દોલતનો ધણી થાઉં, તે જો ખચર પડે તો મેહરાં પોતાનો હકનો દાવો કરવા આવે તો પછી? છટ, મેહરાં તેવી છેબી નહીં ને પરણવા પછી એને ઝોલખેય કોણ? પડ્યા અગાઉ જો એને માલમ પડ્યું ને એ ચાલીચલાવી પરીનને બચાવવાનો બધો ભરમ ખુલ્લો કરી દે તો? તો-તો પછી બધું સાતરે સાત થાય ખરું! પણ મેહરાં એવી તો ગરીબ ને બલી છે કે આવું પગલું ભરે એમ તો લાગતું નથી. એક ના ઉમેદ થયલી ઓરત પોતાની હરીફ ચર્ધ બેડેલીને ફદામાંથી ફસતી બચાવે એમ તો હું ધારતો નથીજ; ઉલટું તેથી તેઓ હંમેશ એક ખીજાંની અદેખાઈ કરે, બાકી પરીન સાથ હું પરણું તે અગાઉ પરીનને મારા બસમાંથી બચાવી લેવા મેહર અહીં આવે એમ તો હું ધારતોજ નથી. હવે તો એકજ ઉપાય છે. આવતી કાલે ‘પરીન પેલેસ’માં ગેધરીંગ છે, તે વેળા લગનનો દીવસ જેમ અને એમ જલદીથી નકકી કરાવી લેવાની બોંદસ પરીનને કરું! એક વાર આએ સેવક પરણ્યા કેની પછી એવાંઓની આએ સેવકને કશી લેશ ભાર બી દરકાર નથી.” અને મુછ મરડતો વિચારનાં વમલમાં એકાદ ખુરસી ઉપર જસી બેઠો.

પ્રકરણ ૨૭ મું.

એક બીજી ચેતવણી.

‘પરીન પેલેસ’ પહોરોણાઓથી ગાજવાજ રહ્યો હતો. જસીબી પોતાનાં પુર હોરામાં ત્યાં આવ્યો હતો. કાંઈ બી કરી જેમ અને એમ જલદી લગન કરી નાખવા માટે પરીનને તે દીને સમજાવી લેવાનો કસદ કીધો.

જ્યારે રાત પડતાં પહોરોણા વચ્ચેથી થોડીક પખ પરીન આસાએસ લેવા બહાર આગમાં ગઈ કે જસી તેની પુકે ગયો અને તક સાંધી લગનને

લગતી વાત છેડી. તેને ગંભીર ચહેરે આ બોલી છોકરીને એવું જણાવ્યું કે તેનાં બીજનેસને અનુસરતું એક અગત્યનું કાગળ કરાંચીથી તેને મલ્યું હતું માટે કાંઈ બી કરી હવે તેને કરાંચી જવાનું હોવાથી જેમ બને એમ જલદી લગન ગોઠવી દેવા તેને અર્જ કીધી, અને તેઓનાં લગન જલદીથી કરી દે એમ સપલશાહનેથી વીણવવા જસીએ આગ્રહ કીધો. પરીન જસીની આવી અધીરતા માટે તાનુબ થઈ અને તેનું કારણ પુછવા લાગી; તેનાં જવાબમાં આ ગણત્રીયાજ લુચ્છાએ જવાબ વાળ્યો. “પરીન ડીયર, મને અહીં આવ્યાને મહીનાઓ થઈ ગયા, તે મારી નોકરી માટે મારે કરાંચી પાછું જવું જોઈયે ! પરીન મારાથી હવે વધુ થોભાતું નથી ! જેમ બને એમ જલદી લગન કરી આપવા તારા પપાને સમજાવ નહીં તો પછી મને તું જવા દે ! તું જાણેછ કે હું કાંઈ તારા જેવો જરદાર નથી, એટલે મહેનત કરી મારું યુજરાન કરવાનું છે ! એક બાનુથી રખડી જઈ તેમ મને જોઈયે નહીં. પરીન જો તારા પપા આએ નાતાલ પર લગન કરી આપવા માગતા હોય તો હું થોભું, નહીં તો મને મારા બીજનેસ માટે કરાંચી જલદી જવા દે !”

“પણ-પણ-એટલી ઉતાવલે ? એટલાં જલદી લગન ? કદાચ પપા એટલી ઉતાવલથી લગન કરવા ના કેહસે તો ?”

“તો પછી એટલું જ કે હું મારે મારાં ધંધા અર્થે તામરતોય કરાંચી ચાલી જવશ ને—ને—”

“નહીં ! નહીં ! તું એમ ના બોલ જસી ! તું જુદાઈની વાત કરેછ ને મારી છાતીમાં અજબ ધારતી બરપા થાયછ ! તુંને જોઈને એવી તો મોહબત મારી છાતીમાં સલગીચ કે તેની આગમાં હું વધુને વધુ બરંચ ! એમ નાં બોલ વાહલા ! ઠીક હું પપાજીને સમજાવસ—”

“પપા નહીં સમજે તોખી તારે બોહસ કરીને નાતાલપર લગન કરી આપવા માટે બાહલી મેલવતીજ જોઈશે નહીં તો—નહીં તો મારો બીજો ઈલાજ નથીજ !”

પરીન પોતાનાં પપાને સમજાવવા તૈયાર થઈ અને બંને જણાં અંદર હોલમાં આવી પહોંચ્યાંઓ સથ મલી ગયાં ! બધાના આગ્રહથી જસીને પ્યાનાપર ગાવા-વજાડવાની દ્રશ્ય પડી, બ્યારે પરીન એકાદ ખુશમાં પોતાની સહીઓ સાથ વાતે વળગી.

વચમાં એક કલાક નીકલી ગયો.

પરીન એક બાળુએ હોલમાં બેસી હતી, તેવામાં તેની આયા અંદર આવી અને કાંઈ અગત્યનું કામ છે એવું કહી પરીનને હોલની બાહર તેડી પાઈ અને પરીનનાં હાથમાં એક મોટું પરખીડું મુકી બોલી. “બાઇજી, આએ પરખીડું પાસેનાં ઓરડામાંથી અબદુલને મળ્યું ને મેં જોયું કે કોઈ શેઠના ખીસામાંથી પરી ગીયું હોસે તેથી તમે તે ઓરખીને આપો તેથી હું આએ તમને આપવા આવીય બાઈ!”

પરીને તે પરખીડું લીધું, અને તેની ઉપરનાં અક્ષર તુરત ઓલખી કાઢ્યા, પરંતુ તેની ઉપરનાં સરનામાંથી પરીન એકદમ ચોંકી-ચમકી, મગર બાહરથી શાંત રહી તે બોલી.

“કીક છે! જા, હું જોવસ કોણનું છે તે? સમજી!”

આયા ત્યાંથી આલી ગઈ અને પરીને પાછું તે પરખીડાંપરનું સરનામું વાંચ્યું. જસી વાહડયાનાં અક્ષરે તે સરનામું લખાએવું હતું અને તે નીચે મુજબ કોઈ અબળાનાં નામે કરવામાં આવ્યું હતું:—

મીસ મેહરાં મેહતા.

ગ્રીન સ્ટ્રીટ, કરાંચી.

પરીનનો ચહેરો જોતજોતામાં રીકકો પડી ગયો. સરનામાં ઉપર જસીનાં અક્ષર હોવાથી, જસી આ કોઈ મેહરાં સાથ પત્રવ્યવહાર ચલાવતો હોસે એમ આ પરખીડાંપરથી અનુમાન કરી આ બોલી છોડી વેહમી બની, અને જોટલી વેહમી બની તેટલી તે અદેખી બની રહી. તે સ્વભાવે બહુ આકલી, અધીરા અને ઉતાવલી હોવાથી તેનાં મનમાં જસી માટે લાખો ખુરા વિચારો વીજલી વેગે એક પછી એક ઝપાટામાં પસાર થવા લાગ્યા. જસીએ પોતાની સર્વ વીટક વાત પરીનને કહી હતી, મગર આટલો વખત વેર આ કોઈ મેહરાં મેહતાને માટે તેને એક શબ્દખી તેની આગલ ઓચ-રેસો ન હોવાથી આ કોઈ પારકી અબળા તેની સાથ કોઈખી પ્રકારનો સીવો યા આડકત્રો વ્યવહાર રાખે તે પરીન જોઈ શકી નહીં અને તેજ સખઓસર મેહરાં માટે તેનાં જીગરમાં અદેખાઈનો આતસ બલવા લાગ્યો. જસી માટે તે ખુરો વહેમ લાવવા પડી કાંકે જસીએ મેહરાં માટે તેનાથી આજવેર છુટું રાખ્યું હતું તેનો અપજશ આ આકલી અધીરી છોકરી ખમી શકી નહીં.

પરીન ધુખરાએલી જેવી હોલમાંથી બાહર નીકલી ધીમે ધીમે બાગમાં જવા ઉતરી, અને એકાદ પળ વીતાં બાદ પાછળથી જસીજ હસતો હસતો

તેને આવી ભેટયો. એકવાર ફરીથી પરીનને ધુખરાએલી અને ચીંતાતુર જોઈ વહી કાંઈખી તોફાની સીંગલ ચઢી હોશે એમ જસી તુર્તજ અટકળ કરી શકયો.

“જસી ડીયર” પરીને ધુખરાએલે એહેરે પુછ્યું. “હું જે પુછું તે ખરંજ કેહસે? તું ડીયર કોઈખી વખતે જુહું બોલ્યોય વાર?”

“ઓહો! કેવો સવાલ? હું જુહું બોલ્યોય? આહ! આહ! જાને કે આ દુન્યામાં મદ કે ઓરત જુહું બોલતાંજ નહીં હોયે! પરીન, પરીન, આએ દુન્યા જુહાંની છે! જે રાસતીથી ચાલેય તે આએ મકકરની દુન્યામાં ભુખે મરેય! આજ કાલ દુન્યાજ મતલબની ને જુહાંની છે એટલે તું કેવો વીચીત્ર સવાલ પુછેય?” અને તે મકકરીની ધપે હસી પડ્યો. “તું શું ડીયર તારા જનમમાંખી જુહું નથી બોલી?”

“તે સવાલ આજુએ મુક ને મને ખરેખરં જણાવ, જસી. મને કહે કે મેહરાં મેહતા કોણ છે?”

જસીને બદલે જો કોઈ ખીજો આ વેળા હતે તો આચા ઓચીંતા સવાલથી એકાએક ચોકતે તો સર્વ પાપ પકડાઈ આવતે, મગર જસીને મોરનાં ઘંડાં ચીતરવા પડે તેમ ન હતું. તે કોઈખી વાતથી ચોકે કે ગભરાય એવો પાપલો કે ખીલકણ ન હોવાથી, જોકે મેહરાં મેહતાને માટે પરીન એકદમ કેવા સખખથી પુછતી હતી, તે માટે તે એ ઘડી, તાજુબ તો થયા છતાં ખી જાણે કે કશામાં હોય નહીં એમ હસીને તુરતજ બોલી ઉઠ્યો.

“મેહરાં મેહતા? વેલ, એ મેહરાં કરાંચીની રહીશ છે, ને જેમ હું ઘણુંકોને મ્યુઝીકનાં ટ્યુશન આપતોતો તેમજ એને ખી આપતોતો. ને જ્યારે ત્યાર ચોકકસ નોત્સ વીગેરે માટે એ વારંવાર પુછાવતી હતી, ને કાગજપત્ર લખતી હતી, ને એક ‘પ્યુપીલ,’ તરીકે એની સખી મારી પાસ હતી. હવે મેં જોયું કે જ્યારે હું તારી સાથ સ્થાદીનાં ગાંઠી એક થવા બંધાઈ ચુક્યોછ ત્યારે આએ મેહરાંની સખી જો તારા જોવામાં આવે તો તું ડીયર સ્વભાવીક અદેખી અને તેથીજ સમય સુચકતા રાખીને મારી પાસ એનાં જે કાગજો ઉતાં ને સખી હતી તેતું પેકટ આએ તૈયાર કરી મોકલવાનોજ હતો ને તે સાથે અહીં લાવતાં મારાં ખીસામાંથી પડી ગયેલું તુંને જડ્યું હશે ને તેથીજ આવી અદેખી બની તેં આંદાંની સુઠ કાઢી હોશે! વાહરે વાહ! તેંખી ખોડયો હુંગર ને કાઢ્યો ઉંદર જેવી વાત કીધી” અને હયાં તે જાણે કશામાં હોય નહીં તેમ મોટેથી હસવા પડ્યો.

“અસ એટલુંજ, જસી ડીયર!” પરીને ધીમેથી પુછ્યું. “તું જે કેહછ તે ખરું છે? એ કાંઈ મેંદરાં સાથ ખીજે સંબંધ તો નથી કેની?” એમ બોલતાં પરીને તે પેકેટ જસીને આપ્યું જે લેનાં જસી બોલી પડ્યો. “આએ સાચે સાચીવાન છે, ડીયર; તુંને બવીષમાં કશો શક ન પડે તેની અગમચેતીથીજ મેં આએ સખી સાથનું પેકેટ મોકલવાનું ડહાપણ કીધું એમ તું મારા મન સાથ મક્કતી થસેજ, ડીયર! મારી ઉપર તું વીશ્વાસ નથી રાખતી ને—”

“નહીં ડીયર! નહીં વાહલા જસી! જ્યારે બધાંજ તારે માટે વીરૂધ્ધ એલેછ ને મારું બેચું ચેરવી મુકેચ તારે-નારે મને કાંઈ એવો ખ્યાલ આવેચ કે-કે-તું-તું—”

“હું એવફા નીવડસ એમજ કેની? વ્હાલી પરીન, હજીખી જે તાનં અધીરાં જીગરમાં મારે માટે કશોખી સંદેહ હોય તો મને જવા દે-તું મને છોડી દે ને અસ આએ દુન્યાંથી—”

“ઓ નહીં! નહીં! તારા વગર હું જીવસ નહીં, એમજ મને લાગેચ, કાંકે વ્હાલા જસી, તારી મોહબતમાં હું ગોયા દીવાની બનીછ; મને કાંઈ સુજ પડતું નથી-તું જીદાર્થ માટે બોલજ ના. તે સાંભલી મને ધુજરાં છુટેછ! ચાલ હું અંદર જઈંછ.” અને એમ બોલી આ બોલી છોકરી એકવાર ફરીથી ખુદરત તરફથી ખીજી ચેતવણી મલ્યા છતાંખી ખાનાખરાખીનાં ખુરા રસ્તાથી પાછી હડવાને બદલે આંખ મીચી યાહોમ સરખસર વધુ ખસ્તેખુહારીની ખાલીમાં ઘસડાવા લાગી! આ અમાગણી ભુલકણી છોકરી જનકેશાનીની શીદાગરીમાં એની હદ સુધીની ગોયા દીવાની બની હતી કે તેને જસી સીવાએ ખીજું કોઈખી શ્રેષ્ઠ આ દુન્યામાં દેખાતું ન હતું!

અને જસી? આ ગણત્રીખાજ લુચ્છાએ પરીનનાં ત્યાંથી જવા પછી સંચારાનો લાંબો દમ ખેચ્યો, અને તે અમાગ્યું પેકેટ કે જેનાથી કાંટાની કટેસર થતી સેહજમાં અચી ગેછ હતી તે પોતાનાં ગજવામાં મુકી બખડ્યો, “આહ! પરીન! પરીન! તારા જેવી આકલીભુત ને વીછણ વાકિ ચોરતે સાથ બવીષમાં મારો પાટનો કેમ ફાવશે? આંખના પલ્લકારામાં તું એવી તો પર્યાં જેવી હસતી ને મનોહર, રૂપસુંદરી દેખાયછ, તો ખીજીજ પળે તો તું અદેખી, આકલી, ઉતાવલી ને વાધણ જેવી વીકાલ બની જાયછ, તો બવીષમાં મારી સાથ કાશી સંગ કેમ જશે? સેવકનાં હાથમાં દોલત આવે પછી બધું થઈ રેહશે! પછી સેવક જો કે તારો મરડાટ કેમ તોરેચ,

ને જરાજરામાં આકલીભુત થઈ જવાનો સ્વભાવથી કેમ ભુલાવેય ?” અને વિચારવંત ઢપે ભારી પગથે તે બાગનાં એકાંતમાંથી પાછો હોલની રંગરામ-ભરી ગડબડમાં જઈ બેસાઈ ગયો.

પ્રકરણ ૨૮ મું.

“અરે હું મયે દુખીયાં દુખાવો ન તુંમ,
ઓ જાલીમ મુઝે અમ સતાવો ન તુંમ.
હમ તો હય સતીયાં-પ્રીતકી બતીયાં,
સુનાકે જ્યાકો જલાવો ન તુંમ.”

એકાદ પતંગ્યું જેમ તેજસ્વી દીવા ઉપર મરી શીટી જાનફેસાનીથી આપદે પોતાનો જાન કુર્યાન કરે છે, તેવીજ કીસમની જફાકાર સ્થિતી મોહબતના યુરા મર્જમાં દીવાનાં થયલાં ઇનસાનની થઈ પડે છે! ગમે તેવું મજબુત મનનું ઇનસાન યુરી ખસ્તે ખુદાર મોહબતની મોહકાણુમાં આપદે સીકસ્ત અને આજેજ થઈ પડે છે, તેવીજ યુરી સ્થિતી ભોલી પરીનની થઈ પડી હતી. મોહબતમાં આંધળી અનેલી આ દીવાની અબજા એવી હદ સુધીની ઘેલી બની ખસ્તેખુદારની યુરી ખાઇનાં ઉંડાણમાં ગળડી પડતી હતી, કે તેણીએ લીધેલાં ભુલભરેલાં ખાતેખરાય રસ્તાથી પાછી હડવા તેને અનેક તરાંહની ખુદરતી અનેક ચેતવણીઓ અને આગાહી થતી હતી, છતાંબી આ આંધળી અનેલી પ્રેમ ઘેલી કમસમજ બાળા આ યુરા રસ્તા પર સર્વની ઉપરવારાં થઈ ગમે તેવી ચેતવણીની કશીબી પરવાહ કર્યા વીના ખસ્તેખુવારીનાં ખરાબા તરફ આગલ ને આગલજ જોસ સમેત ધસડાતી હતી.

તે જે બદમાસ દગાબાજ અને પૈસાથી આંધલા અનેલા જુવાન જસીને છેક ધડનાં ધડથી ચાહતી હતી, તે માત્ર તેના પૈસાને ચાહતો હતો એવી દરેક ચેતવણીઓ તેને મલી હતી, છતાંબી તેઓ સર્વ ખાલી તે ભલા જુવાન સામે અદેખાઇનાં અંકારમાં અપંગ બની ખાલી અદેખાઈ અને કપટના ઉભરા બાહર કાઢતાં હતાં, એવું વિચારી આ ભોલી અબજા જસી વાહડયા તરફ વધુને વધુ ખેંચાઈ! કાંઈબી કરીને નાત્રાલની ઉપર તેઓનાં લગન કરી આપવાંજ જોઈયે, એમ જસીએ પરીનનાં મનપર

હેસવ્યું હતું, તે આધારે આ બાણબુલી અબળાએ પોતાના જમ્મ પીતાને ખી ઘણુંજ જલ્દીથી નાતાલ અગાઉ લગન કરી નાખવા વીણવ્યો અને એટલી બધી અધીરાઈ અને ઉતાવળ જેઈ આ ડોસોખી ઘણો તાણુબ થયો અને પેહલી હરોલમાં આ બુલકણી છોકરીનું મગજ ફેરવવા અને લગન હજીખી વધુ લંબાવવા ઘણુંખી સમન્વ્યું, પરંતુ આ હરીલી અને જલ્દી દુકતી જરાખી સમજ ન શકવાથી તથા શરઆતથીજ તેનો પડયો ખોલ હમેશ ઉચકતો હોવાથી, આ જમ્મ ડોસો આ નાદાન આગલ તદ્દનજ લાપલાજ બની ગયો !

“પપા, હું જસીને ચાહુંય તો તેની સાથેજ પણવાની ને ફર પણવાની ! તમે બધાં એક થઈ મારી અદેખી કરી મારી વીરૂધ ખોલ્યાં મારી મોહબતમાં ફાંચર મરાવોય પણ મેં એક વખત જેને કમુલાત આપી તો પછી મારો જીવ જીય તોખી તેવી કમુલાતથી પાછી ફરનાર નથી ! હા ! હું પરણુસ તો એનેજ પરણુસ, નહીં તો કુંવારીજ મરી જવાનું પસંદ કરસ.”

“ખેર ! આજને કાલ ખુદાંઓ જીવાતોને જે સારો રસ્તો દેખાડેછ, તે તેવાં કમસમજ નાદાન જીવાતોને નફારો ને અકારો લાગેય ! હું તારાં બલ્યાંમાં છેક દીકરા ! હું જીવી જીવીને ખે ચાર વરસ જીવસ, પણ તુંને તો જીગ લેવાનો છે, માટે આંખ વીંચી ખાડામાં પડીને જીગજીગ પસ્તાવામાં પડવાનાં કરતાં ખુદ્દી આંખે ખસ્તેખુહારીનાં ખાડામાંથી દુર બચવામાં વધુ લાભ છે. તું માત્ર એની દુરતાજબરી જગ્યાનદરાજીપર લોભાઈ અંબાઈ ગેઢચિ ! એ જેવો મુશ્કેલ છે તેવીજ હાલત આજે તારી હોને તો તારી પાછલ લાગી તુંને પણવા એ દુકતો શું એટલી વીરમાં ધસડાતે વાઈ ?”

“હું ધારુંજ એમ, પપા ! ગરીબાઈ, લાચારી હાડમારી યા હાડેસામ એ મને વફાદારીથીજ વળગી રેલશે, એ તદ્દનજ ખાત્રીપુર્વક છે પપાજી ! પપા, મને હવે વધુ વાર ના ગુંગણાવ્યો કરો !”

“તારાં બવીશ માટે મને મોટી ચીંતા ને શીકર છે. દીકરા ! હું હીંમતથી કહી શકું તેના કરતાં તો વધારે શીકર છે ! પરીત, સાંભળ, કદાચ, તું તદ્દન ગરીબ બને તો ગરીબી હાલતમાં જીવવાનું તું ખમી શકશે ?”

“ગરીબી હાલત ? અલગત ! આપરે કાં ગરીબ નહીં ઉતાં ! તેવીજ જો હાલત મારી ન કરે ખોદાયને થાય તો હું હીંમતથી ખમી શકીશ.”

“પરીન, આપરી જે હાલત હતી તેથીજી બદલત હાલતનો ખ્યાલ કર. ધાર, કે હું મરી ગીયો ને ત્યારપછી ખુદાનખાસતા તું બીખારી બની ગઈ, અર્ધી વગરની રવડતી, કપડાં-ચપડાં વગરની રખડતી અને ખાધાનાં અંન વગર રજલતી થઈ ગેઈ. ધાર કે મીત્રોની મોહબત વિનાં યાતો કોઈનાં આધાર વિનાંજ વિખુટી પડી, ને તારાં પેટનાં ગુજરાનને વાસ્તે જેમ બીજી ગરીબ વર્ગની છોકરીઓ વાસણ, કચરો પુજો કરી આખો દીવસ ને અરધી રાત સીંચાસાંધી પુરું કરેચ તેવીજ બતંગ સ્થિતિમાં આવે, તેવીજ ગરીબાઈમાં જો તું આવી પડે તો તું શું તે ખમી શકે વાઈ?”

પોતાનાં પીતાના આ બેદ ભર્યા બોલોથી પરીન તો તદ્દનજ દીગમુદ બની રહી, અને પોતાના પીતાને ટગર ટગર એકાદ પળ ચીંતાથી ટીકવા પડી.

“હું-હું-ખાનખહાદુરની છોકરી- હું લખોપતી બાપની દીકરી, આવી ગરીબાઈમાં આવી પડું? ‘પરીન પેલેસ’માં રાજ કરતી રાણી તરીકે રેહનારી હું કચરો-પુજો ને સીંચાસાંધી પુરું કરનારી હાલત સુધીની કંગાળ બનું? પપાજી એ તમે શું વાહીયાટ જોવું બોલી મારા હોંસ-કોસ ઉડારી નાખોય! હું ગરીબીમાં આવી પડું એજ પહેલે તો તદ્દનજ નહીં બને એવું છે!”

“કાંય નહીં બને? પૈસા કોણના રહવાય કે આપણા રહેવાના છે! ભત્રા ભત્રા લખોપતી, મોટા મોટા તુમાખી દોર-જેર કરતા રાજકર્તાઓ કીસમતની કમનશીબી વચે આંખના એકજ પત્રકારામાં ઉંચાઈના ઉંચાણ પરથી, કીરતીની ટોચપરથી ગળડયું ખાઈ બીખારી અને કંગાળ હાલતમાં અવત્યાં મારી માર્ગે લાગેલા છે, તો તારા જેવીના શું આસરા? તું એમજ ધાર કે એવીજ હાલત તારી થાય તો તું ખમે કે?”

“હું એવું ધારવા માંગતીજ નથી, પપા! હું એવી ગરીબાઈનું દુઃખ ખમી શકું નહીં! ગરીબી અને કંગાલ્યતમાં આવી પડી, પેટ પુરવા માટે ઘેરેઘેર વહીતરું કરી અરધી અરધી રાત સીંચી-સાંધી ગુજરાન કરવાને બદલે હું મારી જીંદગીનો અંત લાવવા હજાર દરજ્જે બેહેતર સમજું! પણ એ નોનસનસ જેવી વાત શું કરોય? હવે મને કેહો કે નાતાલપરજ મારાં લગન કરી આપશો કે?”

“તારી હુજત આગળ મારાથી ના કહેવાતું નથી! તારા જેવી મોહબતમાં આંધલી બનેલી છોકરીને બેહસ્તમાંથી ફરેસ્તાઓથી આવીને સારું સમજવશે તો કદીબી તેમ સમજશે નહીં! ખેર! એમતો એમ! પણ યાદ રાખજો કે મારી મરજી મુદ્દલજ નથી! પરીન એના જેવાના હાથમાં

તારો હાથ આપી દુઃખી જીવાને બદલે તુંને આ ઘડી મુએલી જોવા આતુર થાઉં એવું મને થાયય ! ખેર ! અને જો પરીન—”

“શું પપા ડીયર ?”

“અને એમ પેલી નાંજાંમાય સાથ એખલાસથી વરતજે; તેમાંજ ડહપણ છે ! એ આપણી પહરોણીજ છે માટે માન આપજે ! હું જાણું છું કે તુંને એ ગમતી નથી, પણ તોખી એની સાથ માયાથી વરતવામાં બલાઈ છે !”

“પપા ! મને તો એ જરાખી ગમતી નથી જો ! પણ તોખી તમારે ખાતર હું લઈ ચલાવશ !”

“યાદ રાખજે પરીન, કે એ જો ચાહેતો આપુને દુઃખી બનાવે એમ છે—હું—હું—એનાં—એનાં—એની સ-તામાં છેડે, માટે જો આપણે એમાંથી એક ખી એ નાંજાંમાયને માફું લગાડયે તો આપણને દુઃખી કરવા ચુકે નહીં એમ છે ! મારાથી વધુ ખોલાતું નથીજ ! મારે એટલુંજ કેહવું છે કે મારે ખાતર તું સારી રીતે વરતજે.”

અને પોતાની છેલ્લી ફ-તેહથી હદથી જ્યાદા ખુશી થઈ પરીન ત્યાંથી ઉમેદભર બાહર ગઈ.

ભેલી છોકરી ! તેના આપે જેવી ગરીબાઈનો સીદા ચીતાર તેની નજરો સનમુખ રજુ કાઢેો હતો, તેવીજ ગરીબાઈમાં—સીદા લાચારીમાં પોતે લીધેલાં ભયભર્યા પગલાંથી તે આવી પડનાર હતી તેનો એક ઝાંખો ખ્યાલખી આ જુલકણી ને બાણજુલીને સેહજ ગણુ અંશે થયો નહીં, એટલી હદ સુધીની તે મોહબતમાં દીવાની બની રેહી હતી !

આહ ! પ્રીત ! પ્રીત ! પ્રીત કરવી, મોહબતથી જનફેશાની કરવી, એ એક બચ્ચાં જેવી રમત છે, મગર તેજ મોહબતને દુઃખો વચ્ચેથી નીભાવરી એ ઘણીજ મુશકેલીથી વાત છે ! એ એક જાતનું મીઠું ઝેહર છે !

પ્રકરણ ૨૯ મુ.

શ્યાદી (બરબાદી?)ની તૈયારી!

“પરીન પેલેસ”માં ડીનર પાર્ટી હોવાથી ખચરંગી પહરોણાઓનાં ઠાકમાંક વચ્ચે આ બબુકદાર રેશનીનાં ઝલકાટમાં દીપી રહેલો મેહલ ગોયા પરસ્તાનનો ખ્યાલ આપતો હતો. પરીનનાં લગન નાતાલ ઉપર જસી સાથ નકકી ગોડવાવા આખેની ખુશ વધાઈ એમેર પહરોણાઓમાં પસરી રેહી, અને દરેક જણ પરીન તથા જસીને તેનાં સુભાગ્ય માટે મુબારકબાદી આપવા લાગ્યાં! એકાદ ઝેરી સર્પ પોતાની તેજસ્વી છાણી આંખોથી ઘાસની વચ્ચેથી જેમ સરસર કરતો અહીં તહીં દોડી પોહોંચે, એવીજ કીસમથી ગણુત્રીયાજ અને લુચ્છી નાંજનમાય તરેહવાર નખરાં નાંજેથી ભરપુર નખરાં કરતી હરતા ચેહરાથી પહરોણાંઓ વચ્ચે સાંપની માફક સરસર જતી હતી, અને આ ઢોંગી અને લુચ્છી અને બહારનાં દેખાવથી હસમુખી નાંજનએ પોતાનાં નાંજે નખરાંથી, પોતાનાં રાણી જેવા હોરાથી પહરોણા વચ્ચે એવા તો ઉડો છાપ એસાડયો હતો કે આ નાંજનમાય સાથ ભેલાવા અનેક જીવાનો પ્રજાડા મારી તેની આસપાસ ટોલું વળી તેની સાથ વાત કરવા તરબર્યાં મારતા હતા!

આ દુન્યા એવીજ કીસમની છે! જેઓ બપડો સપડો કરી પોતાની ધુરતાજથી પોતાની ધરપચ-સરપચથી આ દુન્યાની સપાટીપર રહેવાનું ડોળ બાલે છે, તેઓજ ફાવે છે; ગોયા તેઓ દુન્યાની દુન્યા ખાઈ જાય છે. જ્યારે જેઓ સસ્તીથી ચાલી દુન્યાનો ડર કરી બીહંધલા ધુજેલા એક માર્ગી સ્થિતિએ પોતાનો કાલ નિર્ગમન કરવાનો સંતોષ પકડે છે, તેઓ આ દુન્યામાં કદીબી ફાવતા નથીજ, એ આ લાલચુ દુન્યાનો તમામ ઉંઘા કાયદો છે!

“ધી ખાના સકકરસે ઔર દુન્યા ચલાના મકકરસે” આ કહેવતને અનુસરી ચાલનારીજ નાંજનમાય આરે ગાંક પુરી અખળા પુરવાર થઈ ચુકી હતી.

અને જાંહંગીર?—પરીન અને જસીનાં લગનની ખુશ વધાઈથી આ મોટી બપકાદાર ડીનર પાર્ટીમાં જે કોઈબી નારાજ, નાસીપાસ, અને નામુરાદ થયું હોય તો તે આ હારેલો, મારેલો, તુટેલાં દીલનો જાંહંગીરજ

એખસો હતો ! આ પુરુષ વધાઈથી જ્યારે દરેક પહોરણાંઓ પુરુષાણ બની હર્ષથી અને ઉમેદબર જુવાન જીવરો પર મુખ્યારકબાદીઓના ગોયાં વરસાદ વરસાવી રહ્યાં હતાં, ત્યારે પ્યારની હારમાં આજેજ અને સીકસ્ત બનેલા જાંહાંગીર ગમખવાર સ્થિતિએ એક બાળુ એસી જસી વાહડયાને અદેખા-ધનાં ધગધગતાં આતશનાં સોજે સોજા ઉડતાં જીવરથી જોયા કરતો હતો !

જસી તેનો હરીફ હતો-ગોયા તેનો જીવલેણ મુદ્દમ્ વેરસી બન્યો હતો-એજ લુચ્છા બાંગરે કવાયમાં હાડકાં મીસાણ વચ્ચે નડી તેના હાથમાં આવેલી મુન્નાની ચલી ઉડારી નાખી હતી, અને તેજ બદમાસ, દગાબાજને લીધે લખોની દોલત અને ચેહલમેહલ વચ્ચે બવીપમાં વસવાના દીક્ષપુર હવાઈ વિચારતો સદંતર નાશ થયો હતો ! ઓ ! દેખંતી આંખે ચાતરી ભોંકવાનું જદ્દકારક, જીવલેણ અગાધ દુઃખ તે ખમી તે કેમ શકે ? ઘરમાં પાળેલી એકાદ બીલાડી પોતાની નજરો સનમુખ પોતાના શેકને ભોજન ખાતાં જોય તો તે દેખી ન શકવાથી તેનો શેક ક્યારે અપંગ બને કે પોતે બધું ભોજન સાંપી જાય એવું જ ધચ્છે, તેમજ આ બદમાસ જસી પરીન સાથ સ્વાદીના ગાંઠથી એક થાય તેની અગાઉ કાંઈખી નડતળ નડે અને તેઓ વચ્ચેનો સંબંધ તુટે તો તે આયદે પરણી જાય એવું જ આ નાસીપાસ થયેલો જાંહાંગીર ધચ્છતો હતો !

મગર ધનસાન ધારે છે શું ને ખુદા કરે છે બીજું ! અદેખાઈમાં આંધણ બનેલા, મોહબતની જંગમાં સીકસ્ત પામેલા નાઉમેદ જાંહાંગીરને એવી હદ સુધીની હીજુપસ્તી અને નામોશી ગોયા લાગી હતી, પરીન સાથ 'પરીન પેલેસ'માં એકજ છાપડે વસવાની તેને એવીતો ખેળસટ લાગી કે પ્યારમાં હારેલો આ નામુરાદ છોકરો 'પરીન પેલેસ'થી થોડે દુર સપલશાહની માલેકી હેડળ આવેલા નાના બંગલા નામે 'રોઝ કોટેજ'માં જઈ વસ્યો હતો. પોતાનો ભત્રીજો નામુરાદ થયો હતો તે સપલશાહ બરાબર જાણતો હતો મગર પરીનની હુજડ આગલ તે કશું કરી ન શકવાથી જાંહાંગીરને આવી સ્થિતિએ જોઈ તેને ધીરજનાં સખુનો કેહવા લાગ્યો અને 'રોઝ કોટેજ'માં પોતાના આદમીઓની દેખરેખ હેડળજ સપલશાહે જાંહાંગીરને રાખ્યો.

આ દબદબાબરી પાર્ટીમાં ખાનબાહદુર સપલશાહ મેહમાનો આગળ જઈ ઘણાં હર્ષસમેટ, એક મનોહર સાલેસ અને અને ચાલાક જુવાનની ઓગખાણ કસવવામાં મોજ માનતો હતો, તે ખુબસુરત જુવાન આપણી વારતામાં નવીજ ઓગખ ધરાવનારો હોમી ડૉક્ટર હતો. તે ઘણોજ જુવાન હતો, અને ઘણોજ જુવાન વયે વૈદાની બારી અને બીકટ પરીક્ષાઓ, ખાનબાહદુર સપલશાહનાં

ખચે યુરોપ જઈ, ફત્તેહમંદી અને માન-આદ સાથ પસાર કરી આવેલો હોવાથી, પહરોણાનાં મનમાં પોતા માટે ધણાં દુકે વખતમાં ઉચો ડાપ ખોસડી ચુક્યો. તે ચાલાક ઝેણ અને તીક્ષણ બુદ્ધીનો હતો તેમાં તો કાંઈજ સંદેહ ન હતો, મગર ધણોજ નમાનો, અને હસમુખો હોવાથી પોતાનાં મુરખી જેવા સપલશાહનાં પહરોણાં વચ્ચે ધણોજ દુકે વખતમાં પળોટાઈ ગયો. આજની ડીનર પાર્ટીની માત્ર પંદર દીન અગાઉ તે યુરોપથી આવેલો હોવાથી પોતાનાં ઓળખાણ-પીછાંબુલાઓ આગલ આ જુવાન હોમીને મગરરીથી 'ઈન્ટ્રોડ્યુસ કરાવતો હતો.

જોનારને ખુશ લાગે એવો આ હોમી ડૉક્ટરનો ઝલકતો અને ખુશનુમાં ખુબસુરત ચહેરો હતો. તેનાં મરદાનગીભર્યા ચહેરાની ઝમકમાં કાંઈ એવી તો તેજસ્વી રાશની ગોચા ઝલકતી દીસ્તી હતી, કે જે તેને જોય તે આહે અને નિશંકય વખાણે. જોતજોતામાં માત્ર પેહલીજ નજરે સામાં માણસનાં મનમાં મોહબત અને માનની દીલખુશ લાગણીઓ ઉત્પન્ન કરી શકે, એવા જે સાલેસ ભલા અને સાચા તેજસ્વી જવાનો લાખોમાં એક થઈ શકે તેમાંનોજ આ જુવાન હોમી ડૉક્ટર હતો.

સપલશાહ અલાહ્યાદ આવી લખોપતી થયો હતો તે અગાઉ પોતાની દીકરી પરીન સાથ સાદી છંદગી ગુજારતો કલકતે વસતો હતો અને તેઓ જ્યાં વસતાં હતાં તેની નજદીકમાંજ આ જુવાન હોમી પોતાની માતા હીરાંબાઈ સાથ રહેતો હોવાથી, અને હોમીને સપલશાહ સાથ ઓળખાણ પડવાથી, તથા કુદરતીજ તે ચાલાક અને તીક્ષણ બુદ્ધીનો દેખાવાથી, અને પોતે યુરોપ જઈ મોટી વૈદ્યાની પદવીઓ મેલવવાની હોંશ ધરાવતો હોવાથી, તથા પોતાની અને હીરાંબાઈની સ્થિતિ બહુજ મુશ્કેલ હોવાથી, આ ભલા અને જઈદ ડોસાએ પોતાનાં ખર્ચે મુંબઈ મોકલાવી આપ્યો, જ્યાં ડૉક્ટરની પરીક્ષા ફત્તેહમંદીથી પસાર કરી પાછો કલકતે આવ્યો. આ વખતે સપલશાહને લખોની દોલત મઝી જવાનો સુભાગ્ય સંજોગ થવાથી પોતે અલાહ્યાદ લખોની મીલકતનો કબજો લેવા આવ્યો અને હોમીને પોતાનાં ખર્ચે ખાસ યુરોપ વૈદ્યાનો વધુ અભ્યાસ કરવાનાં ધરાવાથી મોકલી આપ્યો અને આ ભલા જઈદ ડોસાએ હીરાંબાઈને કલકતેથી અલાહ્યાદ લાવીનેજ રાખી.

ભલાંઓને ભણું કરવાનોજ શોખ છે, ખુરાંઓ ખુરાઈમાંજ મોજ માને છે. સખાવત સખીથીજ થાય છે, જ્યારે ઇમથી ઇમાઈજ થાય છે એવી આ દુન્યા છે !

અને હીરાંબાઈ આ જમ્મી વીધવા ખરી રીતે જોતાં હોમીની સગી માતા ન હતી, પણ પોતાને પેટે કાંઈ બી સંતાન ન હોવાથી હોમીને દીકરો કરી લીધો હતો અને તદનજ બાળપણથી ઉછેરી મોટો કરવાથી આ ભક્ષો જુવાન હીરાંબાઈને માતાનાં વહાલથી ચાહી માતા તરીકેજ પીછાણતો આવ્યો હતો. હોમીનાં માત-પીતા કોણ હતાં તે માટે હોમીને કશીખી ખબર ન હતી, અને તેનાં માત-પીતાને લગતો ભરમ સેહજસાજ હીરાંબાઈએ પોતાની છાતીમાંજ છુપાવી રાખ્યો હતો. આ ભક્ષો જુવાન વારતાનાં ઉંડાંણમાં કેટલોક આગેવાન ભાગ ભજવી બતાવતો હોવાથીજ અત્રે તેની લંબાણથી ઓળખ પ્રાય વાંચક સાથ કરાવી છે.

આપણે ઉપર જોઇ ગયા એમ હોમી ડોક્ટર યુરોપનાં કેટલાક આગેવાન શેહેરામાં તખીખી અભ્યાસ કરી અનેક માનભરી ડીગ્રીઓ મેલવી અસાહબાદ પાછો ફર્યો, અને આજની ડીનર પાર્ટીની માત્ર એકજ અડવાડયુ અમાડિતો યુરોપથી આવવાથી એક માન પામેલા અને બાહોશ ડોક્ટર તરીકે સપલ્લશાહ બધા સાથ તેની ઓલખાણ મોટી મોજ સાથ કરતો હતો. સપલ્લશાહનો એક જમ્મી મીત્ર નામે જલ્લેજર ડોક્ટર અસાહબાદમાં સારી વિખ્યાની પામ્યો હતો, તેના હાથ હેઠળ અસાહબાદના લોકમાં ઓળખાણ પડાવવા હોમીને રાખ્યો અને આ ભક્ષો ડોસાએ પોતાના ખર્ચે દવાખાનાને લગતી દરેક સામગ્રી મુબઈથી મંગાવી દવાખાનું ખોલી આપ્યું અને આ સાથેજ જુવાન માત્ર આજન દીનમાં પોતાની ચાકાક ઝેણ અને તીક્ષ્ણ બુધ્ધીથી એટલો બધો લોકોમાં પંકાઈ જવા લાગ્યો કે તેના બાહોશ આચાર વિચારોથી જમ્મી ડોક્ટર જલ્લેજરખી બે ઘડી તાજુબ થઈ ગયો !

હોમી લાંબા વખતથી ભલી અને મનોહર પરીનનો વખાણનાર હતો, અને જે વેળા પરીન પોતાના બાપ સાથ કક્કતે વસ્તી હતી, તે વખતથી આ ભોલી છોકરીને છુપી રીતે જનોનીસાર પ્યારથી ચાહતો આવ્યો હતો, અને પોતે યુરોપથી આવી પોતાનાં જીગરમાં ઘર કરેલી ઉમેદ ખુલ્લી કરી પરીન સાથ સ્વાદીનાં માંકથી એક થશે એવીજ ઉમેદ બાંધતો આવ્યો હતો, મગર આજની ડીનર પાર્ટીમાં પરીનનાં લગન જતી વાહડયા સાથ નક્કી થઈ ચુકેલાં જણી તે ભારે નાસીપાસ અને નાઉમેદ બની રહ્યો. પોતાની ઉમેદ અને મુરાદનાં ફળ કરમાઈ જવાથી તે હૃદયી ન્યાદા નામુરાદ બન્યો, તોખી આ ભક્ષો અને તમામ નીષકપટ જુવાન ડોક્ટરે જીગરનાં ખરાં જોસથી પરીનને મુખારકબાદી આપી, અને જોકે પોતાનું નાજુક આશાવંત જીગર ચીરાઈ ને વીધાઈ ગયું હતું, તોખી ભોળાં દીલથી બધાં સાથ હસી હસીનેજ વાતો કરતો બધાંઓ વચ્ચે ભેળાવા લાગ્યો.

આ બાળુ પરીન પોતેથી લાંબા વખતથી આ ભલા જીવાનને ઘણાજ હેટ અને વાહલથી ગણતી અને જોતી આવી હતી, મગર જેવી ઉમેદ હોમીએ પોતાનાં જીવનમાં ધર કરી હતી તેવી ઉમેદ આ ભોળી છોકરીનાં દીલમાં વાસો કીધો ન હતો. તે તો આ મનોહર અને ભલા જીવાનને એક ભાઈ તરીકેના જુલંદ અને સાચા પ્યારથીજ ચાહતી આવી હતી. આહ! પરીનનાં નસીબમાં જો હોમી જેવા સાહેબ અને ભલા જીવાનને જીતી જવાનું હોતે તો ભવીષમાં દુઃખના મહાભારત દર્શાવે ડોહવાનું જીવલેણ દુઃખ તેને ફાલે મુદલજ આવતે નહીં! મગર આએ જીદી બોલ-સીલી અને ભાણુભુલી છોડી આવા તમામજ લાયક અને લાખોમાં એક મલી શકે એવા નેક ભલને પોતાનો ભરથાર બનાવી સર્વોત્તમ સુખનો લાહવો આપેવાને અદ્દે જસી વાહડયા જેવા દુરતીમાજ, અને મુકલેસ સાથ પરણી જવાની બોલસ કરી પોતાને હાથે સુખનો સુખ જાંખો કરવાની ગફલતી કીધી હતી, તે સર્વ ભવીષમાં આ ભોલી છોકરીને અફસોસકારક હદ સુધી ઘણી ગમજવારીથી યાદ કરવું પડશે! તેવાં પુરાં ભવીષનો હાલ તો તેને મુદલજ ખ્યાલ કે ખટકો થયો હતો નહીં.

મધરાતનો વખત હતો.

પહરોણાંઓથી ગાજવાજી રહેલો પેસેસ ઝુફણુઝાફણુમાં પડ્યો હતો. પહરોણાંએતે રીઝવવાની ધધુખરબરી ધમચકરીની જેહમતમાં થાકી ગયલો જઈક સપક્ષસાહ પોતાનાં બીજાંણાંમાં શાંતીથી ઉંઘ કાઢતો હતો, જ્યારે તેની બેટી પરીન પોતાનાં બીજાંણાંનાં ઓરડાની બારીએ ઉભી રહી માહતાબની હંડી બરફ જેવી, પોતાના બેહત્ત જેવા બાગપર પંથરાએથી, રોશની વચ્ચેનો એકાંત મહીમા તરેહવાર વિચારોના વમળમાં જોતી ઉભી હતી. આ ભોળી છોકરી નજદીક આવતા સુભાગ્ય (અભાગ્ય?) પ્રસંગના વિચારોથી એટલી હદ સુધીની ગોયા થેલી દીવાની બની રહી હતી, કે તેજ-અને તેજ ઉમેદ ભર્યા (સત્યાનસ અને ખાનેખરામભર્યા?) વિચારો વચ્ચે તેને ઉંઘનો એકબી ઝાંકો આવતો ન હતો.

મગર આવા મધરાતની એકંતે બારીએ ઉભી સુખી (કે દુખી?) દીવસના આમશાલી (કે અભાગ્યા?) સ્વપ્નાઓજ જોવામાં પરીન, એવી હદ સુધીની લીન બની ગઈ હતી કે તેનાં ઓરડાનું બારણું ઉંઘાડી કોઇનાં અંદર આવી તેની લગોલગ પાસે આવી ઉભા રેહવાથી પોતાનાં ઉમેદ-ભર્યા (નાશકારક!) વિચારો વચ્ચેથી ચોંકી કે બીહાર થઈ નહીં.

મોહ્યતનું એવું પ્રવળ હોય છે ! આ નાશકારક, જીવલેણ દીવાના-પણમાં ફસવા આગમન લાગી જાય તરનવાલા જેઓ જમી જાય છે, જેઓ સુખ્યેન અને કરારથી નીરાંતે નીંદ્રાવશ થાય છે, તેઓને આ અભાગ વેલા-આ દીવાનાપણાં પછી-જુખ લાગતી નથી, ખ્યાસ લાગતી નથી, તેમજ તેઓની ઉંઘખી ગોચા ઉડી જાય છે ! આહા ! મોહ્યત ! આ દુન્યામાં મીઠાંમાંમીઠું ઝેલર છે !

પ્રકરણ ૩૦ મું.

મધરાતનો પહોરોણા.

“ઓ માયરે હું કેવી બીહથી !” જુઝી નાંજને આવી મધરાતે પોતાના ઓરડામાં ઓચીંત આવેલી જોઈ પરીન પહેલી હરોલમાં ઓંકી બોલી, “કાંય, નાંજનાય, છેક હમણા મારા ઓરડામાં ?”

“દીકરી પરીન ! તુને બીહવરાવી હોય તો તે માટે હું દલગીર છેઉં જો, પણ મફતે ચાલ જરા હમણાંજ અસનો જીભર કપડાં કઢાડી સુતીબી નહીં હોસે તેથી જરા મળું કરીને આવી દીકરી, તારાં લગન નક્કી નાતાલ પર ગોઠવાયાં તે સાંભળી હું ઘણી ખુશી થઈ જો ! ભરે ! ભરે !” અને એમ બોલી વાહાલના ડોળથી પરીનનાં બંને હાથ પોતાના હાથમાં મજામુતીથી પકડ્યા.

આવી મધરાતે આ ઝેરી નાગણ તેના ઓરડામાં ઓચીંતી આવવાથી પરીન ઘણીજ ફફડી પડી હતી, અને મીઠાંજમાં પોતાનાં બંને હાથો નાંજના હાથમાંથી ખેંચી કાઢવા માંગતી હતી, મગર પોતાના જઈ પીતાએ આ ગણત્રીયાજ અમળા સાથ તેને ખાતર સારું રાખવા અને સમ્યતાથી વર્તવા વીણવેલી હોવાથી તે તેમ કરી ન શકી, મગર લોહીનો ગોટ ગળી આ ઢોંગીનો તમાસો જોતી ઉભી.

“તમે ઘણાં ભલાં છેઓ ! ઠંકસ ! આવો અહીં બેસોની નાંજનાય.”

પરીનને આવી માયાભરી રીતે વર્તતાં જોઈ નાંજનાય તાણુય થઈ ખરી પણ કશાંમાં હોય નહીં તેમ બોલી, “નહીં દીકરી ! એક બે મીનીટજ હું ઉભી રહેવશ ! જોની દીકરા, મધરાત થઈ ગેઈયને ? તુંતો ઘણીજ

ભાગ્યશાળી જો. પરીન! તારા જનમમાં કોઈથી મરજી પાર પડ્યા વગર રહી હોશે નહીં! જોની તારી ઉમર તો સ-તર, ને તેટલામાં તું આંખે નાતાલ પર તો પરણીને પરવારી જઈ સુખમાં પડશે, દીકરી,” અને આ ઝેરી નાગણુ પોતાની તીક્ષ્ણ નજરેથી પરીનને ટીકવા પડી.

તેની નાગણુ જેવી ઝેરી ચશ્મોમાંથી જાણે કે અંગારા બાહાર નીકળતા હોય એવી અદાથી તેની આંખો ચમકવા લાગી, અને એકાદ પણ પરીન જીવનનાં ઉંડાણથી મોડી રાતની આ ઝેરી નાગણુથી તરખાવા લાગી. તે જો ચાહતે તો જે ઘડીએ તે અંદર આવી તેજ વેળા હૃદયની હીણ-પસ્તીમાં આ લુચ્છી અમળાને બાહર કાઢતે, મગર પોતાના પીતાને ખાતર તામોશ કરી ગઈ.

“નાંજાંમાય!” પરીન સેહજ શીકડા પડી અચકાતી બોલી. “તારે તમે આવી મધરાતે શું વ-વ-વાત કહેવા આયાંય?”

નાંજાંમાય મોટેથી હસી પડી.

“હું શું કહેવા આવીય? મરેરે એએ! દીકરી, તુંને મુઆરકબાદી આપવા આવીય, ને વળી સાથે હું જાઉંય તેને માટે તુંને મલવા, ને કેહવા આવીય, સમજ.”

“જવોય? શું ખરેખર જવોય?”

આ ઝેરી નાગણુ ‘પરીન પેલેસ’ છોડી જતી હતી તે સાંભળી પરીનનાં ચહેરા ઉપર એકદમ ખુશાલી પ્રગટી નીકળી હતી, અને નાંજાં ખરેખરજ જવાની હતી કે કેમ તેની ખાત્રી કરવા અધીરતાથી પરીને પાછો તેજ સવાલ પુછ્યો.

“મારી વહાલી દીકરી, હું જવાની છેડે એ સાંભલીને તું ખુશી થાયય એમ તારા ચહેરાપરથી જણાયછ. ખરી વાત કે નહીં? પણ નહીં તું મારા જવાથી દલગીર થશે ખરું કેની? ઠીક, ઠીક! હું જાઉંય પણ એવી જાઉંય કે-કે પાછી આવવાનીજ નહીં-કદીથી પાછી ફરસ નહીં-કદાચ જો આંઉં તો એકજ વખત આંઉં, ને તે તારાં-તારાં લગન પર આઉં. હું તારા લગન ખાવા આંઉં તેથી ખુશી તો છે કેની, દીકરી? તારા લગનપર આવી તુંને મારાં પેટમાં ચાંપું ને વળી તારા વર થતા જસીનેખી મુઆરકબાદી આપું! મરેરે! એ ભોળો છોકરો તુંને કેવો ચાહેછ! તારી પર એને લાલુડઉંજ હેત છે જો, પર્યાં! તારો વગર એને ઘડીભર ચાલશે નહીં એવો એ વફાદાર છે. દીકરી, હા, હું ‘પરીન પેલેસ’

સદાનો છોડી જઈય, અલાહમાદને ખી છેલ્લા સલામ કરંય ! પરીન, તું આએ દોરામાં મારી સાંમે ઉભીય કેની-આએ હીરાનાં હારથી તારી ગરદન એવી શોભી રહીછ, ને તારા આએ ગોરા હાથપર એસલેટ એવી ઝકઝકી રહીય કે આવા દમામ ને હાક વચ્ચે જાણે તારી બેહસ્તન માયનેજ હું જાણે મારી સાંમે ઉભેલી જોડંય એમ ખ્યાલ થાયય ! મરે, સાચું કેહુંય કે દહાડે દહાડે તું તદનજ માયનાં જેવીજ-નરી જાણે માયજ-ઉછરી નીકળેલી લાગેય જો.” નાંજનંમાય એમ બોલી તેની છેક નજદીક આવી અને તેનાં કાનપર પડી ધીમેથી બોલી. “તું માનશે નહીં, દીકરી પર્યાં, પણ તારી માયે એક વખત મારાં લગન થતાં અટકાવ્યાંતાં !” આ બોલતી વેળા તેની આંખમાં એવો ધીકકરનો ચમકાટ વ્યાપી રહ્યો હતો કે પરીન તે જોઈ લગાર ચોંકી અને પોતાના બંને હાથો નાંજનંમાયનાં હાથમાંથી ઝુટવી બે ચાર પગલાં દુર જઈ ઉભી પુકારી ઊઠી ! “નાંજનંમાય ! એ શું બોલોછ ?”

“હા ! દીકરી ! તારી માયે મારાં લગન અટકાવ્યાં હતાં. હું કાંઈ મારા નવરોજી નવલખીને વાસ્તે નથી બોલતી જો-બેહસ્ત ખીચારાને-તેવણને તો તારી માય ઓળખતીતીંબી નહીં. હાલ તું જોટલી ઉમરની હતી તેથી બેએક વરસની નાની ને નાદાન તે વખતે હું હતી. હું એકજણ સાથ પણવા માંગતી હતી ! આહ ! કેવો ગમર ને સરસ ને દમામદાર ચહેરો-પણ જીભરં તારા જસી જેવો ગોરો તે નહીં હતો જો, દીકરી ! ને હાલ તું જેમ તારા જીભરં જસીને ચાહેય તેવી રીતે મરે હુંખી તેવણને ઘણીજ વહાલથી વરતતીતીજો ! વાત વંચી ગઈ ને આખરે હમારાં લગન નકકી થઈ ચુક્યાં ને મરે મારે મનપસંદ મેં લગનનો બધો મોંઘોદાટ વાગોખી વસાવ્યો ને છેક છેલ્લી ઘડીએ-કટોકટ વખતે જ્યારે સુખી થવાનો વખત તદનજ અણીપર હતો, ત્યારે તારી બેહસ્તન માય થતીનીએ વચમાં ફાંચર મારીને લગન સદાનાં અટકાવ્યાં ! આહ !” અને એમ બોલતાં નાંજનંમાયે ચહેરો જદે મારી ગયો ને આગલી જઠાકારક યાદ તેને આ વેળાએ હૈયે ચઢી આવવાથી જીગરનાં ઉંડાણથી સરદ હાય મારી ! “તારી બેહસ્તન માયે મારાં લગન અટકાવ્યાં જો, દીકરી ! જો કે તે વાતને વીસ વરસ વહી ગીયાંય, પણ આએ વખતે હું તારી સાથ વાત કરંયની ત્યારે-તું માનશે, દીકરી,-તે વખતે થયલી નામોશી, નાસીપાસી, દુઃખ અને ધીકકાર તેમજ ગુસ્સો જાણે કે હમણુંજ તેમ બન્યું હોય તેમ મારી છાતીમાં બધાં ઉભરાઈ આવેછ ! જેવી રીતે મેં ચાહ બનાવ્યો તેવીજ રીતે હું બહું દુઃખી ને હેરાન થયય જો ! જેને મેં ચાહ્યો, ને જેની સાથ હું પરણવાની

હતી, ને જેની સાથ પરણતાં છેલ્લી ઘડીએ તારી બેહસ્તન માથે ફાંચર મારી, તેને આજ વીસ વીસ વરસ થયાં જેવાની તો મને ઓવાઇ નવાઈ છે જો ! ને મરે, હું હવે જેવાળી માંગતી નથી જો ! તે હજુ જીવતો છે ને બીજી સાથ લગન કરી અચ્ચાં છોકરાંથી પરવારીબી ગીયોય, ને કદાચ મારી સાથની લગન કરવા માટેની મુરખાઇ માટે પોતાની હાથની ધરતી સાથ મસ્કેરીબી કરતો હાશે ! મેંબી પછી બધો ગમ વીસારી દીધો, ને તારી બેહસ્તન માથે મારા સુખનું સત્યાનાય વાગેતું છતાંબી ખરાં જીગરથી માફ કીધી, તે બધો ધીકકાર ને ગુસ્સો ખામોશ કરી હું પછી મારા બેહસ્તી નવરોજી નવલખી સાથ પરણીને સુખી થઈ ! ખરેખર તારી બેહસ્તન માથે જ મેં જેને ચાહ્યો તેની સાથનાં લગન હુચ્ચાઈથી ને દગાથી છેક છેલ્લી ઘડીએ અટકાવતે નહીં તો હું તેની સાથ પરણી લખોપતીની મોહરદાર થઈ રાજ કરતી રાણી થતે પણ એ તો જેવાંજેનાં નશીબ ! જો ખુદરતબી કેવી ફાટાંબાજને ચવીત્રી છે કે તારી માથેજ મારી સાથે દગો કીધો ને મને સુખનું મધ ચાખતાં બાકાત રાખી દુઃખનાં દર્મામાં સરખસર દુબારી નાખી, તોબી છેવટે તારી બેહસ્તન માથે મરી ગેઈ તારે તો છેવટે મારા બોળામાંજ માંથું મુકી મરી ગઈતી જો, ને મરે હવે હું તેજ માથની દીકરીનાં લગન ખાવાની ભાગ્યશાળી થવશ !”

તે બોલતી મુગી રહી અને તેની છાતીમાંથી એક લાંબી સરદ હાથ નીકળી. તેની આંખમાં જાણે કે અદેખાઈનાં ભબુકદાર જવાલાજ ફાટી નીકળ્યા હોય એવી અદાથી, એવાં તેજથી ચમકતી પરીને જોઈ. તેણે પરીનના હાથ પોતાના હાથમાં મુક્યા તે વેળા તેનાં હાથ અદેખાઈની તાપથી ગોચા જલતા હોય એવા ગરમ ગરમ જણાયા.

આવી મંધરાતની સ્મશાન જેવી શાંત ચુપકીદી વચ્ચે આવી ધાસ્તી-ભરી અને જફાકારક કાંહણી નાંખનાંમાય જેવી ઝેરી નાગણને મોંઢેથી સાંભળી પરીનનું જીગર ધાસ્તી અને ચીંતાની મીઠા લાગણીથી ગોચા ધડક ધડક થવા લાગ્યું. તેના ચહેરાપર ધાસ્તીની નીશાનીઓ પ્રગટી નીકળી અને બીહકની મારી લગાર ઉજળી પુતી જેવી બની ગઈ. હુચ્છી ઠગ, ગણત્રીબાજ અને બદમાશ નાંખનાંમાય આવી મંધરાતની દીલ ધુમ્મચ-નારી એકાંત શાંતી વચ્ચે શું વીશ વરસની ઉપરની પોતાની વીંટક કાંહણી ખાખસુસજ તેને સંભળાવવા ચાલી ચલાવી તેના ઓરડામાં શા માટે આવી હતી તેનો ભરમ કે ભેદ આ ભોલી છોડી કોઈ પણ રવેશે જાણી શકી નહીં. તે ગમે તેવી ભરભર બોલી બોલીદરાજ હતી મગર નાંખનાંમાયની

બેઠબરેલી વાત સાંભળી તે એટલી હદ સુધીની ધાસ્તીથી અંદરખાનેથી ધુબતી હતી, તેનું ઠરઠરતું અને ચમકતું જીગર ગોચા તેનાં ગળાંમાં આવી એવી અદ્યથી ખુંટી એકું હતું કે આ લુચ્છી અબજાને તે કાંઈ બી શબ્દ બોલી શકી નહીં. ગોચા તેની જખાંજ એકદમ રૂધાઈ ગેઠ હોય એવી કાસમથી તે જાણે કે સુની સાવજ બની ગઈ હતી.

“ચાલ મરે એય હેતા કે બે વાગસે! મરે! હું હવે જાઉંચ, દીકરી! હવે તો સારે રે! તારાં લગનપર તો હું ઘણું કરીને આવસ, પર્થા દીકરી-હું જરૂરજ આવશ.”

પરીને તમામ હીમત એકઠી કરી અને શુરસા સમેત પોતાનાં હાથ નાંગનાયના હાથમાંથી ખુંટવી લીધા ને ધાસ્તીથી પુકારી ઉઠી. “નાંગનાય, તમે એ શું બધું બોલ્યાં મને શું ગભરાવોય! આવી મધરાતે આવી વાત કરવા આવી શું મને બીલધરાવોય? તમે એમ કાંય મારી સામે ટગર ટગર જોવોય! મને તો જાણે-જાણે-ઘણીજ બીલક લાગેય.”

“મરેરેએએ! બીલેય સાની જો?” નાંગનાં નખરાંથી હસ્તી બોલી. “મારી મતલબ કાંઈ તુને બીલધરાવાની નથી! અમસ્થી તારી બેહસ્તન માયને લગતી વાત કાઢી; પણ વાડ ચાલ, હવે તો હું જાઉંચ, એક ચાઆંઆંપીને કોટી કર, દીકરી, કે હું પછી જાઉં.” અને એમ બોલી પોતાના બંને હાથ પોલકા કરી પરીનને લપંથી ભેટવા આવી, મગર પરીન તેનાથી બે ડગલાં દુર જઈ ઉભી. “નહીં મારે કોટી કરવી નથી! તમે જાઓ અહીંથી.”

“ચાલ એમ તો એમ! પણ દીકરી, તારા લગન પર તો હું આવવાની જો!” એમ બોલતી મોટે મોટે હસ્તી આ ઝેરી નાગણુ ત્યાંથી સડસડાટ ચાલી ગઈ.

પ્રકરણ ૩૧ મું.

“એ ઠગારી ઓરતને હાંકી કાઢો.”

આ બાહુદર અને હીમતવાન છોકરી ગમે તેવીજી દલેર હતી, છતાં આવી મધરાતે પોતાના ઓરડામાં લુચ્છી અને બાંગર નાંગના આવીને

વીસ વરસની વાત ઉપરની પોતાની કાહણી કેહવાથી પરીન તદનજ હરણુકાર અને ગાદેલ બની રેહી । તે લુચ્છી અબળા 'પરીન પેલેસ' છોડી જનાર હતી, તે કેહેવા માટે આપસુસ આવી મધરાતે શા માટે આવી તે પરીન મુદલજ સમજી શકી નહીં, અને આ ઝેરી નાગણુ જેવી બાંગર અને ગણુત્રીયાજ અબળા બ્યારે તેને પેટમાં ચાંપવા આગલ આવી ત્યારે રખે તેના દીલ અદ્ડવાથી કોઇબી પ્રકારથી હાંણી પોંહોચે એવી કીસમથી ડરખાઇ તે એ ડગલાં દુર ગઈ, અને નાંજાંભાયન આલી જવા પછી રખેને આ બદમાસ અને મકકરખોર અબળા પાછી તેના ઓરડામાં આવી તેને બીહધરાવે તેની બીહકથી નાંજાંના જવા પછી જોસ સમેટ બારણાં તરફ દોડી જઈ બારણું અંદરથી બંધ કરી, અને ખુલાસાથી લાંબો દમ ખેંચી તે ઓરડાની વચ્ચે આવેલી એક ખુરશીપર જઈ બેઠી.

નાંજાં બેદભરી અબળા હતી તેમાં તો કશો સંદેહ ન હતો, મગર એવો તે કેવો પોતાનાં બાપ સપલશાહ માટેનો જફાકારક બેદ આ લુચ્છી અબળા જાણતી હતી કે જોને લીધે આ જખફ ડોસો તેનાં આવવાથી એટલી હદસુધીના ગોયા ધુજી ધમકી રેહી તેનાથી ગભરાતો—દમાતો ફરતો હતો ? જો તેઓ વચ્ચે કાંઇ બી આગસો બેદ હસ્ટી ધરાવતો હોય તો આ જખફ પીતા શા માટે પરીનને જણાવતો ન હતો ? પોતાની અસલની વાત કરતાં આ લુચ્છીએ બાજે વેળા પોતાનાં વહાલા જસીનું નામ દેઈ જાણે કે અદેખાઈની ધપે બોલતી હોય એમ બોલવામાં નાંજાંભાયનો શું હેતુ હતો ? શું તેઓને જુદાં પાડવાની આ બેદભરી અબળામાં તાકાત હતી ?

“ નહીં ! ” પોતાનું માથું ગરરી અને ટેકથી ઉંચકી તે મીઝજમાં બબડી. “ આ દુન્યાપરનું કોઇ બી મદ કે ઓરત હમુને જુદાં પાડી શકશે નહીંજ ! આ દુન્યાની કોઈ બી ચીજ મારી ને મારા જસીની વચ્ચે ફાંચડ સમાન આવી શકશે નહીંજ ” એમ બોલી તે બીજાંણા પર લેટી. તેનાં બેજાંપર લુચ્છી અબળા નાંજાંભાયે એવો તો મજબુત છાપ બેસાડ્યો હતો કે આ મનેહર અબળાને ઉંઘતો એક ઝોંહકો-બી આવ્યો નહીં. નાંજાંએ તેને આવી બીહધરાવી હોવાથી તેની બીહકથી તેની ઉંઘબી ગોયા ઉડી ગઈ હતી, અને જાણે કે ડોળા ધોઈ મુકયા હોય એમી જાગૃત સ્થિતીએજ બીજાંણાંપર પડી બબડી. “ આએ નાંજાંભાયે મને બીહધરાવીજ તે માટે સવારને સવાર પપાજીને કેહું ને હું એકવાર ફરીથી મારાં માયજીનો ને આએ રાંડ લુચ્છીનો ખુલાસો માથું ને ફર માથું ! આએ લુચ્છીની આવી બેદભરી હાજરી હું વધુવાર ખમવાની નહીં । રાંડ ખડયા પગ છેક ગલીયા વેર લઈ આલી ! ”

એ નાં ત્રણ વાગ્યા, તેની પાછલી રાતખી થઈ, અને આપદે બામદાદ થઈ સહવારનું ઝઝકણુંખી થયું, મગર પરીન શાંતીથી એક પળ પળ ખીછાંણાંમાં ઉંઘાઈ નહીં! મોડી રાતવેરની પાર્ડીની જોહમત, મેહનતની ધાંધલથી તે જખરી થાકીને લુસ થઈ હોવાથી, અને તે પછી સહવાર વેર જરાખી ઉંઘ વિનાં ભારી તાસવીસથી સારી રાત ઉગ્ગરામાં કાઢવાથી, આ બોલી મનોહર અખળાની તખ્યતમાં ખીગાડ થયો. ઉગ્ગરાને લીધે તેનાં ડોળા લગાર લાલ-લાલ થઈ ગયા અને તેનો ચહેરો તાણુખી ઉપજવનારી હદ સુધીનો ફેરવાઈ ગયો.

સહવારનું પોહર પડ્યું, અને સુર્યોદય થતાં પરીન તૈયાર થઈ ભારી પગલે પોતાનાં ઓરડામાંથી બાહાર પડી અને પોતાનાં મનનું સમાધાન કરવા બાગમાં લટાર મારવા લાગી.

તેનો પીતા પોતાનાં ખીછાંણાંમાંથી જલ્દી ઉડી બારીએ ઉભો હતો, તેખી પરીનને એટલી હદ સુધીની વેહલી ઉડી બાગમાં લટાર મારતાં જોઈ પેહલી હરોળમાં તાણુખ થયો, અને તે પોતેખી ઝડપી કદમે નીચે ઉતરી બાગમાં જઈ પરીનને જઈ મલ્યો. આ મનોહર મધુરીની નાણુક આંખ રાતના ઉગ્ગરાને લીધે લાલ થઈ આવેલી, તથા તેનાં ચહેરાપર ઉદાસી અને ગમગીનીનો છાપ જોવાથી સપલશાહ આ કાયલી ચહેરો જોઈ તાણુખ થયો અને તેને શું આખી રાત ઉંઘ ન આવી હતી અને ઉગ્ગરાને લીધે એટલી હદ સુધીની કાયલી દીસ્તી હતી કે કેમ તે માટે કાલજમંદ થઈ આ હેતવંતા બાપે પરપુછ કીધી, જેનાં જવાબમાં ધુખરાએલે ચહેરે પરીન બોલી.

“પપા ડીયર! મને સારી રાત ઉંઘ નથી આવી, ને સાથે ખીહધેલી હોવાથી તથા ગુસ્સે હોવાથી લાલ જરા મને બેચેની જાણ લાગેછ! એનો સખખ પેલી ભેદી ઓરત છે! પપા! બોદાખાતર એને જે માંગેચ તે આખી અંહીથી કાસર પટાવો-એ પીરાને કાઢો, નહીં તો મારાથી ઝંખીને રેહવાવાનું નથીજો! હું હસ્તી રમતી પાર્ડીમાંથી પરવાડી ઉપર સુવા ગઈ ને એ મારાં ઓરડામાં એક ઝેરી નાગણુની અદાથી અંદર આવી. આવી મધરાતે મારા રૂમમાં આવવાની એને લાજખી નહીં આવી? આએ લુચ્છી ને બાંગરે પછી મારાં બેહસ્તન માયજીને વાસ્તે વાન ચલાવા માંડી.”

“તારી માયને વાસ્તે?” એકાએક સપલશાહનો ચહેરો ફેરવાઈ ગયો. તેનાં ચહેરાપર ગુસ્સાની નીશાની પ્રગટી નીકળી, “પરીન, નાંજાંમાયે તારી માયને વાસ્તે શું કહ્યું?”

“તે ખેશરમ બોલે બોલે ને એમજ બોલે કે મારાં બેહસ્તન માયજીએ એ ડગારીનાં લગન થતાં અટકાવ્યાંતા-ફાંચર મારીતી. શું એ વાત ખરી કે પપા?”

“હું જાણું તો સુધી તો નહીંજ! વાર, અસ એટલુંજ કેની?”

“હા! તે એટલુંજ બોલી પણ તે બોલવામાં ધણો ઉડો ને બેદબરો સાર હોતો જોઇયે. વળી મારાં બેહસ્તન માયે એનાં લગન અટકાવ્યાં, ને પછી કેહ્ય કે છેવટે તેવણે એનાંજ ખોળામાં પ્રાણ મુક્યો! પપા, જો કોઇખી ઓરતની આંખમાં મકકર અને સેતાન્યતપણું મેં જાયું હોય તો એજ રાંડની આંખમાં જોયાં! એ મારી માયને ધીકકારતી લાગેછ, ને વહી સાથે મનેખી ધીકકારેછ, એટલુંજ નહીં પપા, પણ જો તમુને કે મને હેરાન કરવાનું એ નાપાકનાં હાથમાં હોય તો તેમ કરવા ચુકે નહીં એવી એ બાજંદી ને પાખંડી એ ઓરતનાં વેસમાં સેતાન છે!”

“પરીન, પરીન, એ તું શું બોલેય ને—”

“ખરું કેહ્ય! તેમ હેરાનખી કરે ખરી! પણ મને સાચું કેહો, પપા ડીયર,” પરીન સપ્તશાહ નજદીક આવી અને પોતાનાં અને હાથો તેનાં ગળાંમાં વિંટાળી પ્યારથી બોલી. “પપા ડીયર ખરેખર કેહો કે એ ખેશરમ શું ચાહે તો ખરેખરજ આપુને હેરાન કરે વાર?”

“મારી વાહલી દીકરી.” તે ગગળતે સાહદે બોલ્યો. “તે જો ચાહે તો તેમ આપુને કે તુને હેરાન કરે ખરી, તે ચાહે તો પાયમાલ કરે ખરી.”

“પણ પપાજી, તેના જેવી લુચ્છી બૈરીનાં હાથમાં આપુને પાયમાલ કરવાની એવી તે શું સન્તા છે? શું આએ માલમીલકતનો ખીજો દાવાદાર હસ્તીમાં છે?”

“ને ધાર કે કોઈ દાવાદાર નીકળી આવી આએ લાખોની દોલતનો કમળો લઇ લે ને આપુને અરધી વીના બીખારી હાલતે હીણપસનીમાં હડધુત થઇ બાહર નીકળવું પડે તો તેવી ગરીબાઈ ખમવા તું શું તૈયાર રહેશે? આએ ફરીથી પુછુંછ, પરીન કે આ લખોની દોલત છોડી દઇ ગુજરાન કરવા લોકોને ત્યાં આકરી રહી કે સીનીસાંધીને પુરું કરવા જેવી કંગાલત તું ખમશે?”

“મેં તમુને તે દહાડેખી કહ્યું કે આવી ગરીબાઈ વેઠવાનાં કરતાં જીવ પર કરી મરી જવાનું હજાર દરજ્જે ફાયદાકારક છે, પપા!” લાખારીનો નિશ્વાસ ફેંકી તે બોલી.

તેઓ બને થોડોકવાર વિચારના વખતમાં વિંટલાઈ ચુપ રહ્યાં. પરીને પાછું શરૂ કર્યું.

“પપા ડીયર, ચાલો અંદર હવે, જ્યારે નાસ્તો પુરો થાય કે એ તમારી નાંજાંમાંયને આવી વીચીત્ર ચાલ ચલણ માટે જરૂરજ કપડો આપશે. પપા, હું ગરીબાઈને ધીકકારું છું, પણ એ લુચ્ચી બાંગર નાંજાંમાંયને તેથીબી વધુ ધીકકારું છું. પપા, કંઈબી કરી એને અહીંથી કાઢો જે થવાનું હોશે તે થશે! ધરકધુગ્નરામાં રહેતાં હું તો કાયર થઈ ગેમ્ય! મને કેહો પપા, તમે એ ઢોંગી ઓરતને આજને આજેજ અહીંથી બાહર કાઢસો નહીં ત્યાં લગીન મને કરાર વક્સે નહીંજ! મને જાપીને એ ખેસવા દેવાની નથીજ જો! મને જવાબ આપો.”

“હીક છે! આજેજ હું એને જવા કેહવશ.”

“ઠેકસ, પપા. આવી નાચીઝ મકકરખોર અખળાથી શાને માટે બીહધુજીને આપને ચોકચે! જોઈએ એ રાંડ કરી કરીને તે શું કરવાની છે?”

“તું નાદાન છે, પરીન, એક અદેખોને કીનાખાજ મદ બાજેવેલા વખતનાં વેહવા સાથ બીજા ઉપરનો પોતાનો કીનો લુકી જાય છે, પણ એક અદેખી, કપડી, ને કીનાખાજ ઓરત બીજી ઓરતપર કીનાનો કેહર વરસાવવા મરતાં તુલીકબી જીલતી નથી, સમજી! હું મારે વાસ્તે નથી બીહતો, તેટલો તારે વાસ્તે ડર કરું છું! મારા દહાડા તો ભરધ ચુક્યાચ, પણ તું જીવે તારે આએ ચંડાલ બૈરી તુને કાઢબી રીતે હેરાન ન કરે તેની મને શીકર છે! હીકરી ધીરજ રાખ. આજે હું જરૂર એને જવાની ફરજ પાડસ! આએ મેહલ છોડીને ચાલી જવાનો વખત આપો નથીજ! જાંહાં લગીન હું જીવું તાંહાં લગીન તારો બાલબી વાંકો થશે નહીં, સમજી!”

તેઓ મેહલની સીડીપર ચઢ્યાં, ને સાંબીજ હસ્તી હસ્તી બાંગર અને લુચ્ચી નાંજાંમાંય નેઓ નજદીક આવી.

પ્રકરણ ૩૨ મું.

હીહું નારીએળ !

અને આપ દીકરીને હુચ્છી અને ગણત્રીયાજ નાંગાં સામેજ મળી ગઈ અને તેઓનાં બંનેનાં ધુપરાએલા અને લગાર ગમગીન ચહેરા ઉપરથી આ બાંગર અબળા સમજી ગઈ કે ગઈ રાત્રે છંક એક વાગે પરીનના ઓરડામાં જઈ તેને બેટી હતી તેને લગતી ફર્યાદ આ બોલી છોકરીએ પોતાના પીતાને કહેલી હોયી જોઈએ, તેથીજ આ જઈ પીતાએ નાંગાંને સાંમેથી આવતાં જોઈ ગુસ્સાથી ભવાંની ચીલ્લો ચઢાવ્યો. કાઠખી વધતું—ઓહું તોફાન આજે સવારે જરૂર થશે એવું ઝટ અનુમાન આ પોંહચેલ ખુટી અબળાએ કીધું.

“ઓહ, જીભરું આજે કાંઈ સકારે ઉડી આગમાં ફરવા નીકલ્યાં? દીકરી, સવારની ખુશખો હવાથી તારા ગાલપર જોલાખ મીસાલ રતાસ કેવો આપોછ જો !” અને નખરાં કરતાં આ મકકમખોર અબળા હસી પડી.

પરીને કે સપલશાહે જાણે કે સાંભલ્યુંજ ન હોય તેમ જવાબ આપ્યા વિના તેઓ ‘દાઘનીંગ રમ’માં ગયા, અને આ પીવા એક બી શબ્દ બોલ્યા વિના ખુરસી તાણી બેઠા ! આ હુચ્છી અને મકકારે ઓરતથી પરીન એટલી તો હદ સુધીની કાયર થઈ હતી, કે તેની ગમ એક પળખી તેણીએ પોતાની કોમલ ચશ્મ ફેંકી નહીં અને એક બોલખી તે બોલી નહીં !

સપલશાહ બી એક શબ્દ બોલ્યો નહીં. તેણે ઉતાવળેથી ચા—નાસ્તો કીધો, અને પોતાની ખુરસીપરથી ઉડી બોલ્યો.

“નાંગાંમાય, મને હવડાં ને હવડાંજ મારા ઓરડામાં મલી જા, અગતનું કામ છે !”

અને એટલું બોલી તે ઝડપી કદમે ત્યાંથી ચાલી ગયો ! પોતાના બાપને ચાલી જતાં જોઈ પરીનખી ખાધું ન ખાધું કરી ટેબલ પરથી ઉડી અંત નાંગાં ગમ એક પળખી જોયા વિના પોતાના પીતાની પાછળજ જતી રહી, અને તેઓને ગુપચુપ ચાલી જતાં જોઈ નાંગાંમાય હૃદયી જ્યાદા તાજુબ થઈ. તોફાનની શરૂઆત થઈ ચુકી હતી એવી તેને ખુરી આગાહી થઈ.

સપલશાહ કાંઠાની રમખાણ મચાવી 'પરીન પેલેસ' છોડી જવા કહેશે એવોજ આ બંને આપ દીકરીની વીચીત્ર વર્તણૂકથી તેને ખ્યાલ થયો.

આગલી રાત્રે આ મકકરખોર ઓરતે પરીનને ખીલધરાવવાના હેતુથી પોતાની આગસા વર્ષોની જફકારક કાઢાંણી કહી સંભળાવી. તે ઉપરાંત પરીનની મરનાર માતાની વાત કહી સંભળાવી પરીન આગળ મરનારને હલકી ચીતારવાનાં નાંજાંએ ચરન કાધાં હતાં, તે સર્વ વાત પરીને સપલશાહને કહેલી હોવીજ જોઈએ તેથીજ મીઝાજમાં સપલશાહને તેને પોતાના આરડામાં આવવા જણાવ્યું એમ તે તુર્ત પામી ગઈ, અને અર્ધ કચરો નાસ્તો ખાઈ ઉઠી. તે લાગલી કસામાં હોયજ નહીં એમ સપલશાહના આરડામાં હસ્તે ચહેરે ઉભી.

આ મકકરખોર અને ચરકુલી ઓરતને પોતા સાંમી આવી ઉભેલી જોઈ સપલશાહે ભવાંનો ચીલ્લો ચઢાવ્યો, અને નેણ ફેરવી ગુસ્સાથી લાલચોળ થઈ જતાં બોલ્યો. “નાંજાં, તારે અહીંથી આજને આજેજ જવું પડશે! હું વધુ વાર તુને મારા છાપડાં હેઠળ રાખવા રાજી નથીજ; તેં સાંભલ્યું કે?” આટલું બોલી પોતાના ઓરડાનું બારણું અંદરથી બંધ કરી તેની સામે વીકાલ વાદ મીસાલ સપલશાહ ઉભો રહ્યો.

“હા, મેં સાંભલ્યું, સપલશાહ.” તે હડાની ઢપે હસતાં બોલી. “તમારો એવોજ હોકમ છે કે મારે એકદમ જવું તો શું કરશ, જવુંજ પડશે. મરે હું તો જાણું કે અહીં કેવું મુખે રહેવાનું ખાવાનું પીવાનું છે તે ચાલ મકું જે લોહી પાણી આવશે. મકું જે નાતાલખી મજેની પસાર થશે, ને વળી પરીનનાં લગન ખાવાની ખી મજલ પડશે, ને વળી તમે શું ધરક ધુન્નરો લઈ બેઠા. ધારો કે નાતાલ વેર હું અહીંજ રહેવાની બોંહોંસ કરું તો?”

“ધારવા ફારવાનું બાળુએ મુક ને હું કેહુંય તેમ એકદમજ જવાની તૈયારી કર. તારે જવુંજ પડશે.” સપલશાહ ગંભીર હસાથી બોલ્યો.

“તમે તો ધણી છેઓ! તે બોંહોંસ કરોય, એટલે મારા જેવી બાઈ માણસ તો લાચાર! પણ-પણ સપલશાહ, શું તમને હવે શીકર-ધાસ્તી નથી લાગતી?”

“શીકર-ધાસ્તી હદથી જ્યાદા ચાલ્ય તો તે ખમીર અધ જાયય, એટલે હવે મને તેની કશી તુંબા નથીજ. મારી દીકરી પરીનને લાયકની, તેની સાથે બેલાવા લાયકની તું મુદલજ નથી. તું એને જેમ ધીકકારતી હોશે તેવીજ અદાથી એખી તુંને ગણેય, એટલે એવો અણખનાવ મારા

છાંપડાં તથે હું જોવા માગતો નથી. એક જીવલેણ ઝેરી નાગણુને મેં મારા ઘરમાં પાળીય તો તે ડાંખ મારવાની શરૂઆત કરે તે અગાઉ તેને નીકાલું કરવોજ જોઈએ. મેશરમ, ગેઈ રાત્રે મારી પરીનના ઓરડામાં મધરાતે જઈ તેની માથે લગતી વાત કેહેવાની તેં હીંમતજ કેમ કીધી?”

“મેં કાંય હીંમત કીધી પુછોછ? તે હજુ તમને ધણું શીખવાનું છે, સમજ્યાછ! એટલા બધા આકળા-વીકળા પડી ગુસ્સે કાંય થાઓઅજો. પરીન આગળ તેની માથે વાસ્તે વાત કીધી તો શું થયું? એક માતાની મીડી ને મોહઅતભરી યાદ સાથની વાત એકાદ છોકરી આગળ કરવા જેવી બીજી સારી વાત કેમ હોય જે?”

“નાંજાં, તારા જેવી મકકરખોર પાસથી કાંઈબી મેહેરઆની માગવા જેટલો હું હલકો થાઉં નહીંજ, પણ મને હવડાં કરવું પરેય! મને તું ખરી મનશનીથી એટલું જણાવ—”

“બસ! બસ! સપલશાહ! તે જણાવાને હજુ વીલંબ છે, સમજ્યા! તે તો મારો જીવ જશે તોખી હવડાં કેહવશ નહીં! તમે કેહોય તો આજને આજજ હું અહીંથી ચાલી જવસ! મને તમે કયુલાત આપી તેમ દશ હજાર રૂપ્યા રોકરા મને આપો ને પછી આએ અલાહયાદની ધુર મારા પગપરથી પખોરી હું હમેશની ચાલી જવાની!”

“હમેશની? કસમપર કેહય કે તું મને-હમુને ત્યાર પછી હેરાન નહી કરે?”

“મારા બોલપર! કસમ ખાવાની શું અગત છે?”

“કંગાલ ઓરત! તારા બોલપર મને મુદલજ ભરોસો નથી! ખેર! જેવું કરશે તેવુંજ ભરસે એટલું યાદ રાખજે” એમ બોલી તે ટેબલ નજદીક ગયો અને તે ઉપર મુકેલા કેશ બોક્સમાંથી એક-બુક કાઢી તે ઉંઘાડી તેપર લખવા ગયો, પણ નાંજાંમાથે તેને અટકાવ્યો.

“મને એવા એકનું ચીકરું નથી જોઈતું.” આ દગાખોર દગાથી હસ્તી બોલી. “મરે એ વરી મુંખાઈ જઈ વટાવાની માથાંજીક કોણુ કરે? મને તો રોકરા થોરા પાંચ-દશ સો-સો હજારનાં કટકજ જોઈએ.”

કાંઈબી કરી આ ઠગારી ધુતારીની કાસળ પતાવવાની હોવાથી તેનાં કેહવા મુજબ સપલશાહે એક ભર્યો નહીં, અને એપડી પાછી બોક્સમાં મુકી ખુણામાં આવેલી તીજેરી તરફ ગયો અને તીજેરીમાંથી પાંચ પાંચનાં,

થોડાક દસ દસનાં, સોનાં ને આકીનાં હજાર હજારનાં દુકડા તેને ગણાવી એક મોટાં પરખીડાંમાં આ બદમાસ, ગણત્રીઆજ લુચ્છી અખળાને સ્વધીન કીધા અને તેના જીગરમાંથી લાંબી સરદ હાથ નીકળી.

“મરું! મરું!” આ ઢોંગી ઢોંગ કરતી હસ્તાં બોલી. “મરે, આએ દસ હજાર મને તો લાખો રૂપ્યા જેવા, ને તમુને તો દસ અરધી જેવા લામના હોશે, આલો તારે હવે હું જવાની તૈયારી કરું ને—”

“હા! હું મારા આદમીઓને તારો સામન પેક કરાવો, તથા બપોરે એક વાગે મેલ જાયય તેમાં સ્ટેશન પર પોંહોઆડી આવવા હું હોકમ કરુંચ! તું જા, દમાખોર, લુચ્છી ને ઢોંગી ઓરને! એટલું યાદ રાખજે કે જેવી કરણી તેવીજ પાર ઉતરણી થશે! બસ, જા, અહીંથી! તારો સીપ-લાટ સાંભળતાં મારા કાન પાકી આયાય; તારાં નખરાં જેતાં મારી આંખ કોહી ગેમ્છ! જા, તારું કાળું કર.”

એક વીકાલ સીંહ જેવી બરાડ મારે તેવી બરાડ સપત્રશાહે ગુસ્સાથી મારી અને એકાદ બોકરાં મીસાલ આ મકકરખોર અખળા ચોટ્ટીની કાંની એકબી શબ્દ બોલ્યા વિનાં બારણું ઉઘાડી ત્યાંથી બાહર પડી, અને સપ-લશાહ પોતાનો સ્વભાવ ઠંડો કરવા આરામચેર પર લેટયો.

પરીનનાં ઓરડામાં મધરાતે જઈ તેની માતાને લગતી વાત કહી તેની મગરૂરી તોડવાની આ લુચ્છીની નેમ બર આવી નહીં, અને તેને ઘણું ઉતાવળું પગલું બધું હતું, જે ઉતાવળાંપણાંને લીધે તેને સર્વ મોજમગ્ન હ ત્યાગ કરી પાછી અસલી એકાંતવાસ જીંદગી ભોગવવા જવું પડતું હતું, એમ હવે તેને અફસોસ સાથ બલાપો લાગ્યો. પરીનનાં લગનવેર તે ગુપચુપ થોભી હોતે, તો તેટલો વખતવેર ‘પરીન પેલેસ’માં રહેવાનો તો તેને ‘આન્સ’ મલતે. પણ ખેર! ઘોલાએલાં દુધપર અફસોસ કરવાની તેને એવકુદ્દારી કીધી નહીં, અને પોતાનો સર્વ સામન આદમીઓ સાથ પેક કરી બપોરની ત્રેનમાં અલાહબાદથી મુંબાઈ આવવા ઉપડી. બેશક, ઓચીંતી રીતે તેને અલાહબાદ છોડવાનું અસીકું તો ઘણુંજ લાગું, પણ શું કરે, તેને પોતાને હાથેજ પોતાના પગમાં કોડાળી મારી હતી!

‘પરીન પેલેસ’ છોડતી વેળા તેને સપત્રશાહને છેલ્લીવાર મળવા આહયું, પરંતુ આ જઈ ડોસો અંદરથી બારણું બંધ કરી પોતાના ઓરડામાં ખામખા બેસી રહેલો હોવાથી, તુટેલાં દીલે તેને પરીનનાં ઓરડા તરફ હેયું લીધું, જે પણ આ બદમાસ લુચ્છીનાં દીકર જેવા જરાબી

રાજ ન હોવાથી પોતાનાં ઓરડામાં બારણું બંધ કરી બેસી રેહી હતી ! બંને બાળુથી ફ્લેટ અને પોગળી થઈ જવાથી નાંજાને લાગ્યું તો બહુ, પણ હોહીનો ગોટ ગળી સર્વ તામેસ કરી ગઈ અને બચડતી બહાર પડી. “ ઠીક મારો દાવ મારા હાથમાંથી ગીયોચ, પણ એકવાર પાછો મારો દાવ આવશે તારેજ સોટકી મારવાની તક મળશે ! રાંડ, નાપાક, આએ બધું તારેજ લીધે થયુંચ. ને’ જઈને તારા બાપને ઉચ્કેરી મુક્યો, ને તેના પરીણામમાં મને હડધુતની હીણુપસ્તીમાં આએ મેહેલની મેહલ મેહલ વચ્ચેથી વીદાય થવું પડેચ પણ રાંડ હું તને કાંઈ ભુલી જવાની કે ! હું બીજેઉંચ કે રાંડ કીયે નાખે પેલા મુઆ ભસતેભરાયા જસી સાથ પરણી મરેચ તે ! ”

પ્રકરણ ૩૩ મું.

નાસીપાસી અને ખુશાલી.

નખરાંબાજ, ગણુત્રીબાજ અને લુચ્છી નાંજાં જેવી અદાથી દાખડા-માંના ભુત મીસાલ સપલશાહની પહરોણી સગી તરીકે ઓચીંતી ટુટી નીકળી હતી તેવીજ બેઢભરી રીતે અલાહબાદથી ગુપચાપ તેના ચાલી જવાની ખચર સાંભલી પ્યારમાં હારેલો મારેલો જાંહાંગીર હૃદયી ન્યાદા જેમ તાળુબ થયો તેમ વળી એહદ રંજદા, નાસીપાસ અને નામુરાદ થયો ! આ લોભી લાલચુ જુવાને છેલ્લેતેર બદમાસ નાંજાં ઉપરજ આશા રાખી હતી. કાઠખી રવેસે જસી પરીન સાથ પરણી શકશે નહીંજ, એટલુંજ નહીં, પરંતુ લાખોની દોલત સર્વે જાંહાંગીરના હાથમાંજ આવશે એવી કખુલાત નાંજાએ તેને આપેલી આ વેળા તેને હૈયે ચઢી આવી, અને હવે નાંજાના એકાએક ત્યાંથી ચાલી જવાથી તેની ઉમીદ અને મુરાદ સદંતર નાશ પામેલી હોવાથી, તથા ‘આટા ટોલ ઠીકરી જલતા હય’ એવા ખરચાલુ કરજવંતા જુગારીના હાથમાંથી લખોની દોલત આંખના પળકારામાં ચાલી જવાથી આ બદમાસ જુવાન ગોચા હયરાન પરેશાન થયો. તેને નાંજાંમાય ઉપરજ બધી આશા બાંધી હતી, મગર તે આશાનો સદંતર નાશ થઈ જવાથી જાંહાંગીર હૃદયી ન્યાદા રડમસ બની રહ્યો.

દીલકશ અને મનોહર પરીનનાં લગ્નનો સુભાગ્ય તદ્દનજ નજદીક આવેલો હોવાથી બધી ધામધુમની ધમચકરીની તૈયારી ચાલી રહી હતી, અને તેનાં લગ્ન અટકાવી શકી, લુચ્છા જસીનાં હાથમાં જતી. દોલત બચાવી લેવાની કાંઈ બી જુરો સંકેત-તે રચી શક્યો નહીં કાંકે નાંગ વગર તે કાંઈ બી કરી શકનાર ન હતો. જસીને સ્વાદીનાં ગાંઠથી એક થતો અટકાવવાનું, જાંહાંગીરના હાથમાંથી જતી રહેલી ગંગવર દોલત પાછી તેનાંજ હાથમાં લાવવાનું, સર્વ લુચ્છી અને ભેદી નાંગનાં હાથમાંજ હતું, એમ તે ગણતો હતો મગર નાંગનાં આવી કટોકટ અને આરીક સમયે ત્યાંથી ગુપચુપ બેદબરી રીતે અસાહ્યાદ છોડી જવાથી તે કાંઈ બી કરી શક્યો નહીં. પરંતુ તેને હૃદયી જ્યાદા હૃદયુટની હીણુપસતીમાં નાકમેદ કીધો હતો, તે બાકી છોકરીએ જુસ્સાનાં આવેશમાં આ લુચ્છા પોર્યાને કીધેલાં અપમાન અને અપજશ જરાબી જુલ્લી ગયો ન હતો, પરંતુ તેવી હીણુપસતી અને નામોશીનો બદલો કીનાનાં કેહર અને વેરમાં લેવાનો તેને નાંગની સહાયતા સાથ સંકેત કીધો હતો મગર લુચ્છી નાંગનાં ચાલી જવાથી હવે તે વેર લેવાનાં કાંઈ બી સાંધણુ શોધી કાઢ્યો નહીં, તેથી તે ઘણોજ નાસીપાસ થયો.

શું ત્યારે દેખતી આંખે તે આતરી ભોકવા દે ? પોતાની નજરો હેઠળ પરીનને જસી સાથ સ્વાદીનાં ગાંઠથી એક થતાં જોય ? પોતાનાં હાથમાં આવતી દોલત તદ્દનજ આસાનીથી બીજને હરીફ મુદ્દઈ ધસડી જાય તે તે ગુપચાપ દેખી શકે ? તે સીવાય છુટકજ ન હતો ! આહ ! કોઈ વેળા અદેખાઇનાં અંગારમાં જલતાં જીરમાં તેનાં મુદ્દઈ વેરથી જસીનું તેનાં રસ્તા વચ્ચેથી કાટલું કાઢવા જેટલી હદ સુધીનો જુરો, નીચ અને પાપી ખ્યાલ લાવતો હતો, મગર તેમ કરતાં તે પોતેથી કાયદાની ચુંગાલમાં ફસી પડતો હોવાથી તેવો જુરો વિચાર તેને છોડી દેવો પડતો. બદમાસ, ગણત્રી-બાજ નાંગ જતી રેહી એટલે કીનો લેવાની સંધી આસાબી તેની બંગ થઇ ગઈ. તેઓનાં લગ્નને જો કે ઘણાજ થોડા દીન હતા, તેટલા અરસામાં કાંઈ જુરો બનાવ બનવા પામે અને તેની જુરી અસરોથી આ લગ્ન અટકી શકે ! તેનાં રસ્તામાં કવાબમાં હાડકાં મીસાલ નડનારા હરીફ જસીને કાંઈ કશું જુરું બની જાય ! કાંઈ બી જુરા સંજોગોથી આ લગ્ન છેલ્લી ઘડીએથી અટકે ! આવા આવા લખો નેહસ્ત અને પાપી વિચારો આ જુરા અધર્મી બદમાસ જાંહાંગીરનાં કીનાબાજ મનમાં બરપા થતા હતા. તેવી જુરી ઇચ્છા ઇચ્છવા સીવાય તે બીજું કાંઈ બી કરી શક્યો નહીંજ. જ્યાં લગીન

ઇનસાનનાં તનમાં પ્રાણ છે ત્યાં લગીન આસા રહે છે. એવીજ કીસમથી આવા ખુરા ખ્યાલો વચ્ચે આસાઓ રાખતો આ બદકાર જીવાન ધીરજ પકડી બેઠો. ‘પરીન પેલેસ’માં તે કોઈ કોઈવાર જતો હતો, અને પરીન અને જસીને સાથે મોહબત વચ્ચે વાતો કરતાં જોઈ આ અદેખાનું નામુરાદ અને તુટેલું જીગર બળીજળીને ખાખ-રાખ થઈ જતું હતું. એમજ બળાપામાં દીવસો પસાર થયા, અને નાતલનો ખુશ હીંગામખી આવી પોહોંચ્યો અને પરીનનાં લગનનીખી તૈયારી થઈ ચુકી.

મનોહર અને ભોળી પરીનનનાં લગનને માત્ર પાંચજ દીન બાકી વધ્યા હતા, અને એક દીને સાંજે આ બદકાર જાંહંગીર પોતાના ઓરડામાં વીચ્કી આસ ટેબલપર રાખી ગમગીન વિચારોમાં ગર્ક થએલો બેઠો હતો. પોતાનો ગમ ભુલાવા તે પોતાનાં જેવાજ બદમાસ મીત્રો સાથે જીગર અને નેપથ્યેગનાં દાવો ખેલતો, નહીં તો નાસીપાસી વીસરાવવા સારો દીવસ દારૂની લહેરમાં ચકચુર ખનતો હતો. આ બદમાસે જેવી ખુરી ધારણા રાખી હતી તેવી કાંઈખી ફળી નહતી, યાને પરીન અને જસીનાં લગનમાં કશાંખી વીધન નડ્યાં હતાં નહીં, એટલુંજ નહીં પણ પરીન તેમજ જસી નેખી કાંઈ કશું બન્યું ન હોવાથી આ લુચ્છો જીવાન હૃદયી જ્યાદા નાસી-પાસ, નારાજ બની તે સાંજે એખલો એકાંતમાં દારૂની ખાટલીનો ઘાણ કાઢતા પોતાના ઓરડામાં બેઠો હતો. તેજ રાત્રે ‘પરીન પેલેસ’માં મોટી પાર્ટી હતી, મગર એવી પાર્ટીઓથી તે એટલી હદ સુધીનો કંટાળી ગયો હતો, કે ત્યાં જવાના તેને ખામખા અખાડાજ કીધા હતા. ‘પરીન પેલેસ’માં જઈ પોતાની અદેખી નજરો હેડળ જસી અને પરીનને અકેક સાથે મોહબતથી ભેળાતાં જોતાં તેનું હૃદયમંદ જીગર ગોપા ચીરાઈ, ફસાઈ અને વીંધાઈ જતું હોવાથીજ તે સાંજે ‘પરીન પેલેસ’ની પાર્ટીમાં જવાનાં ખાસ અખાડાજ કીધા હતા.

ગોપા બેરેહમ નરીખજ તેની સામે રક્યું હતું! તેને જે ખુરી વાસના કીધી હતી તે કદીખી પાર પડી નહીં અને એવું કાંઈખી ખુરં અને નહીં કે જેથી તેઓના લગન એકાએક અટકે અને વળીતેના હાથમાંથી જતી રહેલી દોલત પાછી મળી શકે. તેના હાથમાં સુન્નાની ચલ્લી આવવાનો દીલખુશ સ્વપ્નો તેના ખામમાં તદ્દનજ હગારો નિવડયો!

“પેલી રાંડ દાકણ નાંગમાંથે મને તદ્દનજ બનાવ્યો ને હંબગ કીધો.” છરનાં મલાસે પોતાના હોઠ બીજવતાં તે નીરાસી અને નાસીપાસીથી ખમડયો. “એની પર મેં બધો બધો મદાર બાંધ્યો, કે એ કાંઈ બરમ

જાણેછ તો તે આધારે આ લુચ્છી માજરી બીલાડીનાં લગન અટકાવી બધું સાતરે સાત ને બારેવાટ કરી, બધી દોલત મારા હાથમાં આવી પડે એવી તદખીર રચશે, પણ કમબખ્ત તો મને મધ્યા ભેટયા વગરજ અલાહબાદથી કોણ જાણે શા સમયથી વંજે માપી ગેઈ? રાંડ મને મળીનેથી જતે તો કાંઈ નીવેડો તો આવતો!" અને તેનાં દર્દમંદ જીગરમાંથી એક સરદ હાથ નીકળી.

બ્હીરકી સોડાતું ગ્લાસ ટેબલપરથી ઉંચકી તે પીવા જતો હતો, તેવામાં તેનાં ઓરડાનાં બારણાંપર બાહરથી ટકોરા મારવાનાં સાહચ્છી તે ગ્લાસ તેને પાછું ટેબલપર મુક્યું, અને "કોણ છે?" નો સવાલ કરતો તે ઉઠ્યો, અને લદર-પદર સ્થિતીએ કોણ બારણું ઠોકતું હતું તે જોવા જાણવા બારણું બંધી ગયો!

"કદાચ સંપલશાહ કાકાએ આદમી મોકલ્યું હોશે કે પાર્ટીમાં કાંય નહીં આયો?" તેને મનમાં ધાર્યું અને સંપલશાહને ત્યાંનો કોઈ નોકરજ આગ્યો હશે એવું ધારી બારણાંની સાંકળ ઉઘાડી, અને કોણ બારણું ઠોકતું હતું તે જોવા જાણવા તેને બારણું ઉઘાડ્યું અને બારણું આગળ ઉભેલા આકારને જોઈ જાંહાંગીરે ગોચા ભુત જોયો હોય એવી ક્રીસમથી ચોંક્યો-ઉછડ્યો, અને "ઓ ખોદા" એવા શબ્દો બોલી તાજુબ થતો તે બે દગલાં પાછલ હડી પેલા આકારને ટગર-ટગર ટીકવા પડ્યો. તેનો ગમગીન ચહેરો ગોચા ખુશાલીથી ચમકવા લાગ્યો. નાસીપાસીનાં ઇંગારથી બળીજળીને કોયલો થયલું જીગર પેલા આકારનાં જોવાથી એકવાર ફરીથી આશા અને ઉમેદનાં આતશથી રોશન થયું!

તે કોણ હતું કે જેથી જાંહાંગીરનાં ચહેરામાં તાજુબી પમાડનારી હદ સુધીનો ફેરફાર થયો હતો?

તે કોઈજ નહીં પણ દાખડામાંનાં ભુત માફક એકાએક ગેબ થઈ ગએલી અને પાછી તેવીજ ભેદભરી રીતે આચીત પુટી નીકળેલી લુચ્છી, બદમાસ, કાવત્રાખાજ અને મકકારે ઓરત નાંજમાંય હતી!

પ્રકરણ ૩૪ મું.

ખાનાખરાબીની શરૂઆત.

પોતાની સાંમે ભુત પલીદ આવીને એકાએક ઉભો રહેતો તો એટલી હદ સુધીનો જાહાંગીર ચોકતે નહીં, મગર આ કસકુનમ બળાને એકાએક પોતાની સાંમે દાખડામાંના ભુત માફક નીકળી આવેલી જોઈ તે ઉછળીને બે દગળાં પાછળ હડી નાંજાંમાયને પગથી તે માથાં તુલીક નિહાળતો ઉભો.

નાંજાંમાય નખરાં કરતી હસતી હસતી અંદર આવતાં બોલી. “હરવાયોરે તું, જાહાંગીર! એટલો બધો દુસ્મન ચોકયો કાંય વારં! મને જોઈને શું ખુશી નથીજ? તું કેહસે કે રાંડ નાંજાંમાય હાથ તાલી આપી, હાગી વાલીને કહયા વગર ચાલી ગેઈ, પણ શું કરું તેવો મુવો સંજોગ બન્યો તે જવું પડ્યું. ને મરે નશીબમાં પાછું આવવાનુંજ તે પાછી અલાહબાદ આવી ઉભી!”

“પણ-પણ નાંજાંમાય! કાકાજીના પેલેસમાંથી એકાએક જતું રહેવાનું શું કારણ મળ્યું? ને વલી દાખડામાંનાં ખરીશ માફક પાછું આવવાનો શું આવસ!”

“બોલ નાં તું, જાંશું” તે નજદીકની ખુરશી પર બેઠી, અને મોંહ કુમલાવી બોલી, “મુવું નશીબ અમાગ્યું ચાર આંગળ આગળને આગળજ દોડેય! મરે, હું જતી રેહી તે પેલી રાંડ માંજરી, ખીધારી દુકતીને લીધેજ જો! એ રાંડ નાપાકે પોતાનાં બાપ થતા આગળ તોફાન કીધાં, ને રણુને થોડે ચઢી, કે બસ અને પેડોજ પકરાવે, ને હરવાયા બાપ થતાએખી કાચા કાન રાખી પોતાના બવીશનો વિચાર કીધા વગરજ અને ઘેરમાંથી તરતને તરત કહાડી, પણ તે કંઈ હું વીસરી જવાની કે! તેનો બદલો લેવાજ હું પાછી આવીય. તારા કાકાએ મને બસ પેલેસ છોડીજ જવા કહયો, ને મને વીસ હજાર રૂપ્યા સાથે ઝાંસયા, કે મારે ફરી અહીં પગખી નહીં મુકવો, ને પેલી રાંડ નાપાક તુકરીની અરાસે નહીં જવું. મેં રવા-રોકડા રૂપ્યા લીધા, ને મને તુને મલવાની ટક ન હોવાથી મેલમાં મુબઈ ગેઈ! પણ મુવું નશીબજ કાણું તે? મુબઈ પરેલ મારે ત્યાં ઉતરી, ને મરે મકું ચાલ હરીકામ થાઉં ને બેચાર દીવસ રહી પેલા રોકડા નોટના ચોરાનો કાંઈ રસ્તો કરું, પણ મુઆ બસ્તે ભરાયા ઘરવાલાએ નીચે ધાસલેટનું

ગોદાઉન ભરાવેલું તે એક રાતે તેમાં ભડકા થયો, ને અસતો હું કાંઈ બચાવવા બહું તેટલાં તો મારાં ઉપર કાતર્યાંવેર આગ ફેલાઈ ગઈ ને કપાટ પેટી ઉઘાડવા જેવીખી ફરસુદ નહીં મલી ને હાથમાં પાંચ-પચીસ આયા તે લઈ કપડાં ખેચાર બગલમાં મારી આગમાંથી બચવા પાસે નાંધરમાંથી બહાર નીકળી, ને બર્થ તારા કાકા થતાએ આપેલા નોટના ચોરા બધા મલીને ભરમ થયા, ને મરે, હું અગાઉનાં જેવીજ પાછી થઈ ગઈ! મરે! હું ધારતીથીજ કે એ હાથનો પૈસો કેમ જરસે ને અતે મુઠ્ઠા આવી અવસ્થા થઈ! પણ વારં, હું એકાએક ચાલી ગઈ તેથી તેં તો મારે વાસ્તે ખુરંજ ધાર્યું હોશે કે રાંડ સુન્નાનાં દાંદરને રૂપાનાં દોરડાં બતાવી સસેકા ત્રીન પાંક કરી ગઈ, હેં! નહીં! તુને મેં જે લખોપતી બનાવવાની આશા આપી, જે કયુલાત આપીય તેજ પાળવા હું પાછી અહીં આવેલી છેઉં. રાંડ નાપાકે મને હરધુટ કરી કાહરી મુઠાવીય તો તેનો બદલો લેવા, ને સપ્તશાહનો છુપો ભરમ કહેવાજ હું પાછી આવેલી છેઉં.”

નાંજનાં છેલાં આશાવંત બોલો ઉપરથી જાંહાંગીરનાં ચહેરાપર છવાઈ રહેલી દલગીરી અને નારીપાસી ઉડી ગઈ અને આશા અને ઉમેદની લાગણી પ્રગટી નીકળેલી જણાઈ, અને ખુશાલીનાં આવેશમાં ચોંકી નાંજનો હાથ પોતાનાં હાથમાં લઈ તાગુખીથી બોલી ઉઠ્યો—“નાંજનાય, ખરેખર! તમે ભરમ કહેવાંજ આયાંય? તારે તો કેવી ખુશાલી! મને હવડાંને હવડાં આજની રાતે ને રાતેજ નહીં કહો?”

“હરવાયા, જરા ધીરો પર, ને મારા હાથની કાંદી છોર દુઃખી આવેય! એટલો બધો ખુશાલીથી શું દુશમન લેલો થઈ ગીયોય? બધી ઠાકથી હું ઠાકી ગઈય, ને મોતનામાં અનપાણી નથી લીધું, ને જીવ ઠાકીને લુસ થયોય તે કાંઈ ખવાર પીવાર તો ખરો, પંજી વાત થઈ રહેશે. હું ભરમ તો કેહું, પણ મને વીસ હજાર આપવાનાં છે તે કયુલાત યાદ છે કે? ને વળી હું જે ભરમ કેહું તે મારા કહયા વગર કોઈને તું એકદમ જણાવે ખી નહીં, સમજ્યો કે? તુને કાંઈ વધુ વાર ઠાભવા કેહતી નથીજ, બસ પેલી ચણા જેટલી પોરીનાં લગન થાય ત્યાં વેર તું એ ભરમ કોઈને જણાવે નહીં, કયુલ છે?”

“નહીં નાંજનાય! હું કદી ખી કેહવસ નહીં; એના લગન વેર હું મોહું બધ કરીનેજ એસજ!”

જાંહાંગીરે ખાણીનો હુકમ કર્યો, અને બંને જણા ખાવા બેઠાં, અને પોતે ઠાકીને લુસ થયેલી હોવાનું બાહાણું કાઢી તે બદમાસ, દગાબાજ,

મકકમખેર અવળાએ જાંહાંગીરનાં આગ્રહથી ધારા કરતાં વધુ દારૂ પીધો, અને પોતાની છાતીમાં હુપાવેલો લાંબા વખતનો ખાનખાદુર સપલશાહને લગતો ભરમ આ નગુણી નાચીઝ અને કંગાલે જાંહાંગીર આગળ ખુલ્લો કીધો.

પોતાના મુરખી કાકાને લગતી બેદબર્યા ભરમને લગતી ઝેરી ડુંક આ ઝેરી કાઠીલ નાગણે જાંહાંગીરના કાનમાં મારવાથી, તેની અસરથી આ ખેવકુદ જીવાન હર્ષથી ગોચા થેલો થઈ ગયો, અને પેલી ચણા જેવડી દુકતીએ તેને હીણપસ્તીની નામોશીમાં ખેનલટ લગાડી ગોચા હડધુટ કીધો હતો તેનો બદલો લેવાનો દાવ સાબુત હવે હાથમાં આવેલો હોવાથી, તથા આ ઝેરી નાગણનાં ફાડી દીધેલા ભરમથી તે નાચીઝ મગર દુકતીને હઠેલી પર ચાંદ દેખાડવાની યુકતી તેને હાથ આવવાથી ખુશાલીથી ગોચા તે દીવાનોજ બની રહ્યો !

અફસોસ ! સપલશાહ પાસથી વીસ હજારની રકમ લઈ અલાહબાદ પાછી કદી બી ન આવવાનાં, તથા સપલશાહને હયરાન ન કરવાની કપુલાટ કરી ગએલી બદકાર, જફકાર, બદમાસ નાંગ પાછી અલાહબાદ પોતાનો દાવ સાંધવા, અને જાંહાંગીર જેવા બાણુ ભુલાને પોતાની જલમાં સપડાવવા ઓર્થીત આવી હતી. મુજબ ગયા પછી એતેફાંક તેના ઘરમાં આગ લાગવાને શબ્દે જે ઘરમાં તે રહેતી હતી તે ઘર પોતાના સર્વ સામાન સાથે બળી ભરમ થયું હતું, અને તેમાં સપલશાહે આપેલી નોટના ચોડા જે આ બદમાસ ઓરતે પેટી પેટારામાં અંદરથી સાંટયા હતા, તેબી સર્વ બળીને ખાખ થઈ ગયા, અને પોતાની પુરી મનસની પ્રમાણે આ લુચ્છી ઓરત પાછી ખાખા વરખી અને બીખારી થઈ જવાથી, એકવાર ફરીથી પોતાનું નશીબ અજમાવવા જાંહાંગીરની બાહેધરી હેઠળ અલાહબાદ આવી પુગી હતી.

અફસોસ ! બલાંઓ બાજે વેલા પોતાની બલી મનસની અને મુરોદો વચ્ચે ઘણી જફકારક રીતે આ જેહાંનો વાંસો ઉઠારી જાય છે, જ્યારે પુરાં બદમાસો બાજે વેલા બયબરેલા અકસમાટોમાંથી બચવા પામી, આ અવનીમાં જીવવા પામે છે એ દેખીતી ખુદરતનો જેર ધનસાફ ઉકેલાવવા કોણ હીચત કરી શકે !

આ બદમાસ દગાબાજ પોતાના ઘરમાં લાગેલી આગ વેળા બળી જળી મરી ગઈ હોતે, તો પોતે રચેલાં કાવત્રાંથી થતાં અનેક ભોગ બચવા પામતે. મગર સરજત આગળ આદમ જત તદનજ લાચાર છે !

પ્રકરણ ૩૫ મું.

“પરીન પેલેસ”માં ગભરાટ.

સપ્તશાહ ઓર્થોન્ટ બિમાર પડી ગયા હતા, અને “પરીન પેલેસ”માં દોડદોડી ચાલી રહેલી હતી. પરીનની મુઆરક સ્વાદીની સાજવારીને માત્ર ચાર દીન બાકી રહ્યા હતા અને સપ્તશાહની ઓર્થોન્ટ માંદગી લગનમાં વિધન જેવી અપશુકનભરી લાગતી હતી.

પોતાનાં વહાલા પીતાનાં દહેમંદ ચહેરાથી ગમગીનીથી ચોંકતાં પરીન બીજાણું નજદીક આવી પુછવા લાગી. “પપાજી ! શું છે ? ડોક્ટરને બોલાવું ?”

“ નહીં ! બેટા ! ડોક્ટરને બોલાવતી તાં-હમણાં નહીં. દીકરી, તું મારી પાસે આવ. મેં આખી રાતનાં વિચારોપરથી મારું મન મકકમ કીધું, ને જે હવે તુંને બધો ભરમ કહી દેવશ નહીં તો બીજી વખત મને હવે હીમત આવવાની નહીં. મારી દીકરી, તારે હવે જાણવું જોઈયે ! એક દીવસ-એક કલાક-અરે એક ઘડીબી તું સલામત નથી ! ખુદા મારા ! પેલી ચંડાળ અમાસ નાંજાં જાંહાં લગીન જીવે તાહાં લગીન બળતા ઇંગારપર બેઠેલી જેવી આપરી-તારી હાલત બચભરેલી ને ચીંતાનુર છે, ને-પેલા તારા-તારા જસીનેબી બધું કેહેવું જોઈયે ! જે એ નચણો લુચ્છો તુંને છોડી જાય, તો પાછળથી તુંને છોડી જાય તેનાં કરતાં લગન આગમજ તેમ કરે તો વધુ સારું થાય.”

વીજલીનો ઝટકો લાગ્યો એમ પરીન ચોંકી-અમકી ! ધાસ્તીથી તેની કામળ છાતી બેસ સમેટ ધડકવા લાગી; તે બોલી. “પપા, પપાજી ! એ તમે કેવું ઘાતકી ને ખરાબ બોલો છ ? જે તેવું કાંઈ બુરું બનવા પામશે તો હું મારો જીવ ત્યાંનો ત્યાંજ પટકી નાંખશ જે આ !”

“ અરે બોહા ! હું શું કહું ? મેં એને-એને એ ચાર વરસ અગા-ઉત્તુ કહી દીધું હતે તો-તો-” તે ડોસો બેકારી વચ્ચે બચડ્યો.

“ પપા ! શું ભરમ છે તે મને કહી દેઓ ! હું તે ધીરજથી ખમસ.”

“ નહીં દીકરી ! તે તારાથી ખમાસે નહીં ! તું પેલીને ધીકકારેય ને વળી સાથે ધણીજ ગરર છે-ગરીબાત તું ખમી શકશે નહીંજ એમ તે મને જણાવ્યું એટલે એમાંથી બચવા માટે-ઓ-ઓ-મને-અંધારાં-ઓ-”

અને આટલું બોલતાં સપ્તશાહી ખીણાંપર તુટી પડી બેભાન થયો. ભોલી પરીન તદનજ ગભરાઈ ગઈ અને ટેવલપરનો ચંગ જોરથી અફાળ્યો, અને નોકર-નફરોની દોડદોડી ચાલી રહી અને પરીને તાબરતોળ ડાં હોમીને બોલાવી લાવવા એક નોકરને ગાડી આપી દોડાવ્યો.

ડાં હોમી સર્વ કામ પડતું નાખી પેલેસમાં દોડીપે હોંઘ્યો. સપ્તશાહને બરાબર તપાસ્યો અને સુધ્ધીમાં લાવવા અનેક ઉપાયો પછી તે ડાંસો ધણે લાંબે વખતે સુધ્ધીમાં આવ્યો, અને આરામ આપવા દવાનો દોઝ આપ્યો જેની અસરથી અર્ધી બેઠામીમાં આ જર્ઝ ડાંસો બર ઉંઘમાં પડ્યો.

સવારની સાંજ પડી, પરંતુ ખીજાં ભેગો ડાં હોમી ખી ખીણાં આગળ બેસી રહ્યો. તેમ પરીન પણ એક ડગલું આગળથી હડી નહીં. હોમીએ હોસ્પિટાલમાંથી હુસ્વાર નર્સને બોલાવી દર્દી આગળ માવજત માટે રાખી અને પોતે ખી પોતાના મુરખી જેવાની માવજતમાં જીગરતોડ કોશિશ કરવા લાગ્યો.

સપ્તશાહને ‘એપોપ્લેક્સી’ થવાથી (માથે લોહી ચઢવાથી) મામતો ધણેજ ગંભીર બન્યો હતો, અને આ જીવલેણ હુમલામાંથી જો બચવા પામે તો ખીજ વખત તેવણ પાણી પીવા પણ ઉભા ન રહે એવું અનુમાન ડાં હોમીનું હતું.

છેક સમીસાંજે સપ્તશાહે આંખ ઉઘાડી. પરીન તુર્તજ આગળ દોડી પોહોંચી અને વહાલથી ખીનાનું માથું પસવાડની બોલી “પપાજી, પપા ડીયર! હવે તમને ડીક લાગેયની?”

બસો હોમી તુરતજ નજદીક આવ્યો, અને પરીનને એક ખાનુ તેડી માથાથી સલાહ આપવા લાગ્યો. “પરીન, તારા પપા સાથ તું અહીં રહે તેની મને અડચણ નથી, પણ તેવણને બને તેમ એક શબ્દખી બોલવાની મહેનત આપતી નાં. તેમ કરવાથી વળી દર્દનું જોર વધી જવાનો સંભવ છે!”

સપ્તશાહે ફાટેલે ડાંબે પરીનના ચહેરા તરફ જોયા કીધું, અને એક સર્દહાથ ખેંચી તે ડાંસો ધીમેથી બોલ્યો: મને-ફરામરોજ સોલીસીટરને બોલાવો-મારી આગળ મોકલો-મને વીલ વીલ-ક-કરવાનું છે.”

“પપાજી! હું ખજી માણસને મોકલુંચું! હમણાં તમે કાંઈ બોલોનાં! તદનજ શાંત રહેા.”

સપલશાહે પાછી અકરવકર કીધી, અને ડાં હોમીએ દવાનો દોઝ આપ્યો જેથી આરામ થવાથી તે પાછો ઉંઘમાં પડ્યો.

પોતાના લગ્નને માત્ર ત્રણજ દીવસ બાકી હતા, અને પોતાનાં હેતાણુ અને મોહબતવંતા પીતાની ભયભરી માંદગીથી તદ્દનજ રૂઝમસ બની હોંમત છોડી છુપી છુપી આંસુએ તે અભાગણી બાળા રડયા કરતી હતી.

જસીનેબી બેલાવેલો હોવાથી તે રાત્રે ત્યાં આવ્યો અને લગ્નમાં આવું વિદ્ધ નીકળેલું જોઈ તે તો ગભરાઈ ગયો, અને રખેનેલગ્ન કમ-નશીબીથી અટકી પડે તેની મોટી ચીંતા તેને રહી, કાંકે પોતાનાં હાથમાં સુન્નાની ચલ્લી જેમ બને તેમ જલદી આવે એવા ઇરદાથીજ જેમ બને એમ જલદીથીજ લગ્ન કરી દેવાની તેનીજ મોટી દોડાદોડ હતી.

“પરીન” જસી શ્રીકરમંદ રીતે બોલી ઉઠ્યો, “હું આપણા લગ્ન મુલતવી રાખવા માંગતો નથીજ, કાંકે હું ઘણું અપશુકનભર્યું ધારૂં ! કાંઈબી કરીને પરમ દહાડે લગ્ન થવાંજ જોઈએ.”

“હું પપાને પુછી જોવશ, પપા જરા ઠીક થાય તારે કેની ?” પરીને સંધ્યારે આપ્યો.

આખી રાતની જીગરતોડ મેહેનત પછી સપલશાહની હાલત સુધારાપર આવી અને નર્સનાં હાથમાં પોતાનો ચાર્જ આપી ડાં હોમી પેલેસ છોડી ગયો.

પોતાના પીતાની સુધરતી સ્થિતિથી ભેલી પરીન તે કીરતારની લાખે લાખ શુકર ગુન્નરી કરવા પડી.

સપલશાહની માંદગી દરમ્યાન જાંઠાંગીર બી ત્યાં દોડી પોંહચ્યો હતો. મગર તે અગાઉ જેવો ધુખરાએલો કે ગમમીન નહતો, પરંતુ તેનો ચેહેરો ખુશાલીથી પ્રગટી નીકળેલો હોવાથી, પરીન પણ તાણુબ થઈ, અને તેનાં જવા પછી બ્યારે તેનાં બાપની હાલત સુધરતી થઈ ત્યારે તે વેળા તેને સવાલ બી કીધો. “પપાજી ! જાંઠાંગીરમાં કાંઈ બી એવો બનાવ બનેલો છે કે જેથી એ તદ્દનજ બદલાઈ ગીયોય ! તમે એનો ચેહેરો જોયો હશે ! જાણું કે કાંઈના દલ્લો મલી ગીયો હોય એવો ખુશી લાગતો તો, શું હોશે ?

“દલ્લો ? છટ ! છટ ! પણ કદાચ પેલી લુચ્ચી બદમાસ નાંજ એની સાથ પત્રવેવાર તો નહીં કરતી હોય ?”

પરીન કાંઈ બોલી નહીં, અને પોતાનાં પીતાની રજા લઈ ત્યાંથી બહાર પડી ! તેને જતાં જોઈ દર્દમંદ જીગરે આ બધક ડોસો બબડ્યો !

“ ખુદા ! ખુદા ! હવે તો બેજ દીવસ બાકી રહેવા ને મારી હવે કહેવાની હિમતથી ચાલતી નથી ! હું શું કરું ? કેહવું તો બેઝરિ ને કહેવાની મને હિમતજ નહીં થતી ! ખોદા ! ખોદા ! એ બધું કેમ ખમસે ? ”

બે ત્રણ વાર બધે ભરમ કહી દેવાની સપલશાહે જીગરતોડ કોશેશ કીધી, પરંતુ ડાંગ હોમીએ સપલશાહને બને તેમ ન ખોલવા દેવા એવી સલાહ આપેલી હોવાથી પરીન તેણે ખોલવા દેતી નહતી.

“ પપાજી ! એક ખોલથી અને તો નાં ખોલો ! મારાં લગનની બેજ દીવસ આગમજ કાંઈથી ભેદભરી ભયભરી છુપી વાત હું સાંભળી હું વધુ દીલગીર થવા માંગતી નથીજ. પપાજી, શાંત રહેા એટલે ખસ ! હું કાંઈ સાંભળવા માંગતી નથી. ”

ગરીબ બીચારો સપલશાહ ! તે કાંઈથી ખોલી શક્યો નહીં ! હવે તો જે હોય તે ! ખુદ કાસમતપર સર્વ આધાર રાખી આ જઘ્ઘ ડાસો શાંત બેઠો ! અકસોસ ! આ ભલા જઘ્ઘ ડાસાને સ્વપ્ને વટીક ખબર પડી નહતી કે નગુણી અને ચંડાલ નાંજાં તેઓનાં સુખનો સુર્ય અસ્ત કરવાનાં ઈરાદાથી કીનાભરી રીતે છુપાછુપ અલાહબાદ આવી પોહોંચી હતી, અને ખાને ખરાખીનો જીવલેણ સંકેત જાંહંગીર સાથે રચતી હતી ! અલખત જાંહંગીરે તેને ‘રિઝ કોટેજ’માં રાખી નહીં, તેથી ત્યાં દુર એકાદ ચેક્કી ઉપરનો એક માલ ભાડે લેઈ છુપાછુપ આ બદમાસ ઓરત ત્યાં રહી હતી, અને પોતાનાં કીનાનો કેહેર વરસાવવા અનેક તરાંહનાં ભયભરેલાં પાટયાં ગોઠવતી હતી.

આહ ! મદકાર, જદાકાર, ઓરત ! તારા ભેદભરેને પોંહચી વળવાની તેને ઉકેલાવાની માચીઝ અર્ધમાં તેવી જોરાવર શક્તી આમેજ કીધી નથીજ !

પ્રકરણ ૩૬ મું.

સ્વાહી કે બરખાહી ?

વરરાજા કયાં ગુમ થઈ ગયા ?

સ્વાહીની સાજવારીની ખુશખબરીની કોણ અભાગ્યાને ખુશાહી બરખા ન થાય ? ગમી કે મદા, તવંગરી આ ગરીબાઈમાં એક સરખી રીતે જીંદ-

ગીતો આ સર્વોત્તમ સુન્નાતે મુન્નનો બાગવંત દીવસ હૃદયી જ્યાદા ખુશી-ખુશી અને મોજ-મજાદ ભરી ખુશાલીનાં સુખીજ લાગે છે ! એકાદ મુક્તેસીની મુશીખતો વચ્ચે રાત અને દીસની દલદેશરી વચ્ચે આખો દીન અને રાત કંગાલ્યતમાંથી પેટ પુરતું કુટી કાઢવા, સીની સાંધી યા દરી છરીનેથી ગુજરાણ કરતી લાચાર બેચારની છોકરી થી આ જીંદગીના એકજ વારનાં સુનેરી દીવસનાં ખુશખખતીભર્યા હીંગામે પોતાની સર્વ દલદેસરી અને કંગાલ્યત ગોયા વીસરી જઈ ભર ઉમેદ અને મુરાદ વચ્ચે ઉછાલા મારનાં કોમલ અને આશાવંત જીગરથી હર્ષ અને આનંદમાંજ તે પોતાને સર્વથી બાગ્યવંત ગણે અને સમજે, તો પછી એક માનખર ધનાઢ્ય અને લખો-પતી બાપની રાજકરતી રાણી જેવી દસસાવાલી પણ નમામ નિષ્કપટ અને ભલી-ભોલી તથા દીલકશ મધુરી છોકરી પરીનને આજના ખુશાલી ભર્યા શાહદીના દીવસની સર્વોત્તમ ખુશાલી કેવી હદ સુધીની જ્યાદા તેના કોમલ જીગરમાં ઉછાલા મારતી જોસ કરતી હોસે તેનો ખ્યાલ સંહજમાં થઈ શકે નહીં.

‘પરીન-પેલેસ’નાં માલેતુજ્જર પરોપકારી અને અસીલ માલેકની એકની એક પુરીજ સાલેસ અને દીલજીત છોકરીની સ્થાદી હોવાને લીધે છેક પાછલી રાતથીજ આ રૈનકદાર આદશાહી મકાન ધમાધમી અને ધમચકરીથી ગોયા ગાજી વાજી રહ્યું હતું. દરેક નોકર નહરો વરીક પોતાની આ બાઇની સ્થાદીના હીંગામથી હર્ષથી ગોયા દીવાના બની જઈ પોતાની ભલી રાંક અને પરોપકારી શેઠાણી પાસથી કાંઈ અલેસની ભલી આસામાં પોતાના ધારા કરતાં વધારે કિમંગ અને ઉલટથી આ આદશાહી મકાનને સણગારવાને, અને ફાંકડા ટેસ્ટમાં દીલજીત બનાવવાને પોતાનાં નેમી આપેલાં કામ સરંજામ ઉતારવા ખુશાલીથી ગોયા અકેક સાથ હરીફાઈ કરતાં હતાં ટુંકમાં, ‘પરીન પેલેસ’ પાછલી રાતથીજ વાજતો ગાજતો થઈ રહ્યો હતો.

અને પરીન? આહ! તેની ખુશાલી, તેનો હર્ષ તેના જીગરમાં માયો સમાયો નહતો, અને આ સુનેરી દીવસના સર્વોત્તમ સુખનાં સંતોષી વિચારોથી તેનું મન એટલી હદસુધીનું ભરાઈ ગયું હતું, કે તેની અસરો હેઠળ આ સુંદરી મધુરી તે છેલ્લી રાતે પુરી ઉઘે બરાખર ઉંધાઈ વરીક નહીં. પોતાનાં આદશાહી ખ્યાસનાં બાપની માંદગી, બે દિવસ આગમજ તદ્દનજ ચીંતાતુર અને જીવલેણ નીવડી હતી, મગર આલાક જેણુના જીવાન ડોકટર હોમીની હૃદયી જ્યાદા તારીફ લાએક જેહમત મેહનતથી સર્વ મુશ્કીલ આશાન થવા ઉપાંત તેનો વહાલો પીતા અગાઉ માફકજ સારી તખ્યતમાં આવેલો હોવાથી આ બેવડી ચોવડી ખુશાલીથી આ દીલજીત મનોહર

છોકરી હર્ષથી ગોયા ફાટી જવા લાગી, અને પોતેખી છેક પાછલી રાતથી ઉડીને આદમીઓને તેઓનાં કામ બરાબર કરવા માટે સલાહ આપવા આ નિષ્કપટ અને ભોલી છોકરી હરણીની ચપલતાથી અહીં તહીં દોડતી ફરતી હતી. પોતાનાં કામમાં સવળતા મલે એવા ધરાદાથી ભલી પરીને પોતાની ખાસ ફેન્ડો, દીનાં પંકડી, તથા પોરચ માદનને એક રાત અગાઉની પેલે-સમાંજ રાખી હોવાથી આ બંને જીવેજનની સહીઓ એક ચાંદણ કરવા, તોરણો આંધવા, તથા સેસ-સોપારાઓની ગોઠવણ કરવા ઉત્તરથી પાછલી રાતથી અહીં તહીં ખુશાલીથી દોડા દોડી ફરતી હતી ।

પાંચ વાગ્યાની આગમજ આ ઉમેદબર પરીને એ ગાડી જોતરાવી અને પોતાની સહી દીનાં પંથકીનાં બાપ મેરવાનદાઝ પંથકી-જે ત્યાંની અગ્યારીનો પંથકી હતો, અને જે સપલશાહનોખી પંથકી હતો, અને શ્યાદીની ખુશઅખતી ભરી કીયા તેનેજ હાથ હેડળ સોંપાએલી હોવાથી, અગ્યારી તરફ તે એક ગાડીઓ મોકલાવી, અને કેટલાંક ચાર-પાંચ અધાર ગરીબ પારસીઆઇઓએ પાછલી રાતથી પેલેસમાં આવી સહવેણાંનાં ગીતો ગાઈ આ ખુશાલી ભર્યા દીવસને વધુ આનંદી કરી નાંખવા પોતાની ખુશી બતાવી હતી, તેઓને પણ બોલાવી લાવવા ઘોડાવાલાને ફરમાસ કીધી હતી, અને મેરવાનદાઝ પંથકી આ અસલી ગાયણોને પોતા સાથની ગાડીમાં તુર્તાતુર્ત પેલેસમાં લઇ આવ્યો, અને તેઓનાં ખુલ્લં અવાજથી ગવાએલાં સહવેણાંનાં ગીતથી ‘પરીન પેલેસ’ જેવા બાદશાહી મેલલમાં શ્યાદીની સાજવારી છે એવો ચોમેર પસરાટ ખુદરતમાં પસરી રહ્યો ।

સહવારતું પોહર પડયું, અને પરીન પોતાનાં પીતાના ઓરડામાં આવી ધમચકરી છતાં જાગતો હતો કે નહીં, તથા તેની તખ્ત કેવી સ્થીતીમાં હતી તે જાણવા હરણી જેવા ચંચળ અને ઝડપી કદમે બીછાંણાંવાલા ઓરડામાં ગઈ, અને પરીને ઘણી તાજુખી વચ્ચે જોઈ લીધું કે તેના પીતાખી આ ખુશાલીભર્યા દીવસમાં ગોયા પોતાનો ફાલો આપવા અને નીચે આવવા તથા પરોણાંને આવકાર આપવા માટે પોશાક સજી તૈયારીમાં હતો; પોતાનાં આ હેતાળુ પરોપકારી બાપને આ ભલી બેટી હર્ષનાં આંસુઓ પોતાની કોમલ આંખોમાં લાવતાં સાથ ભેટી પડી, અને તે ભલા પીતાએ ખરાં વાહલ સમેટ તેને પોતાની ગોદમાં દાખી, અને મમતાથી તેનું માથું પસવાડી તેને લાખોલાખ ભલા આશીષો દીધા, અને પરીન હર્ષાએલે જીમરે પોતાનાં ઓરડામાં પોતાની સહીઓની સહાયતા સાથ લગ્નનો નવો વાગો પેહરવા ગઈ.

સુર્યોદય થઇ ચુક્યો હતો, અને માલીઓએ સુગંધી વેળાઓ અને ઝાડો ઉપર અને ડુલો ઉપર તુર્તનુંજ પાણી સીપવાથી પાંદડાં ઉપર પાણીનાં છાટાં કે દાણાં સુર્યની નરમ રેશનાથી ગોચા હીરા-મોતી મીસાલ ઝલઝલી રહ્યા હતા, અને પાણીનાં છંટકાવથી ફળદ્રુપોનો પચરંગી બેહક બેહકાટ આખા બાગમાં એવી તો અદાથી પસરી ગયો હતો, કે ત્યાં આવનાર કે ફરનારનું મન તરેતાજગીની બહેશથી ગોચા ખુશ અને ખુશાલ બની જાય.

પોતાની સહીએ પોરત્ય માદન અને દીના પંદરી સાથ લગ્નનાં ભપકાભર્યા પોષાક પહેરી દીલકશ પરીન નીચે હોલમાં આવી અને પહરો-ણુંઓને 'રીસીવ' કરવા માટે પોતાની આ સહીઓ સાથ જ્યારે તે પોરટીકોમાં સીડી નજદીક ઉભી રહી, ત્યારે તે એક ખરેજ જોવાજોગ દીલકશ અને દીલજીત ચીત્ર જોવીજ મનોહર અને મધુર લાગતી હતી ! બરફ જેવા સ્વચ્છ અને નિર્દોષ સફેદ પોષાકમાં આંખને ઉડી વળગે એવી તે મધુરી મોહ પમાડનારી હિસ્તી હતી, કે ફરેસ્તાઓ વડીક આજની તેની બરફ જેવી સ્વચ્છ સુંદરતાથી ગોચા ધર્પા ઉત્પન્ન કરી શકે ! આજના સોનેરી દીવસના સર્વોત્તમ સુખના ઉભરાઓથી ઉભાતાં ઉમેદભર ઉછલતાં લોહીની તરેતાજગીથી તેનાં રૂપસારોપર એવો તો મધુર ગોલાખી રતાસ ધ્રાધ કે ચઢી આવ્યો હતો કે બાગમાં ખીલતા મધમધતા સુંદર અને સુગંધી ગુલામો સાથ ગોચા તે ગોલાખી ગાલો હરીફાઈમાં ઉતરી શકે ! આજના ભાગ્યશાળી દીનના સર્વોત્તમ દર્પ આનંદમાં આ દીલકશ મધુરી એવી તો હસ્તી ને હસ્તીજ દેખાતી હતી કે તેના હસવા સાથ તેના પરવાળા જેવા લાલ હોઠ અને મોતીની સુંદર માળા જેવા એકસરખા સફેદ દાંતો દેખાવાથી એકાદ આકાશી હુરીનો આબેહુય ખ્યાલ ગોચા આપતા હતા. જોનારની આંખ તમામજ દુડી જાય અને જોનારનાં મનમાં પ્યાર અને માનની લાગણી બરપા કરે એવો દીલકશ અને દીલજીત મુખડો આજના ભાગ્યશાલી દીનના ઉદય વેલા દીસતો હતો !

લગ્નની શુભ ક્રીયા કરવાનો વખત નવ વાગાનો નક્કી કરવામાં આવ્યો હતો, અને સાત વાગતાથી પહરોણુંઓની મોટરો અને જોડીની ગાડીઓ ધરાધર આ રોતકદાર મેહેલની સીડી આગળ આવતી જતી હતી, અને દરેક પરોણુંને ભાગ્યશાળી ભલી પરીન પોતાની ખાસ સહીઓ સાથ હસ્તે એહેરે આવકાર આપતી હતી, જ્યાં તેની સાથે તેનો સાલેસ પીતાખી ભક્ષા અને લાયકીવાળા જીવાન ડોકટર હોમી સાથ પોરટીકોમાં આવી એડો હતો. સપત્રશાહે, હોમીને, પોતાને મદદ થાય એવા ધરાદાથી સહવારનાં

પોહરમાં આવવા અર્જ કીધેલી હોવાથી, પોતાનાં મેહુરબાન મુરખીને માન આપવા કાજે સુર્યોદયની આગમજતો તે આવ્યો હતો, અને દરેક પ્રકારની ગોઠવણમાં આગેવાની લઈ ચુક્યો હતો.

હોલમાં પચરંગી મેળાવડો ઝામી રહ્યો હતો, અને ગ્રહસ્થો તથા બાનુઓનો મલાહજો સચવાય એવી અંદાજ બરી રીતીથી તે બાદશાહી મકાનનાં કુશાદે હોલમાં સાથેજ ખેસાડવાની શુભ ગોઠવણ કરવામાં આવી હતી, કે જેથી ગરાબ ખીચારા ગ્રહસ્થો બહાર અકેકતું ડાચું જેતાં અવાચી પર અવાચી ખાતા રડયલ-અરયલ જેવા એકલ દોકલ ખેસી રહે નહીંજ, અને બાનુઓનાં સહવાસથી અંદર તેઓને સોહવાઈ જાય.

આક વાગ્યા પછુ વરરાજ સર્વના ડોળા તણાવી રહ્યો હતો, પણ હજી ન આવવાથી આપસ આપસમાં ઇતેજની વધી ગઈ, અને જ્યારે નવનો ઠોકો ઠોકાયો, ત્યારે વરરાજ માટે પહરોણાઓમાં ખુદરતી અધીરાધ બરપા થઈ. સપલ્લશાહ પહરોણાઓને ‘રીસીવ’ કરવાથી ગોયા ઠાકાને કાયલી જેવો બની રહ્યો હતો, અને નવ વાગે તો લગ્નની શુભ ક્રીયા કરવાની હતી, તોખી વરરાજનો કાંઈ પ-તોજ ન હોવાથી આ બક્ષો ડોસો અધીરાધથી આકક્ષો પડી ગયો, અને વધુ વાર ત્યાં ન ખેસાવાના સખએ પોતાના ઓરડામાં બે ચાર ઘડી આશાએસ લેવાના ઈરાદાથી બલા ડોકટર હોમીના હાથનો ટેકો લઈ પોતાના ઓરડામાં ઉપર ગયો.

અને પરીન? તે તો ખીચારી વરરાજની ગેરહાજરીથી ગોયા હવેરી બાહવરી બની રહી હતી, અને ગભરાટથી ધડક ધડક થતી છાટીએ, ફાટેલે ડોળે દરવાજા ગમજ નજર કરી ટીકતી અધીરતા અને આતુરતાથી ચીંતાતુર ખેસી રહી! અરે ખોદા! છેલ્લી ઘડીએ રખેને તેનાં ઉમેદબર સુખનું સમુજાયું સત્યાનાશ વળી જાય એવી ધાસ્તી અને ચીંતાથી હર પળે તે ગોયા શીકકી પડવા લાગી, અને જેમ જેમ વખત વેહતો ગયો તેમ તેમ તેનાં ખુશીથી ખીલેલા ગોલાખી રૂખસારો અને પરવાળા જેવા હોઠ ધાસ્તીથી ઉજલા પુની જેવા થઇ ગયા, અને અધીરતા અને ચીંતાની તાપથી તેનું માથું આતશ માફક ટપવા લાગ્યું. ધાસ્તીથી તે ખીચારીને પગની પાટલીથી તે માથાની ઠાળકી વેર થોડી થોડી પળે ધુજરાં અને કંપારી છુટી આવતી હતી.

નવના સાડા નવ, અને તેના દસખી થઈ ગયા, પણ જસીબાઈ વરરાજની તો ઘણુનસલ કેડે દીસીજ નહીં! ગોયા વરરાજ પાતાલના

પેટામાં ઓચીતો ગર્ક ગયો હોય એવી અદાથી લગનની શુભ કીયાનો વખતખી વહી ગયો હતો, છતાંખી પાછો મોડોખી કુટી નીકળ્યો નહીં.

પરીનની હાલત ખચીતજ દયા ઉપજાવવા જેવી થઈ પડી હતી! તે તદનજ કાયલી, ઉદાસ અને એચેન બની, અને જીગરનાં ઉંડાણથી નીકલતા નિશ્વાસ ફેંકતી આ અભાગણી છોડી પોતાના પીતાનાં ઓરડામાં ભારી પગસે તુટેલાં અને દર્દમંદ જીગરે જઈ ઉભી.

“કેમ દીકરી, જસી આયો કે?” પરીનને પોતાના ઓરડામાં આવેલી જોઈ તુર્તજ આ કાલજમંદ પીતાએ ઝડપથી સવાલ કીધો, અને આ ભલી છોડી લગભગ રડી દેતાં બોલી. “નહીં! પપા ડીયર, હજી જસી, આયા નથી કોણ જાણે કોણ-જાણે-” તેનાથી આગલ બોલાયું નહીં; તેની છાતી ગુંગામી આવી અને પોતાના પીતાની ગોદમાં ચંપાઈ દુસ્કે દુસ્કે રડવા લાગી.

આજ વેળાએ જાંહંગીર હાંફતો હાંફતો તે ઓરડામાં આવ્યો અને બધાંએ તેને વરરાજા માટે એકદમજ સવાલ પુછ્યો.

“શું કાંઈ ખુરો બનાવ બન્યોય! કાહાં છે? જસી છે કાંહાં, દીકરા જાંહંગીર?” સપલશાહે અધીરતાથી સવાલ કીધો.

પણ વરરાજા કાંહાં ગુમ થઈ ગયો? છેક છેલ્લી ઘડીએ આ શું ગજબ થયો? છેક છેવટે લગનમાં વિધન કેમ પડયું? છેલ્લી ઘડીએ સ્વાદીની આપ્તાદીને બદલે બરબાદી કેમ થઈ ગઈ?

પ્રકરણ ૩૭ મું.

‘લગનમાં વધન’!

સ્વાદીની આગલી સાંજે જસી છેલ્લો પોતાની વહાલી પરીનને ભેટવા ગયો હતો, તે વેલા તે હૃદયી જયાદા ખુશાલ દીસતો હતો. અને ક્યારે લગનનાં ગાંઠથી પરવારી જઈ લખોપતી આપની લખોપતી દીકરીનો હકદાર ઘણી થાય તેની અધીરાઈમાં બેબાબલો બની રહ્યો અને ખુશાલીના આવેશમાં આ રોણકદાર મેહલનાં દરવાજા આગલ ઉભો રહી આ દમામદાર પેસેસને હર્ષથી જોવા પડ્યો, અને તે મેહલ, ભવીષમાં તેની માલેકી હેલ્લ,

સર્વ દોલતના ડુંગર સાથ, આવનાર હતો એવા વિચારથી ગોયા તેને ગીલગીલ્યાં છુટ્યાં, અને ક્યારે સહવાર પડે તેની અધીરતામાં તે પોતાને મુકામ જઈ પોંદ્યો. એક લખોપતી અબજાને પોતાની મોહરદાર બનાવી લેવા માટે તે આ અવનીમાં પોતાને ઘણા ભાગ્યશાળી ગણવા લાગ્યો કાંકે ખીજે દીનના સુર્યોદયથી તેનું ભાગ્ય તમામજ ફેરવાઈ જઈ, ગરીબીની ગઢેરમાંથી ઉંચાઈની ટાંચે એકદમ ધનના ઢગલા ઉપર આવી તે એસનાર હતો.

“આહ! ક્યારે સવાર પડે ને હું પેલી દુકતીનો હકદાર ઘણી થાઉં!” સુતાં સુતાં તે બબડ્યો, “એક વખત હું એનો ઘણી થયો, ગંજનવર દોલત મારા હાથમાં આવી, એટલે પછી સેવક તો મુજબર તાવ દેસે! બલાબલા એને હું હચેલીપર નચાવસ! એક વાર મારા હાથમાં સન્તા આવી પછી પરીનેખી કાંઈ કુદાં કીધું કેની એટલે પછી તેને કેમ જોર કરવી તે સેવકનાં હાથમાં છે! આહ! પછી તો બચા જસી છકકાનાંજ અગર છે ને!” અને ઉમેદભર જીગરથી આ બદમાસ લોભી જીવાન ઉંધમાં પડ્યો.

માણસ ધારે છે એક અને ખુદા કરે છે ખીજું! બાજે વેળા એક નાચીઝ ધનસાન પોતાનાં મનમાં વીચીત્ર ફાંકો અને ગરરી રાખી તરેહવાર હવાઈ કીલાઓ ઉમેદભર બાંધે છે, પરંતુ ખુદરતનાં અંદીઠ હાથેથી તે સર્વ પાયમાલ થઈ જાય છે, તેનો ખ્યાલ પૈસાનાં તુરંગમાં થેલા બનેલા આ જીવાનને ક્યાંથી હોય? આ લોભી અને પૈસાના ખ્યાલથી લાલચુ બનેલો જીવાન આવતી કાલથી પોતાને ધનાઢ્ય અને જરદાર માલેતુગર ગણવાની ગણતરીઓ કરતો ખુશ નીંદમાં પડ્યો હતો, મગર આવતી કાલનાં સુર્યોદયે પછી કેવા જફાકાર બનાવો બની તેનાં સુખનાં સુર્યોદયનો સમુજગો નાશ થનાર હતો, એમ આ ગત્રીબાજ અને ભાણુલા જીવાનને ઝાંખો ખ્યાલ વટીક ગયો નહીં, એટલુંજ નહીં પરંતુ તેને દુરનો સ્વપ્નો વટીક થયો નહીં.

આસરે સાત વાગા પછી તે ઉઠ્યો, અને ‘પરીન પેલેસ’માં જવા માટે તે તૈયારીઓ કરવા પડ્યો. પોતાની સ્થાદીને માટે ખાસ ફાંકડો દેખાવા તેને મોંઘો પોષાક સીવાડ્યો હતો, તે આરસી સામે ઉભો રહી મલકાતાં જીગરથી પેહરતો હતો. જેમ જેમ પજો અને મીનીટો વેહતી જતી હતી તેમ તેમ આ લાલચુ બદમાસ જીવાનનાં જીગરમાં હર્ષ ગોયા ઉછાલા મારતો હતો. “ચાલો” જસી હસતાં હસતાં મોટેથી બબડ્યો. “આજના દીવસ માટે મને તો મોટી શીકર હતી, કે કાંઈખી ફાંચર નડશે,

પણ શુક્રેપ્રદા કે બધી મારી મુસકીલ આસાન થઇ, ને આએ સેવકના હાથમાં આજથી લાખોની દોલત મલી જશે!”

“તું ધારેજ તેમ નથી જસીભાઈ, મુસકીલ આસાન થઇ નથીજ, ને લાખોનાં સ્વપનાંઓ તું ખાલીજ જોએજ.” તેની પાછલથી આવો સાહદ આવવાથી ગભરાટ સમેત તેને પાછળ ફરી જોયું, તો બારણાં આગળ મશકેરીની ધપે હસ્તો જાંહાંગીર-તેનો મુદ્દર્ઘ વેરસી અને હરંદ-ઉભો હતો.

ન ધારેલો જાંહાંગીર તેનાં ઓરડામાં આવી ચઢવાથી, તથા તેનાં ભરમભર્યાં બોલવાથી જસી જેટલો તાબુન થયો, તેટલો ફકરમંદ થયો, અને શકમંદ નજરથી તે જાંહાંગીરને ટીકવા પડ્યો.

“આમ બેગ ચોર પારડન, મીઠ જસી” કુચ્છો અને બાંગર જાંહાંગીર હસ્તાં હસ્તાં બોલ્યો, “તું મને આવી વખતે જોઈ અજબ તો થયો હોશોજ! આજે તો તારાં લગન છે, અને તેને માટે મુબારકબાદી આપતાં ખુશાલી જાહેર કરું કે મારી દલગીરી દેખાડું તે મને સમજ પડતી નથી!” અને ગંભીર ડાચું કરી તેને બવાનો ચીલ્યો ચઢાવ્યો.

“એટલે, તું શું આજનાં મારાં લગનમાં હરકત નાખવા દાખડામાંનાં ભુત માફક અહીં બીહધરાવવા આયોજ? તુને પરિતે હડધુત કાધો તેના બદલામાં કાંઈ સફેટ રચી અહીં તું આવી મને ત્યાં જતાં શું અટકાવેય?” જસી લગાર ફફરીને બોલ્યો.

‘નહીં, તેમ નથી જસી! હું તારાં બલાંમાં છેઉં! અસતો આંક વાગાજ ને હું જે તુને કરવા કેહુંજ તે કરવાને વખત પુરતો છે.” ભરમમાં તો બોલ્યો.

“તું શું મારી પાસ કરાવા ઇચ્છેજ?” જસી ફગલાઇ જતાં બોલી ઉડ્યો, “મને-મને તારું ભરમમાં બોલવું—”

“સમજ પડતું નથી કે?” જાંહાંગીર વચ્ચે બોલ્યો. “વેરી વેલ! હું તે ટુંકમાં સમજાઉં. વાત એમ છે કે ખાનબાહદુર સપલશાહ અને જે અબજાને તું આજે પરણવાનો છે તેઓને લગતી કાંઈ વાત અજવાળામાં આવેલી છે, તે ધણો ઉડો ભેદભર્યો ભરમ છે, અને જસી, તારા એક દીલસોઝ મીત્ર તરીકે હું તો ધારૂં કે, તેવી વાતથી, તેવા ભરમથી તું તદ્દનજ અધારામાં રહે યાતો બધાંને અધારામાં રાખે, ને તેમજ જાણ્યા વીનાં લગન થઈ જાય તો ને એક હડહડતી કુચ્છાઈજ કેહવાય! જસીભાઈ!”

અણકા કરી ભવાંતો ચીલ્લો ચઢાવી તે આગળ બોલ્યો. “ તારી સાથે દગો રમાયોછ-હમારી સાથેબી એવીજ દગ્યાછ રમાયોછ-ને કેહવાને હું તદનજ અશક્ત છેઉં. ને ભરમ તારા આજે આશીરવાદ પડે તે અગાઉ તારે જાણવોજ જોઈએ તે તુને અત્રે કહી દેવા મારી જ્યાં ચાલતી નથીજ ! ને શખસે મને આ દગ્યાજીભર્યો ભરમ ફાડ્યો તે અત્રેથી અરધો માઇલપર આવેલી પેલી રામદાસની ચેલીપર તુનેબી તે ભરમ કહી દેવા ખોટી છે. હું હવડાં તે ચેલી જાણુંછ ને હવડાં ને મારી સાથે વખત ખોલ્યા વિના આવવા તુને કેહેકેંચ આજ તું આવ.”

જાહાંગીર બેદબરેજી તેની આગળ બોલી જવાથી જસી તો ધાસ્તીથી ચેંડી ઉઠ્યો. તેનાં જીમરમાં ઉઘાડા મારતી ખુશાલીની જગ્યા નાસીપાસી અને ચીંતાએ લીધી, અને તેનું આશાવંત જીમર ભવીષમાં કાંઈ ખુરો ખનાવ અને એવી ચીંતા વચ્ચે ધાસ્તીથી ધડક ધડક થવા લાગ્યું.

અરેરે ! તે કેવી કેવી આશાઓ અને ભર ઉમેદો વચ્ચે પોતાની શ્યાદીમાં જવા નવો પોષાક પહેરી ‘પરીન પેલેસ’માં જવાની તૈયારી કરી રહ્યો હતો, અને ન ધારેલાં જાહાંગીરનાં ત્યાં આવી ચઢી તેને ભડકાવી મારવાથી આ હુચ્છો શખસ અંદરખાનેથી એકદમ બીહધો, ધુજ્યો. અને રખેને પોતાનાં લગનમાં કાંઈબી વાંધો, માત્ર થોડાજ વખતને ખાતર, ઉડી ઉભો થાય, અને પોતે માલેતુગર, ધનવાન આગેવાન ખનવાનાં ઉમેદ્દાર હવાઇ કીલ્લાઓ બાંધ્યા હતા, તેનો સમુજગો નાશ થાય, તેની ધાસ્તી અને દહેસતથી તે તન બદનથી ધુજવા પડ્યો.

પોતાનો ગભરાત જેમ તેમ સમાવી દેવાની વ્યથા કોશેશ કરતાં તે બોલ્યો. “ જાહાંગીર, તારા બોલવા પરથી મને કાંઈ સમજ પડતી નથી ! થોડો ઘણો ભરમ આંહી ઉંઘાડો પાડવાની તું મેહરબાની નહીં કરે ? હું પેલી રામદાસની ચેલી પર વરી કાંહાં આંહી ! તેમ કરતાં તો મને લગનમાં જવાતું ‘લેટ’ થઈ જાય ! ને તાંહાં હું કોણને જઈ મરું ? મને ને તુને બધાંને કેવી રીતે કહ્યાછ ? શું પરીનની વીરૂધ્ધ કાંઈ ખોટું ખોલતાન મેલવામાં આવેજી છે ? ”

“ જરાબી નહીં-તેતો ખરજી જેવી પાક છે, જસી-ને-ને હું તારાં લગન કાંઈ અટકાવી શકતો નથી ! તેમ કરવા હું માંગતોજ નથી ! લગન થયા પછી જો કોઈબી સખસ ખરાં જીમરથી મુઆરકખાદી. ઇચ્છશે તો પેહલો હું હાવશે, સમજ્યો ? ”

તેના લગન કોઈની રવેશે અટકનાર ન હતાં, એવો સંધ્યારો જાહાંગીરનાં બોલવા ઉપરથી જસીએ માની લીધો અને છુટકારાનો લાંબો દમ તેને ખેંચ્યો.

“ મને તો ઘણું અજબ જેવું લાગેય, જાહાંગીર, પેલી રામદાસની ચેલીપર મને લઈ જવા માગેય પણ લગન પછી ગમે તો—”

“ નહીં! લગન પછી નહીં, પણ હવડાંજ ચાલ, જસી! યાદ રાખજે કે એમાં કાંઈ દગો નથીજ! હું તારા ભલામાં છેઉં, ભુડાંમાં નથીજ! મારા સમ, ઘણુંજ અગતનું કામ છે! તું કદાચ એમ ધારતો હોશે કે તાંહાં તુને લઈ જાધને હું કેદ પુરી મુક્ત ને લગનનો વખત વીંઠાવી તારાં લગન અટકાવસ, પણ તેમ નથીજ! હું ખુદાનાં પરીત્ર કસમ લેઈ કેહુંય કે તેવી દગલખાજી મારો જીવ જસે તો નહીં કરસ. તું લગન કરે તો વધુ ખુશી હું થવસ, પણ લગન અગાઉ જે વાત અજવાળામાં આવીછ તે તારે જાણવીજ જોઈયે—ચાલ મારી સાથે તું લગનને ટાઈમે ‘પરીન પેલેસમાં’ લાજર રહેસેજ તેની કાંઈ ધાસ્તી નાં રાખ વેડી જ, વખત થાયય.”

“ ડીક! તારે તો હું તારા વીસવાસ પર આવવા તૈયાર છેઉં ” એમ બોલી અધુરો પોપાક ધુજતાં ધુજતાં તેને પેહડી લીધો. તેની ખુશાલી ગોયા ઉડી ગઈ હતી, અને ધાસ્તીથી તમામ ફગલાઈ ઉજલો પુની જેવો થઈ ગયો હતો, અને કોઈની ખુરો બતાવ બનવાનો તેને કાંઈ અટકો કે ખ્યાલ થયો.

જાહાંગીર સાથે તે નીચે ઉતર્યો, અને જાહાંગીરે તૈયાર રાખેલી ગાડી માં બેસી તેઓ રામદાસની ચેલી પર હંકારી ગયા.

કમનશીબ જસી ગોયા પોતાનાં અભાગ્ય ક્રીસમતને ભેટવાન ગયો!

પ્રકરણ ૩૮ મું.

નાંજભાયનો ભરમ

રામદાસની ચેલી તરફ ગાડી હંકારવાનો હુકમ જાહાંગીરે કીધો, અને ગાડી હંકરાઈ.

આ બાળુ જસી એક મીનનાં પુતળાં માફકજ દીગમુઢ જેવો ખેસો રહ્યો. ગાડી ક્યાં જતી હતી તેનું વરીક તેને લાન ન હતું, એટલી હદ સુધીનો તે ગાફિલ બન્યો હતો. તેનાં લગ્નમાં છેક છેવટની ઘડીએ શું વિધન નડતું હતું, તે, તે મુદ્દલજ સમજી શક્યો નહીં, અને ગમગીન વિચારોની ગીરફતારી વચ્ચે ગર્ક ગએસો તે ચુપજ ખેસી રહ્યો.

આપદે ગાડી સમઘસની ચેલી પર આવી ઉભી. જાંહાંગીર કુદરો મારી ઉતર્યો અને જસીને તેમાંથી ઉતરવા આગ્રહ કીધો, અને ચાવી આપેલાં પુતળાં માફક ગાડીમાંથી ઉતરી જસી જાંહાંગીરની પુકેપુક બાંધ્યો. ફાંસીનાં માંચડા ઉપર ચઢતી વેલા એકાદ પુની, જેવી અઘાથી પોતાનો ગભરાટ બતાવી શકે અને ઉજળા પુની જેવા ચેહરાથી ફરકર ધુજે, તેવા ગભરાટ વચ્ચે તે જાંહાંગીરની પુકે સેહજબી બોલ્યા વિનાં ઉપર ગયો.

તેઓ એક એરડા આગળ યોગ્યા. જાંહાંગીરે આરણ્યને ટકોરા માર્યા અને થોડીક પગમાં તે આરણ્ય ઉંઘાડી ઉંચર ઉપર તેઓની સંનમુખ નાજાંમાય કાંઈક નખરાં કરતી ઉભી, અને હસ્તા ચેહરાથી હેતથી આદરસત્કાર કીધો.

“ઓ મરે તારી પરથી, વરરાજા!” એમ બોલી હસ્તાં નાજાંમાયે જસીને ઓવરણ્યાં લીધાં, અને તેને અંદર આવવાનો આગ્રહ કીધો.

નાજાંમાયને જોઈ જસી તો તદ્દનજ સ્તબ્ધ થઈ ગયો! પરીન તરફથી તે વાકેફ થયો હતો કે નાજાંમાય તો ફેટલા દીન અગાઉની અલાહબાદ છોડી ગઈ હતી, અને વળી પાછી તે લુચ્છી, માજનદ્રાનં અમળા ક્યાંથી પુટી નીકળી, તે, તે મુદ્દલજ સમજી શક્યો નહીં. પોતાના એરડામાં જાંહાંગીરને જોઈ જેટલો તાબુબ થયો હતો, તેનાં કરતાં વધુ નાજાંમાયને પોતાની રૂબરૂ જોઈ દંગ થયો.

તે તદ્દન ગભરાઈ ગયો હતો અને કાંઈપી શબ્દ બોલી શક્યો નહીં. જાંહાંગીર તેને કેવા સખખસર આ લુચ્છી અમળા આગત્ર લાવ્યો હતો, તેનો બેદ તે ઉકેલાવી શક્યો નહીં.

જાંહાંગીર સાથે જસી અંદર ગયો, અને પુરશી પર ખેસી પોતાનાં મનનું સમાધાન કરવાની કોશિશ કરવા લાગ્યો, પણ સહવાર પછી ભેદભર્યા બતાવથી તે એટલો આકુલબ્યાકુલ બન્યો હતો કે નાજાંમાયને જોઈને તો તે વધુ ગભરાઈ ગયો, અને તેનાં લગ્ન અટકાવવા કાંઈપી સંકેટ રચાયો હતો, એમજ તે ધડકધડક ચતાં જીગરથી મુઝ માનવા લાગ્યો.

“ મરે, મરે! તારી પરથી! આજે તો જીભડનાં લગન છે.” નાંજાએ મક્કર અને ચરત કીધાં, અને નખરાંથી મરડાઇ—મોચરાઈ, કળવધ કળવધને હસી પડતાં બોલી. “ તું મને જોધને અજ્ઞાન થાયછ, જસી, તુંને તો એમજ ખબર હોશે કે હું તો મુંબઈજ છેડું, હું? હું ખાસ મારી પરીનના લગન ખાવાજ મુંબઈ વેરથી અહીં આવીછ—જે તે લગન પાર પડે તો —”

“ પાર નહી કાંય પડે, એક કલાકમાં તો લગનનાં ગાંઠથી હોમો એક થવાનાંજ, પણ મને અહીં શા માટે લાવવામાં આપોય ત હું સમજી શકું નથી.” જસીએ હીંમત એકડી કીધી અને ઉપર મુજબ બોલ્યો અને પછી શકમંદ નજરે જાંઠાંગીરને તીકવા પડ્યો.

“ હું લગનમાં જવાનીજ છેડું. હું એનાં લગનમાં કાંઈબી કરીને આવવાની એમ મેં પરીનને કમુલાત આપીતીજ, ને તે આધારે હું લગન ખાવાજ આવીય—પણ તે લગન થાય તારેજ તો.”

“ એટલે?” એકનો એક બોલ નાંજા બોલવાથી જસી ચોંક્યો અને ધાસ્તીથી ફાટફાટ થતાં જીગરે પુછવા પડ્યો. “ એટલે તમારી એમ બોલવાની શું મતલબ કે લગન થાય તો? મને તમે જે હોય તે ખુલાસો કરી દેઓ, નાંજાંમાય!”

“ મરેરે મરે! આજનાં લગનને વાસ્તે મારે તારી આગલ ખુશાલી જાહેર કરવી કે દલગીરી જાહેર કરવી તે મને મુઘ સમજ પડતી નથી જો!” બંને હાથ જોડી તે મક્કર કરતી ભવાં ચઢાવી બોલી.

આ બેદલ્બર્યા શબ્દોથી જસી માંત જેવો શીકકો પડી ગયો. ધાસ્તીથી તે ચોંકી ખુરસીપરથી ઉભો થયો, અને ફાટેલે ડોંગે ઘડીકમાં નાંજાંમાયને તો બીજી પળે જાંઠાંગીરને ટીકવા લાગ્યો. જાંઠાંગીર જાણે કે કસામાં હોય નહીં એમ તેઓથી થોડેક દુર અદખવાળી ગંભીરાઈથી ઉભો હતો.

“ બોદા ખાતર મને તવલાવો નાં, નાંજાંમાય, પણ જે હોય તે કહી દેઓ.”

“ જસી, તું ઘણોજ ભાગ્યશાળી જો! તું પડ્યો ગરીબ, ને તારે હાલે લખોપતીની દીકરી, લાખોતી વારસ તુંને હાથ લાગી ગેઇ, ખરું કેની? ને તેની સાથ આજે તું લગનથી એક થઇ તુંબી ગરીબમાંથી તવંગર થઈ જવાનો! પણ મરે તું જેની સાથ પરણેય તેને તો તું ખરાં જીગરથી ચાહતો તો નથીજ! એ તો એનાં પૈસાને—એની દોલતનેજ ચાહેછ! પણ

જેવો વરરાજા ગરીબ તેવીજ જો છોકરી ખી ગરીબ હોતે કેની તો તેની વાત જુદી હતી !”

“નાંગનાય, નકામું તાહેડું મારે સમજવું નથી. છેક નવ વાગવા આવ્યા, ને લગનનો વખત થવા આવ્યોય માટે મને જવા દેઓ ! હું જાણુય કે તમે લોકે પ્રપંચ રચ્યોય ને આવો ટાગડો રચી મારા લગનમાં હરકત નાખવા માગોછ, પણ તેમ કદીખી નહી બનશે ! આએ સેવક ખીજા કલાકમાં પરીનનો હકદાર થશી થશેજ” જસી મિગ્નજી ઇસ્સામાં બોલ્યો.

“ઓ લેરે-લેરે-નહી કાંચજો ! મરેરે” અને નખરાં કરતી મશકેરીની ધપે નાંગ મોટેથી હસી પડી. “પણ માણસ ધારેય શું ને ખુદાય પરથી મરે તે કરચ ખીજુ, સમજ્યો કે જસી ! એમ ધીરમાં સાનો પડ્યોય જો, જસી ! જરા ધીરો થા ! લગન થાય ત્યારની વાત ! હું નહીં ધારતી કે આજે લગન થાય !”

“શું લગન નહીં થવાનાં ? નાંગનાય ! એમ તમે ધડી ધડી બોલોય તેનો બાયસ શું ? તેનો ભરમ શું ? જો તમુને કાંઈખી કેહવું હોય-જે ભરમ કેહવા મને ચાહી ચલાંવી આએ જાંહાંગીર અહીં લાવોય, તે મને જલ્દીથી જણાવી દેઓ. હું એવો ફારસ જોવા ઇચ્છતો નથીજ.”

“કહી દેઉં ? અરે શીટ ! પણ તારી છાટી મકકમ છે કે હરવાયા ? આજ એમ તો એમ, જો સાંભળ ! મારા બોલા બટાક ભાઈ ! તેં જે તારે વાસ્તે મખખઈ મોહરો પસંદ કીધોય કેની, તે તારી હાથની ધરતી, કાંઈ ખાનબાહદુર સપલશાહની હકદાર દીકરી નથી સમજ્યો ! સુજમાં રોજ ના બોલતો, ભાઈ ! જેટલી હું પારકી છેઉં તેવીજ પરીનખી તદ્દનજ પારકી, ને પરાઈ છે. એ કાંઈ સપલશાહની લખખોની વારસખી નથી ને દીકરીખી નથી ! કેમ, વરરાજા, ધ્યાનમાં હવે ઉતરું કે ?” અને આ બાંમર લુચ્છી નાંગ મોટે મોટે હસી પડી !

પ્રકરણ ૩૯ મું.

“લુખખી સુકીને કોણ પરણે ?”

પરીન સપલશાહની હકદાર દીકરી નથી એમ નાંગનાં બેલખયાં બોલવાથી પોતાના પગ આમજ ટેપનો ધડાકો થયો હોય, એવી કલ્પને

જસી ઉઠ્યો-ચોક્યો, અને એ દગલાં પ્રાછળ ઉડી ધાસ્તીથી તસતસ થએલા ડોળાથી એ ધડી, નાંજાંમાયનેજ દીકવા પડ્યો ! તે લુચ્છી ઝેરી નાગણ જસીનાં ચહેરા પર થત્ત અદ્ભુત દેરદાર તપાસતી માજનું જોતી હસ્તી ઉભી હતી. સ્વપ્ને પણ વકી ન રાખેલા આ ભેદભયાં ચોકાવનશા ખુલાસાથી જસી એટલી હદ સુધીનો અકળાઇ ગયો કે કાંઈ પણ બોલવાની તેને હીંમત થઇજ નહીં.

પોતાનાં મનનું સમાધાન કરી તે ધીમેથી ગગળતે સાહદે બોલ્યો. “એમ હોયજ નહીં, બનેજ નહીં, મારા માન્યામાં આએ આવતુંજ નથી.”

“એ તો આ દરાખ ખાન્તીજ લાગેજો, જસી, તું મારો ખુલાસો માનતો નથી ! નહીં તો નહીં તુંને તો અણગમતો ખુલાસો લાગતો હોશે, પણ એ દીવાની જોત જેવો ને આએ સુરજનાં તડકાં જેવો સાદ અને ખરોજ છે. પરીન પોતાની હકદાર દીકરી નથી એમ સપલસાહે સોસાય-ટીનાં સરકલથી ને તારાથીજી તદનજ છુપું રાખ્યું, ને વલી પરીનનેખી ભરમથી આજ વેર અંધારાંમાંજ રાખીય સમજ્યો ! જો તું માનતોજ નહીં હોય-તો ખાત્રી કરવા મારી સાથ ‘પરીન પેલેસ’માં આવ, ને ખાનખાહદુર સપલ-શાહને મોંઢેથીજ ખરંખરં તું સાંભળી લે, કે પછી તારી પુરેપુરી ખાત્રી થશે.”

જસી તદનજ જનાવર માફક દીગમુદ બની જ્યાં ઉભો હતો ત્યાંજ નીચે જમીનને દીકતો ઉભો રહ્યો. શું બોલવું ને શું કરવું ને તેને સમજ પડી નહીં.

એકવાર ફરીથી મોટથી હસી પડી નાંજાં તેની નજદીક આવી બોલી, “કાંય. જીભર, કીયાં છોકરાં પરણાવવાનાં વિચારમાં છે ! આજે તો તારાં લગન, તે હસ્તો ખરો, એમ કુવર જેવો શું થાયય ? તારાં પેલેસમાં તારી વારેવાર જોતાં હોસે, ને તારી બલી મોહરદાર, મદદ કાગને ડોળે વાર જોતી ડોરાખારી પોરા કરી નાંખતી હોશેની તો ! જરા હીંમત ધર ! તારાં કાંઈ લગન અટકાવાં નથી માંગતી ! પરીન તુંને મુખારક ! પણ દોલત વગરનીજ પરીન હવે તુંને મલશે સમજ્યો કે ? તેં તો દોલત સચની પરીન મલવાના ધખારા અને સ્વપ્નામાં પણવા દોડાદોડી કીધી, પણ તદન દોલત વગર પરીન તારા ને મારા જેવી લુખ્ખી સુકકીજ હવે તો તે તારી મોહરદાર થવાની જો, જસી બાઈ ! પણ મરે ! તું તો એ દુકતીપર એટલાં તો ધસંપરાં કરતોતો, બધી ઘડોઝ નાંખી મરડાઈ મોચડાઈને બનફેશાની કરતોતો, તો તારા જેવને લુખ્ખી-સુકકીથી આવી, દોરવાં વગરખી આવી,

તો શું ખીસાદ છે! કાંય જીભડ, એલવો નહીં? જાંઠાં સાચી મોહબત હોય, ને પૈસાની રેલારેલ ને દોલતની છેલાછેલ નહીં હોય, તો તેવા મોહબતવંતાં માટીપૈયર તેની કસી તુંભા કરતાં નથીજ. પણ જ્યાં સાચી મોહબતથી ચાહવાના ફેલ અને ઢોંગ મનુરા કરી, ખાલી પૈસાને દોલત પરજ મોહબત કરે, તો દોલતનાં જવા સાથ તેવાઓની સાચી કેહવાતી મોહબતથી ગુમ થઈ જાય ખરું કેની? ધરેરે, એવા મુવા દોલતની ઉપર મધપર માંખ માફક ભમનારા ધરી પર્યાં જીવાનોપર! ચલકતી ચાઘચાઘપર લોભાઈ પ્યાર કરતાં ઢોંગી લુચ્છાઓના જીગરમાં મોહબત નહીં, પણ ખાલી તેઓની આંખમાંજ મોહબત ભરેલી! આઝે બાળુ પૈસા ગીયા કે મુવાઓ કોરમરદી ચસમ ફેરવી નાખે તો વાર નહીં લાગે! પણ જીભડ તેવો તું નથી, જસી! પરીન ગમે તેવીખી ગરીબા ગરીબ હોય તોખી તેને પાક મોહબતથીજ ચાહવા ગણુવા તે 'પરીન-પેલેસ'નાં બાગમાં જે ત્રણ વખત પરીનને કસમપર કહી સધ્યારો આપ્યોય, તે મેં ખી અરજતું સમજેલું, એટલે પરીન હમણાં ગરીબખી થઈ, દોલતનો કુંગર નહીંખી લાવી, તો શું મુજકો? કાંય? કાંય? પૈસા કોણનાં રહયાય જે?"

આ ઝેરી નાગણની જીભ તેજી તરવાર માફક ચપ-ચપ ચાલતી જોઈ જસી તો આ સર્વ સાંભળી ગોયા સુતો સાવજ બની ગયો! તે એવી હદ સુધીનો ગુચવાઈ ગયો હતો કે ગમે એવો બોલી દરાજ અને ધરપચ્યો તેનો ખવાસ હતો, તોખી નાંજાંમાયની એકસપ્રેસ ત્રેનની ઝડકે ચાલતી જીભ આગળ માહત થઈ તદનજ મુગો બની રહ્યો!

“ચાલ આપરે ત્યાંજ પરીન-પેલેસમાંજ જઈયે! તુંખી જાંઠાંગીર સાથે આવ” અને એમ બોલી ખુણામાં આવેલી આરસી સામે પોતાનો ચેહરો જોવા પોતાની ફતેહને માટે મલકાતી ઉભી અને પોતાનો પોશાક સરખો કરી સાડીની સોડ ખેંચી, જસી આગળ પાછી આવી ને બોલી, “ચાલ જસી બાઈ! તાં પેલાં દસ્તુરે તારી તારેવાર જોતા હોસે! એમાં શું છે! દોલત તું ગુમાવસે પણ તું કાંઈ તારી ધારેલી મોહરદાર ગુમાવવાનો નથીજ! તે તો તારીને તારીજ છે, સમજ્યો.”

નીચે ઉભેલી ગાડીમાં આ ત્રણડે બેઠાં અને ‘પરીન પેલેસ’ તરફ ગાડી હંકરાઈ.

ગાડીમાં આ ત્રણડે જણાં એક શબ્દ પણ બોલ્યાં નહીં; મગર ત્રણડે જણવાં મનમાં તરેહવાર સાસ-નરસા વિચારો તોદાની સાગરનાં મોજાં

માફક ઉછાસા મારતા હતા ! નાંગાં આટલાં આટલાં વરસવેર પોતાનાં કીનાનાં કેહરને માટે દોષી હતી તે વખત તદનજ નજદીક આવી ગયેલો હોવાથી પોતાની કુતેહને માટે જીગરોળનથી ખુશી થતી હતી. પરીન અને જસીના લગન કાઢી રહેલે અટકે યાતો કાઢી રહેલે જાંહાંગીરનાં હાથમાં સપલશાહની લાખોની દોલત આવી પડે એવી એવી જે ખુરી ધારણા જાંહાંગીરે પોતામાં મનમાં રાખી હતી તે ઇચ્છા પાર પડવાનો વખત તદનજ નજદીક આવેલો હોવાથી પોતાનાં ભવીષ્યનાં ભાગ્યોદય માટે તરેહવાર ઉમેદભર વિચારોનાં વમલમાં વીંટલાએલો મલકાતો તે ગાડીમાં ગુપચાપ એકો હતો, જ્યારે જસીની મુરાદનો કોટ ભાગીને કરરર જુસ થઈ જવાથી, તથા પરીનની લાખોની દોલતપર મધપર માખ માફક ભમેલો હોવાથી હવે નાંગાંભાયનાં કેહવા માફક પરીનને દોલતપર કશોખી હક ન રહેલો હોવાથી તે તદનજ પોતા જેવી જુખી-સુકકી બની જવાથી, પોતાની લખોપતી બની જવાની ઉમેદ અને મુરાદ જમીનદોસ્ત થઈ જવાથી, જસી નાશીપાસ નારાજ અને નામુરાદ બની ગયો. પરીન સપલશાહની દીકરી ન હતી તે ભરમ સપલ શાહે શા માટે જસીથી છુપાવ્યો, નહીં એટલુંજ નહીં પણ પોતાને આજવેર અંધારામાં રાખવા માટે સપલશાહપર તે અંદરનો અંદર ઘણો ખફા થયો. છેલ્લી ઘડીએ તેના લગનમાં અચાનક આવું વિધિ નડવાથી તે જુચ્છી નાંગાંભાયપર, સપલશાહપર, પરીનપર, અને છેવટે જાંહાંગીરપર બધાં કપરજ ખફા થઈ ગયો, પરંતુ તેને પોતાનો ગુસ્સો-પોતાનો ઉભરો-તુર્તજ તેઓ આગળ ખાલી કરવાની તેને હામ ભીડી નહીં. પોતાનાં મનમાં તે ખભરવા લાગ્યો. "આગ લાગે એ લગનને ! ને આગ લાગે પરીન પર ! એવી જુખીસુકકી પોરીને હું કાં દાર દોઢીમાં ઉંચકીને નાખું ! એક તો મારા ફેરામાં માઈ ગુજરાન નથી થતું તો એ દોર્યા વગરની ચોખી મારે માથે પડે તો એ રાંડનું હું કાંહાંથી હોજઈ ભઈ ? આએ નાંગાં જે ભરમ કેહેય તે ખરેય હોય, પરીન અરધી વગરજ-આશા વગરજ-પણવાની હોય તો મારે કાંઈ પણનું નથી પછી જે થાય તે ખઈ ! મારી સાથે તો આએ ભરમ પેલા ધાંખરાંએ છુપાવી દગો ને પ્રપંચ રચ્યોછ, એ બાહનું મને છે એટલે મને એ ડોકરો હું ફરી એસસ તો કરવાનો શું ? જો હું માઈ નશીબ બોલું તો પરીન પોતાનો ધારેલો ભરથાર બી બોલી એસવાની !"

‘પરીન પેલેસ’ની છેક લગોલગ નજદીક તેઓ આવી પુઆં અને નાંગાંએ ગાડીની બાહર ડોકાવીને તે તરફ નજર કીધી તો માલમ પડ્યું

કે પેલેસનાં દરવાજાની બાહર મેરવાનદાર પંથકી તેની દીકરી દીના પંકડી અને તેની ફ્રેન્ડ પોરચ માહન આતુરતાથી રાહ જોતાં ઉભાં હતાં.

“ જાહાંગીર તું અહીં ઉતરી પડી અમાકથી જા, હમે પાછલે દરવાજેથી ઉપરનાં હોલમાં જઈ મેરચે.” નાંજાએ સુચનાં કીધી.

ગાડી ધીમી થતાં જાહાંગીર તુરતજ ત્યાં ઉતરી પડી પેલેસના દરવાજા બહાર વીજલી વેગે આક્યો, બ્યારે ગાડી લાંબો ચકરાવો લઈ પેલેસના પછવાડેના દરવાજા તરફ હંકરાઈ.

“ શું છે ! જસી કાંહાં છે ! કાંઈ ખુરો બનાવ થયોજ ? જસી કાંહાં ગીયો ?” વીગેરે વીગેરેનાં સવાલો જાહાંગીર દરવાજા પર આવી ઉભો ને તેઓએ પુછ્યા જેનાં જવાબમાં તે હાંકતો હાંકતો બોલ્યો. “હા, કાંઈ ગંભીર બનાવ બન્યોચ સપલશાહ શેઠ કાં છે ?”

“ તેનાન તો ઠાકી ઠાકીને ઉપર પોતાનાં ઓરડામાં શીધાર્યા ” મેહરવાનદારે જવાબ આપ્યો, ને જાહાંગીર ત્યાંથી ઝડપી કદમે આસપાસ નજર નાંખ્યા વિનાંજ પેલેસમાં ગયો, અને બંને પગડયે ઉપર સપલશાહના ઓરડામાં જઈ પુછ્યો, અને સપલશાહ તેમજ પરીન અને ડોં હોમીએથી જસી માટેજ અત્યાતુરતાથી સવાલો પુછ્યા, અને તે એટલો તો ઝડપથી ઉપર ચઢી આવ્યો હતો કે તેનો દમ હાંસી આવેલો હોવાથી તે કાંઈથી બોલી શક્યો નહીં.

થોડીક પળ વીટાં બાદ તે દમ ખામને બોલ્યો. “ જસી અહીં ‘પેલેસ’માં આવેલો છે, ને કાકાજી કાંઈ ધણાંજ ખાનગી કામને વાસ્તે એ તમુને મલવા માંગેજ. એ પાછલે દરવાજેથી આવી હોલમાં ખેડોચ, ને લગન આગમન તમુનેજ મલવા માંગેજ.”

સપલશાહનો ચહેરો જઈ મારી ગયો. તેને જે ખુસ બનાવની આગાહી કીધી હતી, તે ખરી પડવાની અણી પર હતી, અને છેલ્લી ધડીએ શાહદીમાં બરઆદી થનાર હતી કે શું તેનાં વિચારોથી આ જઈ ડોસાની છાડી ધડક ધડક થવા લાગી.

પ્રકરણ ૪૦ મું.

મક્કાએ ઓરત.

“ જા દીકરા હું આંકું છું ” સપલશાહ ગગળતે સાહદે એટલું જ બોલ્યો, અને પરીનનાં શીકકા મારી ગએલા ચહેરા ઉપર આ જઈ ડોસાએ મસ્ખવારીથી નજર ટાંકી અને જીગરનાં ઉંડાણમાંથી એક સરદ હાથ નીકલી.

જાંહાંગીર તુરતજ ત્યાંથી દોડ્યો, અને ઓરડામાં જ્યાં નાંગનાય અને જસી બેઠાં હતાં, ત્યાં જઈ પોતેથી સપલશાહની આવવાની રાહ જોતો બેઠો. તે બપકા બર્યા ઓરડાનાં રાચ રચીલાં ગમ જાંહાંગીર ચોમેર મલકાએલે ચહેરે જોવા પડ્યો, અને મોડે યા વેલક્ષે આ રાણકદાર મેહેલ તેનાં શુશોભીત ફરનીચર સાથ તેનોજ હવે થવાનો એવા દીલખુશ સ્વપ્નાની હાલેરમાં ચકચુર બની ગયો.

પોતાનો વરસોનો ઝેરી અને કપટી જીગરમાં રાખી મુકેલો કીનાનો ફેહર વરસાવવાનો વખત મજદીક આવેલો હોવાથી આ બદમાસ પ્રપંચી ઓરત કીનાથી મનમાં મલકાતી હતી, અને સપલશાહ તેને હસ્થુતની હીણપસ્તીમાં લાવી તેને અધરત્યાર બાહર હાંકી કાઢી હતી, તેનો બદલો અને તેનું વેર લેવાનો દાવ હવે તેનાં હાથમાં આવી જવાથી કપટથી તે મનમાં મલકાવા લાગી.

એક મહે પોતાનાં જીવલેણ મુદદઈ યા દુસ્મન ઉપર વેર લેવાનાં હડહડતા કસમ લીધા હોય છતાંથી બાજેબેજા છેલ્લી ઘડીએ સર્વ વેર તે વીસારી મેલે છે, મગર એક વેરી અને ઝેરી પ્રપંચી અજબા પોતાનાં મુદદઈ યા દુસ્મન ઉપર વેર લેવા મરતાં તુલીક કદીબી વીસરે નહીં એવી કીસમની દગાબાજ, જફકાર ઓરતો આ અવનીમાં થઈ શકે તેમાનીજ આ નાંગનાય એક બાંગર પ્રપંચી, બદકાર અને કાવત્રાંબાજ ઓરત હતી, જે આજ વીસ વર્ષ થયાં છતાંબી પોતાનાં ઝેરી અને કપટી જીગરમાં ભરી મુકેલો કીનો તે વીસરી ગઈ નહીં.

અને જસી? તેનાં અશાંત, લોભી, અને લાલચુ મનમાં તો લાખો પુરા વિચારો વીજળી વેગે પસાર થતા હતા. આ બદમાસને મનોહર મધુરી પરીન માટે સેહજ પણ અંશે કાલજ કે કદર ન હતી આ પુરા અધર્મીએ પરીતને જીગરનાં ખરાં જોસથી પાક અને અસીલ મોહનતથી ચાલીજ ન

હતી. જે દીલકશ મધુરી જ્ઞાનીસાર પ્યારની મ્લીઝ શીદાગીરીથી તેને ધડનાં ધડથી ચાહતી આવી હતી, તે મનોહર છોડીને માટે તેનાં સંગદેશ જીવરમાં જરાબી અંશે દયા કે દીલસોજી ન હતી, અને આ ઉમેદભર ભલી છોડી, સર્વની ઉપરવારી થઈ આ બદમાસ દગાખાજ સાથજ પરણવાની હઠ લઈ બેસી, તેને પોતાના જેવોજ સાચો અને ભલો જાણી પોતાના કામજી જીવરમાં બાંધી મુકેલી મુરાદમાં છેક છેવટની ધડીએ ફાંચડ અને વિધન પકવાથી આ ભોળી છોડી મોત જેવી શીકડી પડી તદનજ નારાજ, કાયલી, ઉદાસ અને તુટેલાં જીવરની થઈ હતી, છતાંબી પૈસાપર પ્યાર કરનારો તે લાલચુ બેવફા પોર્યો તે માટેની કશી પ્રકારની દીલસોજી કે કદર તે ધરાવી શક્યો નહીં, કાંકે આ બદમાસ દગાખાજ અને લોભી જીવાન પરીનને મુદલજ ચાહતો ન હતો, મગર તેની લાખોની દોલતનીજ ગોચા પુંજ કરી રહ્યો હતો, અને હવે આ ભલી ખાજા માટે ધીકકાર બતાવવા લાગ્યો.

પોતાના હાથની અદમ્ય વાળી ગમગીન વિચારોની ગીરફતારીમાં આ લુચ્છો જીવાન જમીન તરફ નજર ટાંકી બેસી રહ્યો હતો, જેવામાં તે ઓરડાનું બારણું ઉંઘડ્યું અને સપલશાહ ધીમા કદમે અંદર દાખલ થયો.

આ અભાગ્યા ડોસાની પેહલી નજર ખુદરતીજ લુચ્છી અને બદમાસ નાંજાં ઉપર પડી અને તેનો ભરમ આખરે ફુટ્યો અને જે ધાસ્તી તે લાંબા વખતની રાખતો હતો, તે ખરી પડી એવુંજ તેના મનમાં ઝટ આવી ગયું, અને બીજીજ પગે તે તદનજ ઝંખવાણો પડી ગયો. આ જમ્દક ડોસાએ પરીનના રસ્તા વચ્ચેથી કાસળ પતાવવા તાબરતોખ નાંજાને 'પેલેસ'માંથી તુરતાતુરત બહાર કાઢી મુકી હતી તેનું વેર લેવા પરીનની રપાદી વેળાજ ઓચીંત પાછી આવી હતી એમ તેણે ગમખવારીથી જોઈ લીધું.

આયદે આ બદમાસ ઓરત તેની સાથ દગો રમી હતી જાંહાંગીર, સપલશાહની મીલકતનો હવે વારસ થનાર હતો એમ તેને ખબર પડી ચુકી હતી જસી એ બી જાણેલું હોવું જોઈએ કે પરીન કાંઈ તેની હકદાર બેટી ન હતી. બધો ભરમ દીવાની જોત જેવો ખુલ્લો થયલોજ આ જમ્દક ડોસાએ અટકલ્યો. તેને લાખો દમ ખેંચ્યો. આ ભયભીત જીવલેણ ધડી માટે તેને રાત દીવસની શીકર હતીજ. જે ભરમ તેની છાતીમાં છુપેો હતો તે ભરમથી તેની જીંદગી ભારી બોળથી ગોચા ભારી લાગતી હતી.

જસી જે બાજુ બેઠો હતો, તેની સામે આ જમ્દક ડોસો આવી ઉભો અને ઠંડી રીતે ટુંકમાં બોલ્યો. "કેમ જસી, એટલું બધું મોડું થયું ?

તારી રાહ જોતાં જોતાં ડોળા ખી દુખી આપાને ? લગ્નને દીવસથીજ બચીશતી મોહરદાર માટે આવી કાલજી ધરાવેજ ?”

બદમાસ જસીએ ગંભીર ફરસાથી જવાબ વાલ્યો.

“ મીઠ સપત્તશાહ, આજે લગન થાય પાને તમારી છોકરી જે ખરે-ખર હોય તો તે મારી મોહરદાર બને, એ લગાર શકમંદ છે ! આએ નાંજાંમાય જે ખુલાસો કરેજ તેનું ખરુંનરું તમારે હવડાં જાણી લેવું જોઈએ. નાંજાંમાય જણાવેજ કે તમે જે છોકરીને તમારી હકદાર વારસ અને દીકરી તરીકે ઓળખાવીય-તે-તે-તે તો-તે કોણ છે તે આપ જણાવશોજ.”

સપત્તશાહે વીકાલ ચહેરાથી નાંજાંમાય જ્યાં બેઠી હતી ત્યાં નજર ફાંધી. ગુસ્સા અને જુનુનથી તેનો ચહેરો તપીને લાલચોળ બની રહ્યો હતો. ધીકકાર ને તુચ્છકારથી તે ગંભીરાઇથી બોલ્યો.

“ તેં મારી સાથ દગો ફાંધો, દગલમાજ એરત ! તેં મારે ખાઈ મારીજ મરદન મારી ? મારાજ યૈસા લખને મને આપદે ઉઘાડો પાડ્યો, કંગાલ નાચીજ એરત ! આપદે તેં આએ બેઠ જણુને બધી બાતમી જણાવી !”

“ મેં બધું કહ્યુંજ નથી, ખાલી મેં એટલોજ ખુલાસો ફાંધેાય કે પરી કાંઈ તમારી દીકરી નથી. જસી કેહય કે હું તો ઘડી ભરખી એ માનું નહીં ને હમારી વચ્ચે બોહસ ચાલી, ને જીભરું એજ ખરુંનરું કરવા કરાવવા અહીં લઈ આવ્યો. તમારી હાજરીમાંજ ખરો ખુલાસો હવે થવો જોઈએ કે જેથી એ લોકનેખી શતોય મહે ! મરે ! હું કાંઈ લગન અટકાવવા માંગતી નથીજ. લગન અગાઉ હું તમો જીભરુંની રખરખ બધો ખુલાસો કરવા માણુંય કે જેથી જસીભાઈ લગન અગાઉ જાણે કે જે દોલતનાં ડુંગરની આસામાં જીભરું પરણવા નીકળ્યોય તે તો હવાઈ સપ્નોજ છે !” અને તે દગલમાજ એરતનાં અણકાથી બોલેલા છેલ્લા શબ્દો લુચ્છ જસીનાં જીગરમાં કારી તીર મીસાલ પુટયા. જસીને ઘણો ગુસ્સો લાગ્યો, અને ફફડીને બોલ્યો.

“ નાંજાંમાય, વધુ લાંખી ડુંકી નાં કરો. મને ચાલીયલાવી તમારો ભરમ કેહવાં થસડી લાયાં તે કહી દેઓ કે સપત્તશાહ શેઠ આગળ ખરુંનરું થાય કે તમારો ખુલાસો સાચો છે કે જુઠો.”

“ ઓ વાય ! તે મેં કાંઈ નાં કહ્યું” તે ઢોંગ અને ચરત કરતી બોલી. “ હું હવે મારો ભરમ કેહુંય તે બરાબર કાન પુકે ! રાખી સાંભળ.”

“ તારી બી તેમાં ખરો પરીક્ષાજ થશે જો, જસીબાઈ !” તે અંદાસે ઓરત એવી કીસમે જસીબુ પાકવવા બોલી કે તે લોભી જીવાનનાં તનબદનમાં ગોયા ફફડાટ, ધીકકાર અને જનુન બ્યાપી રહ્યાં.

પ્રકરણ ૪૧ મું.

નાંબના ભરમ.

જરદાર અને જઈક સપલશાહ ગમગીન અદાથી માંથે હાથ દબાવી નામોશી, ગુસ્સા અને નાસીવાસીનો દમ ભરનો એટો હતો, બ્યારે જાંહાંગીર ઉમેદ-ભર્યાં જીમરે દુર એક ખુરસી ઉપર અદ્ય વાળીને પોતાનાં હસીક જસીનાં ચેહરા ઉપર થતા તાજીબી ભર્યા ફેરફારો મોજથી નિહાળતો ખામેશ એટો હતો, બ્યારે ગુસ્સા, ખેળવટ અને નામોશીની મીઠા લાગણીથી ટપી આવેલા ચેહરા સાથે ફફડેલો ચટકેલો જસી એક ખુરસી ઉપર જનુન અને તીરસ્કારથી જોસ સમેટ ધડકતાં જીમરે એટો હતો.

અને નાંબ ! તે દગાબાજ, દોંગી અને ખારેગાંઠ પુરી ઓરત પોતાનાં કપડી જીમરમાં કેવી એક ટાહાટક વળી હોએ એવી કીસમે હડે કલેજે ઘડીકમાં સપલશાહને તો ઘડીકમાં જસીને જોતી હતી.

“ હું જો જીલતી નહીં હોઉં તો આશરે સોળ એક વરસની વાત પર મુંબધથી કલકતે ઉપડેલી મેલ જોને એવી તો ભયભીત હોનારત થઈ ગએલી કે, મરે, તે બાણે કાલેજ બની હોય તેમ મને હજી બી યાદ છે !” કસરેવજ નાંબાંએ ગંભીર ડાચું કરી ભર્યાં અઢારી ખાતેખરામ ભરમ કહવાતો શરૂ કરીધો. ” મેલના થડ કલાસમાં એક ઘણી જીવાન ખેરી આશરે બે વરસની ખુચીને લઈને બદનેરા જવા એડેલી. તે લોક બીચારાં ગરીબ હતાં ને દીલમાં કપડાં ચપડાં બી તેવાંજ હલકાં હતાં. તેજ મેલના સેકન્ડ કલાસમાં જીમરે કોઈ પૈસાવાલાં વર પૈયર ને તે લોકની આશરે બે એક વરસનીજ ખુચી કલકતે જવા મુસાફરી કરતાં તો ને તે લોકનો દુખ્ખો પેલા થડ કલાસની જોડમાં ઉતો ! રાત તો એવી કારી કીલ જેવી કે દીલમાં ભય પેસે ને આશરે આરેક વાગે શેગામના સ્તેશન આગળ તે મેલ જોરથી ગુંડસ સાથે અહીં પડી ને, મરે, કેમ ગુંડસનાં ગારાંમાં ઘાસલેતનાં દબા ભરેલાં તે

અકરવાથી દાઢી સલગી ગીયા ને આગ સલગી ઉડી, ને મેલની ગારી સખત આંચકાથી બાંગી લુકો ચમને વળી બરી ગેઈ તે જુદી. આએ હોનારતમાં પેલી થઈ કલાસમાં બેઠેલી ઐરી જે તે વખતે ઘણી નાલ્લી ઉમરની હતી તેને ઘણું સખત માથામાં વાગવાથી બેભાન થઈ પડી ને તેને તો બીચારીને મરે દુન્યાદારીનીથી ખબર રેહી નહીં.

“બીજે દલાડે તે શેહરની ઇસ્પીતાલમાં તેને આંખ ઉઘાડી. માથામાં ઘણું વાગવાથી લોહી પુસકલ અર્ધું જવાથી તે ઐરી નખલી ઘણી પડેલી તો બી તેનો પેલો સવાત્ર પોતાની સાથે ખુચી હતી તે આએ હોનારતમાં દુશમેન મરી ગેઈ કે કેમ તેને લગતો હતો, પણ ઇસ્પીતાલની નર્સ મડમે સધારો આપ્યો કે જીભર ખુચી તો તદનજ સલામત હતી. જે લોક બીચારાં દાઢી ગએલાં, કે આએ હોનારતમાં જખમી થએલાં તેઓને રાતોરાત ડાંકટરની મદદથી ત્યાંની ઇસ્પીતાલમાં લઈ ગયેલાં તે તેમજ પેલી ઐરીનેથી બેભાન તાંહાં લઈ જવામાં આવેલી. મારે તમુને બરાબર ખુશ્તુ કરીને જણાવવું જોઈએ: હડ કલાસમાં ખુચી સાથે જે ઐરી મુસાફરી કરતીની ને અકસમાટમાં માથામાં લાગું ને ઇસ્પીતાલમાં લઈ જવામાં આવી તે કોઈજ નહીં પણ હું પોતેજ હતી” અને એમ બોલી તે દગાબાજ ઓરત ચમકતી આંખોથી હસવા લાગી. એકાદ પળ ઠોભી તે કસરેવજે આગળ ગાડું ગમડાવ્યું. “અકસમાટમાં મારી સાથની જીભર ખુચીને કાંઈથી લાગું નહીં અને તે સારી કાની હતી એમ મને નર્સે કહ્યું ને મારો જીવ ઘણો ઠંડો થયો. તે પછી તે મડમ નર્સે મને હિંદુસ્તાનીમાં કહ્યું કે જો હું માહરી એ જીભર ખુચીને કોઈનાં હવાલામાં ચોક્કસ સરતે પાલવા આપું તો કોઈ ચૈસાવાલાં પાલવા તૈયાર છે. મેં તે વાસ્તે પરપુછ કીધી તેનાં જવાબમાં નર્સે જણાવ્યું જે આએ હોનારતમાં સેકંડ કલાસમાં જે વર બૈયર પોતાની મારા જેટલીજ ઉમરની ખુચી સાથ મુસાફરી કરતાં હતાં, તે લોકને સેજસાજ ધન્ય થઈ ને બચી ગયાં, પણ તે લોકની ખુચી આએ હોનારતમાં સપડાઈ બીચારી મરી ગેઈ, ને તે લોકને બીજાં છોકરાં નહીં હોવાથી, તથા મારી ખુચી ઘણીજ ખુબસુરત ને અબરાક હોવાથી તથા તેઓ ઇસ્પીતાલમાં તે જીભર ને જોવાથી તથા પોતાની છોકરી બેહસતન મરી ગઈ તેનો ગમ લુલાવાના ત્રિચારથી મારી ખુચીને તેઓ પોતાની સાથે ચોક્કસ સરતે લઈ જવા મામતાં હતાં, ને જો હું મારી મરજી દેખાડું તો તે લોક ચોક્કસ નાંણાંની સંકમ આપી મારી પાસથી જીભર ખુચીનો હવાલો સંકમો લઈ પોતાને

વતન ગય એવો તે લોકનો ધરાદો પેલી નસે મને જ્યારે કહી સંભળાવ્યો, તે વધી હુંબી ધરપીતાલમાં સખત માંદગીમાં પડેલી ને વધી મને મારીમાર્ગમાં મુવાં છોકરાંની જંગલ કરવાની ઘણીજ મુશ્કેલી અભીતરી, તે મેંબી તરતજ હા કહ્યું કે જે આયેથી પથરાનો બોલો આજો થયો તે ખરા. એક તો મારો વખત બી ઘણોજ કરકા કરકીતો અર્થો થઈ ગીયોતો ને આ એ નાલ્લાં જમરને પાળીને મોટી કરવા મારી પાસે ખરચીબી નહીં ને પૈસાનું જોરબી નહીં તેથી મેંબી હાજ કહ્યું, ને તે લોકોબી પોતાના આસરા તમે ઉછેરી મોટી કરી પૈસાવાળાની દીકરી તરીકે ઉધારી આવી કંગાલ ને રખડતી પોરીને ખાનદાની અનાવવા પોતાની મરજી જણાવી. મારી સોરેથી જો એ બુચીને લઈ જાય તો મને તેના બદલામાં પેલાં દેખીતાં ખાનદાનીને પૈસાવાલાં વર ઐયર એકદમ પાંચહજાર રૂપીઆ આપે પણ બવીશમાં તે છોકરી પર મારો કશોબી હક ઇલાકો રહે નહીં, ને મોટી થયા પછી મારાથી તે પાછી મંગાયબી નહીં એવી તે વરઐયરની કમુલાત ને સરત માફક આલવા મેં ખુશીથી હા કહ્યું, ને મારી છોકરીનો હવાલો જેમ અને એમ જલદી લઈ લેવા મેં બોહોંશ કીધી, ને હું એટલી બધી કેમ વીરમાં અંધીરી પડી. તે માટીડો જરા વહેમમાં પડ્યો ને પોતાની ઐરી સાથ મસલત કીધી ને મને ખતી ખતીને પુછવા પડ્યો કે હું એ છોકરીનો હવાલો આપી દેવા એટલી બધી આતુર હતી તો હુંજ નેની ખરેખરી માય છેલ્લું કે નહીં. આએ છોકરી મારી પોતાની છે કે નહીં તે બરાબર ખુલાસો હું કઈં તોજ તે લોક તેનો હવાલો લે. તેજ વખતે અપકામાં મેં જો હાજ કહ્યું હોતે તો બધી ઘાંધલ પતી જતે.”

તે ઠોડોક વાર દમ લેવા ઠોબી, જે પછી પોતાનો ભરમ રચુ કરતાં ચુરસા અને ધીકકારથી તે કસકુનમ ઓરતનો એહરો કાલો મારી ગયો. “આ બુચીને હું ધીકકારતીતીજ-એ ચણા જેવીની રાંડ પેટખરી માયનેબી હું બહુજ ધીકકારતીતી, ને તે છુપો ધીકકાર મારી આંખમાં તે વાર પ્રગટી નીકલેલો હોવાથીજ તે માટીડો વહેમમાં પડી ગયો તેથી મેં એ પોરી મારી ઉતી એમ ખોટું નહીં કહ્યું, પણ મેં તે માટીઐયરને ખુલાસો કીધો કે ભ્રમ એ કાંઈ મારું બચ્યું નથી. હું કાંઈ એની ખરી માય નથી પણ ખાનદાની હકદાર બાળક છે. કાણું તે હું કહી શકતી નથીજ. હું જો ખરેખર એ કાણુંની બુચી છે તે કેહું તોજ તમે એનો હવાલો લેવો નહીં તો નહીં-તો તમારી ખુશી; તમારે ગમે તો લઈ જાઓ નહીંતો છો પડી, પણ હું કાંઈ કેહવા એવાની નથી. તમે લઈ નહીં જશો તો પછી કાંઈ બીજો ખોદામનો લાલ મળી જશે, સમજ્યાજી. મેં જે એમ તણુકો કરીને કહ્યું કેની તે પ્રેમ

ખીચારે માટીડો પાછો વિચારમાં પડ્યો ને પોતાની હાથની ધરતી સાથે મસલત કીધી. આ વેલા મારી યુચી તે બાઈના હાથમાંજ હતી, ને દરરોજ તે લોક ત્યાં ધરપીતાલમાં આવતાં હોવાથી, યુચીને રમાડી કેક-બીસકેટ ખવાડતાં હોવાથી એ કારમખીનેખી એવો તો પરોસ પરો ગીયો કે બ્યારે તે લોક આવે ત્યારે પેલી ઘેરીને ખોરે ચરી એસે તે અનીખના તારા તોડે તોખી ઉતરે નહીં. તે વખતે ખી મેં મારી આગળ લેવા કીધી પણ આટલી ચણાં જેવડી હતી પણ તદ્દનજ માયનીજ મગરૂરીની ખાસ્થત તેનામાંખી ઉતરેલી હોવાથી અણુકો કરી મોતું ફેરવી નાખ્યું, ને પેલી ઘેરી મારી આગળ લાવી તારે બધું ગોખ્યાઈ કરી મુક્યું ને તે લોક સાથેજ બસ જવા માંગ્યું એવો કાંઈ ખુદરતી પરોસ પરો ગીયો. પેલી ઘેરીનું દીલ દયાથી દાઝી ગીયું, ને પેલા માટીડાને સમજવી મારી યુચીને પોતા સાથે રાખવા માંગી, અને તે પ્રમાણે તેઓ તૈયાર થયાં ને બીજે દહાડે પાછાં ધરપીતાલમાં આવ્યાં ને હું ભવીસમાં એ યુચીને કદીખી માંગવા નહીં આંકું ને મારો સેહજખી હક તે છોકરી પર નહીં રહે એવી કયુલાત લખી મારી તે પર સહી શાખ કરાવીને મને પાંચ હજાર આપવા કહયા. તે કયુલાત મુજબ ભરપાઈ કરી દીધા ને પોતાની સાથે મારી યુચીને લેતા ગીયા. તે વખતે મારે માથેથી જંગલ ઓછી થઈ. મને ચોક્કસ રીતનો કરાર વળેલો જોઈ મેં તે વેલા સંધ્યારાનો લાંબો દમ ખેંચ્યો ને યુચીનાં વેચાણપર મુઈ મને તો જાણે ઘણી ગમત મલી કે કોણની દીકરીને કાં ચાલી!" નાંજાં અહીં ખડખડ હસી પડી અને એ પણ દમ ખાવા થોભી અને થોડીક પંજ પછી ગંભીર ચહેરે તીરસકાર બતાવતી બોલી.

“મેં એને પાંચ હજારમાં વેચેલી એ મારા કીનાનો પેહલ વેહલો હકતો હતો ને આએ બીજો હકતો થયો. મેં આએ યુચીને આવી રીતે વેચી નાંખી એ જો એની માય જાણુને તો શું ને શું કરી નાખતે એમ મેં તે વેલા વિચાર કીધો જો.

“તે લોક યુચીને લઈ ગીયાં, ને તેઓ સાથે જવા એ હરવાઈ ગેઈ કારમખીખી કદકા-લુસકા મારી ગેલમાં આવી ગેઈ ને પેલી ખાઠએ છેલ્લી વેળા મને પાસામાં દાખવા ને કોટી કરવા આગળ લાવી, પણ તે મારી આગળ નહીં આવવા ગોખ્યાઈ ને તોફાન કરી બધી રરી તતરી પરો ને મને જોઈ બસ રાંડ આટલો ચણો મોનાંજ ફેરવવા લાગી. એ વરસની હતી ત્યારથી મારે વાસ્તે એવી અભીતરીને વલી એટલી બધી મગરૂરી હતી કે મને તો મરે તે વેલા એની તુમાખી માયજ યાદ આવ્યા કીધી

કે બધી રીતે પેટપરી સંક સ્વભાવે ખાસ્યતે તદ્દતજ માયજ બીજી ઉમી નીકલીતી કાંકે એ એનાંયરીની માયખી એવી તુમાખી ઉતી. પણ હવે બોલો નહીંરે બોદાય. પછી તો એ દુકતીની માયની એવી અવદશા થઇ કે બોદાજ બાણેચળો." લગાર કમકમી તે કુર્કશા એરત થોડીક વાર ઠોભી.

"તે લોક ખુચીને લઈ ગીયા પછી બી દરરોજ થોડો વખત આવી મારી તખ્યત માટે પેલી બાઇ પુછપરછ કરવા આવ્યા કાંધી. તે ખુચીનાં માય-આપ કોણ ઉતાં ને કાંકાં ઉતાં તે માટે ચીપી ચીપીને બસ સવાલો પુછવા લાગી. મારી પાસે એ કારમખીનાં માય-આપનાં નામ મેળવસજ બાઇખીને મારી પુઠે લાગી, પણ આએ બાણુ હું બી મરે પણ બાવન ટકકર લરે તેવી આંદી-આંદી મરવા પડેલી તોખી છારી મકકમ સખી સાદ નનોજ વાસ્યો.

"તમે એવી જીદ કાંચ કરોચ" પેલી બાઇ મને પટાવા પડી. "કાલ કેવી છે ને ન કરે બોદાયને તમારી દુશમેનને કંઈ કશું થાય ને તમે એ ખુચીનાં માય-આવા કોણ છે તે તમે હસુને કહેતાં નથી તો બધું અંધા-રાંમાંજ રહી જાય. બોદાયને હાજર નાજર બાણી-બોદાયનો ડર કરીને કેહવોની તેમાં તમારા લાભમાં બોદું તો કાંઈબી નથી જવાનું."

"પેલાં વર-બૈયરે મારી ખુચી ગલગોટા જેવી ને પરી જેવીજ ખુબસુરત હોવાથી તેઓને મનગમતું નામ પરીન કરીનેજ રાખ્યું ને તેનાં માય-આપ માટે ઘણુંબી પુછવા પડ્યાં ત્યારે મેંબી છેવટે દમ કરીને કહ્યું કે "મરે દરરોજ એ ને એ શું રદનપાટલો તમારા લોકનો છે, મેં તમુંને કહ્યું કે એનાં માય-આપ કોણ છે તે તો હું કહેવાની નહીંજ. હજુબી કાંઈ બાદું-મેળું નથી થયું. તમારી નહીં લઈ જવાની કે પાળવાની મંછા હોય તો તમારા રૂપ્યા લઈ જાઓ ને મારી ખુચીને પાછી લાવો એ કાંઈ મારી પડવાની નથી. તમારે ગમે તો બેલાસક પાછી લાવો પણ એ વાત તો જીનહાર બનનાર નહીં" જ્યારે મેં એમ કહ્યું ત્યારેજ તે લોક દપટ પડ્યાં. હું તો જાણતીતીજ કે ખુચી એટલી બધી તો એ લોક સાથે હુંક વખતમાં પસોટાએલી ને એ રાંડને જાણે ગરીબાઈની ગંધ લાગવી હોય તેમ ચારાથી સુગામ દુરજ નાસવા માંગી પૈસાવાલાની સોર સાંધવા ખુશી હોય એમ તેઓની સાથેજ જાણે તે લોકનીજ ખુચી હોય તેમ બેલામ ગેઘા વરી પેલી બાઇની જીભરે છોકરી એટલીજ ઊમરની પેલી બયખરી હોનારતમાં મરી ગયલી ને આએ મારી ખુચીથી તે ખોતાનો ગમખી જુલવા લાગેલી હોવાથી, તે લોક પાછી લાવે ને હું એ ખુચીનાં માયઆપ કોણ

છે તે જો નહીં કેહું તો મને પછી એ યુચી સ્વાધીન તો કરવાનાં નહીંજ એવી મારી ખાતર જમાં હોવાથી મેંથી છેવટે સુકોજ દમ કાઢી કે તમારે મને તો યુચીને પાછી આપી દેઓ, છો પરી, તારેજ પેલી બાઇથી જરા દષ્ટ પરી ગેઈ, તોથી છેલ્લે દહાડે તો મને બીજા પાંચશો જાસ્તી આપવા કહયા, પણ મેં તે રૂપ્યા લેવા ને કેલવા પાછું નાજ પાર્યું. મારો વખત આવે નહીં તાંહાં લગીન માઈ મોનું કમળી ઉંધારવું નહીંજ એવોજ મેં મનમાં ગાંઠ વાલ્યો હતો, પછી મને તો મારા પગ આગળ આપી એક કાંચ નહીં રેડી દેવાની લાલચ દેખડાવે પણ નાજાં બંદી નાથી હા નહીં થાય.”

હયાં આ બદમાસ, ઠગારીએ છુટકારાનો લાંબો દમ ખેંચ્યો! લાંબા વખતનો ભરમ તેને છાંટીમાં છુપાવેલો અને તદન ખાલી કરવાથી તેને જાણું કે કેવો એક કરાર થયો હોય એવી કીસમથી સંધ્યારાતો લાંબો દમ પાછો ખેંચવા પડી.

“આખરે પેલા મારી બૈયર માઈ નામ નીસાન લખને પોતાનું થર ઠેકાણું આપી પેલી યુચીને લઈ પોતાને વતન આડી ગીયાં. ને કારે પાછો મારો દાવ આવે તેની વાટ જોતી હુંબી ગરીબાઈમાં દીવસ કાઢવા પરી! આએ પરીનના માઆપ ને તેનાં લાગતાં વળગતાં જીવતાં છે, પણ તેઓ કોણ છે ને કાં છે તે હવડાં તમારી આગળથી હું મારો જીવ જીવ તોથી કેલવાની નહીંજ. એ તો મારો બીજા દાવ આવશે ત્યારેજ તે ભરમ ખોલ્યો થશે! આએ દુન્યાની કોઈબી લાલચથી યા શક્તીથી મારી છાતીમાં છુપેલો આ બાકી રહેલો ભરમ કોઈબી હરવાયું કાઢી શકવાનું નથીજ, ને પરીનનાં માઆપ કોણ છે તે તમે લોક મને તેવાથી કાલાવાલા કરશે કે ધમકીઓ આપશે તો તે છતાંબી હું મરી જવશ તો કહેવાની નથી.”

તે કસકુનમ શેનાન હાથપર હાથ અશળી બોલી, કે જે વેળા કપટ અને જુસ્સાની લાગણીથી તેનો બદકાર ચેહરો તપી આવી લાલ થયો હતો.

મકરણ ૪૨ મું.

કીસમતની કમનશીબી.

પોતાનો છુપો ભેદ બધો જાહેર કરી આ ચંડાલ અબળા થોડોકવાર દમ ખાવા પડી, જે અરસામાં ત્યાં હાજર રહેલાંઓમાંથી સેહજ પણ

સંસારે કોઈએ બહાર કાઢ્યો નહીં, એટલી હદ સુધીનાં સર્વ તાબુખી પમાડનારી હદ સુધી આ ઝેરી નાગણુને સાંભળતાં બેઠાં હતાં. પોતાની થએલી ફતેહથી ખુશી થતાં મલકાએલે ચહેરે પોતાનો ખુલાસો આગળ ચલાવ્યો.

“પેલાં વર-બૈચર ખુશીને લઇને કલકન્ને સીધાયાં જે પછી માટીડાની ગામેગામ જવાની તોકરી હોવાને લીધે અહીં તહીં તેઓ પરીનને લઈ ગામેગામફર્યાં. મારી પાસથી લીધેલી છોકરીનાં કમનશીએ પેલા માટીડાની ધણીઆણી ખીચારી તે પછી એકજ વરસમાં બેહસ્તન મરી ગઈ, તે પછી પંદર વરસ વેર તેઓની ધનનસલખી અને કશી માલમ પડી નહીં. મેં આએ પંદર વરસ માફ પોતાનું કોડી ખાવા સીવીસાંધીને અહીંતહીંથી પેદા કરીને લાચારીમાં કાઢ્યાં, ને ખોદાય પરથી મફતે એક દીવસ હું જે ઘરમાં નીચે રેહતીંતી તાંહાં માર પર કાંઈ કામ જેઘ જાં જીભર એક છોકરી મોટે મોટે પોતાની માયને નુસપેપર વાંચી સંભલાવતીંતી, ને અલાહબાદમાં કોઈ પૈસાવાલા પારસીને તાંહાં એક પછી એક ત્રણ ચાર મોત થયાં ને લખોની દોલતનો કોઈ વારસ ન હોવાથી બધી દોલતને વાડી બંગલા વગેરે કોઈ અતલગનાં સગા સપલશાહ શેઠનાને નશીએ ગયા અને અને વકીલોના લખવાથી સપલશાહ પોતાની એકની એક પુરી દીકરી પરીન સાથ તે વેલા કલક-તે વસતા હતા, તેવણુ તરતજ અલાહબાદ આવી આએ ઓચીંતી દોલતનાં ધણી થયા, ને આશરે આઠ મહીના પછી તેવનની બોહલી સખાવતને લીધે તેવનને સરકારે ખાનગાહદુર બનાવ્યાંને તેને માટે મોટી ખાનીપીની ને લગતો ગંજવર હેવાલ વીગેરે મેં બ્યારે આએ નુસ પેપરમાં છાપેલો કાનેકાન સાંભલ્યો. મારી ખુશીને મારી પાસથી પંદર વરસ પર એજ સપલશાહ શેઠનાં લઈ ગયલા, ને તેવણુ લખોપતી થયલા જાણી હુતો ધણી ખુશી થઈ. મેં દાદરજી પાસ દુઆ માંગી કે ચાલ હવે જરા મારોખી દાહડો ફરસે ને એ પૈસા જીવે ખરચવાના તો મલશે એમ ધારીને પાસે જે ચાંચુ પુચું ઉતું તેના કપરાં ચપરાં લીધાં ને અલાહબાદવાલા આએ જીભર લખોપતી શેકયાપર મુઆરકબાદીનું કાગજ લખ્યું ને હું જીભર સપલશાહને મલવા આકેચ માટે બદોખસ્ત કરવો એમ ખુલાસા વાર કાગજ લખી વાલ્યું. સપલશાહની પોતાની ખુશી તો પેલી શેગામવાલી હોનારતમાં મરી ગેઘતી તે તેને બદલે મારી ખુશીને તે લોક લઈ ગીયા તોપણ તે ભરમ સપલશાહે પરીનથી છુપો રાખેલો હોવો જોઈએ, કાંકે નુસમાં પરીનને સપલશાહની એકની એક પુરીજ દીકરી તરીકે ઓરખાવી હતી. માત્ર હું ને સપલશાહજ આએ ભરમ જાણતાંતાં એમ મેં ધાર્યું.”

કાંકે જીભરં એવનની મોહરદાર તો હોનારન બની તેની પછી એક વરસ-
માં જુજરી ગેઈ.

“બર ઉમેદ ને મુરાદ વચ્ચે હું સપલશાહની ઓળખીતી સગી તરીકે
ભપકાબંધ પોષાકમાં અલાહમાદ જમ પોહચી, ને જીભરં સપલશાહ મને
જોધને ગભરાવા લાગા કે પરીનને લગતો ભરમ રખે હું તેની આગળ
ફાડી દેડું. સપલશાહે પરીનને કહ્યું તુંજ નહીં કે તે કાંઈ તેની ખરી
હકદાર છોકરી નહીં હતી તેજ વખતે મેંજણ્યું કે જીભરં સપલશાહનો
ભત્રીજો જે ખરો વારસ હતો તે હૈયાત હતો. મેં તે વેળા પરીનને નજદીક
સોળ વરસે જોધને જોઈ મને એની બેહેસતન માય યાદ આવી! ઘાટમાં
રંગ-રૂપમાં નરી માય ને વળી જ્યારે મેં એને કોટી કરવા કહ્યું ત્યારે
એ તણુકો કરી તેહકરાઈ રી દુર નાડી ત્યારે વળી પાછો મેં વિચાર કીધો
કે રંગ રૂપમાં ઓજણી માય જેની છે પણ સ્વમાવેખી એવીજ માય
જેવી તુમાખી છે. મારે નામની તો એને અબીતરીજ પહેલેથી ભરાઈ
દેખું. એની માય થતીને હું વરસો થયાં ધીકકારનોની તેનીજ દીકરી મને
કોહું નહીં આપે એ મને ધણું ખેનસટ ભયું લાગું, પણ દાવ આવવે
સોટકી મારવાનું હલાપણુ વિચારી હું બધો અપજશનો ગેરધનસાક ગુપચાપ
તામોશ કરી ગેઈ. વળી નાદાનજ કેની તે વળી તેજ વખતે જસીબાઈ
સાથ થોડાજ માસની ઓળખાણ પડેલી તે ધરાંપરાં જોધ મને તો બર્થો
આએ જાંહાંગીર માટે ધણો બરાપો થયો કે પારકો છોકરો આએ દોલત
બધી ધસડી જવાનો, ને ઘેરનો છોકરો જે ખરેખર હૈયાત વારસ તે
મોહોડું જોતો રહી જવાનો.

“એ છોકરી બી જસીપર લોભાઈ ગઈ ને તેની સાથેજ પરણવાનો
કસદ કીધો ને ખરં પુછાવો તો લખોની દોસતપરજ આએ ગરીબ છોકરો
ગોયા મોહી પરયોતો. બધાંઓએ તેને વારી ને તેવાં લગનથી અટકાવવા
ફાંચર મારી પણ આએ નાદાન હુલવેલી સમજી નહીં; તેના જીભરં આપે
બી લણી સમજવી, પોતાનો ભરમ કહી દેવા તેવણે ધણું બી ઇચ્છ્યું,
પણ તેવણની છાટી ચાકી નહીં, ને આખરે તેવાજ ભરમમાં તેઓનાં
લગન નક્કી થયાં.

“પરીન ખુદરતી મને ધીકકારતી હોવાથી મારો પગદડો મેહલમાંથી
કઢાવા પોતાનાં આપને ચાલુ સતાવતીતી ને આખરે મને અપજશની હીણુ-
પક્તીમાં કાઢી મુકાવવામાં એ ફતેહ તો પ્રાપ્તી. જીભરં એના આપે મને
વીસ હજારની રકમ આપી ધકેલી દીધી પણ મુવું નશીબજ અમાગ્યું,

તે બરી એઈ આગ લાગી તે બધો પૈસો તેમાં હરામ ગયો ને પાછી હું બીખારી જેવી થઈ. ને પરીનનાં લગનપર પાછી આવવાની કયુલાત કીધેલી હોવાથી હું પાછી છુપાછુપ આવી ને જાંહંગીરને ત્યાં ગઈ ને હું પરીનને લગતો બધો ભરમ કહેવા આવીછ ને એ જીભરાયાને દોલતનાં ડુંગરપર બેસાડવા આવીય એમ કહેવાથી એતો માય મરે હરખઈ હરખઈ ગીયો, કાંય કે પરીનનાં લગન જસી સાથ ગોડવેલાં હોવાથી તથા પરીનને જાંહંગીરની માંગણી નહીં સ્વીકારી એને હરકુત કીધેલો હોવાથી એ તો દુશ્મન પોતાનાં હાથમાંથી સુનાની ચલ્લી ઉડી જવાથી રડમસ ને બરીએલ જેવો થઈ રહ્યોતો ને મારા કેહવાથી તો એ ખુશાલીથી કુદવા લાગ્યો. અને એને પેલી રામદાસની ચેલીનાં ગાઢામાં રેલવાની ગોડવણ કીધી ને હું લગનનાં દીવસની વાર જોતી બેઠી.

“આખરે લગનનો દાહરો આયો ને જાંહંગીરને સવારનાં પોહરમાં જસી આગળ મોકલ્યો. તેને મારી આગળ તાખડતોય લઈ આવવા મેં કહ્યું, ને જસીભાઈ હાંફલાફાંફલા મારે ત્યાં આયા, ને મેં એમજ કહ્યું કે લાખોની વારસ તરીકેજ તું આજે જેને પરણેય તે કાંઈ લાખોની વારસ ખી નહીં ને જીભરં સપલશાહની હકદાર દીકરી ખી નહીં! એ તો બીચારો ગભરાઈ ગયો ને એમ બનેજ નહીં એમ બસ જીદ કરવા લાગ્યો ત્યારે મેં સપલશાહની આગળજ ખરંખરં કરાવવાનાં મનસુઆથી હું એને અહીં લાવી કે એ જીભરં ખરંખરં તમારે મોહડેથીજ સાંભળે ને પછી પરણે તો કાંઈ હરકત નહીં. એ જીભરં પૈસાની થોડી દરકાર કરેય. પરીન એનાં જેવી કરકા બાલુસ હોય તો ખી એ પરણે એમ જીભરં પરીનને ઘણી વખત કસમપર કેહલું, એટલે પરીન તવગર છે કે ગરીબ છે તેનો એને શું મુજબકો છે? આએ સપલશાહની આગળજ હવે ખરંખરં થયું કે જે છોકરીને એ આજે પરણવા માંગેય તે કાંઈ સપલશાહની હકદાર દીકરી ખી નહીં ને લાખોની દોલતની વારસખી નથી ને બધી દોલત તો—”

તેવી સાંમેનો, ઓરડાના છેડાપર ટાંગેલો, પઢેડા હીલ્યો ને એક જાણુ ખસી ગયો, ને ત્યાંથી એક આકાર ધીમે કદમે તેની તરફ આવતો જોવાથી નાંજાંમાય તેને જોઈ એકદમ બોલતી અટકી ગઈ તાણુખીથી તેને ટીકવા પડી.

તે તો પરીન પોતે—આજનીમુજારક શાહદીની ભાગ્યસાલી કન્યા—હતી, જે પોતાનાં વહાલા બાપની પાછળ છુપી રીતે તેજ ઓરડામાં નાંકે પઢેડા પાછલ ઉભી રહી આ એરી નાગણુનો બોલો બોલ ધડકતી છારીએ સાંભળતી ઉભી હતી.

એકાદ ફરેસ્તાને હેરટ કરે એવા શાહદીના નવા સફેદ પોષાક વચ્ચેજ તે ધીમે કદમે નજદીક આવી.

કેવી કીસમતની કમનશીબી ! માત્ર ત્રણ-ચાર કલાક અગાઉ આ ખુશાલીભર્યા દીવસથી તેનું આશાવંત જીવન હર્ષથી ઉઝાડા મારતું હતું, અને તેના મનોહર દીક્ષકશ ચહેરા ઉપર ગુલાબ ઉગ્યા હોય એવો રતાસ ધાધ આગ્યો હતો, મગર માત્ર ત્રણ કલાક પછી અફસોસકારક હદ સુધી તેની ખુશાલી દલગીરીમાં ફેરવાઈ ગઇ. ધાસ્તીથી તેની છાતી ધડક ધડક થવા લાગી. અને ખુશાલીને બદલે નામોશી, નારાજ અને નાઉમેદીએ તેનાં જીવનમાં વાસો કીધો. તેના રૂબસારોપરના ગુલાબ બાણે કે આર્ચીત કર-માઈ ગયા હોય એવી અદાથી તેનો ખુશાલીથી પ્રગટી નીકળેલો પરીવરત ચહેરો મોંત જેવો શીકકો ફચ ને સફેદ બની રહ્યો.

પ્રકરણ ૪૩ મું.

“ક્યા કરે ભરોસા રે જાંહાં ખરાબ,
યાર માર સારે બેવફા બને;
એ યુરા જમાનાં અજકા જનામ,
દોસ્તો દમમે રંજે ગમમે ઐર દે અગમ.”

ઘેરાએલાં વાદળાં હેઠળથી છુપાએલો માહતમ જે વેળા આર્ચીનો બાહર આવી પોતાનો ઠંડો પ્રકાશ ચોમેર પાંદરે છે, તે વેળા જોનારને જેવી કીસમતની તાજુબી બરપા થાય છે, તેવીજ લાગણી આ ફરેસ્તાબ દેખાવની મનોહર પરીનતાં ધીમાં કદમે તેઓ વચ્ચે આર્ચીટ આવી ઉભી રહેવાથી બરપા થઈ. તેનો દીક્ષસોજ અને દુઃખી બાપ આવી કદંગી વેળાએ પોતાની બેટીને ત્યાં આવેલી જોઈ જેટલો તાજુબ થયો તેટલીજ રવેશે ગભરાયો, અને પેલી બદમાસ દગામાજ જેરી સાંપની જીવસેણ જફાકારક કાંઠણી રહેને આ બહી અને અભાગણી બેટીએ સાંભળી હોય તેની ચીંતા અને ધાસ્તીથી અંદરથી ધુજવા પડ્યો, અને લાંબો નિશ્વાસ ફેંકતો કશુબી બોલ્યા વિતાં પરીનને નારાજ અને અશતોષી દેખાવથી જોતો ઉભો.

સપ્તશાહ જેટલો પરીનને ત્યાં આવવાથી વિષમય પામ્યો તેવીજ રીતે લુચ્છી નાંગ અને જાંહાંગીર પણ અજળ થયાં હતાં, અને તેઓ

પણ આ દુઃખી અભાગણીનાં ઉગળા પુની જેવા ચહેરા તરફ એકી ટમરે જેવા પડ્યાં.

અને જસી? તે બદમાસ દગલયાળ મોરનાં પીછમાં કાગડો બ્યાં બેઠો હતો ત્યાંજ જાણે કે મીનનાં પુતળાં માફક કાંઈ બી શબ્દ ઓચર્માં વિનાં ચીટકી બેઠો. તેને પરીનને તેઓ તરફ આવતાં જોઈ અને બીજી પળે તેને પોતાનું મોંઠ એક આંજી ફરવી નાંખ્યું. આ દુઃખી છોકરીનાં ચહેરા ઉપર ઉદાસી, અને નાસીપાસી ખુલ્લી પ્રગટી નીકળેલી આ લુચ્છા પોચાંએ જોઈ, છતાં બી પોતાની જાનોનીસાર પ્યારની આ વદનાર પુતળી આગળ જઈ તેને દીવાસા અને ધીરજનાં મીઠા શબ્દો ઓચરવા વરીકની આ સંગદેલ જીવાને કશીબી પ્રકારની કદર કે કાલજી બતાવી નહીં! એવા મુજી બદમાસ શયતાનો જેઓ પૈસાનેજ પોતાના પ્યાર ગણી-ચાહી ખોટું ચાહવાનું ડોળ ધાલવાનાં પ્રપંચ ભર્યા પાપમાંજ પોતાની મોહબત માને, તેઓની સાચી વરાદરીભરી દેલાવર જાનફેશાની માટે તેઓનાં જીગરમાં કદર કે કાલજી હોઈજ ક્યાંથી શકે?

આ નિષકપટ છોકરી નાંજાંમાય અને પોતાનાં વહાલા પીતાની વચ્ચોવચ સંગેમરમરનું પુતળું હોએ એવી કીસમથી હાલ્યા ચાલ્યા વિનાં થોડીક પળ ઉભી રેહી. અફસોસ! માત્ર થોડાજ કલાક આગમજ તેની આંખો ખુશાલી અને ઉમેદ વચ્ચે તારા માફક ચમક ચમક થતી હતી, તેજ આંખોમાં હાલ ઉંડી ઉદાસી તથા ગમી છાંઈ રેહી હતી, અને પરીસુરત હોસાંનની ઝલેહ અને ઝમક ગોયા ઝુફતાં ઝાંફતાં દીવા મીસાલ ઝાંખી બની ગઈ હતી.

અરેરે! જે મોહબતવતો જીવાન તેને જોઈને જોઈ તેની ગાદમાં નીરંતર તણાઈ આવવા વહાલ અને વદાની લાગણી બતાવતો રહ્યો હતો, અને જેને પરીસુરત પરીનની દીલખુશ હાજરીથી તેનાં જીગરનાં ઉંડાંજીમાં ખુશાલી ખરપા થતી હતી, તેજ મોહબતવતો જીવાન આ અભાગણી નાઉમેદ છોકરીનાં ત્યાં ઓચર્માં આવવાથી તેને જોઈને જોઈ મોંઠ મંરડી બેઠો, એટલુંજ નહીં પણ આ દુઃખી છોકરીને પડખે દોડી જઈ તેને ધીરજ અને સધ્ધારાનાં દીલસોઝ મધુર શબ્દો બોલવાની યાતો કોઈ બી પ્રકારનું વહાલ અને શીદાગીરી બતાવવાની કાલજી કે કદર ક્યાં કે ધરાવ્યા વિનાંજ જાણે કે આ બલી છોકરીની હસ્તીજ વિસારી બેઠો હોય એવી સંગદેલ અને ઠંડી વર્તણૂકથી તે જ્યાં બેઠો હતો, ત્યાંજ ચીટકી બેઠેલો હોવાથી,

તેની બેઠેલી અને બેવડાઈ ભરી લાગણીનાં નાસકારક વિચાર અભાગણી પરીનને ગોચા અકકલહીણ અને હૈયાં સુની બનાવવાને પુરતો હતો.

આ ભક્તી છોકરી તેને આલુહદ અકાગ પ્યારથી જરાખી સ્વાર્થ વિનાં ધડનાં ધડથી આહતી આવી હતી, અને ભક્તભક્તા માણેતુમર ધનાઢય અને ધનવાન આગેવાન જીવાનોને નાસીપાસ અને નામુરાદ કરી તે ઉપરજ ભવીષનાં સર્વોત્તમ સુખનો મદાર બાંધી બેઠી હતી, તેજ જીવાન છેક છેલ્લી ઘડીએ તેને બેવડા થાય, તેની જાતોનીસાર પ્યારની પવીત્ર અને ખુલ્લું લાગણીનો આવો ખુરો અને બેવડા બદલો આપે એ ખ્યાલજ આ ભક્તો છોકરીને તન બદનથી ધુજરાં ખરપા કરાવનાર હતો.

લાખો ખુરા વિચારો તેનાં કોમલ દુઃખી મગજમાંથી વીજલી વેગે પસાર થઈ ગયા, અને ત્રાસજનક સંતાપ અને સંકટ હેડળ કચડાએલી આ નારાજ નાસીપાસ ટુટેલાં નશીબની અને તુટેલાં દીક્ષની દુઃખી ખાળા દુઃખના દયાજનક ચીત્ર જેવીજ દેખાતી તેઓ વચ્ચે ઉભી રેહી હતી.

પોતાની નજર પોતાનાં બાપના ચહેરા સામી ફેરવી આ અભાગણી અને દુઃખી છોકરી શાંત રીતે જરાખી અચકાયા થા ધુજ્યા વિનાં પોતાનાં વાંસળી જેવા સાહદે બોલી.

“પપાજી! તમે અહીં આયા ને પુકે હું આવી સામેનાં પદડા પાછળ છંપાઈ રહીતી અને મેં બોલેબોલ આણીથી પણી વેર સાંભલી લીધોજી! શું આએ બધી ખરી વાત કે પપા?”

આ જઈક ડોસાએ પોતાનાં બંને હાથો આંખ આસપાસ ધાંકી દીધા, અને ધાસ્તીથી ગોચા તેનું જીગર તેના ગળામાં આવી આચીટ ખુંટી બેહું હોય એવી કીસમથી દયકળાં ખાતાં ખાતાં મહા મુશીબતે તે કાંઈ એટલું તો ધીમેથી બબડ્યો કે કોંઈને સંભલાયું નહીં.

“શું આએ ખરી વાત કે પપા” એક વાર ફરીથી પરીને ધીમેથી મગર દુઃખભરી લાગણી સાથે પુછ્યું “કાંઈખી ખુર હોય તોખી હું ખર-નર જાણવા માંગુંજી.”

દુઃખનો નિશ્વાસ ફેંકી તે ડોસો એટલુંજ બોલ્યો.

“તારે બોદા-અરસોસા! વાહલી-વાહલી પરીન એ બધું ખર છે-જરાએ જરા ખધું-ખરંજ છે.”

“તે ત્યારે શું હું તમારી દીકરી નહીંજ?”

“ નહીં પરીન ! તું મારી હકદાર દીકરી નથીજ ! મારી વાહત્રી તું-તું મને માફ કરશે ! તુને તું એવા વાહલથી ચાહતો તો કે આએ ખુલાસો તુને શરૂઆતથી કહી દેવા મારી છાતી ચાલીતી નહીં ! અરે ! હું મુઓ અભાગ્યો ! મેં તુને નાનપણથીજ કહ્યું હોતે તો આવે વખતે તું દુઃખીને હેરાન થને નહીં ” ને આ જમ્મદ ડોસો એઅખત્યાર રડવા પડ્યો.

“ પપા બન્યું એ બન્યું મારે માટે ચીંતા ના કરે, ને ના રડે ! હું એમ પુછવા માયુંજ કે લાંબા વખતથી આએજ માત્ર ભરમ કહી દેવા બાજે વખત મેં તમુને ઓઝરખવાહીથી કાકલુદી કીધી તો-પણ તમે મને નહીં જણાવ્યું કે હું તમારી દીકરી નથી.”

“ હા એજ ભરમ ! અફસોસ ! પરીન ! પરીન ! મને માફ કરજે ! હું અભાગ્યો શું જાણું કે તારી સાગવારી વેળાજ આવો રંગમાં ભંગ થશે ! અરેરે ખુદા મારા ! મને-મને-પરીન-મને-મ-મ-માફ કરજે ” અને ગગલને માહદે એટલું બોલી આ અભાગ્યો ડોસો આંસુઓને મસ મોટા દર્યાવ રડવા લાગ્યો.

પરીન સપલશાહ નજદીક દોડી આવી અને તેના બંને ધુજતા હાથો પોતાની બંને આંખોમાં મોહબત અને માયાથી દાખી, તેને પ્રેમથી ચુમ્યા આ જમ્મદ ડોસાને દુસકે દુસકે રડતી જોમ આ ભત્રી અને માયાળુ છોડીનું દીલસોઝ દીલ ગોયા દયાથી દાઝી જવા લાગ્યું, અને તેની ગોદમાં ખેંચાઈ સંધ્યારાના મીઠા શબ્દો પોતાના વાંસળી જેવા મીઠા શરોદથી ઓચર્યા.

“ વહાલા પપા-પપાજી, એમ ના બોલો-તમે મારે ખાતર ના રડો-એમાં માફ કરવા જેવું બન્યુંજ શું, જે તમે એમ નાસી પાસીથી બોલોજ ! આપરા વચ્ચે એવા શબ્દો આપણે થવાજ નહીં જોઈયે ! પપા ડીવર ! એવો તો શું મજબુત અપરાધ કે તકસીર તમે માની લેઓજ કે તેની પશેમાની અને પરેશાનીમાં તમે એઅખત્યાર રડોજ ! નાં રડો, પપા, મારે ખાતર નાં રડો ! તેથી ઉલટું હું તમારી હંમેશની આભાર તળે છેઉ ! તમે મને નાનપણથી પાળીપોષી અને દીકરીથી આલે અને મોતેબર ગણી ચાહી મને દરેક લાડને વાહલ વચ્ચે ઉછેરી મોટી કીધી તો તેજ માહભારત આભાર કેટલો બધો છે, પપાજી ! એક સગો આપ પોતાની બેટી પર જેટલું વાહલ બતાવીને ધરાવી શકે તે કરતાં લાખો દરજ્જે સર્વોત્તમ વહાલ તમે એક તદ્દન પારકી ઉપરજ બતાવ્યું તો તેનો ગુણ-અને તેનો આભાર કાંઈ થોડો છે, પપા ! ને તેવાં વહાલનો મેં બદલો સહેજ પણ અંશે વાળ્યો વટીક નથી-ને જનમ સુધી હું વાલવાને અશક્ત છેઉ, એટલુંજ નહીં પણ

તમારું વડાલ ને મોહન હું મરણ તાંહાં લગીન કદી-કદીથી ભુલશ નહીંજ. પપા ધીરજ ધરો! આવા નજવાં ભરમનો ખુલાસો થવાનો શું મુશ્કેલ રાખવાનો છે કે તેને માટે તમે આટલી હદ સુધીનાં હેરાન-પરેમાન ને પરેશાન થઈ આંખ પાણી કરી મને દુઃખી ને દલગીર કરો છો !”

કેવી ભલી અને અશરાર! કેવી હાતમ દીક્ષતી અને દયાળુ! બદમાસ ને પ્રપંચી નાંખના ભેદ ભર્યા ખુલાસાથી તેનું જીગર ગોચા ચીરાઈ ફાસાઈને વીંધાઈ ગયું હતું, તેનાં દર્દમંદ જીગરમાં સર્વોત્તમ મોહનનવંતી ઉમેદ અને મુરદ ગોચા મરણ પામી હતી, શાહદતીની આગાદી વચ્ચે તેની ખુલાસી અને ઉમેદની બરખાદી થઈ ચુકેલી તે જાણતી હતી, છતાંખી પોતાનું મકકમ મન રાખી, આ અસીલ અને ભલી છોડીએ પોતાનો શાંત અને મંત્રકાએલો મુખડો રાખી આ જઈફ ડોસાના કાનમાં સંધ્યારાના મીઠા ને મધુર શબ્દો રેડી તેને કેટલે દરજ્જે શાંત કીધો! આહ! કેવી ભલી! કેવી દીક્ષસોજ! જેટલી તે અભાંગણી આકળી અને ગરમ હતી, તેટલીજ બાંનેનથી દીક્ષસોજ અને દયાળુ હતી. જેઓ બાહરનાં આકળા સ્વભાવના ભરભર બોલ્યાં અને રોકડું પરખાવે એવાં સાચાં હોએ છે, તેઓ બાંનેનથી કદીખી કપટી હોનાં નથીજ, પણ દયાળુ, ભક્ષાં, સાક્ષેસ અને દીક્ષસોજ હોય છે !

પ્રકરણ ૪૪ મું.

કાંટાનું કટેસર.

પોતાના જઈફ પીતાને સંધ્યારાનાં દીક્ષસોજ શબ્દો કહી પ્યારથી તેનાં ગાંઠ પસવાડતી આ ભલી છોકરી તેની ગોદમાં દખાઈ તે વેળા તેનું કોમળ હૈયું ભરાઈ આવ્યું હતું તેખી પોતાનાં પીતાની રૂબરૂ જરાખી રડી નહીં. સપલ્લશાહની ગોદમાંથી છુટી પડી તે જરસી નજદીક જઈ તેને જોવા પડી.

આ અભાંગણી બાળાએ પેહલીજ વાર જરસી તરફ જોયું. પેહલીજ વાર તેનો ખુલ્લો વાંસળી જેવો સાહદ ધીમે અને ધ્રુજતો થયો. તે અચકાતાં અચકાતાં બોલી, “જરસી! આ બધું તમે સંભળ્યું તો હોસે. હવે તમારે શું કહેવુંય ?”

પોતાનો ભવાંનો ચીલો અઢાવી, ગુસ્સાથી લપી આવતાં આ બદમાસ જીવાન દમામમાં જ બોલ્યો, અને બોલતી વખતે જાણે કે આ દમલખાઝ સંપ્સને બહાલી પરીનની કશીયી તુલા ન હોય એવી અદાથી તેની ગમ ઝાંખીને જોવાની વટીક પરવાહ કીધી નહીં.

“મારે એટલું જ કેહવું છે કે મને હડહડતી રીતે ઠગવામાં આવ્યો છું— પેહલેથી તે છેલ્લે વેર મારી સાથ પ્રપંચ રમાયો ને લુચ્ચાઇથી સર્યામ મને દગો કીધો છે.”

“જસી, બહાલા જસી ! દગો રમાયોયી હોય—તમેને ઠગ્યાયી હોય પણ—પણ તમે કયુલ કરશે કે મારી તરફથી તો નહીંજ. એટલો તો મને તમે ઇન્સાફ આપશોજ” અને ધીમાં કદમે તે જસીની છેક લગોલગ આવી ઉભી અને વાહલ અને માયાથી પોતાનો કોમળ ધુજતો હાથ તેનાં ખભાં પર મેલી ધીમે ધીમેથી મીકાસથી બોલી “જસી ! તમે તો મને ને મનેજ આહવાનાં પાક કસમ લીધા હતા, અને ગમે તેવાં દુઃખમાં કે આફતમાં, લાચારી કે જફાકારીમાં મનેજ વફાદાર રેહવાનાં તે કીરતારને હાજરનાજર જાણી પાક કસમ લીધા હતા તે યાદ હોસેજ ! હવે પુરવાર કરવાનો ખરો વખત આવ્યો છે ! બોલો જસી.”

જાણે કે ઝેરી સર્પે તેનાં ખભાં પર દંખ માર્યો હોય એવી અદાથી તેને પરીનનો હાથ ખભાં ઉપરથી રોહસાંભેર અડછાટી નાખ્યો, અને ખુરસી પરથી ઉઠી કાંઇયી જવાબ આપ્યા વિનાં પરીન તરફ પીઠ ફેરવી સાંમે નજર કરતો ગુસ્સામાં ઉભો.

આસરે થોડીક પણ પરીન તેને માથાંથી તે પગ વેર નીહાળતી ઉભી અને નાસીપાસી અને નામોશીનાં કચકાં સાથ ગમખ્વારીથી બોલી “આહ ! અફસોસ ! મને મારો જવાબ મલી ચુકો તારો ! જેખી ચેતવણી અને આગાહી મને મલી ને ચઇતી તે આયદે અફસોસકારક હદ સુધીની ખરી પડી ! આહ ! ખુદા ! અગાઉથી મને માલમ હોતે ! હું તદનજ મુરખ બની અને મુરખાઇનું જફાકારક ઇનામ હું હવે મેલવવા પામી ! જસી ! હવેજ આયનાં મીસાલ સાફ અને ખુલ્લું માલમ પડી આવ્યું છે કે તું સાદી માદી ગરીબ પરીન શેકનાં નહીં આહતો આવ્યો તો, પણ આ ‘પરીન પેલેસ’ની વારસ ને લાખોની દોલતની માલેતુજર છોકરીને તું આહતો તો.” પોતાને આંગળેથી વીંટી ઝડપથી કઠ્ઠી નાંખી ને જસી સાંમે આવી ઉભી તેને તે આપતાં વધુ બોલી “લેઓ આ તમારી વીંટી ! ને હું જેમ તે

કીરતારની લાખો લાખ શુકરગુજરી કરેંછ, તેમજ તમેજી તે દાદગરનો આભાર માનો કે બધી સચ્ચાઈ દીવાની સાફ જોત માફક પણ્યા પછીનાં એક કલાક પછીને બદલે પણ્યાની અગાઉજ માલમ પડી આવી. આ તારી વીંટી લે, ને અહીંથી બસ જા હવે.”

જસીએ ગુસ્સાથી પરીનને વીંટી આપવા હાથ લાંબો કરીધો હતો તેને અઢાટ મારી અને મીઝળ ખોદી દેઈ ખોલ્યો, “આગ લાગે તારી વીંટીને! બાલી નાખ! જાહનમમાં નાંખ, મને શું કેહેજી! આજનાં દીવસની જફાકારક યાદ હું મનમાં તાજી રાખવા મુદ્દલજ ઇચ્છતો નથી! હું આએ ફરીથી બાર મુકીને કેહુંછ કે મને શરમ ભરેલી રીતે ઠગવામાં આવ્યોછ મારી સાથ નીલ્લજ રીતે દગો રમાયોછ, તારા કરતાં હું ખોદાયનો વધુ ઉપકાર માનુંછ કે બધું કાવતરું, બધી લુચ્ચાઈ લગનની અગાઉ માલમ પડી આવી, મારે આજે લગન કરવાંજી નથી ને—”

ભોલી પરીન પેહલીજ વાર પોતાનાં એકવાર જનોનીસાર પ્યારથી આહેવા વાહલા, પણ હાલ એવફા બદરકાર અને જફાકાર જસી ઉપર ગુસ્સે થઈ, અને ગુસ્સાથી લાલ થઈ આવેલા રખસારો સાથ કરદા અવાજે ખોલી “વાદળાં તમે છુપેલો સુરજ કદીખી જાંતો રેહવાનો નથી! મેઢાંનાં ચામડાંમાં વીંટલાએતું વીકાલ વરૂં આયદેખી પકડાઈ આવે છે, તેમજ મોરનાં પીછમાં નીચ લોભી અને પૈસાની પુંજ કરતો તું કાગડો ખી લાંબો વખત છુપો રહ્યો નથી, પણ ખુદાની બક્ષેશથી છેક છેવટની ઘડીએ તારા ખરા આકારમાં દેખાઈ આવ્યોછ! એકાદ ફરેસ્તા તરફથી કાંઈ ખુરં કામ થવાની હું આશા રાખતે, પણ તારી તરફથી આવી મેં સ્વપ્ને વટીક વટી રાખેલી નહીં! જસી! એવફા જસી! જરદાર ને માલેતુગર પરીનને તું ચાહતો આવોતો, તો હવે તેજ ધનવાન પરીન ધનનાં ઢગલા પરથી કીસમતની કમનશીખી વચ્ચે લાચારી અને મુફ્ફેસીની ખાકમાં ઓચીંત લોટતી થઈ, તો તેવી સાદી-માદી ગરીબ પરીનને તું શાને વાસ્તે પરણે? ઠીક! ઠીક! આ મારી ગરીબ સ્થિતીમાં તેં મનેજ પણવા જો ખરી વફા-દારીથી અને પ્રમાણીકપણાંથી જાટી ઠોકી કહ્યું હોતે, તો ભુંડાઓ ને દુંશમનોતું મોંહ કાળું થતે, ને ઉમેદબર જીગર તારી મોહબતમાં વધુ ઉઝાળા મારી ઉભાઈ જતે! ખેર! મા બાપની ઉપરવારાં થઈને દીકરાં-દીકરી જો લગનની જુસરીમા જોડાવાની આંખ વીંચીને વગર વિચારે બોંહસાં બોંહસી અને જીદનાં માર્યાં દોડાદોડી કરે તેનો ખુરો અંજામ ધણો જલદીથી આવે છે. તે હવે હું અનુભવવા લાગીછ! ખેર! જેવી સરજત” આ દુઃખી

આળાએ જીવરનાં ઉંડાણથી નિશ્વાસ ફેંક્યો અને દૃષ્ટિ ખાલી પોતાનો ગમ છુપાવતી પુટળાં માફક ત્યાંજ ઉભી.

“નોનસન્સ! એલ બેશ” જસી ફફડી ચઢકી બોલ્યો, કાંકે પરીનનાં ઝેરી તીર મીસાલનાં તાણાંથી તેનું જીવર ગોચા વીંધાઈ-રૂંધાઈ ગયું હતું. “હું તો એટલુંજ જાણું છું કે મને પેલેથી છેલ્લે વેર દગવામાં આપોછ-મને જે આ ખુલાસો પેલેથીજ દગવામાં આવતે તો હું આ રીતે મારાં વરસ વેચતે નહીંજ-મારી સાથે બેશરમ રીતે દગો રમાયો એ તંદનજ ધીકારને પાત્ર છે! ને એવી દગલખાજનાં લગનથી હું પાછો હું છું ને આએ બેવકુરી ભર્યાં રસ્તાથી મારો માર્ગ ફેરવું છું! એવી લુચ્ચાઈ ને દગાઈ મારી જેવા પ્રમાણીક ને સાચા જીવાનને શોભા આપનારી નથીજ! આજે એટલો દગો રમાયો તો વડી દગાથી કોઈ ઇન્જરદી પીન્જરદી લલકરી રસ્તે રખડતી ફકીરની પોરી સાથે મને લગનથી પરણાવી વળી ખીજી રીતે દગવામાં આવે! મારે કાંઈ પણવું નથી, ગમે તો દામીજની ફર્યાદી માંડો! ને મારે આએ દગલખાજ ભર્યાં નેહસ્ત મકાનમાં વધુ વાર ડોભવું બી નથી” અને આસપાસ નજર ફેંક્યા વિનાં ગુસ્સાથી તે ખારણાં તરફ ચાલ્યો.

“સખર” જેમ જંગલમાં એકાદ જોરાવર સીંદની ગર્જનાંથી ચોમેર પડખા પડી આખું જંગલ ધમધમી રહે, તેવીજ કીસમે સપલશાહે જસીને ત્યાંથી ચાલી જતાં અટકાવતાં એકદમ એવી તો મોટી ખરાદ મારી, તે વેળા આ જઈક ડોસાનો ચહેરો એવો તો વીકાલ અને ઝનુની બની રહ્યો હતો, કે તેની આવી ભયભીત ખરાદથી જસી ખારણાં આગળજે આવ્યેતો ચોંકી ચમકી પાછું ફરી ઉભો રહ્યો. અને નાંબાં તેમજ જાંઘાંની ખી આ જફકારક તમાશો લાંબો વખતનાં શાંતીથી એક પણ શબ્દ વચ્ચે બોલ્યા વિનાં જોતાં બેઠાં હતાં તેઓ પણ જાણે કે ભયકર ગર્જના થઈ હોય એવી કીસમથી ચોંક્યાં, ઉછાંચ્યાં અને સપલશાહનો ઝનુની અને વીકાળ ચહેરો જોઈ કાંઈ બી ખુર પરીણામ નીપજવાની ધાસ્તીથી આગાહી કરતાં ઉંચે દમે બેસી રહ્યાં.

“ઉભો રહે છોકરા, ને મારે છેવટનું સાંભળી લે! જે કાંઈ કહેવાયું નથીજ. નાદાન છોકરા, તું શું એમ કહેવા માંગેછ કે આએ ભરમથી તારાં લગન અટકશે-ને તું મારી પોતાની નહીં ને કસી સીધેલી દીકરી કે જી ખરેખર લાંબોની ને ‘પરીન પેલેસ’ની માલેક નથી તેની સાથે લગન કરવા નો પાડશે?”

જસીં બારણાં બણીજ ઉભો રેહી આ જમજ ડોસાની જમરીનો વીચાર કર્યા વિનાજ તુંડાઈથી બોલ્યો. “મેશક! એક વખત નહીં પણ લાખ વખત હું ના પાડુંછ. આજે ને ભવીષમાં કોઈ બી વખતે તમારી કરી લીધેલી દીકરી સાથે પરણવા હું સાફ ના પાડુંછ. હું પરીન પેલેસની માલેકને ચાહતો તો ને નહીં કે સાદી માદી પરીનને—હું પરીન પેલેસની લખોપતી માલેકને પણવા તૈયાર થયલો ને નહીં કે દોર્યા વમરની મુકલેસ પરીનને—કે જેનાં ખરાં માનપીતાબી કેવા કંગાળ ને રસ્તે રખડતાં બીખારી હોશે તે કોણ જાણેછ. મને હયો! એ પોરીએ બી મને દગો દીધો ને—”

તેણે આ વાક્ય ખત્રાસ કીધો નહીં. જેમ વીકાલ વાઘ પોતાનાં શીકારપર તાંપીને એકદમ ત્રાપ મારે તેવી કીસમથી સપલશાહ ઉછડ્યો અને જનુનમાં આવી જસી તરફ દોડી જઈ તેને ગળચીમાંથી પકડી બોલ્યો. “હીચકારા! આયલા! બદમાસ! મુજ! તારા જેવા ચંડાલને મરદ તરીકે કેહવામાં બી પાપ છે. મેશરમ ચંડાલ! તે રંગમાં ભંગ કીધો! તે આ ગરીબ નિર્દોષ છોકરીનાં સુખનું સત્યાનાસ વાલી નાખ્યુંછ તો નીચ લ્યાનતી કુતરા, તું તેવો સવાદ ચાખ.”

તેઓ વચ્ચે જીગરતોડ હોળતોજ ચાલી! જસી આ જમજ ડોસાનાં હાથમાંથી છુટવા ઘણી આ પ્રયત્ન કરવા પડ્યો પણ મિથ્યા! એમ કરતાં તેઓ ઓરડાનાં બારણાંની બાહર મોટા દાદરની લગોલગ મરાતાં ગયા, અને પરીનને જાંહાંગીર તેઓને છોડાવા આવે તે અગાઉ સપલશાહે આ હીચકારા બેવફા જીવાનને પકડ્યો ને પોતાનાં જનુનથી તેને ઉચ્ચકી એકાદ લાકડું ફેંકે એવી કીસમથી તેને મોટા પથ્થરનાં દાદરપરથી ફેંકી દીધો!

ઓ તે જીવ સંતોસન ધાસ્તીભરી પગો! આ ભયંકાર દેખાવથી ધાસ્તીથી ધુજતી નાંજમાય તો ચીસો પાડવા પડી, અને પરીન મોત જેવી શીકરી પડી રડવા પડી અને જાંહાંગીર બી ગોયા ધાસ્તીથી અકરી ગયેલો ગુલરાઈથી ધુજતો ગાફિલ જેવો ઉભો રહ્યો!

અને જસી! દુઃખ ભરી ચીચ્ચારીઓ સાથે તે અફલાતો ઝીકાતો આ ગોલ મોટા દાદર પરથી નીચે ગયડ્યો, અને છેક નીચે સગેર મરમરનાં મુલળાં સાથે તેનું માથું જોરથી અફલાયું અને લોહી લુહાણ રચીતીમાં ખેસાન પડ્યો!

કેવો રંગમાં ભંગ! ખુશાલીમાં કેવી નાસીપાસી અને ગમી!

દુઃખભરી ચીચ્ચારીઓથી નોકરનકરો અને હાલમાં ખેટલાં કેટલાક પહરોણાંઓની ચીંતાનુર હાલતે તે તરફ દોડી આવી પહોંચ્યાં! ભાંગીસમી પોતાનાં મનનું સમધાન કરી ઉપરથી એકદમ દાદર નીચે દોડી ગયો, અને લોહીકુહાન જસીને વાંકો વળી તપાસવા પડ્યો. હોમી ડોક્ટરની આ ગડબડ ઘેરાણાથી ત્યાં દોડી આવ્યો અને આ નધારેલા રંગમાં થએલા ઓચીંતા ભંગથી તે ધણોજ દલગીર અને હયરાન રહ્યો અને ખેભાન જસીની મદદે આવી મોંઘચી વાંકો વળી ખારીકોથી તપાસ કરવા પડ્યો !

ગોલ રૈનકદાર દાદરની હેઠે મારબલના મુકેલાં શુશોભીત પુતળાં સાથ અમાગ્યા જસીનું માથું તસ સમેત અડડવાથી તેનાં માથામાં ઉડો જખમ થયો હતો, અને તેમાંથી દોડીની ધાર ધોધમધ તેનાં મોંઘ ઉપર તથા ગરદન તેમજ છાતી ઉપર વેહતી હતી! હોમીએ પોતાનાં દવાખાનામાંથી ઘટની ચીજો તાબરતોબ લઈ આવવા નોકરોને મારતી ગાડીએ હુકમ આપ્યો અને તેટલાં જસીના ભયભરેલા જખમમાંથી વેહતાં લોહીને બંધ કરી દેવાની જીગરતોડ પ્રયત્ન કરવા પડ્યો.

દુર્ખભરી આત્માદીમાં જીવલેણ બરખાદી થવાથી પહરોણાંઓનાં દીલબી હૃદયથી જ્યાદા રંજીદ થયાં, અને ફગલાએલે ચહેરે આપસઆપસમાં પરપુછ કરવા પડ્યાં! આ બદમાસ દગાખાજ જીવાને ચોકકસ સંજોગોસર પરીન સાથ લગન કરવા ના પાડી હતી, એમ જોસભેર ચર્ચા તેઓ વચ્ચે વીજલી વેગે પસરી રહી.

હોમી ડોક્ટર ખેભાન જસીને સુધ્ધીમાં લાવવા પ્રયત્ન કરતો હતો, તેવામાં તો આ રૈનકદાર ગોલ દાદરની ઉપરથી ધાસ્તીથી તીક્ષણ ચીચ્ચારી ઓ નીચે વેર સંભળાઇ, અને ઉપર વલી શું ગજબ બન્યો હતો, તે જાણવા કેટલાંક પહરોણાંઓ બંને ત્રણત્રણ ફાંડયે ઉપર ચઢવા ગયાં, અને ધાસ્તીથી ચીચ્ચારી પાડતી પરીનજ મોત જેવી શીકકી પડેલી તેઓની સાંભે મલી જે આંસુઓના ધોધમાર દર્ધાવ રડતી નીચેજ આવતી હતી !

“ ઓ માયરે! હવે ‘શું’ કરે ? કોઈ ડોક્ટરને-ઓ હોમીને-જલદી જલદી-ઓ ખોદાય-શું કરસ-પપા-પપાજ એકદમ બ-બ-ખેભાન તુડી પડ્યાને-ને ”

આ અભાગણી છોકરી ઓચીંતી આવી પડેલાં માહમારત દુઃખથી એવી તો ઘેરાએલી હવેરી બાહવરી ને દીવાની બની ગેઇ હતી, કે ધાસ્તીથી ફાટફાટ ચતાં જીગરથી તે પુર પાધર ખોલી શકી નહીં ! તે એટલી તો

હદ સુધીની ગભરાએલી હતી કે જો પહરોણાંઓએ તેને પકડી ન હતે તો તે દુઃખી બાળા તે મોટા દાદરપરથી ઠોકર ખાઈ ગયું ખાઈ નીચે ઠપકાઈ પડતે, તો વલી કાંઈ વધુ ખુશ બનાવ બનવા પામતે !

વલી પાછો ગડબડ ઘોંટાળો થઈ રહ્યો ! પહરોણાંઓએ દાદર નીચે આવી માળ ઉપર સપલશાહ બેભાન તુટી પડ્યા હતા એવી દુઃખભરી ખબર કરવાથી જાંહંગીર જસીની આગળથી તુર્તજ ઉપર દોડ્યો-ઉડ્યો, બ્યારે પહરોણાંઓમાં એક ઇંગ્લેજ ડૉક્ટરખી આવ્યો હતો, તેને જસી આગલ રાખી આ બહો ડૉક્ટર હોમીખી જાંહંગીરની પુકે ઉપર ઝડપમાં દોડ્યો !

બધે ફાંડ્યે કુદકા મારતી અભાગણી પરીન નીચે આવી, અને પોતે ગુંડણ મંડ્યે બેસી ગઈ અને જસીનું માથું પોતાના ધુજતા હાથમાં મોહબતથી ઉંચકી ટગર ટગર જોતી દુસ્કે દુસ્કે રડવા લાગી ! હોમી મીંડકોટ નામના જે યુરોપિયન ડૉક્ટરને ત્યાં રાખી ગયો હતો, જોણે માથાંનો જખમ તુર્ત વેળા બંધ કીધો હતો, તેને પરીનને ઘટ્ટો દીવાસો આપ્યો, અને આસપાસ પહરોણાંઓનું મેજર જે દલગીર ચહેરે ઉભું હતું તે દીલશોજ દેખાડવા પરીન આસપાસ ફરી વલ્યું, અને દરેક જણાં આ દુઃખી બાળાને ધીરજનાં શબ્દો કહેવા પડ્યાં !

“અરે મારું નસીબ” આ અભાગણી છોકરી છાટી ફાટી નાખે એવી માહેતમ કરતી દુસ્કે દુસ્કે રડતી બોલી. “કેવો રંગમાં ભંગ થયો-રે ખોદાય-મને મારી નાખ, મારાથી આંખે દુઃખ નહીં સોમાતું-પપાખી માપર-માપર દુશ્મન-બ-બ-બેભાન થયા ને-” અને રડતી રડતી તે જસી આગળથી ઉડી અને પોતાની વાહલી ફેડો દીનાં પંથકી અને પોરચ માદન સાથે ઝડપથી પાછી ઉપર દોડી પોંહચી !

અફસોસ ! આ અભાગણી બાળાને એક ક્ષણની શાંતી નહતી એટલી હદ સુધીની આ એર્થીત જફાકારક જીવલેણ બનાવથી તે ઘેલી દીવાની બની રેહી હતી.

ખીજઓની સહાયતાથી સપલશાહને જમીન ઉપરથી ઉંચકી હોમીએ ખીજાંણાંપર સુવાડ્યો અને તેની બારીકીથી તપાસ કરવા પડ્યો ! આ જઈક ડાસાને ‘એપોપ્લેક્સી’નો ધાસ્તીભર્યો જીવલેણ હુમલો થયો હતો, અને તેમાંથી તે કદીખી બચી ન શકે એમ હોમીએ જાણી લીધું ! થોડાજ દીવસ આગમજ સપલશાહને એવોજ સખ્ત હુમલો થયો હતો, તે વેળા હોમીએ ખાસ ચેતવણી આપી હતી કે બને તેમ સપલશાહને ઉસ્કેરવાની

પાતો ગુસ્સે કરવાની ક્ષીણી ટક આપવી નહીં કાંદે બીજી વખત જો આવેજી હુમલો થવા પામે તો કદીખી બચવા પામે નહીં, અને આ જીવ-લેણ હુમલા વચ્ચે સપલશાહને સપડાએલો જોઈ જીવાત મૃંડ હોમીએ મોહા હુમલાવ્યું અને આ જાંઘ ડોસાને હુશ્યારીમાં લાવવા જીગરતોડ કોશેશ કરવા પડ્યો !

આ બાજુ ઉપર જાંઘગીરખી સપલશાહ આગળ મઢદે આવી પોહોંન્સો હતો, તે થોડોક વાર ત્યાં ઉભો રહી ત્યાંથી બહાર પડ્યો, અને દાદરપરથી નીચે ઉતરતાં તે મલકાતો મલકાતો મનમાં બબડવા પડ્યો !

“રંગમાં ભંગ પડ્યોજી જનયજી ! પેલો તો કમ્મખત પોતાતાં કરતુ-કનાં ફળ જોતો પડ્યોજી, તેમાં વળી કાકાજી પર દોડાદોડી ચાલી રેહીજી ને હોમી ડોકટરે મોંતું કુમલાવ્યું તારેજી આપરે પામી ચુક્યા કે કાકાજીનાં હવે આંગળી પર ગણાય એટલા દીવસ કે કલાક હોસે ! ઓ માર્ક ગોડ ! આજે તો હું ભુખરીબારસ ને કરજનાં ટોપલા માથે લઈ ફરનારો ને પેલા ગોમાઓથી ભરાતો ફરનારો સાદોમાદો છેઉં, પણ કદાચ કોણ જાણેજી આવતી કાલમાં તો આ લખોની દોલતનો હકદાર ધણી ને વળી મોટા જાંઘગીર શેઠ થઈ જવાનો !” અને મનમાંજ સુખી નિચારો કરતો મલકાતો તે નીચે ઉતરી પહોરોણાંઓ વચ્ચે બેળાયો, અને જે ખુરો બનાવ બનવા પામ્યો હતો, તેનાં પરીણામે પરીનનાં લગ્ન અટકી ગયાં હતાં, એમ પહોરોણાંઓને તેણે કહી સંભળાવ્યું અને પરીન કાંઈ સપલશાહની હકદાર દીકરી ન હતી, પરંતુ તદ્દનજ પારકી હતી, અને ‘પરીનપેક્ષેસ’ની તે હકદાર વારેસ ન હતી, એમ ભેદ ખુલ્લો થયો હતો, તેથી પહોરોણાંઓ વચ્ચે કહી સંભળવાથી તેઓ આ અદ્ભુત કાંહણીથી ગોચા અજબ અજબ થવા લાગ્યાં, અને આયદે એક પછી એક ‘પરીન પેક્ષેસ’માંથી દાંબ બાંબ થયાં.

“અરેરે ! કેવો રંગમાં ભંગ ! ગમે એવા સંગદીલનીથી છાટી ગોચા ચીરાઈ, ફસાઈ અને વીધાઈ જાએ એવો કંઈજારસીક ખુરો બનાવ શાહદીની સાજવારી વચ્ચે થયો હતો ! જે ઉમેદભર બાળા માત્ર થોડાજ વખતમાં હકદાર પરણેતર બની સર્વોત્તમ સુખનો દલાવો આપવાની તદ્દનજ અણીપર હતી, તેજી ચોરત અફસોસકારક હદ સુધીની દુખનાં ચોમેર મહાભારત મારાથી ગમીની શોકાગ્નીમાં ગોચા જળી ગઈ !

દુકં વખતમાં લોકપ્રીય થએલી
મલબારીજ સુખડની બાણીતી દુકાન

ફરેદુન અને બરબેર

આતશબેહેરામોની સાંમે ઘોલીતલાવ—મુખઈ.
હમારે ત્યાં મારસલ્સ પ્યાર મોખા કાફી મલશે.

પ્રકરણ ૪૫ મું.

દુઃખી છતાંબી દીલસોઝ!

અભાગ્યા પુરા જસીને એકાદ બીજાંબાંમાં સુવાડયો હતો, અને ડાં
રકોટ તેની નજદીકની નજદીક રહી ઉપાયો કરતો હતો, અને થોડે થોડે
વારે ડાં હોમી સપલશાહ આગળથી તેની આગલ આવી હકીકત પુછી
શું કરવું તેની સલાહ આપી જતો હતો.

આ પુરા બનાવથી નોકર નફર સર્વ નાનાંથી મોટાં સુધીનાં મમ-
ગીન ગીરફતારીમાં ગોયા ગઈ ગયલાં તેઓનાં રડમસ જેવા ચહેરા પરથી
દેખાઈ આવતાં હતાં, જ્યારે 'પરીન પેલેસ'માં એકજ જણ એવું હતું કે
જો આ પુરા બનાવથી જીમરનાં ઉંડાણથી નાસીપાસ અને દલગીર થવાને
અહલે ખુશી થતું હતું. તે કોમળ નહીં પણ જાંઠાંગીર હતો. આ પુરા
અધર્મીની પુરી વાસનાં આપદે પાર પડી તે માટે તે અંદરખાનેથી હલ્યાહાર
ખુશી થવા લાગ્યો અને જે બાણીબુલી છોકરીએ તેને હડકુતની હીણપ
સ્વીકારી હીણું લગાડ્યું હતું, તેની મરહી અને તેહકરાઈ આપદે શાહદી
જેવા સુનેરી હીણામેજ સદંતર જમીનદોસ્ત મઠ જવાથી, પોતાનો બદલો

ત્રણેલો જોઇ તે સધારાનો સાંખો દમ વારંવાર ખેંચતો હતો. વહી તે ઉપ્રાંત સપલશાહખી ઓચીંતા ‘એપોખેક્સી’ના હુમલાથી ધાસ્તીભરી સ્થિતિમાં હોવાથી તે ખુદ નખાસતા આ પાપી જોહાનથી વાસો ઉઠાવી જાય તો તેનાં હકદાર વારસ તરીકે સર્વે દોલત તેનેજ મહે એવા દીલખુશ વિચારો રાની લહેરમાં તે આમ તેમ ફરતો હતો. તે નીચેનાં ઓરડામાં વિચારમાં લીન થયો હતો, નેવામાં તેની સાંમે નાંગંભાયનાં આવવાથી તે ચોંકી ઉઠી બોલ્યો !

“ઓહો ! હજી તમે અંહી છેઓ ! અહીંથી ગુપચુપ જવામાં સોભા છે, નાંગંભાય ! કાંકે જો પરીન એતેકાક તમુને જોસે તો બે મરવા પડેલાં છે તેમાં તે વહી કાંઈ કશું કરીને ત્રીજી ઉમેરાસે.”

“હારે જીભરં ! હુંબી હવે જાંકંછ” આ ઝેરી નાગણુ મીઠાસથી હસી બોલી. “પણ તું જીભરં દોલતનો ધણી થાય તારે વીશ હજાર આપવા કચુલ્માછ તે બુલી ના જતો ભાઈ.”

“અરે મને તે યાદ છે ! પણ તમે અહીંથી બેહતર ચાલી જાઓ ! હું તમુને રાતે આવી બધી ખબર કરસ.” અને નાંગંભાય ત્યાંથી મેહલ છોડી ચાલી જવા પછી તે બબડ્યો ! “રાંડ, તું સુજમાં રોગ્ગ બોલસે ! તારા જેવીને તો આએ અંશુકાનાં દાખની નીચેજ દાખી રાખવી જોઈયે, નહીં તો જેમ આએ સુખી ઘેરનું સત્યાનાસ વાલ્યું તેમ વહી મારંબી કાટકું કાઢી નાખે !”

સહવારની બપોર, અને તેની રાત પડી ચુકી ! આહ ! જે મેહલમાં તે રાત્રે શાહદીની ખુશાલીમાં આખા મહેલમાં અને આસપાસનાં બાગમાં ગંજવર રંગમેરંગી શુશોભીત રોશની થનાર હતી, તેજ મેહલ હાલ શ્મશાન જેવી શાંત ચુપકીદી વચ્ચે કચ્ચસ્તાન જેવો લાગતો હતો, કાંકે નોકરનકરોએ આ જફાકારક બનાવને લીધે આ મેહલને ધારા મુજબથી રોશનીથી દીપાયમાન કાંધો ન હતો !

આખી રાત જાંહાંગીર મેહલમાંજ રહ્યો, અને મોટા ભાગ પોતાનાં કાકાનાં બીજાંણવાલા ઓરડામાંજ કાઢ્યો, અને જ્યારેબી તે અંદર જતો ત્યારે કાકાની તખ્ત માટે તે કાળજીથી ડાંઠ હોમીને પુછતો હતો, અને કાંઈબી આશા વગરનો ગમખવાર જવાબ આપવાથી તેની રૂબરૂ જાણે કે આ બદમાસને કેવું એક લાગતું હોય એવી કીસમથી નિશાસપર નિશાસ ફેંકતો, જ્યારે તેનો કાકો ક્યારે જલદીથી આ જોહાનનો વાસો ઉઠાવી

બધ એવી અધીરતા વચ્ચે પોતે લખોપતી બનવાનાં રૂઝા વિચારો વચ્ચે મલકાતો હતો !

મધરાતનો વખત હતો. ડૉં હોમી સપ્તશાહનાં બીજાણાં આગળથી નીચે જસી આગલ આગ્યો, જે વેળા જાહાંગીર ડૉં રકોટ સાથ વાત કરતો હતો. હોમીને જોઈ જાહાંગીરે તેની સાથ વાત કરવા માંડી અને જસી મરી જશે કે કેમ તે બાબે પુછવા લાગ્યો. “લાલ તુલક કેલવાય નહીં ! જાહાંગીર ! પણ કેસ તદ્દનજ ગંભીર છે ! માથાંમાં સખત લાગવાથી એનાં ભેગને ઘણું નુકશાન થયું છે.”

“એને હવે કરવું શું ? એને લઈ જવો કાં ? મીં જાહાંગીર ?”

અને જણાં વિચારવંત હશે જસીનાં બીજાણાં નજદીક ઉભા, જે વેળા તેઓની પાછલથી અભાગણી પરીન ધીમે કદમે તેઓ આગળ ચાલતી આવી ઉભી. માત્ર થોડા કલાકનાં અરસામાં આ કામલાંગી ઉપર એવી કીસમે જફાકારક દુઃખનાં મહાભારત પાલડો તુટી પડ્યા હતા, કે તે દુઃખનું દયાજનક ચીત્ર જેવીજ હાલ લાગતી હતી. રડતાં રડતાં તેની આંખ લાલ થઈ આવી હતી, અને ચાલુ બેકરારી અને ગમીથી તેનો ચહેરો ઉજળો પુની જેવો બની રહ્યો હતો. લગનનોજ પોષાક હજી તેનાં આંગમાં હતો, મમર તે સર્વ ખરડાઈ લચરાઈ ગયો હતો તો બી તેની આ દુઃખી બાળાને કશી પરવાહ ન હતી. તે પોતે પોતાને જીવતી છતાં મુએલીજ સમજતી હતી. તે તેઓ વચ્ચે જરાબી અવાજ કર્યા વિનાં આવી ઉભી, અને જસીનો ચહેરો બારીકાથી નિહાળી એક લાંબી સરદ હાથ મારી અને પોતાની કામળ આંખમાંથી તુટી પડતાં આંસુઓ સાડીનાં છેડાથી તુછવા પડી.

આહ ! જે જીવાનને ખુદાબી એક ને ખાવીંદબી એક એવી જનોની-સાર પ્યારની પવીત્ર શીદાગીરીથી આ ભોળી અબળાએ ચાહ્યો હતો, તેજ જીવાન પોતાનાં કર્તુકની ભારે શીક્ષા ભોગવતો સુધ્ધુ વગર પડેલો હતો, અને ગમે તેવો બી ભુંડાસ તે બુરા અધર્માંએ બરપા કરી સુખી ધરને ગમીની શોકાગ્નીમાં તેણે ગરકાવ કરી મેલ્યું હતું, છતાં બી તેના એવજા ચહેરા તરફ નજર કરી આ ભોળી સામેસ છેકરીનું દીલ દયાથી દાઝી ગયું, અને પોતાનું રડવું જેમ તેમ થોભાવી તે ધીમે સાહદે પુછવા પડી.

“હોમી ! શું-શું એવણુ નહીં જીવસે ?”

“પરીન ! તારું અહીં જરાબી કામ નથી, બેહન ! પપાના એર-કામાંજ તું બેસે તો વધુ સારું !” હોમીએ મામાથી જવાબ લાગ્યો. જાહાંગીર

ત્યાંથી માળ ઉપર જવા ચાલી ગયો, અને તેનાં જવા પછી દયકાં ખાતી પરીન પુછવા લાગી.

“ અને કેહવો કે મારો-એ જસી મ-મ-દુશમન મરી જશે ? ”

“ હું તેવું ધારતો નથી, આશા રાખતો નથી પણ એ જ્યારે સુધ્ધીમાં આવે તે વેળા તારી હાજરી અહીં જોધયે નહીં એવું મારું મત છે. ”

“ ઠીક છે, પણ તમે એનું શું કરવું તેનો હું આવી ત્યારે વિચાર કરતાંતાની ? અહીં એને રાખી શકાય નહીંજ. તમે એને નહીં લઈ જાઓ, ભાઈ હોમી ? ”

હોમીએ તેના ચહેરા તરફ શકની નજરથી જોતાં સવાલ કર્યો. “ કાંહાં લઈ જાઉં, પરીન ? એરપીતાલમાં લઈ જાઉં એમ ? એરપીતાલમાં મોકલ્યા વગર છુટકો નથી. ”

“ નહીં ! નહીં ! એરપીટાલમાં નાં મોકલતા. તાંહાં એ મેનીજ વગર-વગર દુશમન હાથથી જશે. હોમી, ભાઈ તારી પાસ એકજ મેહર-રખાની માંગુચા ! ”

“ પરીન, તારા વહાલા પપાનો આ મારી હાલત માટે ઇંચેમંચ તમામ આભારી છેકં તો પછી મારી પાસથી કાંઈ બી માંગવાને નાં અચકા બેહન ! ”

“ ત્યારે તમે એને તમારે ઘેર લઈ જઈ મારે ખાતર એને જીવાડવા નહીં કોશિશ કરો ? મારે ખાતર એની માવજત નહીં કરો ? ”

આવી તાળુબી પમાડનારી મેહરખાનીની હોમીએ સ્વપ્ને વટીક વકકી ન રાખેલી હોવાથી તે સાંભળી તે અગ્નિએબીથી દંગ થઈ પરીનનું કોહું એપણ ટીકવા પડ્યો, અને શું જવાબ વાળવો તે તે મુદ્દલજ સમજી ન શકવાથી, તેને ચુપ જોઈ પરીન પાછું માયાથી બોલી. “ ભાઈ મારે ખાતર એને લઈ જાઓ-હું પોતે બધો ખરચ પુરો પાડસ ! હું એને જીવતો જોવા હજી બી ઈચ્છું છું ! ”

“ આહ ! કેવી મોહઅતવંતી ! કેવી કાલજવાલી અને હાતમ દીલની મેહરખાન છોકરી ! જે પુરા બદમાસે, તેનાં સુખનું સમુજનું સત્યાનાશ વાળ્યું હતું અને પોતે જન્મો જન્મની લોક લગ્ન અને હીણપસ્તીમાં આવી પડી હતી, તેજ બદમાસની જીંદગી માટે ફકરમંદ થઈ કાલજ કદ-રથી તેને મોતમાંથી ઉગારવાની જીગરતોડ કોશિશ કરતી હતી ! આ બદમાસ, દગલખાજ ઉપર હજી બી, દીવા ઉપર પતંગ્યું આંધળી પ્રીતથી અદ્ભુત

ઝીકાય, તેવી કીસમે પોતાનો જન સદકે કરે તેવી મીસાલે, પોતાનો જન કુર્યાન કરી નાખવા માંગતી હતી!

બલા હોમીનાં ખલાં ઉપર પોતાનો ધુજતો હાથ માયાથી અને વહાલથી મુકી તેનાં જવાબ માટે આતુરતાથી તેનાં ચહેરા તરફ પરીન ટીકવા પડી. મોહબતમાં આંધલી અનેલી આ અણહદ શીદામીરી બતાવતી દુઃખી બાળા માટે આ સાલેસ જુવાનનાં જીગરમાં દયાનાં મોજાઓ ગોચા ઉછલવા લાગ્યા. તેને ના પાડી દલગીર કરી શકવાનું તેનું જીગર આત્યું નહોં.

“તારી મરજી એમ છે તો હું મારે ઘેરે એની માવજત ખુશીથી કરસ, એહેન.”

“ઓહો! હું કેવી ઉપકારી છેઉં, હોમી!” મોંત જેવું શીકકું હસ્તાં આભારની લાગણી બતાવતી તે બોલી ઉઠી. “હું હમણાંજ ગાડી જોત-રાવા હોકમ આપુંછ ને હવડાંજ તમે એને લઈ જાઓ! તેટલાં બલા મીં સ્કોટ મારા પપાજી આગળ રેહસે.”

તાબરતોય ગાડી જોતરાવવાનો હુકમ મલતાં ગાડી પોરટીકોમાં અ.વી ઉભી અને ઘણીજ સંભાળથી નોકરોની સહાયતાથી જસીને ઉચકી ગાડીમાં સુવાડયો અને એ નોકરો સાથે ડાં હોમીખી તેમાં બેઠો, અને એકવાર ફરીથી આ બોલી અબજાએ આ સાલેસ ડાં હોમીનો જીગરોજનથી આભાર માન્યો, અને ધીમેથી ગાડી હંકરાઈ, અને જ્યાં લગીન તે ગાડી તરફ તેની નજર પોહોંચી ત્યાં લગીન તે પોરટીકોમાંજ ઉભી રેહી અને તે પછી દુસ્કે દુસ્કે રડતી ધીમાં કદમે નિશ્વાસ ફેંકતી પોતાનાં પીતાનાં ઓરડામાં ઉપર દોડી પોહોંચી.

પ્રકરણ ૪૬ મું.

સપલશાહતું મરણ-પરીનનાં અલાગની શરૂઆત.

બપોરે જફાકારક રાત વીંટાં બાદ સહવારતું પોહર પડ્યું અને ‘પરીન પેલેસ’ જાણે કે શોકમાં ડુબી ગયો હોય એમ ત્યાં બીયાબાંન જેવું લાગતું હતું.

સપલશાહના બીછાંણાં નજદીક ડાં રકોટ અને જઘંક ડાં જાંહાંગીર આવજતમાં ઉભા હતા, અને બીજી બાજુ એક યુરોપયન નર્સ ખડે પગે બીછાંણાં આગળ ઉભી હતી, જ્યારે અભાગણી પરીન પોતાના વ્હાલા પીતાના ચહેરા ગમ એકકી ટમરે જોતી બીછાંણાં નજદીક ધુપો ગમ કરતી અને રડતી ઉભી હતી.

સુર્યોદય થતાં, ભણે ડાં હોમી પોતા સાથે ફરામરોજ સોલીસીટરને લેતો આવ્યો, અને ડાં રકોટ આખી રાતની રંજથી થાકી ગયેલો હોવાથી સર્વ હકીકત સાંભળી લઈ હોમીએ ડાં રકોટને જવા દીધો, અને પોતે એકવાર ફરીથી પેલી નર્સ પાસથી બારીકે બારીક વાગતની પરખુછ કરવા પડ્યો. પરીનને જરાબી આશાએસ વગર હજીબી ત્યાં ઉભી રહેલી જોવાથી, તથા ચાલુ ઉગગરા અને દુઃખ હાંડેસાને લીધે તે નાતવાન અને શીકકી દેખાતી હોવાથી હોમીએ આ ભોલી છાકરીને પોતાનાં ઓરડામાં જરાબી આસાએસ લેવા વીણવી પણ પોતાનાં પીતાનાં બીછાંણાં આગલથી ખસવા તે અભાગણી બાળાએ ના પાડી !

સહવાર પછી સપલશાહ આયંદે હુસ્યારીમાં આવ્યો, અને તેની પેહલી નજર પોતાની વ્હાલી પરીન ઉપર પડી, અને તેને કાંઈ કેહતો હોય એવી ધપે તે કાંઈ ધીમું બળડ્યો. મગર પરીન એક શબ્દની સમજ ન શકવાથી વેહલી વેહલી નજદીક આવી અને વાંકી વળી પોતાનાં જઘંક પીતાનું માથું વાહલથી પસવાડતી ધીમેથી બોલી “પપાજી-પપા ડીયર, કાંઈ કેહવોજી-કાંઈ જોધયેજી ?”

સપલશાહથી પુરં પાઘરં બોલાઈ શકાતું ન હતું. પેલા બદમાસ દગલબાજ જસી સાથે એટલી હદ સુધીનો જનુની બન્યો હતો, કે જેથી લોહીનો જુસ્સો એકદમ મગજે ચઢી જવાથી તે બેભાન થયો હતો, અને આખીરાતની બેભાની વચ્ચે આ અભાગ્યો ડોસો અર્ધીઅર્ધ જમદેવનાં દરાંમણાં ડાયાં હેઠળ સપડાઈ ગયો હતો, અને જ્યારે આ ડોસો આ વેળા સુધ્ધીમાં આવ્યો, ત્યારે ડાં હોમી તેમજ જઘંક ડાં જાંહાંગીરે તેને પાછો બારીકથી તપાસ્યો, અને એક મરણકાંડે આવેલું આદમી છેલ્લી ઘડીએ જેવી અદ્યથી હોંસમાં થોડીકવાર આવે છે, તેવાંજ બુરાં ચીન્હો તેઓને માલમ પડવાથી આપસ આપસમાં ધીમેથી વાતો કરી, પોતાનાં છેવટનાં ઉપાયો ચાલુ કીધા, અને આ જઘંક ડોસાની જીંદગીની જોટ બુજાઈ જતી એટકાવવા તેઓ અઢાગ મેહનત કરવા પડ્યા, મગર મિથ્યા ! તકદીર આગળ તદખીરનું કશું વળતું નથીજ ! જઘંક સપલશાહનો હમ ધુટાઈ

જતો હતો, તેની જ્યાન ખેંચાઈ જતી હતી હતી તોખી બોલવાની તેણે પ્રયત્ન કીધી. તેની આંખ મીંચાઈ જતી હતી તોખી તેણે ઉંઘાડી પોતાની બેટી સાંભૂ જોવાની કોશિશ કરતો તે ધણુંજ ધીમેથી બોલી શક્યો.

“૫-૫-પરીન-કબટ-ખાઆઆનું-વ-વવીઈઈઈ.”

આટલા ભાગા તુટા શબ્દોની મતલબ પરીન પામી ગેઈ અને તેનાં મોંહ આગળ વાંકી વળી તે મોહબતથી બોલી

“તમારી કબટનાં ખાનામાં તમારું વીલ છે તે માંગોછ, પપાજી?” અધીરતા અને અત્યાતુરતાથી તે ડોસાએ ડોકું ધુણાવ્યું. મોતનો ડરામણો દેવ તેની છાતી ઉપર ગોચા ચઢી બેઠો હતો અને તેની અજલ તદનજ નજદીક આવી પુગી હતી એમ તેને લાગ્યું. અફસોસ! જેટલા કલાક ગયા તેટલી મીનીટખી જવી મુશ્કેલ હતી એમ બંને ડોકટરોએ અનુભવ્યું. અરેરે! જે જઈઈ ડોસો એક દિવસની આગમજની સહવારે પોતાની વહાલી દીકરીની શાહદીની સાજવારીમાં ઉમેદોભર હસીખુશીમાં મલકાતો હતો. તેજ બીચારો માત્ર ચોવીસ કલાકના અરસામાં મરણકાંઠે આવી પોંહચ્યો હતો. પરપોટા મીસાલની આદમીની નાચીઝ હસ્તી માટે આ અવનિમાં એક દિવસનો કે કલાકનો યા તો એક ઘડીભરનો ભરસો રખાઈ શકતો નથી!

વીલ લાએએરીની કબાટમાં હોવાથી પરીન તે લેવા હરણીના જેવી ચપળતાથી દોડી-ઉડી અને વીલ લખતે પાછી આવી ત્યાં લચીન આ જઈઈ ડોસો એકી ટગરે બારણાં ભણીજ નજર કરી રહ્યો હતો. થોડીક પળમાં તે વીલ લઈ પોતાના પીતા આગળ પાછી આવી ને વાંકી વલી બોલી “પપાજી, આએ વીલ હું લાવેલી છેઉ.”

સપલશાહે તે પરખીકું લીધું અને ફરામરોજ વકીલ જે આગળ ઉભો હતો તે તરફ નજર કીધી, અને વીલ માટે હાથ લાંબો કીધો, અને વીલ વાંચી સમજાવવા કેહછ એમ આ ખુન્નેર્ગ સોલીસીતર પામી ગયો જેથી તે આ જઈઈ ડોસાના બીજાંણાંની નજદીક આવ્યો, અને તે ટુકું વીલ ઝડકથી વાંચી સંભલાવ્યું.

તે વીલ સપલશાહના આગ્રહથી આ ફરામરોજે ઘડી કાઢ્યું હતું. માત્ર સહી સાખ કરવાનીજ બાકી હતી. તે ટુકું વીલમાં પરીનને પોતાની દીકરી તરીકે વીસ લાખ રૂપ્યા અને ‘પરીન પેલેસ’ સ્વાધીન કરવા લખ્યું હતું. અને પોતાના ભત્રીજા જાંહાંગીરને પચીસ હજાર રૂપ્યા ને ‘રોઝ કોટેજ’ આપ્યો હતો, બ્યારે નોકર નફરો અને બીજાં ગરીબ ગુરખાને આપવા ઉપ્રાંત મોટો ભાગ સખાવતમાં કાઢ્યો હતો.

“પપાજી, તમે એ સહી કરવા માંગો છો!” ફરીથી આતુરતાથી સપ-લશાહે ડોકું ધુણાવ્યું. ફરામરોજ ટેબલ ઉપરથી પ્લોટીંગ પેડ લાગ્યો, ન્યારે જઈ ડોં નાંહાંગીર ખડયો કલમ લાવી ઉભો અને પરીન અને નર્સની સહાયતાથી હોમીએ ઘણીજ આસાથીથી જરાબી આંચકો ન લાગે એમ સપલશાહને ઉઠાડી ધરીને બેસાડયો અને તેના ખોળા ઉપર પ્લોટીંગ પેડ ફરામરોજે મુકી વીલ ઉંઘાડું કરી સપલશાહને સહી કરવા જણાવ્યું અને તેના ધુજતા હાથમાં કલમ આપવામાં આવી.

ઓ! તે જીવ સટોસટ પળો! જે ધાસ્તીભરી અકેક પળ પરીનનાં વાળમાં બહુજ જીવલેણ હતી!

તેના ધુજતા હાથમાંથી કલમ સરી પડી અને આ ડોસો જીગરતોડ મેંચતાંજી કરતો ખેંચાતી જીંભે માલ મુશીખતે બોલ્યો. “ઓ અંધારાં આવે-જ-જ-જલદી ઓ-ઓ—”

ફરામરોજે ઝડપથી તેના હાથમાં કલમ પાછી આપી અને સપલશાહની નજદીક આવી પરીન તેની ગોદમાં આવી દબાતાં બોલી. “પપાજી, એ પર તમારી સહી કરો.”

માત્ર છેલ્લીજવાર ગમખવારીથી આ ડોસાએ પરીન ગમ નજર કીધી, અતે પોતાના હાથમાં ધરેલી કલમે સહી કરવાની કોશિશ કીધી પણ અફસોસ! સહી કરે તે અગાઉ તો આ જઈ ડોસાએ એક છેલ્લું ડચકલું ખાધું. તેના હાથમાંથી કલમ ગબડી પડી, અને “પ-પ-પરી-ધિન-મ-મ-મ-મ આં આ આફ” આટલું બોલતાં તેનો પ્યારો જીન આંધે આખર થવા લાગ્યો.

હોમીએ તેને પાછો સુવાડયો અને નાડ તપાસી અને છેલ્લી ધડીએ બી હજી બી બે ચાર પળ વધુ જીવે એવા ધરાદાથી તેને કાંઈ ઉપાયો કરવાની કોશિશ કીધી પણ નિથ્યા! કાંકે બીજાંજાંપર પાછો સુવાડયા પછી બે ચાર પળમાં એક મોટા નિસાસા સમેટ આ જઈ ડોસાનો જીવ સદાખરો નીકળી ગયો!

મકરણ ૪૭ મું.

“પારકી દોલત મને હુરામ છે !”

પેલાં વીલ ઉપર સહી કર્યા વગર આ જમ્મુ દોસો આ જોહનનો વાસો ઉઠાવી ગયો, જે જોધ ડોં હોમી હદથી જ્યારે પરેશાન થયો, કાંકે સપલશાહનાં મોંતથી પરીન બી જીવતી છતાં મરી ગએલીજ તે ધડીથી થઈ હતી. આ દોસો વીલ જંગર મરી ગયો, અને વળી પરીન તેની હકદાર બેટી ન હોવાથી સપલશાહની કસી બી માલમીલકત ઉપર તેનો જરાબી હક પુગતો ન હતો, કાંકે તે તદ્દનજ પારકી હતી, જ્યારે સપલશાહનો ખરો વારસ તો સપલશાહ બીલ સહી કર્યા વગર મોતને શરણ થયલો હોવાથી જાંહાંગીર કાયદા મુજબ હડી ચુક્યો હતો, અને જાંહાંગીર તેમજ પરીન વચ્ચે કેવો મીનાકેસો હતો, તે હોમી જાણતો હોવાથી આ હુચ્છા જીવાન પરીનને અર્ધી વિનાની રવડતીજ કરે એવા બમથી આ બલા ડોં હોમીનું જીગર ચીરાઈ-ફસાઈ ગીયું, અને શું કરવું તે તેને સુજ પડ્યું નહીં ! જે સપલશાહે વીલ ઉપર સહી કીધી હોતે તો પરીનને વીલનાં કરાર મુજબ તેનો હિસ્સો કાયદા મુજબ મળતે મગર કમનશીએ તેમ ન હોવાથી સર્વે દોલતનો ધણી જાંહાંગીર થઈ બેઠેલો હોવાથી તથા પરીન અર્ધી વિનાની રવડતી રખડતી બીખારી થવાથી આ બસો ડોકઠર જીગરના ઉંડાણથી હદથી જીવાદા નાસીપાસ ને નારાજ થયો, અને ફરામરોજ વકીલ અને ડોં જાંહાંગીર સાથે ધીમેથી વાતો કરવા લાગ્યો.

તેઓ પરીન આગળ આવી પોહવ્યા અને ફરામરોજ વકીલે તેનાં માથાં પર હાથ મેલી માયાથી કહ્યું : “દીકરી, તારે માટે હમે ધણું દલગીર છે. વધુ અમખ્યાર એટલા માટે કે સપલશાહ વીલ સહી કર્યા વગરજ હક પામ્યા ! એકકસ બેઠમયા બનાવથી સપલશાહનાં હકદાર વારસ તરીકેનો હક તારે હાથથી જતો રેલવાથી અટકાવનો વારસ તો જાંહાંગીર હડે છે, ને તેનાંજ હાથમાં લખોની દોલત આવી પડેછ ને તું અરધી વગરની રખડતી થઈ જાયજ ! વળી એ જીવાનતાં લક્ષણ સારાં ન હોવાથી તુને તે મરનારની ખાહેસ મુજબ તારો હિસ્સો આપે એ શકમંદ છે. અત્રે જાંહાંગીરબી નથી ને હમેજ વિશ્વાસુ છે, વાસ્તે તારા લાભને ખાતર, મરનારની સહીસાખ ઝડકથી કરી નાખવા માંગેજ, કે જેથી આ દુન્યામાં તું રવડી નહીં જાય—”

“ઓ નહીં! નહીં!” તે લગભગ રડી દેતાં બેલી. “ખોદા ખાતર એમ નાં કરતા! મને એ પૈસા નથી જોઈતા! ખેર, બંને સંધી દોલત પેલાને મહે પછુ મને એક અરધી બી નથી જોઈતી! ઓ! પપા! પપાજી’ દુરકે દુરકે તે કમનશીબ બાબા રડવા પડી.”

કાંઠો હોમી દીલસોજીથી તેની આગળ આવી માયાથી બોલ્યો “પરીન, વાહલી બેહન, જરા સમજ! ને મરનારની ખાહેસ મુજબ અમલ કરવા દે! આમાં હમે પાપ સમજતા નથીજ! એમાં કોઈ બી પ્રકારે ચોરી નથીજ! એમ કીધાથી મરનારનું રહ પેલી જેહાનમાં ખુશ થશે! પરીન, વીલપર સહી હોસે તો કાયદાપુર્વક તુને તારો હીસ્સો મલવાથી તું આવીજ હાલતે રહી શકશે, પણ વીલપર સહી વગર વીલ રહ ખાતલ જેમ થશે, તેમ તું અરધી વીનાની રચડતી થશે, અને દાદગરની દયા ઉપર મુશ્કેલીની કંગાલ્યતમાં આવી માલેતુજાર સ્થિતીમાંથી તુને વખત કાઢવો પડશે તેનો વિચાર કર! જાહાંગીર સાથ તુને અગાઉથીજ એખલાસ ન હોવાથી મર નારે ખાહેસ રાખેલો વીલમાં લખેલો હીસ્સો તુને એ જુચ્છો કદી બી આપશે નહીં! સમજ, અને મરનારની સહી આએ વીલપર કરવા દે અને જાણે મરનારેજ વીલપર સહી કીધી હતી એમ વીલ લોકોની જાણમાં આવવા દેશે તો તેમાં તુનેજ ફાયદો છે! પરીન, વિચાર કરવાનો વખતજ નથી! એક નજીવી સહીપર મોત જીવતનો આધાર છે! સહીથી તું વારસ ન હોવાથી મુશ્કેલ થશે—”

“ઓ નહીં! નહીં! હજારો હજાર ગરીબાઈનાં કાઠીલ દંખ હું સહન કરશ, પણ આવી રીતથી મેલવેલો પૈસો, એક કોડીબી મને હરામ છે! મારી હાલત હું સમજું છું, પણ કાંઈ નહીં, એવા પારકા પૈસા ઉપર આસા બાંધી બેસવાનાં કરતાં જે મારે કંગાલ્યટમાં દીવસ કાઢવા પડશે તો હું ખુશીથી તેમ બી કરસ! ખેર! હું એવણની હકદાર વારસ નહીં હોવાથી મરનારનાં પૈસાપર મને જરાબી હક નથીજ! ઓ નહીં! નહીં! મારે ખાતર વીલ સહી કર્યા વગરજ રહેવા દેઓ! હું કોઈનો હક દુઆડવા નથી માંગતી!”

“જીદદી છોકરી! એથી તું અરધી વિનાની બીખારી થશે ને આએ મહેલમાંથીબી કશાબી આસરા વગર તુને આ દુન્યાની દલીદૂતા વચ્ચે જવું પડસે તેનો તુને અનુભવ બી કાંઠો છે! સમજ પરીન-સમજ.”

“નહીં! મને એ પારકી અરધીબી હરામ છે! ગરીબાઈમાં આથી પડવાનાં ડરથી બીહધુજ આવી કીસમથી પારકા દોલત મારે હાથ લાઈ

મેજ ભારવાની હું હરામ સમજુ છું—હું જુએ મરસ, કંગાલ્યમાં દરીહરીને વખત કારસ, સુકકો ખુમલો રોટલી ખાવસ, ઘેરેઘેર વહીતર કરસ પણ આવી પારકી દોલત જે પર મારો હકજ નહીં તે હું મરી જવસ તો લેવાની નથી—ખોદા ખાતર તમે સહી નાં કરો—”

આ અભાગણી છોકરીની હીંમતથી ત્રણડે જણા તાગુચ થયા, અને તેને એકજ હાં પકડેલી હોવાથી સહી કર્યા વગર તે વીલને એમનું એમજ રાખવા ની દલગીરીભરી ફરજ પડી, અને મરનારની ખબરને માટે તથા ક્રીયાકામને માટે તેઓ નોકરનફરોને યોજાવી દોડાદોડી કરવા પડ્યા. અભાગણી પરીન સપલશાહનાં બીજાંબુખં પર પડી પોતાનાં અભાગ માટે દુરકે દુરકે રડી માથા કુટલી હતી ! મુઢલેસીની કંગાલ મુશીબતમાંથી ઉગારી લેવાનો એક ઉવટનો આન્સ ખુદરતે આપ્યો હતો, મગર પોતાની જીદે આ દલેર છોકરીએ સદાનો ખેલ્યો હતો, અને તે સાથે તેનાં સુખનો સુચંબી ગોચા અસ્ત પામી ચુક્યો હતો. તે બલી બાળા માટેની જનોનીસાર શીદાગીરીની દીલ-સોજ લાગણી બલા હોમી તેમજ ફરામરોજ વડીલે ખતાવી હતી તે તે બરાબર રીતે સમજી હતી, એટલુંજ નહીં પરંતુ કાયદા પ્રમાણે તેને અરધીબી મલનાર ન હોવાથી તથા ખુરો જાહાંગીર તેને આપે એવી આશાથી ન હોવાથી, ધનનાં દમલાપરથી ધુળનાં દગ ઉપર આવી પડવાનો સીલા ચીતાર તે પોતાનાં મનમાં રજુ કરી ચુકી હતી, છતાંબી તેને માટે જરાબી ધાસ્તી ખાયા વિનાં આ દલેર છોકરીએ વીલ ઉપર ખોટી રીતે સહી કરવા સામે હા લીધી અને પોતાને હાથેજ પોતાની જીદનાં ખુરાં અને જીવલેણ પરીણામે તે બીખારી હાલતે આવી પોંદચી હતી ! પોતાનાં વાહલા મેહરખાન મુરખીનાં મરણથી તે પોતેબી અર્ધમુઢ થઈ ગઈ હતી, ગોચા તેબી જીવતી છતાં હવે મુએલીજ વધુ બની હતી !

પ્રકરણ ૪૮ મું.

“ સુખીયા, દુઃખીયાકો કયા જાને, વોહ અપની મોજ ઉડા જાને, એદરદી પરકી બીતીકો, અપને લેખે ઠઠા જાને—”

અભાગણી પરીનની સાહલીની આખાદીમાં ખરખાદી થશે, અને રંગમાં બગા થઈ સપલશાહ એખીત આ જોહાનનો વાસો ઉડાવી જશે એમ

સ્વપ્ને પણ ક્રોધને ખમર ન હોવાથી આ ઉપરાંતપરી, જફાકારક અને ગમગીન બનાવથી અજાહ્યાદના લોક ધણીજ દલગીર થયાં, અને અમાગણી પરીન માટે દરેક જણ અતરપુર્વક દીક્ષસોજ અતાવવા લાગ્યાં.

મરનાર સપલશાહને છેલ્લો સેજદો કરવા ગંગવર મીજલસ 'પરીન પેલેસ'માં ભરાઈ હતી અને દરેક જણ ધણીજ ગમખવારીથી રંગમાં ભંગ બનેલા જફાકારક બનાવની કાંઠણીને લગતીજ વાતો આપસ આપસમાં કરી પરીનની કદર આતાં હતાં.

અને પરીન ? તે તો ખીચારી આ ખુદરતના મહાભારત કટકથી તદનજ ગાફેલ બની ગઈ હતી. બલ સપલશાહના મરણથી તેનાં સુખનું સમુલ્લુ સત્યાનાશ વળેલું જોઈ આ દુઃખી છોકરી પથ્થરની છાટીખી પીગળી નય એવી ક્રીસમથી આસુઓના ધોધમાર દર્શા રડતી હતી !

સપલશાહના મરણના ગમખવાર સમાચાર જ્યારે જાંહંગીરે જાણ્યા ત્યારે પોતાની ઓટલી જલદીથી ફેરવાઈ ગયલી હાલટથી તે ગોયા તાબુખીથી દગ થયો, અને મનનાર સપલશાહ વીસ વગર મોતને શરણુ ઓર્ચીત થયો હતો એમ જ્યારે આ લોખી લુચ્છાએ જાણ્યું ત્યારે પોતાની ફેરવાઈ ગએલી સ્થિતિ માટે તે જીગરનાં ઉડાણથી તે કારતારની લાખોલાખ શુક્રશુભેરી કરવા પડ્યો. સપલશાહની હૈયાતી વેળા તેની દૈવન હાથ કરવા આ બદમાસે ભોલી પરીન ઉપર માત્ર પૈશાનીજ નીચ મોહબત વચ્ચે જલ ખીંછાવી હતી, મગર હીણપસ્તીનાં હડધુટપણાં વચ્ચે નામોશીમાં તે આવી પડ્યો હતો, અને જ્યારે પરીનનાં લખ જરૂરી જેવા ત્રાહીત સખસ સાથ ગોડવાયલાં તેણે માંબળ્યાં, ત્યારે પોતાનાં હાથમાંથી સદાની જતી રહેલી લાખોની દોલત માટે તે હદથી જ્યાદા નાસીપાસ નારાજ અને નાઉમેદ થયો હતો, અને આવી ગમખવાર ક્રીસમે જલદીથીજ તે સર્વે દોલતનો એખસે હાથે હકદાર ધસી અંત ખેસસે એમ તેને સ્વપ્ને વરીક આસા રાખેલી ન હોવાથી, તેજ સપલશાહનાં હકદાર વારસ તરીકે લાખોની દોલતનો ધણી થયો હતો એમ જ્યારે તેને ખમર પડી ત્યારે સપલશાહનાં મરણથી જટલો તે ચોંક્યો ઉછલ્યો નહીં, તેટલો પોતાની ફેરવાઈ ગએલી ઓર્ચીત હાલત માટે એકાએક ચોંક્યો !

પેલી મકકરખેર અને બદમાશ નાજાંની મેદમરી વાતથી તે પુરેપુર જાણી ચુક્યો હતો કે પરીન સપલશાહની હકદાર દીકરી ન હોવાથી, તથા સપલશાહ વીસ વગર મરણ પામેલો હોવાથી પરીનને દોલત ઉપર કશોખી હક પુગતો ન હતો, અને હવેજ પરીને તેને અમેકવાર હીણપતી અને

નામોશીમાં હડધુત કીધો હતો, તેનો દાવ-તેનો કાનો તેનો બદલો-સેવાનો સાબુત વખત તે હુન્છાના હાથમાં આવી ગયો હતો તે માટેથી તે જીગરના ઉંડાણથી ખુશ થતો દેખાયો ! અફસોસ ! સપલશાહનાં મરણથી બલી પરીન જીગરનાં ઉંડાણથી ગમખવારીથી વીલાપ કરતી હતી, જ્યારે આ જાહંગીર જીગરનાં ઉંડાણથી ખુશ થતો હતો. અને ક્યારે તેના હાથમાં લાખોની દોલત આવી પડે, અને ક્યારે તે ગરીબાઈની મટેરમાંથી સદ્ગતો નીકળી ધનના ખેમુલ દગલાપર ચઢી એસે તેની ઇતેમ્મરીમાં તે અધીરો બન્યો હતો !

અરેરે ! લાલચુ લોભી જીવાન ! પૈસા કોણના રહ્યાછ કે તારા હાથમાં સદા સુધી રહેશે ! બલા બલા જરદાર માલેતુમરો કાસમતની કમનશીબી વચ્ચે કુદરતના અદીક હાથથી, આખના એકજ પલકારામાં, તાર તાર ને માઈ માઈ કરતા, ખસ્તે ખુદાર બની માર્ગે લાગી ગયાછ તો તારીબી મોડે વેહલે આવીજ કાસમની, તારી ખુરી મનશની પ્રમાણે, હાલત થઈ પડનાર હતી, તેનો એ ખુરા લોભી જાહંગીર, તુને સેહેજ પણ રવેશે ખ્યાલ નથી !

ગરીબ બીચારી પરીન ! પોતાની ઉપર આવી પડેલાં આર્થિક માહબાસ્ત દુઃખનાં કુંગર હેડળ તે સરખસર કચડાઈ ગઈ હતી, અને બલીષમાં તેનું શું થશે તેનાં જફાકારક ખ્યાલોમાંજ આખમાંથી ધોધમાર આસુઓ વરસાવતી આખો દીવસ બલાપામાં પડી રહેતી.

ડાં હોમી તેની નજદીક આવવાથી તે પોતાના ખ્યાલોમાંથી બીદાર થઈ અને અત્યાતુરતાથી પુછવા પડી, “વાહજા ભાઈ, જસીની શું ખતર ?”

“ખતર તો એજ વહાલી બેહન, કે જેવી હાલત છે તેવીજ છે ! કશો સુધારો બી નહીં ને કાંઈ વધારો બી નહીં.”

“પણ જીવવાની આશા તો ખરી કેની ?”

“હા ! એમ હું ધારૂં છું પણ તે બી ખરાબર કેહવાઈ શકાય નહીંજ” અને આટલું બોલી આ દીલસોજ ફરેસ્તાની આવી તાજુબીબરી બલાઈ અને બોલાઈ જોઈ આ બલો ડોક્ટર પોતાના મનમાં હદથી બ્યાલ મગરૂર રહ્યો ! અરેરે ! જે બદમાસ દગાખાજની કારસ્તાનબરી વર્તણૂકથી આ બલી છોકરીનાં મુખનો સુયોસ્ત ગોચા થઈ ચુક્યો હતો, છતાં બી તેજ જફાકારને જીવતો જોવાની તે આશા રાખતી હતી, તો તેવી પરાપકારી બોલી અને મોહજતવંતી બાળા માટે આ જીવાન દીલસોજ ડોક્ટર પોતાના મનમાં આક્રોશનોજ શબ્દો ઓચરવા લાગ્યો !

“હું ખુશી છેઉં કે તે જીવસે, હોમી, હું એને જીવતો જોવાનીજ ઉમેદમાં છેઉં. બાઈ, એની માવજત વગેરેનો ખર્ચ મારી ગાંઠગીરાથી હું હું પુરો પાડ્યા કરશ, પણ મારે ખાતર એને ઓસ્પીટલમાં મોકલવાને બદલે તમારાજ આજ્ઞામાં રાખી મુકશો? બાઈ, આ તમારા હેશાનનો બદલો વાલવા હું જો જીવતી રહેવશ તો નીરંતર યાદ કરી વાલ્યા વગર મુકસ નહીંજ” અને મોત જેવું શીકું હસી પરીને માયાથી હોમીના હાથ પોતાનાં કામળ હાથમાં લઈ વહાલથી દાખ્યા. પોતાનાં ખુરા વખતમાં આએજ એવો સદગુણી સાલેસ ગૃહસ્થ હતો, કે જેને તે માયા અને મોહવતથી માન આપી એક બેઠનનાં પ્યારથીજ તેને બાઈ તરીકે ગણતી હતી.

મરનાર સપલશાહના મરણ પછી ચોથે દીને ફરામરોજ સોલીસીટર ડૉ. હોમી સાથે જાંઘીર આગળ ગયા, અને મરનાર સપલશાહ વીલ ઉપર સહી કરતાં કરતાંજ મરણ પામેલો હોવાથી તથા પરીન મરનારની હકદાર બેટી ન હોવાનું જાહેર ને પુરવાર થયલું હોવાથી, સર્વે દોલતનો જાંઘીર ધણી થઈ બેઠો હતો, છતાંબી મરનારની ખાહેસ મુજબ પરીનને વીલમાં લખેલી રકમ તેનાં નામ ઉપર કરી દેવાની ફરામરોજે જાંઘીરને અર્જ કીધી, મગર આ લુચ્છો બદમાસ અને સંગદીલ આદમી જરા બાં સમજ્યો નહીં, અને પરીનને કાયદા મુજબ એક અરધી બી ન મલે એવીજ જીદ કરવા પડ્યો.

“જાંઘીર! એવો નાદાન ના થા! તું એમજ જાણ કે વીલ પર સહી કીધેલીજ છે, ને તેજ આધારે તું પરીનને તેનો ફાલો જો હવાલે કરશે તો મરનારનું રૂઢ પેલી જોહાંનમાં થયું ખુશ થશે; વળી તારે માટે દરેકને સારો વિચાર બેસશે, ને વળી પરીન જે અરધી વીનાની રખડી જસે તેને બી ધણેજ ટેકા મલશે!”

જાંઘીરે ફફડીને જવાબ આપ્યો.

“છટ! નોનસન્સ! એ લુચ્છી પોરીની ખીદ લઈ તમે અહીં આયાછ પણ તમારું કાંઈ વળશે નહીંજ! કાયદા પ્રમાણે એને એક અરધી બી મલી શકે નહીં; કાંકે પેલી નાંજાંમાયનાં કેહવા મુજબ એ તો કાઠ રસ્તે રખડતી પોરયાંમાની એક બીખારડીની પોરી છે તો તેને માટે હું કાંઈ કરી શકતો નથીજ! તમે જો આહસો તો હું અહીં આએ મારા મહેલમાં એ છોકરીને રાખસ પણ તે તો હું એ પોરી સાથે ચોકકસ સસ્ત કર તારેજ! તે પ્રમાણે ચાલે તોજ! એવી તો ગામમાં ધણીબી બીખારડીઓ મારી દોલતપર મરી શીટસે,” અને આ બદમાસ જીવાન તુચ્છકારથી હસ્યો.

ભલી પરીન માટે તાણાંબણી ભર્યા અને તોચ્છડા સખુનો એવરેલા સાંભળી ડૉં હોમીનું લોહી એવી હદ સુધીનું ઉકળી આવ્યું હતું કે તે આ દગલમાં જ લુચ્છાને તેજ વેળા સારી કાની સ્વાદ ચખાડતે, પણ લોહીનો ગોટ ગળી તે તામોશ કરી ગયો.

ફરામરોજ જેવા પુઝરગ અહસચનીની આ બદમાસે કાંઠની લાજ રાખી નહીં, તેથી આ જઈક સોલીસીટરની ધણોજ ગુસ્સે થયો અને મીઝનથી ખોચેલા.

“જાંહાંગીર ! એવું તુંડાઈથી નાં ખેલ ! મારે બાર મુકી જણાવવું જોઈએ કે તારી ભુખે મરતી હાલતમાંથી આવી માલેતુગર સ્થિતિમાં તું આવ્યો તે ઘણે દરજ્જે એ ભરી અને સાલેસ ખેટીને આભારી છે સમજ્યો. એક મરી ગયેલા વાઘની ઉપર લાત મુકી ઉભા રેહવામાં દાહપણુ નથીજ ! યાદ રાખજે, જાંહાંગીર કે પૈસા કોઈના રહ્યા નથી ને તે તારા હાથમાંથી રેહવાનાં નથીજ ! જેમ કીસમતની કમનશીની વચ્ચે આ સાલેસ ખેટી એકવારની ધનાઢય સ્થિતિમાં ઉતી તે આંખના પળકારામાં નિર્ધન બની ગેઈય તો પછી તારા જેવા મરર અને અહકારી અભીમાની નાચીઝના શું આસરા ? ભત્રાઈ કર કે જેથી જગમાં ગુલામ માફક મોંઘાસે.”

“મારે તમારી શીખામણુ સમજવી નથી” આ મગરર એવકુફે તુચ્છકારથી જવાબ વાલ્યો. “તમે જાઓ અહીંથી ! હું મારો જવાબ કહી ચુકા છું !”

“જાંહાંગીર ! તારી હાલત જે મરનારને લીધે આવી માલેતુગર સ્થિતિમાં આવી પડીછ, તો મરનારની ખાહેસ મુજબ અમલ કરવા દે ને એવો એવકુફ નાદાન નાં બન.” ડૉં હોમીએ તપી આવતાં પોતાનો ઉભરો ખાલી કીધો, જેકે તે એટલો બધો તો ઉરકેરાઈ ગયો હતો કે આ મગરર અને એવકુફ જીવાનને ઉંચકીને એક બાણુ અફાળી નાખતે, પણ લોહીનો ગોટ ગળી તેને પોતાનાં સ્વભાવ ઉપર ઘણે દરજ્જે કામુ રાખ્યો. “તું શું એમ ધારતો હોય કે મરનારની ખાહેસ મુજબ એ ભરી છોકરીને તું એનો ફાલો ન આપતાં, દુન્યાની દયા ઉપર રખડતી કરશે તો ભુખે મરસે, તે એવો ફાંકો રાખવામાં તારી ભુલ છે, સમજ્યો ! તું જેને હમણું ઠોકરે મારવા તૈયાર થયોછ. તો મારા ખોલને યાદ રાખજે, આ નીમકહસમ છોકરા, કે આજે નહીં ને પાંચ પંદર વરસેબી એજ એક મનની, એક વિચારની સાલેસને પાકળાદ અબજાને પગે લાગવું પડશે.”

ગાંડ હોમીનાં બોલવાથી જાહાંગીર હસી ગયો, અને ગભરાટ સમેટ તેને માથાથી પગવેર ટીકવા લાગ્યો, અને પોતાનો ગભરાટ છુપાવવાની કોશિશ કરતાં તે બોલ્યો “બસ હું મારાં જીવનો ધણી છેઉં. મારે તમારી વાહીયાટ વાત મુદલજ સમજવી નથી. તમે જાઓ અહીંથી. હું એક વખત કહી ચુકો કે એકકસ સરતે એ રખડતી પોરીને હું મારાં મેહલમાં મારાં આસરા તળે રાખવા કયુલ થાઉંછ, પણ તે સરત એ પોતે મારી સામે આવી ઉભી રહેશે તોજા હું એનેજ કેહવસ, મારે તમને તે કેહવું નથીજ.”

આ નાદાન, અને ગરર પોર્ચાની ટેહકરાઈ આગળ બંને દીલસોજ અહસ્યો આજેજ થયા અને ધીકકાર અને તીરસ્કારની છેલ્લી અશ્મ ફેંકી ત્યાંથી તેઓ જતા રહ્યા.

પ્રકરણ ૪૯ મું.

ભરતીની ઓટ અને ઓટની ભરતી.

મગરૂરીમાં મસ્ત બનેલા અને પૈસાની અગ્નીથી અપંગ બનેલા મીનજી પોર્ચા જાહાંગીરે મરનાર સપલશાહની ખાહેશ મુજબ બોલી પરીનને સહી કીધા વિનાનાં વીલમાં લખ્યા મુજબની વીસ લાખની કે તેથી થોડી રકમ આપવાની સપલશાહ સોલીસીટર અને ભલા ડૉક્ટર હોમીની ગમે તેવીથી કાકલુદી છતાંબી સાફ નાં પાડી, તેથી બોલી પરીન માટે આ બંને પરોપકારી અહસ્યોનું દયાળુ દીલ ગોયા દયાથી દારી ગયું. પરીનને તેની હાલતીજ પગભર સ્થિતીમાં રાખી મુકવા માટેની તેઓની આ યુક્તિ વ્યર્થ જવાથી તેઓ હદઅહાર નાસીપાસ થયા. અરેરે ! જે વેળા મરનાર સપલશાહે પોતાનો પ્રાણ છોડ્યો ત્યારે મરનારની ખાહેશ મુજબ અમલ કરવા છુપાછુપ તૈયાર થઈ, પેલા વીલ ઉપર સપલશાહની સહી કરી દેવાના અનુમાન પર તેઓ આવ્યા તે વેળા આ બોલી છોકરીએ જાહેર અને બોહસ કીધી ન હોતે તો તેની સ્થિતી કંગાળ અને મુશ્કેલ કદીખી બનતે નહોતજ, પરંતુ આ હિમતવાન છોકરીએ એવા હસમના પૈસા ઉપર ગુજરાણ ચલાવવાનું ગોયા મહાભારત પાપ સમજી ધનના હગલાને તેને ફોકરે માર્યો એવી તેની પ્રસસાને લાએકની હિમત માટે તેઓ જોટલા તાબુજ થયા, તેટલાજ હવે તેઓ નારાજ અને નાશીપાસ બની રહ્યા.

ફરામરોજ અને હોમી નીચે ગયા, જ્યાં ભલ્લી પરીન ડાં હોમીની ભલ્લી માવતર હીરાંબાઈની ગોદમાં દયામ દુસકે દુસકે રડતી હતી અને આ ભલ્લી માવતર તેને પોતાનીજ દીકરી ગણી દીક્ષસોજીથી દીક્ષાસો આપતી હતી.

“દીકરી, હું હમણાં પેલા અકકસના દુશમેન જાંઠાંગીર આગળથીજ આપોજી એ આએ મહેલમાંજ રહેલો છે. જેમ અને એમ જલદી તારી બાબતનો લટકો ફટકો થાય તે હું જોવા માગુંછ” ફરામરોજે પરીનને માયાથી કહ્યું.

પરીન ગમખ્વારીથી પુછવા લાગી.

“ત્યારે શું મારે આજને આજજ આ મહેલ છોડી ચાલી જવું જોઈએ? બેશક, મારો હવે કશોખી હક રહ્યો નથીજ.”

“નહીં દીકરી, આજને આજ નહીંજ. એટલી ફકર ના કર. કાયદા પ્રમાણેજ કામ થશે. આજને આજ તો એ કાંઈ ફરી શકવાનો નથીજ. મરનારની ખાહેશ તુંને વીસ લાખ આપવાની હતી. પણ કમનસીબે વીસ સહી કરતાંજ પુરો બનાવ બનેલો હોવાથી તારો ફક્તો આપવા મેં ને ડાં હોમીએ ઘણો વિચાર્યો, પણ એ મુખે એકનો બે થયો નહીં. હજી બી હું એને મારી ઓશીસમાં બોલાવી બરાબર સમજાવસ તો એ જરૂર સમજશે.”

“તમે એને બોલખતા નથી, મીં ફરામરોજ! થોડા મહીનાની વાત ઉપર એની ઓફર મેં ના પાડેલી હોવાથી તેનો બદલો લેવાનો હાલ એનો વખત આવ્યોજ એટલે એ દાવ સાંધશે. પોતાને તે વખતે થયલાં અપમાનનું વેર એ હવે જરૂરજ લેશે, પણ મારે એ પૈસા જોઈતા નથી. એવી ફરામની દોલતપર મને ધીકકાર છે. જુએ મરસ, રખડી રઝળીને પુરું કરસ, પણ એવાની દોલતપર ઓસ્માલી રોટલી ખાવા હું કદી બી રાજી થવસ નહીંજ,” તે અભાગણી ટપી આવી જોસમેટ બોલી.

“એ પોર્ચાએ મારો ‘રીસપેક્ટ’ રાખ્યા વગર ઘણીજ તુંદાઈથી વાત કીધીજ તે હું જુલ્લી જવાનો નથી. એ તારી સાથે એકકસ શરત કરવા માંજેજ ને તુંને એખલીનેજ એ એની રૂબરૂ બોલાવેજ તો દીકરી, મારો સખુન રાખી તું જાજે, ને જોજે એ શું કહેજ તે. તારાં બલ્લાંને માટેજ હું ઘણો કાળજીમદ છું.” તે જઈ દીક્ષાસોજીથી દીક્ષસોજી બતાવી.

“હું તમારું ઘણુંજ હેસાન માનુંછ, મીં ફરામરોજ!”

“દીકરી. જો એ નાદાન ને હુલ્લડ પોર્ચા તુંને અહીંથી જવા કહે તે બેલાશક મારે ત્યાં આવજે-મેં તારા બેહરબાન આપતું નીમક ખાધુંજ,

તો મારી આંખપર મારી દીકરી સાથ દીકરી તરીકે રાખવા હું બણે
ખુશી થવશ.”

“ઓ નારે નારે! હું કાંઠાં મરી ગેઈછું?” હીરાંબાઈ-ડાઠ હોમીની
માતા-વચ્ચે પુરાઈ. “હું તો એને મારે ઘેરેજ રાખવા તમે આપા તાહ-
રની સમજાઉછ, પણ હરવાઈ સમજતી નથી! દીકરી, તું કાંઈ અદેસો
ના કર! જાંઘી છે તો પૈસા ખી છે. એ મુલો નસાવદો જો તારી સાથે
રીકજી કરે, તો ગમે તારે ખી વગર બોલાવવે બોલાશક મારે તાંહાંજ
પાધરી આવજો! તુંને મારા સમ છે! મારી આંખપર તુંને હેતથી
રાખસ, દીકરી.”

“મારાં આવાં દુઃખમાં તમારી બધાં વાહલાં દીકસોજોની આવી
કાલજીથી હું બણીજ હેશાનમંદ છેઉં! ખેર જો બન્યું તે બન્યું.” પરીને
હેશાંન બતાવ્યું. અને બોલ્યા પછી એક લાંબી હાય મારી.

આ બાળુ જાંઘાંગીરને તો પોતાના કાકાના મરણથી સુન્નાની ચલ્લી
પાઈ હતી! કાકાજી વીસ વગર મરી ગયા એમ જ્યારે આ લુચ્છાએ
જાણ્યું ત્યારે લખોનો હકદાર તેજ માલેક થયો હતો, એવું જાણી તે
ખુદાની લાખોલાખ શુક ગુજરી કરવા લાગ્યો, અને પોતાના કાકાનાં
મરણની બીજેજ દીનથી ‘પરીન પેલેસ’માં પોતાની હાકમી ભોગવવા રેહવા
આવ્યો. તેનાં કાકાનાં મરણથી તેને કોઈખી પ્રકારની ગમી કે નીરાસી
બરખા થતી હતીજ નહીં! તેથી ઉલ્ટું પોતાનાં જવાજ લુચ્છા સોજતીએની
સંગતમાં ‘પરીન પેલેસ’માં તે આખો દીવસ ધમચકરી કરવા લાગ્યો, અને
સાંજને છેડે બાગનાં એકાદ ખુણાંમાં પોતાનાં મીત્રોને લઈ કાકાજીનાં
મરણનાં શોકમાં તેબલ બીજાવી વ્હીસ્કી સોડા ઉપર છુપાછુપ મારો
ચલાવતો હતો. પૈસા તેને કમાવા જવાની અગટ પડી ન હોવાથી આ
લાખોની દોલત આર્થીક તેનાં હાથમાં આવી પડેલી હોવાથી કેવી રીતે
તેનો નીકાલ કરવો તે તેને મુદ્દલજ સુઝ ન પડતું હતું, અને તેનાં ખુરા
મીત્રો જેમ તેને નીચોવાય એવી કીસમથી તેને હાજી હા કરી દારની
લહેરમાં ચકચુર બનાવી નીચવતા હતા તેનું આ અકકલહીણુંને જરાખી
બાણુ ન હતું.

વચમાં જો દીન વીટી ગયા અને એક સાંજે બલી પરીન પોતાની
સહીએને મુકવા બંગલાના દરવાજા વેર આવી ધીમે કદમે માછી ફરતી
હતી, જોવામાં બાગનાં બાંધેલા ‘સમર હાઉસ’ નજદીક કાંઈ ગડબડ સંજ

લાવાથી તે ધીમે કદમે તે તરફ ફરી અને ત્યાં જાંહાંગીરને પોતાના મીત્રો સાથે ફાટની લહેરમાં મશગુલ જોઈ આ સાલેસ અવળાનું જીગર કમ-કમવા લાગ્યું.

અરેરે ! જ્યારે તે બલી છોડી મરનારને માટે શોકાગ્નીમાં બળી-જળી જતી હતી, ત્યારે મરનારનો બત્રીજો મરનારની પાછળ થોડાજ દીવસમાં પોતાનાં જુડા લક્ષણે બતાવતો, મોજ મારતો બેઠો હતો, જે જોઈ પરીન હદથી જ્યાદા પરેશાન થઈ, અને હીંમત કરીને ‘સમર-હાઉસ’માં ઓર્થોત તેઓ નજદીક જઈ ઉભી.

જાંહાંગીર તેને એકાએક ત્યાં આવેલી જોઈ પોતાની મજબૂતમાં ખચકાવાથી હદથી જ્યાદા ચોંકી પડેશાન થયો ! તેના મુઠા મીત્રો જેઓ આ બેવકુફને ખાને-ખરાબીની ખસ્તેખુદાર ખાહીમાં ગમડયું ખવાડતા હતા, તેઓથી પરીનને ત્યાં જોઈ સર્વે ચોંક્યા-ઉછળ્યા, અને પોતાનાં હાથમાંના ગ્લાસ ટેબલ પર મુકી ચકુનમનાં માર્યા અકેકનું કોડું જેના બરાતા સંતાતા ફર્યા !

પરીનનો ચહેરો ટપીને લાલ થઈ આવ્યો હતો. તેને એકકી ટગરે જાંહાંગીર તરફ જોવાજ કીધું, અને આપદે જાંહાંગીરે હીંમત કરી પોતાનું મોંહ ખોલવાની કોશિશ કીધી !

“ઓહો ! તું અહીં કાંથી જુલી પડી ? મકુજે ચાલ મને આએ મારા મેહલનાં એકાંતમાં કાંઈ સોહવાતું નહીં, ને એખલો બેસુંછ તે વારે ઘડીયે મરનાર કાકાજીની યાદ થતાં મને બધું રડવું રડવું આવેછ તે આએ મારા દોસ્તોની સમજવતથી હું આએ ‘સમર-હાઉસ’માં આવી બેઠો કે જરા મરનારનો ગમ વીસાઈ ! હાય, અફસોસ ! મરનાર કાકાજીની યાદ મારે હૈયે ચઢી આવી ગળાંમાં આવી ખુટી બેસેછ તેથી જરા ગમ વીસરાવાજ સેહજ બ્હીરકી-સોડા લીધો કે જરા મોંનાંપર કાંઈ નાંખવા ગમે ! થું કરું ! બસ મરનારની યાદમાં ને ગમમાં કાંઈ ખાવાનું પીવાનુંથી જાણે કે ગમતું નહીં તેથીજ જરા આએ ટીપુ છાંટો લઈ અહીં મન મનાવાને ગમ વીસરાવા બેઠોછ, આહ ! અફસોસ ! સદહજાર અફસોસ ! કાકાજી ! કાકાજી ! રાતે કે દીસે તમારી યાદ આવેચ કે આંખમાંથી આંસુ ટપકેચ, હાય !”

“એવી ગમ વીસરાવાની તારી બલાઈપર હજારો હજાર ધીકકાર ને શીટકાર છે !” આ સાલેસ છોકરીએ હાડાવી નાખનારા સાહદે ‘સમર-

હાઉસ' ગળતી મેલ્યું, અને બોલતી વેલા એટલી તો હદ સુધીની તે જનુની બની રહી હતી, કે તેનાં વીકાલ અને લાલ ચહેરાપર નજર કરતાંજ જાંહાંગીર તરખાયો. “મરનારને માટેનો તારો જીવરોજીવનો આવો ગમ ગોયા નામોશી બરપા કરનારો છે, એટલુંજ નહીં પણ મરનારનું રૂહ પેલી જેહાંનમાં ગોયા કમકમતું હોસે. તારા જેવા અંદધ્યાનની સાથ મને વધુ બોલવું નથીજ. તું મને શું કેહવા માંગતો હતો તે હવે મોંહાં બોલી કહી દે કે જે તે લટકો ફટકો થઈ જાય ! મરનારની સકમાઈનો પૈસો આવે પુરે માર્ગે વપરાએલો જોઈ મારું જીવર ફાટી જાય.”

“કેમ એ પોરી-ત-ત-છે-તે કે-તું-તું છેકજ ફાસ્ટ ચાલી કે? લેજો વરી! તુંને ખબર છે કે હું મારા જીવનો ધણી છેડં, હું આએ મેહલનો અને પૈસા ટકાનો હકદાર માલેક છેડં, જે જમીનપર તું ઉભીછ તેનોખી હું ધણી છેડં, તો હું મારે ગમે તે કરી શકું તો તારે બોલવાની સેહજખી સત્તા નથીજ ! સમજી.” ગુસ્સાથી લાલ થઈ તે બદમાસ બોલ્યો.

“પેલી નાંજાં કેહે તેમ તું એક રસ્તેની રખડતાં માખાપની રઝઝતી પોરી સીવાય કશીખી ખાનદાની નથીજ. માત્ર પંદર દીવસ આગમજ તો તું રાજ કરતી રાણી હતી, આહ, નાખપર માખ વટીક નહીં બેસવા દે એની તુમાખીને મગરર હતી ને આજે?—આહા, આજે તો મારા મેહલ આગલ રખડતા બીખ મારતાં બીખારડાંઓ કરતાંખી તારી હાલત બદતર છે, સમજી ! મને અપમાન કીધેયું તે લુલી ગઈ હોસે ! તારા હાથની ઓફર કરવા ચાલી ચલાવી હું આયો તારે હડધટ કરી મને તરેહવાર બોક્ષો બોલી મને પાણી ઉતાર કરી મારી બોંહસે એક બદમાસ લોભી અને લુચ્યા સાથ પણવાની સરકસી કીધી તેનો અંજામ કેવો આયો. હં? જેટલી તું કુંકરઈ તેટલીજ તું જઝદીથી ફાટી ગઈ ! જેટલી ગર્રીમાં ચઢી તેટલીજ હીણપસ્તીમાં ગમડી ગઈ ! તારી ભરતીની સર્ચામ ઓટ થઈ ગઈ ઓટ !”

અને ગર્રીથી તે દગલખાજ નીચ જીવાન મસ્કેરીની ધપે તેનું પાકવવા માટેથી હસી પડ્યો !

મકરણ ૫૦ મું.

“જેની ચઢતી જોઈ વાધ દેખી કાંપે,
તેની પડતી જોઈ કરડવા કોલકું ત્રાપે.”

ગરીબ ખીચારી દુઃખી પરીન ! તેનો તાણુંગણી ભર્યા શખુનો સાંભળવાનો જાણે કે આ જુડો વખતજ હોય એવી કાસમથી એક સંગેમરમરનાં પુતળાં મીસાલ તેની સામે આ બદમાસનાં તાણુંગણી ભર્યા નિર્લજ્જ શખ્દો સાંભળતી ઉભી. પેલા ચાર-પાંચ દીલસોઝ મીત્રો-જેઓ જાંહાંગીરને તેનાં કાકાના ગમખવાર મોતમાં દીલાસો દેવા વ્હીરકી-સોડાથી આંખપાણી કરતા દીલસોજી ધરાવી ત્યાં ઉભા હતા, તેઓ પરીનનાં આચીંત ત્યાં આવી ચઢવાથી ઘણા કઠંગી સ્થિતિમાં પુગેલા હોવાથી અકેક પછી જાણે કે કસામાં હોય નહીં એમ જોયી ખજવાલી ત્યાંથી દાંયપાય થઇ ગયા !

થોડોક વખત દમ ખાઇ જાંહાંગીરે આગલ ચલાવ્યું, “વેલ, હજી ખી હું તારી સાથ ભલામ્થીજ વર્તવા માગુંજી. તુંને ફરીથી કેલકું જોઇયે કે આ તારાં નેહરત કદમો તજેની ખાક વરીકનો હું માલેક છેઉં, તું જ્યાં ઉભીછ તે જગાનો ખી આએ બંદો ઘણી થયલો છે. અને ગોયા આએ તારી આસપાસની દીવખુશ જગ્યાનો હું એક રાજ કરતા રાજ તરીકેજ છેઉં, જ્યારે તું કમીની નાચીઝ મારા રાજમાંની એક કંગાલ રૈયત તરીકે આસ્થાલે અવતારે કોઇખી પ્રકારનાં આધાર કે આસરા વિના લાચાર-નીરાધાર મારી સામે ઉભીચ તો તેવી તારી હાલતનો ખેદ સાથ કાંઈ ખ્યાલ કર ! જા, નાદાન, તેં મને જે હડહડતું અપમાન કીધુંજી તેનાં બદલામાં હું ભલાધજ તારા સાથ વાપરુંજી ને એક એકર તુંને કરુંજી. આએ મારા મેહલમાં રેહવાની તુંને એકર કરુંજી-પણુ-પણુ-એક મોહરદાર તરીકે નહીં પણ મારી એક કમીની નાચીઝ નોકર કે આયા તરીકેજ રહેવાની એકર કરુંજી ! જા, હજી ખી એટલી મારી, ભલાધનો લાભ લે નહીંતો એક અરધી વીના રખડી-રઝલી કુતરાને મોતે મરસે.”

અને એટલું જોલી જાંહાંગીર ગરરીમાં ટુંકરાતો જવા કરતો હતો, તેને અટકાવી પરીને પોતાનો ધુળરો ચલાવ્યો જેથી આ લુચ્છો ઠ્ઠરીજ ગયો.

“સખર ! તું જોલી ચુકયો તો હવે મારું છેવટનું સાંભળી લે ! નીચ ચંદાળ ! કમીનાં કુતરા ! તારી આવી ભલાધને ધીકકાર ને શીટકારથી હું

ઠોકરે મારું ! બેશરમ પાપી ! તારા જેવા બુદ્ધી બદ્ધકાર દોળખી દેવ જેવા સેતાન રાજનાં રાજ અમલમાં વસવા રહેવા કોઈ બી આસ્વાલી રૈયત સાફ ના પાડી એકાદ સીદા જંગલમાં વીકાલ જનાવરોની સંદેમાં રહેવા હળર દરજ્જે વધુ ખુશી દેખાડશે ! ઓ નીચ ! તારા જેવા પ્રપંચી લુચ્છા અને મોરનાં પીછમાં કાગડાનાં હાથ હેડળ કદમ-ખોસી કરી આસ્વાલે અવતારે હાથ જોરી દુકરો રોટલી માંગી ખાવાનાં બદલામાં તારી આપા દાપા તરીકે આએ મેહેલમાં રહેવાનાં કરતાં, હું મુખે મરસ-ધેરે ઘેર રખડી રઝળી મારું પુરું કરસ-નહીં તો હળરો હળર કંગાલ મોતે મરી જવાને વધુ પસંદ કરસ સમજ્યો ! તારા હાથમાં આવી પડેલી આર્થિક દોલતથી કુલેલા દેડકા માફક કુલી ફાલી જઈ તું હાલ તો અમનચમનમા મોજ મારેછ, પણ યાદ રાખજે, ચંડાલ, કે ભવી-શમાં મારી હાલતે તુને કુતરાને મોતે મરવું પડશે ! આએ ખુરા મીત્રો માત્ર પૈસાનાં ચલકાટથી આંધળા બની ખુશામદ કરી તુને મીઠું મીઠું પીરસી દોલત આઈ જાયછ, તેજ ખુરા મીત્રો તારી પડતીમાં તુને રખડતાં કુતરાં માફક તવલી મરતાં જોવાને રાજ થશે, એ મારા ખોલને યાદ કરજે ! તારો તુમાખી તોર, તારું જીવાનીતું ગુમાન ભર્યું જોર, આંખના પલકારામાં જમીન દોસ્ત થઈ જશે. ભલા ભલા રાજકરનાઓ ને સાહેબી કરતા ધનવાન માલેતુજ્જર શેક્યાઓ પોતાનાં તુમાખ અહંકાર અને તકોબરીની નાશકારક ધુંધમાં દુન્યાને વશ કરી જીત મેલવવાના મીથ્યા ફાંદા રાખતા જમાનાની ગીરદેશથી, ખુદરતના અણુદીક કેહરથી, ચંદ્રતીની કીરતીવંત ટોચપરથી પડતીની પાયમાલીમાં આંખનાં પલકારામાં ખાક વચ્ચે લોટતા કંગાલ્યતમાંજ મારજે લાગી મયાછ, તો ઓ નીચ, નાતરસ હેવાનથી બદતર છોકરા, તારા જેવા નાચીઝ કમીના કુતરાની હાલતથી એવીજ કીસમે થઈ પડશે, એવી તારી હાલતની ગરૂર અને તુમાખી વર્તણૂક એતકરાર સીધ્ધ કરી આપેછ. જેઓ ધરતી માથે લઈ ફરવાની જોરાવરી, તેંહકરાઈ-હેંકરાઈને સરકસી કરેછ, તેવા મગરો તેજ ધરતીની ખાક ચુમતી હાલ-તમાં આપદે લાઇલાજ સીકસ્ત ને આજોજ થઈ પડેછ.”

ભોલી પરીનનો દમ જોરથી ખોલતાં હાંરી આવવાથી થોડો વખત દમ ખાવા ઉભી. તેના ધીકકારભર્યા શબ્દો આ બદમાસ લુચ્છાની છાતીમાં કાઢીલ તીર માફક ઝેરી લાગ્યા, તે તદનજ ઝંખવાણો પડી ગયો. એક આરત જાત તેને આવી તીરકારમરી રીતે બોલે તેની હીણુપસ્તીમાં આ બાયલો થોડો વખત તો ગુંગલાયા કીધો, મગર એવી આરતથી હીચકારી

રવેશે ડરીને ચુપ બેસવાનાં દેખીતા બાયલાપણાંનાં તોહમતમાંથી છુટવા આ બદમાશે હીંમત એકઠી કરી અને તેની સામે બોલવાની હીંમત કરતો તે બોલ્યો.

“એહ! એટલી બ-બ-બ-બધી ચેંચી તું ઈન્જરદી-પીન્જરદી કમીની ક-ક-કંગાળ ધરાવેછ? રાંડ, તું-તું-ક-ક-કોણને એમ બોલેછ? તું જણેછ કે હું લખોપતી છેડ, જરે તું એક બીખારી છે. દોરડી બજે પણ વળ નહી છુટે! તું પડતીનાં પસ્તાવામાં આવી પરીછ તોખી રાંડ નીચ કમીની તું તારી તેંહકરાઇને ગુમાન ભુલી જતી નથી? એ પાણીએ કાંઇ વાળ ચરે નહીં! જ એમજ છે તો હું તુંને મારા મેહલમાં મારા આશરા હેઠળ રેહવા રાખવા ધીકકાર સાથ ના પાડુંછ—જ, રસ્તે બીખ માંગજે, કુતરાંની કાંતી રખડજે! તું એવેજ લાએકની છે. આજથી આઠ દીવસની અંદર તુંને આએ મેહલમાંથી કાંઈખી મારી ધણ્યાતી ચીજ લીધા વગર-દરદાગીનાં લીધા વગર-એકદમ ચાલી જવાનો તુંને હોકમ કરુંછ—સમજ, નહીં તો મારા માણસ પાસ તુંને ધીકકાર સાથ ધકકા મરાવી ફજેટ ને પોગલી કરી બાહર કહરાવશ, તારેજ તું કોકરાઇને ઠેકાણે આવી પગે હાથે લાગતી મારી આગળ પાછી આવશે.” અને પોતાની ફ-તેહ માટે ગર્રીમાં મુછ મરડતો તેની સામે ઉભો.

“બસ એટલુંજ, નીચ કુતરા, બીચું દારની જીમમાં વધુ બકની! યાદ રાખજે કે આએ બધા બોલેલા બોલોનો તુંને ખુદરત તરફથી માહ-બારત દંડ આપવો પડસે! લ્યાનતી કુતરા, તારા જેવા કમીના ને હલકા હેવાન સાથ આઠ દીવસ તો શું પણ આઠ કલાકખી રેહવાનું હું નામુ-નાસેખ ધારુંછ—તું મને આંઠ દીવસમાં ધ-કા મરાવી બાહર કહરાવાનો ફાંકો રાખેછ, પણ હું આએ તારાં સેતાન્યત ભરેલાં રાજમાં આઠ ઘડીખી હવે ઉભી રેહનાર નથીજ! મરથો વાસે તોજ સવાર પડતી હોસે? તું કમીનો મને તારે આસરે રાખસે તોજ હું જીવસ ને નહીં તો નહીં? આહ! હીણપસ્તી ને હડધુટ, ગરીબાઈ ને મુકલેસી હાલ મારે ફાલે આવીછ, તો ને તારે માટેખી લવીશમાં આવે! હું કાંઈ તુંને ભુલી જવાની નથી, કંગાલ! હું જીવસ તો તારી પુઠ પકરી રાખસ, ને હું મરી જવસ તો ભુટ થઇનેખી મારો કીનો લેવસ! લ્યાનત છે તારી ઉપર હરામખોર કુતરા, હેધ પડજે તારી પર!” અને એટલું બોલી ઉસ્કેરાએલી હાલતમાં ધીકકારની એક છેવટની નજર નાંખી ત્યાંથી ગુસ્સાભેર ચાલી ગઈ. તેનો વીકાલ ચહેરા તરફ નજર કરવાને વટીક જાહાંગીર ડર્યો! તેની આંખમાં ધીકકાર અને વેરનો એવો તો ઝનુની આતસ પ્રગટી નીકલ્યો હતો કે તેમાંથી

ગોમા ધગધગતા ઇંગારનાં સોલેસોલા આહર નીકળતા જાંહાંગીરને દીસ્યા. પરીન ક્રાંતનેખી સરોપરો રાખ્યા વિનાં અર્ધાનો આધો ને અર્ધો ખુરદો કરી નાંખે એવીજ ભરબર બોલી હોવાનો ખ્યાલ જાંહાંગીરને હતોજ, મગર જાંહાંગીર સામે તે એવી તો કીસમથી જુસ્સા અને જનુનથી બોલી ચાલી ગઈ હતી, કે આ બાયલો હીચકારો, જાણે કે વીજલીનાં જોરાવર પ્રવાહ તેનાં તનબદનમાં ઓચીંત પેવસ થયો હોય એવી અદાથી, ધાસ્તીથી ફગલાએલે થોડીક પળ જાણે કે એકાદ ભુત જોયો હોએ એવી કીસમથી ઉજલો પુની જેવો બની, ત્યાંના ત્યાંજ મીનનાં પુટળાં માફક સુધસુધ બોલી બેઠો હોય એવી કીસમથી જમીન સાથ ચીટકીજ રહ્યો !

થોડીક પળ પછી પોતાની બેભાનીમાંથી બીદાર થયો હોએ એવી અદાથી ચોંકી પોતાનાં ધુજતા હાથોએ આંખ ચોલવા લાગ્યો, અને પરીન છે કે ચાલી ગઈ તે જોવા ધીમે પણ ધુજતાં કદમે પોતાનો ગભરાટ છુપાવતો ‘સમર-હાઉસ’માંથી આહર નીકલી દુરવેર નંજર કરવા પડ્યો, મગર તેની નંજરે કાંઈ ન દીસવાથી તે ધીકકાર સમેટ બબડ્યો, “છટ ! ઓલબોલ એન્ડ નોનસેન્સ ! એ બીખારી દુકતી બને હવે કરવાની તે શું છે ? મુએલો સીંહ એકાદ નાનાં ઉંદરને વડીક શું કરી શકે ? હા-હા-હા-હા-હજબી કેવી તકોબરી ને મીજાજ ! જીવસે તો મારી પુઠે લાગશે ને મરશે તો ભુત થઈ મારો પીછો નહીં છોડશે ! કેવી વાહીયાત વાત ! એવી કંગાલ દુકતીથી હું સાને વાસ્તે બીહું ! આએ સેવક પાસ દોલતની રેલછેલ એવી છે કે પાનને ચુનો લગારે એમ આંચરની માફક એ દુકતીને છટારી-નાખું.”

પ્રકરણ ૫૧ મું.

‘પરીન પેલેસ’ને છેલ્લી સલામ.

આયદે બદમાસ જાંહાંગીરે અભાગણી પરીન ઉપર પોતાનું આગમું વેશ લીધું. તે જન્મ પોતે હડકુત અમે હતો તેનાં બદલામાં આ ખુરાએ આ દુઃખીનાં દુઃખપર ડાંમ દેવતની નીચ મુકિત રચી, મગર આ બદમાસને એવા તો તાણાંજાણી બંધાં સંખુનો સાંભળવા પડ્યા હતા, કે તે જન્મ સુધી યાદ કરે ! જીવસ તો પુઠ પકડસ ને મરી જવશ તો ભુત થઈ

હેયરાન કરશ એવા છેલ્લા પરીનતાં શબ્દો જાંઘાંગીરનાં કાનમાં ગતગત્યા કરતા હતા, અને આવા ચેતવણીના શબ્દોને હાલ તો આ બદમાશ તદ્દનજ હસી કાઢતો હતો.

પોતાને થયલાં ધીકકારભર્યાં અપમાનથી પશેમાન થઈ આ બડી આળા પોતાના ઓરડામાં ગેઈ અને દુરકે દુરકે આંસુઓ રડવા લાગી ! અફસોસ ! જે ભાગ્યશાલી ધનવાન અબળા ગમી અને બેકસારી તે શું ને મુદ્દલજ મળતી ન હતી, જેની નાણુક આંખોમાંથી પોતાનાં રૂડાં ભાયગ વેળા એક આંસુ ખરી પડવાની કમનશીબી તેણીએ અનુભવી ન હોવાથી, તે હાલ કીસમતની કમનશીબી વચ્ચે કાઠનાંબી દીલાસા યા દીલસોજી વગર ગોચા લોહીનાંજ આંસુઓ રડતી હતી. આ પારકાનાં મેહલમાં ઓરડાએ અવતારે એક રાતખી ન રેહવાના ઠેડાવપર આવી, અને તેજ રાતે પોતાનો બાપીકો વહાલો મેહલ સદાનો છોડી જવાનો આ અભાગણીએ મજબુત મનસુઓ કીધો.

એકાએક પોતાનાં ગમખવાર વિચારોમાંથી તે બેકાર થઈ. તેને પોતાની કબાટ ઉંઘાડી અને તેમાંથી મરનાર સપલશાહની છબી બાહર કાઢી તેને વાહલથી ચુંબન કરી તેને પોતાની ચશ્મોએ જોતી આગલી પાછલી યાદ કરી આંસુઓનાં ધોધ રડવા પડી. પોતાની હાથમાં ધરવાની તાલ્લી બેગ ઉંઘાડી અને તેમાં તે સખી સાંભળથી મુકી, કબાટ આગળ પાછી ગેઈ, જે વેળા તેની આંખ તેની ખીદમતમાં આવી ઉભી. જાંઘાંગીર સાથ પરીનને બાગમાં જખરી જુએસ લાગી હતી, ને એતેફક આ આંખનાં સાંભળવામાં આવેલી હોવાથી પોતાની બાહને દીલાસો દેવાનાં ઇરાદાથી તે અંદર આવી, અને પરીનને બધી તૈયારી કરતી જોઈ તે જાંઘાંગીરનાં કેહવાથી મેહલ છોડી જતી હતો કે કેમ તેની ચીંતામાં ઉજલી પુની જેવી બની પોતાની બાઈ આમળ આવી, અને રડતી ચશ્મોએ પુછવા પડી. “બાઈ ! બાઈ ! શું તમે-તમે-ચ-ચ-ચાલી જઓછ !”

“હા ! આયા ! આએ પારકાં મેહલમાં હું એક ઘડીખી ઠોળવા માંગતી નથી. હું મારો જીવ કાહરીને મરી જવશ પણ આએ મુશ્કેલીનાં ઘેરમાં એક ઘડી ખી ઠોળવાની નથી.”

“અરે બાઈ, બાઈ !” તે દુરકે દુરકે રડવા પડી. “બાઈ ! તમે શું કરશે-કાંકાં જશે ? હું ખી તમારી સાથે—”

“મહી એમી કિલી નાં મા ! હમણાં તો હું જરા બહાર જઈ પાછી આવું છું તું જા બહીથી.”

આયા બીચારી ઉભી ઉભી રડવા પડી !

પરીને પોતાની કબાટમાંથી થોડાક રૂપ્યા બાહર કાઢ્યા પોતાની બેગમાં તેને મુક્યા અને રડતી ચશ્મોએ બ્રમડી. “આ પારકા મેહલની બધી ચીજો પારકી સમજીજી, ને તેવી ચીજો લેવી હું હરામ ગણું છું. આએ મારી પોતાની મહેનતનાંજ હું રૂપ્યા લઇને અહીંથી જીવ જીવાય ત્યાં જાઉં છું-પણ એક પારકી અરધી એક કપડું-ચપડું બી લેકું તો હરામ બરાબર છે !”

તેજલ આગલ આવી ખુરસીપર બેસી આંસુથી ગોચા આંધળી બનતાં આ અમાગણીએ એક ટુંક ચીડી લખી કાઢી, જે અરસામાં આયા તો બાંધને દગલાતી જોતી એક બાજુ રડતીજ ઉભી રહી હતી.

“બેવફા ને લુચ્છા છોકરા” નેણીએ ધોધમાર આંસુઓ વચ્ચે લખ્યું. “તારા રાજમાં રહેવાને બદલે હું હજારો કંગાળ મોતે મરી મારી જીવંતી પુરી કરવાનાં ધરાદાથી તારો મહેલ સદાની છોડી જાઉં છું ને મારી જાણસ-મારાં કપડાં ચપડાં એ સર્વે ચીજ મેં પારકી ધારી કાઢી બી ચીજ લીધા વગર તારો આસરો સદાની છોડી જાઉં છું. તારા જેવા પાપી બદમાસની હકુમત તમે એ બાળી રોડલી ખાવાના કરતાં હું આપઘાત કરીને મરી જવસ. નીચ હેવાન ! તું મનસાન નથી પણ હડહડતો હેવાન છે-આદ રાખજે કે હું જીવસ તો મારું વેર લેવા તારી પુઠ પકરસ, ને કંગાલ મોતે મરી જવસ તો જીવ અધને બી તુને હેરાન કરસ.”

એટલુંજ લખી તે ચીડી તેજ તેજલપર મુકી અને દુસ્કે દુસ્કે રડતી તે જવા ઉઠી, અને બારી પગલે ધોધમાર આંસુઓ રડતાં તે આરણ્ય આગલ આવી પણ આયાએ રડતી ચશ્મોએ તેને જતાં અટકાવી. મગર તે પોતે મોડેથી પાછી આવવાનું બાહજી કાઢી ઝડપથી પાછલે દાદરે ધીમેથી ઉતરી પડી અને બાગમાંથી બાહર પડી મેહલનો દરવાજો છોડી એક છેલ્લી ચશ્મ તે બાપીકા પ્યારા મેહલપર ફેરવી ઉભી,

ઓ ! તેનાં જીવરમાં થતી નાસીપાસી નામોશીનું વર્ણન કેમ થઈ શકે ? તે બેઅખત્યાર રડવા લાગી ! આહ ! જે મેહલમાં તે રાજકરતી શેઠાણી તરીકે મોજ મારતી હતી, તેજ પનોતા પ્યારા મહેલને નામોશી અને હીણપસ્તીની હડધુટમાં તમામજ બીખારી સ્થિતીએ છોડી જતાં આ દુઃખી અબજાનાં જીવરમાં માહાભારત દુઃખ બરપા થયું, અને દયકાંઓ ખાતાં તેની કોમલ છાતી દુઃખવા લાગી. ધોધમાર આંસુઓ ચાલુ રડતાં

તેની તાબુક આંખો લાલ થઈ આવી ગોથા મુજ આવી હતી, તેનો જીવ ખેતમ્મ માસી જતો હતો. છતાં ખી પોતાનાં આંખીકા મેલકને છેવટની નજર જીવનનાં ઉગ્રાંશુથી નિઃશ્વાસ ફેંકતી ત્યાંથી બહાર પડી રસ્તાનાં નાકાં પર આસી અને ખાસી ગાડી તેને ભસી જતાં તેમાં તે ખેસી ગેઇ અને રામદાસની ચેલીપર ગાડીવાલાને ઝડપથી હાંકવા કહ્યું.

રામદાસની ચેલી આવતાં ગાડી ઉભી રેહી અને ગાડીવાલને પૈસા ચુકવી આપી તે નાકેનાં ગાળામાં ઉપર ચઢી, જતાં પેસી મકકરખોર અગળા નાંજાંભામ રહેતી હતી.

આ વેળા નાંજાં બાહર ગઈ હતી, મગર પાસેની ઓરડીનાં બાકુને જણાવી ગયલી હોવાથી તથા નાંજાંનાં ઓરડાનું બારણું અગળા જ હોવાથી પેલાં બાકુને પરીનને નાંજાંના ઓરડામાં ખેસવા કહ્યું અને પરીન ખુટકારાનો લાંબો દમ ખેંચતી આ મકકારે ઓરડાનાં ઓરડામાં ચોમી. તેણીએ ઓરડામાં ચોમેર નજર ફીધી અને એતેદાક તેની નજર ખુણાંની તેમજનાં એક ખુણામાં મુકેલા એક શુશોભીન કારીગરીનાં ખોકસપર પડી અને તે હાથમાં લઈ અગળાખીથી બચી. "આએ દીક્ષીતી કારીગરીને ખોકસ તો મારો હતો ને એના કમળમાં કેમ આપો? થણું અગળા જેવું! કદાચ-કદાચ-પણ જોઈ તો ખરી કે એ ખોકસમાં એ શું મુકેલ તે?"

જે સુંદર કારીગરીનો મોંઘો ખોકસ પરીન પોતે વાપડતી હતી, તે આ લુચ્છી ડગારીને કદાચ મરનાર સપલશાહે યા તો જાંહંગીરે આપ્યો હોય યા તો આ ડગારીએ દાખો હાથ ફીધો હોય એમ વિચારી તે ખોકસની છુપી સ્પીંગ નક્કાનાં એકાદ ખુણામાં આવેલી તેને તુર્ત દાખી અને કિપરનું હાંકણું એકદમ કંઈકી ગયું. ગોલાખી રીખનથી આંધિમાં જુનાં કામગજનું એક પેકેટ પરીને જોયું, અને કોઈની અસજનાં વખતની હાથીદાંતપર ચીતા-રેલી નાની સખી સાથની લોકેટ કે જેની બારદર આસપાસ જીણાં મોતી મંદી લીધાં હતાં, અને જેને એક બહુ મકબલતા નાના દાખડામાં રાખી હતી તે લોકેટ પરીને જોઈ કોઈ જુવાન ગમ્મર અને સોહામણા ચહેરાનાં મંદની હસ્તા મુખડા સાથની સખી પરીને દીડી; અને તેનાં પોહણાં કપાલ અને જોનારને ખુશ કરે એવો દીવખુશ મુખડો જોઈ કોઈ ખાનદાની જુવાનની આ ચીતારેલી સખી હોવાની તર્ક તેણીએ આંધી. કામગમર સરનામુંખી કોઈ મંદને હાથનું હતું અને તે નાંજાંને નામનાજ હતાં

"આહ!" તે અનસે પટપટી. "આમ-બરદાર અને ગમ્મર દેખાના જુવાનની આવી મોતીમાં મંદી લીધેલી સખી આ લુચ્છીના હાથમાં કેમ

આવી હોશે? એના જેવી મકકારે ઓરત સાથે આ મરદને શું સનાનમુટક હોશે? એક વખત મને નાંગ્સ એવી રીતે આવી કહી મેંત્રી કે મારા મરનાર માયજીએ કોઈ મરદ સાથે એના લગન થતાં અટકાવ્યાં, તો તે એજ મરદ હોશે! ને આએ બધાં કાગળોથી તેનાંજ લખેલાં હોશે! ઠીક! આએ કાગળ ને લોકેટ હાથ તુલીકતો મારી બેગમાંજ નાખી દેડું, કદાચ-કદાચ—એ ઉપરથી મારાં માયનાં ખાનદાનનો કાંઈ પતો મળેખી.” એમ બોલી આસપાસ નજર ફેંકી પોતાની બેગમાં પેલી લોકેટ સ્થિતો મકબ્બરનો કેસ તથા કાગળનું પેકેટ મંભાલથી મુક્યાં, અને વખત થઈ જવાથી તે ધીમે પગલે ઓરડાની બાહર જવા નીકળી.

નાંગ્સ બરાબર તેને સાંમે મલી ગઈ. પરીન તેની ખાસ મુલાકાત લેવા આવી હતી, તે જોઈ મનમાં આ લુચ્છી જેમ મલકાઈ તેમજ ગરર બની કાકે બ્યારે તે ‘પરીન પેલેસ’માં મરનાર સપત્રશાહની પહોંચી તરીકે હતી, તે વેળા બાજે વખત આ છોકરીએ તેને અપમાનો કાંધ્યાં હતાં, તે આ વેળા યાદ આવવાથી તેનો બદ્ધો લેવાનો વખત આવેલો હોવાથી નાંગ્સના ઘરમાં ચાલીચલાવી તેને શોધતી પરીન પોતેજ આવેલી હોવાથી મગરૂરીથી ને પ્રુગાએલા દેડકા માફક ધુલી ગઈ.

પ્રકરણ પર મું.

“પાહ જો કરકસા નારી જીતેજી નરક હય ભારી—
સમપત હો સારી બરબાદ જગમે—”

“મરેરે?” નાંગ્સએ પોતાનાં ઘરમાં ચાલીચલાવીને પરીનને આવેલી જોઈ પોતાનાં મકકર ચલાવતી તાગુખીથી બોલી ઉઠી “તારાં પગલાં અહીં કાઢાંથી દીકરી! બલે! બલે! ચાલ વાઈ હવે ઠેકાણે આવી! મારા જેવીને યાદ કાંધી તો બલે ચાલ.”

“નાંગ્સમાય! હું તમારો વખત ખોલવા માંગતી નથી પણ મને બે ત્રણ ખુલાસા માટે સવાલો પુછવા હું અહીં આવીજ” પરીને દસ્તાથી કહયું, અને જાણે કે તે માત્ર ફર્જવી મારી તેની સાથે વાત કરતી હોય એવા હપે તે ધીરકાસ્તી નજર કરતી તેની સાંમે ઉભી.

“પુછની માય શું ખુલાસો જોઈયેજ? પરીન દીકરી! શું પુછેજ?”

“મારું નામ પરીન નથીજ એ તો તમે એખલાંજ જાણો છો ! તો ખરું શું છે તે મને નહીં જણાવો ?”

“નહીં બા તે મારાથી જણાવી શકાય નહીંજ.”

“એને! જવાબ તમે નથી આપતાં તો હું એમ પુછું કે મારા-મારા-ખરા પપા દેખાઈ હોયાત છે ?”

“તેથી હું જણાવતી નથી.”

“મારાં મમા તો-તો ગુજરી ગીયાંય ?-તે ખરી વાત કે ખોટી ?”

“હા, પરીન, તારાં માયને એહસ્ત પામ્યાને તો વરસો થઈ ગીયાં.” નાંજાં દેકવથી બોલી. “દીકરી આજે તું મારી સાંમે ઉભીછ, તે જાણે નકરી તારી માયજ ઉભી હોએ એવી આબેહુબ તું માય જેવી લાગેછ-તેવોજ ચહેરો-તેવુંજ કદ ને મરે સ્વભાવેથી તું માય જેવીજ આકરી છે.”

“પણ ત્યારે મારાં મસ્તાર માયને ધીકકારવાનું તેમજ મને ધીકકારવાનું શું કારણ ?” મંબીર દસ્સાથી પરીને સવાલ પુછ્યો.

“કારણ પુછેછ ? આહ ! વરસો થયાં આએ કલેજાં પરીને એપર થાયછ, સમજી ! તારી માય દુન્યાની નજરે મમે તેવી બોળી હતી, પણ મારી નજરે લુચ્છી અને કાવત્રાંખાજ કેહવાય. વળી શેરનાં બચાંજ શેર ! તેમ તેનાંજ લોહીમાંથી ઉઘરેલીથી તેવીજ કાંચ નહીં હોય ? આહ ! તારી અદેખી માય મારાં મુખમાં આરે આવી નહીં હોતે, તો હુંજ બમે ઘોડાની માડીમાં આજે રાજ કરતી રાણી તરીકે સાહેબી કરતે, પણ તારી માયની છુંડી કરણીનાં ભોગે આવી અવદશા ને આપદમાં હું પરીય. અદાર અદાર વરસ થયાં ગરીબીમાં મારો વખત કાઢવા માટે તારીજ માયનો મોટો વાંક કેહવાય ને તેજ જ્નેખમદાર કેહવાય, સમજી ! આએ કલેજાં કપાઈ જાયછ, જ્યારે તે વાત હૈયે ચઢરી આવેછ તારે ! આહ ! મારી સાથ-મને-મને ઝોળખાણ થઈ તારે તાહરી માયથી મારાજ જુરની હતી-તે તારા જેવીજ સોહામણી હતી ને ઘણાંક વખાણનારાંઓ તેનાં ઉતા ને તે તારા બાપ સાથ પરણી તારે બહુ દોલતવારી હતી ! ખોદા રાખે કશાંની ખુટ નહીં હતી. તેને! ઘણી થતો આખાં શહેરમાં ઘણાંજ જાણીતો હતો ને જેમ તે જગરો જનથી પેલા જસીને આહયો તેવીજ અદાથી તેથી તારી માયપર શીદા હતો. હું તારી માય સાથેજ રહેતીતી-સાને વાસ્તે તે-તે-હું જણાવતી નથીજ-ને તેને! સ્વભાવ અદેખો ને તત્તરવીખો ઘણા બર્ચો ! માય જેવા ગરીબ વર સાથ અદેખી થઈને તેને લીધે ઘોડાજ વખતમાં

પગરણુ પર્થા કીધું. જો બીજાઓ સાથે વાત કરે કે હસે તો તારી માય દેખી નહીં શકે ને રરીયરી તે બીયારાને મજાવે ને. સુખી ધરમાં કંકણ થાય ને તે છેવટે અદેખાઈતી અગનમાંજ બળી મુઠ્ઠા.” એક સરહ હાય તે શેતાન ઓરતનાં કપડી જીગરમાંથી બહાર પડી.

“આ વખતે મારાં ક્રીસમતની કમનસીમીની શરૂઆત થઈ.” થોડોક વાર દમ લઈ તે દગાયાજી આગળ ચલાવ્યું. “આ વખતે મારાં-મારાં-તારાં માયતો ભાઈ ગામથી સીક હોવાથી બેઠનને તાંહાં હવા ખાવા આવ્યો. તારો માય જોયો તે ભાઈ દોલતવાસો તે તે વખતે નહીં ઉતો, પણ ગરીબ ઉતો, પણ મોજીસો, ને દેખાવે જીભડં ધણેજ સોહામણો ને મજતાવડા સ્વભાવનો હોવાથી, મને તે જોઈને ધણો ગમ્યો. હું તે વખતે સત્તરે વરશની હોવસ, ને તે જીભડં મારાથી જરા મોટો ઉતો, મારી સાથે તે શરૂઆતથી બેલાવા લાગ્યો, ને તે વખતે મારેખી ખેંચાણકારક ચહેરો હોવાથી તથા મારાખી ભરભર્યા સ્વભાવથી હું તેને ઘણી ગમી ને હમે બેઠનણું વચ્ચે દોસ્તી થઈ, પણ તારી માય બહુ અદેખી પરીને પોતાના ભાઈ સાથે આવી છુટથી હસવા બોલવા માટે મને શરમ વગરની કહી ધણો દપકા આવ્યો, ને પોતાનાં ભઈની ખી કંઈ ધમકાવ્યો. તારી માયની હાજરીમાં અમે કાંઈ બોલનાં ચાલ-તાંતાં નહીં, ને છુપાછુપ બહાર મજવા ભેટવા લાગ્યાં, ને તારા જરૂરી માફક અમે છુપાછુપ લગનના કોણથી ખંધાઈ ગયાં ને છુપાછુપ લગન કરી આપવા માટે ગોઠવણ કરી એક દીવસ નંકડી કીધો. કોઈને સ્વાને વડીક મુઠ્ઠા ખબર પડી નહીં--પણ મુઠ્ઠા નસીબજ ચાર આંગળ આગલ દોરે તે તારી માયના હાથમાં એતેકાક મુઠ્ઠા તેનાં ભઈની મારે નામની ચીઠી હાથ આવી ગેઈ, તેમા લગનની ગોઠવણ વગેરેનો ખુલાસો લખેલો ત કેહો તારી માયે વાંચ્યો હોશે તે જો દાહરે સાંજે છુપાછુપ પરણી આવવાનું નકડી કીધેલું તેની એક રાત આગમજ તારી માય હાંફલી-ફાંફલી મારી આગલ આવીને તુરતાતુરત બહાર ગામ કોઈ સહીને ત્યાં તેની સાથે આવવા કપરાં-ચપરાં પેક કરવા હુકમ કીધો. હું તો આએ કાંઈ સમજી નહીં ને એકદમ હારી ગેઈ કે મારી-મારી-ખ-ખ-અરે તારી માય થતી એમ થું કરેચ. ખીજો દાહરે લગન ગોઠવેલાં ને એકદમ બહારગામ હું જાગ્રી કેમ! એક તો તે જીભડં પાછો ચાર દીવસમાં ચાકરીએ ગામ સંધાવાનો, તે એક દીવસ ખી ઠોભે નહીં. મેં ગામ કેટલો વખત રહેવાનું તે ગભરાટથી પુછ્યું ને તારી માય થતી મારો ગભરાટ એટી ગયલી હોવાથી મને સંચારો આપતી કેહવા લાગી, કે મને ખીજો દાહરે પાછી મોકલી આપશે, નહીં તો તે ખી સાથેજ બહારવણે

નીકલી આવશે ! આહ ! તે વખતે મને સપને પણ ખબર નહીં કે તારી માય થતીનાં હાથમાં મારી ચીડી આવેલી હોવાથી પોતાના ખાનદાની ભઠને રેહી સાથે લગન કરતો અટકાવવા માટે બામ જવાનું જુદું રોખર કરી ગઈ હતી. મેં મારી ભોળાઈમાં બાહરવણે પાછી આવસ તો ખરી તેની આસામાં તારી માય સાથે બાહરગામ ગેઈ.” થોડોક વાર ઠોભી તે બદમાશે આગલ ચલાવ્યું.

“ તારી માય પોતાની સહીને તાંહાં ઉતરી અને તે દીવસે મેં જ્યારે જવા માંગ્યું ત્યારે ના પાડ્યું, કે નહીં હવડાં કાંઈ મારો જવાનો વિચાર નથી, તેમ તુને એપલી મોકલવાનો વિચાર નથી, વાસ્તે મારી આગળજ રહે! અરે ખુદા! તે વખતે મારું ઉમેદખર જુવાન જીગર ભાંગીને કટકાપુ-કટા થઈ ગીયું તું તેની હું કાણુને ખબર કરવા બઠું! હું મારાં-મારાં-બ-બ અરે તારી માય થતીને એમ કેમ કેહેવું કે આજે તો મારાં લગન છુપાછુપ તારા બાઈ સાથે ગોઠવેલાં છે, તેથી મારે જવુંજ જોઈએ. અફસોસ! મુઘ મારી છાટી ગમગીની ને નાસીપાસીથી તદનજ તે વખતે ભરાઈ આવી, ને તે લગનનો દરાવેલો દીવસ છુપાછુપ રડવા બરવા માંજ કાર્યો, એથી મારા એવાં નશીયજ કેની તે મેં સધર ખીલ્લુ શોધી કાઢ્યો, કે આજ મરે દલદેસરીમાં સ-તર વરસ ગીયાંય તો હવે સુખમાં તો રેહવસ, પણ તારી બેહસતન માય થતીનેથી શું અદેખાઈ ઉભરાઈ આવી તે મારી સુખની આડે આવી મને આજે હાલતે પુગાડી. મારું સુખ હુડી લીધું ને મને જનમો જનમની એ ર-ર-રા-એ બેહસતને દુઃખી કાઢી તો મને મારા પેટમાં કાર નહીં લાગે ? તે મરાં ગેઈ તો તેનાં બચ્ચાં-પરખી મને શું ધીકકાર નહીં લાગે ?”

નાંજ બણીજ ઉશરોઈ ગઈ હતી, અને તેનો ચહેરો વીઠાળ બની રહ્યો હતો. આ બાજુ ઉપર ભરી પરીન પોતાનો જાણે કે તાણો ટપલા સાંભલવાનો અને ખમવાનો ખુરો વખતજ આવ્યો હોય તેમ લોહીનો ગોટ ગળી નાંજની સાંમે પછવાડે હાથ કરી ઉભી રહી થોડે થોડે વારે નિશ્વાસ ફેંકતી ઉંચે દમે સાંભળવા લાગી.

“ એ મહીના બોલ બોલતામાં પસાર થઈ ગયા, ને હમે પાછાં ઘેરે ગીયાં. માહરી પેહલી તપાસ તારી માયનો જીભર બાઘને માટે હતી. પણ તે તો હમે ગીયાં તેની આંહ દીવસમાંજ ગુપચાપ કહવા પુછવા વગર ચાલી ગીયી, એમ જ્યારે મેં જાણ્યું ત્યારે હું દીવસો ને રાત છુપી છુપી જીર બેજાર રેરી, કાંકે તારી માયે મારું સુખનું સમુજનું સત્યાનાશ જાણી જોઈને

વાળી નાંખ્યું ! એ રાંડે જે કારસતાન કીધાં તે હું પામી એમ, એમ તે ચેરી અએલી ઉતી તો ખી મોંનેથી એમ બોલી નહીં કે મારા બાઈ સાથના લગન અટકાવવા એને આવું દોજખતું કામ કીધું ! આહા ! જારે મને એ બધી સત્તર વરસની કાહણી યાદ આવેછ તારે મારા પેટમાં એવો તો કાર છુટેછ કે જાણે મારું વેર વાળી શકાતું હોય તો તેનાં લાગતાવળગતાં પર ખી લેઉં. તારી બેહસ્તન માયને ધીકકારવાનો બરમ હવે તેં જાણ્યો, પરીન ! હું તેમ કરવામાં ખરી નથી ?”

ટપી આવેલા ચેહરાથી પરીને ધીકકારથી જવાબ આપ્યો.

“ નહીંજ ! તેથી ઉલટું મારાં મરનાર માયજીએ પેતાનાં બાઈ સાથનાં તારા જેવી હલકી અને ધંજરદી પીજરદી ચાકરદીનાં લગન અટકાવવામાં એક મોટું પુણ્યવંતું કામ કીધુંચ તે જોઈને મને તો ઘણો સતોષ ગરખા આવેછ. મારા માયજી ખાનદાની ઉતાં, ને પેતાના ખાનદાની બાઈને હલકાંએ સાથ લગન કરી, આખરને તથા ખાનદાનને કાસો કલંક નહીં લાગે તેથીજ પેતાનાં બાઈને નામોશીમાંથી બચાવવા આવું પુણ્યું કામ કીધેલું ગણાય.”

પરીને આપદે રોકડું પરખાવાથી નાંખતે એવો તો અટકો લાગ્યો કે ફક્ડી પડી તે બોલી ઉઠી. “ જુડું તદન ગણટ ! કોણ મુઆં પેટ બર્ખાએ કહ્યું કે હું તારી માયની ચાકરદી ઉતી ? પરીન, તુંને કાંઈજ ખબર નથી ને—”

“ બસ હવે મારે વધુ સાંભળવું નથી. મારે જવું જોઈયે !”

“ પણ-પણ હવે તું કાંહાં રહેશે ! મરે ! મેં તો સાંભળ્યું કે જીભરં જાંહાંગીરે પેતાનાં મહેલમાં રાખવા માંગી પણ તું જીદદી થઈ તેને અપમાન કરી તેં તેને આસરે રહેવા ના પાડ્યું ? ખરી વાત ? તારી બોંહસે તેં તારું નખોદ વાલ્યું, દીકરી ! તેં પેલા લાલચુ લુચ્છા જસી સાથ પણવાને બદલે એ જીભરં લખોપતી શેઠયાનો હાથ કમુલ રાખતે, તો આજે તું આવી રખડતી કંગાળ હાલતમાં આવવાને બદલે ધનનાં ઢગલાપર બેસી રાજ કરતી રાણી તરીકે રહેતે ! જા, હજુખી જીભરં જાંહાંગીરને પગે હાથે લાગી રહે, નહીં તો એખલા અટુલી કાંહાં જસે !”

“ જાંહાંનમયાં ! વહીતરં કરીને પેટ બરસ, ગરીબાઈ નહીં ખમાસે તો જીવ પર કરસ, પણ એવા ચંડાલનાં માપી મામમાં એક મુડી ખી રહેવાનું ધીકકારખયું સમજાઉં. આહ હવે તારે વધુ ખરનરં કહ્યું નથીજ. હું

મને બધો ખુલાસો કેહતી નથી તો જો હું જીવસ તો પાગળના પેટામાંથી
બી મારા માં આપ કાણુ કતાં તે સોંધી કાઢારસ. તે મારાં મરનાર
માયને ધીકકારી, હજી તો તેનો બદલો લીધેલો થોડો હોય એવી સેતા-
શેતાન્યત વર્તણુકથી તેની હું દીકરી કે જે તદ્દનજ નિર્દોષ તેની પર વેર
લઈ મારાં સુખનું, સત્યાનાથ વાલ્યુજી તો જીવસ તો તેનો બદલો ચંડાલ
નાચીક ઓરત, તારી ઉપર તેમજ પેલા બદમાસ જાંહંગીર ઉપર લેવા
વગર ચુકસ નહીં, મરી જવશ તો જુટ થઈનેથી હું તારી ફેટ પકડશ.
સમજી. અસ મારે હવે તારાં પલીદ ધામમાં વધુ વાર થોભવું નથી.”
અને ધીકકારની નજરથી તેણીએ નાંજાં તરફ નજર ફાંધી અને ગુસ્સામાં
અને જનુનમાં પોતાનાં હોઠ કરડતી ધસારા બંધ ત્યાંથી ચાલી ગઈ. ઉપ-
રાંસાપરી જહાકારક પુરા અનાવોના અભાગ્યા પરીણાએ આ દુઃખી અને
અભાગંણી અબળા ગોચા દીવાની બની રેહી હતી!

પ્રકરણ ૫૩ મું.

“હય હય મય દુખીયા બેચારી, બી અભાગન નાર.
દુઃખ પેદ કએએ કડે પેદ મોસે, કહાપે તું શીરતાર રે;
મય મુઈ ભલી હું, અયસી જગદી જંગતલ જલસે.”

ભલા ડોક્ટર હોમીની દીકસોઝ માતા દીરાંબાઈ પોતાનો દીકરો જે
ગ્રાહકને ત્યાં ગયલો હોવાથી, તેનાં પાછાં ફરવાની રાહ જોતી ઓરડામાં
બેઠી હતી, તેવામાં પરીનની આશા દુસકે દુસકે રડતી અંદર ધસી
આવવાથી કાંઈ પુરો અનાવ અપો હોશે એવી ચીંતાથી ચોંકી દીરાંબાઈ
પુછવા પડી જેનાં જવાબમાં આશા રડતી રડતી બોલી, “જાગજી! હવે
શું કરું? મારી પરીનબાઈ તો મહેલમાંથી કેડે મારામારી કરી જતી રહી.
મારી આંખને જાંહંગીર શેઠ સાથે ધણીજ તણપાંચ થઈને તેને મહેલ છોડી
ચાલી જવા કહેવાથી મારી આંખએ સેડપર ચીઠી સખીને કેડે ચાલી ગઈ!
ઓ મારી આંખી-એ કેડે કુવો તળાવ કરવા ગઈ હોસેરે, મારી વાહલી આંખી!”
આશા દુસકે દુસકે રડી ગોધ્યાર કરવા પડી.

દીરાંબાઈ આ બેદકારક સમાચારથી ધણી હેબડી ગઈ તોબી બહારથી
શાંત રહી આશાને ધીરજ આપવા લાગી.

“અરે બાઈ! બાઈ! હું જનું કે બ.મ અહીં આવેલી હોત્તે કરી આવી, ને અહીંથી નથી. હવે શું કરું? બાઈ જે ચીઠી ટેબલ પર મુકી ગઈ તે મેં પેલા જાંહાંગીર શેઠને બતાવી જે વાંચીતે તે બી ગભરાઈ ગીયો. ને બાઈ કાંઠાં ગેઈ તે પુછવા લાગો, અરે મારા ભલી બાઈ! એ તે કંથે મરીજ ગઈ હોત્તે જો!”

“મરે તારે એ પરીન કાંઠાં ગઈ હશે? મરેરે હું ધારતીતીજ કે પેલો મુઓ નસાઈદા આએ ગાય જેવી ગરીબ છોકરીને સતાવી બહાર કાઢરશે ને તેમજ થયું! મરે! કાંઠાં ગેઈ હોશે! મારો જીભરૂં હોખી બી વતો છે, નહીં તો તે બી કાંઈ ખોર-દોર કરતે! મરે! અમરાઈ માલેતુગ્ગર છોકરી પર આએ કેવી જફા ને કેવી કાંહણી, તોબા ખોદા!” હીરાંબાઈ બેહદ દુઃખી બની રહી.

“બાઈ! હું પેલા મેરવાનદાર પંથકીને ત્યાં જાઉંછ. જોઉં તાંઠાં કદાચ હોત્તે.” અને રડતી ચરમોએ આપા ત્યાંથી ઝડપથી ચાલી ગઈ.

હીરાંબાઈ પોતાના વાહલા બેટા હોમીની અત્યાતુરતાથી રાહ જોતાં હાંફલા ફાંફલા દોડ્યા કાંધાં, અને પા કલાક પછી હોમી ઠાકેલો અંદર આવી ખુરસી પર બેઠો અને હીરાંબાઈએ ચીંતાથી પુછ્યું. “દીકરા પરીનને તેં જોઈ? કેડે મલી?”

“પરીન! માયજી એ મને કાંઠાંથી મલે? એટલે! મને સમજ પડતી નથી.” તે ભલા ડૉક્ટરનો ચહેરો ચીંતાથી ગમગીન બની રહ્યો.

“દીકરા,” હીરાંબાઈ આંખપાણી કરતાં ગમખવારીથી બોલ્યાં. “ધારેલુ તેમજ એ છોકરી કાંઈ કશું જીવપર કરવાની! એની આપા હમણાં રડતી કુટતી અહીં પરીનને શોધવા આવી ને બોલી કે એ અભાગણીને કાંઈ પેલા જાંહાંગીર સાથે ટટો થયો ને તેને મેહલમાંથી ચાલી જવા કેલવાથી તેની પર ચીઠી લખી ત્યાંથી એકદમ કાંઈ બી લેવા મુક્યા વગર કંથે જતી રહી! મરે પેલા કારમખાએ કાંઈ ઘણું રોખરૂં કીધું હોશે. રખેને એ હરવાઈ જીવપર કરી દે! મરે આએ શું આદત!”

“હેં શું?” જાણે વીજળીનો ઝટકો લાગ્યો હોય એમ હોમી ચોંકી ખુરસી ઉપરથી ઉઠી ગભરાટમાં ઉભો થઈ પુછરી ઉઠ્યો. “માયજી એ કાંઠાં ચાલી ગેઈ હોશે? પેલા બદમાશે આપદે પોતાની હલકાઈ જણાવી-અરે ખોદા-હવે કાંઠાં શોધ કર્યે.” હોમી ગભરાટમાં અહીંથી તહીં દોડ્યા કીધા; તેને કાંઈ સુજ પડ્યું નહીં.

અને મા-દીકરાં ગમગીન વિચારોની ગીરફતારીમાં ગર્ક મએલાં ઉભાં હતાં, તેવામાં ઓરડાનાં બારણું પર ટંગેલાં દાણાનાં કરટન ખસેડવાનો અવાજ થવાથી તેઓ અને પોતાનાં વિચારમાંથી બીદાર થઈ તે તરફ નજર કરવા લાગ્યાં, તો અભાગણી પરીનને લડડતી ડોળા ખાતી ભારી પગલે અંદર આવતાં તેઓએ જોઈ.

હીરાંઆઈ વીજળી વેગે તેની પડખે દોડી પોંદચી અને હોમી પણ ઝડપથી તે તરફ ગયો. ચોમેરનાં દુઃખના માહભારત મારાથી આ કામળ છોકરી એવી તો નાતવાન બની ગેઇ હતી કે હાંફતી હાંફતી નમ્દીકનાં સોફા પર ફસડાઈ પડી અને આંસુઓનાં ધોધમાર દર્યાવ રડવા લાગી. હીરાંઆઈએ તેને સંચારો આપતાં પોતાની ગોદમાં વાહલથી દાખી રાખી.

અરેરે ! આ તમએલી અને હીણપરતીની હડધુતનો જાળજ ગેર-ઈન્સાફ પામેલી અભાગણી બાળા દુઃખનું જફા કારક અને દયાજનક ચીત્ર જેવીજ લાગતી હતી ! ખમી ન શકાય એવા દુઃખનાં માહભારત યોગ્ય હેડળ થોડાજ દીવસમાં તે એટલી હદ સુધીની કચડાઈ ગેઈ હતી કે આગળની તનદરોસ્ત, સ્વરૂપમાન પરીન. અને હાલની નાતવાન અને મોંત જેવા શીકકા અહેરાની પરીન વચ્ચે આસમાન જમીન જેટલો માહભારત અંતર પડી ગયો હતો. દુઃખનાં ચોમેર તરફનાં ઓચીંટ હુમ્લાથી તે ગાયા દીવાની બની રહી હતી !

પહેલી હરોલમાં તેનું હર્મમંદ જીગર એટલી હદ સુધીનું ગુંગળાનું હતું કે પરીન કાંઈ બી બોલી શકી નહીં; આયદે તે લડડતી જખાંને બોલી “ પેલા જ-જાંહાંગીરે મને-મને હડધુત કીધી ને-ને-હું ચાલી ગેઈ.”

“ કાંઈ નહીંરે દીકરી ! તુંને મારી આંખપર રાખસ ! મુઆ નશાઅંદાએ આંવા કારસ્તાંન કીધાં તો બળા લેતી. તું મને તારી માયેજ ગણુજે, દીકરી ! ”

“ ને આએ ઘેરમાં તું હમારી મોહઅતવંતી પનાહ હેડળ સુખ ને સંતોષ વચ્ચેજ રહેસે એવી ખાત્રીથીજ તું અહીંજ રહેજે, બહેન.” હોમીએ પરીનનો હાથ માયાથી ધરી દીલસોજી બતાવી.

“ તમારા હેશાંનનો બદલો હું વાળવાને તદ્દન અશકત છેઉ ” તે નાતવાન અને શીકકું હસ્તાં ધીમેથી બોલી. “ હું રાતોરાત પેલાનાં ધરમાંથી નીકળી નાંજાંમાય આગળ ગઇતી, ત્યાંથી જીતખાનાંમાં જઈ મારી અસલની આપા હસમતને મલી આવી ને તાંહાંથી-તાંહાંથી હું તમને છેલ્લી સ-સલામ છ-છ-છેલ્લી ભેટવા ને જ જ-જસીને છેલ્લી વખત જેવા આવીછ ” અને આગલી પાછલી યાદ આવતાં તે ધોધમાર રડવા પડી.

“છેલ્લી બેટવા? એટલે! તું શું અહીંથી કાંઈ જવાની? નારે બા. હવે તો તુને મારી આંખપરજ મારી દીકરી કરીને રાખસ જો! એમ ના બોલ! ના રડ, દીકરી, ના રડ, ચાલ, જરા યુક્ત્યાયક મોંઢનામાં નાંખ, તહીં તો ચાલ ખીરકીટ લે કે જીવ હરે, દીકરી.”

પણ પરીને-કાંઈથી લેવા ના પાડી. તે કેટલાક હીવસોની દુઃખનાં મારાથી, ઉગ્ગરાને લીધે એવી નાતવાન બની હતી, અને આજે સાંજની લેની ઉપર પડેલી જદાથી દીવાનીની અદ્દથાં ‘પરીન-પેલેસ’માંથી ભુતખાનામાં, અને તેમાંથી હોમીને ઘરે ચાલી આવતાં તે એટલી તો થાકાને લુસ થઈ ગઈ હતી, કે બહા હોમીએ જોને વધુ હુસ્તાર રાખવા બાંડી સોદાનો દોઝ આપ્યો.

“બાઈ, જસી કેમ છે-કાં છે? હવે ઘાસ્તીભર્યું તો નહીં હોસે!” એકરારી અને અધીરાઈથી પરીને પુછ્યું.

“જેમ છે એમજ એમાનીમાં છે. કોમવાર લવારો-બકારો કરેછ તો કોમવાર શાંત રહેછ! એનાથી ખરાબ કેસ મારા હાથમાંથી સારા થયલા છે તો એનો કેસખી સુધરવાની હું વકી રાખુંછ.” હોમીએ તેને ધીરજ આપી.

“ઓ! હું કેવી આભારી છું! વાલલા બાઈ! તમારો આભાર હું કેમ ભુલસ! બસ મને છેલ્લીવાર-એકવાર એને જોવા દેઓ! હું અહીંથીતહીં રખડતી રજલતી છેક મોડી રાતે તમને કંટાળો આપવા પણ છેલ્લીવાર એને જોવા આવીછ-મને ખુદા ખાતર લઈ જાઓ.”

“નારે દીકરી! ઉતાવલ શું છે! જરા જીવ હરે ને સહવારે જોજો કાંઈ નાહું ગીયુંચરો! હાલ તો જીવર જરા અલેટાઈ જા.”

“ઓ નહીં! નહીં! મારો સુખન એટલો કમુલ રાખો. મને છેલ્લી ઘડીએ એને એકવાર એકાંતમાં મળવા દેઓ! મારો-મારો જીવ ભરાઈ રહયોછ ખુદા ખાતર મને લઈ જાઓ!” અને પરીન દયકાં ખાઈ રડવા પડી.

હીરાંઆઈએ તેને શાંત કરીધી અને તેને જસી આગળ ઉપર લઈ જવા માટે હોમીને આગ્રહ કર્યો, અને પરીન સોફા ઉપરથી ઊઠી અને હોમીનો હાથ પકડી તે ધીમે કદમે જસીને જોવા ઉપર ગઈ. તે અભાગણીથી ખરાબર ચલાતું વટીક ન હતું અને તેનાં પગ અને હાથ હરહર ધ્રુજતા હતા એટલી બધી તે નાતવાન થઈ ગઈ હતી.

હોમી તેને છેક ઉપરનાં મળલા ઉપરનાં એક ઓરડામાં લઈ ગયો. જ્યાં એક ખીજાંણાંપર હાલચાલ કર્યા વગર ઉગલો, પુની જેવો જસી

આંખ મીચી ઉંઘમાં પડ્યા હોતો. હોમીએ તેની આગળ ખાસ એક આયા રાખી હતી તેને ઇસારત કરી હોમીએ ઓરડાની બહાર જવા કહ્યું, અને ધણીજ આળખાં કદમે તે પરીનને લઈ જસીનાં બીજાંણાંની લગોલગ જઈ પુગ્યો, અને માયાથી પરીનનાં કાનમાં ધીમેથી બોલ્યો. “બેહન! એ હાલ લોપણમાં છે, માટે ખુદા ખાતર જરા શાંત ને સાવધન રહેજે.”

પૈસાપર મરી રહેલો અને જુદી જનકેશાનીની શીદાગીરી બતાવનાર આ લાલચુ અને બદમાસ, તથા ધનનાં દગલા ઉપર ધનાઢ્ય અને માલે-તુગ્ગર હાલતમાં રોક્યો થઈ બેસવાનો ઢાંકો રાખી બેઠેલો, આ કંગાલ પોર્ષો મોત જીવત વચ્ચે ડોળા ખાતો બેક્રામીમા પડ્યો હતો. સ્યાદીનાં બરબાદીબર્યા બ્યાનક ને અભાગ્યા દીવસ પછી છેક તેજ દીવસે પરીને તેને આવી ડામાડોળ સ્થીતી વચ્ચે પડેલો દીકો. અરે! જે બદકાર જદાકાર લાલચુ જુવાનનાં ભુંડાં કારસ્તાનથીજ ‘પરીન પેલેસ’નો ભલો અને પરા-પકારી માલેક ઓચીંતી રીતે આ જ્ઞાન છોડી ચાલી ગયો હતો, તથા જે ભુંડાની કુચ્છાઈ અને દગાઈથી પરીનનાં સુખનું સત્યાનાશ વધ્યું હતું, અને તે આ દુન્યામાં અરધી વિનાની રખડતી લાચાર બની રેહી હતી, તેજ બદમાસ અને પાપી જુવાનને જ્ઞેવાને તલપી પરીન અધીરતાની તાપથી ગોયા બળતી જ્ઞેવાથી, હોમીનું દીલ ગોયા દયાથી દાઝી જવા લાગ્યું અને આ બેવકા તથા બેવચની પોર્ષા ઉપર નિર્દોષ પડગ્યાં પેરે આ બોલી છોકરીનાં દર્દમંદ જીગરમાં સાચી જન કેશાનીની મજબુટ લાગણી હજીબી જરી રહેલી જેઈ હોમી ધણો તાજુબ થયો.

જસીનાં મોત જેવા શીકકા ચહેરા ઉપર આ દુઃખી અબળાએ પોતાની ચશ્મ ટાંકી અને તેનું હૈયું ભરાઈ આવ્યું, મગર પોતાનાં રડવાથી તે ઉંઘમાંથી બીદાર થાય એમ ધારી તેને પોતાનાં હોઠ મજબુત દાખી રાખ્યા. તેને દયાની નજરથી હોમી તરફ જેઈ અસારત કાઢી અને હોમી તેની મતલબ પામી જવાથી તે ઓરડામાંથી ધીમે કદમે બહાર નીકલી બારણું બંધ કરી નીચે પોતાની માતા આગળ આવ્યો.

પરીન બીજાણાં આગળ ગઈ, વાંકી વળી અને બે ચાર પળ ધ્યાનથી જસીનો ચહેરા જેતી ઉભી, અને પોતાની છાતી ભરાઈ આવેલી હોવાથી ત્યાંથી ખસી ગઈ અને બીજાણાંની બાજુપર આવેલી ટેબલ નજદીક ખુરસીપર ફસડાઈ પડી. ધોધમાર આંસુએ રડવા પડી દુઃખથી તે ગોયા દીવાની બની રહી હતી. ટેબલ ઉપર કાગળ પડેલું જેઈ તે કાગળ પોતા તરફ ખેંચ્યું અને રડતી ચશ્મોએ તેની ઉપર ચોડીક પળ કાંઈ લખ્યું

અને તેની ધડી વાલી જસીનાં બીજાંણાં નજદીક ભોંમપર નાંખી, પુરસી ઉપરથી તે ઉડી અને ધીમાં કદમે નજદીક જઈ વાંકી વળી તેનાં બેવડા, હંડા અને શીકકા રૂપસાપર એક છેલ્લી ચુમી લીધી. દીવાનાની અદ્યથી પાછલી બાજુના નાનાં દાદરતું આરણ્ય હતું તે ધીમેથી ઉંઘાડ્યું અને છેવટની એક રડતી ચક્ષ્મ તે બીજાંણાં તરફ ટાંકી અને ઘેલી માફક પાછલે દાદરથી ગુપચુપ નાડી. અરેરે! તે વખતે દુઃખથી તે ઘેલી થએલી અભાગણીના જીગરમાં દુઃખની કેવી તીક્ષણ લાગણી થતી હતી તેનું વર્ણન કરવાની આ કમીની કલમમાં ગોચા મુદ્દલજ તાકાટ નથી.

પ્રકરણ ૫૪ મું.

દુઃખી જીંદગીના અકાળ અંત.

પરીનને જસીવાલા ઓરડામાં એકલી મુકી આવી ભલો હોમી હીરાંબાઈ આગળ આવ્યો, અને પરીનની દુઃખથી ગોચા દીવાની જેવી સ્થિતિ જોઈ ધણેજ હચરન ને પરેશન બની રહ્યો. નાઉમેદ અને નામુરાદથી આ જુવાન બાળાનું જીગર ગોચા ભાંગી ભુકો થઈ ગયું હતું, અને ઓચોત આવી પડેલા માહાભારત દુઃખથી તેનાં અશાંત મન ઉપર એવો તો બોજો આવી પડ્યો હતો કે હીરાંબાઈ તથા હોમી સાથની તેની વાતચીત કરવાની દૃપપરથી આ દુઃખી છોકરી ગોચા મગજથી બેમગજ બની ગયલી હોવાની આ બંને ભક્ષાં મા-દીકરાં ચીંતા રાખવાં પડ્યાં, અને પોતાની મગજની આવી તમામ અશાંત હાલત વચ્ચે રખેને કાંઈ પોતાની દુઃખી અને બોજાસમાન લાગતી જંજાલભરી જીંદગીની દોરી એકદમ ટુંકી કરી નાખવા કશું અવિચારી અને પ્રાણઘાતક પગલું ભરે તેની ધાસ્તીથી તેઓ હદથી જ્યાદા ચીંતાતુર રહ્યાં.

પાંચ મીનીટ-દસ મીનીટ વહી ગઈ પણ પરીન પાછી નીચે ન આવવાથી આ ભક્ષાં મા દીકરાં આપસઆપસમાં પરીનને લગતીજ વાતો કરવા મડયા. પંદર મીનીટ-આંધે અરથો કલાકખી થઈ ગએલો હોવાથી હોમીની માતા બેબાખલી પડી અને જસીનાં બીજાંણાં આગળ આપા રાખી હતી, તે હવડાં તેજ ઓરડામાં હોવાથી ઉપર જઈ જસીનાં ઓરડામાં પરીન શું કરતી હતી તે જોવા મોકલી.

બીજી પાંચ મીનીટ વહી ગેઇ ને આપા હાંફલી હાંફલી દોડતી અંદર આવી અને જસીના બીજાંણાંના ઓરડામાં પરીન ન હતી, એમ જણાવાથી બંને મા દીકરાં ધારતીથી ચોકી ઉડ્યાં, અને હોમી પોતાની માતાને ત્યાંજ રાખી પોતે ઉપર પરીનની તદ્દાસ કરવા દોડ્યો-ઉડ્યો, અને હીરાંબાઇ ચીંતાનુર સ્થિતિથી બંને હાથ જોડી ઓરડામાં હોમીનાં પાછા ફરવાની અત્યારનુરતાથી રાહ જોતી આમતેમ ફરવા લાગી.

હોમી શીકકા પડી ગએલા ચહેરા સાથ દોડતો પાછો અંદર આવ્યો, અને ચીંતાથી પુકારી ઉડ્યો, “માયજી ! માયજી ! પરીન તો આવ્યે ચીડી લખીને કેડે જતી રેહીછ. પાછસે દાદરનું આરણ્ય અળચું હોવાથી તાંહાંથી એ ચાલી ગઈ. ઓ ખોદા ! રખે એ કાંઈ જીવપર કરે ! જીઓની, આવ્યે ચીડી ભોંયપર નાખી ગેઇછ” અને પોતાનાં હાથમાંની ચીડી ઝડપથી વાંચી સંભળાવી.

“મારી પરનાં દુઃખ ને આફતથી હું દીવાની થઈ ગેઈછ ને આવી કંગાળ હાલતમાં રેહવાને બદલે હું જીવપર કરી મરી ગેઈછ ! ખુદા ! મારો બદલો ભુંડાં પર વાળે ! પરીન.”

“અરે શીટરે ! હવે શું કર્યે, દીકરા !” તે બલી માતા રડમસ થઈ ખોલી. “મરેરે ! હું ધારતીતીજ કે બીચારી જીવ પર રખે કરે ! દીકરા, આવી મોડી રાતે કાંહાં સોધ કર્યે ? મરેરે ! હવે કેમ કર્યે—શું કર્યે—”

“માયજી મને જવા દેઓ ! સરજતમાં હોશે તો કદાચ મને મલસે ! જીવ પર કરવા લખ્યુંય તો પહેલાં નદી તરફ દોડી જઈ ! અરે ખુદા ! આવ્યે દુઃખી છોકરીને તેની આફતમાંથી બચાવજે” અને એમ ખોલતાં સમેત પોતાનો ઓવરકોટ પેહડી લીધો, અને વીજળી વેગે ત્યાંથી બહાર દોડી ગયો.

*

*

*

*

સહવારનું પોહર પડ્યું. આકાશ ઘેરાએજું હોવાથી તથા સુર્ય વાદળાં તળે છુપેલો હોવાથી દીવસ ગમીના ઘેરાવાએ ઝાંખો પડ્યો હોય એવો દીસતો હતો.

“પરીન પેલેસ” નો માલેક જાંહાંગીર દાખનીંગ-રમમાં આંખ ચોક્કતો ચા પીવા માટે આવી ખેઠો હતો. આ યુરાને બદમાશોની સંગતે દારૂનો નાશકારક લખ લાગ્યો હોવાથી મોડી રાત વેર દારૂની લહેરમાં ચક્રચુર રહેવાથી તેની આંખો લાલ થઈ આવી હતી.

આ બદમાશ જુવાન હજી તો આ હોઠ સાથે લંગાડે તેવામાં પરીનની આયા રડતી રડતી અંદર આવી બોલી ઉઠી. “શેઠ શેઠ મારી બાઈએ તો-તો-આ મારી બાઈ રે—”

“શું છે? તારી બાઈએ શું કીધું?” કાંઈ બીજું અરે જાણી હોવાની તક કરતાં ઉંચે હમે જાંહંગીરે પુછ્યું.

“બાઈ તો રાતે પેલા પુત્ર નજદીકના રસ્તા ઉપરથી ઘેલાંપણામાં નદીમાં-નદીમાં-દુબીને મ-મ-મરી-આ મારી બાઈરે! કેવી બલ મારી—”

“હેં શું! દુબી ગઈ? આપઘાત કીધો?”

“બાઈ અધાં આગળ બોલીતી કે હું તો હવે આપઘાત કરી મરી જવસ ને એમજ કીધું રે-રાતે અહીંથી જતી રહી ને ને-ભુતખાનામાં પોતાની જુની આયા હસમતને મલવા ગઈ, તાંહાંથી હોરમજી શેઠનાં બાઈ આગળ ગઈ ને પેલા લુચ્છા પોચાને જોવા ઉપર એકલી ગઈ ને તાંહાંથી ઘેલાંપણામાં નજર ચોરાવી નાસી જઈ રાત્રે નદીમાં નંખાવી દીધું-અરે મારી બાઈ—”

“પણ કેમ વલણું કે એ દુબી ગઈ?” અરેનરે કરવા જાંહંગીરે સવાલ કીધો,

“બાઈ નદીના કીનારા પર જોરથી ગઈ તારે મોટા શેઠને કોઈ એકાગ્રતા એ મારી જાતના મુસલમાનોએ પરીન બાઈને તાંહાં જોઈ. તે લોક એને બરાબર પીછાણતા હોવાથી બાઈને મધરાતે તાંહાં જોઈ અજબ અજબ થયા ને થોડોક વખત ઉભા રહી ચાલી ગીયા ને તાહાર પછીજ બાઈ નાકાંપર પોતાના રમાલ ને ચીડી મુકી અંદર દુબી ગઈ ને થોડે દુર જુંદરીમાં વસ્તા આદમીઓએ પાણીમાં પરવાનો અવાજ સાંભળ્યો ખરો, પણ તે વાર કોઈએ કનવાર કીધી નહીં. સહવારનાં પોહરમાં હોરમજી ડાકટર શેઠે તાંહાં બધે તલાસ કીધી ને બાઈની ચીડી ને રમાલ મળ્યો તે પરથી ધાર્યું કે બાઈ દુબી ગઈ હોસે. આસેપાસે પુછપરછ કીધી ને બાઈને શોધવાની દોડાદોડી ચાલી પણ નદીમાં પુર ભરતી હોવાથી બાઈ કોણ જાણે કાં ઘસડાઈ ગઈ હોસે-આ મારી બાઈ રે બાઈ.”

તેના બાગા તુટા ખુલાસાથી જાંહંગીરે પારખ્યું કે ગઈ રાતની તેની સાથની બોલાચાલીથી પરીને ગુસ્સામાં અતે ઘેલાંપણામાં આપઘાત કીધેલા હોવો જોઈએ. પોતાની વધુ ખાતરી કરવા તે આ પી તુર્તેજ ઉઠ્યો અને ગાડી જોતરાવી નદી તરફ તે હંકરાંધી.

કીનારા આગળ લોકનું ટોળું ઉભું જઈ જાંહંગીર ગાડીમાંથી ઉતરી તેઓ તરફ ઝડપથી ગયા, અને પરીન માટે પરપુષ્ક કરવા પડ્યો.

પ્રકરણ ૫૫ મું.

“ચાહે કીસીકા ગર તુ ખુરા, વોહ ખુરાઈ તેરી ખુરાઈ હયે;
યા બની આદમ જસને બદી કીઈ, આગે ઉંસકે આમ હયે.
ખીજ તું જઈસા બોવેગા, જસ ઝાડ ખી વઘસા હોવેગા;
નેકી મીડા ફલ હયે, ખુરાઈ કડવા ફલ, અએ ભાઈ હયે.”

અભાગણી પરીને પોતાની જીંદગીથી કંટાળી આવેદે આપઘાત કીધો એવી વાત દરેકને કાને જવાથી ધણકોનાં જીવ રંજીતા થયા અને કીનારા ઉપર પુષ્કપરુષ માટે લોકનું ટોળું વધતું જ ચાલ્યું. હોમી ડોક્ટર પોતાનાં જઈક ડોક્ટર જાંહંગીર સાથે ત્યાં ઉભો હતો, અને ફરામરોજ સોલીસીતરખી મેરવાનદાર પંચકી સાથે વાત કરતા ઉભા હતા. પરીનની જીની દાસી હસમત જે ભુતખાનામાં વસતી હતી અને જેને પરીનને જસી સાથે લગન કરવા સામે ચેતવણી આપી હતી તેનેથી ખબર થવાથી ત્યાં દોડી આવી રડાકુટ કરતી હતી.

મધરાતે પરીનને તે તરફ બે મુસલમાનો જેઓ પરીનને અને મરનાર સપલશાહને સારી રવેશે પીછાણતા હતા તેઓએ જોઈ હતી અને તેઓને બ્યારે આ ખુરા બનાવની અચાનક ખબર થઈ ત્યારે પોતાની વાતને સાહજત તરીકે બતાવવા કીનારે આવ્યા હતા, અને મરનાર પરીનને તેઓએ કીનારે જોઈ હતી, તે બાબે દરેકને જણાવવા લાગ્યા અને દરેકની ખાત્રી થઈ કે પરીને આપઘાતજ કીધેલો હોવો જોઈએ. વળી તેનો રમાલ અને તેનાંજ હાથની ચીટ્ટી-કે જેમાં આપઘાત કરવા માટે જણાવ્યું હતું તે બે ચીજથીખી ખાત્રી થતી હતી કે આ અભાગણી છોડીએ દુઃખથી કંટાળી જો નદીમાં નખાવી દીધું હતું. હસમતને મળ્યા આગલી રાતે આ દુઃખી છોકરી ગઈ ત્યારે તેની આગળથી પોતે પોતાની જીંદગીનો છેડો લાવશે એમ જે જણાવ્યું હતું અને તેજ માફક ભક્ષા હોમીને અને તેની માતા હીરાંબાઈ આગળથી તેણીએ આજ માફક જણાવેલું હોવાથી દરેકની આવી

થમ કે આ દુઃખી છોડીએ કંટાળાને જીવંત કરીશું હતું. હોમીએ અને ક્રામરોજ સોલીસીટર તેની લાશનો પતો મેળવવા છેક દુરવેર માણસો મોકલ્યાં, મગર મરનારની લાસ કમનશીએ તેઓને હાથ લાગી નહીં. છેક દુર કીનારાપરથી મરનારના નામનું માથું બાનુ મલી આવ્યું, અને તેથી દુર મરનારની લાસની તલ્લાસ કરવા ગયલા એક આદમીને મરનારે પહોંચી કાઢી સાડીનો ફાટી ગએલો થોડો ભાગ હાથ લાગ્યો અને મરનારે આપ-ધાનજ કીધો હતો એમ બધાંની ખાતરી થઈ. જે વખતે મરનારે નખાની દીક્રું તે વેળા નદીમાં પુર ભરતી હોવાથી પાણીના પ્રવાહમાં આ અભાગણી છાકરી એકદમ ધસડાઈ જઈ ખડકો સાથે અફળાઈ ઝીંકાઈ ધણેજ દુર તેની લાસ પાણીના જોસબંધ પ્રવાહ સાથે ધસડાઈ એકાદ દર્યામાં ધસડાઈ ગઈ હોય એમ ધણાંકીએ અનુમાન બાંધ્યું. જમનાં અને ગંગા નદીનાં પાણી અત્રે એકદમ થઈ ભરતીના વખતમાં એટલાં જોરથી નીરંતર વેહતાં હતાં અને તે બંને નદીનાં જોડાણ ગયલાં પાણી ઉછાળાં મારતાં માનસો વેર વીજળી વેગે વેહતાં એકાદ મોટી નદીમાં યા દર્યામાં મલી જતાં હતાં, અને પાણીનાં જોરથી મરનારની લાસ બી જોર સમેટ ક્યાંની ક્યાં માર્ગ-લોનાં માનસો દુર નીકળી ગયલી હોવી જોઈએ એમજ અનુભવીઓએ તક કીધી, તોખી પોતાનાં ખર્ચે હોમીએ છેક દુર વેર કીનારે કીનારે સંખ્યા-બંધ આદમીઓને તલ્લાસ કરવા મોકલ્યાં, મગર તેઓમાંનાં એકાદ ને ભરતીનાં પાણી ઓસરવાથી મરનારનું માથું બાનું તથા સાડીનો ફાટેલો કેટલોક ભાગ મલવા સીવાય તેની લાસ હાથ લાગી નહીં.

હોમી તથા ક્રામરોજ સોલીસીટર વીજેરેને જાંહંગીરે ત્યાં ઉમેવા જોવાંથી પોતે પેલલી હરોળમાં તો તરખાયા, કાંકે પરીનનાં આમધાન કરવાનું મુળ કારણ તેજ બદમાસ, દગલખાજ હતો એમ સર્વેને જાહેર થયું હતું, અને તેથી જીમરનાં ઉંડાણથી તો તે ખીલતો હતો છતાં બી આદરથી હોય નહીં એમ ડેળ ઘાલી મરનારને લગતી પુછપરછ કરવા પડ્યો. મરનારે શું ચીકી લખી હતી તે પોતાનાં હાથમાં ધરી વાંચી અને ચીકીની છેવટે આ અભાગણીએ “ખુદા! મારો બદલો બુઝાંપર વાજે” એવા શ્રાપ લખ્યા હતા તે વાંચવા સમેટ તેનાં જીમરમાં કંપારી છુટવા લાગી.

ખુદી હસમત જે અત્યાર વેર રડતી હતી, તેની નજર જાંહંગીર પર પડવાથી તે એકદમ ઉભી થઈ જનુનમાં બોલી, “ઓ શેહ! આએ તે બધું નખોદ વાયું જો! તારે લીધેય મારી માથે જીવી મરીય બાઈ મરી મરે મારા આપ-વરી નફ્ટ નાખે અહીં આયો-તું એનો ખુની છે ખુની.”

“ચપ! એવી જુડી બકવા બંધ કર! તું જોણને એમ બોલેછ તે જોણે કે? મેં તો એની સાથ બલાઈ કીધી પણ એજ પોતે રાજપુત્રીથી ચાલી ગઈ—”

“હુટારા, લકગા જુડા! રાતે મારી એ બાઈ રહતી આવી ને મને બધું કહયું! સમજ્યો! મોટા શેઠની જે મરતી વખતે બાહેસ હતી, તે કાંય નહીં પાર પાડી? મારી બાઈને તારી ચાકરડી તરીકે રેલવા તે કાંય કહયું? આ હુચ્ચા! તેનુંજ બધું હાક કરી ચાંપી જઈ વરી તેનેજ ખીચારીને આવી હાલતે ખોંદચારી! સાહે ગામ તારીપર ફુકેચ - આખું ગામ તારીપર પથરાતો મારો ચલાવે તો તે ખી થોરો છે! તુંજ મારી બાઈનો ખુની છે.”

હરામરોજ સોલીસીતર વચ્ચે આવ્યો અને હસમતને બોલતાં અટકાવી, મગર હોમી, જે આઠસો વખત વેર ચુપ ઉભો રહી સર્વ માજનું જતો હતો તે જનુનથી ઘસી આવ્યો, અને બોલ્યો! “હસમત બોલેછ તે બરાબર છે, મીઠા હરામરોજ!” અને જાંહંગીર તરફ ફરી ચુસ્સામાં તે બોલ્યો. “મરનારની છાંદગીની ધુળધાણી કરવાનું મુળ કારણ તુંજ છે, બદમાસ! તારે હીધિજ એ હીવાની થઈ જેઈ ને ઘેલાપણામાં આવું અવિચારી કામ કીધુંછ! મરનારના બાદશાહી બાપની બાહેશને માન આપી તે મરનારને તેનો થોડો ઘણો ફાલો આપવાની ઓફર કીધી હોતે, જેકે મરનારે એવા હરામના ઘૈસાની એક કોડીખી નહીં લેવાનો પકકો વિચાર કીધો તો, તો ખી તે જો આપ્યો હોતે તો આપે અંત આવતે નહીં! જે બોલી અને નીપકપટ અને પૈસાની એલમેલ વચ્ચે ઉધરેલી સાલેસ છોકરી જમાનાની ગીરદેશથી તારે આસ્થાને અવતારે આવી પડી તો તેને તારી એક સાચી બેહન તરીકે તારી પડખે રાખી મરનાર સપલશાહનું રૂલ પેલી જેહાનમાં ખુશ કરી, લોકોની પ્રસંસા પામી બજારમાં બંધવાને બદલે તું તેને તારી એક કમીની ચાકરડી તરીકે વહીનડ કરવા તારા મેલકમાં રેલવા માટે નજીસ અને હલકી ઓફર કીધી, તે માટે તારી આવી હલકી વર્તણૂક માટે જમની લ્યાનટ તારી પર પડે તો તેખી થોડી છે! સસકલ, બદમાસ! હરામની દોષત તેં લાય કરી, હકદારનો હક હુડી તેની છાંદગીનો અંત તારે હાથે લાવી તું તેનો તેનો ખુની ફોર્ચેસ તો શાદ રાખજે દગલબાજ હુચ્ચા કે આ મરનારનો કેહર અને શ્રાપ પેલી જેહાનમાંથીખી તારી પર વરસશે તે તારાં કરતુક હયાંજ જોશે! જા! બદમાસ! તારું અહીં કામ નથીજા તારા જેવા હલકા હીચકાસ સાથ વાત કરવાનું હું આહવારત અપમાન સમજુછ-ચાલી જા અહીંથી બદમાસ.”

હોમી જનુનથી એટલો તો તપી આવી લાલ થઇ જાંહંગીરનાં આંગ પર ધસવા જતો હતો કે કાંઈ ખુરો બનાવ બને તેનો ડર કરી જાંહંગીર ડોક્ટર જાંહંગીર વચ્ચે આવ્યા, અને હોમીને પકડી બાબુ કીધો.

અને જાંહંગીર આ તાણાનાં તીર તેની છાત્રીમાં એવા તો કાઠીજાં એર જેવા ખુટયા કે તેનાં આખાં આંગમાં ધાસ્તીથી ધુજરી છુટવા લાગી, તેનું મગજ ગોચા ભમચા લાગ્યું, તેનાં હોઠ ધુજવા લાગ્યા, તોખી લડડતી જવાંને પોતાની હુસ્યાસી બતાવવા આ હીચકારો તોતરો બોલરો થઈ બોલ્યો. “મ-મ-મને ઈનસુલ્ટ કીધુંછ-ને ‘ડીફિમ’ કીધોછ તેનો હું બદલો લેવસ-બચા-મુજી. હું તુને-તુને ક-ક-કોરડ મારફને પ-પ-પુછી શકસ. તુને મ-મ-મારા પૈસાનાં જોરથી જ-જ-જેલમાં મોકલસ, સમજ્યો.” એમ બોલી તે ગુસ્સાથી ત્યાંથી ચાલી ગયો અને તેની માડી દુર ઉભી હતી તેમાં બેસી ગયો. ધાસ્તીથી ગોચા તેને ઠંડીનાં લખણખાં ચઢી આવ્યાં. મરનાર પરીનને લગતી ખબર મેલવવા તે ત્યાંએ આવજ ન હોને તો વધુ બેહતર થતે એમ તે ધારવા લાગ્યો. તેનું મગજ ભમવા લાગ્યું અને તેની આંખોની સામે મરનાર પરીનનો છેલ્લી બોલાચાલી વેળાનો જનુની અને વીકાલ ચહેરો દીસ્યા કરવાથી તે ધાસ્તીથી તન બદલથી ધુજવા પડ્યો. છેલ્લી બોલાચાલી વેળા જનુનનાં આવેશમાં મરનાર પરીન જે દીલ ધુજવનારા શબ્દો બોલી ગઈ હતી કે જો તે જીવતી રહેશે તો તેની પુક પકડશે અને મરી જશે તો ભુટ થઇનેખી તેનો પીછો ન છોડશે એ ચેટવણીનાં શબ્દો તે વેળા ગુસ્સાની ગરમીમાં આ બદમાસે તમામ તુચ્છ-કારથી હસી કાઢ્યા હતા, મગર આ વેળા આ મરનાર છોકરીનાં બોલ તેને યાદ આવી તેને કાને જાણે કે અકડયા કરના હોય તેથી રીને તેની યાદ થતાં આ લુચ્છો, દગલખાજ ધાસ્તીથી ગોચા કમકમવા અને ધુજવા પડ્યો. તેની ખાત્રી થઈ હતી કે તેની સાથની સખ્ત બોલાચાલીનાં મુજ કારણનેજ લીધે આ ભલી છોકરીએ દુઃખથી દીવાની બની આપઘાત કીધો હતો, અને હવે તે મરણ પામેલી હોવાથી તેનાં ચેતવણી ભર્યા જનુની શબ્દો મુજબ મરી ગયેલીખી ભુટ થઇને શું તે આ બદમાસ, દગલખાજની પુક પકડશે.

આ અવનીમાં જો મરણ પામેલાંઓ પોતાનાં કીનાનો કેહેર વરસાવવા ભુટ થઇનેખી આવતાં હોય તો પરીનખી પેલી જોહાનમાંથી પોતાનાં કીનાનો કેહેર આ દગલખાજ લુચ્છાપર વરસાવવા શું આવશે ? એ. આ બધા ભયાનક ખ્યાલો તેનાં હાડેહાડ ધુજવતા હતા તે મમખાજ વિચારોની ગીરફતારીમાં ગોચા થેલો દીવાનો બની રહ્યો, અને આ જાંહંગીર

કરક વિચારે. જુલો જવા પૂજીને કેડે પોતાનું મન લગાડવાની જોડે તે જગર તોડ પ્રયત્ન કર્યા લાગ્યો, તોખી મરનાર પરીનનો જનુની અંત વીકાલ ચહેરાજ તેની નજરે આગળ આવી ઉભો રહેતો હતો.

પુરાં બદમાશે જેઓ બલાંઓનાં સર્વોત્તમ મુખનું સત્યાનાસ વાળ-વાંમાંજ પોતાની પાપી મોજ સમજે તો તેઓને આપદે શાંતી કે કરાર ગમે તેવી પૈસાની ચેલકમેલક છતાંખી કદીખી મળી શકતી નથી !

પ્રકરણ પદ મું.

નાંજાનું છેલું છટકું.

મરનાર પરીનને ઘેઝાંપણામાં આપઘાત કરીને મરણ પામ્યાને ચાર દીવસ વહી ગયા ! મરનારની લાસ લાચ લાગે એવા ધરાદારથી ડાં હોમીએ તેમજ ફરામરોજ સોલીસીટરે બીજાંઓની સલાયતાથી ઘણીખી જુસ્તેજુ કરાવી, મગર આ મરનાર અભાગણી બાળાની લાસ નદીનાં બરતીનાં પાણીનાં પ્રવાહ સાથે કોણ જાણે ક્યાં ઘસડાઇ ગઈ હોશે, યાતો માછલી-ઓએ તેનો બક્ષ કીધો હોશે તે કોઈ કહી શક્યું નહીં.

મરનાર જેવી બોલી બલી અને સાલેસ હતી તેમજ પરાપકારી હતી, અને મરીઓમાં પોતાનાં છુટા હાથે છુપાછુપ દરેક પ્રકારની મદદ કરવા માટે તે એટલી બધી તો પસોટાઈ અને પંકાઈ ગએલી હતી, કે તેનાં અચાનક અને અકાળ ગમખવાર મોતની માહબારત પોટથી કેટલાંક ગરીબોનું નખોદ વહી જવાથી આ મરનાર પરાપકારી અમળા માટે તેઓનો મોટો ભાગ ગમીની શોકાગ્નીમાં ગોચા બળીજળી ગયો. મરનારની બલાધને લમતીજ વાતો બસ તેઓ વચ્ચે ખુબ જોસમાં ચરવાયા કીધી.

ચાર દીન પાણીના રેળા માફક જોતજોતામાં વહી ગયા.

એક સાંજે 'પરીન પેલેસ'ના બાગમાં જાંહંગીર પોતાનાં પુરા મીત્રો સાથે બહીરકી-સોડાથી પોતાનો ગમ વીસરાવતો હતો, તેવામાં નખરાંબાજ અને મતલબી નાંજાં પોતાનાં પુર હોરામાં ત્યાં ઓચીંતી હસતી હસતી આવી ઉભી. આ કવાયમાં હોડકું ક્યાં એકએક આવી ખુટ્યું તેની ગુંચવણમાં જાંહંગીર પેહલી હરોળમાં તો ગુંચવાયા કીધો. આ બદમાસ

ગણુત્રાયાજ ઝેરી નાગણુને ત્યાં આવી ઉભેલા જોઈ તેને ખેલડ અણુગમે અને અભાવ બરવા થયો, તે સારી રવેશે જાણી ચુક્યો હતો કે આ દગલયાજ, પ્રપંચી ઝેરી નાગણુનાં ઓર્થોટ 'પરીન પેલેસ'માં આવ્યા પછીથીજ 'પરીન પેલેસ'ના બાદશાહી ખવાસનાં ભલા માલેક મરનાર સપત્રશાહનો બરગસ્તે દહાડો આવ્યો હતો, અને તે શેનાન અને મકકર-ખોરીનાં ખુરા અને અપસુકનભર્યાં કંધાં પગલાંથી મરનાર સપત્રસાહનો સુખનો સુર્ય અસ્ત પામી દરેક પ્રકારનાં સુખનું સત્યાનાશ વળ્યું હતું. વળી એજ બાહરથી મીડી મગર જીગરથી ખારીલી, કપડી અને ઝેરી અખજાનાં ખુરા હાથેજ શાહદીની સાજવારીમાં તમામ આખાદીની ગોયા બરખાદી થવા ઉપાંત 'પરીન પેલેસ' ગોયા સીદા ગમીમાં ગીરફતાર થઈ ગયો હતો, અને તેજ ઝેરી વેરસી નાગણુને લીધેજ પરીનનાં સર્વોત્તમ સુખનું સત્યાનાશ વળી ગયું હતું અને તે ઉપાંત તેનું ચક્રકતું ભવીપ સીદા અધકારમા ફેરવાઈ ગયું હતું, અને આપદે સુદેશીની લાચારી વચ્ચે દીવાની બની પોતાની જીંદગીનો અકાળ અંત લાવવામાં આવ્યો બદમાસ, દગલયાજનો મોટો હાથ હતો, અને તે ખુરી અખજા નાંજેનખરાં કરતી, મીડાસથી હસતી તેની સામે ઓર્થોટી આવી ઉભી ત્યારે પીજલી વેગે તેનાં અશાંત મનમાં આવા ખુરા દીક્ષ ધુળવનારા ખાસો અને જફાકારક બનાવે એક પછી એક ઝડપથી પસાર થઈ ગયા, અને તેની નાશકારક જીવલેણ અસરથી થોડીક પણ તે તે જીગરનાં ઉંડાણથી કમકમી ધુળવા લાગ્યો.

આ લુચ્છી ગણુત્રાયાજ ઝેરી નાગણુ પોતાની ઝેરી કુકથી અનેકને જમીનદોસ્ત કરી નાખ્યાં હતાં, તે તેવી પ્રપંચની જલમાં તે રમે ફસી પડે તેની ધાસ્તીથી ગોયા તે ધુળવા લાગ્યો. તેનાં જોવી કપડી ઝેરી નાગણુ સાથે સંબંધ રાખતાં જેમ 'પરીન પેલેસ'ના આગલા પગપકારી અને બાદશાહી ખવાસના ભલા માલેકની બદખખતી અને ગમખવાર મોંત ઓર્થોટ આવ્યાં હતાં, તે જાહંગીરથી જો તેની સાથે સંબંધ રાખે તે તેની હાલતથી રમે તેવી ખુરીચઈ પડે તેની ધાસ્તીથી તે ધુળવા પડ્યો અને અને એમ આ નાચીઝ ઓરતને 'પરીન પેલેસ'માં પોતાના અપસુકનભર્યાં જુડાં અને શ્રાપસાન થઈ પડેલાં પગલાં મેલતાં અટકાવી તેને પોતા આગળથી દુરજ રાખવાનાં અનેક સંકેટ મનમાં યોજવા લાગ્યો.

આ લુચ્છી દગ હસ્તી હસ્તી, નખરાં કરતી શા ભારે ત્યાં આવી હતી તે જાહંગીર સારી રવેશે જાણતો હતો, અને તેને કેવી સીતે ત્યાંથી લીધું નારીએજ આપી ખેરવતી તેનાં વિચારમાં તે વિચલાર્થ ગમે.

આ લુચ્છો પોર્થો શરૂઆતથી મરનાર સપલશાહની ગંભીર દોલત ઉપર તાંપી રહેલો હોવાથી ને દોલત એકલાય કરી લેવાનાં નીચ સંકેટમાં પેહલી હરોલમાં તો તેને બોલી પરીનને પોતાની તરફ ખેંચવા તેમજ જીતવાની મીથ્યા પ્રયત્ન કીધી, મગર તેમાં તે હડધુતની હીલુપસ્તી વચ્ચે તમામ નિષફળ થવાથી, તથા પરીન જસી સાથ પરણવાની હઠ લઈ ખેસવાથી ગંભીર દોલત તેનાં હાથમાંથી ગએલી ધારી આ બદમાસ પોર્થો બેહદ હયરાન અને પરેશાન બન્યો હતો, અને પોતાને માથે ચઢેલાં કરજનાં ટોપલા કેમ શીટાડવા તેના વિચારમાં ગયા તે દીવાનો બની રહ્યો હતો, તેજ વેળા તેની પડખે આ ગણત્રીયાજ અબળા નાંખંભાય આવી અને તેની હાલતથી વાકેફ થઈ મરનાર સપલશાહની દોલત તેનેજ અપાવવા આ લુચ્છીએ તેને આશા આપી બીકું ઝડક્યું, અને જો જાંહંગીર એ માસમાં ‘પરીન પેસેસ’નો માસેક થાય તો વીસ હજાર રૂપ્યા નાંખને આપવાની તેઓ વચ્ચે લખતની રહે સરત થઈ હતી, અને હવે જ્યારે તે લખોપતી દોલતનો માસેક થઈ એકો ત્યારે કરાર પ્રમાણે વીસ હજાર રૂપ્યા લેવાજ આ નખરાંયાજ અબળા જાણે કે જાંહંગીરને આજી નાંખવાની હોય એવી કીસમથીજ ખુબ દોરે કરી હતી આવી કિબી રહી હતી, એમ જાંહંગીરે જાણ્યું તો ખરું પણ ‘ગરજ સરી કે વૈદ વેરી’ની કેલતી મુજબ અમલ કરનારો આ લુચ્છો દગ હવે સંધી ગરજ સરી રહેલી હોવાથી, તથા પોતે લખોપતી થઈ ગએલો હોવાથી, તેની આવી કીસમની ધનાઢ્ય હાલત નાંખંભાયથી કાંઈ જરા બી થઈ ન હતી, મગર સરજતનાં બેદબર્યા સંજોગથી, કીસમતની ગેબી કરામતથી તે કરીમે કારસાજનાં અંદોહ હાથેજ થઈ હતી, એમ કહીને આ ઓરતને ત્યાંથી ખેરવવાનો પકકો નીશ્રય કરતો એકદમ ઉડ્યો અને હસ્તે ચહેરે બોલી ઉડ્યો,

“ઓહો! કાણ નાંખંભાય કે? આઈ સી! મેં તુને ઓરખી નહીં જો! યારો જરા તમે અહીંજ ખેસસો હું એવણ સાથ સહેજ ગુફતેશુ કરી આંકિં” એમ બોલી પોતાનાં મીત્રોને છોડી તે આગની બીજી તરફ ગયો, અને નાંખં તેની પુકે હતી ઉમેદબર ચાલી.

એક બાજુ ઉપર ખેસનાં જાંહંગીર બોલ્યો “વેલ! નાંખં! કાંઈ એકાએક આવવું પડ્યું?”

“ઓ જીમ્, જાંહંગીર” આ ઝેરી નાગણે પોતાનો મીહાસબર્યો ઢોંગ શરૂ કીધો અને બને હાથે ઓવરણું લઈ હાથથી બોલી, “મરં! મરં! જીમ્ તું લખોપતી થયો તેની હું મારાં જીગરનાં ખરાં ઉંડાણથી

મુખારક્યાદી આપવા આવીજ ! કેમ ! મેં કહ્યુંતું કે જે મહીનામાં મારે બસો જાંગસો લખોપતી અને સે તે મેં બતાવ્યો કેની ? હા-હા હા-હા-હા” અને તે ખડખડ હસી પડી.

“પુદાની ખુશીનું થયું ને થશેજ, નાંજાં ! નાચીજ ઇનસાનથી આ અવનીમાં તેના અણુદીક હાથ વગર કશું બીજું બનતું નથીજ. મારી આવી હાલત માટે તું બલાઈ ખાટવા માગેજ તેમ હું ધારતો નથી. એ તો જે મારી હાલત થઈ તે મારાં કીસમતેજ થઈ ને ખુદાએજ કાંધી” જાંહાંગીરે રોકડું પરખાવ્યું જેથી નાજાં સમજી તો ગમ્મ મગર બીજી રીતે છટકું માંડનાં તે બોલી.

“હવે જે હોય તે. પણ તારાં એવાં બાયગ માટે હું મારાં જીગરે-જનથી ખુશી છેઉં ! વાહલા જાંગલા ! તું કાંઈ બીહતો નાં કે હું લખત પ્રમાણે વીસ હજાર રૂપ્યા લેવા વારતે આવીજ-એટલી નજીવી રૂપરડી તો જીભરું તું જાંગલાપરથી એવારી નાંખું જો ! આહ ! કેવો ગંજવર આદ-શાહી મેહલ અને નોકર નફરોની ધમચકરી વચ્ચે કેવું રાજકરતા રાજ તરીકે રેહવાનું ! તુંને તેમ ગમતું તો હોસેજ ! મરે અને બી કેવું એમ ગમેજ જો, પણ મુવું નશીબજ અબાવ્યું છે તે—

“એટલે ! નાંજાં, તું શું ભરમમાં બોલેજ તે હું સમજી રુકતો નથી—”

“નહીં સમજતા ! અરે શીટરે ! તું તો મારો વાહલો જાંગલો બોલો ભટાકજ રહી ગીયો જો ! મને જો મારી ઉમેદ પાર પડે તો તારા વીસ હજાર રૂપ્યા મારે લેવા બી નથી જો ! આએ લખત ” તેને મજવામાંથી કાગળ્યું કાઢી જાંહાંગીરને બતાવ્યું “હું આએ લખત બાય ફારવા તૈયાર છેઉં, પણ મારી ઉમેદ પાર પડે તોજ તો.”

“એટલે તું શું ઉમેદ ચાહેજ ? ને કાણની તરફથી ?”

“તારી તરફથી વાહલા જાંહાંગીર ! મારી ભલી દુઆથી તારી આવી ચઢની હાલત થઈ તો તેવી હાલતમાં સાચી તરીકે રેહવાની મારી લાંબા વખતની ઉમેદ છે ! આહ ! આવા આદશાહી રોનકદાર મહેલમાં રાજકરતી રાણી તરીકે રેહવા અને નોકરો નફરો ઉપર સાહેબી કરતી શેકાણી તરીકે ભપકો રાખવા મને મરે કેવું ગમેજ જો ! જાંહાંગીર, વાહલા જાંગલા જો ! આએ મારા હૈરામાં કેવી રાણી જેવી દમામદાર દેખાડેજ ! અરે ! આ એજ મારા ગોરા ચહેરાપર બલાભલાએ મરી શીટી મારે હાથની માંગણી કરવા બાહરે પડેલા, પણ મેં બધાંને રોકડું પરખાવ્યું કાંયકે-કાંયકે હું

જાગશે મને ઘણો પસંદ પડેછ! વાહલા જાંહાંગીર! સમજ! આએ રાનકદાર મેહલ અને આએ ગંજવર દોલત જે સખકતીને હાથે તુને મલીછ તો તેજ સખકતીનો હાથ તારાં હાથમાં હમેશનો લઈ સુખી કર! હો! આએ વીસ હજારનું ચીફર તો તારી પરથી ઓવારનીવાર કરેછ! ખસ મારી ઉમેદ પાર પાડ! તું-તું મને તારી-તારી મ-મ-મોહરદાર તરીકે સખા!" એમ બોલતાં પેલું કાગજ જાંહાંગીરનાં હાથમાં મેલ્યું અને તેની વધુ નજદીક આવી તેનાં હાથ માયાથી પોતાનાં હાથમાં લેવાની પ્રયત્ન કરી, મગર એકાદ ઝેરી સર્પે દંખ માર્યો હોય એવી અદાથી ચોકી તે બે પગલાં પાછલ હતી લુચ્છી અને મતલબી નાંજાનું કોડું ધીકકાર સમેટ બેતો ઉભો.

પ્રકરણ ૫૭ મું.

“અરે શું માનવનો અબીમાન—પલકમાં ટળી જશે રે,
અરે જેમ પીપલ ઉપર પાન—પલકમાં ખરી જશે રે:
પલકમાં ખરી જશે રે—માટીમાં મલી જશે રે—”

ગણત્રીખાજ અને મનલખી નાંજાએ મરનાર સપલશાહ સાથે પરણવાનાં હવાઈ ખ્યાલમાં જેમ જાત્ર ખીલાવી પાછલથી મરનારની હડધુતની હીણપસ્તીમાં આવી પડી હતી, તેમજ જાંહાંગીર જેવા ચીકાસદાર ખીલ્લુને પોતાની મોહજલમાં ફસાવવાની તેણીએ નીચ યુક્તી રચી હતી, મગર આ દેશખાઈ દરવાજા ખાંધે મારેલા ચપરખાં જાંહાંગીર આગળ તેનું કાંઈ વળી શક્યું નહીં.

નાંજાંની મીઠાસથી હસીહસીને બોલવાની મતલબ તે પામી ગયો. તેનો અહેરો જતુનથી લાલ થઈ તપી આવ્યો, અને ગુસ્સામાં આવી પેલું વીસ હજાર આપવાની કમુલાતને લગતું કાગજ તેની નજરો સાંમે ફાટી તોડી માખી તે નેણ ફેરવી બોલ્યો. “કંગાલ એરત! તારા મીઠા શખ્દોનાં એમાં તને કાટીલ ઝેરનો સમાવેશ છે! તારી મોહબત વેર અને દગાથી ભરેલી છે! કમીની કંગાલ! તું મને પેહલેથીજ બે-લોબંટાક ને બોલ્યું આરતોલોં ને તેથી તારું કામ આશાનીથી પાર ઉતારવા મને તારી દરેખી

જાલમાં ફસાવવા તું દાદીશેઠની દીકરી માફક હોરો કરી આવીશ જો મને
સંભવે માલમ છે, સમજી! તારા જેવી નીચ ઓરતને મોહરદાર તરીકે
ખનાવવાનાં કરતાં દોજખનાં હંડા સીલા ગારમાંથી એકાદ કર્પીણ દોજખની
દેવી સાથે વસવાટ કરવાનું હું-વધુ પસંદ કરું! જેરી નામણું પરીન
પેલેસનાં માલેકોનું સત્યાનાશ વધ્યું તે તારાથીજ! પેલી અભાગણી
છોકરીનાં સુખનાં સુર્યને અસ્ત કરી ગોયા તેને આ જાહાનમાંથી હાંગરી
કરાવવાની ફર્જ પાડનારી તુંજ જેરી વેરસી ઓરત હતી, તો તેજ જેરી
ઓરત અંદરોજમાં મનેખી એવીજ લાલતે પુગાડે. જેઓનું તે ખામને
તેઓનુંજ નખોદ જ્યારે બદ્દેલીનાં કર્તુથી વાળી નાખ્યું તેમ માડખી
તું સત્યાનાશ વાગે તેની અગાહી અને અગમચેતીની આંકાવનોસી યાદથી
ડરી તારા જેવી નાચીઝ મકકારે ઓરતથી સો ડગલાં દુરજ રહેવું વધુ
ફાયદાકારક છે! આએ છેલ્લીજ વાર તે પરીન પેલેસમાં તારાં ભુંડાં
અને અપશુંકભર્યાં પગલાં મેલી તેને નાપાક કીચોજ એમ યાદ રાખજે, ને
હવે પછી તારી સીલા સુરત અંત્રે નહીં આવે તેની સંભાળ લેજે! મારી
જે ચઠતી લાલત થમ તો તે માટે મારે તે કીરતારની લાખોલાખ શુકરચુગ્ગરી
કરવાની અને નહીં કે તારા જેવી નાચીઝ કંગાળ ઓરતનાં હેશાનમાં
ડુખી જવું! જા! અહીંથી! તારૂં આ લખત ફારીતોરી નાખી દીધુંય!
તુને કાલ ને કાલ પાંચ એક હજાર તારીપર ખાસ ઉપકાર કરી મોકલી
આપસ તે લઈ તારૂં કારૂં મોનું સદાનું અલાહબાદમાંથી નામુદ કરજે
સમજી! ચાલ! જા! અહીંથી.”

આ તો વકકી ન રાખેલા એચીત બનવાથી નાંજાં તો ગોયા હરણ-
દાર થઈ ગઈ! બદમાસ જાહાંગીરમાં શેરને માથે સવાશેરની કીસમતુ
જેરાવર પાણી હતું એમ તેણીએ હમણાં જાણીને તાળુખીથી કોહું ટીકવા
લાગી. તે જાહાંગીરને તદ્દનજ આલ્યોગપાટ, મુખો, અને કમચ્ચકલી સમ-
જતી આવી હતી, અતે પોતાની કર્તુકની ખીજાવેલી દેહસ્તનાક જાળમાં
એકાદ મગતરાં મીસાલ બોલ બોલતાં આસાનીથી ફસાઈ જશે એવીજ
આશાઓ રાખી આ ગણુત્રીબાજ વકકી ઓરતે તેને આંજ નાખવા, અને
તેની નજરે પોતાને મનોહર અને દીલકશ દેખાડવા ખુબ હોરો કરી આવી
હતી, મગર જાહાંગીરનાં હીણપગ્તીભર્યા હડધુતખાં મરમાગરમ શખ્દોની
અગ્નીમાં ગોયા તે જાણે કે બળી જળી જતી હોમ એવી કીસમથી હંગે
થઈ ગભરાટ સમેત મોફેલ જેવી વાત્સા વિતાનાં પ્રાણી મીસાલ ક્યાં ઉભી
હતી ત્યાંજ ચીટકી બેઠી. તેને આંજ નાખવા આ દોંગી સ્ત્રીએ પેલી

વીસ હબ્બરની કબુલાત વાળી ચીકી જાંહાંગીરના હાથમાં આપણી, તે કરીખી રીતની જ્યાં કે દાઝ વગર ફાડી તોડી નાખી હતી, અને વળી આ લુચ્છો પોતાની ગરજ સરી રહેલી હોવાથી હોલી ઉપર ચાંદ દેખાડવાની લુચ્છાઈ કરતો. તેણીને માત્ર પાંચજ હજાર રૂપ્યા આપવાનો ધરિદો જણાવ્યો હતો, જે સાંભળી મોતે કીધેલી ગફલતીથી આ અદમાશ ઝોરત છગરનાં કંડાણથી કચવાટ કરતી હદથી જ્યાદા પરેશાન અને નામોશીમાં ગીરફતાર થઈ.

હવેજ તે આપના મીસાલ સાફ જોવા લાગી કે આ અદમાસને હાથ કરવા અને જેર કરી પોતાની હથેલીપર નચાવવા અને પોતાની મનની મુરાદ પાર પાડવા પોતાના હાથમાં સહેજખી સન્તા કે જેરે ફાજલ રહ્યાં હતાં નહીં. આ અદમાસના હાથમાં ગોચા પોતાને વેચાયલી તેને જોઈ! તેનાં હદમંદ છગરમાં દરેક મુરાદો મરણ પામી અને પોતાનાં મનનું સમાધાન કરી ફફડી ચટકી મીઝનથી ખોલી “હીક! હીક! ગરજ સરી કે વેદ વેરી! મેંજ તારી હાલત સુધારી અને હવે તુંજ અને હડધુત કરેચની! મુઆ હરામખોર! કંઈ નહીં! એવી ચાલે કુતરને મોતે મરસ સમજ્યો ને એવી હાચનાં ને હરામનાં પૈસા તુંને પૈએ પૈ કુટી નીકળસે! મુઆ દેવનામ દેવ! મુઆ હુખી જોકંછ કે આએ હરામની દોલત તું કેમ જેરવેછ! બસ્તે બરાયા તારીપર ખોદાનો કેહર ને શ્રાપ વરસજે ને પેલી દુકતી માફક તુંખી રજલતો રવડતો થઈ કુવો તળાવ પુરીનેજ મરજે! લ્યાનત પરે મુઆ હરામખોર ચોઓઝોર” એમ ખોલતી ઝેરી સર્પની આદાથી ગુસ્સા સમેત ત્યાંથી ધસારાવંધ સડસડાત ચાલી ગઈ. પોતાની નીચ મતલબ પાર પાડવા બલ્લાંઓનાં સુખનું સત્યાનાશ વાળી નાંખી, આ અદમાસ મુરાને ધનનાં ધગલા પર ખેસાડવાની મુરાઈનાં નતીજમાં આ અદેક્ષ ઝોરતને આયદે ધુળની ધુળજ બરકત તરીકે મજેલી જોઈ નાંખાં હદથી જ્યાદા નાસીપાસ અને નાઉમેદ થઈ અને છગરનાં કંડાણથી નીકળતા નિશ્વાસ સાથ અનેક અપસુકનભર્યા શબ્દો ઝોઝરતી અદમાશ જાંહાંગીરને અનેક પ્રકારનાં મુરાશ્રાપની બદ દુઆ ધચ્છતી પરીન પેલેસમાંથી સદાનીઆહર પડી.

અને જાંહાંગીર ધરતી માથે લઈ ખેડેલો આ લખોપતી અને ધનાદય દગલખાજ અને અદેક્ષ શેડયો જે ‘પરીન પેલેસ’નાં આગલા ભલા માલેક મરનાર સપલશાહનાં કદમ તળેની ખાક વટીકની કીમતની સરખામણીમાં પણ અંકાઈ શકાતો ન હતો, તે અદમાસ દગલખાજ પોતાની ફત્તેહ માટે ગરથી ધીકકારભરી રીતે હસ્યો અને પોતાનાં મુરા મીત્રો, તેની આતુરતાથી રાહ જોતાં ડોકાં તાળ્યા કરતા હતા, તેઓ તરફ જ ફરતી

જર્ઠ પુગ્યો, અને પોતાની હ-તેહ માટે અભીમાની બની ઝહીસકી-સોડાનાં
ઝલાસની સલામતીઓપર સલામતી લેવા આ ખુરો બદમાસ ચક્રચુર બન્યો !

બદકાર, મગર જુવાન ! હાલ તો તું હરામનાં પૈસા ઉપર મકકરખુંદી કરી,
ગોયા દુન્યા જીતવાનો ને માહટ કરવાનો ફાંકો રાખતો. અભીમાનીની કુક
માં ડુગાઈ-ડુગાઈ જાય છે, મગર જેવું બદફેલીનું બી તે તારે હાથે
વાવવાની સરકશી અને હેમાકાત કરી છે, તેનાં અકારાં અને કારમી ફળ
તુંને આપદે લાઇલાજ આખવાની ફરજ પડશે, અને દુન્યાઈ દોર અને
મોજ શોખને વશ કરવાનાં હવાઈ ખ્યાલો પળકમાં ઉડી જઈ, તારી ભુંડી
કરણીનાં ભુંડા બદલામાં આપદે હળરોહળર કંગાળ મોતે મરવાનું તું
પસંદ કરશે તેનો, અહકાર અને ગરરીની કુંઘમાં અને પૈસાની મર-
મીમાં મસ્ત બનેલા બદમાસ જુવાન, તુંને સહેજ પણ અંશે હાલ તો
ખ્યાલ કે ખનરો થતો નથીજ, કાંકે હરામની દોલતની રેલછેલથી ખુદ
ખુદાઈ કરામતી ખુદરતને વીસરી જઈ સેતાનનીજ ખુરી સંગત સાંધવામા
તારી મોજ અને ધરમ તે માનો લીધો છે ! આ બદમાસ પોર્યાનાં દુઃખના
ઝોટની હાલતો સુખની ભરતી થઈ છે, મગર એનીજ ભુંડી કરણીએ
ભરતીની તમામ ઝોટ થઈ 'કર ને જો' નાં કરણીનાં સર્વોત્તમ કાયદા
મુજબ આ ખુરો પોતાની દરેક તકસીરની માહજારત શીક્ષા કેવી રવેશે
ભોગવશે તે આપણે બીજા ભાગમાં સારી રવેશે જાણી શકીશું !

હારવરનોજ મસાલો બસ લેજે હરરોજ.

સાંભલી લે વાત માહરી અઝીઝ અય દોસ્ત.
ને ગંભીરાધથી આપી લે એ પર તું ધ્યાન.
કે બલે ખાય ધરમાં તું દાલની સાથ ગોસ્ટ,
યા મધમધતી ડીશો થાય ધર તે દરમ્યાન.
રાંધતી હોય બઘરી યા મેહેસ્તો અગર,
જો લહેજતદાર ખાણીની જાણવી હોય મોજ.
તો લેતો ના હરગીઝ આય જાણીયા વગર,
બસ હારવરનોજ મસાલો લેજે હરરોજ.
ધાનાજીર મરી ને મરચાં ને રાઈ,
કરી પાવડર મદરાસ સાથ હલદ.
હવે હારવરનું એ જો વપડાય નહિ બાઈ,
તો રાંધેલું ખાણું છે બીલકુલ બસ રદ.
છે હારવરનોજ મસાલો ખાણાનો સવાદ,
છે મસાલો હારવરનો ખાણાની મોજ.
છે હારવરના મસાલા વીન ખાણું બરબાદ,
બસ હારવરનોજ મસાલો લેજે હરરોજ.
છે હારવરના સામાનથી સધળું સરલ,
છે હારવરનો મસાલો સવાદની ખાણ.
નથી હારવરના સરકામાં તાનસાનું જલ,
કે હારવરના અચાર બઈ નથી રેંચ કાણ.
છે હારવરની ચાહેની સધલે વખાણ,
છે હારવરની કોશી એક પીણું ગુલઝાર.
છે હારવરની જાણીતી ત્રણ ત્રણ દુકાન.
ધોબીતલાવ, બજારગેટ અને કોટની બજાર.

મુંબઈ તથા દેસાવરો મધે આહકોના સંપુર્ણ સંતોષ સાથ
કામ બજાવતું અરધી સદીનું પુરાણું ખાતું.

હારવર અને સન્સ હેડ ઓફીસ,

ધોબીતલાવ—મુંબઈ.

મીઠાઈનું ગંબવર એકઝીબીશન !

અમારી દુકાન ઉપર તાજી મીઠાઈનું એક ખરેખરુંજ રોજ એકઝીબીશન ભરાય છે.

દરરોજ તાજી તરફડતી, સાદી તેમજ ફેન્સી મીઠાઈઓનો નાનો જેવો ડુંગર તૈયાર કરવામાં આવે છે.

એક વાર અમારી મીઠાઈઓનો જો હાંતમાં ચસ્ટો લાગસે કેની તો હરીદાસની મીઠાઈ વગર તમુને ઘડી બી ચાલસે નહીં.

તમારાં મોંહુ સવાડયાં માટે જે માગો તેવી ભાતભાતની મીઠાઈ રોજ તાજી તૈયાર મળસે.

અમારી ખાસ સ્પેશયલીટી

હલવાની આલખમ, હલવા ખાસકીટ, કોરોનેશન સ્વીટમીટ ખાકસ, ફેન્સી હલવાની ડીશ, આ ખાસ નાદર નમુના જોઈને તમે છક થઈ જશો !

બહાર ગામના આરડસો પર ધણુંજ ધ્યાન
આપવામાં આવે છે.

ધણા જુના જાણીતા અને માનીતા

હરીદાસ વાલજી મીઠાઈવાલા.

નારંગ રોડ ચોરાબજાર મુંબઈ.

ટેલીફોન નંબર ૧૩૬૫

જે તમારા દાંત મજબુત કરી, મોતી જેવા
સુંદર તથા સફેદ બનાવી મોઢાંમાંની ગંધ
બંધ કરવા ચાહતા હોવો તો ફક્ત વાપડો

મોતીવાલાનું

વનસપતીનું દાંતનું મંજન જે
ધણાક બાણીલા દાંતન ડાકતરો
પોને વાપડે છે ને બીજાઓને
વાપડવાની ખાસ
લાલમણુ કરે છે.

આ વાંચો ને ખાત્રી કરો.

ખુલડાનાના સીવીલ સરન્થન

ડા. મોન્ટેગોમેરી લખે છે કે

“મોતીવાલાનું દાંતનું મંજન

ધણુંજ અકશીર છે. તેથી દાંત મોતી

જેવા સફેદ થઈ ઉપરનો થરો દુર

થાય છે. વળી મોઢાંનો વાસ

સુધરે છે.”

કીમત શીશી ૧) ને રૂ. ૦૮ દબીનો રૂ. ૦૮

ડા. જે. મોતીવાલા, માર્લેન્ડ રોડ, ભાય ખલા, સુંવઈ.

તમારાં વહુ દીકરાઓ માટે લગનના વાસણો ક્યાંથી વસાવસો ?

લગનસરાને લગતી જર્મન
મૂલવરની તેમજ રૂપાંની દરેક
ચીજ જેવી કે ગાલાખાસ, પીગાણી,
ગાદલી, પાનસોપારી, ખારક, બદામ,
બતાસા, નરીએલ, ચોખા, પુલ,
તોરા, નીખીયા, પાનખીડાં, ત્રે, ખુમચા,
કળસીઆ, તામરી, હાંડાં, ચંખુલા, પરા
વગેરે દરેક ચીજ, હમારી પચીસ વરસની
બુની અને બાણીતી દુકાન ઉપર તૈયાર મળશે.

હમારા પહેલા નંબરનાં
જર્મન સીલ-વરનાં વાસણો હમેશાં
ચાંદી જેવાં સફેદ રહે
છે તેની હમે ગેરંટી આપીએ છીએ.
દરેક વાસણ ઉપર અમારો છાપ જોવાની
મેહિરબાની કરશો.

જર્મન સાલવર એટ્યુમાનયમ તથા ચાંદીકામના વેપારાઓ.

નવરોજ શરાફની કું.

૩૫૮-૩૬૦, બજારગેટ સ્ટ્રીટને નાકે, કોટ, -મુંબઈ.

